

Tessék színt vallani

Tessék színt vallani

Tessék színt vallani

OSVÁT ERNŐ
szerkesztői levelezése

II.

•

Sajtó alá rendezte és
a kísérő tanulmányokat írta

Kosztolánczy Tibor
Nemeskéri Erika

Gondolat Kiadó • Országos Széchényi Könyvtár
Budapest, 2019

A kézirat összeállítását a Nemzeti Kulturális Alap alkotói támogatása segítette.
A kötet megjelenését a Magyar Tudományos Akadémia támogatta.

A borítót Dinnyés Attila készítette Greisinger Ilona 1911-es akvarellje alapján.

© Kosztolánczy Tibor, Nemeskéri Erika, 2019

© Gondolat Kiadó, 2019

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulásához van kötve.

www.gondolatkialdo.hu

facebook.com/gondolat

Felelős kiadó a Gondolat Kiadó igazgatója
és az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója
Olvasószerkesztő Gál Mihály
A kötetet tervezte Lipót Éva

ISBN 978 963 693 923 6

ISBN 978 963 693 706 5 Ö

• 1914 •

935. BOLCAȘ LUCIÁN – IGNOTUSNAK

Budapest 1914 Jan. 7
[Budapest, 1914. január 7.]

Igen tisztelt Főszerkesztő Úr,

A jelenlegi felkavart hangulat daczára, vagy éppen erre való tekintettel megkísérelném a magyar publicistikában szóhoz jutni. Azt hiszem, egy őszinte tárgyilagosságra törekvő hang nem árthat – még ha román részről is jön, és a mennyiben szándékomat helyeselni méltóztatnék, – kérem igen tisztelt Főszerkesztő Urat, kegyeskedjék erre az alkalmat megadni.

Írhatnék a magyar–román békekísérletekről és egyéb a magyarságot is érdeklő nemzetiségi vonatkozású dolgokról, Balkánról etc.

Közelebbi tájékoztatásul egy rövid tanulmánycikket mellékelek.

Melyek után maradtam igen tisztelt Főszerkesztő Úrnak
alázatos szolgálója

Bolcaș Lucián

IX Knezits utca 15.

K: OSZK Kt. Fond 253/1260.

Bolcaș Lucián (1878–?) román nyelvű lapokat szerkesztett a Monarchiában; *Világhatalmi törekvések kereszteződése a Balkánon* című tanulmánya – mint egyetlen Nyugat-publikációja – az 1914. március 1-jei számban olvasható (355–358).

936. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Nagybánya 914. jan. 9.
[Nagybánya, 1914. január 9.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Havas úr nem is tudom már, azt hiszem múlt hó 20-ika körül, mikor az 50 K-t küldte, azt írta, hogy ugyanannyit még küld alkalmasint a jövő héten.¹ Nagyon kérem Szerkesztő urat emlékeztesse, nem is tudom hogy kit? Fenyő urat, vagy akin ez megfordul, hogy ne feledkezzék el rólam. Most van szükségem rá Szerkesztő Úr kérem, pár hét múlva már, amint mondani szokás kinn vagyok már a vízből, mert eladom bányarészeimet. –

Regényemet írom, közbe (csak most sajnálom abbahagyni a regényt) küldeni fogok most megint két verset, meg egy rövid novellát.² Vagyok előre köszönettel kész híve

Tersánszky Józsi Jenő

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest.
IX. Lónyai utca 18.
„Nyugat”-szerkesztősége

[Feladói cím:]
Küldi: Tersánszky Józsi Jenő Nagybányáról

K: OSZK Kt. Fond 253/882.

Dat.: fpb: Nagybánya, 1914. jan. 10. – épb: Bp., 1914. jan. 11.

M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 127.

¹ Lásd 922., 927.

² Tersánszky 1914 telén–tavaszán írt műveiről lásd 947.

937. ADY ENDRE – HAVAS IRÉNNEK

[Budapest, 1914. január közepe – február közepe]

Édes Irénke kisasszony,

itt van két vers. Nagyon kérem, hogy jól korigálja. A leveleimet a Park-Szanatóriumba küldje, esetleg expresz, ha temesvári levél van[,] bojjal.¹ Gondolkozzék afelől, hogy pénz fog kelleni nekem. Üdvözli kézcsókkal

Ady Endre

K: PIM A. 200. (N. n. sz. 1975/122.) – Fotómásolat, az eredeti ismeretlen helyen.

Adyt 1914. január közepétől egy hónapig kezelték a VI. ker. Nagy János utca 47. szám alatti Liget Szanatóriumban (amely a Park Szanatórium társintézményeként működött), Ady 1919. január 27-én a Liget Szanatórium épületében halt meg (ma Benczúr utca 47.).

Lábadozása alatt Ady többször küldhetett verseket a Nyugatnak, az itt említettek nem azonosíthatók.

¹ Ady még Mariagrünben ismerkedett meg Weisz Ferencné Kossak Arankával, a temesvári asszony szerette volna, ha a költő feleségül veszi (lásd ADY Lajos: *Ady Endre*. Bp., Amicus, 1923, 169).

Itt közöljük egy különálló boríték adatait:

938. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Budapest, 1914. január közepe – február közepe]

[Címzés:]

„Nyugat”

E. V.¹

Lónyay-u. 18b.

[Feladói cím a borítékfejlécre mutató nyíllal:]

Küldi: Ady.

K: OSZK Kt. Fond 74/103. (Sz. n. 1969/116., vétel Steinfeld Nándornétól) – Az üres boríték fejléce: PARK SZANATORIUM | BUDAPEST, VI., ARÉNA-UT 84/b. – Ceruzairás – Nem postai küldemény.

¹ en ville (fr.): helyben (lásd 95. is)

939. FODOR LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. január 26.]

Igen tisztelt Uram!

Körülbelül egy hónapja, hogy beküldtem Önnek a „Lovag”[,] „Kanaáni menyegző” és „A szigeten” című verseimet, melyeknek sorsáról azóta mitsem tudok. Igen kérném, amennyiben az említett írásokat a „Nyugat” nem közölné, lenne olyan szíves, hogy azokat címemre visszaküldi.

Tisztelő híve:

Fodor László

Bp. VI. Munkácsy u 28.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak.

A „Nyugat” tek. szerkesztőségében.

Budapest.

IX. Lónyay u 18.

K: OSZK Kt. Fond 253/753.

Dat.: fpb: Bp., 1914. jan. 26. – épb: nincs.

Említett verseiről lásd 930.

Itt közöljük egy különálló boríték adatait is:

940. FODOR LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1912. június 1. – 1916. október 16. előtt]

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak.

Budapest

IX. Lónyay u 18.

Nyugat szerkesztősége.

K: OSZK Kt. Fond 253/753. – Postai küldemény; csonka, üres boríték.

Dat.: a Nyugat szerkesztőségi címe alapján.

941. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Volosca, 1914. január 26.]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Köszönöm szívességét, mellyel öcsémet fogadta;¹ ugyancsak köszönettel kaptam <két> utolsó l:és jövő: l cikkemmel szemben (7+16 old.) összesen 70+50 koronát;² Ferrero³ és / . /ulecz könyvéről febr. 20. körül küldök recenziót. (Kérem a következő könyvet is: Dr Balás Károly: A jövedelemeloszlás főbb ágai a kapitalizmus korában (Eggenberger);⁴ megkaphatnám?) De most bocsánatot kérek szerkesztő úrtól, hogy ennyire siettem e dolgok lehadarásával; azonban alapjában véve sokkal kevesebbet tudok szerkesztő úrról, mint l :sem: l hogy e témakörön nagyon túlmehessek.

A „Háború etc.”[-]t most írom – meghosszabbítva – németül; de úgy látom, hogy a III. fejezetnek – ha minden hosszabb – nincs türelme a IV. előtt, és a sorrendjüket változtatni (a II.-at kihagyni) kell? Szerkesztő úr nem gondolja? Egyszerre öt kiadónak akarom elküldeni; közöttük / . . . /es és Diederichs,⁵ a többieket még keresem; szerkesztő úr nem ajánlhat valakit? Megjegyzem, a Huszadik Században is jönni fog egy tízfejezetes tanulmányom a Habsburg-monarchiáról⁶ és ennek az anyagából írni fogok megint a Frankfurter számára is, mely most 75 márkát fizetett. Kis avance.⁷ A V[ilá]-gnak január elején küldtem <még egy> l :egy második: l cikket (Az új szábor) mely úgy látszik nem jött;⁸ én sehol semmit se kérek vissza, csak

nem írok többet. A M[agyarorszá]-gban,⁹ ami először jött, azt szerkesztő úr ismeri: Abu-Kabu, Hálef Rozmáref és Má Mumeh meséi;¹⁰ aztán még egy rövid csevegést írtam a cigarettázásról;¹¹ ezt be fogom szerezni szerkesztő úr számára, mert |:egy:| ebéd közben írtam, könnyed stílusban, de rendszeres megállapításokat (melyekkel igaz hogy már régebben jöttem tisztába). Régi témáim közül még csak egyet nem írtam meg: A szerencse szabályait (helyességüket kártyán mindenki ki fogja próbálhatni). De már nem is tudok oly szorgalmas lenni mint az utolsó hónapban és nem szívesen írok. (Különben decemberben és januárban se, de nagyon deprimált és mindig egyedül voltam.)

Törhetetlenül várva szerkesztő úr sorait, kiváló tisztelettel, jókívánságokkal, őszinte híve

Boross László

Volosca Villa Mignon

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest VII
Peterdi utca 39

K: OSZK Kt. Fond 253/726.

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: Bp., 1914. jan. 27.

¹ Boross Géza Gyula (1891 k.–1918) jogász, újságíró a Nyugatban néhány cikkel jelentkezett – harctéren szerzett betegségben halt meg.

² Boross „utolsó” (már megjelent) publikációja a *Levél egy orvostanárhoz, Ottó királyról*, a „jövő” a *Háború és véderőrendszer* című (lásd 915.).

³ Lásd 925.

⁴ Balás Károly *A jövedelemeloszlás főágai a kapitalizmus korában* című könyvéről (Bp., Eggenberger, 1913) nem írtak a Nyugatban.

⁵ Eugen Diederichs 1896-ban indította útjára a Diederichs Verlagot, amely 1904-től Jénában működött, érdeklődési körébe főként kultúrfilozófiai, pedagógiai írások tartoztak.

⁶ BOROSS László: *A Habsburg-monarchia*. = Huszadik Század, 1914. február, 151–170, illetve 1914. március, 310–323.

⁷ avance (fr.), itt: eredmény, haladás

⁸ A szabor a horvát országgyűlés; a cikket nem találtuk meg.

⁹ korábban: M-gnak

¹⁰ Az említettek Boross *Három mese* című tárcájának hősei (Magyarország, 1914. január 6., 2–3).

¹¹ BOROSS László: *A cigarettázás.* = Magyarország, 1914. január 8., 8–9.

942. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Volosca, 1914. január 26.]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Ma írtam szerkesztő úrnak ugyan lakására is, de a nap folyamán szükségesnek bizonyult, hogy szerkesztő urat kérjem, hogy még az elseji számba (ha cikkem benne lesz) szíveskednék elhelyezni a következő hirdetést, szám-lámra:

„Kölcsonre van szükségem. Akik megbíznak bennem, szíveskedjenek <a következő címre> Boross Géza címére Fiume Riva Cristoforo Colombo 6-ra írni *Boross Lászlónak*”

Ha kinevetnek, az nem szerencsétlenség. Ellenben reüsszálhatok¹ is. Úgy vélem megint, hogy meggyógyulhatok, csak nem jutok hozzá. Ebbe nem illik szó nélkül belenyugodnom. A hirdetést nagyon jó eszmének tartom, sikerét biztosra veszem. Már akartam, hogy öcsém is szóljon erről szerkesztő úrnak, de ő félt, hogy nevetségessé teszem magam. Én pedig, félve, hogy nevetségessé teszem magam etc., már annyi rendszeres ostobaságot követtem el, hogy javíthatatlan volnék, ha ma hasonlókép[p] cselekednék. Különben is ez az elhatározás ma másodszer jött nekem a szerencse összes szabályai érvényesülésével. A 4 sárga oldal közül a másodikra tippelék.² Csak lejöhetne még, különben minden rendben van. Nagyon kérem szerkesztő urat... Sürgős mert a jelen pillanatban nem is tudom, hogy hol fogok 7.-től lakni. Ha lejön a hirdetés, az öcsémhez megyek provizóriumra, hogy aztán a befolyó pénz szerint határozzak.

Szerkesztő urat őszinte tisztelettel üdvözli igaz híve

Boross László

Volosca Villa Mignon

[Címzés:]
Herrn Redakteur
Ernst Osvát

Budapest IX
Lónyay utca 18 Nyugat
rekommandiert

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Ajánlott küldemény.
Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: Bp., 1914. jan. 28.

¹ reüsszál (a *fr.* réussir igéből): sikert arat, boldogul

² 1914-ben a Nyugat sárgásbarna árnyalatú borítójának mindegyik oldalán közölt hirdetéseket, Boross Lászlóé nem jelent meg (lásd 951. is).

943. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. február 1.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

Bocsáss meg, kérlek, hogy olyan sokat zavarlak s még mindig ebben az ostoba ügyben. Azt hiszem, <(ha nem tévedek),> a jegyzőkönyvem nálad maradt, mert nem találok irataim között.

Ha így volna, nagyon kérlek, tedd ebbe a megcímzett borítékba.
Szeretettel ölel:

Milánod.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest.
VII. Peterdy u. 39.
III.-dik emelet

K: OSZK Kt. Fond 253/757.
Dat.: fpb: Bp., 1914. febr. 1. – épb: nincs.
M: FMÖL, 48. – [Pb.: Budapest, 1914. február 1. ?]

A Füst Milán-hagyatékban található *Jegyzőkönyv* (PIM V. 4140/143/6.) első részét Tihanyi László írta, míg a folytatást Osvát Ernő – az aláírások autográfok.

Felvétetett Budapesten 1914 Január 26. d.e. 12 órakor Liszt Ferenc kávéház külön helyiségében Klein István és Dr Füst Milán urak között felmerült lovagias ügyben. Jelen vagyunk alulírottak. Klein István úr megbízottai elégtételt kérnek a felükön esett súlyos sértésért | :D^r : | Füst Milán úr megbízottaitól, melyet Dr Füst Milán úr megbízottai felajánlják. [!] Békés megegyezés meghiúsulván, a megbízottak kard párbajban állapodtak meg. A párbaj feltételek a következők. Kön[n]yű olasz kardok, szokásos bandag[le-]jokkal¹ szúrás kizárásával, harcképtelenségig. A párbajt vezeti Tihanyi László.² Idő 914 Jan. 27. este 9 órakor Fodor Vívóteremben.

k. m. f.

Klein István úr
megbízottai

Dr Füst Milán
úr megbízottai

Nagy Lajos
Kelen László³

Tihanyi László
Osvát Ernő

Folytat. Jegyzőkönyv. Felv. Bpsten 1914 Január 27 napján este 9 órakor a Fodor féle vívóteremben. Jelenv. alulírottaknál [?] Klein István úr új megbízottai gyanánt D^r /. / György és Nagy Gyula urak jelentkeznek.

A párbaj a megállapított feltételeknek megfelelően szabályszerűen lefolyt. Megbízottak az ügyet a lovagiasság szabályai szerint befejezettnek nyilvánítják.

k. m. f.

Klein István úr megbízottai

Dr Füst Milán megbíz.

/. / György
Nagy Gyula⁴

Osvát Ernő
Tihanyi László

¹ bandage (*fr.*): a vívókat védő csukló-, hónalj-, illetve nyakkötés

² Talán Tihanyi László (1886 k.–1913) jogász-újságíróról van szó (a Nyugatban figyelője jelent meg 1911-ben); Füst a budapesti egyetemről ismerhette.

³ Kelen László (1893–1944) későbbi ügyvéd.

⁴ A jegyzőkönyvet szintén aláíró Nagy Lajos író testvére.

944. BARTA LAJOS – OSVÁT ERNŐNEK

Bp. 1914 II/2
[Budapest, 1914. február 2.]

Kedves szerkesztő úr!

Nem tudok továbbvárni és itt úgyis vége van egy résznek, tehát elküldöm és szíves szeretetébe ajánlom a kéziratom. Fenyő úr ugyan azt mondta, hogy legalább is az egész anyag egyharmadát szállítsam le elsőnek, de azt hiszem ezt azért mondta, mert aggodalmai voltak: vajjon tudok-e regényt írni és így <nem fog-e> a Nyugat túlságos nagy összegekkel talál érdekelve lenni, anélkül, hogy a kívánt dolgot megkapná? Szerkesztő úrnak azt hiszem nem lesznek ilyen aggodalmai, mert azt látja: odatartok ahova akarok! – Ezen a tág téren nagyon jól érzem magam.

Számításom szerint (avval a betűvel, mellyel Biró mostani regénye¹ van kezdve a Nyugatban) ez a kézirat – megolvastam a betűket és a sorokat – 25 oldalt tesz ki. Nagyon kérném azonban a szerkesztő urat, ha mégis 150 koronát utalna ki, mert erre volna borzasztó szükségem. Nem bánom aztán: adjanak ennyivel kevesebbet a másik kézíratszálítmánynál! Azt is legkésőbb három héten belül szállítani fogom, de az – úgy gondolom még egyszer ennyi lesz. A regény kb. hat részből fog állni; amint beljebb-beljebb megyek vele, annál terjedelmesebbek lesznek a részek, annál komplikáltabb a miljő [!] és a lelkek.

A következő részben le fogok írni és be fogok mutatni egy ősrégi magyar várost (Pécs) a 80-as évekből, az akkori középiskolát, műveltséget, nevelést; ez a rész kb. olyan terjedelmes lesz mint ez és avval fog végződni, hogy Geöcze már sokal[!]ja és fél a fia műveltségétől és az érettségénél nem hagyja tovább menni és hazaveszi magához.

Maga a kézíratszálítmány azonban több lesz mint a mostani, már a harmadik részből is küldök.

Nagyon kérem a szerkesztő urat, hogy legyen szíves, mihelyt teheti, intézze el a kéziratomat. Előre is köszöni és őszintén üdvözli kész híve

Barta

K: OSZK Kt. Fond 253/715.

Barta 1914-ben egy újabb regénytárgyat kezdett kidolgozni (lásd 819., 970., 1001.). A Nyugat a művet nem adta ki, témája Barta 1917–1918 telén írt és 1919-ben bemutatott *Örvény* című színdarabjában tér vissza (lásd CSAPLÁR 1973, 75–79).

¹ Biró Lajos A *Serpolette* című regényét 1914 januárjától közölték.

945. PINTÉR JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. február 8.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Laczkó Géza barátom felhívására küldöm az Irodalomtörténet hiányzó füzetét. Folyóiratunk cserepéldánya ez idő szerint Fenyő M. úr címére jár. –
Kiv. tiszt.:

Pintér Jenő

[Címzés:]

Ngs.

Osvát Ernő úrnak.

(Nyugat szerkesztősége.)

H.

IX., Lónyay-utca 18.

K: OSZK Kt. Fond 253/1290. (Sz. n. 2015/4., aukciós vétel) – A Nyugati pályaudvart ábrázoló képeslap verzóján.

Dat.: fpb: Bp., 1914. febr. 8. – épb: nincs.

Pintér Jenő (1881–1940) gimnáziumi tanár, az Irodalomtörténet szerkesztője 1912-től 1914-ig. 1914 decemberében katonai szolgálatra hívták be, majd 1917-től ismét a folyóirat szerkesztője lett, 1919-től a budapesti tankerület főigazgatója. A *magyar irodalom története* című kézikönyvsorozata – átalakuló formátumban és tartalommal – 1909-től több kiadást ért meg.

946. LACZKÓ GÉZA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914 februárjától]

Kedves Ernőm!

Pitroff Pál barátom, győri tanár, aki P. Pál Ödön névvel jelzett *A talaj* c. verses drámáját általam hozzád juttatta, a múlt hónapban Pesten járt. Közöltem vele, hogy darabja nem nagyon sikerült, s egyszersmind bővebbiekért hozzád utaltam. Nem tudom, fölkeresett-e téged, írt-e neked, akkoriban azonban nálam hagyta egy versét, hogy adjam át neked. Papírjaim közül most kerül elő s mivel nem tudom, megvan-e neki még egy példányban, az eredetit megőrzöm – tudod, mily érzékenyek a szerzők a kézirat-elveszéssel szemben, – ellenben a másik oldalra ide lemásolom. Kérlek, olvasd el.

Sokszor üdvözöl őszinte barátsággal

Laczkó Géza

[Címzés:]

Ngs

Osvát Ernő úrnak

Nyugat szerkesztősége

Budapest

IX. Lónyay u. 18.

K: OSZK Kt. Fond 253/807.

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: nincs.

Laczkó Géza az említett drámát 1913. december 28-i levelével juttatta el Osváthoz (lásd 929.), a fenti levélben említett „múlt hónap” legkorábban 1914 januárja lehet.

Laczkó a levél 2. fóliójára *A csókom* című P. Pál Ödön-verset másolta.

947. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Nagybánya 914. feb. 12.
[Nagybánya, 1914. február 12.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Itt küldök egy novellát és sajnos most is elé kell állnom Önnek a kéressel, hogy ha teheti küldessen valamennyi pénzt. Azt se tudom mennyit kérjek; legalább 30 Koronát. Nemsokára két verset is küldök; elég hosszúak.¹ A regény első része, már nagyon kicsi híján kész; a másik lesz rövidebb;² most elég jó beosztásra lettem, hogy dolgozzak; különben alig is teszek egyebet egész nap. Ha folytatom a jogot, azt hiszem már emeletes házam volna Pesten, ennyi munkától. Ilyen huzamosan, <.....>, mint ahogy most írok, csak még inni bírtam hajdanában; estétől, másnap egész nap s éjfélutánig megint. Óh jaj, ha ki lehetne húzni életemből azokat az éveket, mint ahogy itt kihúztam feljebb ezt a három szót. Hát ne feledkezzék meg Szerkesztő Úr kérésemről, mert csehül vagyok.

Kész híve

Tersánszky Józsi Jenő

El is felejttem, vajjon Kabos úr közölné-e tőlem egypár apróságot az *É. U-ba[n]*, novellákat.³ Látom érintkeznek együtt, – <vagyis . . . > azazhogy elfelejtettem, hogy ezt meg kellene íratnia s nem szeretném terhelni. Most már nem húzom ki. De tekintse úgy mint semmi jelentőségű dolgot. –

K: OSZK Kt. Fond 253/882.

M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 128.

Tersánszky 1914 telén–tavaszán többször postázott rövidebb novellákat a *Nyugat* számára, azonban nem dönthető el, hogy a közlésre kiválasztott művek – *Ákombák tanár úr* (1914. március 1., 326–331), illetve *Most nem* (április 16., 545–551) – mikor érkeztek meg a szerkesztőségbe, hiszen *Osvát* rendelkezésére állt az 1913. november 22. körül küldött novella is (lásd 917.), és mint a *Grillusz úr sárgarigói* című Tersánszky-történethez fűzött szerzői megjegyzésből tudható, ez a mű szintén 1914 tavaszán készült (M: 1917. február 1., 285–290). – Lásd 955., 967.

A rövidebb írások mellett Tersánszky két hosszabb novellát részletekben juttatott el a *Nyugathoz*: *A vakember lánya* címűt az 1914. június 1-jei számban adták

közre (762–774), *A gyilkos* 1915. március 16. és április 16. között jelent meg – lásd 984., 994., 997., 999., 1002.

¹ Lásd 955.

² Regénykísérletéről lásd 917.

³ A Kabos Ede által szerkesztett *Érdekes Újság* 1915-től közölt Tersánszky-novellákat – többségük korábban már olvasható volt.

948. ANTAL SÁNDOR, DUTKA ÁKOS, EMŐD TAMÁS
ÉS LIGETI ERNŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Nagyvárad, 1914. február 14.
[Nagyvárad, 1914. február 14.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

A formaszertű meghíváson fölül, külön és nagyon megkérjük mi is, hogy azon az irodalmi vacsorán,¹ ami március 1-én (vasárnap), Fehér Dezső 25 éves újságírói jubileuma alkalmából rendeződik, örvendeztessen meg bennünket a személyes részvételével. A legmelegebb és legigazabb szeretettel várják

régi, tisztelő hívei

Emőd Tamás
Dutka Ákos
Antal Sándor
Ligeti Ernő

K: OSZK Kt. Fond 253/831. – Levélpapírfejléc: NAGYVÁRADI NAPLÓ | Szerkesztősége és kiadóhivatala: | KÖRÖS-UTCA 12. SZÁM | INTERURBAN TELEFON: | 21. SZÁM [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] Nagyvárad, 191... – A levél Emőd Tamás kézírásával, autográf aláírásokkal.

Fehér Dezső (1869–1935) a Nagyváradi Napló egyik elindítója volt 1898 őszén; Ligeti (Sternberg) Ernő (1891–1945) a levél írásakor az újság felelős szerkesztőjeként dolgozott. A Nagyváradi Naplónak az ünnepegről szóló részletes tudósításai nem utalnak Osvát Ernő jelenlétére. – Lásd 954. is.

¹ *korábban*: arra az irodalmi vacsorára

949. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. február 14–15.]

Kedves Ernő,

kérlek, ments föl engem ezúttal, hogy a Mandarinról írjak. Ilyenkor a hét végén a Vasárnapi Újságban folyó regényem annyira elfoglal, hogy nem tudok időt szakítani más írásra. Amint ezzel a Porc. Muzsikával kész vagyok, mindenben egészen rendelkezésedre állok.

Baráti szeretettel

Szini Gyula

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
úrnak
Nyugat

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: SZINI GYULA – Ceruzafrás – Nem postai küldemény.

Harold Owen és Harry M. Vernon *A mandarin* című darabját 1914. február 14-én, szombaton mutatta be a Magyar Színház, Szini ezen a hétvégén, esetleg egy héttel később írhatta a levelet; *Porcellán muzsika* című regényének folytatásai 1914. január 4. és március 29. között jöttek a Vasárnapi Újságban. – Az előadásról a Nyugatban Tóth Árpád számolt be április 1-jén (*A mandarin*. 494).

950. HALÁSZ IMRE – OSVÁT ERNŐNEK

Bp. 1914. febr. 18.
[Budapest, 1914. február 18.]

Tisztelt barátom Uram!

Egy vidéki igen kedves barátomnak unokaöccsre, Fóris László, a ki lírai költészettel foglalkozik, azzal a kéréssel fordult hozzám: ajánlanám a Nyugat szerkesztőségének, néhány lírai költeményét szeretné a Nyugatban kiadatni. A helyzet olyan, hogy igen nehéz lett volna tőle e kérelmét megtagadnom. Kérem, ne nehezteljen, ha ennek a fiatal embernek látogatását Önre ráoktrotyálom. Ő költői hivatást érez magában, sőt azt mondja, hogy Ady Endre – a kit ismer – kedvezően nyilatkozott volna verseiről. Én abszolúte nem nyilatkozhatom e versekről, mert nem olvastam őket. Az a gondolat pedig, hogy ezt a jó és derék fiút quasi arra bíztassam, bátorítsam, hogy a versírást válassza hivatásul, még akkor is távol volna tőlem, ha verseit olvastam volna. Szeretném azonban, hogy ha a kiábrándításra rászorulna, ezt ne *nekem* kelljen végrehajtanom. Ön ért engem! Járjon el az ön bölcs és humánus szívének sugallata szerint!

A fiú egy *vizitkártyával* fog Önnél jelentkezni. *Megjegyzem*, hogy ő nem tudja és *nem is kell tudnia*, hogy én ezen kívül *külön* informáló levelet is intézek Önhöz.

Szíves elnézését kérve e kényszerű alkalmatlankodásért vagyok igen tisztelt Barátom uram igaz tisztelője

Halász Imre

[Címzés:]
Nagyságos
Dr. Osvát Ernő úrnak
Budapest
IX. Lónyay-u. 18.
a Nyugat szerkesztőségében.

K: OSZK Kt. Fond 253/765.
Dat.: fpb: Bp., 1914. febr. 18. – épb: nincs.

Fóris László irodalmi próbálkozásairól lásd 924.

[Fiume, 1914. február 19.]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Egy cikket Ferrero könyvéről¹ és valószínűleg még valamit nemsokára fogok küldeni, valamint erre föl pénzt kérni. Azt a könyvet, melyről egyszer egy bresloui kávéházban magasztalást olvasva, a „Háború etc.”² alap gondolata eszembe jutott, de azóta nem tudtam megtalálni, végre megtaláltam a Frankfurter utolsó Literaturblattjában (Schlieffen: Gesammelte Schriften),³ megrendeltem és egyelőre felfüggesztettem a tanulmány németre <...> átdolgozását.⁴ Oly egyedül vagyok itt, hogy a legnagyobb dolog valamiről tájékozódnom (többek közt azt se tudom, hogy a Világ második cikkemet közölte-e).⁵ Különbösen se vagyok művész- vagy tudóslélek, hogy a magányban kielégülést lelhetnék. Most nagyon egyedül vagyok, visszahúzódva mindenkitől, akikkel tavaly <szé> szívesen voltam, mert akkor erőt és optimizmust szugeráltam és most szégyellem magam. Átvedleni bölcsésé – ennek a kísérlete minden eddigi törekvésemnek⁶ a teljes blamáza volna. Már késő is. Akikkel nem voltam |:szívesen: |, azoktól pláne⁷ visszahúzódtam. Szeretnék márciusban Pestre menni. Fel akarom hozni a hűgomat is, és szeretném, ha egyik fivérem is feljöhetne. Szerkesztő úr a könyvkiadás miatt még nem kapott információkat? A következő kollektciókat állíthatnám össze:

Magyar külpolitika (I. A nemzetiségi kérdés. II–IV. A horvát kérdés. V. A Függetlenségi párt.)

<A nacionalizmus> *Történelmi divatok* (Nacionalizmus – Gyarmatimperializmus – Szocializmus.)

A Habsburg[-]monarchia. Ez egy tízfejezetes tanulmány, melynek kefelevonata (Huszadik Század) már nálam volt.⁸

<Túlnagy> *A háború és túlnagy hadseregek*. Bővített kiadás.

<...> Az első két kollektcióban <jav> újabb anyagismeretek folytán bővített és javított cikkeim követnék a törzset.⁹ A Habsburg[-]monarchiát, ha megjelent a Huszadik Században, <le fogom fordítani németre is> talán Grill¹⁰ is ki fogja adni és le fogom fordítani németre is. Hasonlóképp [p] a Történelmi divatokat (lefordítani).

Bizonyos kezdőpénzre van szükségem, mert e kollektciókat gondosan akarom csinálni, minden a cikkekbe csúszott felületesség kiküszöbölésével és a kimaradt dolgok pótlásaival, amitől kisebb cikkírások elvonnak.

M[i]ért nem adta le szerkesztő úr a hirdetést?¹¹ Mi veszett volna ezzel? Írjon egy pár sort.

Igaz tisztelettel üdvözli őszinte híve

Boross László

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest VII
Peterdi utca 39

[Feladói cím:]
Feladja:
Boross László
Fiume
Viale F. Deák
60 Mezzanino 4

K: OSZK Kt. Fond 253/726.

Dat.: fpb: Fiume, 1914. febr. 19. – épb: Bp., 1914. febr. 20.

¹ Lásd 925.

² *Háború és véderőrendszer* (lásd 915.)

³ Alfred von Schlieffen (1833–1913) porosz tábornok, vezérkari főnök összegyűjtött írásairól van szó (Berlin, E. S. Mittler & Sohn, 1913), Boross a könyvet a *Nyugat* 1914. szeptember 16.–október 1-jei számában ismertette (*Feldmarschall Graf Schlieffen: Gesammelte Schriften*. 271–274). – Lásd 998. is.

⁴ Lásd 941.

⁵ Lásd 941.

⁶ *korábban*: törekvésnek

⁷ *javított szó*

⁸ Lásd 941.

⁹ Boross írásai csak halála után jelentek meg könyv alakban (lásd 268.).

¹⁰ Az 1841-ben alapított kiadót 1860-ban vette meg Grill Károly, akinek a nevét a cég 1868-tól viselte, és a későbbi tulajdonosváltások alatt is megőrizte.

¹¹ Lásd 942.

952. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Fiume, 1914. február 26. előtt]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Nagyon fájjalom, hogy semmi hírt se kaphatok Öntől. Ma küldöm el a Ferrero-cikket a szerkesztőségbe és kérek 60 korona előleget; kérném szerkesztő urat ne engedje, hogy engem ezzel sokáig várossanak, mert elsejére szorulni fogok. Kérni fogom, ha kiadatik, Ferrero folytatását is.¹ A könyvkiadás nemcsak finánciális szempontból fontos számomra, hanem azért is, mert a cikkeimhez szükséges tanulmányokat részben csak a cikkek megírása után végeztem és a türelmetlen munka² közben a stílusomban is dialektikámban is maradtak egyenetlenségek, de az egész, azt hiszem, megéri, hogy ne csak több-kevesebb ügyességgel összefűzött aperçük³ alakjában jusson I : tisztább-zavarosabb: I kifejezésre.⁴ Nem volna célirányos, március közepén néhány napra Pestre jönnöm, öcsémmel, kinek dolga lesz Pesten az indexe miatt? Kérem megint szerkesztő urat, írna egy pár sort, az előleg-ügyben is kérem még egyszer szívességét, őszinte nagybecsülésem kifejezése mellett, mindenkor kész híve

Boross László

Fiume, Viale F. Deák 60 Mezz. 4

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest VII
Peterdi-utca 39

K: OSZK Kt. Fond 253/726.

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: Bp., 1914. febr. 26.

¹ Lásd 925.

² *korábban*: munkában

³ *aperçu (fr.)*: észrevétel

⁴ A tervezett könyvről lásd az előző levelet.

953. BOROSS LÁSZLÓ – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Fiume, 1914. február 26. előtt]

Igen tisztelt szerkesztőség!

Bátor vagyok mellékelten egy cikket (Római nemesség... etc. 35 oldal.) b. címükre juttatni és ugyancsak bátor vagyok e cikke föl 60 (*hatvan*) korona előleget kérni, mely utóbbi sürgős; lehetőleg még elsejére, kérném, hogy szíveskedjenek, elküldetni nekem.

Kiváló tisztelettel kész hívük

Boross László

Fiume, Viale F. Deák 60. Mezz. 4

K: OSZK Kt. Fond 253/726.

954. ADY ENDRE – HAVAS IRÉNNEK

[Budapest, 1914. február 25.]

Édes kisasszony,

beteg vagyok s ma este csak ezt a verset tudtam leírni. Még holnap csütörtökön okvetlenül küldök még egy verset. Úgy hogy péntek hajnalban ott lesz szedhetésre készen. De még *okvetlenülbbül* [!] kérek helyet főnntartani egy „Figyelő” számára. Fehér Dezső nagyváradi lapszerkesztő jubileumáról akarok megemlékezni, mely szombaton lesz. Nekem főszerkesztőm, tanítóm, segítő barátom volt s lapjától egy sereg nagy talentum került ki. Kérem holnap délelőtt telefonon megüzenve megnyugtatni, hogy ez mindenesetre befér. Osváttal tudassa, hogy ügyében Zilahra levelet írtam. Kézcsókkal üdvözli

Ady Endre

[Címzés:]

A „Nyugat”-nak
(Havas Irénke kis-
asszonynak)

Lónyay-uca
18 B. fldsz.

(Bojjal)

[Feladói cím:]
(Kézirat. Sürgős.
Telefon-válasz kell
Ady Endre küldi.)

K: PIM A. 155. (N. n. sz. 1965/196., Havas György ajándéka) – Ceruzáírás – Ady a küldeményt először küldönccel akarta eljuttatni a Nyugathoz, majd mégis a postára bízta.

Dat.: fpb: Bp., 1914. febr. 26. – épb: nincs.
M: AELev3, 12. – [Budapest, 1914. febr. 25.]

Ady versei az 1914. március 1-jei Nyugatban: *Az öreg Árvaság, Hűvösvölgyemből sebtén, rohanón* (345–347), figyelője: *Fehér Dezső jubileuma* (351), lásd 948. – Ady a Nagyváradi Naplónál 1901 májusától 1903 októberéig dolgozott.

955. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Nbányán 914. feb. 28.
[Nagybánya, 1914. február 28.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Küldöm ezt a verset s nemsokára egy rövid novellát; de nagyon jó volna Szerkesztő úr ha jövő hétre egy kis pénzt tudna még kivásalni részemre a kiadóéktól, ha 20, ha 30 Koronát bár. Vagyok
hálás híve

Tersánszky Józsi Jenő

[Címzés:]
Nagyságos Osvát Ernő szerkesztő úrnak
a „Nyugat” szerkesztőségében
Budapest.
IX. Lónyai utca 18.

[Feladói cím:]

Küldi: Tersánszky Józsi Jenő Nagybányáról

K: OSZK Kt. Fond 253/882.

Dat.: fpb: Nagybánya, 1914. febr. 28. – épb: Bp., 1914. márc. 1.

Tersánszky minden bizonnyal *Elégia* című versét küldte el (M: Nyugat, 1914. március 16., 393), novelláiról lásd 947.

956. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. március 1. előtt]

Kedves szerkesztő úr,

most úgy áll még a dolog, hogy képtelennek érzem magam a Heltai kritika megírására és kérem csak akkor kérje tőlem, ha senki-senki nem találtnék, ami lehetetlen.

Ma például ez történt: Újra beszéltem ugyan Molnárral, akitől kérdeztem benyújtsam-e l:a darabot: l, mire ő azt felelte: „bátran, neki nagyon tetszik, az aprópénzre való felválthatóság hiányzik csak a darabból”. De hazajött Heltai s neki nem tetszik a dolgozat. Azt mondja: a dialog kitűnő, mese, minden-minden jó, hanem a Hevesi és Fejes figurája rosszul van megrajzolva, úgyhogy nincs megrajzolva, nem is szólva az asszonyéről. Amit én legjobbnak és legszebbnek tartok: a második végét, a két nagy jelenetet túl erősnek tartja, túl sötétnek, de ezt az ő világnézetének a rovására írhatom. Ő nem nyújtaná be – mondta – de ha benyújtom, a Vígszínházhoz nyújtsam be. Bár véleményét <fe> bizonyos pontokon félrecsúsztottnak tartom, azt dicsérik, amit Molnár kifogásolt* s <amit> azt helyteleníti, amit majdnem egyhangúlag jónak tartanak s bár mondja, hogy az anyag oly értékes és anynyi van letéve benne, hogy semmiesetre sem szabad máshova adni, mint a Vígszínházba, ha kijavítottam – s ne dobjam oda a Magyaroknak – mégis engem, a mai fáradtságomban lenyomott a dolog. – A legnagyobb szeretettel szeretnék róla írni, szívemből, de szerkesztő úr, aligha fog menni. Minden dolog összejön, az anyámmal is meglehetősen afférom van, iratok után futkozni, meseterembekkel tárgyalni – A NAP[-]ot nem is számítom – a darab sorsára

várni – kicsit most sok. Jó volna szerkesztő úr, ha telefonálna déltájt a kávéházból, mi a véleménye.

Öleli

Kádár.

* Van adatom, hogy olvasta.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő

szerkesztő úrnak

Peterdy utca 39.

[Kádár Endre megjegyzése a boríték rektóján:] Kézbesítendő ½ 8kor.

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – A levelet a Messenger Boy vállalat kézbesítette.

Kádár Endre – Osvát tanácsait is figyelembe véve – 1913 őszén fejezte be *Szavak* című drámáját (lásd 888.), majd ezután kérhette ki tapasztalt kollégáinak, többek között Molnár Ferencnek a véleményét. – Heltai Jenőnek 1914-ben az év őszéig (amíg Osvát a Peterdy utcában lakott) csak egy premierje volt, február 14-én a Vígszínház mutatta be *A Tündérlaki lányok* című darabját. Kádár feltétlen dicséreteket halmozó figyelője a március 1-jei számra készült el (*A Tündérlaki lányok*. 349–350).

957. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

hétfő este

[Budapest, 1914. tavasz]

Kedves jó szerkesztő úr,

Közlöm önnek a jó hírt, hogy a Vígszínház elfogadta darabomat. Más újság csak a jövő hét elején

Öleli

Kádár

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Peterdy utca 39.

[Kádár Endre megjegyzése a boríték rektóján:] Kézbesítendő reggel ½ 8

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Levélpapírfejléc: „FÉSZEK” I VII., KER-
TÉSZ-UTCA 36. – A levelet a Messenger Boy vállalat kézbesítette.

958. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

1914 márc. 2.
[Budapest, 1914. március 2.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

Nagyon kérlek, ne nevedd ki, ha az itt mellékelt vers teljesen rossz. Is-
kolában, most írtam szünet alatt s nem tudom megítélni, jó[-]e, rossz[-]e.

Ölel szeretettel:

Milán

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapesten.
VII. Peterdy u. 39.
III. em.

[Feladói cím:]
F.: Füst Milán, VII. Dohány u. 63
III. 17.

K: OSZK Kt. Fond 253/757.
Dat.: fpb: Bp., 1914. márc. 2. – épb: nincs.
M: FMÖL, 48. – [Budapest,] 1914 márc. 2.

Füst Milán a levélhez *A csábító lelke* című versét mellékelte (K: OSZK Kt. Fond 253/999.) – lásd 959–962. is.

959. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

1914, márc. 3.
[Budapest, 1914. március 3.]

Kedves, szeretett szerkesztő Úr!

Tegnap egy verset elhamarkodva adtam fel postára. Ma elolvastam és teljesen rossznak találom.

Ne haragudj, hogy annyit háborgatlak. – Kérlek, légy szíves, tépd össze azt az ostobaságot.

Szeretettel ölel:

Milán

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest.
VII. Peterdy u. 39.
III. em.

[Feladói cím:]
F.: Füst Milán
VII. Dohány u. 63.
III. em.

K: OSZK Kt. Fond 253/757.
Dat.: fpb: Bp., 1914. márc. 3. – épb: nincs.
M: FMÖL, 48. – [Budapest,] 1914, márc. 3.

Lásd 958., 960–962.

960. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. március 3.]

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest
VII. Peterdy-u. 39.
III. em.

[Feladói cím:]
F.: Füst Milán
VII. Dohány u 63.
III em. 17

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Üres boríték, a címzés zöld tintával írva, a boríték mindkét oldala piros tintával x-alakban áthúzva, Füst Milán rájegyzésével: Ajánlott!

Dat.: fpb: Bp., 1914. márc. 3. – épb: Bp., 1914. márc. 3.

A boríték esetlegesen egy újabb versváltozatot tartalmazhatott (lásd 958., 959., 961., 962.).

961. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Bpest, 1914, márc. 4.
[Budapest, 1914. március 4.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

Ha neked is jobban tetszik, akkor<,> kérlek, add ki a verset ebben a formájában. Szeretettel ölel:

Milán.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,

a Nyugat szerkesztője
Budapest.
VII. Peterdy u. 39.
III. em.

[Feladói cím:]
F.: Füst Milán
VII. Dohány u 63.
III. em. 17.

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Nem postai küldemény.
M: FMÖL, 49. – Bpest, 1914, márc. 4.

Füst Milán a levélhez *A csábító lelke* című versének újabb változatát csatolta
(K: OSZK Kt. Fond 253/999.) – lásd 958–960., 962.

962. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. március]

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest
VII. Peterdy u. 39.
III. em.

[Feladói cím:]
F.: Füst Milán,
VII. Dohány u. 63., III.

K: OSZK Kt. Fond 253/999. – Nem postai küldemény.

Több 1914. márciusi leveléhez hasonlóan Füst zöld tintával címezte meg a borítékot, amelyben *Óda egy magyar íróhoz!* című versét küldte el Osvátnak. A verset ugyanolyan kitépett iskolai füzetlapra írta, mint *A csábító lelke* első változatát (lásd 958.) – az esetleges levél elveszett.

Lásd 959–961. is.

963. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Bpest
1914, márc 7.
[Budapest, 1914. március 7.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

Nagyon szépen kérek, sok oknál fogva, melyet itt le nem írhatok, –
hogy a Gulliver-kritikát *semmiesetre* se közöld.

Bocsáss meg!
Szeretettel ölel:

Milán.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest
VII. Peterdy-u 39.
III. em.

[Feladói cím:]
F.: Füst Milán
VII. Dohány u. 63.

K: OSZK Kt. Fond 253/757.
Dat.: fpb: Bp., 1914. __. – ép: nincs.
M: FMÖL, 49. – Bpest, 1914, márc 7.

Gulliver utazásainak első négy részét a Révai Testvérek adta ki 1914-ben, Jonathan Swift művét Karinthy Frigyes fordította magyarra. Füst Milán *Gulliver* című remekbe szabott kisesszéje a Világ 1914. június 28-i számában (42) név nélkül, szerkesztői változtatásokkal jelent meg (lásd FÜST 2014, 57–58).

Füst nyárra tervezett németországi utazásához vasúti szabadjegyet szeretett volna igényelni, ehhez azonban napilapokban is publikálnia kellett (lásd 971.).

964. ERDŐSI DEZSŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1914 március 7.
[Budapest, 1914. március 7.]

Kedves Barátom,

igen kérlek, tedd meg nekem azt a szívességet, hogy küldd el a darabomat a lakásomra, Szív u. 12. III. 16. egy boyjal, az én költségre. A kávéházban ugyanis, sajnos, nem találak s a művet talán el tudom sütni | :a | <valahol> Népszavánál. Együttal megkockáztatom a kérdést, ad-e egy kis apró pénzt a Nyugat az elhagyott asszony daláért?

Üdvözöl híved

Erdősi Dezső

Nagyon leköteleznél, ha a művet még ma elküldenéd.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest
Nyugat
szerkesztősége
Lónyai u. 18.

K: OSZK Kt. Fond 253/740. – Levélpapírfejléc: FRISS ÚJSÁG [bal oldalon:] POLITIKAI NAPILAP. | ELŐFIZETÉSI ÁRA: | Helyben: házhoz hordva 60 fill. | Vidéken: postai szétküldéssel egy | hónapra 1.20 korona. | Szerkesztőségi telefon 137-51. | Igazgatósági " 842. | Kiadóhivatali " 38-58. | Nyomda " 54-39. [jobb oldalon:] Megjelenik hétfő kivételével min- | dennap korán reggel, fontos alkalommal többször, ünnepnap után is | Szerkesztőség és kiadóhivatal: | V., HONVÉD-UTCZA 10. SZÁM. | Fiók-kiadóhivatalok: | Rákóczi-ut 34. Andrásy-ut 6. | IV., Kecskeméti-utca 8. és 14. [kitöltendő dátumrész:] Budapest, 191... – A borítékfejléc megegyezik a levélpapírfejléccel, kitöltendő dátumrész nélkül – Ceruzairás. Dat.: fpb: Bp., 1914. márc. 7. – épb: nincs.

Erdősi az első világháború előtt lépett be a Friss Újsághoz, amelynek 1920-tól haláláig szerkesztője volt.

Az *Elhagyott asszony dala* című vers 1914. március 1-jén jött a Nyugatban (332), ezt követte *Az átok* című „erdélyi kép két felvonásban” az április 1-jei számban

(447–470). Elképzeltethő, hogy Osvát a színművet nem akarta közölni, ám közben megváltoztatta a véleményét – összességében azonban nem tudható, hogy Erdősi a levelekben milyen darab vagy darabok iránt érdeklődött.

965. ERDŐSI DEZSŐ – OSVÁT ERNŐNEK

május 22.
[Budapest, 1914. (?) május 22.]

Kedves Barátom,

miután napok <oda> óta mindig olyankor kereslek, amikor nem vagy található, arra kérlek, légy oly szíves levélben megírni vagy a szerkesztőségbe betelefonálni, mi véleménynyel vagy a darabomról.

Köszönöm a fáradozásodat, hálás híved

Erdősi Dezső

K: OSZK Kt. Fond 253/740.

966. ERDŐSI DEZSŐ – A NYUGAT SZERKESZTŐJÉNEK

Szept. 24.
[Budapest, 1914. (?) szeptember 24.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

jelentkezni bátorkodom az Osvát úrnál levő darabom irányában.

Kitűnő tisztelettel

Erdősi Dezső

K: OSZK Kt. Fond 253/740.

967. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Nagybányán 914. márc. 11
[Nagybánya, 1914. március 11.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Küldve ezt a novellát,¹ nagyon kérem 60 Koronát, részemre, ha lehet, küldetni kiadóékkal, persze akkor az semmis amit a versre kértem.² Aztán kérem Szerkesztő urat, ha gondolja, hogy érdemes, hát ami új könyv jön, vagy bármi efféle, most, <nagyon> ha elküldeti nekem, szívesen írok figyelőt is, mert látom, egyre több munkát bírok.³ A pénzt nagyon kérem s vagyok

Készséges híve

Tersánszky Józsi Jenő

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő szerkesztő úrnak

a „Nyugat”-szerkesztőségében

Budapest.

IX. Lónyai utca 18.

[Feladói cím:]

Ters{...}

K: OSZK Kt. Fond 253/882. – Ajánlott küldemény.

Dat.: fpb: a boríték csonka – ép: Bp., _ . _ . _2.

¹ Lásd 947.

² Lásd 955.

³ Figyelőket nem közöltek Tersánszkytól ebben az évben sem.

968. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. március 12–13.]

Kedves Szerkesztő úr,

ez a két jegy van, nem egymás mellett, ezt is mástól vették el szemem láttára. Más alkalomra ezután 2 jegyet tesznek el az ön számára, ha nincs kifogása ellene.

Kádár Endre

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Peterdy utca 39.¹

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Ceruzairás névjegykártyán, autográf aláírás nélkül, a kártya nyomtatott szövege: KÁDÁR ENDRE – Nem postai küldemény.

1914. március 13-ra a Vígszínházban Bródy Sándor *Timár Liza* című színművének főpróbáját írták ki. Osvát erre kapott két jegyet, azonban a bemutatót Hegedűs Gyula betegsége miatt a következő hétre halasztották.

¹ *korábban*: 20

969. KÁDÁR ENDRE ÉS KÁDÁR ENDRÉNÉ – OSVÁT ERNŐNEK

[Velençe, 1914. március 17.]

Kedves jó uram,

szombaton még annyira reménytelennek tetszett, az amiről ezennel értesül, aztán oly váratlanul és szerencsésen oldódott meg, hogy nem volt módom értesíteni.

Szeretettel gondolok önre

Kádár és –
Kádár Endréné.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest.
Peterdy utca 39.
Ungheria

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Velencei képeslap verzóján – autográf aláírásokkal.

Dat.: fpb: Venezia, 1914. márc. 17. – épb: nincs.

970. BARTA LAJOS – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest 1914 március 18án.
[Budapest, 1914. március 18.]

Kedves szerkesztő úr!

Egy kicsit hagyni akartam a regényt¹ és most jónak találtam az időt arra, hogy ezt a régi novellát jóra csináljam. Azt hiszem most az lett. Bocsássa azonban a szerkesztő úr, hogy csonkán küldöm el a kéziratot: a VII[.] fejezet hiányzik, de most már a szerkesztő úrnak talán nem lesznek aggodalmi, hogy az is nem jön rendbe. Ebben a fejezetben csúnyán kijön majd Drabek a maga udvarlásának az igazi céljával és hangjával és Jerta majd látja, hogy nem ő bolondított, hanem őt bolondították. Ekkor megint az apját ugratja be megbántott becsülete megbos[s]zulására és szegény szerencsétlen öreget, aki komolyan és nemesen vállalja a megsértett megtorlását, megint megverik és megint kidobják; botrány és botrány és az iskolafen[n]tartók felmondanak, neki megint vándorútra kell kelnie.

Hiszen a Szerkesztő úr tudni fogja, miért nem tudom bevárni, míg ezt a fejezetet is megírom! Mindig is megértéssel volt a dolgok ezen része iránt. Azt hiszem, hogy ez a nyolcvan oldalnyi (a még megírandóval együtt!) kézirat kitesz a Nyugatban legalább 20 oldalt (többet is) és nagyon kérem a szerkesztő urat, ha elolvasta és akceptálta szóljon Fenyő úrnak a pénz miatt! Még

arra kérem nagyon, hogy tudassa valahogy velem, vagy a Nyugatnál a kisasz-
szonnyal,² ha a pénz aktuális lesz.

Őszinte üdvözlettel szerkesztő úrnak
mindig kész híve

Barta Lajos

K: OSZK Kt. Fond 253/715. – Levélpapírfejléc: VILÁG [jobbba kitöltendő dá-
tumrész:] *Budapest, 191...*

Bartának ez a próbálkozása sem jelent meg a Nyugatban, Jerta és Drabek konf-
liktusa *Múlt* című regényében tűnik fel újra (Bécs, Bécsi Magyar Kiadó, 1920).

¹ Lásd 944., 1001.

² Havas Irén

971. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Bpest, 1914, márc 19.

[Budapest, 1914. március 19.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

Nagy szívességre kérlek, bocsáss meg, ha terhedre volnék vele. –
A Független Magyarországtól vasútjegyet szeretnék kérni s e célból szük-
ségem van négy-öt kéziraatra, melyeket ellenértékül átengednék nekik.
– Szükségem volna tehát (ha még megvan nálad és nem nagyon terhes az
előkeresése) „A bestia elrejtőzik” című novellára,¹ – továbbá a Gulliver-
kritikára.²

Nagyon szépen kérlek, ha lehetséges és öt percnél több idődet nem ve-
szí el – tedd e két kéziratot az itt mellékelt borítékba.

Szeretettel ölel:

Milán

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
a Nyugat szerkesztője

Budapest
VII. Peterdy u. 39.
III.

[Feladói cím:]
F.: Füst Milán VII. Dohány u. 63. III.

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – A borítékon postatiszta bélyegekkel.
M: FMÖL, 49. – Bpest, 1914, márc 19.

¹ Az írást nem sikerült fellelnünk.

² Lásd 963.

972. KÁDÁR ENDRE ÉS KÁDÁR ENDRÉNÉ – OSVÁT ERNŐNEK

[Gardone Riviera, 1914. március 22.]

Gardone.

Kádár és Kádárné

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest
Peterdy utca 39.
Ungheria

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – A Garda-tó szigetét ábrázoló képeslap verzóján
– Autográf aláírásokkal.

Dat.: fpb: Gardone Riviera, 1914. márc. 22. – épb: nincs.

973. SCHÖPFLIN ALADÁR – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. április 1. előtt vagy 1916. május 1. előtt]

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő szerkesztő úr{...}
Budapest
IX. Lónyay-utca 18.
Nyugat szerk.

[Elek Artúr ceruzairásos megjegyzése a boríték verzóján:] Szekfű és Schöpflin

K: OSZK Kt. Fond 253/858. – Üres boríték; fejléce: VASÁRNAPI UJSÁG
SZERKESZTŐSÉGE | Telefon 140-18. | Budapest, IV., Vármegye-utca 11. sz.
Dat.: a boríték csonka.

Szekfű Gyula (1883–1955) történész *A száműzött Rákóczi* című könyve (Bp., Akadémiai, 1913) elhúzódo vitát váltott ki, amelyhez Schöpflin Aladár – Szekfű álláspontját támogatva – kétszer is hozzászólt a Nyugatban (*A Szekfű-ügy.* = 1914. április 1., 500–502., illetve *Aforizmák a Szekfű-ügy körül.* = 1916. május 1., 503–508); a borítékban valamelyik írását küldhette.

A Nyugat az 1910-es évek közepén Schöpflin Aladár közvetítésével többször is megpróbálta Szekfűt szerzői körébe vonni, azonban Szekfű elhárította a publikálás lehetőségét (lásd SchAÖL, 138–143, 145–146, 148–149, 165–168).

974. ERDŐSI DEZSŐ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. április 3. után]

[Címzés:]
Nagys.
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak

[Osvát Ernő ceruzairásával a kritika 2. főlíójának verzóján, keretben, ferdén többször áthúzva:] Ignotus? [illetve a boríték verzóján:] Nem

K: OSZK Kt. Fond 253/740. – Nem postai küldemény.

A borítékban Erdősi Dezső elmarasztaló kritikája található az *Egy karrier története* című Pakots József-színműről. Pakots darabját 1914. április 3-án mutatta be a Nemzeti Színház, Osvát feltehetőleg kikérte Ignotus véleményét az írásról, amelyet végül nem közölt.

975. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Debrecen, kedd.
[Debrecen, 1914. április 7.]

Kedves jó Szerkesztő Úr!

Sietek feladni a Róbert-fordítást. Vers nem megy, mert nagyon rossz, még csiszolgatni kell s így lemarad a húsvéti számból. Figyelőket, megbeszélésünk értelmében, holnap küldök – csütörtökre.

Sokszor üdvözli igaz híve:

Tóth Árpád

K: OSZK Kt. Fond 253/884.

1914-ben húsvétvasárnap április 12-re esett. – A Nyugat április 16-ra keltezett számában közölték a Berlinben élő Kovács Jenő (Eugen Robert) *Színházi esték* című esszéjét (553–558), amely *Theaterabende* című, a müncheni Georg Müller Verlag által 1915-ben közreadott kötetének bevezetője lett. (Többször megtörtént, hogy a Nyugat-munkatársak névtelenül fordították le kollegáik írásait.)

Tóth Árpád következő, *Stanzák egy trafikoslányról* című verse csak az 1914. május 16-i számra készült el (698–699), azonban az április 16-iban két figyelője is helyet kapott (*Vértesy Gyula: A vér és egyéb történetek; Kardos Lajos: Arany János Bolond Istókja.* = 574–575). Ugyanekkor jelent meg Havas Gyula figyelője (574) Ujhelyi Nándor *Arisztokratizmus* című könyvéről (Bp., Athenaeum, 1914).

Lásd a következő levelet is.

976. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Debreczen, szerda.
[Debreczen, 1914. április 8.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

az ígért figyelőket – már amennyit tudtam: kettőt – megírtam és küldöm. Bár jók lennének! Havassal is megírtattam Újhelyit. Nagy Zoltán még mindig nem állt kötélnek. Alighanem nekem kell a Milánt is kiszervezni, ha ez így megy, és ha – Ön és Milán se bánják.¹

Itt esik az eső. És kevés pénz van. Sőt annyi sincs. Én is, Havas is nagyon kérjük kedves Szerkesztő Urat, hogy... hiszen tetszik már tudni. Nekem azért kellene mielőbb pár korona, hogy belőle visszautazhassam a jövő hét elején. Kérem, kegyeskedjék a kisasszonnyal² némi összeg küldésére nézve értekezni. Jó volna, ha már szombatira kapnám. De hétfőre okvetlen nagyon kellene, mert kedden utazom... És hát Havas is nagyon kéri, amit éppen lehetne, valamennyit...

A kisasszonyt külön levélben is megkérem a gyors tempóra; meg arra is meg szeretném kérni, hogy a figyelőket kegyeskedjék szokott kedvességével kikorrigálni, mivel mi már alig kaphatunk a megjelenésig korrektúrát. Mondom, külön levélben is meg fogom őt ezekre³ a dolgokra kérni. Meg arra is, hogy az új Nyugatot ide, debreceni címemre küldje.

Szerkesztő Urat melegen, szeretettel üdvözlöm,
híve

Tóth Árpád

Tóth címe: Debreczen, Késes-u. 32.

Havas Gyula címe: Debreczen, Arany János-u. 7.
(Nem az eddigi, régi cím!)

K: OSZK Kt. Fond 253/884. – Ceruzairás.
M: NEMESKÉRI 1986, 9.

Lásd az előző levelet.

¹ Nagy Zoltán Füst Milán-kritikájáról lásd 979.

² Havas Irén

³ *korábban*: ke

977. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Csütörtök
[Budapest, 1914. április 9.]

Kedves barátom,

itt küldöm neked az egész darabot és talán az I. felvonásnak azt a részletét lehetne közölni, amikor a császár embereivel együtt mulat, a porcelán-pavillon-jelenetet, Li-tai-pe [!] verseivel? Arra kérlek még, hogy a darabpéldányt, amely most az egyetlen a kezemben és amelyre nagy szükségem van, egy-két napon belül, még az ünnepek előtt visszakaphassam. A Dekameron-figyelőt¹ szombat reggelre megírom.

Barátsággal ölel

Szini Gyula

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úr
Nyugat

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Nem postai küldemény.

A Szini által írt *Az Ikercsillag* című „kínai színmű” II. felvonásából vett jeleneteket a Nyugat 1914. április 16-i számában közölte (532–541) – Szini a kéziratot még a húsvéti ünnepek előtt (április 12–13.) szerette volna visszakapni. Figyelője *Az Érdekes Újság Dekameronjának* második kötetéről szintén az említett számban jött (570), a tízkötetes sorozatról lásd 922.

¹ korábban: cikket

978. NADÁNYI ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

ápr 9. Nagyvárad.
[Nagyvárad, 1914. április 9.]

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Méltóztassék megengedni, hogy szíves figyelmébe ajánljam most megjelent verskötetemet. Múltkoriban szerencsém volt Nagyságodat személyesen is megismerni a nagyváradai „Elite” kávéház törzsasztalánál, ez is bátorít arra, hogy könyvem elolvasására kérjem és esetleg nagybecsű véleménye elmondására a Nyugat hasábjain.

Őszinte, mély tisztelettel

Nadányi Zoltán

[Címzés:]
Nagyságos
Osváth Ernő
úr
a Nyugat szerkesztőségében
Budapest
Lónyay u.

K: PIM V. 955/20. (Reichard Pirooska-hagyaték)
Dat.: fpb: Nagyvárad, 1914. ápr. 9. – épb: Bp., 1914. ápr. 10.

Nadányi Zoltán (1892–1955) költő, műfordító, levéltáros – a Nadányi Zoltán *Új versei* című kötetet a nagyváradai Szigligeti Társaság adta ki 1914-ben, a szerző példányt nem mellékelte a leveléhez. A Nyugatban jelen kiadványról nem referáltak.

979. OSVÁT ERNŐ – NAGY ZOLTÁNNAK

[Budapest, 1914. április 15.]

Nagyon kérem, írja meg

Osvát

[Címzés:]
Nagy Zoltán ügyvéd
Debrecen

K: PIM V. 3662/34/3. (Nagy Zoltán-hagyaték) – Távirat.
Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.
M: OEAKK, 232. – 1914. április 15.

Füst Milán *Változtatnod nem lehet* című kötetéről (Bp., Athenaeum, 1914) Nagy Zoltán a Nyugat 1914. május 1-jei számában írt kritikát (619–622). Füst Milán naplójában is megemlékezett arról, hogy Osvát külön táviratban kérte a cikk elkészítését, és hogy néhány Füst-verset fel is olvasott (lásd FÜST 1999, 1/15). E gesztusok hatására (átmenetileg) különleges, kegyelmi állapot jött létre az Osvát–Füst viszonyban.

980. HAVAS ALISZ – OSVÁT ERNŐNEK

Bpest, 914., IV/21
I. Bors u. 15.
[Budapest, 1914. április 21.]

Kedves Szerkesztő Úr!

Bekopogtatok kis munkámmal, ismét kérem jóindulatú és irányító érdeklődését. Alkalmasint nem számíthatok arra, hogy a Nyugatban ez megjelenjék, mégis nagyon szeretném kedves Szerkesztő Úr véleményét tudni róla.

Arra is kérem, szíveskedjék megírtni, vagy megtelefonáltatni nekem (József 32-04, d.u. 2–³/₄ 5.) mikor találhatom a szerkesztőségben anélkül, hogy alkalmatlankodnám.

Sok üdvözlettel
lekötelezett híve

Havas Aliz [!]

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest
„Nyugat” szerk.
IX. k. Lónyay u 18/b

K: PIM V. 955/22. (Reichard Piroska-hagyaték)
Dat.: fpb: Bp., 1914. ápr. 21. – épb: nincs.

Havas Alisz (Trettina Jenőné, 1892–?) tanár, író. Szerzőként nem szerepelt a Nyugatban.

981. KOSZTOLÁNYI DEZSŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest. 1914. április 22.
[Budapest, 1914. április 22.]

Igen tisztelt szerkesztő úr,

a találkozásunk óta írtam egy verset, amelyet még az elsőnél is jobban szeretek.

Elküldöm a *Nyugat*-nak.

Igen szeretném, hogyha a két vers együtt jönné.

Igaz tisztelettel

üdvözlő híve:

Kosztolányi Dezső

K: PIM V. 488. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól)
M: KDLN, 269–270. – Budapest, 1914. április 22.

A Nyugat 1914. május 16-i számában három Kosztolányi-vers jelent meg *Délutáni meditáció [Délutáni elmélkedés]*, *Kis, kósza vágyak* és *A jó hold* címmel (705–707), a legutolsó vers Nyugatnak küldött kézírata a PIM gyűjteményében található (V. 3196/9., Gellért Oszkár-hagyaték).

982. HALMOS JÁNOS – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Szabadka, 1914. ápr. 22.
[Szabadka, 1914. április 22.]

Mélyen Tisztelt Szerkesztőség!

Már körülbelül 1 hónapja, hogy beküldtem „A halál” c. drámámat Önöknek azzal a kéréssel, hogy művemről bírálatot mondjanak.

Levelemre eddig választ nem kaptam.

Kérésemet ismét megújítom, mivel b. folyóiratukban szerkesztői üzenetek nincsenek, beküldök egy bélyeggel ellátott borítékot.

Tisztelettel

Halmos János

VII. Erdő u. 60.

[Címzés:]
A Nyugat
T. Szerkesztőségének
Budapest.
IX. Lónyai u. 18.

K: OSZK Kt. Fond 253/766.

Dat.: fpb: Szabadka, 1914. április 23. – épb: Bp., 1914. ápr. 24.

A szerző életrajza és művének sorsa nem ismeretes.

983. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Kedden
délben
[Budapest, 1914. május 12.]

Kedves jó szerkesztő úr,

ha nincs kifogása ellene, írok a jövő számra Lázár Miklós kis könyvéről, esetleg a Miklós Jenőéről is, ha ez az ötlet szimpatikus önnek?

A novellát is szállítani fogom.¹
A feleségem és én szívesen várjuk önt.
Szeretettel

Kádár

U.i. Bíró ügyben nem referálhatok, mert még nem kaptam értesítést.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Helyben
Peterdy utca 39.

K: OSZK Kt. Fond 253/787.
Dat.: fpb: Bp., 1914. máj. 12. – épb: nincs.

Lázár Miklós *Varieté* című tárcagyűjteményéről (Bp., Athenaeum, 1914) a Nyugatban nem írtak, Miklós Jenő (1878–1934) *A kék budoár* című novelláskötetéről (Bp., Athenaeum, 1914) Barta Lajos kritikája kéziratban maradt (OSZK Kt. Fond 253/940.).

¹ Kádártól 1914-ben már nem közöltek novellát a Nyugatban.

984. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Nagybánya 914. máj.
[Nagybánya, 1914. május 13.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Nem érkeztem csak egy részét leírni a mellékelt novellának, (a többi persze megvan impurumban)¹ és pedig azért, mert nagyon nagy a szükségem 50 koronára. Egy héten belül küldöm a novella többi részét, de nagyon kérem Szerkesztő urat, ha minél hamarább kiutaltathatná nekem ezt a pénzt a kiadóval.

Utóbbi időben egy kevésbé elhanyagoltam a dolgaimat, különben már küldtem volna egyebeket is, de most annál nagyobb tűzzel fogok neki az irodalomnak. Vagyok legkészségesebb híve

Tersánszky Józsi Jenő

[Címzés:]

Nagys.

Osvát Ernő

szerkesztő úrnak

a „Nyugat”-szerkesztőségében

Budapest.

IX. Lónyai utca 18.

[Feladói cím:]

Küldi: Tersánszky Józsi Jenő Nagybányáról

K: OSZK Kt. Fond 253/882.

Dat.: fpb: Nagybánya, 1914. máj. 13. – épb: elmosódott.

Tersánszky ezúttal valószínűleg *A vakember lánya* című novellájának első részét küldte el. Az 50 korona kiutalásáról Osvát késlekedés nélkül döntött (lásd a következő levelet), Tersánszky 1914. május 24-én sürgette a pénz feladását (lásd 994.), majd május 30-án a befejező részeket is postázta, és nyugtázta a honorárium megérkezését (lásd 997.). A mű a *Nyugat* 1914. június 1-jei számában jelent meg (762–774).

¹ impurum (*lat.*): piszkozat, fogalmazvány

985. HAVAS IRÉN – TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐNEK

Budapest, 1914, május 15.
[Budapest, 1914. május 15.]

Nagyságos
Tersánszky Józsi Jenő úrnak
Nagybánya

Tisztelt Uram,

Osvát Ernő úr 50 koronát utalványozott Önnek, melyet azonban csak néhány nap múlva lesz módunkban elküldeni. Szíves türelmét kérjük tisztelettel

Havas

K: PIM V. 4330/122/6. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték) – Levélpapírfejléc (3.): → *Lónyay utcai időszak* – Gépirat, autográf aláírással – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

Lásd az előző levelet.

986. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – AMBRUS ZOLTÁNNAK

[Budapest, 1914. május közepétől]

Nagyságos uram,

a novella tiszteletdíjnak másik felét szerdán fogjuk elküldeni.
Kiváló tisztelettel

[cégbélyegző]

K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) – A Nyugat-levelezőkártya (1.) fejléce: → *Lónyay utcai időszak* – Havas Irén kézírásával – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

Ambrus Zoltántól 1914–1915-ben több novella is jött a Nyugatban; ezt és a következő üzenetet a sorban első, *Családalapítás* című novella 1914. május 16-i megjelenéséhez (657–677) kapcsoltuk (a két üzenet nem feltétlenül tartozik ugyanazon publikációhoz).

987. HAVAS IRÉN – AMBRUS ZOLTÁNNAK

[Budapest, 1914. május közepétől]

Mélyen tisztelt uram,

Osvát úr kívánja, hogy tudassuk, hogy a novella-tiszteletdíjat pénteken délután fogjuk elküldeni. A késésért bocsánatát kérve tisztelettel

Havas

K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) – A Nyugat-levelezőkártya (2.) fejléce: → *Lónyay utcai időszak* – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

988. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1914. május 19.]

[A] mai értekezlet [a] Modern kávéházban, Eskü tér.

Nyugat

[Címzés:]
Babits
Bpest
Szabóky utca 54.

K: OSZK Kt. Fond III/1578/8. (Babits Mihály-hagyaték) – Távirat.
Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.
M: BML 1912–1914, 202. – [Budapest, 1914. máj. 19.]

Az Eskü tér a mai V. ker. Március 15. tér.

A Modern kávéház mint találkozóhely említése miatt itt közöljük a következő levelet (a fejlécben található József 40-60-as telefonszámot 1913. március 16-tól tüntették fel a Nyugat címlapján):

989. HAVAS IRÉN – MÓRICZ ZSIGMONDNAK

[Budapest, 1914]

Mélyen tisztelt Móricz Zsigmond urat Ignotus úr megbízásából kérem, legyen szíves az Ignotus-kéziratokat e levél átadójával elküldeni. Erről és más egyébről |:a:| holnap esti Nyugat értekezleten szeretne Móricz úrral beszélni a főszerkesztő úr. S igen kéri, hogy – noha ünnep lesz: tessék <a ka> elmenni a szokott időben a *Modern* kávéházba.

Tisztelettel

Havas Irén

K: PIM M. 100/697. (Móricz Zsigmond-hagyaték) – A Nyugat-levelezőkártya (2.) fejléce: → *Lónyay utcai időszak* – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

990. HALÁSZ IMRE – OSVÁT ERNŐNEK

Bp. 1914. máj. 19.

[Budapest, 1914. május 19.]

Igen tisztelt Osvát úr!

Annak idején említettem Önnek, hogy igen érdekes anyagom volna egy cikk megírására, mely a magyaroknak az amerikai Unió polgárháborújában való részvétét tárgyzná. Ez egyúttal egy megkapóan érdekes fejezet volna a magyar emigráció történetéhez. A cikket igyekezném minél rövidebbre összetömöríteni, – úgy 6- maximum 8 lapra. Szíveskedjék velem tudatni, hogy a Nyugat *szívesen* veszi-e ezt a cikket, vagyis nincs-e terhére en-

nek a közlése, mert ez esetben másutt keresek számára elhelyezést. A cikk a június 16-ki számban jöhetne.¹

Megemlítem egyúttal, hogy köszönettel venném a május 1-i számban megjelent „Rákóczi” cikkem honoráriumának megküldését.²

Tisztelő barátja

Halász Imre

I. Várfok u. 14.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő szerkesztő úrnak

Budapest

IX Lónyay-utca 18.

a Nyugat szerk.

K: OSZK Kt. Fond 253/765.

Dat.: fpb: Bp., 1914. máj. 19. – ép: nincs.

¹ HALÁSZ Imre: *Magyarok az amerikai szabadságharcban.* = Nyugat, 1914. június 16., 839–850.

² HALÁSZ Imre: *Rákóczi Ferenc.* = Nyugat, 1914. május 1., 585–599.

991. CSELÉNYI-WALLESHAUSEN ZSIGMOND – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

1914. V. 21.

[Poljana, 1914. május 21.]

A Nyugat Tekintetes Szerkesztőségének,
Budapest.

Januárban küldöttem Önöknek négy novellát, februárban pedig egy mesejátékot. Minthogy máig ezek közül semmi sem jelent meg és vissza sem kaptam semmit, azt hiszem, nyilván nem kerülhetett még elolvasásukra a sor. Ennélfogva engedjék meg, hogy most újra kérjem Önöket, szíveskedje-

nek dolgaimat átolvasni és – föltéve, hogy írásaim alapján érdemesnek talál-
nak erre – velük engem a Nyugatban helyhez juttatni.

Minthogy időközben – anélkül, hogy magam mozdulhattam volna –
postai címem megváltozott, szíves válaszukat alább megírt új címemre kérem
és várom.

Őszinte tisztelőjük:

(Sigismundus)
Walleshausen Zsigmond
festőművész

Poljana p. u.
Pakrac¹ mellett.

K: OSZK Kt. Fond 253/899.

Cselényi-Walleshausen Zsigmond (1888–?) festő, grafikusművész, bábművész,
író. Hollósy Simonnál tanult Münchenben, az 1910-es évektől rendszeresen sze-
repelt hazai kiállításokon – ezekről többször tudósított a Nyugat. Írásai közül a fo-
lyóiratban csak Hollósy Simonról való emlékezései láttak napvilágot (lásd 1224.,
1236.), 1930-ban és 1931-ben rézkarcait és ólommetszeteit reprodukálták.

¹ város Nyugat-Szlavóniában

992. KOMJÁTHY GYŐZŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest 1914. május 21.
[Budapest, 1914. május 21.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

A kapcsolatot, mely a „Nyugat” tábora és atyám költészete között ere-
dendőleg volt, b. lapja is hangsúlyozta; ezért vagyok bátor egy készülőben
volt nagyobb versciklusa most felfedezett és sehol meg nem jelent több vers-
ből álló töredékét szíves felhasználás céljára megküldeni. A vázlatosság vo-
nása mellett – első papírra vetés lehetett – sokban új s érdekes világlátást ad
egyéniségébe.

Felajánlom ezzel együtt |:atyámnak:| a Szépművészeti Múzeum által
már megvevésre ott volt, de kulisszadolgok (igazgatóváltozás satbi) csak éve-

kig ott tartott arcképét a Nyugat új otthona számára, úgy mint a reprodukció jogát is. Méltóbb sokkal, hogy ott legyen, mint a Kreith-féle garasos apokrif-arcképek közt a képtárban.¹

Ez maradt meg a Komjáthy-kultusz anyagi balsikere romjaiból, évek munkája s ezek feláldozása után; fogadja szívesen.

Beküldöm magam két versét is. Ha jónak találja Szerkesztő úr a közlésre, egyre kérem:

mert munkám s áldozataim elismerés helyett örült éhenhalási nyomort hoztak. A Népszálló ingyen lakója vagyok, az is csak maholnapig, munkanélküli ezrek közt még elhagyatottabb s elfeledettebb nyomorultabb, tán el kell pusztulnom.

Ezeket írom, ha elfogadja a verseket, megteheti talán Szerkesztő Úr a szíveséget, hogy díjukat előbb utalja ki a közlésnél s ha sorsom és tervem valamit meghatják, kérem esetleg ma 11 és 1 óra között az Abbaziába értesíteni méltóztassék. Lehet mondanom, hogy utolsó reményem ez mai hányattatásomban.

Szerkesztő úrnak megkülönböztetett tisztelettel

Komjáthy Győző.

Népszálló, VI. Aréna út 150–2. sz.

K: OSZK Kt. Fond 253/799.

Komjáthy Győző (1883–1966) Komjáthy Jenő (1858–1895) költő fia; jogot és statisztikát tanult. Impresszionista verseit könnyed játékosság jellemzi. A Nyugatban sem Komjáthy Jenő, sem Komjáthy Győző művei nem jelentek meg; Komjáthy Jenőről Babits Mihály *Az irodalom halottjai* című esszé első részében emlékezett meg (Nyugat, 1910. május 1., 606–613).

¹ Kreith Béla, gr. (1851–1916) 1885-től gyűjtötte az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc ereklyéit, a képekről számos másolat készült.

993. TÉGLÁS BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

május 22.

[Nancy, 1914. május 22.]

Kedves Osvát Úr,

nagy sajnálatomra márciusban írt levlapjaimra nem kaptam választ. Megkértem akkor, legyen oly szíves, értesítse Ady Endrét arról, hogy szükségem volna a 6 koronára, mit neki kölcsön adtam; megismétlem most e kérésemet; bármily kicsinyes is, ne vegye rossz néven; én Ady címét nem tudom és az összeg el <k. . .> kelne nálam. E kérést mint jóakarómhoz és nem mint Szerkesztőhöz intézem Önhöz; kérem, ne vegye rossz néven; beteg vagyok, sok költségem van, ezért <. . .> vagyok kénytelen e kis összeggel is számot vetni. Szíves volt annak idején állapotom iránt érdeklődni. Egészségem rossz és e miatt állandó kezelés alatt vagyok itten; szabadságot kaptam, hogy kigyógyítsam magam, mert az utóbbi időben már egészen munkaképtelenné váltam. Kitűnő orvosok kezében vagyok, kik messzemenő jóindulattal kezelnek; e jóindulat fölülmúlja minden reményemet; bizalmat öntenek belém. Nancy újonnan épült Nancy-Thermal nevű részében kísértem [!] meg helyreállítani egészségemet. Bár az élet itt olcsóbb, mint Pesten és a kezelés költsége szintén, azért mégis hálás volnék, ha kiutaltatná és elküldetné nekem azt az öt koronát, a melyre a Nyugatnál levő cikkem után még számíthatok (<.> | :egy: | cárnőről írtam.) Egészségi állapotom miatt cikkek írásával nem foglalkozhatok, azonban legyen szíves, az 5 K-ával egyetemben küldje el nekem e cikk korrektúráját és én talpraállítom annyira, hogy közölhető legyen. Annak idején újabb cikkel akartam <. . .> kicserélni; most nem tehetem ezt; orvosom eltiltott a munkától. Nagyon lekötelezne, ha intézkedne, hogy e csip-csup összeget elküldjék nekem; elvégre ez is jobb, mint a semmi. Nem kellemes dolog, higgye el, hogy ily rongy pénzeket is kénytelen vagyok számbavenni; de beteg vagyok; félre az álszeméremmel! Nem terhelem Önt levelek írásával, de <. . .> lekötelezne, ha utasítást adna a pénz elküldésére; szomorú | :; | <dolog> hogy <.> | :ily: | kis pénzeket kell nagyobbak hiányában bevonnom... Beteg voltom eltilt a munkálkodástól, tehát eszköptáalom¹ azt, a mit lehet. Lakás, alimentálás² és kezelés dolgában egyébként jól el vagyok ellátva, [!] de azonfelül hiányt szenvedek. Kérem, intézze el e levelemet! H. üdvözl.

Téglás Béla

Nancy, poste restante.

[Címzés:]
Monsieur
Osvát Ernő
Budapest.
IX. Lónyay utca 18.
„A Nyugat” szerkesztőségében.
(Hongrie)

K: PIM V. 955/3. (Reichard Piroska-hagyaték) – Zárt postai levelezőlap.
Dat.: fpb: Nancy, 1914. _ . 23. – épb: Bp., 1914. máj. 25.

Téglás Béla csak 1909-ben publikált a Nyugatban – a fenti ügy további részletei nem ismeretesek. Téglást a háború kitörése után a francia hatóságok internálták, 1918-ban szabadult.

¹ eszkomptál (*fr.*): váltót leszámítol, itt: kintlevőségét bevételezi

² (*lat*): étkezés

994. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Nbánya, 914. máj. 24.
[Nagybánya, 1914. május 24.]

Igen tisztelt szerkesztő Úr!

Én ezelőtt egy héttel kaptam a kiadóktól [!] egy értesítést, hogy Ön kiutalta az 50 Koronát de legyek türelemmel pár napig míg elküldik. Igaz, hogy én sem tartottam meg ígéretem, hogy egy héten belül küldöm a novella folytatását, de hát ez azért nem történt, mert írás közben azt hiszem szerencsésen kibővült az <anyag> elbeszélés anyaga s így most még dolgoznom kell rajta vagy egy hétig. De szerkesztő úr kérem a pénzre nekem szükségem van, hisz ép[p] azért küldtem csak egy részét, kegyeskedjék hát szólni a kiadóknak, hogy lehető ne késlekedjenek. <Vagyok> Közélebb egy hosszabb verset is küldök.

Vagyok készsleges híve

Tersánszky Józsi Jenő

[Címzés:]
Nagyságos Osvát Ernő szerkesztő úrnak
a „Nyugat” szerkesztőségében
Budapest.
IX Lónyai utca 18.

[Feladói cím:]
Küldi: Tersánszky Józsi Jenő Nagybányáról

K: OSZK Kt. Fond 253/882.
Dat.: fpb: Nagybánya, 1914. máj. 24. – épb: Bp., 1914. máj. 25.

A *vakember lánya* című novelláról van szó (lásd 984., 985.); Tersánszkytól az *Elégia* után (lásd 955.) 1914-ben már nem közöltek verset a Nyugatban.

995. ADY ENDRE – HAVAS IRÉNNEK

[Érmindszent, 1914. május 29.]

Kedves Irénke,

kérem azt a pár krajcárt, ami még jár, azonnal elküldeni. A Nyugatot is kapjam a leggyorsabban. Béla¹ menjen be pünkösdkor is s esetleges leveleimet továbbítsa. Az egész redakciót szeretettel köszöntöm. Úgyis mint őrangyalomat üdvözlöm

Ady Endre

[Címzés:]
A „Nyugat”
tek. kiadóhivatalának
Budapest
Lónyay-ucca 18 b.
Expressz

K: PIM A. 98. (Szalay József-gyűjtemény) – Kalapos nőt ábrázoló képeslap verzóján – Expressz küldemény.
Dat.: fpb: Érszentkirály, 1914. máj. 29. – épb: Bp., 1914. máj. 30.
M: AELev3, 39. – [Érmindszent, 1914. máj. 29.]

Ady 1914. május 22-én utazott Érmindszentre (lásd AELev3, 227), pünkösdvasárnap május 31-re esett.

¹ A Nyugat kiadóhivatali alkalmazottjáról lehet szó, vezetéknevét nem ismerjük.

996. SZEBENYEI JÓZSEF – OSVÁT ERNŐNEK

London, Május 29, 1914.
[London, 1914. május 29.]

Kedves szerkesztő úr!

A feleségem hetek óta készül önnek írni, de mostanában gyengélkedik s így engem ér a tisztesség, hogy referáljak magunkról. Amint mondani szokás, hála istennek jól megvagyunk, kezdek belejönni az angol írásba és már néhány angol cikkem megjelent itt. Ha az isten sokáig éltet, megérem, hogy magyarul nem fog kelleni írnom és akkor én leszek a legboldogabb ember a világon.

Volna egy nagy kérésem önhöz: a Schöpflin ugyanis megígérte a feleségemnek, hogy egy nála lévő „Diplomaták” című darabom kéziratát el fogja küldeni, tekintve, hogy van rá jó reményem, hogy ha lefordítom, itt előadják. Képzelteti ez milyen fontosan vág bele a jövő életünkbe. Noha én is írtam Schöpflinnek egy pár levelet már a dologban, még csak nem is válaszolt jó magyar szokás szerint. Gondoltam ha önt megkérem, hogy járjon közben nála ez irányban, akkor talán lesz majd hatása. Ha beszél vele kedves szerkesztő úr, tolmácsolja az iránti kérésem is, hogy az ott lévő novelláimat (egy tuczat kézirat) is küldje el amint ígérte, mert ők úgy sem közlik és itt azokat is el tudom helyezni. Ne haragudjon, hogy ilyesmivel terhelem, de olyan messze vagyunk, hogy hiába fordulnék azokhoz, akiknek magam is tettem szolgálatokat. Ön az egyetlen ember, akiről tudom, hogy válaszolni is fog a levelemre és megteszi amire kérem.

Az asszony és a gyerekek már kezdenek beleszokni az angol életbe, a gyerekek már gagyognak is angolul. Nagyon szép volna, ha a nyáron elrán-

dulna ide egy pár hétre vakációzni, gondolom jól érezné magát. Gondolja meg és jöjjön.

Mindnyájan szívből üdvözljük,

Szebenyei József

A címünk:
Mr. J. Szeb.
4 Philbeach Gardens
Earls Court
London S. W.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő szerkesztő úrnak
a Nyugat szerk. címén.
Budapest
Hungary

K: OSZK Kt. Fond 253/867. – A Shaftesbury Hotel fejléces levélpapírján és borítékjában.

Dat.: fpb: London, 1914. máj. 29. – épb: Bp., 1914. máj. 31.; Bp., 1914. jún. 1.

Szebenyei József (1881–1953) újságíró, költő, műfordító. Apja az 1880-as évek végén gyermekeivel kivándorolt az Egyesült Államokba, New Yorkban telepedtek le. Az 1900-as évek elején hazaköltöztek, Szebenyei mint debreceni újságíró ismerkedett meg Márton Gabival, Ady Endre váradi szerelmével, és ennek hatására *Dalok egy poéta lányhoz* címmel 1902-ben verseskötetet adott ki (lásd EmlAE2, 370–374).

Szebenyei 1913-ban a magyar olvasóknak szóló Hungarian Puck című angol nyelvű hetilapot szerkesztette. 1914-ben kiutazott Londonba, ahol a Morning Post számára magyar vonatkozású cikkeket írt 1918-ig, később az Egyesült Államokba költözött.

997. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Nbánya 914. Pünkösöd szombat.
[Nagybánya, 1914. május 30.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

elküldöm így részletekben a novellát, mert ha itt áll leírva nálam, egyik napról a másikra folyton javítok. A pénzt köszönöm és vagyok mindig kész híve

Tersánszky Józsi Jenő

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő szerkesztő úrnak
a „Nyugat”-szerkesztőségében
Budapest.
IX. Lónyai utca 18.

[Feladói cím:]
Feladta: Tersánszky Józsi Jenő Nagybányán

K: OSZK Kt. Fond 253/882.
Dat.: fpb: Nagybánya, 1914. máj. 30. – épb: Bp., 1914. máj. 31.

A vakember lánya című novelláról lásd 984.

998. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Fiume, 1914. június 5. előtt]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Fiuméből írok, ahol és ahogy eddig is voltam, nem vagyok szomorú, ahhoz túlbarbár vagy közömbös, egész jól szoktam nevetni bármely alkalommal, régi dolgokra nem gondolok, újak nincsenek, nem látok semmit, terveim sincsenek, két cikket az Új Nemzedéknek mégis írtam,¹ a lakással és a /... /arákkal nem vagyok megalégedve, de azokkal se voltam, melyeket Ab-

baziában néztem, és minden a régiben marad. Nem azért panaszkodom, mert fáj a szívem, hanem pusztán lomha epigonizmusból: ilyenkor panaszkodni szoktam, remélni, hátha, mikor a saját bölcses[s]égünk végére jártunk, kezdődik a másé. Különben erről jut eszembe, hogy nem is panaszkodom, csak levelet írok.

Megírom azt is, hogy a Szekfű könyve a kezembe került, itt van, de nem olvasom, mert oly közönséges. Mégis csak könnyebb, a modern magyar remekírók utólagos, mint eredeti felfedezőjének lenni. A következő generációnak is lesz alkalma kéjelgő kegyetlenségekre, Schöpflin addig pápa lesz és már nem lesz oly körültekintő.² Egyébként mikor múltkor megint egyszer lapokat néztem, jól mulattam volna mások fogásain is, ha nem jöttek volna fontos enyhítő körülmények az eszembe, mire ráértem, [?] különben közönségem se volt. De mivelhogy Pesten annyit beszéltem arról, hogy minden nagyravágásom természetellenes volt és a betegségem ez ellen a reakció, eszembe jut most, hogy ez nem szükségkép[pen] igaz, csak azért kombinálok így, mert a betegségem már régi keletű és dacosan elhanyagolt. Én még mindig tudnék bízni, ha mint „objektív” ember két évi hiábavalóság után nem unnám, hogy bízzak, és a viszonyokat, melyek körülvesznek, kedvező operáció bázisnak vélhetném. De biztos, hogy ezek unalmas és ingatag dolgok, mert én nem is szoktam ezekre gondolni, csak most önkéntelenül írom és valószínűleg beszélgetnek is erről adott esetben ép[en] oly önkéntelenül, tehát bocsánat.

E hónap közepe felé fogok egy cikket küldeni, de nem fognak, szerkesztő úr, torlódni a dolgaim? Arra gondolok: ugyan: | is, hogy szerkesztő úr minden 3.-4. számba mondta, hogy írhatnék, én azonban költségvetésemben állítva ezt a tételt, csak a még írandó dolgokra gondoltam tekintet nélkül Schlieffenre és az Athanázbálra.³

A Fővárosi Könyvtártól még nem kértem semmit, mert most Friedjungot⁴ olvasom és a cseh dolgokról való ismereteimet kerekítem, másrészt pedig még nem tudom, hogy mivel fogok azután foglalkozni. A viszonyom a Frankfurterrel végleg megszűnt, a cikkemet a magyar pártviszonyokról körülményes megokolással visszaküldték és beszüntették a lap küldését is, én az ellenzékiségre tippeltem,⁵ én nem bánom akkor a dolgot, mert ha nem pártpolitizálhatok, ismeretterjesztő cikkeket kombinálni, ezt úgyse lehetne in infinitum,⁶ pláne helyi tudósítók mellett. De már igazán megenne a méreg, ha Tisza utódja, Vészi és a radikálisok – csak nem?⁷

Kiváló tisztelettel üdvözlő szerkesztő urat őszinte híve

Boross László

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest VII
Peterdi utca 39

[Feladói cím:]
Boross Fiume
Riva C. Colombo 6

K: OSZK Kt. Fond 253/726.

Dat.: fpb: Fiume, 1914. ___. (a boríték csonka) – épb: Bp., 1914. jún. 5.

Boross László írásképe 1914 nyarától erősen romlani kezdett. Füst Milán naplójából tudható, hogy Boross 1915-től ágyban fekvő beteg volt, nővére ápolta. Szelleme teljesen ép maradt, s miként Füstnek elmondta, akár naponta megírt, illetve diktált volna egy-egy cikket. (Lásd FÜST 1999, 1/280.)

¹ Az Új Nemzedéket Milotay István indította 1913-ban politikai hetilapként. Boross említett cikkei: *Berchtold, Jagow, Tisza és az oroszbarátság.* = 1914. május 24., 1–2., illetve *Az önálló vámterület és a külpolitika.* = 1914. május 31., 10–11.

² Boross *A száműzött Rákóczi* című Szekfű Gyula-könyv által kiváltott vitákra utal (lásd 973.).

³ Boross László a háború első három évében keveset publikált a Nyugatban, e helyütt a Schlieffen-recenziót (lásd 951.) és *Az Athanázból* című novellát említi (M: Nyugat, 1914. július 1., 43–49), ígért cikke nem ismert.

⁴ Heinrich Friedjung (1851–1920) osztrák publicista és történész.

⁵ A Frankfurter Zeitung az első világháború alatt békepárti álláspontot képviselt.

⁶ in infinitum (lat.): a végtelenségig

⁷ Boross utalása a kérdésre írt elemzéséből sem világosul meg: *A Radikális Párt alakulásához.* = Új Nemzedék, 1914. június 28., 7–8. – Vészi József (1858–1940) 1911-től a Pester Lloyd című lapot irányította.

999. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

[Nagybánya, 1914. június 6. előtt]

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
„Nyugat” szerkesztősége
Budapest
IX. Lónyai utca 18.

[Feladói cím:]
Küldi: Tersánszky Józsi Jenő Nagybánya

K: OSZK Kt. Fond 253/882. – Üres boríték – Ajánlott küldemény.
Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: Bp., 1914. jún. 6.

Tersánszky és a Nyugat 1914. nyári levelezése nehezen rekonstruálható. A fenti borítékban Tersánszky annak a novellának az első részét küldhette be, amelynek befejezését 1914. július 3-án adta postára (lásd 1002.). Ugyanakkor *A gyilkos* három terjedelmes kéziratrészletéből (lásd OSZK Kt. Fond 253/1221.) egyik sem fér bele a fenti vagy a július 3-i borítékba, pedig Tersánszky *A gyilkost* még e nyáron eljuttatta Osváthoz (a művet személyesen is átadhatta), hiszen 1915. január 6-ra keltezett harctéri levelében ezen írás sorsáról érdeklődve megemlíti, hogy bevonulása után már nem küldött kéziratot a Nyugatnak (lásd *Levél Ignotushoz.* = Nyugat, 1915. február 16., 221) – lásd 947.

1000. IFJ. GAÁL MÓZES – OSVÁT ERNŐNEK

Balatonfüred
Erzsébet udvar
[Balatonfüred, 1914. június 10-től]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

nem türelmetlenség indít, hogy Szerkesztő Urat zavarjam, hanem Bubits Mihály adta a tanácsot, hogy jelentkezzek, mert talán elfelejtettek. Tavasz óta négy novellám gyűlt fel a Nyugatnál, nagyon szeretném őket vagy

valamelyiket nyomtatásban látni a Nyugat papírosán, még mielőtt jobbakat írok. Ezért kérem Szerkesztő Urat, ne feledkezzék meg rólam, türelmes székelyről. A szentmagdolnapi prédikáció-című novellámnak van idehaza egy csiszoltabb, rövidített példánya, ha azt választanák[,] szeretném kicserélni a kéziratot. Igen kérem Szerkesztő Urat pár szóval írassa meg nekem, hogy remélhetek[-]je a közel jövőben és melyiket választják.

Előre is köszönettel vagyok kiváló tisztelő híve

ifj Gaal Mózes

K: OSZK Kt. Fond 253/757/a.

Ifj. Gaál Mózes (1894–1929) író, műfordító; színházi dramaturg és rendező. Apja (id. Gaál Mózes) igazgatója volt Babits Mihálynak a tiszviselőtelepi gimnáziumban.

Ifj. Gaál Mózes 1914. június 9-én (délután) utazott Balatonfüredre, de már előtte várta Osvát válaszát a Nyugatnak átadott novellái ügyében (lásd ifj. Gaál Mózes – Babits Mihálynak. [Budapest, 1914. június 8.] = BML 1912–1914, 208–209). Balatonfüredről a fenti levelet küldte, majd Budapestre legkorábban július közepén érkeztetett vissza (Babitsnak szóló július 4-i levele szerint nyaralóideje akkor még javában tartott, lásd BML 1912–1914, 215). Ifj. Gaál a nyaralás után kéziratai sorsáról személyesen is érdeklődött a szerkesztőségben – erről Babits is értesítette Osvátot, miután Szekszárdról augusztus elején visszatért a fővárosba (lásd 1010.). A szerkesztőségben tett látogatást követően ifj. Gaál újabb tudakozó levelet írt Osvátnak, három másik kéziraatra is emlékeztetve a szerkesztőt (lásd 1008.).

Ifj. Gaál Mózes a Nyugatban később két novellával szerepelt: *A kastély* (1915. július 16., 758–779), illetve *A félhomályban* (1916. május 1., 549–562), *A Szent Magdolna-napi prédikáció a Fata Morgana* című novelláskötetben kapott helyet (Bp., Athenaeum, 1917).

1001. BARTA LAJOS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914 kora nyara]

Kedves szerkesztő úr!

Szeretetébe ajánlva küldöm a kéziratot. Ne aggódjék a szerkesztő úr, majd ha az egész meglesz, minden részecske teljesen ki fog épülni. A nyári szabadságom alatt lesz rá módom, hogy nyugodtan átvegyem az egészet. Na-

gyon szeretném, ha most 120 koronát tudnék kapni és ne vegye a szerkesztő úr túlságos terhelésnek, ha ezt hétfőn délelőtt megkaphatnám. Persze, én az utolsó percben írok és mindjárt akarom a pénzt. De mennyi mindent kellett nekem azóta mindjárt pénz-ellenében írnom! Ebben a hónapban fogok még egy csomó kéziratot küldeni a szerkesztő úrnak, de arra kérném, hogy legyen olyan jó, juttassa a Nyugathoz, annak a félig befejezett novellának a kéziratát, megpróbálom valahogy értékesíteni!

Őszintén üdvözlöm a szerkesztő urat és vagyok mindig kész híve

Barta Lajos

K: PIM V. 955/17. (Reichard Piroska-hagyaték) – Levélpapírfejléc: VILÁG [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 191...*

Barta Lajos 1914-es prózakísérleteiről lásd **944.**, **970.**

1002. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Nagybánya 1914. júl. 3.

[Nagybánya, 1914. július 3.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

itt küldöm a novella végét, jó hosszú lett. Nagyon kérek hacsak teheti valamennyi pénzt. Én 50 Koronát kérek, de ha lehet kegyeskedjék Szerkesztő Úr többet is kérni nevemben a kiadóktól, mert nemsokára adom a regényt s ép[pen] holmi apró pénz ügyek hátráltatnak munkámban.

Vagyok mindig kész híve

Tersánszky Józsi Jenő

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
a „Nyugat”-szerkesztőségében
Budapest.
IX. Lónyai u. 18.

[Feladói cím:]

Küldi: Tersánszky Józsi Jenő Nagybányáról

K: OSZK Kt. Fond 253/882. – Ajánlott küldemény.

Dat.: fpb: Nagybánya, ____. (a boríték csonka) – épb: elmosódott.

A küldött novelláról lásd 999., a regényről lásd 917., az utalványozott honoráriumról lásd 1004., 1019.

1003. LENDVAI ISTVÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1914. július 16.
[Budapest, 1914. július 16.]

Nagyságos Uram,

néhány verset küldök Önnek, fölbátorodva azon a meg sem érdemelt figyelmen és jóakaraton, amellyel eddigi próbálkozásaimat kísérte. Nagyon szeretném, ha személyesen találkozhatnék Önnel, és elmondanám nekem, mit tart ezekről az apróságokról, mit tart egész irodalmi jövőmről, ha ugyan egyáltalán számíthatok ilyen jövőre. Ez a négy-öt vers csak dokumentum akar lenni. Most fölszabadultam az *Élet* alól, nemsokára egy egész hónapot vakációzhatok nyugodtan: talán telik majd tőlem értékesebb dolog is. Ha valamelyik poémát alkalmasnak találja a *Nyugat*-ban való közlésre, a nyomdafesték mindenesetre tovább bátorítana, inspirálna. Volna néhány Figyelő-témám is: megírnám, ha Szerkesztő Úr veheti hasznát.

Bocsásson meg, amiért e kísérletekkel zavartam és kérem, tartsa meg jóindulatában őszinte hívét

Lendvai Istvánt

K: OSZK Kt. Fond 253/812/a. – Levélpapírfejléc: A NAP [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 191...*

Lendvai (Lehner) István (1888–1945) újságíró, költő. 1912-ben szerződött a katolikus szellemiségű *Élethez*, majd 1914-ben az *Új Nemzedék*hez, ahol 1919–1920-ban többekkel írta és szerkesztette a hírhedtté vált Pardon rovatot. 1922-ben fajvédő programmal képviselővé választották. Az 1930-as évek közepétől eltávolodott korábbi nézeteitől. 1944-ben a nyilasok letartóztatták, börtönbe került, halálának körülményei maig ismeretlenek.

Lendvai *Ehn-Áten imája a Naphoz* című, első Nyugat-béli verse az 1914. december 16-i számban jelent meg (585–588), 1915-ben több figyelőjét is közölte. Az Osvát-hagyatékban 13 verskézirate található (OSZK Kt. Fond 253/1083.). – Lásd 1034. is.

1004. A NYUGAT KIADÓHIVATALA –
TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐNEK

Budapest, 1914, július 18.
[Budapest, 1914. július 18.]

Tisztelt Uram,

a kiutalványozott 50 koronát augusztus elején fogjuk megküldeni.
Kiváló tisztelettel

A Nyugat Kiadóhivatala

[Címzés:]
Nagyságos
Tersánszky Józsi Jenő úrnak
Nagybánya.

Levélpapír:
K: PIM V. 4330/122/7. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték) – Fejléc (3.): → *Lónyay utcai időszak* – Gépirat.

Boríték:
K: PIM V. 4330/228/29/85. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték) – Fejléc (2.): → *Lónyay utcai időszak* – Gépirat.

Dat.: fpb. Bp., 1914. júl. 18. – épb: Nagybánya, 1914. júl. 19. (a boríték verzőjén Tersánszky ceruzairásos jegyzeteivel)

Lásd 1002.

1005. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

VII/24

[Sassnitz, 1914. július 24.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

Eddig szép világ volt itt: előkelő szállóban laktam Eislerékkal a tengerparton, szép időnk volt, szép plaszticitások újdonsága szórakoztatott, – de most, hogy elutaztak, kissé beborult a világ, a mulatság többre került, mint illett volna. – A szélrózsa minden irányába hírnököket küldök tehát töredék-segélyekért, melyek az itt tartózkodást kissé kihúzzák. – Kedves, jó Uram! Küldjön a Nyugat, legyen szíves, ha lehet, töredék negyven koronát, meg fogom szolgálni, mihelyt hazaérek. – Sőt lehet, hogy innen is küldök egy novellát. – Mostani penzióm 4 M 50 pf-be kerül napjában: bár így kezdem volna! –

Ez az Eisler kedves, derék embernek látszik, csak az a hibája, hogy folyton Paul Ernst-ről¹ beszél – s a legmagasabb bölcsességről: oly dolgokról, melyeket csak akkor ért az ember, ha könyökére támasztja fejét.

Kedves Drága Szerkesztő úr! Remélem egészen egészséges vagy abban a pillanatban, mikor levelem érkezik, – türelmes és vidám s így nem esik majd rosszul levelem kicsapongó hangja – és kérésem teljesítése.

Ölel szeretettel:

Milánod.

Kézcsókom a Nagyságos Asszonynak!

Cím: Sassnitz auf Rügen.²
Hotel Waldesruh.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapesten.
VII. Peterdy-u 39.
III. em.
Ungarn!

[Feladói cím:]
Abs.: Dr Milán Füst
Sassnitz, auf Rügen
Hotel Waldesruh.

K: OSZK Kt. Fond 253/757.
Dat.: fpb: Sassnitz, 1914. júl. 24. – épb: nincs.
M: FMÖL, 51. – [Rügen, 1914.] VII/24

Eisler Mihály József barátja volt Füst Milánnak, de kapcsolatuk az 1920-as évek elején megromlott.

¹ Paul Ernst (1866–1933) német író, az 1910-es években írt újklasszikus tragédiáit elvont moralizálás jellemzi.

² Sassnitz északi-tengeri üdülőhely Németországban, Rügen szigetén.

1006. KUNCZ ALADÁR – OSVÁT ERNŐNEK

[Carantec, 1914. július 25.]

Hála és kösz.[önet] előre is, jó mulatást kíván
igaz barátsággal

Kuncz Aladár

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak
a Nyugat szerkesztője
Lónyai u
Nyugat szerkesztősége
Budapest
Hongrie

K: OSZK Kt. Fond 253/804. – A caranteci tengerpartot ábrázoló képeslap verzóján.

Dat.: fpb: Carantec, 1914. ._. 25. – épb: nincs.
M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2016, 108–109.

Kuncz Aladár 1914 júliusában a bertagne-i Carantechen nyaralt, Osváttól korábban száz korona előleget kért különböző írásművekre (lásd Kuncz Aladár – Laczkó Gézának. [Carantec, 1914. július 20.] = LACZKÓ 1981, 293–294) – a képeslappal valószínűleg a pénzt köszönte meg. Kuncz a háború hírére Párizsba utazott, ahol hamarosan internálták. Augusztus közepén az Isle menti Périgueux-be szállították, majd október elején a Vendée megyei Noirmoutier várába, a „Fekete kolostorba” vitték (lásd 612., 1234.).

1007. FARKAS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1911. november – 1914. július vége előtt]

Igen Tisztelt Uram!

Kortsák Jenővel együtt nagyon szeretnénk már egyszer találkozni Önnel. Semmi különös megbeszélni valónk nincs, csak diskurálni szeretnénk.

Ha lehet, legyen szíves egy találkozót kitűzni, vagy ma délutánra, vagy holnapra, (vasárnapra.)

Ha most nem lehet, akkor egy hét múlva megint feljövök Pestre és megint írok egy ilyen levélkét.

Szíves üdvözlettel
őszinte híve

Farkas László

[Címzés:]

Ngs.

Osvát Ernő

úrnak.

VII. Peterdy utca 39.

K: OSZK Kt. Fond 253/745. – Nem postai küldemény.

Farkas László (1885–1960 után) jászkarajenői földbirtokos – képzettsége szerint zoológiai doktor – 1915-ben alapította a Táltos Kiadót, célja a fiatal írók támogatása volt. Farkas 1924-ben eladta a végig ráfizetéses vállalkozást – amely hamarosan megszűnt –, és vagyona maradékából tizenöt holdas kertészetet hozott létre, ahol mintegy ötezer fajta virágot nevelt, és európai hírnévre tett szert. 1945 után a Fővárosi Kertészet munkása volt. (Bővebben lásd Szij 1969, 37–41.)

Kortsák Jenő és Farkas László még a Táltos megalapítása előtti időkből ismerték egymást. Osvát ugyan 1914 novemberéig lakott a Peterdy utcában, de Kortsákok 1914 nyarán bevonultatták (a mozgósítás július legvégén kezdődött), a látogatásra tehát 1914 őszén már nem kerülhetett volna sor. Kortsák leszerelése és felgyógyulása után a Táltos irodalmi vezetője lett (lásd 1147., 1353.).

1008. IFJ. GAÁL MÓZES – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. július végétől]

Igen tisztelt Osváth Úr,

kérem, ne haragudjék, hogy ilyen sokszor háborgatom, de mivel kézira-
taimmal más terveim vannak és szeretném őket mielőbb elhelyezni másutt,
ha a Nyugat számára nem feleltem meg, így nagyon kérem, hogy kegyesked-
jék őket, ha lehet előkészíteni és ezt a mellékelt lapot bedobni egy pósta-
szekrénybe a dátummal, amikor a kéziratokat elhozathatom, vagyis amikor
otthon találhatom.

Előre is köszönöm fáradságát. Remélem, ha mostani terveim megvaló-
sulnak[,] nagyobb tetszést fognak találni, azokhoz előre is kérem jóakarátát
és érdeklődését.

Kiváló tisztelettel vagyok híve

ifj. Gaál Mózes

- 1.) Elkésett a mezőről
- 2.) Péter útja
- 3.) A komédiás

K: OSZK Kt. Fond 253/757/a. – Levélpapírfejléc: A BUDAPESTI X. KER.
TISZTVISELŐTELEPI | M. KIR. ÁLLAMI FŐGIMNÁZIUM IGAZGATÓJA. |
X., HUNGÁRIA-KÖRÚT 347. | TELEFON-SZÁM: JÓZSEF 45-04. [Ifj. Gaál Mó-
zes édesapja levélpapírját használta]

A levél datálásáról lásd 1000., 1010.

A NYUGAT FOLYÓIRAT ÉS AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ

Militarizmus

A Nyugat folyóirat publicistái 1914 nyarán a háborús helyzetet – noha előzőleg mindenben az értékek viszonylagosságát hirdették – egyértelműnek látják. „Ennek a háborúnak a dolga a legegyszerűbb a világtörténelemben” – jelenti ki Ignotus: a Monarchia megmaradása, *tehát* a háború minden magyar érdeke. „Ézért nem lehet, ezért nem lehetett e magyar földön magyar vagy magyarságba tartozó ember józan ésszel más, mint magyar, más, mint magyar hazafi, sőt, ha úgy tetszik, magyar chauvin, magyar nacionalista, magyar imperialista, magyar militarista.”¹ Kéri Pál szerint Szarajevóban a Végzet lépett „a parancsnoki hídra”.² „Ez a háború szent” – kezdi Balázs Béla a cikket, amelyben a német kultúra franciával szembeni primátusát bizonygatja: „Szent kell, hogy legyen ez a háború, mert csak a világalkotó elemantumok örök törvénye támaszthat ilyen néprengést. [...] És mert örök természetörvény munkája, tehát *értelme* van, mert a természetben nincs olyan halál, mely ne az életet szolgálja, és nincs a történelemben olyan háború, mely vérözönével végül is ne az evolúció számára mosna árkot.”³ Az otthon maradtak szenvedése „az Inferno kínjai közül való”, hiszen tétlenségre ítéltettek – fejtegeti Schöpflin Aladár. Ellenben a katonák vidámak, lelkesek és elszántak, mert „az ő életük most teljesedik be a legnagyobb teljességbe: a cselekvésébe, és ez olyan nagy és becses dolog, hogy érdemes érte dalolva kockára vinni az életet is. Ők elébe mennek sorsuknak, belenéznek a szemébe, ellene vetik a vállukat, segíthetnek legyűrni, érezhetik a cselekvés gyönyörét, megtelhetnek életük részegítő tudatával – nem kell lealázó tehetetlenséggel várniok, mi lesz velük, mint nekünk idehaza. Mi élve maradunk, de mi van az életünkön szeretnivaló?”⁴

¹ IGNOTUS: *Háború*. = Nyugat, 1914. augusztus 1., 129–132, i. h. 129, 130.

² KÉRI PÁL: *Végzet*. = Nyugat, 1914. július 16., 118–121, i. h. 118.

³ BALÁZS BÉLA: *Párizs-e vagy Weimar?* = Nyugat, 1914. augusztus 16.–szeptember 1., 200–203, i. h. 200.

⁴ SCHÖPFLIN ALADÁR: *Katona öcsémnek*. = Nyugat, 1914. augusztus 16.–szeptember 1., 197–199, i. h. 197, 199.

Száz évvel a „nagy háború” után már többet tudunk sajtó és hatalom viszonyáról, a propaganda cinizmusáról és a kíméletlenségről, amellyel az államgépezet az egyes ember autonómiáját letöri. Nem lehet nem észrevenni az előbbi cikkekben rejlő célzott manipulációt. A szükségszerűségre, a sorsra, a cselekvésre, a transzcendens erőkre, az igazságra, a „nem lehet másként”-ra való hivatkozások mind az élet alapvető értékeinek kifordítását szolgálják. A háború jó, mert épít és növel: „Nemzeti életünk kifejlődésének, sudárba szökkenésének új ezer lehetőségét hozza meg e háború, mert még sohasem történt, hogy olyan intenzív élni akarással, mint amely most a monarchiában megnyilvánult, a sors, a véletlen, vagy nevezzük akárhogy, szembehelezkedett volna.”⁵ A háború felelősségvállalásra és tudatosságra ösztönöz.⁶ A háború az összefogás biztosítója: „Az emberi szolidaritás e nagy összecsapásban máris megerősödött. Megerősödése csak növekedhet, és a remélt, óhajtott béke szoros kapcsokkal fűzi majd egybe az emberiséget. A népek kicsinyes versengését, apró-cseprő politikai csatározások, diplomáciai cselzővészek nyomait elmossa a most folyó végzetes leszámolás.”⁷ A háborús győzelem (nem mellesleg) a turáni eszme diadalát is példázza majdan, és így német szövetségeseink is megtapasztalják e gondolatkör életrevalóságát: „Győzünk kell tehát már azért is a mostani háborúban, hogy tanuljunk meg hinni a saját erőnkben, fajtánk hivatottságában, az erős kapcsokban, melyek népünket az emberiség igen jelentékeny részéhez vérbelileg fűzik. Akiben e hit lendületet adó erős tudattá fejlődik, s a megfelelő pozitív tudással egyesül, az fog csak világos, összefogó látással bepillantani a turáni kérdés mélységeibe.”⁸

A háború a művészetekben megtisztulást, nyugalmat és biztonságérzetet sugárzó monumentalitást hoz: „Nagyszabású, komoly, tartalmas művészetet várunk, mely kizár minden frivolitást, és alapja szolid kell, hogy legyen. A fiatalokra, a küzdelmekben megedződött művészekre hárul az a feladat, hogy e művészet pilléreit lerakják.”⁹ A németek ebben is előbbre járnak, már

⁵ FENYŐ Miksa: *A háború s a közgazdaság*. = Nyugat, 1914. augusztus 16.–szeptember 1., 252–254, i. h. 254.

⁶ MÓRICZ Miklós: *A háború egy vidéki városból nézve*. = Nyugat, 1914. szeptember 16.–október 1., 292–296.

⁷ BÁLINT Aladár: *Új művészet?* = Nyugat, 1914. szeptember 16.–október 1., 318–320, i. h. 320.

⁸ FELVINCZI TAKÁCS Zoltán: *Új könyv az ősturáni népekről*. = Nyugat, 1914. szeptember 16.–október 1., 336–338, i. h. 338.

⁹ BÁLINT Aladár: *Új művészet?* = Nyugat, 1914. szeptember 16.–október 1., 318–320, i. h. 320.

látható, amint csataképeik „új klasszikus műfajjá fejlődnek”: „a hivatottságuk mélyeséges átérzéséből fakadó őszinte lelkesedés hozza ezt magával”.¹⁰

Németország mindenben példakép. „A németek megérdemlik, amit elértek, mert mindig a kultúra érdekében fogtak fegyvert. Becsületesek maradtak akkor is, mikor kemény ökölrel csaptak elleneikre. Amit igényeltek, mindig megillette őket. Annyit hódítottak, amennyit meg tudtak emészteni.” A németek kvalitásaiknál fogva lettek „a világ tanítóivá”, magunknak is „a németiség tekintélyének védelme alá kell helyezkednünk”.¹¹ Lám, a német értelmiség legjobbjai „mind felajánlották közreműködésüket a nemzet hitének, önbizalmának erősítésére, ügye igazságának megbizonyítására. Filozófusok, természettudósok, történetírók, szociológusok, jogászok, közigazdászok, irodalmi kritikuskok mind részt vettek ebben a hatalmas agitatív munkában.” Schöpflin Aladár szerint ez lenne a hivatása a honi értelmiségnek is, de a magyar tudósoktól hiába várja például a háború filozófiai indoklását: „Most látszik meg, mennyire nem tartozik tudományunk a nemzet igazi szellemi nevelői közé.”¹²

Ne féljünk a német militarizmustól (sem)! – propagálja Ignotus: „a német nép urai azért tudnak rajta [ti. a népen] uralkodni, mert egyik a német néppel. S a német militarizmus azért mindenható, mert egy a német népnek maga felett való hatalmával. [...] azt mondom, hogy mindig legyünk katonák, békeidőben is, békebeli szolgálatunk is legyen állandó hadiszolgálat, hassa át a polgári életet a katonai fegyelem, hassa át a katonai szolgálatot a polgári melegség, s a hadiidők ne legyenek egyebek, mint az akkori feladatnak megfelelő keményebb gyeplőjű fokozott ellátása ez állandó szolgálatnak és készenlétnek.”¹³ A porosz mintájú rendőrállam kommunizmus felé mutató apológiáját Bárdos Artúr is megalkotja *Német impérium* című cikkében, megjegyezve, hogy aki ezt helytelenítené, annak tudnia kell, hogy az „csak a vérebe nevelt demokratikus és individualisztikus világfelfogás utolsó, Don Quijote-i reflexmozgása, csak a *formák* ellen való szélmalomharc, mert a *lényeg* itt az, ami mindenfajta demokráciának csak végső célja lehet: a rend, de nem a hatalom, hanem a mindenki érdekében” – mintha egyenesen Lenin beszélne.¹⁴

¹⁰ FELVINCZI TAKÁCS Zoltán: *Új csataképek*. = Nyugat, 1914. szeptember 16.–október 1., 338–339, i. h. 339.

¹¹ FELVINCZI TAKÁCS Zoltán: *A magyarok és a németek*. = Nyugat, 1914. november 1., 449–451.

¹² SCHÖPFLIN Aladár: *Irodalom*. = Nyugat, 1914. december 16., 603–607, i. h. 606–607.

¹³ IGNOTUS: *Militarizmus*. = Nyugat, 1914. október 16., 343–346, i. h. 344, 345–346.

¹⁴ BÁRDOS Artúr: *Német impérium*. = Nyugat, 1914. november 16., 506–508, i. h. 507.

Nem tudjuk, hogy a Nyugat szerkesztői magánemberként mit gondoltak a háborúról. Talán ők is megsédültek a hisztériától, talán úgy érezték, hogy a németekkel való szövetség megóvhatja a Monarchia, s benne Magyarország egységét – a visszaemlékezésekből már erősen retusált kép bontakozik ki.¹⁵ *Akkor és ott* csak Babits tépelődik, csak Lengyel Menyhért szégyenkezik, csak Ferenczi Sándor int, hogy „az a természetesség, amellyel ölni megyünk, talán magunkat megöletni, nem különbözik a primitív népek ösztönmegnyilatkozásaitól. Összebújnak az emberek, hogy egyesült erővel jobban védekez-hessenek kifelé; a szükségből megszületik az erény: mindenki jó, áldozatkész, alázatos és istenfélő.” De ez nem más, mint „a jégkorszak nyomorúsága”.¹⁶ A féltés, a megőrzés gesztusai érhetőek tetten Ady Endre megszólalásaiban; jegyzeteiben és verseiben a költő aggodalmait, kételyeit, a *nem tudom*okat bújtatja el.¹⁷

Az ellenvéleményeket negligáló háborús retorika szorítása 1915 első hónapjaiban kezd enyhülni. Balázs Béla lesz az első, aki a háborús pszichózist betegségként írja le. Balázs önkéntesként jelentkezett a hadseregbe, októberben kolerafertőzéssel kórházba került, közben a zászlóalja elpusztult a szerbiai Valjevo mellett. A kórházban lelkiismeret-furdalás kínozza, szökevénynek érzi magát, akinek a fronton volna a helye. Ott közösségre talált, a háború nagyszerűsége sugározta át minden cselekedetüket. Most újra individuusként, beteg, a tapasztalatok terhével *kell* folytatnia az életét ott, ahol az az előző év augusztusában megszakadt.¹⁸

A többség számára azonban a háború zajlik tovább. A Nyugat publicistái immáron a realitás talajáról szemlélik az eseményeket, és megkezdődik az összezavart fogalmak tisztázása. Ignótus 1915 elejétől szinte teljesen eltűnik a Nyugattól, Schöpflin is visszafogottabban ad hangot német szimpátiáinak,

¹⁵ Fenyő Miksa évtizedekkel később így ír: „De amire restelkedés nélkül, sőt némi göggel hivatkozhatok, az a Nyugat folyóirat volt. Az a szellem, melyben a modern magyar irodalom orgánumát szerkesztői a háború egész folyamán a gondolati szabadságnak jegyében megjelentetni tudták, az a morál, fegyelem, felelősségérzés, mely munkatársainak írásait áthatotta. Most, hogy több mint ötven esztendő után lapozgatom a háború folyamán megjelent Nyugatokat, talállok cikkeket, melyek esztétikai szempontból nem eléggé rangosak, de egyet sem, mely a humánus szempontjából kifogásolható, vagy akár a humánusot a hazafiasság érzésére leszűkítve, megcenzúrázni lehetne.” (FENYŐ 1994, 191.)

¹⁶ FERENCZI Sándor: *A veszedelmek jégkorszaka*. = Nyugat, 1914. augusztus 16.–szeptember 1., 268.

¹⁷ Ady cenzúrára figyelő, kódolt nyelvezetét újabban Borbás Andrea elemezte „*Akadozott lélegzetvételek*” című tanulmányában (lásd BORBÁS 2015, 256–267).

¹⁸ BALÁZS Béla: *Menj és szenvedj te is*. Naplójegyzetek. = Nyugat, 1915. január 1., 40–44., 1915. január 16., 105–109.

a háborús jegyzetek írását Ambrus Zoltán veszi át. Ambrus általában többféle szemszögből vizsgálja a dolgokat, első cikkében, amely a harcok elhúzódsával szembesít, a mérlegelés a fő motívum.¹⁹ Ambrus mindenekelőtt a hátországnak a *hátországokról* ír, áldozathozatalról és áldozatokról – véleményeket idézve (és megalkotva), a sajátját az egyik lehetségesként tételezve.²⁰ Megfontoltságra int, elítéli az önmagáért való militáns hőzöngést, a háborút szakkérdésnek fogja fel. Ne misztifikáljuk a háborút! – ebben ragadható meg az új nézőpont.

A háború nem kozmikus, természetfeletti dolog, s nem is „a népek akaratának” megnyilvánulása, demagógia tehát annak hirdetése, hogy az igazi békéhez az agresszió kiélésén keresztül vezet az út.²¹ Prohászka Ottokár *A háború lelke* című 1915-ös cikk- és beszédgyűjteményéről a Nyugat kétszer is ír. Schöpflin ugyan dicséri „a költői emelkedettséget”, amellyel Prohászka a magyarság vértanúi hivatását és fájdalmait felmagasztalja, azonban Schöpflin is jelzi, hogy mindez csak dialektika: „megvigasztalta, legalább arra az időre, amíg rája hallgattunk, szorongatott lelkünket, elfordította tekintetünket attól a borzalmas látványtól, amelynek szemléletét alig tudtuk kibírni”.²² Egy hónap múlva, ugyanerről a könyvről véleményt mondva Lendvai István jóval világosabban fogalmaz: Prohászkat kívülállónak tartja, aki nem ismeri az igazi szenvedést, a reménytelen gyászt, különben nem keverné bele az isteni akarat kérdését – „veszedelmes és szomorú módon” – a háború legitimációjába.²³

A hazafias erényeket nem a háború teremti meg – ismétli el Ambrus –, és kétséges az a kultúra, amely milliók legyilkolása árán juttatható érvényre.²⁴ Barta Lajos pontokba szedve mondja el, hogy a magyar katona értelmessége, jósága és hűsége sem a háború szülötte, mindent elbíró türelme és kitartása nem a háború próbájának eredménye.²⁵ És, ha a hazáról van szó – írja Karinthy Frigyes –, hagyjuk el az idejétmúlt és bornírt allegóriákat, tekintsük felnőttnek a katonát, aki az életét teszi kockára: „Neki senki se mondja, hogy a haza egy törrel átszúrt szív, vagy egy oltár, amit a szívben emeltem: – mert ő

¹⁹ AMBRUS Zoltán: *Meddig tart a háború?* = Nyugat, 1915. január 16., 57–60.

²⁰ BUDA 2015, 268–287.

²¹ LENGYEL Menyhért: *Egyszerű gondolatok*. = Nyugat, 1915. január 16., 77–82.

²² SCHÖPFLIN Aladár: *A háború lelke*. = Nyugat, 1915. március 16., 317–319.

²³ LENDVAI István: *Korrektúrák*. = Nyugat, 1915. április 16., 446–452, i. h. 447.

²⁴ AMBRUS Zoltán: *A háború magasztalói*. = Nyugat, 1915. március 1., 229–230.

²⁵ BARTA Lajos: *Magyar katonák*. = Nyugat, 1915. január 16., 110–111.

tudja, hogy a haza barna föld és kék víz – a haza sok ház és sok legelő és sok ember – és köztük ő, ő maga – ő maga is egy kis darab haza.”²⁶

Persze azért a másik szólam is jelen van a Nyugatban. Kérdés azonban, hogy nem ironikus gesztus-e például Vértesy Gyula klapanciáinak közreadása a Tábori posta rovatban. Vértesy önnön tehetsége jogán soha nem kapott helyet a Nyugatban, most mégis megjelenik *Árokban, roham előtt* című verse, amely „utánaérezve egy sebesült elbeszélésének” készült:

„De lehet, hogy már percek múlva is
itt kell hagyni e vakondlyukat,
mely megadta az élet gyönyörét:
a menedéket, a halál elől.
És tudja isten, nem sajnálom mégse.
Szomjas vagyok. Szomjazom egy kis vérre.
Rajta! Rajta! A rohamjelet várom,
hogy rohanjunk keresztül bokron, árkon,
s hogy merítsem be szuronyom puhába.
Rajta! Rajta! Az oroszok húsába...”²⁷

A háború a torz lelkűek számára afféle cselekvési felhívásként értelmeződik. Erdély Jenő, Az Est újságírója, tüzérnek állt a fronton; 1914-ben Szerbiában harcolt, és 1915 nyarán, az olasz frontra való indulása előtt boldogan értesíti a Nyugat-szerkesztőket, hogy még mindig érzi „a mámort, a tértelenséget és idő nélküliséget, amely tartozéka a legpazarabb ajándéknak: szabad pusztítani”.²⁸

Ő megtalálta a számítását.

Korrektúrák

A Nyugat 1915. augusztus 16-i, „évfordulós” számában adja közre Hatvany Lajos *Harcoló betűk* című, Ady Endrének ajánlott esszéjét, amelyben a szerző leszámol azokkal az irodalmárokkal – részben a mestereivel –, akik „a hasznos, üdvös, sőt mindenképpen boldogító háború eszeveszett tévtanát” hirdették – legyenek németek, franciák, angolok, olaszok, magyarok. Hatvany szerint különböző dolog a hazáért harcolni, illetve „a háborúban győzedel-

²⁶ KARINTHY Frigyes: *Hazám és „Hazám!”* = Nyugat, 1915. május 1., 479–482, i. h. 480.

²⁷ VÉRTESY Gyula: *Árokban, roham előtt*. = Nyugat, 1915. január 1., 44–45, i. h. 44.

²⁸ ERDÉLY Jenő: *Néhány háborús könyvről*. = Nyugat, 1915. július 16., 804–805.

mes nemzettől a világ üdvét, békéjét, kultúráját várni, és ezért az abszolút háború lényegét és szellemét az örökkévalóság színe előtt dicsőíteni”. Utóbbi „csak a jelen ügyeit intéző és korlátolt szempontok szerint igazodó államférfi és a csaták terepét igazgató, ugyancsak korlátolt működésre szorult hadvezér teheti jó lelkiismerettel, de az író és gondolkodó könnyelmű árulást követ el az idők és lelkek végtelenét szolgáló művészi mesterségen, ha valamelyik háborús párt kedvéért a háború panegyristájává aljasul. Ami persze nem annyit jelent, hogy a másik végletbe esve nevetséges, mert kivihetetlen és reménytelen pacifista ábrándokkal kacérkodják, hanem csupán annyit, hogy *a művész, mint minden gondolkodó és érző lény, hordja magában a háború szemérmét és emberi mivoltának teljes nyomorúságát, sohse fájlalja oly nyilalló fájdalommal, mint háborús válság idején, amikor az időnként szükségszerűen kiújuló háborús krízisek megalázó belátása tölti el.*”²⁹

A Hatvany-esszében megfogalmazottak összhangban állnak a Nyugat régi-új szerkesztéspolitikájával, hiszen a lap 1915-től ismét érvényesíti az egyes embernek az önkifejezéshez, a szabad véleménynyilvánításhoz való jogát. Noha a Nyugat óvakodik a hadvezetés nyílt bírálatától, utal arra, hogy a harctéren századok, zászlóaljok vesznek el az utolsó emberig – míg mások pénzzel, hazugsággal vagy kapcsolataik révén elintézhetik a szolgálat alóli felmentésüket, és olyanok is vannak, akikhez dől a pénz a háborús konjunktúrában. A lövészárkokban vakszerencse dönt életről és halálról. Csálódik és meghal, aki elhiszi a személyes vitézségről, a lovagias összecsapásokról szóló romantikus hazugságokat – de az is meghal, aki hazafias kötelességéretből, avagy meggyőződése ellenére fogott fegyvert. Körvonalazódik a lenézett orosz birodalom reális képe: hadvezetése kíméletlen, hadfelszerelése korántsem elavult, emberanyag-utánpótlása pedig szinte kimeríthetetlen. Talán nem is lehet legyőzni – ezt is ki lehet olvasni a Nyugat tudósításai-ból. Ugyanakkor kevesen vannak a lap írói között, akik a véres csatákat, az idegen terepen való vonulást, a beszállásolások nyomorúságát hűségesen festenek: a legintenzívebben talán Móricz Zsigmond, a leghitelesebben Tersánszky Józsi Jenő a *Viszontlátásra, drága...* című regényben. Tersánszky 1914–1915-ös galíciai élményei alapján mondja el, mit jelent civilként a fronton élni és túlélni.

Nem véletlen, hogy a „háborús” szépirodalom helyszíne leggyakrabban a háttér. Ám ezen írások jelentős része melodráma, életkép, tárcsa, giccs. Az értékek és a szándékok zavarodottságát mutatja Nagy Endre *Erdély fia* című drámai költeménye, amelyben egy honvéd őrzetű haldoklik a harctéren,

²⁹ HATVANY Lajos: *Harcoló betűk*. = Nyugat, 1915. augusztus 16., 871–880, i. h. 871., 879.

közben nótát rögtönöz: „Csellag, csellag, te zöld szemű csellag... Piros vérben fetrengve bámullak... Könyves szemmel nézek a csellagra... Ő es, én es holtak leszünk holnap virnyadatra!” Azután a növekvő csillagban meglátja a feleségét, a kisfiát, meg a saját mostoháját, aki az otthoniakat kínozza. A mostoha éjjelenként a Halál irodájában takarít, és hajnalonta seprűn repül vissza a faluba. A folytatás hol ízléstelen, hol kegyeletsértő, ugyanakkor a mű összességében súlytalan.³⁰ A hátország problémáit is ismerni kell. *Falusi kirándulás 1915-ben* című elbeszélésében Barta Lajos mellőzi a hatásvadász eszközöket, egyszerűen végigjár egy Zagyva menti falut. Minden családban gyászolnak valakit, gyerekek és öregek dolgoznak a földeken. De a tragédiák korántsem szüntették meg a széthúzást, az emberek kapzsisága nagyobb, mint a háború előtt, erkölcsi belátás helyett képmutatás és számítás uralja a lelkeket.³¹

A szépirodalom újra a *gondolkodó, sorsát mérlegelő* emberhez szól, aki sejtí a választ a kérdésre: ha békeidőben a maga elvei szerint élt (jól, rosszul), miért éppen milliók legyilkoltatása győzné meg a tömeg „igazságairól”? Mindazonáltal csak kevesen veszik a bátorságot (és az invenciót), hogy oly radikálisan fogalmazzanak, mint Babits Mihály *Játszottam a kezével*, illetve *Húsvét előtt* című verseiben,³² hogy olyan kíméletlen szarkazmussal szóljanak az egész értelmetlenségéről, mint Havas Gyula,³³ vagy hogy oly elkeseredetten sirassák az elveszett boldogságot, mint Kaffka Margit.³⁴

Új remények

Az 1914. évi XIV. törvény úgy rendelkezett, hogy minden magyar sajtótermék, amely politikai tartalmú írásokat is közöl, biztosítékot köteles letenni – a biztosíték a lapban megjelent közlemények miatt esetlegesen kirótt pénzbüntetés, kártérítés, illetve eljárási költség ellentételezésére szolgált. Nem világos, hogy a Nyugat miért várt 1916 őszéig az óvadék kifizetésével, magyarázatként mindenestre elfogadható, amit Ignótus mond az általa jegyzett bejelentésben, miszerint politikai véleményüket – vagy fogalmazzunk így: a

³⁰ NAGY Endre: *Erdély fia*. = Nyugat, 1916. október 1., 453–483, i. h. 454.

³¹ BARTA Lajos: *Falusi kirándulás 1915-ben*. = Nyugat, 1915. december 1., 1339–1357.

³² BABITS Mihály: *Játszottam a kezével*. = Nyugat, 1915. augusztus 16., 884–885, Uő: *Húsvét előtt*. = 1916. április 1., 392–394.

³³ HAVAS Gyula: *A három Herta*. = Nyugat, 1916. szeptember 16., 373–380.

³⁴ KAFFKA Margit: *Lírai jegyzetek egy évről*. = Nyugat, 1915. október 1., 1055–1074.

hivatalos propagandától elkülönülő nézeteiket – a megelőző hónapokban tudományos vagy társadalmi irányultságú cikkekben fejtették ki.³⁵

Mindazonáltal a Nyugat az óvadék letétele után sem válik közéleti lappá, és a választójogi viták, illetve az 1916-ban kiújuló magyar kormányválság kivételével óvatosan viszonyul a politika témáihoz. Noha Gellért Oszkár rámutat a német nagypolitika egynemely következetlenségére, a németekkel való szövetségi viszony, illetve a német hadvezetés logikája és döntési mechanizmusa továbbra is megkérdőjelezhetetlen.³⁶ Publicistáik olykor kritikusan nyilatkoznak a Monarchia diplomáciájának hatékonyságáról, a közös vámpolitikáról és a pénzügyekről, de a hadvezetés itt is érinthetetlen, és a hangnem tisztelettudó. (A cenzúra így is eltávolított bizonyos passzusokat az okfejtésekből; Fenyő eszmefuttatása a Monarchia háborús céljairól teljes egészében hiányzik az 1917-es újévi számból.) Az elemzések főként retrospektívek: Boross László, Benedek Károly, Gellért Oszkár, Gesztesi Gyula gyakran az 1890-es évekig visszanyúlva tekintik át az antant szövetségének formálódását, a balkáni konfliktusok „hadtudományi konklúzióit”, vagy a már korábban is kinyilvánított olasz területi igények ügyét. Az 1916. augusztusi erdélyi román betörést középpontba állítva a *hogyan juthattunk idáig* kérdését járják körül, majd követik a korlátlan tengeralattjáró-háború kibontakozását, ami 1917-ben az Egyesült Államok hadba lépéséhez vezet.

Az *egyidejűség élménye* leginkább a honi érdekű, nem stratégiai irányultságú tanulmányokban jelenik meg. Balkányi Béla, Éber Antal, Fekete Miklós, Hesslein József, Lengyel Géza, Márkus Andor, Móricz Miklós, Vas Ferenc a gazdaság- és társadalompolitikát veszik górcső alá: közéletelmzési, pénzügyi, demográfiai fejtegetéseikkel, a földbirtokreform és az egyenes adók kilátásba helyezésével részben már a háború utáni helyzetre gondolnak, akárcsak a választójog *örökké* napirenden lévő átalakításának körvonalazásával. Olvasóik nyilván naponta szembesültek a létbizonytalansággal, az áruhiánnyal és a fizetések elértéktelenedésével, azonban e szakmai közlönyökbe illő tanulmányok javarészt idegenek attól a szemléletmódtól, amely segítségével a Figyelő és az induló Nyugat szerzői keresték a választ a „modern ember” dilemmáira. Igaz, a felvetett kérdések most konkrétabbak, „húsbavágóak”, hiszen Magyarország modernizálása volna a tét, de

³⁵ IGNOTUS: *Bejelentés.* = Nyugat, 1916. október 1., 435–438.

³⁶ Ignotus írta *A német válság* című, 1917. október 16-i, a szövetségi hűségéről ismételt bizonyosságot tevő cikkében: „Déri Imre a minap a Világban okosan figyelmeztetett bennünket, hogy a németek semmi bírálat iránt nem oly érzékenyek, mint amely minálunk hangzik el az ő belső állapotaikról” (603–606, i. h. 603).

az érintett problémák ritkán térnek vissza, cikkek közötti párbeszéd pedig alig-alig mutatható ki.

Egyetlen szerző van, aki szinte mindig ugyanazt a kérdést boncolgatja, kitartóan és fáradhatatlanul. Az 1916. őszi bejelentéstől kezdve Ignotus reszortja lesz a fentebb említett belpolitikai-közjogi válság interpretálása. A tárgykör túlon túl is ismerős lehet azok számára, akik végigkövették Ignotus 1910-ben indult, *A politika mögül* című Nyugat-rovatát. Ignotus az évek során sokszor írt a Tiszákról és az Andrássyokról: Tisza Kálmán és id. Andrássy Gyula viszonyáról, majd Tisza István és ifj. Andrássy Gyula rivalizálásáról. Amikor Tisza István miniszterelnöki pozíciója 1916 második felében meginogni látszik, Ignotus ismét a kormányfői aspirációkkal fellépő ifj. Andrássy mellett kötelezi el magát. Nem ok nélkül való a feltételezés, hogy ifj. Andrássy, a Nyugat régi pártfogója bocsátotta a fentebb említett óvadék összegét a lap rendelkezésére – s nyilván nem érdek nélkül.³⁷ Ignotus gyakran sorsdöntőnek állítja be az órákat, a perceket. *Most történik valami* – hiteli el az olvasóval, sejtetve, hogy *egyedül ő tudja, mi történik pontosan* (legtöbbször azután kiderül, hogy közben nem történt semmi, vagy más történt, mint amit sejtteni engedett).

„Ignotus: a túlzás a műfaja” – jegyzi fel Füst Milán 1918-as naplójában.³⁸ Ugyanakkor a sokszori fecsegés, semmitmondás ellenére olykor mégis Ignotus fogalmaz meg érvényes és már-már (hadd túlozzunk mi is) örök érvényű igazságokat. *Belpolitika* című tárcájában írja 1917 februárjában: „Nem mulatság így a magunk belében gázolni. De vannak dolgok, miket vagy kimond az ember, vagy hallgasson, mert különben hazudnia kell, s ez már azért sem ajánlatos, mert unalmas és hatástalan. [...] a politikában annyit hazudunk, s annyira csakis hazudunk, hogy már tudtunkon kívül is hazudunk, s akkor is, mikor nem muszáj, mikor nem érdek, mikor mindegy. Ellenzékünknek nem lehet más a programja, mint a kormánynak és a többségnek – már csak azért sem, mert ugyan ki tudná megmondani, hogy mi a programja a kormánynak és a többségnek?! Mi egyéb, mint lehetőleg változás és reformok nélkül elve-

³⁷ A Nyugat ebben az időszakban akár Andrássy politikai szócsövének is mondható, lásd ANDRÁSSY Gyula: *Kiegyezés és beavatkozás. A delegációk összehívásának kérdéséhez.* = 1916. október 16., 515–525; GELLÉRT Oszkár: *Gróf Andrássy Gyula könyve a világháború problémáiról.* = Nyugat, 1917. január 1., 53–75; IGNOTUS: *Általános választójog s nemzeti birtokpolitika.* = 1917. március 16., 515–521, UÓ: *Miért nem Andrássy?* = 1917. június 16., 1097–1099, UÓ: *Főrendi demokrácia.* = 1917. július 1., 32–36, UÓ: *Magyarország sorsdöntő percei.* = 1917. december 1., 937–943; FENYŐ Miksa: *Gróf Andrássy Gyula.* = 1917. december 16., 1077–1082.

³⁸ FÜST 1999, 1/406.

getálni, fortvurstlizni³⁹ a régi csapáson, mert minden változás eo ipso csak in peius⁴⁰ való lehet ama nemzetinek szépített úri birtokállomány kárára, melynek konzerváló vágyában egy az egész uralkodó réteg Magyarország. A világháború ezen éppúgy nem változtatott, mint nem szokott változtatni árvíz, kolera vagy egyéb veszedelem, melyet meg kell úszni, vagy tönkre lehet bele menni, de ha megúsztuk, s ha nem mentünk bele tönkre, akkor folytatjuk ott, ahol abba sem hagytuk: őrt állani a réginél minden változások ellen.”⁴¹

Amíg...

1917-ben a Nyugat tizedik évfolyamát indítja útra. A jubileumi számban Babits Mihály *A purgatórium* készülő fordításából ad szemelvényt, Kosztolányi Dezső *Boldog, szomorú dala* mellett Lengyel Menyhért *A csodálatos mandarinja* is itt jelenik meg először, elindul Kaffka Margit *Hangyaboly* című regényének közlése. Sigmund Freud *A pszichoanalízis egy nehézségéről* című tanulmányát Ignótus fordítja magyarra (Freud – praktikus emberként – a honoráriumot élelmiszerben kérte⁴²). Szini Gyula az utazásai során megismert párizsi, római és velencei kávéházak bemutatásával idézi meg az életformát, amely a háborúval visszavonhatatlanul eltűnt. A legmeglepőbb azonban Ady Endre *Régi tavaszi háború* című, érezhetően kedvvel írt elbeszélése, amely viszont csak áttételesen, rejtve szól arról, amit a cím alapján – a háború negyedik évében – az olvasó várna. Ady ugyanis kamaszkori csetepatéokra emlékezik: nem nehéz felismerni diákéveinek színterét, Nagykárolyt. Magyar fiúk próbálják visszafoglalni az erdei nagyrétet a sváb fuvarosoktól – ám küzdelmük a sváb túlerővel szemben reménytelen. El is hagyják az egészet, mígnem nyár lesz, és a főhős a nagyrétre tévedve vagy tizenöt sváb legénybe botlik, akiknek a vezére hirtelen felismeri régi ellenfelét, és azt mondja: „– Fiúk, ez volt az a kis lármás gazember, aki mindig ellenünk dolgozott: üssük.”⁴³ És ütik.

Szembeötlő a szerkesztői igyekezet, hogy a jubileumra emlékezetes számot állítson össze: az önnön jogán érdekes irodalmat helyezi előtérbe, ami más-

³⁹ fortwursteln (ném.): vacakolni, tehetetlenkedni

⁴⁰ (lat.), itt: rosszabb, hátrányosabb

⁴¹ IGNÓTUS: *Belpolitika*. = Nyugat, 1917. február 1., 306–308, i. h. 306.

⁴² „Krumplit szeretnék, ha lehetséges. Ez a cikk nálam otthon azt a jó nevet kapta, hogy krumplismarni.” Sigmund Freud – Ignótusnak. [Bécs, 1916. november 26.] = VEZÉR 1983, 23.

⁴³ ADY Endre: *Régi tavaszi háború*. = Nyugat, 1917. január 1., 32–46, i. h. 46.

képpen annyit tesz, hogy a Nyugat a háborús művészetre immáron csendes rezignációval tekint. Bálint Aladár, aki a háborútól 1914-ben még „nagyszabású, komoly, tartalmas” művészetet várt, a második osztrák–magyar hadikiállítás termeit látogatva azt reméli, hogy a *hamadikát* már nem fogják megrendezni.⁴⁴ Tóth Árpád szarkasztikus modorban nyilatkozik a háborús antológiákról, vagy miközben komoly kritikát ír, egy-egy utalással is képes érzékeltetni a háborús költészet erőltettségét, végső soron: teljes értelmetlenségét.⁴⁵ Még Erdély Jenőnek is szembesülnie kell azzal, hogy a háború nem szervezettséget, megújulást hozott a hátsország életébe, hanem demoralizálódást, ziláltságot és leépülést.⁴⁶ A háborús színház sem találta meg a hangot, amellyel a nézőkhöz szólni tudott volna, a közönség nem kíváncsi a mozgósító színművekre (és általában az agitációra); a háború negyedik évében – konstatálja Ambrus – a színházlátogatók bármilyen hajlandóak megnézni, ami szórakoztat, ami eltereli figyelmüket a nélkülözésről és az egzisztenciális bizonytalanságról.⁴⁷ 1917 elejére Ambrus Nyugat-publicisztikája is egyre távolabb kerül a hadi kérdésektől: az olvasónak többször az a benyomása támad, mintha a Monarchia időközben különbékét kötött volna, és Ambrus fásult kívülről álló szemmel nézte a hadban álló országok hétköznapjainak tulajdonképpen apró-cseprő ügyeit. (Mielőtt ez a fajta publicisztikai kisrealizmus végképp kimerülne, az írókat és az olvasókat Ambrusnak a Nemzeti Színház élére történő 1917. márciusi kinevezése szabadítja meg a penzumoktól.)

Az 1917-es első számok koncentrált figyelmét az utolsó két háborús évben nem sikerül megőrizni, noha az első nemzedék élvonala – bár ritkulnak publikációik – továbbra is megbízhatóan teljesít. És bár kevesebb a vers is, a természettel összességében nincsen baj: a Nyugat mindig vegyesen hozott kiváló és gyenge műveket. Közben Osvát egy új prózaíró-generációt – vagy inkább társaságot – indítana útnak (többekre különböző pályázatok bírálójaként figyelt fel). Ám Déry Tibor még kiforratlan, Földi Mihály és Kortsák Jenő fejlődését harctéri traumák akasztják meg, Gyulai Márta, Walleshausen Rolla, Nagy Dániel, Cselényi-Walleshausen Zsigmond pedig később sem haladják meg kezdeti próbálkozásaik színvonalát. Történeteiket a háborús évek testi-lelki nyomorúsága hatja át olykor a pszichózis határán egyensúlyozva, olykor átsodródva a *túloldalra*. Ma már az is bizonyos, hogy Osvát

⁴⁴ BÁLINT Aladár: *A sajtó-hadiszállás második kiállítása*. = Nyugat, 1917. február 16., 409–410. – Lásd a 9. jegyzetet.

⁴⁵ TÓTH Árpád: *Háborús lírikusok*. = Nyugat, 1916. december 16., 891–893., Uő: Gyulai Ágost: *Háborús antológia*. = Nyugat, 1917. március 1., 507–509.

⁴⁶ ERDÉLY Jenő: *Városunk az ezernapos háborúban*. = Nyugat, 1916. december 1., 770–776.

⁴⁷ AMBRUS Zoltán: *A háború és a színház*. = Nyugat, 1917. február 16., 391–395.

túlzott reményeket fűzött Kádár Endre és F. Kernách Ilona irodalmi kísérleteihez, Sándor Imre szerepeltetésére pedig semmilyen mentséget nem találunk. De a már beérkezettek közül is nyomasztó Moly Tamás fókusz nélküli prózája, és *nagyon hosszúnak tűnnek* Réti Ödön és Révész Béla publikációi. A *fáklya* című Móricz-regény sem váltja valóra a nyitó fejezetekben rejlő ígéretet, vagyis a magyar vidék tisztulásának és kiszolgáltatottságának bemutatását. Helyette anekdotákat, életképeket kapunk Matolcsy amatőr világmagyarázataival átszőve – miként a regény utolsó mondata szól: „Elvégeztetted, de semmi sem tisztázott.”

Nem véletlen, hogy sok fiatal számára már *nem a Nyugat az irodalmi beérkezés fóruma*, nem kívánják Osvát vagy Babits tetszését kivívni: ha Kassákék körére gondolunk, nyilvánvaló, hogy ők *egyáltalán nem akarnak* tetszeni.

1918 tavaszától a Nyugat-számokra végképp ránehezül egyfajta terjengős-részletező epika. Kimódolt élethelyzetek, a Singer és Wolfner cég regényíróira emlékeztető modor, invenciótlan befejezések. Kamaszproblémák, középosztálybeli reménytelenség, giccsbe hajló szomorú paraszt történetek. Kétféle publikációk szorítják ki a rövidprózát, a közéleti elemzéseket, a kritikai reflexiókat – elfojtják a friss hangokat. Régiek és újak találkoznak fárastzó ötlettelenségben.⁴⁸ De a május 1-jei számban megjelenik Pierre Louÿs *A nő és a báb* című (nem is friss) regénye, felizzik a levegő, és az olvasó újra érzi, mi is volna *Az Irodalom*.⁴⁹ Vagyis az előbb említett munkáknál nem a terjedelem az alapvető probléma – közlésükkel talán tényleg az lehetett a cél, hogy veszélytelen dolgokkal teljék meg egy-egy lapszám; július 16. és augusztus 16. között a figyelők is hiányoznak. Mintha a Nyugat is egészében csak *fortvurstlizni* akarna.

Biztonsági játékot játszanak, csak elhúzni a dolgokat, amíg...

1918 nyarán és kora őszén a Nyugattól alig-alig látszik, hogy közben Magyarország felé – ahogy addig ismertük – végőrái közelednek. Napi politikával kapcsolatos okfejtésekbe már csak a jól informált belső munkatársak bocsátkoznak, de Ignóty és Gellért Oszkár még mindig a feltétlen némethűség mellett agítálnak, tudatosítván mindenkiben, hogy az *igazodásnak és alkal-*

⁴⁸ Lásd például: BALÁZS Sándor: *Kisváros*. = 1918. május 16., 851–876; BARNÁ József: *Nehéz derengés*. = 1918. június 16., 1028–1046; BARTA Lajos: *A zöld ember*. = 1918. szeptember 16., 401–436; BERKES Imre: *Nem haltam meg tőle*. = 1918. április 16., 643–681; Uő: *A halott ember felesége*. = 1918. szeptember 1., 319–352; F. KERNÁCH Ilona: *Az ötödik gyerek*. = 1918. április 1., 572–594; LACZKÓ Géza: *Sey Tamás levelei*. = 1918. március 1., 363–401; RÉTI Ödön: *Erkölcstelen kis történet*. = 1918. augusztus 16., 266–303.

⁴⁹ A regényközlés valószínűleg a Vígszínház 1918. április 27-i bemutatóját népszerűsítette (lásd 1312., 1313.).

mazkodásnak – már – nincs alternatívája.⁵⁰ Ugyanakkor merészen szarkasztikus a portré, amit Fenyő Miksa rajzol Burián István külügyminiszterről,⁵¹ és meglepő, amikor szintén a régi, a *tekintetek nélküli* Ignotus háborog a közélet mesterségesen fenntartott kiskorúsága, az engedélyezett és tiltott témák rendszere miatt (bár a tiltott témákról ezúttal is hallgat).⁵² Október elején félelmetes sorokat olvashatunk Fenyőtől a katasztrófa előérzetéről (például: „Még ma is megrémülve kellene arra gondolnunk, hogy vajon a federalizáció meginduló folyamata milyen kihatással lehet Erdélyre, az ország észak-nyugati megyéire, Horvát–Szlavónországra”, „ma már kétségtelen, hogy a Monarchia belső ügyeinek elrendezése megszűnt a mi privát ügyünk lenni”),⁵³ és azután jön a teljes zavarodottság, a magyarázkodó, részleges és homályos önrevízió – amennyiben Ignotus vonatkozó fejtegetése egyáltalán követelhető, hiszen *értelme* már nincs.⁵⁴

Következik a váltás: a novemberi összevont számban Ignotus lesz az, aki „az október 30-iki dicsőséges forradalom” üdvözlését oly magától értetődő természetességgel celebrálja, mintha mindig is ezt a fordulatot hirdette és várta volna: „A Nyugat emberei közül nem egy személy szerint is munkása és győztese volt a most diadalra jutott politikai forradalomnak. De ezenfelül a Nyugat egész ténye, munkája és izgatása, minden megértő, türelmes és egyeztető formái között s a vásáriság s a rosszhiszemű kiáltozás távoltartásával maga is forradalom volt...”⁵⁵ A lapszám megjelenése után néhány nappal Ignotus – Károlyi Mihály megbízásából – Svájcba utazik, hogy a Kéri Pál vezette újságíró-küldöttség tagjaként magyar érdekekért lobbizzon a berni követségeken; távolléte – rövidebb megszakításokkal – egészen 1948-ig tart.

Osvát Ernő a november és a december jó részét spanyolnáthában végigbetegeskedti,⁵⁶ majd amire senki nem számít, de valamiképpen mégis érződött az 1918-as Nyugat-számok *elhalkulásából*: elhagyja a folyóiratot. Az erről szóló híradás szerint a „hirtelen elhatározásban” közrejátszhatott, hogy „a Vörösmarty Akadémia, amely legalább felerészben Osvát tanítványaiból alakult, csodálatos feledékenységgel elmulasztotta, hogy őt a tagok közé be-

⁵⁰ IGNOTUS: *A német szövetség.* = Nyugat, 1918. július 1., 71–77; GELLÉRT Oszkár: *Ausztria–Magyarország mint békeközvetítő.* = Nyugat, 1918. augusztus 1., 241–244.

⁵¹ FENYŐ Miksa: *Burián gróf üzenete.* = Nyugat, 1918. augusztus 1., 239–240.

⁵² IGNOTUS: *Ausztro–lengyel megoldás és dualizmus.* = Nyugat, 1918. szeptember 16., 443–447.

⁵³ FENYŐ Miksa: *Békefeltételek.* = Nyugat, 1918. október 1., 524–527, i. h. 526–527.

⁵⁴ IGNOTUS: *Németpártiság.* = Nyugat, 1918. október 16., 590–593.

⁵⁵ IGNOTUS: *Új Magyarország.* = Nyugat, 1918. november 1–16., 611–614, i. h. 611–612.

⁵⁶ Lásd Elek Artúr 1918-as naptárfeljegyzéseit (K: OSZK Kt. Quart. Hung. 4092.).

válassza”.⁵⁷ Bár Osvát ezt a motívumot tagadta,⁵⁸ kívülről nézve egyértelmű árulásként hat, hogy a Nyugat vezető írói egyszerre Osvát korábbi riválisa, Hatvany Lajos mögött sorakoztak fel – hiszen a Vörösmarty Akadémiát ő hívta életre. Döntésük ugyanakkor érthető, hiszen az érvényesülés szempontjából Hatvany a jövő embere, általa vezet az út a pénzhez és a népszerűséghez, a politikai hatalom centrumába, Károlyi Mihály köréhez.

A Nyugat irányítását Babits veszi át, segédszerkesztője, Földi Mihály már december 14-én levelet ír Nagy Zoltánnak, novelláit kérve.⁵⁹

Osvát szerkesztői munkásságát Schöpflin Aladár méltatja az 1919. január 1-jei számban, a távozás okaival kapcsolatban egyetlen konkrétumot sem említ.⁶⁰ A téli hónapokban Osvát visszavonultan él, lábadozik, mindössze a Füst Milán által szervezett Alkotó Művészek és Tudományos Kutatók Szövetségének gyűléseire jár el. Január végén ugyanitt elnöknek választják meg a Kritikusok Szindikátusában, ám érdemleges tevékenységéről itt sincs tudomásunk. 1919 februárja és áprilisa közt színikritikákat is közread, és a tanácskormány megalakulása után tűnik fel újra a közéletben. Lukács György nevezi ki az (írói) Kataszteri Bizottság, majd az írói direktórium élére.

Ezt a történetet azonban nem mondjuk el még egyszer.⁶¹

Kosztolánczy Tibor – Nemeskéri Erika

⁵⁷ [Név nélkül:] „Osvát Ernő – A Nyugat kitűnő szerkesztője...” = Figaró, 1918. december 18., 6.

⁵⁸ OSVÁT Ernő *Nyilatkozata*. = Figaró, 1919. január 1., 3.

⁵⁹ A kézirat a PIM-ben található (V. 3662/10., Nagy Zoltán-hagyaték).

⁶⁰ SCHÖPFLIN Aladár: *Osvát Ernő*. = Nyugat, 1919. január 1., 3–6.

⁶¹ Lásd KOSZTOLÁNCZY 2008, 369–382.

1009. NAGY ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Debreczen, 1914 aug. 4.
[Debrecen, 1914. augusztus 4.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

A Nyugatban legutóbb megjelent két versemért és a Füst Milán-kritikáért még nem kaptam honoráriumot. Minthogy a moratórium folytán az ügyvédség hosszú időre megszűnt keresetforrás lenni (irodámát már fel is osztattam)¹ ezentúl már az irodalmi működésemből fogok élni (?) és így nagyon leköteleznie, ha a honorárium elküldése iránt intézkedni szíveskednék.

Múltkori pesti visszamenésem elmaradt, mert a bátyám ment fel és ő intézte el a dolgot. –

Szívélyesen üdvözlö

Nagy Zoltán

[Címzés:]

„Nyugat” szerkesztőségében
Tek. Osvát Ernő úrnak
Budapest
IX. Lónyai-u. 18.

K: OSZK Kt. Fond 253/830. – A levélpapírfejléc megegyezik a 806. számú, a borítékfejléc a 658. számú levélével.

Dat.: fpb: Debrecen, 1914. aug. 4. – épb: nincs.

M: NEMESKÉRI 1979, 13.

Nagy Zoltán *In memoriam* című verse a Nyugat 1914. július 1-jei számában jelent meg (22), előző verse *A Szépséghez* című (1913. december 16., 908). A Füst Milán-kritikáról lásd 979.

¹ 1914 augusztusában a pénztartozások behajtására vonatkozóan türelmi időt hirdettek ki, az úgynevezett moratórium fokozatos megszüntetése egy év múlva kezdődött el.

1010. BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. augusztus elejétől]

Kedves barátom

A kis Gaal Mózsinak egy kéziratát küldöm neked; ezt a kéziratot már réges[-]rég át kellett volna adnom a Nyugatnak s Mózsika csakugyan azt hiszi hogy már rég átadtam: valahogyan, hanyagságból és feledékenységből mulasztottam ezt mindeddig el. A napokban Mózsika bement a *Nyugat* szerkesztőségébe a kéziratai ügyében: mindent tűvé tettek a *Komédiásért*, de természetesen nem találhatták meg (minthogy még mindig nálam volt): ekkor abban állapotok meg: „Bizonyosan Osvátnál van.” – Most már kérlek arra a baráti szívességre hogy ne hagyj hazugságban, s minthogy ímé, a kézirat most már csakugyan Nálad van, ne áruld el hogy az csak a mai napon jut Hozzád. – Mózsika különben összes eddig nálad levő kézirataira már kevés súlyt helyez és csak ennek (a *Komédiásnak*) közlését óhajtáná.

Egyébiránt hogy vagy? És mikor látlak már? Tegnap emlegettünk Schöpflinnel.¹ – Kedves nődnek kézcsókom jelentve maradok
őszinte híved és tisztelőd

Babits Mihály

K: OSZK Kt. Fond 253/708/35.

A levél nem szerepel a BML eddig megjelent kötetében.

Lásd 1000., 1008.

¹ Schöpflin Aladár

1011. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Trencsén-teplic, 1914. augusztus 15.]

Kedves szerkesztő úr!

Bocsássa meg, hogy ceruzával írok, de Trencsén Teplicen (= a címem) úgylátszik nincs <pa> ténta. Nagy kerülőt kellett tennem a német / . . . /is-tákkal Losoncon, Zólyomon és Ruttkán át, hogy ezt megéljem.

Valószínűleg szerkesztő úr nincs mint tervezte Széplakon Biharmegyében, mert az akkori hírek a személyszállítás beszüntetéséről vész hírek voltak; nekem se kellett volna még elutaznom. Hogy érzi magát szerkesztő úr?

Az általános lelkesedéssel szemben olyan az érzésem, hogy amikor ki akarnám fejezni, Tolsztoj Háború és Békéje jut az eszembe. A tisztek fontoskodása, kik itt mindenféle <le> szolgálatban visszamaradtak, – a behívottak levelei, kik ezer kilométer távolságból monumentális hangulatokba szuggerrájják közönségüket is, magukat is, szavakkal, melyeket sose használtak és melyek nem is törhetnek ki spontán, hanem csak idegenkedéssel a torkukból – a pánszlávok itt akik miután hármát agyonlővettek közülük nem győzik, minden gyanú elmulasztása végett, Vilmos császárt¹ eléggé magasztalni – kicsit szeles galopp ügetések a tökéletesedés homályos útján. De győzni fogunk. Az Új Nemzedék következő számába cikket küldtem,² kérem szerkesztő urat, hogy olvassa el, ha ráér és kérem, hogy írjon egy pár sort.

Őszinte nagyrabecseléssel üdvözli szerkesztő urat igaz híve

Boross László

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Széplak
Biharmegye

[Feladói cím:]
Feladja:
Boross László
Tr.-Teplic

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Ceruzairás.

Dat.: fpb: Trencsénteplic, 1914. aug. 15. – épb: Bp., 1914. aug. 18.

Osvát 1914. augusztus elejétől felesége rokonainál, Berettyószéplakon nyaralt, és a háborús mozgósítás miatt csak szeptember 1-jén érkezett vissza Budapestre (lásd Elek Artúr naptárát, OSZK Kt. Quart. Hung. 4092.). A Nyugat 1914. augusztus 16.–szeptember 1-jei, összevont száma késve jutott el az előfizetőkhez, a szerkesztőség *A Nyugat híreibe*n „a hadi idők mindenképp lecsökkentett lehetőségeire” és a technikai nehézségekre való tekintettel kérte az olvasók türelmét (268). Ez volt a Nyugat úgynevezett háborús száma (lásd 1016., 1019.) – a laptervet Ignótus és Fenyő Miksa készíthették el, néhány aktuális érdekű írás átkerült a szeptember 16.–október 1-jei számba, amelyet szintén összevontan adtak.

¹ II. Vilmos német császár (1859–1941) az első háborúban a német hadsereg (jobbára névleges) főparancsnoka, trónjáról 1918-ban lemondott, haláláig Hollandiában élt.

² BOROSS László: *Háború és béke*. = Új Nemzedék, 1914. augusztus 23., 5–7.

1012. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. augusztus 18.]

Kedves jó Osvát úr,

Körülményeink úgy alakultak, hogy a lakásunkat mégis csak el kell hagynunk. Bár a mai idők éppen nem alkalmasak a költözködére sokféle okokból, én mégis megkérem önt: jöjjön el hozzánk végre s ha lehet erről is beszéljünk. Tegye meg kérem, három napon belül: látogasson meg bennünket, s erre azért kérem különösen, mert a módozat, amit ajánlhatok önnek, nekem is használ, de önnek nagyobb előnyt biztosítana. Hallgassa meg kérem: miről van szó.

Tisztelő híve

Kádár

Zsigmond utca 64. T. villa I. 2.

U.i. Lili¹ elutazása napok kérdése. Üdvözli önt s útja előtt szeretné látni.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő szerkesztő úrnak
Helyben
Peterdy utca 39.

K: OSZK Kt. Fond 253/787.
Dat.: fpb: Bp., 1914. aug. 18. – épb: nincs.

A levél írásakor Osvát lakásváltoztatáson gondolkodott – az akkori II. és III. kerülethez tartozó Zsigmond utca külső szakasza (ma Frankel Leó út) azonban túl messze esett napi, pesti kávéházakat érintő körútjaitól.

¹ Kádár Endréné Müller Livia

1013. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Kedd
[Budapest, 1914 nyár végéig]

Kedves és tisztelt Szerkesztő Úr!

A Nyugatnál jártam ma délután, abban a hiszemben, hogy ott találhatom. Kérni akartam önt, legyen szíves kiutalni a novelláért járó honoráriumot, amelyet fölvettem számításaimba, bár jól tudom, egész alaptalanul. Tudom, hogy 40–50 forint előlegem van a Nyugatnál, de ön által jól ismert tragikus körülmények miatt, amikre különben szégyel[.]nék más előtt is hivatkozni, szépen mondom: pénzsűkében vagyok és így próbáltam arra gondolni, hogy a Nyugat ez esetben eláll az előleg levonásától. Hát, hacsak elvi akadályja nincs a megoldásnak, szépen kérem.

Jó híve

Kádár

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Helyben
Peterdy utca 39 sz.

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Postai küldemény, a boríték csonka.

Kádár Endre 1914 ősztől több évig Svájcban élt (távozásának ideje hozzávetőlegesen egybeesett Osvát elköltözésével a Peterdy utcából). A fenti és az alábbi levél datálásához ez a támpontunk.

1014. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Szombat
[Budapest, 1914 nyár végéig]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Tegnapig ágyban fekvő beteg voltam és ezért nem válhattam be ígéretem. Az este pedig félútból jöttem vissza és amint méltóztatik látni: eredménnyel, mert túrhetően letisztáztam. Esedezem, tessék belenézni.

Tisztelettel szolgálja

Kádár

K: OSZK Kt. Fond 253/787.

1015. ROZVÁNYI VILMOS – FENYŐ MIKSÁNAK

[Budapest, 1914. augusztus vége – szeptember eleje]

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Lapját, amelyen értesít, hogy verseimet a szeptember 16-iki számban közli s amelyen irodalmi tanulmányaim iránt érdeklődik köszönettel vettem.

Irodalmi tanulmányom befejezetlen ezúttal nincs. Babitsról azonban – azt hiszem ez lesz a Nyugatnak legkedvesebb efféle írásaimból – a télen a Dante fordítással kapcsolatban kezdtem írogatni. Jegyzetek ezek az új irodalom esztetikájának néhány már szinte iskola-fogalmáról Babits[c]sal kapcsolatban. Velem szerves, de szervezetlen jegyzetek, amik befejezésétől elűtött sorsom kényelmetlen fordulata.

Most volna időm, de most meg a könyvtáramat vitték szét a boldog tulajdonosok. Nekem tudniillik ilyen könyvtáram van. A barátaimnak luxus, nekem életfeltétel. Én vagyok nekik a könyvek tolmácsa és azért én olvasom el ő helyettük a könyveket. Hálából aztán értesítem őket a könyvek tartalmáról. S miután szeptemberben új könyveket akasztok a pénztárcájukra, most nem akarom őket postaköltséggel terhelni.

Igen kérem, Szerkesztő Úr, ha szíveskednék átadni Osvát úrnak mély és tiszteletteljes üdvözetemet s azon kérésemet, kegyeskedjék nekem Babits könyveit kölcsönadni arra |:a:| két-három hétre, míg dolgozom. Kifogástalanul adom vissza. A jövő szerkesztőségi napon elmennék értük s egyúttal talán, ha addigra elkészülök vele, elviszem egy novella ciklus első darabját – kísérletül.

Magamat szíves jóindulatába ajánlva maradok igaz tisztelője és őszinte híve

Rozványi Vilmos

K: OSZK Kt. Fond 253/852.

Osvát Ernő 1914. augusztusi távolléte alatt Fenyő Miksa üzenhetett Rozványinak, aki válaszában – a formaságokra mindenkor pedánsan ügyelve – Ignotust minden bizonnyal főszerkesztő-titlussal illette volna.

Rozványi verseit 1914 őszén nem közölték (lásd 1036. is), novellája sem jelent meg, miként Babits *A pokol*-fordításáról írt művét sem adták közre, de a *Recitativ*-kötetről szóló méltatása helyet kapott az 1916. június 1-jei számban (*Recitativ*. 638–643).

1016. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Trencsénteplic, 1914. szeptember elején]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Levelem, melyet Széplakra írtam, bizonyára nem kapta meg.¹ Én megint teljes tájékoztatlanságban vagyok minden felől, csak tegnap kaptam egy nyomtatványt a Ny-t háborús számáról. Kínosan lepott meg, mert én talán számbajöttem volna, hogy ebbe írjak² és rá is szorulok (ugyanis nem maradhatok itt, csak valahogy össze kell szednem magam az elutazásra). Az Új Nemzedékről se tudom egyelőre, megjelenik-e még vagy mi van vele.³

Gyalázatosan vagyok és semmiféle sincs kapcsolatom. Ha úgy látszik nem is kaphatok ama cseh cikkekre pénzt, nem kaphatok erre vonatkozólag valami utalványt vagy másféle írást, melynek alapján rokont pumpolhatok? Nagyon kérném szerkesztő urat, hogy legalább ezt az írást – 250 koronáról – eszközje ki, hisz ennek könnyen kell mennie. És írjon is néhány sort. Engem bár annyira lekötni látszanak és gyakorlatilag le is kötnek folyton aktuáliskodó / /lásaim, hogy az ember zavarba eshet, hogy mit érdemes közölni velem.

A háború is alig érdekel most. Hadvezetésünket különben is már egészen a német érdek dominálja. Németorsz.[ág] javahadseregét a francia határra vetette, amiért is nekünk minden nélkülözhető embert az orosz határra kellett (?) vetni, és Szerbia „mellékkérdéssé” vált, Erdély fedezetlen stb, amikor pedig Németorsz.[ág] a franciákkal úgy amint reméli, végzett volna s az orosz harctérre lépne, ott közvetíteni fog, nehogy Lengyelország újjálegyen, s akkor a mi szerb viszályunk elintézésére az lesz mérvadó, hogy mily eredményeket értünk el ezen a mellékharctéren. Attól a perctől kezdve, hogy mi belenyugodtunk a teljes szövetségi hűségbe, mi mint Németországnak egy kevésbé fontos része figurálunk. Törökorsz.[ág]nak több oka van félni Angliától mint fordítva s ezért húzódik a török–bolgár–román velünk tartó szövetség ügye is míg aztán másképp[p] is jöhet. Még mindig egy magyar–oszt-rák–angol megegyezés híve vagyok, mely jobb volna mint a várható győzelem így / /ban, mely éppen déli határainkon nem tiszták. De ha a németek győznek itt meg ott és ők a mi szövetségeseink, és lesz, ami lesz!

Telefirkálva [?] / / lapot nagyon is untam kéréseimet, bár nincs annyi erőm, hogy a / / rájuk tegyem. Szerkesztő úr írjon!

Híve

Boross László

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest VII
Peterdi utca 39

[Feladói cím:]
Boross László
Trencsén-
Teplíc, {...}

K: OSZK Kt. Fond 253/726.

Dat.: a boríték csonka.

Az 1914-es német villámháborús taktika fő célja Franciaország gyors térdre kényszerítése lett volna, majd Németország csapatait a keleti frontra csoportosította volna át. A franciák elleni német offenzíva azonban elakadt, és Oroszország sem várta tétlenül megtámadtatását. A fenti levelet Boross László 1914. szeptember elején írta, ekkorra ugyanis az osztrák–magyar erőket már bevetették Galíciában az orosz csapatok ellen, de a német villámháborús tervek kudarcáról – különösen a szeptember második hetében lezajlott marne-i csatáról – Boross még nem értesült. – Törökország 1914. október utolsó napjaiban lépett hadba Németország oldalán, Bulgária esetében erre egy évet várni kellett.

¹ Lásd 1011.

² Boross Schlieffen-recenzióját az 1914. szeptember 16.–október 1-jei számban közzétették (lásd 951.).

³ Következő cikke az Új nemzedékben: *Miért és meddig.* = 1914. szeptember 13., 1–2.

1017. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

hétfő

[Budapest, 1914. szeptember 7.]

Mélyen tisztelt Uram,

Főszerkesztő Urunk megbízásából kérem, legyen kegyes a mellékelt füzetben lévő Conan[-]Doyle-novellát a *Nyugat* 16.-án megjelenő számának lefordítani. Hogy a kéziratért s a füzetért <mikor> – mely nem a *Nyugaté* – mikor küldhetek, legyen szíves e levél átadójjával megüzenni.

Kiváló tisztelettel

A *Nyugat* kiadó hivatala

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond III/1816/47. (Babits Mihály-hagyaték) – A *Nyugat*-levelezőkártya (1.) fejléce: → *Lónyay utcai időszak.*

M: BML 1914–1916, 8. – [Budapest, 1914. okt. 3. előtt]

Ignotus 1914. szeptember 7-én (esetleg egy héttel később) felkérte Babitsot, hogy az 1914. szeptember 16-i számra fordítsa le Arthur Conan-Doyle (1859–1930) angol író *Danger!* (Being the Log of Captain Sirius) című novelláját, amely az angol Strand Magazine című népszerű folyóirat 1914. júliusi számában jelent meg. Babits szeptember 7-én feltehetőleg még Szekszárdon tartózkodott, de az üzenetet ott is megkaphatta. Időközben visszatért a fővárosba, Móricz Zsigmond egy 1914. szeptember 22. és 26. közötti naplójegyzete szerint a Nyugat küldönce Babitstól ezekben a napokban (is) kérte a kéziratot (lásd RÓNA 2013, 701), ugyanis a szeptember 16-i szám megjelenését elhalasztották (lásd a következő levelet), és az október 1-jeivel összevontan került az olvasókhöz.

A novellát *Nagy-Britannia veszedelme* (Sziriusz János kapitány jegyzeteiből) címmel – Góth Sándor fordításában – október 1-jén közreadta a Magyar Figyelő (19–47), a Nyugat a megbízás visszavonásáról október 3-án értesítette Babitsot (lásd 1020.), a magazin visszaküldésére vonatkozó kérésüket később megismételték (lásd 1021.).

1018. A NYUGAT KIADÓHIVATALA – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1914. szeptember második felében]

Mélyen tisztelt Uram,

Ignotus úr megbízásából kérjük, legyen szíves fordításának már meglevő részét küldöncünknek átadni s megüzenni vele, mikor küldhetünk folytatásáért. Hogy e novella a következő számban megjelenhessen, a lap megjelenetését¹ keddre halasztottuk.

Kiváló tisztelettel

A Nyugat kiadóhivatala.

K: OSZK Kt. Fond III/1816/48. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (4.): → *Lónyay utcai időszaak* – Gépirat.

M: BML 1914–1916, 8. – [Budapest, 1914. okt. 3. előtt]

A Nyugat kiadóhivatala az 1914. szeptember 16-i számra várta Babitstól a Conan-Doyle-novella fordítását (lásd az előző levelet), a következő kedd szeptember 22. volt, azonban további késés is elképzelhető, hiszen végül a szeptember 16-i szám az október 1-jeivel összevontan került az olvasókhöz (lásd e kettős számban *A Nyugat híreit* = 340).

¹ *korábban*: megjelenetésére

1019. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

[Szatmárnémeti, 1914. szeptember második felében]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

amint a külső címemről méltóztat látni, itt nyaggatnak a kaszárnyában s kérem ezentúl, azt a pár számot ami még itt ér, ide küldetni. Azonkívül nagyon kérem, hiszen már egyszer kiutalt szerkesztő úr nekem 50 Kor[oná]t,¹ hogy azt, vagy akár kevesebbet is küldetni nekem, mert igen felférne <a> Én írtam volna a múlt szamba is, a háborúsba t. i., valami elég érdekes dolgot, dehát azt hallottam, hogy a lap megszűnt s csak megjelentekor értesültem ellenkezőjéről. Ezentúl ha lesz időm szintén <. . . .> |irodalomra: |fordítom, egyelőre azonban nem sok van. A regényt eltettem jobb napokra. Ne felejtkezzék meg ha csak teheti kérésemről

vagyok üdvözzellett kész híve

Tersánszky József

[Címzés:]

Nagys.

Osvát Ernő szerkesztő úrnak

„Nyugat” szerkesztőségében

Budapest.

IX. Lónyai utca 18.

[Feladói cím:]

Tersánszky József.

Szatmár-Németi. 5. gy. ezs. IV. ersatz. comp.

K: OSZK Kt. Fond 253/882. – Tábori postai levelezőlap, dátumbélyegzők nélkül – Ceruzairás.

M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 128–129.

Tersánszky 1914 nyarán vonult be önkéntesként, levelében a Nyugat 1914. augusztus 16.–szeptember 1-jei háborús összeállítására már a következő szám (feltételezett) megjelenése után hivatkozik.

Tersánszky százada november 15-én érkezett meg a galíciai harctérre, ahol az első ütközetben súlyos veszteségeket szenvedett el. Tersánszky *Levél Ignotushoz* című, 1915. január 6-ra keltezett írásában haditetteivel büszkélkedett (Nyugat, 1915. február 16., 221), majd tavasszal kórházba került (lásd TERSÁNSZKY 1964, 119). 1914–

1915-ös naplójegyzetei, amelyekben az illúziókkal leszámolva mérlegeli sorsát, *Életem regényei* című könyvében olvashatók (lásd TERSÁNSZKY 1968, 185–199).

Tersánszkyt 1915 nyarán Losoncra rendelték tisztiiskolára. Emlékiratai szerint útközben egy napot Budapesten töltött, és meglátogatta Osvátot a Nyugat szerkesztőségében – verseket adott át. Mivel már másnap tovább kellett utaznia, Ignotust ebéd-időben, a lakásán kereste fel. Ignotus arra biztatta, hogy „harcéteri élményeiről” prózát is írjon, így Losoncra érkezve hamarosan belekezdett *Viszontlátásra, drága...* című regényébe (lásd TERSÁNSZKY 1964, 119–122).

Lásd 1083., 1086., 1148., 1295. is.

¹ Lásd 1004.

1020. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1914. október 3.]

[A] Conan-Doyle-fordítás tárgyaltan, mert megjelent [a] Magyar Figyelőben. Kérjük [a] füzetet vissza.

Nyugat

[Címzés:]

Babits

Budapest

Szabóky utca

K: OSZK Kt. Fond III/1816/11. (Babits Mihály-hagyaték) – Távirat.

Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.

M: BML 1914–1916, 9. – [Budapest, 1914. okt. 3.]

Lásd 1017.

1021. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1914. október 3. után]

[A] verset és [a] Strand Magazine-t kérjük mielőbb

Nyugat

[Címzés:]

Babits

X. [ker.] Szabóky utca 54.

K: OSZK Kt. Fond III/1816/53. (Babits Mihály-hagyaték) – Távirat.

Dat.: a sérült táviraton a feladás éve és hónapja kivehető.

M: BML 1914–1916, 13. – [Budapest, 1914. okt.]

Arthur Conan-Doyle novellája, amelynek fordítása Babitsra várt volna, a Strand Magazine-ben jelent meg (lásd 1017.). – A Nyugat Babitsól a *Fiatalkaton*a című verset és a *Magamról* című ciklust az október 16-i számban közölte (347–349).

1022. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. október 6.]

Kedves szeretett Szerkesztő úr,

bocsáss meg kérlek, hogy nem jöttem el megbeszélte időre az Abbaziába: roppant családi kellemetlenség ért aznap s még ma is tart. – Horvát Henrikkel együtt tanítok. Elolvasta a darabomat, azt mondta, hogy nagyon tetszik neki, írt is a „Drei Masken Verlag”-nak a darab ügyében – de nem vállalkozott arra önként, hogy a darabot rizikóra lefordítsa a válasz megérkezése előtt. – Nem hiszem, hogy lenne a dologból valami. Egyéb újság nincs.

Keresni foglak az Abbaziában s remélem, hogy hamar találkozunk.

Addig is szeretettel ölel:

Milán.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak,

a Nyugat szerkesztője

Budapest

VII. Peterdy u 39. III. em.

[Feladói cím:]

Füst

Dohány u 63

K: OSZK Kt. Fond 253/757.

Dat.: fpb: Bp., 1914. okt. 6. – épb: nincs.

M: FMÖL, 51. – [Pb.: Budapest, 1914. október 6.]

Füst és Horvát Henrik a Mester utcai felső kereskedelmi iskolában voltak kollégák. A müncheni Drei Masken Verlag 1914. október 10-i válaszlevelében arról értesítette Horvát Henriket, hogy magyarul tudó munkatársaik a fronton szolgálnak, így nem vállalkozhatnak a dráma elolvasására (K: PIM V. 4140/668., Füst Milán-hagyaték). – A *Boldogtalanok* a Nyugat 1915. januári és februári számaiban jelent meg négy részben.

1023. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. október 18.]

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak,

a Nyugat szerkesztője

Budapest.

VII. Peterdy u 39.

III. em.

[Feladói cím:]

Füst

VII. Dohány u 63. III/17

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Üres boríték.

Dat.: fpb: Bp., 1914. okt. 18. – épb: nincs.

1024. VITÉZ MIKLÓS – OSVÁT ERNŐNEK

Bpest 1914 okt 30.
[Budapest, 1914. október 30.]

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!
Kedves Uram!

Bocsásson meg, hogy a most csütörtökön a Király színházban bemutatott „Gyáva” című egyfelvonásosomhoz a borzasztóan dukáló-illő meghívást elmulasztottam. Hétfőn-szerdán is megy, ekkorra hát ezennel tisztelettel invitálok. –

A figyelem mögött bevallom érdek is lakozik. Szeretném u.i. ha Ön megnéznén darabomat (melyből meg kell jegyezni igen sok elég szép nűanszot kihúztak) véleményt formálna a felől, hogy a Nyugatban leközölhető volna-e. –

De mindentől eltekintve tessék elmenni és megnézni.
Maradok kész tisztelettel – híve

Vitéz Miklós

Népszínház u 19.

K: OSZK Kt. Fond 253/897.

Vitéz Miklós *A gyáva* című egyfelvonásosát 1914. október 29-én mutatták be – a Nyugatban művét nem közölték.

1025. DEMJÉN GÉZA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. október végéig]

Kedves Ernő,

a múlt szombaton abban állapotunk meg, hogy ma este az Abbazia-ban találkozunk. – Légy kegyes megüzenni, hogy hány óra tájban mégy oda s hogy úgy-e nem jön közbe semmi, ami megakadályozza ezt a nekem nagyon kedves és¹ óhajtott találkozást. –

Ölel

Demjén Géza

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest
VII. Peterdy-u. 39.

[Feladói cím:]
Demjén
Lipót körút 7

K: OSZK Kt. Fond 253/735. – Nem postai küldemény.

Demjén Géza (1877–1917) irodalompartoló székesfővárosi tanácsnok, öngyilkos lett. A Nyugatban Tóth Árpád búcsúztatta (*Demjén Géza halálára.* = 1918. január 1., 99–100).

Bár a bérleti idő lejártának napját nem ismerjük, feltételezhető, hogy Osvát Ernő – miután 1911. november elejétől lakott a Peterdy utcában – 1914. november elején költözött vissza az Aréna útra. Füst Milánnak 1915 tavaszán-nyarán a következőt mondta: „én is e lakásban fogok meghalni, mint a szobrász [személye nem ismert] – de persze más okokból” (FÜST 1999, 1/111).

A fenti és a következő hét levél datálásánál ezt az időhatárt vettük támpontnak.

¹ javított szó

1026. OSVÁT ERNŐ – GELLÉRT OSZKÁRNAK

[Budapest, 1914. október végéig]

Kedves Gellért, –

ma délután ötkor a Continental kávéházban leszek. Várom Önt – barátja

Osvát Ernő

K: PIM V. 3195/472. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: OSVÁT ERNŐ | PETERDI-U. 39. – Ceruzairás.

A datálásról lásd az előző levelet.

1027. IGNOTUS – OSVÁT ERNŐNEK

Szerdán
[Budapest, 1914. október végéig]

Kedves Barátom,

erről a számról, tördelésről stb. *sürgősen* szeretnék beszélni veled. Légy oly jó: amint kimégy az utcára, telefonozz hozzám a M.[agyar] Hírlaphoz (36-86). Még kedvesebb volna, ha mindjárt fel is jönnél ide a M. H. szerkesztőségébe – ez esetben megvárnálak.

Ölel

Ign

[Címzés:]

Ns.

Osvát Ernő úr

Peterdy utca 39.

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – Nem postai küldemény.

A datálásról lásd 1025. – A Magyar Hírlap szerkesztősége azokban az években, amíg Osvát a Peterdy utcában lakott, mindvégig az V. ker. Báthory utca 3. szám alatt működött, szerkesztőségi telefonja sem változott.

1028. IGNOTUS – OSVÁT ERNŐNEK

Szomb. d.u.
[Budapest, 1914. október végéig]

Drága Ernőm,

tegnap s ma fájdalommal hallottam, hogy beteg vagy – reméllem, hét-
főre talpra állsz – én mindenesetre bejövök, s vagy találkozunk, vagy kíván-
ságod szerint intézkedem.

Ölel

Ign

Babits¹ korigálva a nyomdába ment.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő szerkesztő
úrnak
Peterdi-u. 39

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – Levélpapírfejléc (4.) és borítékfejléc (1.): →
Lónyay utcai időszak – Ceruzairás, a címzés Havas Irén kézírása – Nem postai külde-
mény.

A datálásról lásd 1025.

¹ ti. Babits Mihály cikke

1029. OSVÁT ERNŐ – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1914 novemberétől]

Átvettem. Ölel

OE.

K: OSZK Kt. Fond III/975. (Babits Mihály-hagyaték) – Névjegykártya rektó-
ján, a kártya nyomtatott szövege: OSVÁT ERNŐ | PETERDI-U. 39.* – Ceruzairás,
a *-gal jelölt sor áthúzva.

Az üzenet nem szerepel a BML eddig megjelent kötetekben.

Osvát Ernő az általa küldött névjegyeken áthúzta az adatokat, amelyek időközben érvényüket veszítették (lásd 1229.), valószínű tehát, hogy az üzenet írásakor már nem lakott a Peterdy utcában. – A következő három levelet is az Aréna útra való visszaköltözése után kapta (lásd 1025. is).

1030. BECK Ö. FÜLÖP – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914 novemberétől]

Kedves Ernő!

Belefogtam az írásba, de nem tudom elvégezni. Folytonosan rosszul érzem magam. Nátha, láz, úgy, hogy ma délután megint le kell feküdnöm. Azonkívül ros[s]zkezdví is vagyok. Így nem lehet írni. Talán beugrik még más valaki.¹

Szervusz

Fülöp

[Címzés:]

Nagys.

Osvát Ernő

szerkesztő úrnak

Budapest

VII. Aréna út 66 A

K: OSZK Kt. Fond 253/717. – Névjegykártyán, a kártya nyomtatott szövege: BECK Ö. FÜLÖP | SZOBRÁSZ – Nem postai küldemény.

1911 novemberében, amikor Osvát elköltözött az Aréna útról, Beck Ö. Fülöppel még magázódtak (lásd 557.). – Lásd 1025. is.

¹ javított szó

1031. HORVÁT HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. november – 1915 kora nyara]

Igen tisztelt Osvát úr,

nagyon szeretnék ma este 9-kor találkozni önnel. Tormay Cécile megbízásában akarok valamit kérdezni. Kérem szíveskedjék megüzenni, hogy hol <melyik kávé> találkozhatunk. Ha ma nem volna lehetséges – holnap – lehetőleg 2- és 4 közt.

Sokszoros üdvözlettel híve

Horvát Henrik

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő Szerk{...}

Aréna út 67 vagy 76

földszint

K: OSZK Kt. Fond 253/776.

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: nincs.

Horvát Henrik 1914 őszén kezdett tanítani a Mester utcai felső kereskedelmi iskolában, egy ideig még az 1918–1919-es tanévben is oktatott, azonban neve az 1917–1918-as tanévi értesítőben szerepel utoljára – a datálásról lásd **1025.** is.

Nem tudható, hogy Horvát ezúttal milyen ügyet kívánt Osváttal elintézni, azonban Babits Mihálynak küldött 1915. június 26-i levele szerint Horvát mindenképpen szerette volna, ha a Nyugat kritikát közöl Tormayról (lásd BML 1914–1916, 59), ám erre a következő másfél évtizedben nem került sor. – Tormay Cécile (1867–1937) író, az 1923-ban indított konzervatív szellemiségű Napkelet folyóirat főszerkesztője; *A régi ház* című regényét (Bp., Singer és Wolfner, 1914) Horvát Henrik fordította németre (*Das alte Haus*. Berlin, Fischer Verlag, 1917).

1032. HORVÁT HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914. november – 1915 kora nyara]

Igen tisztelt Osvát Úr,

kérem szíveskedjék értesíteni, hogy hol és mikor találkozhatnánk mielőbb. Tormay Cécile megbízásában szeretnék valamit kérdezni. (A múltkor vártam a kávéházban amint megbeszéltük.) Holnap kedden d.u. 5-ig a Bristolban leszek, szerdán is. –

Szívélyesen köszönti híve

Horvát Henrik

Losonczy u. 15. III. 2.
Telefon az iskolában.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
Szerkesztő ú{...}
Budapest
Aréna út 76.
földszint

[Feladói cím:]
Horvát Henrik
Losonczy u. 15. III. 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/776. – A címzés utolsó két sora és a feladói cím ceruzaírással.

Dat.: fpb: a boríték csonka – ép: nincs.

Lásd 1025. is.

Horvát Henrik alábbi levele az iskolai elfoglaltságok említésén kívül a datálás-hoz más támpontot nem nyújt:

1033. HORVÁT HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914 ősze – 1918 ősze]

Igen tisztelt Osvát Úr,

gondolom, hogy délelőtt némelykor az Andrássy kávéházba szokott menni (az Aréna út és a Damjanich u. sarkán). Én holnapután, pénteken, ½ 11[-]kor <ott leszek> oda megyek és nagyon örvendénék, ha lehetne szerencsém Önnel találkozni. (Egy-más irodalmi dologról, – amely érdekelné – szeretnék beszélni Kegyeddél). Ha akkor nem jöhetne, l:arra: l kérem, hogy szíveskedjék e sorok átadójával megüzenni, vagy megírni, hogy hol és mikor találkozhatnánk mielőbb. Minden délután szabad vagyok kedd és csütörtök kivételével, amikor csak ½ 4-ig vagyok szabad. <A fiú a választ>

Szívélyesen köszönti tisztelő híve

Horvát Henrik

VIII. Losonczy u. 15. III. 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/776. – Nem postai küldemény.

1034. LENDVAI ISTVÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1914 nov. 11.

[Budapest, 1914. november 11.]

Nagyságos Uram,

kegyeskedjék a mellékelt verset elolvasni, és ha megéri, a Nyugatban leközölni. Ha azonban nem vehetné hasznát, legyen szíves kivételesen visszaküldeni, mert nincs róla másolatom.

Őszinte tisztelettel híve

Lendvai István

K: OSZK Kt. Fond 253/812/a. – A levélpapírfejléc megegyezik az 1003. számú levélével – Gépirat, autográf aláírással.

Verseiről lásd 1003.

1035. ADY ENDRE – HAVAS IRÉNNEK

Csucsa, péntek
[Csucsa, 1914. december 11.]

Kedves, jó Irénke,

úgy gondolom, hogy még mindig maga van a Nyugaton az én hű őrangyalomként. Kérem, üzenje meg, mi lesz a vasúti jegyeinkkel? Hiszen már be kellene adnunk a kérvényt. Írjon vagy táviratozzon, bár lehet, hogy személyemben megyek föl. Mindenkit üdvözlök, magát szereti

Ady Endre

[Címzés:]
A „Nyugat” tek.
kiadóhivatalának
Budapest
Lónyay-ucca 18 B.

K: PIM A. 236. (N. n. sz. 1977/76., vétel Rác Jenőtől, San Diego, USA) – Zárt postai levelezőlapon – Ceruzairás.

Dat.: fbp: Kolozsvár–Bp., 1914. dec. 12. – épb: Bp., 1914. dec. 12.

Ady a levelet 1914. december 11-én írta, a Kolozsvárról Budapestre közlekedő vonat mozgópostájára adták fel.

Ady 1914. június 8-án jegyezte el Boncza Bertát (1894–1934), akinek apja, Boncza Miklós a házasságot meg akarta akadályozni. Ady ez ügyben 1914. december 20-án néhány napra a fővárosba utazott. A házasságkötésre 1915. március 27-én került sor, Ady azonban Csucsát már előtte is lakhelyének tekintette. (Lásd AELev3, 120–121, 383; EmlAE5, 235–236, 773–774.)

1036. ROZVÁNYI VILMOS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1914 karácsonya előtt]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Már csak így papíroson merem megkérni. Ígérte, szerkesztő úr, még szeptemberben, hogy verseket fog tőlem közölni. S hogy mégsem közölt, kicsit magamba hökkelve felé se' mertem nézni a redakciónak. Megültem s csinálgattam írásaimat, amikről annyi forró szerelemmel beszéltem önnek. Babits-[c]sal küzködöm igen-igen. Ha elkészülök evvel a már majdnem könyvvel (annyi tömérdek papíroson van elhányva),¹ akkor megint úgy teszok mint szoktam. Belógok a redakcióba, mikor szerkesztő urat már láttam onnan elmenni, gyorsan odaadom a kisasszonynak² s hazaszaladok – szégyel[!]ni magamat.

De, szerkesztő úr, közeledik karácsony s a karácsonyi szám! Olyan nagy szokott az lenni, de én még sose tudtam megbújni benne, pedig olyan kedves karácsonyi-meleg lett volna attól bennem. Ha most megtenné, úgy megköszönném.

De értesítsen, szerkesztő úr, akár lesz nekem karácsony, akár nem. Szépen kérem; értesítsen.

Még valamit. Úgy-e, szerkesztő úr, megvannak még az én régi írásaim ott önnél? Franyó bízottatott,³ vigyem őket a Modern Könyvtárhoz, majd ő „szól”. Hát ha ő szól, jó; mert én elviszem, de szólni nem szólok egy szót sem.

Fentiekre újra kéri, és nagyon, hogy ne nehezteljen meg:
igaz híve és tisztelője

Rozványi Vilmos

K: OSZK Kt. Fond 253/1145.

A fenti Rozványi-levél címzettje már ismét Osvát Ernő. Fenyő Miksa Rozványinak szóló 1914. nyár végi értesítését, miszerint a szeptember 16-i számban közlik a verseit (lásd 1015.), Osvát egy későbbi terminusra vonatkozóan, de még szeptemberben megerősíthette. – Rozványi a levél végére írta *Rég elhagyott lélek* című versét (nem jelent meg a Nyugatban), lásd 1052. is.

¹ Lásd 1015.

² Havas Irén

³ Minden bizonnyal Franyó Zoltán – a Modern Könyvtár az Athenaeum könyvsorozata volt, amelyet Gömöri Jenő szerkesztett.

• 1915 •

1037. VÉR ANDOR – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Kassa, 1915]

Tekintetes Szerkesztőség!

Ezt a három verset küldöm Önöknek, hátha beválnak. Nem akarok commentárokat fűzni hozzá, csak annyit: 18 éves vagyok, sok verset írtam, gyakran kerülgetett a kételkedés, néha néha bizakodtam is tehetségemben, most meg zöld mundér van rajtam, szallag a sipkámon, megyek oda, ahol a fiatal mámorral, tűzzel teli életeket kaszálják, megyek a mészárszékbe, a sor-som elé, amelynek kiszámíthatatlanságában<, mert> hinnem kell, mert az irányító akarat gyepelőjét kiragadták a kezemből... Megyek, de előbb szeretném, hogy a tehetségem méltó elismerésben részesüljön, aztán nem bánom, jöjjön a < sor > végzet, csak hadd pusztítsa a háború az értékeket (ne vegyék ezt túlságos szerénytelenségnek) majd azt hiszem, a feltámadó lelkiismeret véget fog vetni ennek a vérfürdőnek. Kérek a Szerk. üz.[enetek]ben V. A. jelígre választ és ha valamelyiket leközlík, egy példányt a köv. címre

Tisztelettel

Vér Andor

Vér Andor
34es önk
Kassa
Korona Kaszárnya

K: OSZK Kt. Fond 253/894.
Dat.: Vér Andor születési évszáma alapján.

Vér (Weisz) Andor (1897–1976) költő, újságíró, műfordító. 1915 és 1918 között önkéntes a fronton; 1920-tól tisztviselő, majd több lap munkatársa; 1938-ban Argentínába emigrált.

Leveléhez *Ködország*, *Tragédia* és *Tavaszi* című verseit csatolta (OSZK Kt. Fond 253/1250.), azonban a Nyugatban csak 1922–1923-ban hozták néhány költeményét.

1038. MÓRICZ MIKLÓS – OSVÁT ERNŐNEK

Kassa, 1915.¹ jan. 7.
[Kassa, 1915. január 7.]

Kedves jó Szerkesztő Uram,

itt küldök egy fáradt írást: lehet-e a háborúban frissnek lenni? Ön bírja?² kibírja?

Szíves üdvözlettel
igaz híve

Móricz

K: OSZK Kt. Fond 253/824. – Levélpapírfejléc: Dr. MÓRICZ | KASSA | KERESK. ÉS IPARKAMARA

Móricz Miklós legközelebbi írása a Nyugatban 1917 januárjában jelent meg.

¹ az utolsó számjegy korábban: 4

² javított írásjel

1039. SÁNDOR IMRE – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1915. jan. 15.
[Budapest, 1915. január 15.]

Nagyságos Szerkesztő Uram!

E sorok kíséretében egy novellát vagyok bátor beküldeni Önnek. Nagyon szépen kérem, legyen kegyes azt elolvasni, megbírálni és ha kiérzik valami tehetség a novellából, akkor ne tagadja meg tőlem Szerkesztő Úr értékes, útmutató tanácsait.

Méltóztassék megengedni és alkalmat adni rá, hogy e végből személyesen is bemutatkozhassam Szerkesztő Úrnak.

Nagy szívességét előre is hálás tisztelettel köszönöm.

Sándor Imre.

IV. Veres Pálné-u. 21. I. 6.

K: OSZK Kt. Fond 253/855.

Sándor Imre első novellája a Nyugatban *Az intéző* (1916. március 16., 351–360).

1040. HAJDU HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

1915 február 22.

[Budapest, 1915. február 22.]

Mélyen tisztelt szerkesztő úr!

Múlt év decembere óta jónéhányszor megpróbálkoztam, hogy találkozhatnék Önnel a fordításom ügyében; sajnos, hiába. Legyen kegyes tehát megengedni, hogy ebben a levélben terminust kérjek, amikor tiszteletemet tehetném. Ha lehet, vasárnap délelőtt az Abbaziában. Megtisztelő válaszát V., Váczi-út 34. sz. alá kérem.

Igaz tisztelője

Hajdu Henrik

K: OSZK Kt. Fond 253/763.

Hajdu (Klein) Henrik (1890–1969) író, műfordító. 1912-től különböző állásokat töltött be a fővárosnál. A proletárdiktatúra alatt az írói választmány tagja, a bukás után állásából elbocsátották. A húszas évektől szociáldemokrata pártmunkásként dolgozott, 1945-től a Fővárosi Könyvtárat, 1948 és 1953 között a Fővárosi Levéltárat igazgatta.

Főként skandináv szerzők műveit fordította magyarra – nevéhez fűződik az Ibsen-színművek gyűjteményes kiadása. Osvátnek küldött első leveleiben Ibsen *Terje Vigen* című elbeszélő költeményének megjelentetését intézte (Nyugat, 1915. szeptember 16., 991–1000). Lásd a következő levelet, illetve az **1044.** számút.

1041. HAJDU HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1915 március 27én
[Budapest, 1915. március 27.]

Mélyen tisztelt szerkesztő úr!

Néhányszor sikertelenül kerestem Önt személyesen is, telefonon is az Abbaziában, sőt levélben is kértem engedélyt, hogy szerkesztő urat fölkereshessem. Mivel választ nem kaptam, kérem, méltóztassék most terminust és helyet kitűzni, ahol szerkesztő urat meglátogathatom.

Őszinte tisztelője

Hajdu Henrik

K: OSZK Kt. Fond 253/763.

Lásd az előző levelet.

1042. FÖLDI MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1915. május 5.]

Mélyen tisztelt Uram, –

szomorúan kell tudatnom Önnel, hogy betegség miatt nem kereshetem fel. A múlt héten rosszul lettem, századom beküldött a XVII-es Garnisonsspitalba,¹ Budára, s most is ott vagyok, valamivel már jobban érzem magam. Az egészben az a legrosszabb, hogy szabadságomban rendkívül korlátozva vagyok. Természetesen itt is végzek orvosi és egyéb (inkább az utóbbi...) teendőket, minek következtében egész d.u. 3 óráig nem mozdulhatok el. Furcsa dolgokat éltem át most e néhány nap alatt, rendkívül sok emberrel ösmerkedtem meg, akik közt néhány felejthetetlenül érdekes, olykor már fantasztikus akadt. Ha volna egy egészen külön szobám, valamivel jobb étkezés és mintegy öt független óra egy napból, amikor tisztességes vilnyvilágítás állna rendelkezésemre² és nem petróleumlámpa, egy ócska, – még jól is tudnám érezni magam. Ez eddig még ritkán fordult itt elő. Ha én még egyszer csak *cibil* [!] lehetnék! –

Van egy alázatos kérésem, igen tisztelt Uram. Tudatná velem egy-két szóval, mikor találkozhatnám Kegyeddél valamelyik nap 4 és 6 óra között; igen hálás volnék érte. Ha ez, fájdalmamra, nem volna lehetséges, tiszteljen meg mégis egy-két sornyi írással, szeretett Uram; talán, ha ideje megengedi, értesítene,³ elolvasta-e utóbb átadott novellámat; boldoggá tenne jóindulattával.

Abban a reményben, hogy levelemmel nem alkalmatlankodtam, maradok tisztelő és hálás híve

Földi Mihály

Címem: IX. Pipa-utca 2b., III. 15 b.

Frankl. <.....>

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő

úrnak,

H.

Aréna-út 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/755.

Dat.: fpb: Bp., 1915. máj. 5. – épb: a boríték csonka.

Földi (Frankl) Mihály (1894–1943) a budapesti egyetem orvostudományi karán tanult, 1914-ben behívták katonának, és a harctérre vezényelték. Közben letette a szigorlatokat, és azontúl orvosként szolgált. Leszerelése után íróként és szerkesztőként dolgozott, a húszas-harmincas évek sikeres bestseller-szerzője lett.

A Nyugatban *Peterzilka bácsi* című elbeszélésével mutatkozott be (K: PIM V. 957/35., Reichard Piroska-hagyaték, M: 1912. március 1., 403–428), a levél küldése utáni legközelebbi novellája *Az ismeretlen ház* volt (Nyugat, 1915. augusztus 1., 829–840).

A Nyugat impresszuma Földit 1919. április 1-jétől 1920 végéig segédszerkesztőként tüntette fel, ám Földi később is Osvát bizalmasa maradt, kinek életét regényes formában dolgozta fel *Csillagok felé* című művében (Bp., Béta Irodalmi Rt., 1943).

¹ Garnisonsspital (ném.): helyőrségi kórház

² javított szó

³ javított szó

1043. HALÁSZ IMRE – IGNOTUSNAK

Budapest, 1915. máj. 14.
[Budapest, 1915. május 14.]

Szeretve tisztelt öcsémuram!

Szerdán kelt levelét csak ma, pénteken kaptam. Természetes, hogy barátságos, sőt ennél több, mondhatnám szinte megható felszólítására csak igent mondhatok, – jóllehet az a versnek alig mondható, némi jambikus lejtésű laza sorokban odavetett kis írás nem volt a nyilvánosságnak szánva. Pillanatnyi hangulat szülte volt, mikor ezelőtt mintegy 30 évvel az egyik gimnazista fiam pajtásaival együtt afféle írott „újságot” szerkesztett s nagy komolysággal felkért, hogy én is írjak valamit lapja számára.

Szíves üdvözléssel

Halász Imre

K: OSZK Kt. Fond 253/765.

A Nyugat 1915. augusztus 1-jei számában köszöntötte Halász Imrét ötvenéves írói jubileumán. Ez alkalomból közölték Halász *Fiamnak* című versét (814), amelyet 1890-ben Ernő fia kért tőle Hajnal című, egy példányban megjelenő lapja számára. (A vers akkor kiadatlan maradt, mert a Hajnal szerkesztője szerint nem ütötte meg a mértéket.) A Nyugat újra közreadta Somló Lili Halász Imréről készült arcképét (811), a rajtot először a Nyugat 1912. augusztus 1-jei számában reprodukálták (219).

1044. HAJDU HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

1915 május 21.
[Budapest, 1915. május 21.]

Mélyen tisztelt szerkesztő úr!

Nem tehetek róla, de nem tudok megszabadulni attól az érzéstől, hogy Önt feszélyezi a Terje Vigen ügye. Élőszóval talán nekem is nehezebb erről a dologról tárgyalnom, méltóztassék tehát *most* megengedni, hogy ha szerkesztő úr a legcsékélyebb mértékben is lekötöttnek tekintette magát velem

szemben, ezeket az aggályokat eloszlassam. Természetesen igen örülnék, ha csalódnám. –¹

Szerkesztő úr előzetes engedélyével küldöm azt a bizonyos sapphoi verset s tekintve, hogy ez az egyetlen háborús-versem,² (ha annak nevezhető), s tekintve, hogy valószínűleg egyetlen is marad, mert az olasz-háború miatt a behívást minden percben várom,³ szíves közlését kérem.

Őszinte tisztelője

Hajdu Henrik

K: OSZK Kt. Fond 253/763.

¹ Lásd 1040.

² Szapphó (Kr. e. 612. k. – Kr. e. 550. k.) ókori görög költőnő, nevéhez a magyar költészetben is meghonosodott strófa fűződik. – Hajdu Henrik verseiről lásd 1047.

³ Olaszország 1915. május 3-án felmondta a Németországhoz és az Osztrák–Magyar Monarchiához fűződő szövetségi viszonyt, a Monarchiának május 23-án üzent határozatot. Hajdu Henriket frontszolgálatra vezényelték, 1918 végén szerelt le.

1045. BOROSS LÁSZLÓ – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Trencsén-teplic, 1915. május 28.]

Tisztelt szerkesztőség!

Felajánlok a Nyugatnak egy regényt tíz fejezetben.

Mellékelve két fejezetét küldöm. Az egész öt és félszer ilyen hosszú. Az utolsó két fejezet a háborúban játszik.

Most csak két fejezetet küldtem, mert nem akarok a regénytől bizonytalan időre megválni, tekintve azt is, hogy terveim vannak vele.

Ajánlatom tehát szabatosan a következő:

Ha Önök a két első fejezet elolvasása után a regény közlését elhatároznák, kérek értesítést és kefelevonatot. Ezután elküldhetem a regény nálam maradt részét is.

Ha Önök azonban ebbe nem mehetnek bele, holott ehhez *ragaszkodnom kell*, kérem mihamarább – legkésőbb június 15.-ig – a kéz- (illetve gép-) irat visszaküldését, ajánlva. Remélem, hogy e kérés teljesítése adott esetben

nem fog fennakadást szenvedni, ami számomra nemcsak fölösleges költségeket, de talán pótolhatatlan idővesztést is jelentene.

Kiváló tisztelettel kész hívük

Boross László

Trencsénteplic

[Címzés:]
A „Nyugat” {...}
Lónya{...}

[Feladói cím:]
Feladó: Boross László, Trencsénteplicz
D^r. Kramer gyógyintézet.

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Idegen kéz címzése – Ajánlott küldemény.
Dat.: fpb: Trencsénteplic, 1915. máj. 28. – épb: Bp., _ _ _ . (a boríték csonka)

Boross Tersánszky Józsi Jenőnek küldött 1916. április 18-i leveléből tudható (K: PIM V. 4330/24/14.), hogy a regény *A dél-afrikai kirándulás* (Regény szerelemről és politikáról) címet viselte – a műre a Nyugat nem tartott igényt, kézírata sem ismert. (Lásd 1048., 1209. is)

1046. PILISI LAJOS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1915. május vége – június eleje]

Bocsásson meg nekem Szerkesztő Úr.

Nincs sehol, hiába keresem és kérem ne haragudjon rám, hogy beérni igyekszem. Az a Kocka című apróság hiányzik a kötetemből, amit most ad ki az Athen[a]eum és ami nyomás alatt van. Ne nehezteljen, de kellene. Rossz vagyok. Két bőrt akartam húzni a rókáról. Gondoltam, hogy előbb tán a Nyugatban jöhetne és azután a kötetben. Tudom, hogy sok dolga van, de azt is tudom, hogy a magyar törekvők édesapja, írásaik istápolója és így nem terhelem, ha kérem: fussa át és ha nem kell a Nyugatnak, küldje vissza. Sürget a nyomda. Ez eddig, [!] és szép, nagy pihenést kívánok elvonultságában és keves Pilisit, aki háborgatja.

Szerettem volna elmondani, hogy: reszket bennem a nagy magyar regény. Porlik a szívem éjszakánként és minden likkadáson keresztül, csak a szép magyar energiák elmorzsolódását látom. Nagy távlatokat, amiket, kis, kevés szóval kellene beérni.

Így:

Baján laktunk a Szerecsen uccában, a szűcs soron. Alattunk kavargott a Duna. Egészen alattunk. A kerítést mosogatta a habja. A szűcsök Romániába, Szerbiába jártak bőrökért. Világ látott emberek voltak. Amikor haza hozták a bőrt, léket vágtak a hallgató Dunán és a jeges vízben áztatták őket. Azután kikötötték a tornácra és addig törték, gamózták,¹ kaszálták, míg verejtek nem szakadt a testükről. Amikor kész volt a bőr, édesanyáink, a szűcsnek selyemmel hímeztek rája. Örökkön az ablak mellett ültek és örökkön selyemmel hímeztek. Szebbnél szebb rajzokat komponáltak és minden ablak alatt haladót messziről megismertek a lépésükről, hangjukról. A lépésükből, az arcukból tudták, hogy jóban járnak-e – vagy rosszban. És örökkön az ablakban, örökkön hímezve, sovárogyva, kivágyva, ábrándozva. És ezeknek a gyerekei mink örökkön a Duna partján ácsorogtunk mezítláb. Rákpíros volt a testünk a napsütéstől és szótlanok voltunk és messzibe vágyakozók és embertismerők, mint az anyánk és bátrak, erősgerincűek, tiszták, mint hataraszos mellű apánk. És örökkön a vízpartját lestük és a repedezett dereglyéket lestük, hogy rájuk kapaszkodhassunk és nagy messzi utakról, hajókról álmodtunk, amiken messzi messze mehetünk. Álmodozva hallgattuk a szeremelei parasztok kuncorgását:

– Elviszen-e négy pezér Jani bácsi?

– De mikor öt pez...

– De ha nincs több négynél...

Ezekből hatan lettünk tengerészek. Egy hírneves angol hajóvezető. Nyomorékan tért meg a Titanicról. Egy tengerészeti tanácsadó lett Panama államban. És a többi is mind ilyen és így. És most, hogy ezt a tengernagy félet kiintrikálták az amerikaiak állásából, haza jött, megkeresett és elmondta, hogy haza jött a dunaparti kis házba, hogy ott élje le szerény kegydíjban a napjait és elmondta, hogy az elmentek közül már többen visszajöttek, már többen ott vannak. Kifacsartan, fáradtan betegen. A nagy ököl, az apáik bőrtörő, jeget tipró ökle lökte őket a világba, de az anyáik lágy, selyemmel hímezett, ablakon keresztül olvadozó szíve félúton mindenről lemarasztotta őket. Nem volt erejük senkit letiporni. Elvéreztek, elványadtak, hogy másokat és dolgokat cipeljenek előre. Ezek a gyönyörű világokat rekonstruálni <szép> tudó szép magyar energiák, most ott pillednek újra a lankás dunaparton és hallgatják a parasztok beszédét a szikkadthasú öreg dereglye mellett:

- Elviszen-e öt pézér?
– De mikor hat péz...
– De ha nincs több ötnél...

Mindegyikünknek kevesebbje volt egy pézzel!!

Kevesebbünk volt. És aki államférfinak indult kialakodott egy kis aszszonykával és egy póstatanácsossággal és mind így valamennyi...

Gondolom ebbe beleférne egy szép magyar regény, csak egy embert kellene nyomon követni a többi esete kulloghatna körülötte. És szépen, egyszerűn, szordínóval, új, csöndes, igénytelen hangon. Romantika nélküli szomorú igazsággal. Kellene, aki bátorítson. Nyugalom, tanács, biztatás kellene és Szerkesztő Úr, az egyetlen, akinek mindenemet kiborítottam öt perc alatt, mert láttam, hogy jó, egyetlen ember, sehol sincs. Megtalálhatatlan.

Most én is a *dereglye* mellett ülök és már csak homályosan emlékszem a hajókra, amik drága magyar teherrel röptek a világ minden tája felé és tűnődöm elkaphatom-e egy vitorla rongyát, hogy legalább emléke maradjon a hosszú, véres utaknak.

Szerkesztő Úr: Nincs csak öt pénzem, de azért segítsen meg engem, lökjön meg, hagyj menjek át ezen a vízen.

Kezét csókolja

Pilisi Lajos

K: OSZK Kt. Fond 253/842. – Levélpapírfejléc: VILÁG [jobbra kitöltendő dátumrész:] Budapest, 191...

Pilisi (Grósz) Lajos (1878–1918) újságíró, író. A fiumei tengerészeti akadémián tanult, évekig hajózott az Adrián és a Földközi-tengeren. Később színésznek állt, majd saját társulatával járta a Dunántúlt. 1913-ban Szombathelyen újságíró, 1914-től a Világ haditudósítója. A *kárpáti harcokból* című gyűjteménye 1915. június elején jelent meg az Athenaeumnál – *Kocka* című írása nélkül.

A fenti levélben szereplő motívumok Pilisi *Dekroá Viktor csodálatos élete* című regényében térnek vissza (Bp., Biró Miklós kiadása, 1918).

¹ gamózik: a nyersbórt horgas végű bot segítségével (gamóval) megtöri

1047. HAJDU HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1915 június 2.
[Budapest, 1915. június 2.]

Mélyen tisztelt szerkesztő úr!

Szíves engedélye alapján küldöm ezt a verset; gondolom ez a vers: a legújabb dokumentum, hogy egész jelentéktelen a lírikus mivoltom és hogy azt, amit talán egyszer sikerül majd kimondanom, nem a lírában fogom kimondani. Azt hiszem, hogy ezt a pár sort is csak azért küldöm el szerkesztő úrnak, hogy a tévelygéseket (mert úgy érzem, hogy nagyon is lassú a fejlődésem) szerkesztő úr szíves tanácsa révén elkerüljem.

A legmélyebb tisztelettel

Hajdu Henrik

K: OSZK Kt. Fond 253/763.

Az 1910-es években Hajdu Henriktől egy alkalommal hoztak verseket a Nyugatban: *Mefisztó lárvája alatt*, *Elégia Holnap-istenasszonyhoz*, *Szonett* (1916. augusztus 1., 192–193).

1048. BOROSS LÁSZLÓ – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Trencsénteplic, jún. 20
[Trencsénteplic, 1915. június 20.]

A Nyugat
t. szerkesztőségének

Sajnálattal látom, hogy azok a remények, melyeket regényem beküldött két fejezetéhez fűztem, akadályokba ütköztek.

Ennek tulajdonítom azt is, amin egyébként csodálkozom, hogy nem kaptam választ.

De azon nem csodálkoznám, ha megírnák, hogy két fejezettel nem kezdhetnek semmit.

S ellenkezőleg, nagyon leköteleznének, ha – így állván a dolog – *kéziratomat postafordultával és ajánlva visszaküldik nekem*, amivel sok fölösleges

fáradtságtól kímélnének meg, ami nálam most sokat jelent. Ezt különben bátor voltam már megírni. Annál is inkább kérem a gyors elintézését, mert elsején elutazom.

Ha Önöknek azonban úgy kényelmesebb, valakit felkérhetek, aki elmeget a szerkesztőségbe és átveheti a kéziratot. De ebben az esetben is kérek postafordultával választ.

Remélem, hogy nem fogják ez óhajtásokat szerényteleneknek tartani és maradok kiváló tisztelettel

Boross László

K: OSZK Kt. Fond 253/726.

A dél-afrikai kirándulás című regényről lásd 1045.

1049. HAJDU HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

1915 július 23.

[Budapest, 1915. július 23.]

Mélyen tisztelt szerkesztő úr!

Néhány napi betegségem miatt csak most küldhetem azt a részt, amit kiválasztottam; ezt fordítottam a legkésőbb, természetesen ez iránt vagyok a legelfogultabb. Kérem szerkesztő urat, legyen kegyes az ezt megelőző s már átadott részhez csatolva, átnézni, onnan, ahol a *Bíró* színre lép. Nem tudom, az egész milyen hosszú, ha sok, méltóztassék lenyesni belőle.

Őszinte tisztelettel

Hajdu Henrik

K: OSZK Kt. Fond 253/763.

Henrik Ibsen *Brand* című drámájának harmadik felvonásából – Hajdu Henrik fordításában – a Nyugat 1917. április 1-jei számában közöltek részletet (630–645).

1050. KARDOS ALADÁR – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Czepléd 1915. VII. 30
[Czepléd, 1915. július 30.]

Igen Tisztelt Szerkesztőség!

Nagy élvezettel olvastam a Nyugat legutóbbi számában Babits Mihály érdekes cikkét Itáliáról; de rendkívül bos[s]zantott, hogy ép[p]en a legfontosabb részt, amit a szerző is annak tart, mert francia eredetiben idézi, nem érthettem meg, mivel nem tudok franciául, fordítása pedig se jegyzetben, se zárjelben közölve nem volt. – Miért nem volt?! – Én soproni áll. főreáliskolai tanár vagyok, a 18 tagú testületben van két francia szakos tanár, ezenkívül valamiképp tud franciául még két tanár. 3 éve Czepléden voltam tanár, a 18 tagú testületből csak 3 tudott valamit franciául; kérdezze meg Babits kolléga, hogy kollégái közül hányan tudnak franciául? Kb. hasonló arányra akad. – Nem látom be tehát, hogy mi jogon tételezi fel valaki, hogy a Nyugat minden olvasója érti a francia v. más idegen nyelvet s ezért szabad legyen nyakra-főre idézni idegen szöveget annak magyar fordítása nélkül?!

Levelem célja az a kérelem, hogy a T. Szerkesztőség kérje meg a cikk-írókat, hogy idegen idézeteiket magyar fordításban is mellékeljék.

Kiváló tisztelettel

Kardos Aladár { . . }

Sopron, áll. főreálisk. tan{ár}

K: OSZK Kt. Fond III/1880/3. (Babits Mihály-hagyaték) – Postai levelezőlap, a címzésoldal csonkított.

A levélíró Kardos (Kohn) Aladár (1874–?) Babits Mihály *Itália* című esszéjére reflektált (Nyugat, 1915. június 16., 639–646), Babits *A futurizmus második politikai kiáltványa* Filippo Tommaso Marinetti által jegyzett szövegéből idézett.

1051. HAVAS IRÉN – AMBRUS ZOLTÁNNAK

Csütörtökön.
[Budapest, 1915 nyarától]

Mélyen tisztelt Uram,

Ignotus úr megbízásából értesítem, hogy a Polgármester úr kedden délelőtt várni fogja Önt a Városházán.
Kiváló tisztelettel

Havas

K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) – A Nyugat-levelezőkártya (1.) fejléce: → *Lónyay utcai időszak* – Gépirat, autográf aláírással – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

Ignotus a háború alatt a központi városházán, a polgármester elnöki ügyosztályán szakelőadói beosztást, amolyan *sine cura* állást kapott – hivatalát Füst Milánnak szóló 1915. augusztus 10-i táviratában említi (lásd PIM V. 4140/330/6.). Ambrus érdekében Bárczy István polgármesternél járt közben.

1052. ROZVÁNYI VILMOS – OSVÁT ERNŐNEK

1915 VIII/16-án
[Budapest, 1915. augusztus 16.]

Igen tisztelt Uram!

Utasításához híven, hogy egy észbejuttató lev. lapon kérjem meg Önt *e hét folyamán* az akkor kért előleg kieszközlésére, íme tolakodó soraim! Ha nem ütközik nagyobb kényelmetlenségekbe kérem Önt erre, mert nálam a „pillanatnyi szükség” minden pillanatban jelenlevő.

Igaz híve

Rozványi Vilmos

[Címzés:]
Ngs
Osvát Ernő

úrnak
„Nyugat” szerkesztősége
H
IX. Lónyai ucca 18.a
[a levelet továbbküldték az Aréna út 66. címre]

K: OSZK Kt. Fond 253/852. – Postai levelezőlap.
Dat.: fpb: Bp., 1915. aug. 16. – épb: nincs.

Rozványi-versek legközelebb az 1916. május 16-i számban jelentek meg, Babits-tanulmánya a június 1-jeiben olvasható (lásd 1015.).

1053. ALKALAY ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1915. aug. 26.
[Budapest, 1915. augusztus 26.]

Kedves Osvát úr,

Végre kezdek megint a „Pithyrion” iránt érdeklődni. Kérem legyen szíves (ígérete szerint) most elolvasni a darabot, hogy nekem megmondhassa, mit lehetne még rajta javítani. Különösen a 2.ik felvonásra vonatkozólag. – Magam is elolvastam most és meglepetésemre! érdekesnek találtam tehát nem kell megijedni a kérelmem teljesítésétől.

Ha tehát kedve és ideje megengedi – várom értesítését, hogy mikor találkozhatnánk,
üdvözli

Alkalay

II. Fő u. 59. II.
iskolai telephon szept. 1.től fogva 154, 56.

[Címzés:]
Nagys.
Osvát Ernő úrnak
Helyben.
Aréna út 66. földszint 2.

[Feladói cím:]
Alkalay Ödön
II. Fő u. 59.

K: OSZK Kt. Fond 253/705. – A feladói cím ceruzáírással.
Dat.: fpb: Bp., 1915. aug. 26. – épb: nincs.

Alkalay Ödön Elek Artúrnak szóló egyik levelében ([Bécs, 1926. március 13. előtt], K: OSZK Kt. Fond 253/13.) említi *Pithyrion, a remete* című drámáját, amelynek fő alakja a 4. században élt egyiptomi sivatagi atya (ő az ortodox egyház Szent Pitirim néven tiszteli).

1054. HORVÁT HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1915–1918. között, szeptember 11.]

Igen tisztelt Osvát Úr,

sokszoros legjobb köszönettel vettem a Nyugat-számot. Itt kaptam meg, megérkezésem napján. – Remélem nemsokára lesz szerencsém | :személyesen: | találkozni Önnel és szívességét szóban is megköszönni.

Szívélyesen üdvözli

Horvát Henrik

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
Szerkesztő úrnak
Budapest
Aréna út 66. földsz. 2

[Feladói cím:]
Horvát Henrik
Losonczi u. 15. III. 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/776. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege (áthúzva): HORVÁT HENRIK | FŐV. FELSZŐ KER. ISK. TANÁR
Dat.: fpb: Bp., _ . szept. 11. – épb: nincs.

Horvát Henrik 1914 őszétől 1918-ig tanított a Mester utcai felső kereskedelmi iskolában (lásd 1031.), Osvát azonban 1914 szeptemberében még nem lakott az Aréna úton.

1055. LENDVAI ISTVÁN – OSVÁT ERNŐNEK

1915. szept. 20.

[Budapest, 1915. szeptember 20.]

Nagyságos Uram,

ha sorsom érdekli e szomorú forgatagban: megint behoztak a honvédhelyőrségi kórházba, megint katonát akarnak faragni belőlem. Ha valamilyik kísérletemnek helyet ad a Nyugatban, kegyeskedjék ide küldetni a kefelevonatot.

Borús szemmel küldi igaz üdvözetét Önnek
őszinte híve

Lehner István
e. é. ö.¹

IX. Gyáli út 17.
I A oszt. 30. szoba.

K: OSZK Kt. Fond 253/812/a.

Lendvai István *Történet a néma királyfiról* című verse az 1915. október 1-jei Nyugatban jelent meg (1105–1109), *Korrektúrák* című figyelője – amely a hozzáfűzött jegyzet szerint hónapokkal korábban készült – a december 1-jei számban (1365).

¹ jelentése: egyévi önkéntes

1056. KOMÁROMI JÁNOS – A NYUGAT SZERKESZTŐJÉNEK

Bpest, 915. szept. 25.
[Budapest, 1915. szeptember 25.]

Tisztelt Szerkesztő úr,

mellékelve küldök becses címére egy tárcát. Ha nem felelne meg intenciójának, kérem Önt, küldesse vissza címemre. (Bp. VIII. Üllői-út 22. Egyetemek Hadikórháza.)

Tisztelettel

Komáromi János
e.é.ö¹-káplár

K: OSZK Kt. Fond 253/1059.

Komáromi (Komár) János (1890–1937) író, újságíró az első világháborúból rokkantan tért haza. Az 1920-as évek elejétől történelmi regények szerzőjeként vált ismertté, munkásságát a Nyugat kritikusai nem méltányolták, önálló művel a folyóiratban nem szerepelt.

Leveléhez a *Hull a köd* című tárcanovellát csatolta.

¹ jelentése: egyévi önkéntes

1057. FÖLDI MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

Szept. 25.
[Újvidék, 1915. szeptember 25.]

Igen tisztelt Uram,

rendkívül sajnálom, hogy nem tudtam elbúcsúzni Kegyedtől. De oly hirtelen jött az elutazásom, hogy magam se voltam elkészülve rá. T. i., hogy előlről kezdem a históriát, elvállaltam egy vörös keresztes „segély”vonat¹ orvosi ellátását, jobban mondvá, oda osztottak be a superarbitrálás² után. Egyelőre Újvidéken vagyunk s szívjuk a jó friss levegőt és parasztian nyugalmas és derűs életet folytatunk a hegyek közt álló vonatunkon. Mindössze

ketten vagyunk rajta: én meg a parancsnok. Sétálok, olvasok, egy keveset írok s – többnyire hasztalanul – igyekszem végleges megállapodásra jutni magammal. Úgy látszik azonban, sokkal kuszáltabb és előrehaladottabb stádiumban senyvedő egy nyavalya vagyok, mint ezt valaha is gondoltam. Vagyok mélyen tisztelt Uramnak
igaz híve és alázatos szolgája

Földi

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő

úrnak

Budapest IX.

Lónyay-utca 18

„Nyugat” szerkesztőség.

[a küldeményt a posta az Aréna út 66. számú címre továbbította]

[Feladói cím:]

Frankl Mihály

a 19. V. K. Segélyvonat orvosa

Újvidék. Bahnhofkommando

K: OSZK Kt. Fond 253/1295. (Sz. n. 1986/36., aukciós vétel) – Tábori postai levelezőlap.

Dat.: fpb: Tábori posta, 1915. szept. 25. – épb: Bp., 1915. okt. 5.

¹ a két idézőjel későbbi beszúrás

² (lat. el.): felülvizsgálat

1058. ZILAHY LAJOS – IGNOTUSNAK

Budapest, 1915. október 3
[Budapest, 1915. október 3.]

Kedves Ignotus

mellékelten küldök Önnek <egy> |:két: | verset a Nyugat számára, – adja ki, ha ér valamit, ha nem – dobja félre. Ne haragudjon, hogy egyenesen

Önnek írok, de mi már találkoztunk, bár nem tudom a sok-sok ember közt emlékszik[-]je rám?

Szíves üdvözléssel
nagy tisztelője

Zilahy Lajos

[Ignotus ceruzairásos megjegyzése a levélpapíron:] Zilahy | Egy jön | egy vissza

K: OSZK Kt. Fond 253/901. – Levélpapírfejléc: ÚJ IDŐK | szépirodalmi, művé- | szeti és társadalmi | képes hetilap | Szerkeszti: | Herczeg Ferenc | Igazgató: | Wolfner József [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] Budapest, 191... | Andrássy-út 16. [a levélpapír 2. fóliója verzóján az Új Idők előfizetési felhívása]

Zilahy Lajos (1891–1974), a későbbi befolyásos újságíró és népszerű regényíró pályáját költőként kezdte; *Életem* című verse a Nyugat 1915. november 1-jei számában jött (1205), az *Ahuramadza* című az Osvát-hagyatékban található (OSZK Kt. Fond 253/1254.).

1059. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 915. XI/15.

[Budapest, 1915. november 15.]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Pestre kerülve, igyekeztem Önnel telefonice érintkezésbe lépni, sikertelenül. Oly rosszul vagyok, hogy kérni merem, keresne fel a Palace-szállodában (Athenaeummal szemben)¹ 69. szobaszám, hall vagy kávéház és lenne szíves e sorok átadója útján néhány sorban értesíteni, hogy mikor várhatom.

Bocsánatkéréssel, köszönettel és kiváló tisztelettel

Boross László

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Aréna út 66.
vagy 36.

[Feladói cím:]
Boross László

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Levélpapírfejléc: PALACE-SZÁLLODA |
BUDAPEST – Borítékfejléc: PALACE-SZÁLLODA | Budapest, Rákóczi-ut 43. –
Idegen kéz ceruzairása, autográf aláírással – Nem postai küldemény.

1060. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

1915, nov. 24.
[Budapest, 1915. november 24.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

Nagyon köszönöm, hogy kijöttél hozzám. Igazán roppantul sajnáltam,
hogy nem voltam otthon. Remélem, hogy eljössz még <hozzám> máskor is!
Ma már valami kevéssel jobban vagyok, bár még erős szédüléseim vannak. –
Ha megengeded, a napokban meglátogatlak.

Szeretettel ölel:

Milán.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest.
VII. Aréna út

[Feladói cím:]
Füst
IX. Gróf Haller-u 20 II/5

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Nem postai küldemény.
M: FMÖL, 55. – [Budapest,] 1915, nov. 24.

Füst Milán és édesanyja, Füst Ignácné 1915-ben elköltöztek a Dohány utcá-
ból (lásd SOMLYÓ 1993, 59). Füst írja naplójában, hogy ebben az évben egyik éjjel az
utolsó villamos után futva megbotlott, elesett, és feltehetően agyrázkódást szenvedt:
„Ezután hirtelen változás állt elő bennem, átmenet nélkül. Valami érzéketlen-

ség szállott meg hirtelen. S ami még jellemzőbb: két évig érzéketlenül hevertem, nem tudtam dolgozni.” (Lásd FÜST 1999, 2/237.) 1916–1917-ben egyáltalán nem publikált a Nyugatban, ahova 1918-ban a *Nevetők* című kisregénnyel tért vissza. (Lásd 1087., 1095., 1212., 1213., 1304., 1306.)

1061. MÁRAI SÁNDOR – OSVÁT ERNŐNEK

Kassa, XII. 1. 915.

[Kassa, 1915. december 1.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

leköteleznének, ha elolvasnák a verseimet. Ez ugyan nem valami kiválóan szép cselekedet tőlem, hogy ép[p]len Önöket – kik írásaikkal an[n]yi kellemes percet szereztek nekem, – mondom, ép[p]len Önöket szomorítom meg, de Önök az egyetlen lap és egyetlen irány, amiben még bízom s azt hiszem, hogy nekünk, – nem akarom ezt az ütésektől fáradt szót használni: modernnek, – kikhez csekélységem is bátorkodik magát odatartozónak vélni, meglehet, reménytelenül, – nekünk talán valami kis összetartozandóságunk is van, valahogy jó fogni az egymás kezét, simogatni. – Fura ember vagyok, fiatal, utálom az embereket s mégis állandóan keresem őket, tanulok, olvasok, sokat tanulok. Nem szeretek magamról beszélni, a verseimről se, csak összeszedtem ezt a pár kusza strófát és elküldöm most. Leköteleznének, ha elolvasnák.

Szívességüket előre is köszöni

Márai-Grosschmid Sándor

K: OSZK Kt. Fond 253/818.

M: NEMESKÉRI 1979, 13.

A gimnazista Márai Sándor (1900–1989) Osvát Ernőnek tíz verset küldött (OSZK Kt. Fond 253/1090.), közülük egy sem kapott helyet a Nyugatban, Márai is csak az *Ének* és a *Pogány kézfogón* címűeket vette fel *Emlékkönyv* című első kötetébe (Kassa, 1918, Kassai Könyvny. és Lapkiadó Rt.).

Márai Sándor 1979-es naplójában a következőket olvashatjuk: „Beküldik a *Kritika* című budapesti folyóirat egy példányát, amelyben Osváthoz, a Nyugat szerkesztőjéhez intézett egy levelem közlik, melyet 64 év előtt, 1915. december elsején írtam Osvátnak, tehát tizenöt éves koromban – beküldöm verseim, és a Nagy Szer-

kesztő jóindulatú bírálatát kérem... A levél stílusa, hangja, aztán ténye gyanús: nem hiszem, hogy én írtam 15 éves kamaszkölyök-fejjel ezt a levelet. Lehet, hogy hamisítás.” (Lásd MÁRAI 2017, 147.)

1062. HORVÁT HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

[Aspang,¹ 1915 telétől]

Igen tisztelt Osvát Úr,

egy nagy szívességre kérem: igen lekötelezne, ha elküldené nekem Tóth Árpádnak a Nyugatban megjelent azon verseit melyek utolsójában (a 4-5 versből álló sorozat utolsó versét értem) egy párkáról van szó, aki elvágja az élet hímzését. Elkezdtem ezt a verset fordítani, jóformán meg is van és nagyon szeretném most itt befejezni amikor időm van és Roderich Rupp pihenőt enged. – Ha nem okozna túlnagy fáradságot Kegyednek nagyon megköszönném, ha Tóth Árpád, Szép Ernő és Nagy Zoltán versköteteit (vagy valamelyiket² közülük) elküldené nekem. Kölcsön, ha megvannak Önnek – vagy költségemre megvásárolva őket. (Utóbbi esetben csak Tóthot és Szépet kérném.) Ajánlva kegyeskedjék küldeni és lehetőleg postafordultával. Bocssáson meg kérem, hogy ezzel a kéréssel bátorkodom zavarni, – mikor elutaztam csak olvasnivalót hoztam magammal „fordítási anyagot” nem, mert nem hittem, hogy kedvem lesz fordítással foglalkozni[,] most jelentkezett ez a kedv. |:és szeretném az időt felhasználni.: |

Szívességét sokszorosan megköszönve szívélyesen köszönti tisztelő híve

Horvát Henrik

Cím: Aspang (N. Oesterreich)
Hotel Bahnhof

[Címzés:]
Herrn
Osvát Ernő
Aréna út 66. földsz. 2.
Budapest

[Feladói cím:]
Abs. Heinrich Horvát
Hotel Bahnhof
Aspang

K: OSZK Kt. Fond 253/776.
Dat.: fpb: a boríték csonka – ép: nincs.

Tóth Árpád *Hímzés* című versét az *Esti ének*, a *Tánc* és a *Mámor* címűekkel az 1915. október 16-i Nyugatban közölték (1156–1158). Horvát Henrik a művekre már nem friss olvasmányként utalt, utazására – tanári elfoglaltságai miatt – iskolaidőben nehezen kerülhetett sor. Szép Ernő *Énekeskönyv* című kötete 1912-ben, Tóth Árpád *Hajnali szerenád* és Nagy Zoltán *Csend! Aranymadár!* című kötete 1913-ban jelent meg a Nyugat Kiadónál.

¹ Aspang üdülőhely Alsó-Ausztriában

² *korábban*: valamit

1063. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1915. december végén]

Kedves Osvát Úr!

Kérem, ne haragudjék, hogy nem tudok kéziratot küldeni. Letörtebb vagyok, semhogy meg tudnék birkózni a hálátlan feladatokkal is, jó és hálás témát pedig nem találtam. Jövőre, remélem, kipótolhatom a most mulasztottat.

Bocsásson meg, hogy ennyi alkalmatlanságot okozok,
tisztelő hálás hívének

Ambrusnak.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak,
Bpest,
VII. Aréna-út 66. fldszt.
2.a.

K: OSZK Kt. Fond 253/706.

Ambrus Zoltán 1915 elejétől háborús jegyzeteit publikálta a Nyugatban. Édesanyja, Ambrus Józsefné sz. Spett Vilma 1915. október 21-én hunyt el. Ambrus cikke hiányzik az 1915. október 1-jei, a november 1-jei és 1916. január 1-jei számból, leveleiben ez utóbbi elmaradásért exkuzálta magát.

• 1916 •

1064. SZITTYA EMIL – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest. 1916 I/10
[Budapest, 1916. január 10.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Közlés végett van szerencsém mellékelten 2 novellát beküldeni a „Nyugat” számára. A novellák eredetileg Párisban íródtak s német nyelven – s darabjai egy, február 1-án, Leipzigban, megjelenő kötetemnek. Ezt a magyar átültetést már itt Budapesten kíséreltem meg, hová 15 évi távollét után tértem vissza. –

Sorsukról néhány nap múlva leszek bátor telefon útján érdeklődni.

Őszinte tisztelettel:

Szitya [!] Emil

mellékelve 16 old. kézirat.

K: OSZK Kt. Fond 253/1214.

Szitya Emil (Schenk Adolf, 1886–1964) avantgárd író, festő, újságíró. Ifjúkorában gyalogosan járta be Európát (noha ez korántsem jelentett „15 évi távollétet”). 1909 nyarán Stuttgartban találkozott Kassák Lajossal, akivel együtt mentek Párizsig, és aki *Egy ember élete* című visszaemlékezésében is megírta közös útjukat. Szitya 1915 végétől főként Budapesten tartózkodott, ahol élénk művészeti és ügynöki tevékenységet folytatott. 1919 tavaszán Bécsbe, majd Berlinbe távozott, 1927-től haláláig Párizsban élt.

Szitya a levélhez *Ilyenkor Krisztusnak...* és *Tájképek* című kéziratait mellékelte – művei nem jelentek meg a Nyugatban.

1065. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE –
BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1916. január 11.]

[A] kéziratot kérjük sürgősen

Nyugat

[Címzés:]
Babits tanár
Budapest
Népligeti gimnázium¹

K: OSZK Kt. Fond III/1578/10. (Babits Mihály-hagyaték) – Távirat.

Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.

M: BML 1914–1916, 116. – [Budapest, 1916. jan. 11.]

A kritikai kiadás jegyzetét (349) pontosítva úgy gondoljuk, hogy a Nyugat szerkesztősége nem versfordítást várt Babitstól, hanem a *Kártyavár* című regény következő részét sürgette. Az 1916. január 16-i tizedik folytatással a regény a Nyugatban abbamaradt – Babits a február 1-jei számban *Néhány szó a Kártyavárról* című írásában (K: OSZK Kt. Fond III/1792., Babits Mihály-hagyaték) indokolta döntését (131–132).

¹ Babits 1916. január végéig tanított a tisztviselőtelepi gimnáziumban, majd néhány hónapra a Budapestvidéki Tankerületi Főigazgatóság állományába került. Tanári működését az év novemberétől a VI. kerületi főgimnáziumban folytatta (bővebben lásd RÓNA 2014, 107–108, 180–181).

1066. DEMJÉN GÉZA – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1916 III. 13
[Budapest, 1916. március 13.]

Kedves Ernő,

a feleségem is meg én is nagyon örülnénk, ha *csütörtökön* este 8 óra tájban egy csésze teára kedves feleségeddel együtt följönnetek hozzánk. –

(V. Lipót-körút 7. IV. 18. – Lift van). Egészen kis, intim, társaság lesz együtt s így a rendjelek és kivágott ruhák mellőzendők.

Ölel

Demjén Géza

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest
VII. Aréna-út 66

K: OSZK Kt. Fond 253/735.

Dat.: fpb: a boríték csonka – ép: nincs.

Demjén Géza felesége Zsiga Irén tanárnő, festőművész, író volt.

1067. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

március 19.

Davos, Haus A/. /

[Davos, 1916. március 19.]

Kedves Uram,

engedelmével itt küldök Önnek egy kéziratot. Ha tetszene Önnek, merném ígéreni, hogy sokkal komolyabban dolgoznék a Nyugatba, mint anakelőtte; úgy értem: sűrűn jelentkeznek Önöknél.

Újabban nagyon sokat dolgozom. Egy-egy hónap alatt többet, mint régi korszakomban egy esztendő alatt; ami azonban nem azt jelenti, mintha most eleget produkálnék, hanem azt, hogy azelőtt semmit se tettem. Dolgozom egy drámán, amitől nagyon sokat várnék s dolgozom egy hosszú – nagyon hosszú regényen, amelyben az egész politikai, társadalmi Magyarország benne lehetne a hatvan-hetvenes évek liberalis, almáriomos szagú idejétől a tegnapi Magyarorszáig. Három-négy nap múlva megint fogok küldeni Önnek valamit, abban talán többet tudok megmutatni |:abból:|, merre visznek napjaim, mintha itt, néhány sorba szorítanám össze.¹ Csak kapok helyet a Nyugatban? Itt a Svájcbban, – kell-e nagyobb eltávolodás? – Magyar-

országgra gondolva, tele vagyok politikai elfogultságokkal, abszolutisztikus, konzervatív érzelmű lettem s a hithez úgy ragaszkodom, mint egy szabadgondolkodó az isten dogmatikus tagadásához.

...Hogy van ön kedves jó Uram? Sokat nagyon sokat emlegetjük Lili-vel.² – Mi a legnagyobb csendben éldegélünk.

Nyugatot emberemlékezet óta nem láttam. Beszüntették a tiszteletpéldányomat. Nekem jár valami; egy novelláért és egy figyelőért;³ kérem ezt a pénzt az előfizetési díjnál igénybevéteni és a lapot, ha olyan kegyes volna, Davosba megindíttatni...

Nagy szeretettel üdvözöljük Önt Uram. Igaz híve

Kádár

U.i. Talán kaphatnám a Nyugatot 1916 jan. 1[-]től?

K: OSZK Kt. Fond 253/787.

Keveset tudunk arról, hogy Kádár Endre davosi éve alatt mely műveken dolgozott. Hosszan alakította *A szerelem elmegy* című színdarabját, amelyet 1922. április 21-én mutatott be a Belvárosi Színház. A „hosszú” regény összességében ismeretlen, ebből *Mama* címmel olvasható részlet a Nyugat 1916. december 1-jei számában (761–767), a *Balalajka* című regényt szintén a Nyugat adta közre 1918. április 16. és augusztus 1. között (lásd 1125., 1127.).

Leveléhez *Pacsirta* című novelláját mellékelhette (K: PIM V. 957/34., Reichard Piroska-hagyaték, M: Nyugat, 1916. április 1., 422–427).

¹ Ezt a kéziratot nem postázta (lásd 1125.).

² Kádár Endréné Müller Lívia

³ Kádár Endre 1914. május 12-i levelében ígért novellát Osvátnak (lásd 983.), Svájcba való elutazásáig azonban csak *Pardon!* című jelenetét hozták július 16-án (73–78); utolsó figyelője a Kanizsai Ferencről írt nekrológ volt a május 16-i számában (726–727).

1068. KAFFKA MARGIT – HAVAS IRÉNNEK

[Temesvár, 1916. április 21-ig]

Igen Tisztelt Kisasszony!

A küldött összeget átvettem azzal az üzenetével együtt, hogy „körülbelül” 150 Korona | :volt: | az előlegem. Utolsóelőtti otlétemkor volt szíves összeszámolni, s akkor, (úgy emlékszem s azt hiszem, nem tévedek) – „körülbelül” 60 K. tartozás maradt; melyhez azóta Ignostól átvett 30 K. járult. Ez összesen nem lehet 100 K.[.]nál több; hacsak mostani, második átszámolásnál nem tértek el a Fenyő doktor úrral történt megállapodástól, melynek értelmében már az utolsó novellámnak is s minden továbbiinak oldaléért 10 Korona jár nekem.

Mindenesetre; ha az akkori (jelenlétemben történt) és mostani számítás közt ekkora különbség van; nagyon lekötelezett volna, ha a régen kért és megígért kis kimutatást szíveskedik elküldeni nekem. – Jelenleg nincs szükségem több pénzre; de régen és most különösen feltétlenül szeretném tudni, hogy állok a Nyugattal, – azért igen-nagyon kérem, ne terheltesék ezt kijezni és számomra elküldeni.

Igen szívesen üdvözlö

Kaffka

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1956/128., vétel Komor Jenőnéétől)

M: KMV L, 254. – [1916 vége – 1917 eleje]

Kaffka Margit második férje, Bauer Ervin katonaeorvos (Balázs Béla öccse), 1915 novemberében a temesvári kórházban kapott beosztást, Kaffka Margit követte férjét az új állomáshelyre (lásd BODNÁR 2001, 67).

A KMV L a fenti levelet a Hatvany Lajosnak írt 1917. április 15-i levéllel hozta kapcsolatba, amelyben Kaffka a Nyugatra panaszkodik, miszerint hónapok óta hasztalan várja a tőlük kért elszámolást (220–221). A fenti levél valószínűleg 1916 húsvétja előtt íródott, ugyanis Kaffka Fenyő Miksának szóló 1916. október 23-i levelében utal arra, hogy a még húsvét hetében kiállított, „híven őrzött” elszámolás szerint akkor 100 korona volt a Nyugattal szembeni hátraléka (lásd KMV L, 136–137). 1916-ban húsvétvasárnap április 23-án volt, Kaffka tehát legkésőbb 21-én adhatta postára levelét.

Másrészt Kaffka utolsó Nyugat-béli novellája *Két nyár* címmel 1916-ban jelent meg (február 16., 195–216, illetve március 1., 271–293).

1069. SÁNDOR IMRE – OSVÁT ERNŐNEK

IV/22.

[Budapest, 1916. április 22.]

Elhoztam a darab második példányát. A befejezést megváltoztattam. Egy verset is hoztam, melyet most írtam. Bárdos úr megígérte, hogy a nála levő első példányt elküldi postán, de eddig nem kaptam meg.

Én egy hétre elutazom, jövő hó első napjaiban jelentkezni fogok, megtudni, hogy mit lehet a darabbal csinálni.

Igaz tisztelője

Sándor Imre

K: OSZK Kt. Fond 253/855. – Névjegykártyán, a kártya nyomtatott szövege: SÁNDOR IMRE – Ceruzafrás.

Sándor Imrétől a Nyugatban verset, illetve színműrészletet a húszas évekig nem közöltek, Sándor azonban szívesen fogadta Osvát dramaturgiai tanácsait (lásd 1239. is).

Bárdos Artúr 1915-től az Andrásy úti Modern Színpad Kabarét vezette, társulata – 1916 őszétől – Modern Színpad néven a IV. ker. Koronaherceg utca 6. szám alatt, a mai Katona József Színház helyén működött (V. ker. Petőfi Sándor utca 6.); nem találtuk nyomát, hogy 1916 és 1918 között Sándor Imre-művet játszottak volna. – Sándor Imre a levélben említett darab másodpéldányát 1916. május 2-án kérte vissza Osváttól (lásd 1074.).

1070. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Debreczen, 1916, ápril 25,
kedd.

[Debreczen, 1916. április 25.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

előleges elhatározásom ellenére hazautaztam, mert sürgönyileg hívtak: itt kaptam meg az Előhangot, melynek gyors kikerestetéséért s elküldetéséért fogadja jó Szerkesztő Úr hálás, meghatott köszönetemet!¹ Viszonzásul szeretnék derék fiú lenni s a Várady-sorokat még ma postára tenni!² Minden

esetre igyekszem idejében elkészülni a nekrológgal s beküldeni vagy bevinni. Szerdán vagy csütörtökön ugyanis már visszautazom.

Szíves üdvözlettel

Tóth Árpád

K: OSZK Kt. Fond 253/884.

M: NEMESKÉRI 1986, 9.

¹ Charles Baudelaire *A romlás virágai* című kötetének bevezető verséről van szó. Tóth Árpád fordítása *A Fleurs du mal Előhangja* címmel a *Nyugat* 1916. május 1-jei számában olvasható (509–510).

² Várady István *Nyugat*-munkatárs Tóth Árpád ifjúkori barátja volt, róla írt nekrológja: *Várady István halálára.* = *Nyugat*, 1916. május 1., 565.

1071. BABITS MIHÁLY – HAVAS IRÉNNEK

[Budapest, 1916. április második felétől]

Kedves Kisasszony,

kérem ez írás átnyújtójának a *Recitativ*ből még néhány példányt – számomra – átadni. Sürgősen óhajtánék szétküldeni néhány tiszteletpéldányt, amelyekkel valóban tartozom (többek közt egyet a *Nyugat* kisasszonyának is, akinek ezen és más írásaim ügyében <annyi . . . > annyiszor alkalmatlankodtam, s akinek sok szívességéért – legalább e csekély viszonzással – adósnak érzem magamat)¹

!Kész híve:!

Babits Mihály

K: Balassa Bálint Múzeum Esztergom, L. sz. 64. 32. 1.

M: BML 1914–1916, 146. – [1916. ápr. vége]

¹ a zárójel helyén korábban kettőspont

Babits Mihály *Recitativ* című verseskötete 1916. április közepén jelent meg a Nyugat Kiadónál. A fenti levélnek létezik egy rövidebb változata is, amely feltehetően szintén Havas Irénhez szolt, hiszen neki címzett levelek között került az OSZK Kézirattárába:

1072. BABITS MIHÁLY – HAVAS IRÉNNEK

[Budapest, 1916. április második felétől]

Kérem e levél átadójának a *Recitativ* néhány <szá> példányát számomra átadni. –

Babits Mihály

K: OSZK Kt. An. 294. (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól)

A levél nem szerepel a BML eddig megjelent kötetekben.

1073. BACSÓ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

Kassa, 1916. április 27.
[Kassa, 1916. április 27.]

Igen t. Szerkesztő Úr!

Február elején rövid két napos Pesten tartozkodásom idején *A szerelem Lázárja* című regényem kéziratával felkerestem igen t. Szerkesztő urat, de akkor nem volt szerencsém Önt otthon találni és így kedves felesége önnagyságának adtam át a kéziratot, aki szívesen megígérte, hogy ezt Önhöz fogja juttatni.

Rövid Pesten tartozkodásom alatt nem jutott rá időm, hogy Szerkesztő urat felkeressem és személyesen is megkérjem kéziratom szíves átolvasására.

Jelen soraimmal azért bátorodom felkeresni, mert ezideig még semmi értesítést sem kaptam kéziratom sorsa felől.

Nagyon szépen kérem igen t. Szerkesztő urat, hogy ha ezideig még nem olvasta volna el írásomat, szíveskedjék minnél előbb kiolvasni, mert igen nagy szükségét érzem szíves és jóindulatú kritikájának.

Ne tessék rossz néven venni ezt a sürgető leveletem, miután katona vagyok, akinek a sorsa nagyon bizonytalan. Jelenleg azonban még Kassán tartózkodom és ide |:is:| kérném szíves értesítését regényem sorsa felől.

Kérem Szerkesztő urat szíveskedjék engem a mellékelt lev. lapon értesíteni. Maradok

legőszintébb tisztelője

Bacsó Béla

Kassa, Árpád u. 24.

K: OSZK Kt. Fond 253/709.

Bacsó Béla (1891–1920) író, újságíró. A Kassai Napló, majd 1919-től a Népszava munkatársa. A *Stefcsik-ház* című regényével az Érdekes Újság 1916-os regény-pályázatán tűnt fel – a bírálók között volt Osvát Ernő is –, a művet 1918-ban a Táltos adta ki. Bacsó Bélát 1920. február 17-én az Ostenburg-különítmény tagjai elhurcolták, és Dunakeszi határában kivégezték.

A Nyugatban sem regényét, sem novelláját nem közölték.

1074. SÁNDOR IMRE – OSVÁT ERNŐNEK

Bpest, 1916. V. 2.

[Budapest, 1916. május 2.]

Mélyen Tisztelt Szerkesztő Uram!

Legyen kegyes megbocsátani, hogy megint alkalmatlankodom.

Minthogy Bárdos úrtól eddig nem kaptam vissza a darab kéziratát és bizonytalan, mikor kapom vissza, nagyon lekötelezne Szerkesztő Úr, ha az ott levő példányt szíves volna alábbi címemre visszaküldeni.

Szívességét előre is nagyon hálásan köszönöm.

Mély tisztelettel,

Sándor Imre

VII. Szövetség-u. 38/B. II. 15

K: OSZK Kt. Fond 253/855.

A Bárdos Artúrnak átadott színműről lásd 1069. – Itt közöljük Sándor Imre másik tudakozódó üzenetét:

1075. SÁNDOR IMRE – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest,]

Ma este több ízben kerestem Szerkesztő Urat. Holnap bátor leszek Önt a Nyugatnál felhívni, ha nem volna ott, nagyon kérem, szíveskedjék meghagyni, hogy hol találhatom.

Kész híve

Sándor Imre

K: OSZK Kt. Fond 253/855. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: SÁNDOR IMRE – Ceruzairás.

1076. HALÁSZ IMRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Budapest, 1916. máj. 24.
[Budapest, 1916. május 24.]

Igen tisztelt szerkesztőség!

A mellékelt cikket azzal a kéréssel van szerencsém átszolgáltatni, hogy a benne elmondottakat a magam részéről is *vallom* és e nézetek közzétételét *igen kívánatosnak* tartom. A cikkben ostromozott nyelvhibák sajnálatos mértékben elárasztották különösen napi sajtónkat s nagyon ideje, hogy azok, a kik valóban tudnak magyarul, lerázzák egynémely – magukat nyelvtudorokul feltoló – tanaracsák tudakosságának igáját.

Tisztelettel

Halász Imre

K: OSZK Kt. Fond 253/765.

Halász Gyula 1914 augusztusában a 60. honvéd gyalogezredhez vonult be. A Nyugat az 1914. október 16-i számában az ő galíciai tudósításaival (*Halász Gyula tábori leveleiből*. 388–392) indította útjára a Táborigazságot. Halász 1914 novemberében srápneltől megsebesült, és kórházba került. 1915 nyarán újra kiküldték a harctérre. 1916 májusában a fronton fejezte be *Olvasás közben* című nyelvművelő cikkét, amelyet a fenti levél kíséretében édesapja juttatott el a szerkesztőséghez, az írás az 1916. július 1-jei számban jelent meg (1–13).

Halász Gyula nézeteit Molnár Jenő ([*Válasz Halász Gyulának.*] = 1916. július 16., 144), illetve Bíró Lajos („*Igen tisztelt Szerkesztő Úr...*” = 1916. augusztus 1., 213–215) vitatták a *Disputa* rovatban, Halász Gyula a szeptember 1-jei számban védte álláspontját (*Válasz Molnár Jenő és Bíró Lajos észrevételeire.* 349–352). Az utóbbi közleményhez Ignotus lábjegyzetet fűzött, miszerint a Nyugat augusztus 1-jei számát Halász augusztus 8-án, „Galíciából Erdély keleti határára tett utazása közben kapta meg” (349). Halászt valójában Erdélybe vezényelték, ahol a román betörést követő harcok során – szeptember végén – román fogságba esett, és onnan másfél év múlva szabaddult (lásd 1084., 1311.).

1077. NAGY ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Debrecen, 1916 május 28. –
[Debrecen, 1916. május 28.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

A Nevető Ember javítgatásához hozzáfogtam, a korcsmai jelenettel készen is vagyok. Minthogy most látom, hogy az ilyen átdolgozás sok apró javítással jár, úgy hogy egész részeket újból kellene leírni és az összeillesztés is nagyobb munkát adna, helyesebbnek látom, ha a kéziratban magam végzem el mindezt. Szíveskedjék azért a kéziratot vissza küldeni és megírni, hogy mikorára küldjem vissza. Egy-két hét, úgy látom, nekem elegendő lesz.

Szívélyesen üdvözlí

Nagy Zoltán

[Címzés:]

Ngs.

Osvát Ernő úrnak

Budapest

VII. Aréna-út. 66. fsz. 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/830. – A levélpapír és a boríték fejléce megegyezik az 558. számú levélével.

Dat.: fpb: Debrecen, 1916. máj. 29. – épb: nincs.

Nagy Zoltán *A nevető ember legendája* című novellája a *Nyugat* 1916. július 16-i számában olvasható (75–114), a végleges kézirat az Osvát-hagyatékban található (OSZK Kt. Fond 253/1112.). – Lásd 1091. is.

1078. HORVÁT HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

V/30. 916.
[Budapest, 1916. május 30.]

Igen tisztelt Osvát Úr,

Ön volt oly szíves megígérni, hogy értesít telefonon a vers dolgában. Mivel most az iskolaév befejezése és a vizsgák miatt megváltozott iskolai beosztásom, nem vagyok már az iskolában mindig 12-kor, úgy mint eddig. Kérem szíveskedjék levélben tudatni, hogy mit határozott, illetve a kéziratot, ha nem óhajtja közölni, eljuttatni hozzám.

Szívélyesen köszönti híve

Horvát Henrik

VIII. Losonczi u. 15. III. 2.

[Címzés:]

Ngs

Osvát Ernő

Szerkesztő úrnak

Aréna út 66. földsz. 2.

Budapest

[Feladói cím:]

Horvát Henrik

Losonczi u. 15. III. 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/776.

Dat.: fpb: Bp., 1916. máj. 30. – épb: nincs.

Az ügy részletei nem ismertek.

1079. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916. június]

Kedves Osvát Úr!

Csütörtökön és pénteken kinn voltam Leányfalun, szombaton pedig öt perccel később érkeztem meg a Medikusba, mint a mikor Ön onnan elment. Nagyon sajnálom, hogy nem találkozhattunk. Sajnos – annak következtében, hogy a kevés hajó mind nagy késéssel közlekedik – nem tudom betartani azt a tervemet, hogy a hétfőt, szerdát és pénteket töltöm benn, rendetlenül kell ki s be járnom, még arra való tekintettel is, hogy milyen az idő. Mégis szeretném, ha minél gyakrabban lehetne szerencsém, a mit azért remélek, mert hetenként háromszor okvetetlenül be kell jönnöm s ilyenkor félnégy és négy közt mindig a Medikusban leszek. Ha ez időtájt telefonon tudakozódni méltóztatik, a Géza pincér mindig meg fogja mondani, ott vagyok-e, és olyankor, a mikor ráér eljönni, természetesen mindig megvárom. A közeli viszontlátást reméli tisztelő híve

Ambrus

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak,
Budapest,
VII. Aréna út 66. fldsz. 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/706.
Dat.: fpb: Bp., 1916. jún. _. (a boríték csonka) – épb: nincs.

Ambrus Zoltán családja 1916 nyarán Leányfalun üdült, ez a motívum kapcsolja ide a következő levelet is:

1080. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916 nyarán]

Kedves Osvát Úr!

Mint hogy okvetetlenül ki kell mennem Leányfalura, kénytelen vagyok arra kérni, legyen kegyes helyettem a levonatot elolvasni és kijavítani.

Szombaton délután már idebenn leszek s nagyon fogok örülni, ha szerencsém lehet a Medikusban.

Tisztelő igaz híve

Ambrus.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő Úrnak

Budapest

VII. Aréna-út 66. földszint 2.

[Feladói címbélyegző:]

AMBRUS ZOLTÁN

VIII., JÓZSEF-KÖRUT 87.

K: OSZK Kt. Fond 253/706. – Nem postai küldemény.

Ambrus 1916 nyarán háborús jegyzeteket írt a Nyugat számára.

1081. ROZVÁNYI VILMOS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916. június 10.]

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak

szerkesztő

H

VII. Aréna-út 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/852.

Dat.: fpb: Bp., 1916. jún. 10. – épb: nincs.

Rozványi Vilmos a borítékban *Haditudósítások* című figyelőjét küldte el a Nyugatnak (a hozzá tartozó levél elveszett), írását nem közölték. – A boríték verzóján Osvát Ernőnek újságokra vonatkozó betűjelei olvashatók.

1082. CHOLNOKY LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest 1916 VI. 10.

[Budapest, 1916. június 10.]

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Mellékelt kéziratot azzal a tiszteletteljes kéréssel vagyok bátor mélyen tisztelt Szerkesztő Úrhoz juttatni, hogy legyen kegyes azt nagybecsű jóindulatába fogadni.

Bocsánatot kérek, hogy tiszteletteljes kérésemet nem személyesen adom át, de a sok bajtól tönkrement idegzetem miatt nem csak annak vagyok terhére, akivel személyesen beszélek, hanem önmagamnak is.

Mind ezideig levélben sem mertem Önt felkeresni, mert azt kellett hinnem, hogy régebbi, irányomban való megtisztelő kedves jóindulata megszűnt, amit abból kellett következtetnem, hogy egy alkalommal Szerkesztő Úr a József-körüton nem fogadta el a köszönésemet. Ignotus főszerkesztő úr azonban, aki néhány héttel ezelőtt egy nagy bajomban szíves és jó volt megsegíteni, megnyugtató, hogy az egész valószínűleg az én beteges érzékenységből ered és hogy Szerkesztő Úr nem haragszik rám.

Nagyon szépen kérem, kedves jó Szerkesztő Úr, tiszteljen meg engemet a régi, kedves jószágával, tegyen ez egyetlen alkalommal kivételt a szerkesztőségi szokások alúl, [!] legyen kegyes a kézirat elolvasni és amennyiben a Nyugat számára megfelelőnek méltóztatnék találni, kegyeskedjék nekem, a közlés idejének bevárása nélkül némi pénzt adni.

Méltóztassék elhinni, hogy nem könnyelmű türelmetlenség adja meg nekem a bátorságot eh[h]ez a tiszteletteljes kérésemhez. Így, levél útján nem félek őszintén bevallani, hogy rettenetes helyzetben vagyok, testileg-lelkileg tönkretéve.

Nagyon szépen kérem, mélyen tisztelt Szerkesztő Úr, hogy a kérésem miatt ne méltóztassék kellemetlen, rossz érzéssel gondolni rám.

De még ezzel sem fejeztem be kéréseim sorát.

Bátor vagyok egy levelezőlapot mellékelni azzal a kéréssel, hogy legyen kegyes engem értesíteni pár szóban, vajjon a kérésemet megfizető jóindulattal méltóztatott-e fogadni.

Alázatos szolgálja és régi, hálás tisztelője

Cholnoky László.

Bocsánatot kérek, hogy ilyen papíron írok, de itt, ahol írom, nem áll rendelkezésemre tisztességes levélpapír.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő Úrnak,

a Nyugat szerkesztő-főmunkatársának.

Budapest.

IX. Lónyay utca 18.

A „Nyugat” szerkesztősége.

[Feladói cím:]

feladó: Cholnoky László, Budapest,

VIII. Főherceg Sándor utca 30/b.

I. 10/c.

Magyar Otthon.

[A levélhez tartozik egy Cholnoky László által megcímezett, de üres, zárt postai levelezőlap – Osvát Ernő tehát nem válaszolt:]

Tek.

Cholnoky László úrnak.

Budapest.

VIII Főherceg Sándor utca

30/b. I. 10/c.

Magyar Otthon penzió.

K: OSZK Kt. Fond 253/729. – Postai küldemény, a boríték csonka.

Cholnoky László az 1910-es években számos újságban publikált, ugyanakkor az anyagi biztonság hiánya és az alkoholszenvedély a személyiség teljes szétesését idézte elő. 1916–1917-ben több novellát is ígért és küldött a Nyugatnak, ám ezek közül csak a *Bertalan éjszakája*, illetve a *Prikk mennyei útja* jelent meg (1916. szeptember 16., 382–409, illetve 1917. szeptember 1., 334–368).

1083. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916. június 11. előtt]

Kerestem Önt de véletlen ép[p] ma¹ nincs itt. A kéziratot nem voltam képes elkészíteni a züllések miatt. Holnap, vagy holnapután utazok vissza. Is-ten Önnel esetleg viszontlátásra szeretetteljes híve

Jócsi Jenő

a kéziratot onnan elküldöm.

K: OSZK Kt. Fond 253/882. – A Borhegyi F. Borkereskedés számolócéduláján, szövege: Borhegyi F. | BORKERESKEDÉS | [embléma] | TELEFON: 35-79 SZ. | RAKTÁRAK ÉS BORPINCÉK | BUDAFOK ÉS BUDAPEST | V. GIZELLA-TÉR 4. – Ceruzairás.

Dat.: A *Budapesti Cím- és Lakásjegyzék* köteteiben 1912-től szerepel a Borhegyi Borkereskedés címeként Gizella tér 4. A számolócédula a Czettel, Deutsch és Tsa nyomdájában készült. 1914-ben a nyomda neve Czettel és Deutsch volt, 1915-ben nem jelent meg a budapesti címjegyzék, 1916-ban viszont már a Czettel, Deutsch és Tsa megnevezés szerepel.

M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 129–130.

Tersánszky 1915 októberében, a losonci tisztiiskola elvégzése után az olasz frontra került. Először 1916. május végén kapott szabadságot, és ekkor felkereste Os-vátot is, akinek valamilyen rövidebb írásművet ígérhetett. A fenti levél már a vissza-indulás előtt született, Tersánszky 1916. június 11-én szállt vonatra (lásd Tersánszky Józsi Jenő – Pataky Ferencné Tersánszky Ilonának. [Budapest, 1916. május 27., il-letve Budapest, 1916. június 10.], K: PIM V. 4330/185/19., illetve V. 3759/1/1.).

Tersánszky számára fontos volt az Osváttal való találkozás, hiszen 1916 kora nyarán döntött el, hogy a Nyugat nemcsak a folyóiratban adja közre a *Viszontlátásra, drága...* című regényt, de könyv alakban is megjelenteti. A kéziratot Tersánszky 1916. március végén még a frontról küldte el Tihanyi Lajosnak, aki a mielőbbi publi-kálás reményében több kiadónál is próbálkozott. Tihanyi a regényt április végén adta át Fenyő Miksának, de a közlésre csak Kassák Lajos *Misilló királysága* című regényé-nek befejezése után kerülhetett sor. (Lásd Tihanyi Lajos – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1916. március 30. – 1916. május 20.], K: PIM V. 4330/167/41–52.). A *Vi-szontlátásra, drága...* a Nyugat 1916. augusztus 1. és szeptember 1. közötti számaiban volt olvasható, a könyvet október elejétől árusították a boltokban.

¹ javított szó

1084. HALÁSZ IMRE – A NYUGAT SZERKESZTŐJÉNEK

Bp. 1916. jún. 15.

I. Várfook u. 14.

[Budapest, 1916. június 15.]

Kedves öcsém Uram!

Arra akarom felkérni, hogy ha Gyula fiam cikke ki lesz szedve, küldjenek neki egy kefelevonatot, mert szeretné a revíziót maga elvégezni. Címe:

Oberleutenant Julius v. Halász

Infant. Reg. 60. Comp. 15.¹

Feldpost 92.

(A küldemény portomentes.)

Nem bizonyos ugyan, de elvégre nem lehetetlen, hogy a kefelevonatot tartalmazó boríték eljut hozzá. Ha el nem jutna, én vállalkozom a revízió elvégzésére.

Egy egészen rendkívüli körülmény lehetővé tette, hogy fiam jún. 11-én sebtiben írt néhány sorát eljuttatta hozzám. E sorokat *ma* kaptam s látom belőlök, hogy pünkösöd napján még élt. Az előző napokban lefolyt véres harcokban a parancsnoksága alatti századnak körülbelől a fele odaveszett. Majdnem csudaszámba megy, hogy ő megmenekült. Az üldöző kozákok elől egy farakás mögé húzódott s ezek nem vették észre, tovább lovagoltak. Ő pedig a Strypán átgázolva egy erdőn át menekült. Századának maradványai június 11-én a Dnyeszter balpartján voltak. Onnét küldte nekem értesítését.

Tisztelettel üdvözli igaz híve

Halász Imre

K: OSZK Kt. Fond 253/765.

Az említett cikk Halász Gyula *Olvadás közben* című polémiája (lásd 1076.).

Halász Gyula Galíciában, az 1916. június eleji orosz offenzívát követő katonai összeomlás alatt menekült át a Sziprán (a Dnyeszter egyik bal parti mellékfolyóján). 1916. júliusi, lelki megrendülésről tanúskodó frontjegyzetei (*Halász Gyula levele*) az augusztus 16-i Nyugatban láttak napvilágot (281–284) – ez volt a Tábori posta rovat utolsó írása.

¹ Halász Gyula főhadnagy az egri 60. gyalogezred 15. századánál szolgált.

1085. CHOLNOKY LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

Bp 1916 Ju. 18.
[Budapest, 1916. június 18.]

Igen tisztelt, kedves jó Szerkesztő Uram!

Bocsásson meg, hogy nem megyek személyesen, de nem szeretném, ha akár csak a megjelenésem pillanatában is azt tetszenék gondolni, hogy annyi szíves jószág után ismét előlegért fogom gyötörni.

Mert bár most is kéréssel leszek az Ön terhére, de nem pénzt kérek.

Legyen olyan kegyes, kedves jó Osvát Úr, indíttassa meg számomra a Nyugatot. Az eddigi számok, (a legutolsót kivéve) megvannak, de az én pompásan konszolidált viszonyaim között előfordulhat, hogy az <. . .> újabb szám megjelenésekor a vételár alapjában rendítené meg kis gazdaságomat.

Ugyebár megteszi, kedves jó Osvát Úr?

Szíves jószágáért előre is köszönetet mond
hálás és lekötelezett tisztelője

Cholnoky László.

VIII. Főherczeg Sándor utca 30/b. I.
Magyar Otthon penzió.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak
a Nyugat szerkesztőjének.
New York kávéház.

K: OSZK Kt. Fond 253/729. – Nem postai küldemény.

1086. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – HAVAS IRÉNNEK

916. jún. 18.

[Olasz hadszíntér, 1916. június 18.]

Kedves Havas Irénke,

magának írok, mert ez csak maga szívessége, [!] tegyem hozzá, nem a legelső. Elfeledtem t. i. mondani, hogy Székely lefotografált,¹ azóta talán kész is van s én nem tudva biztosabb címet, oda küldtettem vele a kiadóba. Arra kérem, legyen kegyes egy képet elküldeni nekem ide, a többit Tihanyinak² adni, ha érte megy. Talán egyidejűleg már az első folytatás kezét is elküldheti, én már másnap visszaküldöm.³ – Egy hegy éjszakai oldalán vagyunk most, mindig árnyékban, erdőben, hallgatjuk a rigókat, alig szól egy-egy lövés, nyaralunk egyszóval, bár úgy volna kedvem dolgozni, mint ahogy időm s alkalmam van.

Üdvözlöm s előre köszönöm szívességét

Józi Jenő

K: PIM V. 4732/51/12. – A közlés forrása az ismeretlen helyen lévő kéziratról készült gépiratmásolat.

M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 130.

¹ Székely Aladár (1870–1940) a Nyugat íróit és szerkesztőit többször is fényképezte. Tersánszky a frontról köszönte meg Székely munkáját (vö. Székely Aladár – Tersánszky Józi Jenőnek. [Budapest, 1916. július 7.], K: PIM V. 4330/157.), a Tersánszkyról készült képek nem ismeretesek.

² Tihanyi Lajos

³ A *Viszontlátásra, drága...* című regény korrektúrájáról van szó (lásd 1083.).

1087. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Bártfafürdő, 1916. június 19.]

Kedves, jó Szerkesztő úr!

Itt leszek néhány napig. Igen <...> jól <.....> vagyok.
Szeretettel üdvözöl:

Milán.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest
VII. Aréna-út 66.
földszint

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Bártfafürdői képeslap verzóján.
Dat.: fpb: Bártfafürdő, 1916. jún. 19. – épb: nincs.

Füst Milán édesanyja, Fürst Ignácné 1916. március 15-én meghalt, Füst ezt követően mély válságba került. A gyászból, fásultságból és lelkiismeret-furdalásból öszszeadódó krízisről kendőzetlenül számolt be naplójában, amiből az is kiderül, hogy a felvidéki nyaralás végére valóban jobban érezte magát (lásd FÜST 1999, 1/210–211), majd pár héttel később még egy osztrák körutat is tett (lásd 1095.).

1088. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Trencsénteplic, 1916. június 25.]

Igaz örömmel várom, köszöni sürgönyét

Boross László

[Címzés:]
Osvát Ernő
Budapest
Aréna út 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Távirat.
Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.

Osvát Ernő trencsénteplici látogatásáról lásd a következő levelet és az 1092. számút.

1089. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

Tr. Teplicz, 1916. június 27.
[Trencsénteplic, 1916. június 27.]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Kérem legyen szíves tudatni, hogy mikor jön. Az államvasúti végállomás Trencsénteplicz-*Hőlak*, ott húgommal találkozni fog.

Szívesen üdvözli és várja híve

Boross László.

[Címzés:]
Nagys.
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest VII.
Aréna út 66 sz.

[Feladói cím:]
Feladó: Boross László, Trencsénteplicz D^o Kramer gyógyintézet.

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Idegen kéz írása – A boríték csonka.

A Trencsénteplicz-*Hőlak* megállóhely a Pozsony–Zsolna vasúti fővonalon 6 kilométernyire volt Trencsénteplicctől.

1090. BACSÓ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

Kassa, 1916. július 7.
[Kassa, 1916. július 7.]

Igen t. Szerkesztő Úr!

Ne tessék rossz néven venni, hogy ez alkalommal már harmadszor zavarom soraimmal.¹

Én f. évi február havában két napos Pesten tartozkodásom idején felvittem igen t. Szerkesztő úr lakására *Szerelem Lázárja* című regényemet, amelyet, miután Szerkesztő urat nem volt szerencsém otthon találhatni[,] kedves neje önagsága vett át azzal, hogy azt Szerkesztő úrhoz juttatja.

Én nagyon jól tudom, hogy Szerkesztő úr elfoglalt ember és azért megelégszem, ha egy lapon pár szóval megemlékezik írásom sorsáról.

Kérem mielőbbi szíves értesítését már azért is, mert jelenlegi címem meglehetősen bizonytalan, miután bármely napon várhatom a harctérre való beosztásomat.

Szíves értesítését előre is köszönve, maradtam igen t. Szerkesztő úrnak igaz híve

Bacsó Béla

Címem:
Kassa, Árpád utca 24. sz.

K: OSZK Kt. Fond 253/709.

¹ Lásd 1073. – az Osvátnak szóló második levél valószínűleg elveszett.

1091. NAGY ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Debrecen, 1916 július 8. –
[Debrecen, 1916. július 8.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Mellékelem a Nevető Ember második részét.¹ Az első rész korrektúráját tegnap visszaküldtem. Sok hiba volt benne, szeretnék még egy korrektúrát kapni, ha lehetséges volna.

Szabadkáról nem mentem vissza Pestre, azért nem kereshettem fel Szerkesztő urat. –

Szívélyesen üdvözli

Nagy Zoltán

K: OSZK Kt. Fond 253/830. – A levélpapírfejléc megegyezik az 558. számú levélével.

¹ Lásd 1077.

1092. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Trencsénteplic, 1916. július 9.]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Ittléte rövidségét előbb inkább önzésből sajnáltam, de most azért is, hogy szerkesztő úr nem jutott semmihez. Furdal ezért a lelkiismeret, melynek megnyugvását csak szerkesztő úr visszatérésétől várom. Remélem, hogy ennek mielőbb örvendhetni fogok,

szerkesztő úr őszinte híve

Boross László

[Címzés:]
Nagys.
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak

Budapest VII.
Aréna út 66.

[Feladói cím:]
Feladó: Boross László, Trencsénteplicz

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Idegen kéz írása, autográf aláírással.
Dat.: a postai alkalmazott a bélyeget a ráírt dátummal (VII/9.) érvénytelenítette.

Osvát trencsénteplici látogatásáról lásd 1089.

1093. KELETI ARTHUR – OSVÁT ERNŐNEK

[Salzburg, 1916. július 14.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Szíves üdvözetet küld
tisztelő híve

Keleti Arthur

[Címzés:]
Osvát Ernő
Szerkesztő úrnak
Budapest
Aréna út 66.

K: PIM V. 955/27. (Reichard Piroska-hagyaték) – Salzburg látképét ábrázoló képeslap verzóján – Ceruzairás.
Dat.: fpb: Salzburg, 1916. júl. 14. – épb: nincs.

1094. BARTALIS JÁNOS – OSVÁT ERNŐNEK

Tátralomnicz, 916. júl. 31
[Tátralomnic, 1916. július 31.]

Kedves Osvát úr,

itt vagyok e drága földön, oly szép és az élet is.
Nagyon jól érzem magam.
Sok, sok üdvözlét.

Bartalis.

C: Tátralomnicz, Palace Hotel.

[Címzés:]

Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Budapest.
IX. Lónyay ucca 18. Nyugat szerk.

K: OSZK Kt. Fond 253/716. – A Magas-Tátrát ábrázoló képeslap verzóján.
Dat.: fpb: Tátralomnic, 1916. aug. 1. – épb: nincs.

Bartalis János (1893–1976) költő a Brassó vármegyei Apácán született. Kolozsvárott tanítói oklevelet szerzett, 1914 augusztusában bevonultatták, majd tiszti iskolát végzett. 1915 májusában az Északkeleti-Kárpátokban zajló harcokban súlyosan megbetegedett. 1916 elején – kiképző tisztként – Désre vezényelték, ismét kórházba került, felépülése éveig tartott. A Tátrába utókúrára küldték. Háborús hányattatásait *Az, aki én voltam* című visszaemlékezésében dokumentumokra támaszkodva írta meg (Bukarest, Kriterion, 1972).

Verseit Kosztolányi Dezső juttatta el a Nyugathoz, 1916 nyarán Osváttal is megismerkedett. Időközben polgári iskolai tanári képesítést nyert, a háború után a Romániához csatolt Kolozs megyei Alsókosályon gazdálkodott. 1933 és 1941 között magyarországi városokban tanított, 1941-től újból Erdélyben élt.

1095. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Gmunden, 1916, aug 11.
[Gmunden, 1916. augusztus 11.]

Ezen a csodálatosan szép helyen valamivel jobban lettem.
Szeretettel üdvözl:

Milán

[Címzés:]
Ngos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest
VII. <Dem>
Aréna út 66. fldsint.

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Gmundeni képeslap verzóján – Ceruzaírás.
Dat.: fpb: Gmunden, 1916. aug. 12. – épb: nincs.
M: FMÖL, 55. – Gmunden, 1916, aug 11.

Gmunden felső-ausztriai kisváros, a Monarchia kedvelt nyaralóhelye volt.
Lásd 1060., 1087.

1096. KASSÁK LAJOS – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Kecskemét, 1916. augusztus 14.]

[Címzés:]
A Nyugat
Tek. Szerkesztőségének
Budapest
Lónyay-u 18

[Feladói cím:]
Kassák Lajos
Kecskemét-Művésztelep.

K: OSZK Kt. Fond 253/794/a. – Üres boríték, fejléce: KASSÁK LAJOS
Dat.: fpb: Kecskemét, 1916. aug. 14. – épb: nincs.

Kassák Lajos és felesége, Simon Jolán 1916-ban a kecskeméti művésztelepen nyaraltak.

1097. BARTALIS JÁNOS – OSVÁT ERNŐNEK

Podolin, 916. VIII. 20
[Podolin, 1916. augusztus 20.]

E jeles, szomorú fészekben¹ vagyok. Drága kis hely – valóban. Régi ágyú <-> van a főterén, a napos oldalon, mint megható, szomorú őr a magyar határon.

Szívélyes üdv.

Bartalis

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úr
Budapest
Lónyay út 18. Nyugat szerk.

K: OSZK Kt. Fond 253/716. – Podolini képeslap verzóján – Ceruzafrás.
Dat.: fpb: Podolin, 1916. aug. 21. – épb: nincs.

¹ javított szó

1098. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Csucsá, 1916. augusztus 27.]

Kedves Nyugat,

ezúttal *igazán* csak kósolítóba [!] küldöm e verset. Két verset s talán egy-két figyelőt kapnak holnap. Fenyő úrnak tessék megüzenni, hogy vártuk őket Csucsára. Beteg voltam s ezért nem írtam neki, de holnap írok: Szeretettel

Ady

[Címzés:]

A „Nyugat” tekintetes
szerkesztőségének.
Budapest.
IX. Lónyay ucca 18.
expressz!!!

[Feladói cím:]

Ady Endre. Csucsá. Kolozs vm

K: PIM A. 208/36. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ceruzaírás, a borítékon Adyné Boncza Berta tintaírása – Expressz küldemény.

Dat.: fpb: Brassó–Budapest, 1916. aug. 27. – épb: Bp., 1916. aug. 28.

M: AELev3, 165. – [Csucsá, 1916. aug. 27.]

A levelet a Brassó és Budapest között közlekedő vonat mozgópostáján adták fel; az 1916. szeptember 1-jei Nyugatban Adytól a *Tegnapba élni belé* című vers olvasható (344), a szeptember 16-i számban nincs írása. – Fenyő Miksának már a román hadba lépésről értesülve augusztus 29-én küldött levelet (lásd AELev3, 166).

1099. JUHÁSZ GÉZA – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

1916. IX. 2.

[Keleti harctér, 1916. szeptember 2.]

Kedves Nyugat,

elképzem a borzalmat, mely egy-egy névtelen hőstől érkező verses paksaméta láttára elfogja. De hátha néha jön valami jó, valami új is?

A háború nem csak bumm bumm bumm. Nem a sturm¹ a legkeserve-sebb, hanem a magányos órák csöndje, amikor hazasír a lélek s visszaálmodja a régi Asszonyt, régi Lányt és tehetetlen kínnal gondol rá, mennyi drága óra, drága nap és drága év veszett el tőlünk, visszahozhatatlanul.

Ezeknek az óráknak emlékei az itt küldött versek. Talán nem csak nekem szépek, talán nem csak a háború tenné érdekessé őket, – hisz oly kevés van bennük a háborúból.

Meleg üdvözetet küld „névtelen hős N^{ro} X.”

Leutn. Juhász Géza

I. R. 63. V. Feldkomp.

17. Res. Korps. 85. Landw. Dion
Deutsche Feldpost.

[Címzés:]
A „Nyugat”
T. Szerkesztőségének
Budapest
Lónyay u. 18.
Ungarn

[Feladói cím:]
Lt. Juhász Géza IR 63. V. Komp.
[a K. u. K. Infanterieregiment Nr. 63. bélyegzőjével]

Deutsche Feldpost
17. Res. Korps.
85. Landw. Dion.

K: OSZK Kt. Fond 253/784. – Ceruzaírás.
Dat.: fpb: K. u. K. Hauptfeldpostamt, 1916. szept. 6. – épb: nincs.

Juhász Géza (1894–1968) a 63. gyalogezred V. tábori századának hadnagyként küldte el verseit a keleti frontról (levelét a német tábori posta továbbította). Bölcsészhallgatóként sorozták be, végig harcolt a háborúban, majd francia fogságba esett, és 1919-ben tért haza. Elsősorban mint irodalomtörténész vált ismertté, különösen Csokonai-kutatásai révén.

Leveléhez hét verset mellékelte – a Nyugatban ezek nem jelentek meg, ám a lap a húszas évek végétől közölte néhány költeményét és figyelőjét.

¹ javított szó – (ném.): roham

1100. SZINI GYULA – IGNOTUSNAK

Budapest, 1916 szept
[Budapest, 1916. szeptember 16. előtt]

Kedves barátom,

az ígérték helyett engeddd meg, hogy a mellékelte zöngeményt nyújtsam át föltyéve, hogy közlésre alkalmasnak ítéled.

Igaz szeretettel

Szini Gyula

[Címzés:]
Nagyságos
Ignotus úrnak
a Nyugat főszerkesztője
Budapest IX.
Lónyay utca
A Nyugat szerkesztő{...}

[Feladói cím:]
Szini, Erzsébet körút 15

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Levélpapírfejléc: PESTI NAPLÓ | Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Vilmos császár-ut 55. | LEGRÉGIBB POLITIKAI NAPILAP | [mindkét oldalon:] 67. évfolyam. | [bal oldalon:] ALAPITVA: | 1849-BEN. | TELEFON: | 23-42, 22-03. | 20-10. | [jobb oldalon:] Előfizetési árak: | egész évre 32.– | ¼ évre . 8.– | 1 óra . 2.80 | [kitöltendő dátumrés:] Budapest,

191... – Borítékfejléc: PESTI NAPLÓ | Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker., Vilmos császár-ut 55.

Dat.: fpb: Bp., 1916. __. – épb: nincs. (a boríték csonka)

A küldött vers a *Zsongó dal* (Nyugat, 1916. szeptember 16., 372).

1101. BABITS MIHÁLY – A NYUGAT KIADÓHIVATALÁNAK

[Budapest, 1916. szeptember 16. előtt]

Kérem a mellékelt sorok *feltétlen* közzétételét a Kassák cikkével ugyanazon számban! és ha lehet kérek korrektúrát is, ha nem lehet már, gondos korrigálást

Kiváló tisztelettel

Babits Mihály

K: OSZK Kt. Fond 253/708/29. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: *Babits Mihály* – Ceruzaírás.

M: BML 1914–1916, 195. – [Budapest, 1916. szept. 16. előtt] – Címzettként Osvát Ernő szerepel, ugyanakkor a levél hivatalos hangneme ezt kevésbé igazolja.

Babits Mihály *Ma, holnap, és irodalom* című esszéje – amelyben Kassák Lajos és A Tett folyóirat köré csoportosuló fiatalok munkásságát tette mérlegre – a Nyugat 1916. szeptember 1-jei számában jelent meg (328–340), Kassák válasza A „*rettentés nagy hamu*” alól *Babits Mihálynak* címmel és Babits „Bár ellenkritikára nem szívesen válaszolok...” kezdetű reflexiója szeptember 16-án volt olvasható (420–424, 424–425) – a kritikai kiadás megoldásait korrigáltuk.

1102. BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916. október 1. előtt]

Kedves Barátom,

Itt mellékelem a három műfordítás korrektúráját – de egyúttal arra kérek, hogy ezt a három verset ilyen összeválogatásban *semmiesetre* sem

add külön. – Inkább (legjobb lenne) egyelőre semmit, s a jövőéig együtt megbeszélnek hogy mit.

Ez a három vers *külön* nem reprezentál semmit. Köztük az egyik (a Rossetti-féle) most átolvasva, mint költemény¹ nem is tetszik nekem.² – Ha nehézséget okozna az egész közlemény elhagyása, akkor inkább ehelyett csatold hozzá valamelyikét azoknak, melyeket magam is legjobb daraboknak tartok, ilyen a Baudelaire-féle *Vízesés*, |: s főleg :| a *Verlaine-féle À Clymène*. – <A többi Baude> Tudom hogy szempontod az angol versek válogatása volt: de akkor is, m[i]ért hagytad el a Wordsworthot mely kétségkívül jobb vers mint a Rossettié? – Bocsáss meg, tudom hogy neked okoztam alkalmatlanságot, s hogy Te nem tekinthetél a válogatásnál az én szempontjaimra. Ha csak a költők *nevét* nézzük, jelentős a Te választottad névsor; de a <versek> fordítónak más szempontok is fontosak.

Kérek abban az esetben, ha valami mégis jó, *az egészről* új korrektúrát Szívből üdvözöl

Babits Mihály

K: OSZK Kt. Fond 253/708/26.

M: BML 1914–1916, 205. – [Budapest, 1916. okt. 16. előtt]

Babits a levelet az 1916. október 1-jei lapzárta előtt küldhette el, majd az Oszáttal való feltételezhető megbeszélés után *Idegen versek* címen a következő fordításai jöttek az október 16-i Nyugatban: William Wordsworth:³ *Az Álomhoz* (545); Lord Alfred Tennyson: *Maud, The Days That Are No More* (546–547);⁴ John Keats: *La Belle Dame sans Merci* (547–548);⁵ Paul Verlaine: *Un grand sommeil noir...*, *À Clymène* (548–549); Charles Baudelaire: *Szőkőkút* (550).

¹ javított szó

² Dante Gabriel Rossetti (1828–1882) angol költő és képzőművész, *A kártyásasszony* című verse Babits 1905-ben készült fordításában jelent meg a Nyugat 1919. június 16.–július 1-jei számában (783–784).

³ William Wordsworth (1770–1850) költő, az angol romantika egyik legjelentősebb alakja.

⁴ Az első vers Lord Alfred Tennyson (1809–1892) *Maud* című költői monodramájából a 12. darab, a *The Days That Are No More* részlet a *The Princess* című elbeszélő költemény IV. énekéből.

⁵ John Keats (1795–1821) angol romantikus költő. – Az esztergomi Balassa Bálint Múzeum tulajdonában lévő Babits-gépirat (I. 66. 11. 1., vétel Forgács Béla antikváriustól) valószínűleg nem a Nyugatnak küldött példány.

1103. BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916. október elejéig]

Kedves Barátom

Tudatom egyúttal, hogy hétfőn d.u. ½ 6 tájban keresni foglak a Lónyay utcai szerkesztőségben
Viszontlátásig üdvözöl
őszinte híved

Babits

K: OSZK Kt. Fond 253/708/31. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: *Babits Mihály*

Az üzenet nem szerepel a BML eddig megjelent kötetekben.

A Nyugat Vilmos császár úti új szerkesztőségi címe az 1916. október 16-i címlapon olvasható először. Október 16. hétfőre esett, tehát Babits legkésőbb az előző hétfőre tervezhette látogatását a Lónyay utcában, ugyanakkor az üzenet jóval korábbi is lehet, hiszen Osváttal már 1912 nyaratól tegeződtek.

1104. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

csütörtök.

[Budapest, 1916. október közepéig ?]

Igen tisztelt Uram,

Ignotus és Fenyő urak kérik, szíveskedjen holnap este színház után a Liszt Ferenc-kávéházba elfáradni; igen örülnének ha ott találkozhatnának Önnel.

Kiváló tisztelettel

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond III/1816/52. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (4.): → *Lónyay utcai időszak* – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

M: BML 1914–1916, 9. – [Budapest, 1914. okt. 3. előtt]

A levelet a fejléc a szerkesztőség Lónyay utcai időszakához köti, ugyanakkor az üzenet későbbi is lehet, hiszen a Nyugatnál a megmaradt fejléces papírokat a költözökös után is felhasználták, ha a címzett tudott a változásról. – A BML 1914–1916 datálási javaslata mellett nem találtunk érveket.

1105. FENYŐ MIKSA – BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
POLGÁRMESTERÉNEK

[Budapest, 1916. október 2-től]

Nagyságos Polgármester Úr!

Az 1914/14. t.c. 18-ik paragraphusa kötelezi a lapokat, amelyek politikai tartalmú cikkeket közölnek, óvadék letételére. A kiadásomban havonta kétszer megjelenő „Nyugat” szépirodalmi és kritikai folyóirat ezentúl politikával is kívánván foglalkozni, az idemellékelt nyugta tanúsága szerint óvadék céljaira Budapest székesfőváros pénztáránál óvadékképes érték-papírokbán 22.000¹ koronát tett le. Kérjük nagyságodat, hogy e bejelentésünket tudomásul venni és a Nyugat-ot ezentúl, mint politikai folyóiratot evidenciában tartani kegyeskedjék.

Nagyságod iránt kiváló tisztelettel

Dr Fenyő Miksa

K: BFL. IV. 1407/b. – Gépirat autográf aláírással.

M: NYK, 93. – 1914

A hivatali akta adatai szerint az óvadék összegét Fenyő Miksa 1916. október 2-án helyezte letétbe, a Nyugatnál bekövetkezett változásról lásd Ignotus *Bejelentését* a lap 1916. október 1-jei számában (435–438).

¹ *korábban (a javítás kézírásával): 20.000*

1106. BOROSS LÁSZLÓ – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Trencsénteplic, 1916 Okt. 2-án.
[Trencsénteplic, 1916. október 2.]

Igen tisztelt szerkesztőség!

A „Nyugat” szerkesztőségében még vannak kézirataim, közlés végett alkalomadtán megállapodás szerint megejtendő változtatások után. Ezek a kéziratok, 1.) Ignotus főszerkesztő úrnál a „Parasztovicsok” [!] című novella, 2.) Osvát szerkesztő úrnál egy-egy novella 1910-ből és 1911 elejéről, melyekre ő télen emlékezett. Azonkívül kisebb kézirataim is vannak a „Nyugat”-nál melyeknek eltevéséről azonban nem esett szó, ezek is Osvát szerkesztő úrnál voltak, pl. egy vers és egy Tersánszky-figyelő |:1911-ből:| és egy Szekfű-disputa 1914-ből. Miután mindezen kéziratok megjelenését többé nem kívánom, kérem szíveskedjenek ajánlottan címemre visszaküldeni.

Kitűnő tisztelettel

Boross László

[Címzés:]

A „Nyugat” t. szerkesztőségének
Budapest IX.
Lónyai-utca 18.
Ajánlott!

[Feladói cím:]

Feladó: Boross László Trencsénteplicz

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Idegen kéz írása, autográf aláírással – Ajánlott küldemény.

Dat.: fpb: Trencsénteplic, _ _ _ . (a boríték csonka) – épb: Bp., 1916. okt. 3.

A *Parantovichok* című novelláról lásd a 731. számú levelet; Szekfű Gyula *A száműzött Rákóczi* című könyvét Boross az 1914. június első napjaiban írt levélben említi (lásd 998.).

1107. BOROSS LÁSZLÓ –
A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Trencsénteplicz 1916 X/10.
[Trencsénteplic, 1916. október 10.]

A „Nyugat” t. <kia> szerkesztőségének!

Oktober 2-i ajánlott levélben visszakért kézirataim eddig nem érkeztek hozzám. Félreértés elhárítása végett hangsúlyozom, hogy azért kértem azokat, mert már csak engem érdekelhetnek. Most másodszor kérem határozottan.

Kitűnő tisztelettel

Boross László

[Címzés:]

A „Nyugat” t. szerkesztőségének
Budapest IX.
Lónyay-utca 18.

[Feladói cím:]

Feladó: Boross László Trencsénteplicz Kramer villa.

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Idegen kéz írása, autográf aláírással.

Dat.: fpb: Trencsénteplic, 1916. okt. 1_. (a bélyegző elmosódott) – épb: nincs.

Lásd az előző levelet.

1108. GARA ARNOLD – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1912. június 1. – 1916. október 16. előtt]

Mélyen Tisztelt Uram.

Szíves felszollítására íme itt küldöm címemet. < > | :Igen kérem: | még tisztelt Osvát uramat kegyeskedjék az itt mellékelt néhány sort a

kiadóhivatalnak ajánlólag átadni. Végül még bocsánatát kérem, hogy ily apróságokkal terhelem.

Őszinte tisztelettel üdvözlő kész híve

Gara Arnold

I. Attila körút 2. V em.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
a „Nyugat” szerkesztőségében
Budapest
IX. Lónyai utca 18.

[Feladói cím a csonka borítékon:]

Gara
[Att]ila körút 2. V.

K: OSZK Kt. Fond 253/759. – Névjegykártya rektóján, a kártya nyomtatott szövege: GARA ARNOLD – Autográf aláírás nélkül.

Dat: A Nyugat szerkesztőségi címe alapján.

Gara Arnold (1882–1929) autodidakta festőművész, grafikus, rézkarcoló, keramikus. A Nyugat mindvégig elismeréssel nyilatkozott alkotásairól. 1912 és 1916 között is több nyugatos szerző könyvéhez rajzolt címlapot.

1109. LEHEL FERENC – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Budapest, 1912. október eleje – 1916. október 16. előtt]

Tekintetes Szerkesztőség!

Több ízben szerencse nélkül telefonon próbáltam érdeklődni a cikkem sorsa iránt. Minthogy időm felett nem rendelkezem bármikor szabadon, nagyon kérem szíveskedjenek határozatukról *az irodakisasszony* | :uk: | útján értesíteni.

Ha a cikkem nem felel meg, ugyancsak ő átadhatja nekem.

Ha pedig javításra van szükség, – hogy mikor keressem fel a T. Szerkesztőséget?

Még egyszer bátorodom kérni, hogy <...> cikkem fölött sürgősen szíveskedjenek intézkedni.

Hálás köszönettel

Lehel Ferenc

[Címzés:]

A „Nyugat”

Tekintetes Szerkesztő{...}

H

IX Lónyai u 18.

[Feladói cím:]

Lehel Ferenc

Palatinus R. T.¹

tel. 58-52

K: OSZK Kt. Fond 253/812.

Dat.: fpb: a boríték csonka – ép: nincs.

A datálásnál a fő szempont a Nyugat szerkesztőségi címe, NB. Havas Irén „irodakissasszony” 1912 októberétől szerepel a levelekben.

Lehel (Löwenkopf) Ferenc (1885–1975) festő, művészeti író. 1909-től jelentek meg képzőművészeti tanulmányai, Csontváry Kosztka Tivadar és Gulácsy Lajos művészetének egyik első felfedezője és monográfusa; 1939-ben emigrált, Brazíliában halt meg.

Könyveiről a Nyugat is beszámolt, de cikkeit nem közölték.

¹ A Palatinus Építő és Ingatlanforgalmi Rt. az V. ker. Rudolf tér (ma XIII. ker. Jászai Mari tér) 6. alatt működött – a lipótvárosi, szecessziós díszítésű Palatinus-házakat is ők építették.

1110. ADY ENDRE – HAVAS IRÉNNEK

[Érmindszent, 1914 eleje – 1916 októbere]

Kedves Kisasszony,

a versemet őrizze meg a következő számra. Csodálom, hogy a Nyugatot még ma (pénteken) se kaptuk meg. Esetleges leveleimet küldje expressz Érmindszentre. Ignotust, Fenyőt ölelem. Szeretettel

Ady Endre

[Címzés:]

A „Nyugat” ki-
adóhivatalának (Irén-
ke kisasszonynak)
Budapest
Lónyay-u. 18 b.

K: PIM A. 97. (Szalay József-gyűjtemény) – A lap képes oldalán fiatal lány virágzó bokorral – Ceruzaírás.

Dat.: fpb: Érszentkirály, 191_. __. – épb: nincs. (Az elmosódott feladási postabélyegzőn az év utolsó számjegye 4, 5 vagy 6 lehet.)

A szövegben szereplő többes szám („kaptuk meg”) vonatkozhat Ady Lajosra – vagy Boncza Bertára, aki 1915 tavaszától többször járt Érmindszenten.

1111. IGNOTUS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916 őszéig]

Öregem,

olvasd el hamar, hogy mit tartasz erről?
Ölel

Ignotus

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – Levélpapírfejléc (4.): → *Lónyay utcai időszak* – Ceruzairás.

Dat.: a levélpapír fejléce alapján, ugyanakkor az üzenet későbbi is lehet (lásd 1103., 1104.).

1112. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916. október 16-tól]

Kedves Osvát Úr!

Nagyon szeretném, ha még a mai nap folyamán találkozhatnánk. Kérem, legyen olyan jó, telefonozza meg a Medikusba – a hol félnégytől fogva akármeddig várni fogom az üzenetét – hogy mikor és hol kereshetném fel?

Tisztelő igaz híve

Ambrus

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak,
a „Nyugat” szerkesztőségében
VI. Vilmos császár út 51.
III. em.

K: OSZK Kt. Fond 253/706. – Nem postai küldemény.

Dat.: a Nyugat szerkesztőségi címe alapján.

1113. CHOLNOKY LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916. október 16-tól]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

kénytelen vagyok Önnek a gyönyörű novellából mindössze ezt a két flecket átadni, mert a sógornóm (nem Margit, mert az csak hülye, hanem a nővére, aki már komoly, elsőrendű állat) eldobálta a többi. Vagy, amint ő

mondja: Nem veszett az el, idettem valahová, még emlékszem is, hogy volt a kezemben! Az is lehet, hogy belecso magoltam valamit, de ne félj, akkor is meglesz, mert emlékszem a helyekre, ahol voltam, majd utána kérdezek!

Hát kérem szépen, amint ezek a rendkívül biztató ígéretek valóra válnak, azonnal szállítom a többit is.

Állati düh fogott el, összekutattam az egész lakást: sehol semmi! Ellenben az egyik almárium tetején megtaláltam szegény öreg Viktor koma egy eredeti rajzát. Ezt majd alkalomadtán bátor leszek, mint emléket, visszakérni.

Rendkívül bánt a dolog, annyival is inkább, mert magam is egészen közönséges marha voltam, hogy nem vettem el tőlük mindjárt a kéziratot.

Lekötelezett tisztelője

Cholnoky László.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő Úrnak

a Nyugat szerkesztő-főmunkatársának.

Budapest.

Vilmos császár út 51. III.

„Nyugat” szerkesztősége.

K: OSZK Kt. Fond 253/729.

Dat.: fpb, 1916. __. (a boríték csonka) – épb: nincs.

Feltehető, hogy Cholnoky László a bátyja hagyatékából akart átadni egy novellát, amely közben elkeveredett. – A datálásnál figyelembe vettük a Nyugat szerkesztőségi címét.

1114. SZIGETVÁRI IVÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, V. Korall utca 9.
[Budapest, 1916. október 16-tól]

Tisztelt Szerkesztő Úr,

Most egy hónapja egy dolgozatot vittem a Nyugat szerkesztőségébe és úgy értesültem, hogy Ön vette át bírálatra. Érthető, ha dolgozatom sorsa iránt érdeklődöm, tisztelettel kérem tehát, legyen szíves róla értesíteni. [!]

Ha közlésre méltónak találja, arra kérem, hogy annak idejében szíveskedjék nekem correcturát küldeni, hogy magam corrigáljam; a folyóiratoknál, amelyekbe én dolgozom, ez így szokás. Azon kívül különnyomatot is szeretnék belőle 20–25 példányban.

Ellenkező esetben, hogy a visszaküldéssel ne terheljem, elmegyek kéziratomért személyesen a szerkesztőségbe; csak tudjam, mikor.

Szíves válaszát kéri tisztelettel

Szigetvári Iván
reálisk. tanár

[Címzés:]

Nagyságos Osvát Ernő szerkesztő úrnak, a Nyugat szerkesztőségében

VI. Vilmos császár út 51.

Helyben

[a szerkesztőség a levelet Osvát Aréna úti címére továbbította]

K: OSZK Kt. Fond 253/872. – Nem postai küldemény.

Szigetvári Iván (Szivák János, 1858–1932) a központi statisztikai hivatalban dolgozott, pályája során több napilapban és mérvadó folyóiratban publikált – tanulmányára a Nyugat nem tartott igényt.

A folyóirat Vilmos császár úti időszakában Szigetvári végig a Korall utcában lakott, így a levél datálásához egyetlen támpontunk a szerkesztőségi cím.

1115. TABÉRY GÉZA – IGNOTUSNAK

Nyitra, 1916. okt. 20.

[Nyitra, 1916. október 20.]

Igen Tisztelt Uram!

Engedje meg, hogy ismeretlenül alkalmatlankodom Önnél.

Készakarva küldök egy rövid elbeszélésfélét meg egy nem hosszú verset. Egyrészt azért, mert nem akarom több idejét elrabolni, mikor esetleg kevesebb is célravezető, másodsorban pedig: ha az itt küldöttek megfelelnek, elég szerénytelenség lenne mindjárt több helyet követelni az Önök mindkét értelemében drága papírján, mint amennyi helyen ez a két kis írás elfér.

Nagyon szeretném, ha Önöknél beválnék. Őszintén írom: most, amikor kötött életet élek és meglehetősen messze van az idő, amikor tülekedni tudnék, kétségbeesetten kapaszkodom, hogy a nevem forogjon legalább egy kicsit.

Ne vegye rossz néven, kérem se ezt a kapaszkodást, sem a próbálkozásomat.

Ha a dolgom nem felel meg, én egyidejűleg megkérem Horvát Henrik urat, legyen oly szíves Öntől átvenni. Ő inkább tudja sokszor változó címemet.

Nagyon megtisztelve érezném azonban magam, ha Ön volna oly szíves és értesítene külön is engem, mi történik a mellékeltekkel?

Mégegyszer engedelmet kérve maradok őszintén

Tisztelő híve

Tabéry Géza
hadnagy.

Cím: T. G. hdgy. Nyitra,
Csapatkórház

[Címzés:]

Ngs. Ignotus úrnak,
a Nyugat főszerkesztőjének.

Budapest

IX. Lónyay-u 18.

[a posta a levelet a Vilmos császár út 51. sz. címre továbbította]

K: OSZK Kt. Fond 253/1270.

Dat.: a boríték csonka.

Tabéry Géza 1914-ben az orosz frontra került, novemberben a Zemplén vármegyei Mezőlaborcnál egy szuronyrohamot követő gránáttűzben súlyos légnyomást kapott. Később hátországi szolgálatra kötelezték, felgyógyulása hosszú ideig tartott, így került Nyitrára. (Lásd TABÉRY 1970, 151–158, 182–183.) Leszerelése után visszaköltözött Nagyváradra, majd az impériumváltás után az elsők között fogott hozzá az erdélyi irodalmi élet újjászervezéséhez.

Tabéry leveléhez *Bohócvitéz* című versét és *Sárkányeresztés* című novelláját mellékelte (K: OSZK Kt. Fond 253/1216–1217.). 1916-ban nem teljesen ismeretlenül jelentkezett a Nyugatonál, hiszen 1911-ben már elküldte első könyvét a szerkesztőségnek (lásd 595.). 1913-ban közreadták egy figyelőjét, majd az 1914. június 16-i számban Ady írt kritikát *A clematisos udvar és egyéb elbeszélések* című kötetéről (864), Tabérynek azonban sem prózája, sem verse nem olvasható a Nyugatban.

1116. GYULAI MÁRTA – A NYUGAT SZERKESZTŐJÉNEK

X. 21.

[Budapest, 1916. október 21.]

Mélyen tisztelt Szerkesztő úr!

Távol áll mellékelt kis rajzomtól, melyet szíves jóindulatába ajánlok, hogy Wilde Oszkár legintimebb lényéhez akarjon közelférkőzni. Létjogosultságát inkább az eset általánosításában, problémává emelésében keresi. Ezt kívánom jelezni a címet követő megjegyzéssel is. Ilyen szempontból talán megbocsájtható az olyan életrajzi adatokkal ellenkező föltevés is, mint az, hogy Wilde a „Readingi fegyház balladájának” két első sorára már a börtönben gondolt volna.

Kiváló tisztelettel:

Gyulai Márta.

VI. Podmaniczky-u. 29 f.

U. i. A „Readingi ballada” két idézett sorának valamely jobb fordítását eddig nem sikerült megszereznem.

[Címzés:]

A „Nyugat” folyóirat tek. szerkesztőségének.

Bpest.

IX. Lónyay u. 18.

[a levelet a Vilmos császár út 51. címre továbbították]

[Feladói cím:]

Gyulai M., VI. Podmaniczky-u. 29.

[Osvát Ernő ceruzairásos megjegyzése a boríték verzóján:] Wandsworth

K: PIM V. 4138/18/1. (Gyulai Márta-hagyaték) – A levél fogalmazványával egyazon jelzeten; az elküldött levelet Gyulai Márta Osváttól vagy Elek Artúrtól kaphatta vissza.

Dat.: fpb: Bp., 1916. okt. 22. – épb: Bp., 1916. okt. 22.; Bp., 1916. okt. 23.

M: OEAKK, 419. – [X. 21.]

Gyulai Márta (1898–1972) író, költő, kritikus. Franciaországban szerzett diplomát, a harmincas években kapcsolatban állt a honi munkásmozgalommal. 1945 után lektor volt, majd diplomáciai szolgálatba lépett, és egy ideig a párizsi magyar nagykövetség sajtóosztályát vezette.

A Nyugat 1917-től adott helyet Gyulai Márta nehezen érthető, lelki vívódásokról tanúskodó avantgárd rövidprózájának, majd kritikáinak. Gyulai Márta és Osvát között a húszas években intenzív, a külvilág elől titkolt érzelmi kapcsolat bontakozott ki. Egymásnak írott leveleik egy része megjelent az *Osvát Ernő a kortársak között* című kötetben (OEAKK, 419–448), a kimaradtakat Szilágyi Judit közölte a Nyugat írónőiről szóló portrégyűjtemény Gyulai Márta-fejezetében (BORGOS–SZILÁGYI 2011, 294–299). Kötetünkbe ezt a magántermészetű levelezést nem vettük fel. Az Osváttal való találkozás Gyulai Márta egész életét meghatározta; A *tékozló fiú* című prózájának két mottója van: egy Osváttól – és egy Lenintől (K: PIM V. 4138/30/24.). Osvát búcsúlevelében Elek Artúr figyelmébe ajánlotta Gyulai Mártát mint írónt, a harmincas években Elek egyengette Gyulai Márta pályáját.

Gyulai Márta leveléhez *Wandsworth* című prózáját mellékelte, Osvát az írást csak tíz évvel később közölte (Nyugat, 1926. január 1., 52–55), feltüntetve a keletkezés évét (1916). Időközben a Nyugatban megjelent Tóth Árpád fordításában A *readingi fegyház balladája* (1919. november, 955–973), de Gyulai Márta szövegében a vers első két sora angolul olvasható. – Oscar Wilde 1895-ben került a Londonhoz tartozó Wandsworth börtönébe, azonban büntetésének nagyobbik részét a readingi fegyházban töltötte.

1117. BOROS FERENC – IGNOTUSNAK

Budapest 916 október 22.
[Budapest, 1916. október 22.]

Nagyságos Szerkesztő úr!

A Nyugatnál 4 versem hever. (Induló, Falusi vers és két címtelen vers.) Azért küldtem őket, hogy évente legalább egyszer jöjjenek a Nyugatban.

Tavaly hozott már a Nyugat egy verset tőlem.

Ha a Nyugat nem reflektál kéziratomra, kérem írásaimat visszaküldetni szíveskedjék.

Sok-sok erőt, örökkön új utakat, friss, új nekilendülést kívánok a Nyugatnak új otthonában.¹

tisztelettel

Boros Ferenc

Cím:
VII. Wesselényi-utca 41
fsz. 4.

[Címzés:]
Ignotusnak
a Nyugat nagyságos szerkesztő urának
H.
VI. Vilmos császár-út 51.
III. em.

[Feladói cím:]
Boros Ferenc tanár
Budapest.
VII. Wesselényi-u 41 sz
fsz 4.

K: OSZK Kt. Fond 253/1261.

Dat.: fpb: Bp., _____. (a boríték csonka) – épb: nincs.

Boros Ferenc (1893–?) gimnáziumi tanár, újságíró. (A fenti levél és a Gulyás Pál-hagyatékban fennmaradt autográf életrajzi vázlat duktusa megegyezik – lásd OSZK Kt. Fond 36/1400.)

Boros Ferenc *A húszéves, halott anyámnak* című verse – mint egyetlen Nyugat-publikációja – az 1915. április 1-jei számban kapott helyet (351), az Osvát-hagyatékban nincsenek kéziratai.

¹ A Nyugat 1916. október 16-tól működött a Vilmos császár út 51. szám alatt.

1118. RÉVÉSZ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916. október végétől]

Kedves Osvát,

nem tudom a kávéházban a pénzt megvárni, a hordár elhossa – minél többet!

Igen sok és nehéz hiba van a szedésben, nagyon megkérnélek nézd át a revisiot helyettem, mert ha én nézném akadályoznám a lap megjelenését, ám ha elég az, hogy ma hajnalban a Pallas-nál letegyem a revisiot, akkor mégis kérnélek adass a hordárnak levonatot és elvégzem a munkát.

Szeretettel köszönt

Révész Béla

[Címzés:]

Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Nyugat
Vilmos császár út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/848. – A címzés utolsó sora ceruzaírás – Nem postai küldemény.

A Nyugat szerkesztősége 1916. október 16-tól működött új címén; Révész legkorábbi írása, amelyre az üzenet vonatkozhat, a *Vihar* című „miniature” (1916. november 1., 621–622). Mindazonáltal a levél Révész bécsi emigrációból történő, 1922-es hazatérése után is íródhatott – a Nyugatot 1925. szeptember 1-jéig állították elő a Pallas Rt. nyomdájában.

1119. KOSZTOLÁNYI DEZSŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, hétfő
[Budapest, 1916. október 30.]

Igen tisztelt szerkesztő úr,

mai beszélgetésünk során elfelejtettem megkérni, hogy küldje vissza Kner Imre kéziratát, melyet én juttattam Önhöz. Kner Imre már többször megbízott e kérése közvetítésével. Utóbb egy borítékot is küldött, felbélyegezve. Ez a boríték a szerkesztő úrnál lévő La Fontaine [!] (Tinka)¹ könyvben van. Nagyon lekötelezne, ha ebben a borítékban postára adatná a kéziratot, hogy az írója kijavíthassa.

Igaz tisztelő híve

Kosztolányi Dezső

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrna{...}
a Nyugat szerkesztője
Budapest
IX., Lónyai utca 18. a Nyugat
szerkesztősége.

K: OSZK Kt. Fond 253/801.

Dat.: fpb: Bp., 1916. okt. 30. – épb: a boríték csonka.

M: KDLN, 386. – Budapest, [1916. október]

Kner Imre (1890–1944) nyomdász és könyvkiadó *A magyar könyv jelenéről és jövőjéről* című tanulmányát 1916 késő tavaszán bocsátotta Osvát rendelkezésére. Az év nyarán Osvát formai aggályokat fogalmazott meg a cikkel kapcsolatban, ősszel Kner Imre visszakérte a kéziratot, amely a Könyvtári Szemle 1916. november–decemberi számában jelent meg (105–122). Osvát és Kner között Kosztolányi közvetített (lásd Kner Imrének szóló 587–589., 600., 607., 610., 614., 617., 621., 628. és 629. számú leveleit a fent jelzett gyűjteményes kiadásból).

Jelen kötetben nem közöljük a KDLN 794. számú levelét, a sajtó alá rendező itt címzettként Osvát Ernőt tünteti fel, azonban erre vonatkozóan érveket sem a levélszövegben (464–465), sem a jegyzetben (960) nem találunk (a kézirat magántulajdonban van). – Az ugyanazon kötetben szereplő 812. számú levelet (476) Kosztolányi Dezső nem Osvát Ernőnek írta, a kézirat verzójára Reichard Piroska a követ-

kezőt jegyezte: „Kosztolányi Dezső Horvát Henriknek” (PIM V. 955/24., Reichard Piroksa-hagyaték).

¹ August Lafontaine (1758–1831) német író *Tmka, vagy A' férjfi-próba* című regényéről lehet szó (Kolozsvár, Burián, 1833).

1120. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Tátraháza, 1916, nov. 7.

kedd –

[Tátraháza, 1916. november 7.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

– először is nagyon melegen, nagy szeretettel üdvözlöm. Fogadja – amennyiben megérdemelnék – jószívvel a mellékelt kéziratokat s ha közlésre valóknak találná őket, kegyeskedjék az ön gondos korrektúrájával kitüntetni. A régi francia versek tán túl naivak, de én nagyon szeretem ezeket, hogy úgy mondjam, precíz, nyelvtani bájukért; olyanok, mint egy-egy nagyon tiszta vonalú régi rajz, amiknél nem is fontos, hogy mit ábrázolnak. De Saint Amant barátom különösen kedvencem. Arthur O'Shaughnessy angol költő úrnak ez az egyetlen verse, amit ismerek. Babitsos bravúrja izgatott a fordításnál. Ön, elfogulatlanságával,¹ jobban meg fogja látni, ér-e valamit s érdemes volt-e bonyolult rímeivel és daktyusaival annyit vesződnöm...²

Azonban ebédre csengetnek, pedig hosszabban³ is szerettem volna Önnel írni. No, majd máskor. Most csak annyit, hogy elég jól megvagyok, de még mindig tart a torkom „piros daganata”. Nem tudom, meddig maradhatok itt, Hatvany semmit se ír, pedig a megbeszéltek hat hónap vége felé jár.⁴

Még egyszer nagy⁵ szeretettel üdvözlöm, valamint a többi szerkesztő urakat s Havas kisasszonyt is, akinek köszönöm az új szám megküldését. Aznap jött, mikor ép[pen] megsürgettem.

Hívük:

Tóth

K: OSZK Kt. Fond 253/884.

M: NEMESKÉRI 1986, 9.

¹ javított szó

² Marc-Antoine Girard de Saint-Amant (1594–1661) francia költő *Szonett a tékozló fiúkról [Tékozlók]* című versének fordítását a Nyugat 1916. november 16-i számában közölte (676), ugyanott jelent meg Arthur O’Shaughnessy (1844–1881) ír származású brit költőtől *A könnyek kútja* (678–679), Joachim Du Bellay-tól a *Szonett a honvágyról [Honvágy]* (675), Pierre de Ronsard-tól a *Szonett, Heléna számára* (675–676) és Charles Baudelaire-től az *Exotikus illat* és *Az óriásnő* (676–677).

³ javított szó

⁴ Hatvany Lajos 1915 végétől rendszeres anyagi támogatást nyújtott Tóth Árpádnak, aki szanatóriumi kezelésének költségeit főként ebből fedezte.

⁵ korábban: sok

1121. PALÁSTHY MARCELL – OSVÁT ERNŐNEK

Bp 1916 XI. 11.

[Budapest, 1916. november 11.]

Kedves Osvát!

Az a jóindulat, az az önzés nélküli baráti érdeklődés, a melynek a múltban annyi jelét tapasztaltam, bátorít { . . . } sok ügyes bajos dolgomban szíves tanács{ } tájogtatását (az ön anyagi megterhelése nélkül, persze) kérem. Legyen szíves közölje velem e levelem vétele után sürgősen, hogy hol és mikor kereshetem fel. (Egy csöndes kávéház ismerősök, tehát megzavarás nélkül és az alkonyati idő kívánatos.)

Híve

Palásthy Marcell

Telefon 46-20. *parancsnoki* iroda

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő

szerkesztő úrnak

Budapest

VII. Peterdi utca 39.¹

K: OSZK Kt. Fond 253/836. – Csonka postai levelezőlap.

Dat.: fpb: Bp., 1916. nov. 11. – épb: nincs.

Palásthy Marcell (1876–1937) író, újságíró; művével a Nyugatban nem szerepelt. Palásthyra leginkább úgy emlékeztek íróársai, mint aki irodalmi szintre emelte a pénzkérő levél műfaját, valószínűleg itt is efféle próbálkozásról lehet szó (lásd KELLÉR 1958, 153–195).

¹ Palásthy valószínűleg Osvát régebbi lakáscímére emlékezett.

1122. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Tátraháza, 1916, nov. 13.

hétfő.

[Tátraháza, 1916. november 13.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

– mellékelve küldök hét darab verset. Nem tudom, hogyan fognak Önnek tetszeni? Én már régen nem voltam így megelégedve dolgaimmal, de tán éppen ezért gyöngéek, hiszen máskor meg <éppen> olyan verseim bizonyultak sikerülteknek, melyekhez nem sok reményem volt. Bizonyos, hogy az utóbbi héten nagy passzióval és könnyen dolgoztam: a küldött versek közül például a két szonett, melyek pedig rendkívül gondos rímelésűek, két ebédutáni szieszta eredményei. A klasszikus metrumú elégia is egyetlen délután folyt ki, simán, a tollamból. Ha közlésre méltatná verseimet kedves Szerkesztő Úr, a következőképpen kontemplálnám a leadást: Egyszerre kéne leadni a verseket, hiszen hat oldalon elférnének! Sorrendjük az volna, amint megszámoztam a lapokat. A tördelés így nézne ki: Az *elégia* két oldal, de úgy, hogy a második oldalon még elférne a *Bús sóhajtás*. Harmadik oldal: a *két rövid vers*. Negyedik oldal: a *két szonett*. Ötödik és hatodik oldal az *Esdek-lés*. Nagyon kérném Szerkesztő Urat, hogy bármiként jöjjön is ki a tördelés, a szonettek úgy jöjjenek, hogy egy-egy szonett egészben jusson egy oldalra, mert végig meg lévén tartva a kezdő rímek, szebbnek vélem, ha a szem is, – lap-átfordítás nélkül, – egyszerre pillanthatja át a teljes rímelést.

Persze mindezt csak az esetben tessék szem előtt tartani, ha szerkesztő úr is így találja jónak.¹

A korrektúrára nézve kérném² Szerkesztő Úr szokott szerető gondosságát. Esetleg ide is el lehetne küldeni a korrektúrát s így szerkesztő úrra csak a revízió maradna. Főleg egy sajtóhibától félek: bolondos-neuraszténiásan azt

hiszem, hogy a *Bús sóhajlás* című vers harmadik strófájának második sorában *bú parkja* helyett *bú partját* fognak szedni!

Ne vegye rossz néven kedves Szerkesztő úr hosszadalmas és aprólékos firkálásom, hiszen ebből is csak az látszik, hogy ezeket a verseket, – tán azért, mert régen nem írtam ily könnyen, – nagyon szeretem.

A legutóbb küldött Böszörmény- és Pelle-könyvekről írok a jövő számba.³

Jól vagyok, hetven kilós (– ötvenhétről híztam idáig –), nem köhögök, az én érzésem szerint egészséges volnék. Az orvos azonban ragaszkodik a téli kúrához és Svájchoz.⁴ Itt a szezon a jövő hó elején zárul, mert szinte lehetetlen az ellátás.

Amilyen svungban vagyok, tán nekiülök a versesregényemnek!⁵

Nagy szeretettel üdvözlöm – s a Nyugatiakat mind –
igaz hívük

Tóth Árpád

K: OSZK Kt. Fond 253/884.

M: NEMESKÉRI 1986, 9–10.

¹ Tóth Árpád versei a Nyugat 1916. december 1-jei számában (a javasolt sorrendben): *Elégia egy elesett ifjú emlékére*, *Bús sóhajlás*, *A fa*, *A kút*, *Durúzóló tűznél*, *A Merengéshez* (a két utóbbi szonett), *Esdeklés* (733–738).

² *korábban*: kérem

³ Tóth Árpád *Két verskötetről* című 1916. december 1-jei figyelőjében (800–801) írt Böszörmény Zoltán *Az Élet énekei* című gyűjteményéről (Bp., Lampel, 1916), Pelle János *Népek Golgotája* című kötetére (Bp., Korvin Ny., 1916) *Háborús lírikusokkal* foglalkozó, december 16-i kritikájában tért ki (891–893).

⁴ Tóth Árpád Davosban szeretett volna gyógyulni. A tervről Kádár Endrét is értesítették (lásd 1125., 1136.), de a svájci út nem valósult meg.

⁵ Csokonai Vitéz Mihályról szóló verses regénye nem készült el (lásd 798. is).

Tóth Árpád fenti levelére Havas Irén válaszolt:

1123. HAVAS IRÉN – TÓTH ÁRPÁDNAK

[Budapest, 1916. november 16.]

Kedves Uram,

verseit megkaptuk, s azonnal nyomdába küldtük. Osvát út üzeni: úgy fordításai, mint eredeti versei gyönyörűek. Különösen tetszenek az Elégia és az Esdeklés címűek. Pártosról írt figyelője pedig mintája lehetne annak, hogyan kell figyelőt írni.¹ S kéri is, írjon minél gyakrabban s minél többet, a Nyugat igyekszik hálás lenni munkásságáért. A levonatokat kívánsága szerint elküldjük Önnek, s kérjük, küldje vissza azokat mielőbb, mert a tátraházai posta igen kényelmesen működik, s verseit a legközelebbi számban szeretnénk megjelentetni. Fenyő úrnak a napokban ismét említettük az Ön svájci útját, s ő megígérte, hogy amint Hatvany Pestre jó, megbeszéli, s reméli, hogy el is tudja vele intézni a dolgot.

Nagyon örülünk, hogy jól van, leveleit külön köszönjük, s sok üdvözlötet küldünk.

[Havas Irén]

K: magántulajdonban – közlésünk alapja a kritikai kiadás szövege.

M: TÁL, 371. – Budapest, 1916. november 16.

¹ Pártos Zoltán *Aratás* című verseskötetéről (Szeged, Várnai Ny., 1916) Tóth Árpád a Nyugat 1916. november 16-i számában referált (722–723).

1124. HAVAS IRÉN – RÉTI ÖDÖNNEK

Budapest, 1916, nov. 16.

[Budapest, 1916. november 16.]

Igen tisztelt Uram,

Osvát úr igen kéri: kegyeskedjék a Nyugatnak lehetőleg mielőbb s lehetőleg nem háborús tárgyú novellát küldeni. A Nyugat nehezen nélküli oly régóta az Ön írását s igen megörülne, ha valamelyik ünnepi számában Réti-novellával kedveskedhetne olvasóinak.

Igaz tisztelői

Havas Irén

K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték) – Levélpapírfejléc (4.): → *Lónyay utcai időszak* – Gépirat, autográf aláírással – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

A Nyugat 1917. január 1-jén – tizedik évfolyamát ünnepelve – jubileumi számot jelentetett meg, Osvát erre az alkalomra kért írást. Réti 1916. november 20-i és december 3-i levelében ugyan a szokásos tépelődő hangot ütötte meg, *Tessék megnézni* című novelláját azonban beküldte a jubileumi számra (77–85). A kézirat fennmaradt Osvát hagyatékában (OSZK Kt. Fond 253/1139.).

A jubileumi számról lásd 1138–1144.

1125. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Davos november 17

Villa Schönau

[Davos, 1916. november 17.]

Kedves jó uram,

Köszönöm hozzám való nagy jóságát. M.¹ egyebek közt, pár szóban eljuttatta üzenetét, és e pár szó kapcsolatából meghatottan éreztük ki mindazt a közösséget és intimítást, amelyet Ön irántunk érez és amelyet barátunk két-három kifejezés egymásutánjában, anélkül, hogy tudta volna, hiánytalanul továbbított. Nem tudom átadta-e önnek időnként az én üzenetem, minden levelemben kértem, hogy jelentse magát, nem többet, helyettem.

...Nem tartottam be áprilisban tett ígéretemet,² mert közben nagyon rosszul éreztem magam. Önnek és most már! megmondhatom, elejétől kezdve mindakét tudóm meg volt támadva s az egésznek a jelentőségére csak áprilisban jöttem rá, mikor egy – kicsit sarlatán, igaz – specialistával ellenőriztettem magamat. Hála Istennek, minden a legjobb fordulatot vett, amint kiderítették (Spengler) vérem összetétele olyan jó, hogy minden kezelés nélkül legyőzi a mikrobákat és bár mindakét tudóm meg volt támadva, sohase találtak élő bacillust, oly önfen[n]tartással dolgozott nálam a vér.³ A végén alighanem sok jó jön ki ezekből a nehéz napokból, amelyeket itt töltünk, ha egyszer elme-gyünk innen, egészségesek leszek, mint – kit mondjak? – Pekár Gyula.⁴

Most, amennyire itt s a mai időben, a magamfajta természet jól érezheti magát, jól érzem magam, mert dolgozom, folyamatosan és rendszeresen,

mint egyapidíjas. Most feldolgozom mindazt a félig, sőt egészen kész anyagot, amit itt nyugtalanul és befejezetlenül papírra tettem. Munkában van a nagy regény, amiről írtam önnek, vagy öt-hat novella, amelyet, csak le kell másolni és át kell javítani; egy új darab, amelyből itt-ott jelenetek hiányzanak és amelyről⁵ mindent várok; ha kell még egy évig dolgozom rajta – s egy kis regény, körülbelül 100 oldal hosszú, amelyet januárra beküldhetek Önnek. Címe: Balalajka...⁶ Hőse egy orosz forradalmár, egy francia nő s egy magyar fiatal ember, kimondhatatlanul szeretem őket, azóta, hogy itt, a háború alatt megismertem. Aktualitás csak annyi van benne, <hogy .. > amennyit a miliő parancsol: Montreux[-]ben élnek egy hotelben – 1916 – tehát a háború levegőjében. Gondolom, a regény külsőségei, stílusa, formai próbálkozásai meg fogják Önt lepni, úgy értem, talán észrevette Ön nálam, ha mást nem, az igyekezetet, hogy egyszerű, szigorú, zárt, klasszikus formák után próbáljam kifejezni magam a zsenialiskodásnak még a leghaloványabb jele nélkül. Most, mikor ezt a dolgot <érze> írom, úgy érzem, kimondhatatlanul sokat kell még dolgoznom, amíg a stílusomat megtalálom, mert a legegyszerűbb formákban, annyira nem tudom a magam teljességében sem kifejezni magam. Kíváncsi vagyok, hogy fog tetszeni Önnek. Sokat foglalkozom a színházzal. Nem hagy nyugtot a rébusz, hogy lehetne a páthosztól, a nagy színházi jelenetektől, a felvonások zártságától szabadulni, és megint csak szabadabban, teljesebben, intimebben fejezni ki valamit. Szégyen, amit odahaza a színházakban csinálnak. Már ott tartunk, mint a franciák hat-száz éves óriási színházi kultúra után |:s egy időszakos dekadencia végén: |; aminthogy nem lehet egy átlag francia darabot örökségi bonyodalom nélkül elképzelni, úgy nem lehet egy pestit, író, zenész, stb |:főhős: | nélkül. Tán az egyetlen Barta-darab, amely az életből szítta föl tartalmát s nem a ki nem söprött kávéház változatlan szemetéből.⁷

...Lili⁸ most gépeli egy novellámat (részlet a nagyobb regényemből, de megáll novellának) levelem vétele után 1-2 nappal az Ön kezében lesz. Úgy 7-8 oldal.⁹ Egy-két nappal később (úgy számítom 25-26-ra) ott lesz egy cik-kem, három fejezet egy svájci naplóból, terjedelme 4-5 oldal.¹⁰ Ha nem volnék babonás s nem félnék, hogy azért se válthatom be, meg merném ígérni, hogy most betartom múltkori ígéretemet. Négy-öt novellát küldök egymásutánban s ha Ignotus helyeselné, küldhetnék rövid politikai cikkeket. Bár azért nem nagyon töröm magam; munka; sok örömöm nincs benne s pénzt se jelent a végén, ami még csábíthatná egyébként az embert.

Remélem Tóth Árpádtól bővebben hallok Önről. Kérem utasítsa hozzám. Amivel tudom[,] segíteni fogom, tudhatja Ön. Gondolom megszerzem ingyen neki Sp[engler]-t (én előre drukkolok, milyen számlát fogok kapni és

honnan fizetem meg) olcsó lakást találok számára és annyi idegen lapot adok neki, amennyit akar s figyelmeztetem rá, mit küldhet el a lapoknak. Csak valami pénze legyen! A mai kurzus mellett az ember nem mer levegőt szívni. Az élet itt nagyon drága és a kurzus, kérem kérjje meg valamelyik bankban, egyenesen rémítő. Eljleszteni azonban nem szabad e jó fiút, mert itt (ha csak nem reménytelen, de még akkor is!) meggyógyulhat!¹¹

Még arra kérem Önt, hogy a Nyugatot legyen szíves újra megindítani, mert szeptember 15-én beszüntették.

Lilivel együtt szeretettel üdvözlöm, igaz tisztelője

K.

U.i. Érdekes háborús darabot írt Bataille. Amint a könyv megjelenik, ismertetni fogom.¹² Kérem szépen üdvözetünket Ignotusnak átadni, oly meghatóan jóságos levelet írt nekünk.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest
Vilmos császár-út 51. szám
Nyugat
szerkesztősége
Recomm.

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Ajánlott küldemény – A boríték rektóján található hatósági pecsét szövege: FELÜLVIZSGÁLVA | ZENSURIERT | BUDAPEST 72/32. – Az újrazáráshoz használt címke felirata: Hadijog alapján fölbontatott. Dat.: fpb: Davos-Platz, 1916. nov. 18. – épb: Bp., 1916. nov. 21.

¹ Kádár Endre későbbi leveleiből tudható, hogy Mohácsi Jenő volt a kapcsolattartó.

² Ennek tartalmát nem ismerjük.

³ Carl Spengler (1860–1937) davosi orvos a fertőző betegségek szakértőjeként immunterápiás eljárásokat alkalmazott.

⁴ Pekár Gyula (1867–1937) író, politikus fiatal korában kiváló atléta és evezős volt, a budapesti Arany János-szobor Toldi-mellékalakját Stróbl Alajos róla mintázta.

⁵ javított szó

⁶ Írói terveiről lásd 1067.

⁷ Feltehetően Barta Lajos *Parasztok* című drámája.

⁸ Kádár Endréné Müller Lívia

⁹ Az 1916. november 19-én postázott *Mama* című novellát a december 1-jei Nyugatban közölték (761–767), lásd 1127.

¹⁰ A *Három vázlat egy naplóból* című próza később készült el, az 1917. március 16-i számban olvasható (540–545), lásd 1127., 1136.

¹¹ Tóth Árpád davosi terveiről lásd 1122., 1133.

¹² Henry Bataille *L'Amazone* című színművét nem ismertették a Nyugatban.

1126. MONOSTORI HAUBERT KAMILLÓ –
A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Feldpost 350.

1916. XI. 18.

[Tábori posta, 1916. november 18.]

Igen tisztelt Szerkesztőség!

Bocsánatot kérve ismételt alkalmatlankodásomért, következő kis írásaimat is följajánlom szeretettel a Nyugatnak. Kérem, ha ez nem terhes Önöknek, hogy engem verseim sorsáról értesíteni.

Maradok kiváló tisztelettel őszinte hívük

Haubert Kamilló
zászlós

F. Hb. Btt. 1/55.

[Címzés:]
A „Nyugat”
tek. szerkesztőségének
Budapest
Vilmos császár körút.

[Feladói cím:]
von Haubert Fähnrich R. F. H. B. 1/55. Feldpost 350.

K: OSZK Kt. Fond 253/1094. – Levélpapírfejléc: KARPATHEN | KORPS | HOFMANN | 1914–1915 – Ceruzafírás – A borítékon a „K. u. K. Res. Feldhaubitzenregiment Nr. 55. | Batterie 1.” pecsétjével.

Dat.: fpb: Tábori posta, 1916. nov. 23. – ép: nincs.

Monostori Haubert Kamilló (1897–?) tanulmányait Kolozsvárott végezte. Levele szerint a háborúban a cs. és kir. 55. sz. tartalék táborig tábori tarackezred 1. ütegénél szolgált. A húszas évek végén külügyminisztériumi sajtóelőadó, az 1930-as években a berlini magyar nagykövetség sajtóattaséja. – A Nyugat 1915 kora nyarán közölte két versét, a fenti levélhez mellékelte hat vers kéziratban maradt.

1127. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Davos, Villa Schönau
november 19.
[Davos, 1916. november 19.]

Kedves jó Uram!

Itt küldöm a beígért kéziratot: pontosan. Kicsit elszámítottam magam, most látom nem lesz több, mint 5 l.:vagy: 5 ½ oldal.¹

A másik dolog két nap múlva megint ott lesz.²

Kérem szépen, ha lehetne, szeretném a Nyugat 3 kimaradt számát is megkapni.

Szeretettel üdvözlik Önt

Kádárék

[Címzés:]
Nyugat
folyóirat t. szerkesztősége
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úr kezéhez
Budapest

[Feladói cím:]
Abs: Endre Kádár Davos

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Ajánlott küldemény – A boríték csonka, tartalmát átvizsgálták.

Dat.: fpb: Davos-Platz, 1916. nov. 20. – épb: Bp., 1916. nov. 23.

¹ A *Mama* című novelláról lásd 1125.

² A *Három vázlat egy naplóból* küldésére később került sor (lásd 1125.).

1128. RÉTI ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Arad, 1916 nov. 20.

[Arad, 1916. november 20.]

Igen tisztelt Osvát Úr

Jóságukat nem érdemlem meg. Két év óta két ember helyett dolgozom lehetetlen körülmények között. Szabad időmben élelmiszerekre vadászok. Közben kétszer hurcolkodtam. Szóval: tele vagyok panasszal. Ami ambíció maradt még bennem, elraktároztam (?) jobb időkre. A jövő héten legkésőbb, küldök valamit. Jó nem telik tőlem.¹

Ágoston L., Osvát úrra hivatkozva kért, hogy egyetmást adjak át Néki elolvasásra. Írta, hogy a Nyugat megígérte Neki, hogy Münchenbe utána küldi.² Ha igen tisztelt Osvát úr jónak látja és ha nem okoz túlnagy fáradságot, kérem erre én is a Nyugatot legmélyebb tisztelettel. A legmélyebb tisztelettel és hálával gondolok a Nyugatra, azokra, akik velem – bár igazán nem érdemlem meg – törődnek.

Szívből üdvözlí

Réti Ödön

Batthyányi [!] utca 39 sz.

[Címzés:]

Nagyságos Osvát Ernő úrnak

a „Nyugat” szerkesztőségében

Budapest

IX. Lónyai utca 18.

[a posta a levelet a Vilmos császár út 51. címre továbbította]

[Feladói cím:]

Réti Ödön tanár Arad

K: OSZK Kt. Fond 253/846.

Dat.: fpb: Arad, 1916. nov. 20. – épb: nincs.

¹ Lásd 1124.

² Ágoston-Feiks Lilly Münchenben, majd később Berlinben fordítóként dolgozott. Réti Ödönnek írt levelei a szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár Helyismereti Gyűjteményében találhatóak (Ms 29/2204., Réti Ödön-hagyaték), ugyanebből az időszakból egy Babits Mihálynak szóló, 1916. december 18-ra keltezett levele is ismert (lásd BML 1916–1918, 14–15). – A fordításokat a háborús viszonyok között valószínűleg nem adták ki.

1129. ADY ENDRE – HAVAS IRÉNNEK

Csucsá 1916 XI/30.

[Csucsá, 1916. november 30.]

Kedves Irénke,

itt küldöm a vasúti jegyem számára a két arcképet. Most írtam Fenyő úrnak, hogy a pénzecskémet küldjék minél *gyorsabban*.¹ Kéziratot a karácsonyi számra készítek, de szeretném tudni, mikor jelenünk meg. Újévre is természetesen küldök kéziratot s e számra – közölje Fenyővel – Balázs Béla verseskönyvéről is írni szeretnék, ha már a prózájáról elmaradtam.

Szeretettel üdvözlí magát

Ady Endre

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánétól)

M: AELev3, 174. – [Csucsá, 1916. nov. 30.]

A Nyugat 1916. december 16-i számában nincs Ady-írás; az 1917. január 1-jei számban viszont *A Réznek hangja* című vers mellett (137) *Régi tavaszi háború* című elbeszélése is megjelent (32–46). – Balázs Béla *Lélek a háborúban* című prózakötetéről (Gyoma, Kner, 1916) Tóth Árpád írt az 1916. november 1-jei számban (653), a *Tristan hajóján* című verseskötetről lásd a következő levelet.

¹ Lásd Ady Endre – Fenyő Miksának. [Csucsá, 1916. november 30.] = AELev3, 173.

1130. LUKÁCS GYÖRGY – A NYUGAT SZERKESZTŐJÉNEK

[Heidelberg, 1916. december 1. előtt]

Tisztelt uram,

itt küldöm, mint ígértem a kéziratot és a korrektúrát. Balázs Béla azt kéri és én is igazat adok neki, hogy mégis legjobb lenne, ha *jövő* számban jönné. – Ha ez mégsem lenne lehetséges valami okból és úgyis a könyvvel egyidejűleg jönné – kérem tegyen akkor, hozzá egy jegyzetben hivatkozást a könyvre.

Tisztelő híve

Lukács György

K: OSZK Kt. Fond 253/816.

Balázs Béla – Lukács Györgynek küldött 1913. február 19-i levelének tanúsága szerint – időközben ismét „rettenetesen” összeveszett Osváttal, „nagyon megmondván neki véleményét” (lásd BALÁZS 1982b, 106–107; a „vélemény” tartalma nem ismeretes). Ugyanakkor Balázs a Nyugatban továbbra is publikált 1915 februárjáig, amikor „végérvényesen” szakított a folyóirattal, mert *Menj és szenvedj te* is című háborús naplójának negyedik folytatását nem közölték (lásd Balázs Béla – Lukács Györgynek. [Budapest, 1915. február 28.] = BALÁZS 1982b, 135–136). Balázs egy hónappal később meg is lepődött, hogy Ignotus – ragaszkodván a szerző által kinyilvánított „bojkotthoz” – visszautasította egy újabb háborús cikk megjelentetését (lásd BALÁZS 1982a, 2/30–31, 35).

A „békétárgyalások a Nyugattal” (lásd BALÁZS 1982a, 2/183) 1916 augusztusában kezdődtek meg, Fenyő Miksa válogatta ki azokat a verseket, amelyeket közlésre alkalmasnak tartott (a műveket GYOSZ-béli irodájában, a szerző jelenlétében szelektálta, miközben malátaiüzteket intézett telefonon, lásd BALÁZS 1982a, 2/188). Balázsnak létérdeke volt a Nyugatban való szereplés, ugyanis Kner Imre vállalta, hogy Gyomán kiadják *Tristan hajóján* című verseskötetét, és ezt Balázsnak népszerűsíténie kellett (lásd 1138. is).

Lukács György előzetesen Ignotusnál érdeklődött, hogy Balázs könyvről elfogadna-e kritikát a Nyugat, majd az igenlő válasz után (lásd LGYL, 647–648) megírta a *Megjegyzések Balázs Béla új verseiről* című cikket, és elképzelhető, hogy a korrektúrát is Ignotusnak postázta. Időközben Balázs Béla szintén elkészítette a korrektúrát (lásd Balázs Béla – Lukács Györgynek. [Budapest, 1916. december] = BALÁZS 1982b, 146–147), mert a kritikát a Nyugat már az 1916. december 1-jei számban hozta a kért lapalji jegyzettel (751–759).

Itt közöljük egy időben el nem helyezhető boríték adatait:

1131. LUKÁCS GYÖRGY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest,]

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
a „Nyugat” szerkesztője
Aréna út 66. földszint 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/816. – Nem postai küldemény.

1132. KÁLLAY MIKLÓS – OSVÁT ERNŐNEK

Eger, 1916 dec 1.
[Eger, 1916. december 1.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Újabbán a Nyugat – amint látom – szívesen közöl versfordításokat, ez bátorít arra, hogy alkalmatlankodjam a levelemmel küldött fordítással. Francis Jammes-nak a modern francia költészet egyik legjelentékenyebb és legeredetibb alakjának gyönyörű versét fordítottam le, azt hiszem elég sikerült átültetésben. Sok szóval nem akarom terhelni. Szeretném, ha a Nyugat hozná ezt a verset. A Nyugatnak hű olvasója és „bírálója” vagyok attól a perctől, mikor még Figyelő név alatt első lépéseit tette a világban. Sokat tartok rá, ha mindig várva várt olvasmányom, az egyetlen színvonalon álló magyar revu[e], soha egy hajszálnyit sem enged ebből a színvonalból s az a szerény véleményem, hogy fordításom nem fog ártani ennek a nívónak. De a szerkesztő úr ezt bizonyára hivatottabb megbírálni, mint én. Ha versem közölhető még sem volna kérem szíves értesítését, ha levelet írni nem akarna esetleg a Világ szerkesztői üzeneteiben.

Kiváló tisztelettel
kész híve

Kállay Miklós

K: OSZK Kt. Fond 253/790. – Levélpapírfejléc: EGRI UJSÁG | POLITIKAI NAPILAP | Főszerkesztő: Dr. SETÉT SÁNDOR. Felelős szerkesztő: KÁLLAY MIKLÓS. | Kiadótulajdonos: DOBÓ ISTVÁN-NYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG. [bal oldalon előfizetési árak, jobb oldalon hirdetési feltételek, illetve előnyomott dátumrész:] *Eger, 191...*

Kállay Miklós leveléhez Francis Jammes (1868–1938) *Amsterdam* című versének fordítását mellékelte; a mű nem jelent meg a Nyugatban, de a kézirat fennmaradt az Osvát-hagyatékban (OSZK Kt. Fond 253/1044.).

1133. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Tátraháza, 1916, dec. 2.
[Tátraháza, 1916. december 2.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

– melléklek egy ódát az új királyhoz, lehetőleg a következő számba.¹ Nem tudom, mennyire fog Önnek tetszeni, én legsikerültebb verseim közül valónak érzem. Írása közben nagy örömmel fedeztem fel magamban a lendület és az erő némi jelentkezését. Igen boldog volnék, ha Ön is meg lenne² elégedve ezzel a verssel. Korrektúrát magam szeretnék csinálni, mert jó volna, ha véletlenül se esnék hiba az asklepiadesi metrumon. Minthogy hatodikán, ha csak lehet, hazautazom Debreczenbe, a korrektúrát ottani címemre (*Késes-utca 32. sz.*) kérném. E hó elseji számot még nem kaptam s így nem tudom, mi jött tőlem s mi nem?³ Szerkesztő úr korrektúrai munkájáért látatlanban is mindenesetre nagyon hálás köszönetet mondok. Még nem tudom, miként intéződtek el azok a dolgok, amikről Havas kisasszonynak elálmósító részletességgel és unalmassággal írtam a múltkorában. Remélhetőleg azonban a napokban jön levél s hatodikán mehetek.⁴ Mint írtam, az ünnepeket Debreczenben tölteném s onnan mennék, januárban, Pesten keresztül, Davosba. Klein írt a napokban Davosból, szanatórium helyett penziót ajánl, szerinte olcsóbb és éppolyan jó.⁵

Egy meghökkentő dologról is referált, t.i. arról, hogy a svájci határon 20 napi vesztegzárra tartják vissza az embert: ő is keresztülment ezen s így ugyancsak rossz bőrben érkezett meg Davosba! Azt írja, hogy Pesten ki lehetne csinálni a vesztegzár alól való mentesítést. Kérem tehát, igen szépen, a Nyugatot, kegyeskedjenek értesíteni, mily lépések teendők ebben a do-

logban s ki tenné meg ezeket? Továbbá hogyan jut az ember útlevélhez és egyéb, kiutazáshoz szükséges, írásokhoz? Havaska azt írta, hogy forduljak „befolyásos” barátaimhoz! Én azonban nem tudom, kik azok?

Kedves jó Szerkesztő urat s mindenkit, s a jó Havas kisasszonyt külön is, sokszor üdvözlöm,
igaz hívük:

Tóth Árpád

Klein azt is írja, hogy Davosban van Kádár Endre is, aki már eleve mindenben való készséges segítséget ígér nekem, sőt azt is, hogy némi keresethez is juttat odakint.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak,
Budapest,
Vilmos császár-út 51. III. em.
A „Nyugat” szerkesztőségében.

[Feladói cím:]
Tóth, Tátraháza, Szanatórium.

K: PIM V. 1746. (Szalay József-gyűjtemény) – Levélpapírfejléc: DR. MÜLLER VILMOS | kir. tanácsos | SANATORIUMA TÁTRAHÁZA | Gyógyintézet a légzőszervek | bántalmainál [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Tátraháza, 19...* – Borítékfejléc: SANATORIUM | TÁTRAHÁZA

Dat.: fpb: Kézsmárk, 1916. dec. 2. – épb: nincs.

M: TÁL, 115–116. – Tátraháza, 1916. dec. 2.

¹ TÓTH ÁRPÁD: *Óda az ifjú Caesarhoz.* = Nyugat, 1916. december 16., 811–812. – IV. Károly (1887–1922) magyar király 1916. november 21-étől uralkodott, koronázására 1916. december 30-án került sor.

² javított szó

³ Lásd 1122.

⁴ Az említett levélváltás Havas Irénnel nem ismeretes, Tóth Árpád terveiről lásd 1122., 1125.

⁵ Stefan I. Klein 1915-től élt Davosban (lásd TÁL, 353).

1134. RÉTI ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Arad, 1916. dec. 3.
[Arad, 1916. december 3.]

Kedves Osvát Úr.

A múltkor a régi címre küldtem leveletem, nem tudom megkapta-e? Abban írtam, hogy mostanában küldök valami írást. Meg is bántam, mert látom, a jó szándék nem elég. Okosabb lenne, ha jobb időkre várnék. Még egyszer hálásan köszönöm az irántam tanúsított jóindulatát.

Igaz tisztelője

Réti Ödön

Batthyányi [!] utca 39

K: OSZK Kt. Fond 253/846.

Réti Ödön *Tessék megnézni* című novelláját a fenti levélhez csatolta (lásd 1124. is).

1135. OSVÁT ERNŐ – RÉTI ÖDÖNNEK

[Budapest, 1916. december 7.]

Igazán szép, küldjön még.

[Címzés:]
Réti Ödön
Arad
Fábián u. 6.

K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2224. (Réti Ödön-hagyaték) – Távirat.

Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.

Lásd az előző levelet, illetve az 1124. számút.

1136. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Davos, december 12.
[Davos, 1916. december 12.]

Kedves jó Uram

bocsásson meg kérem, hogy az ígért 2. számú kéziratot pontosan nem küldtem el (remélem az elsőt megkaptam.)¹ Szomorú hetem volt, vagy két hét előtt egy pesti jóismerősöm sorsa rosszra fordult s a vége: tegnapelőtt szállították haza a holttestét.

...Ma hozzáfogtam és kezdem másolni az ígért kéziratot. Szeretném ha idejében megérkeznék és érdemesnek tartaná a karácsonyi számra, aktualis karácsonyi novella; de ha jó, jó lesz valamelyik későbbi számban is.²

Vagy négy-öt novellát, régi témákat, rég heverő dolgokat fogok egymásutánban küldeni Önnek, ha megengedi, hogy állandóan legyen kéziratom a lapnál. Dolgozom a regényen is s mind nagyobb kedvvel. Nem jelen-tem be, mikor küldöm, így biztosabban elkészül.

Mi van Önnel Kedves uram? Ha üzenni valója van, kérem bízva csak rá M. Jenőre,³ telefon 90-96, aki rendszeren ír s, mint a múltkor is, pontosan eljuttatja hozzám a mondanivalókat.

Sok-sok mindent szeretnék önnek elmesélni, de két év kimaradt a levelezésből és az előzmények nélkül szinte lehetetlen.

Ha érdeklí Önt, kérdezze ki egyszer M-t az újság dologban, felhatalmazást adok neki (természetszerűleg) a legnagyobb nyíltságra, ha sok összefüggés hiányzani is fog Önnek, valami képet fog kapni rólam, újságról, embe-kről stb.

Heltai⁴ szokott írni régi jó embereim közül, <a> bölcs, csendes jóságával s nekem is legfőbb élvezetem, hogy hosszú levelekben kiönthetem neki irodalmi búmat és fel nem fedezett humoromat.

Minden jót kívánok önnek, nagy szeretettel

K. E.

U.i

1. Mi van Tóth Árpáddal?⁵ 2. A Nyugatokat még nem kaptam meg,⁶ engedje meg kérem, hogy jelezsem, de, nyilván ennek a pósta az oka.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő szerkesztő úrnak

Budapest
Vilmos császár út 51
Nyugat szerkesztősége

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – A boríték rektóján található hatósági pecsét szövege: ÁTVIZSGÁLVA | Z. ST. BUDAPEST | ZENSURIERT. – Az újrazarás-hoz használt címke felirata: Hadijog alapján fölbontatott.

Dat.: fpb: Davos-Platz, 1916. dec. 12. – épb: nincs (a boríték csonka).

¹ *Mama* című novelláját november 19-én postázta, *Három vázlat egy naplóból* című írását később küldte el (lásd 1125., 1127.).

² *Karácsony* című novelláját az 1917. január 16-i Nyugatban közzétették (179–185), lásd a következő levelet is.

³ Mohácsi Jenő

⁴ Heltai Jenő

⁵ Lásd 1122., 1125.

⁶ Lásd 1125.

1137. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Davos
december 13.
[Davos, 1916. december 13.]

Kedves, kedves jó uram,

köszönöm, köszönjük szépen. Ön több, mint jó, ennyire aktív, ennyire éreztetni a szimpatátiát. Majd egyszer, talán –

Most jött tudniillik a lap.

A holnapi póstával megy a novella.¹ Kíváncsiak vagyunk szavaira, kérem, egy pár szóban mondja meg ezentúl M. J-nek² a véleményét, aki továbbítani fogja.

Mégegyszer köszönet. Meghatottan, szeretettel üdvözöljük önt.

K.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrn{ak}
Budapest
Vilmos császár út 51 sz
A Nyugat
szerkesztősége

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Ajánlott levél – A boríték rektóján található hatósági jelzések megegyeznek az előző levélével.

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: Bp., 1916. dec. _.

¹ *Karácsony* című novellájáról lásd az előző levelet.

² Mohácsi Jenő

1138. BALÁZS BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916. december második felében]

Kedves Szerkesztő Úr

Nagyon kérem <h> ne hagyja ki ebből a számból is ezt a kis verset; a *ju-bileumi* számból is engem, az első szám óta munkatársukat, akit maga hozott a laphoz! Nagyon szeretnék önnel egyszer találkozni és beszélgetni ha nincs ellenére.

Üdvözli szeretettel

Balázs Béla

K: OSZK Kt. Fond 253/931.

Az üzenet *A szavak sírnak* (Verseskönyv elé) című Balázs Béla-vers utolsó nyomdai levonatán található, a vers megjelent a Nyugat 1917. január 1-jei, jubileumi számában (127).

Fenyő Miksa 1916 augusztusában több Balázs Béla-verset is elfogadott közlésre (lásd 1130.), Balázs három számban való szereplésre kapott ígéretet (lásd BALÁZS 1982a, 2/187) – végül három verse jött a szeptember 16-i számban (*Koldusének, Tudom, Meg kell halnom itt.* 410–412), majd a *Tristan hajóján* október 1-jén (484–485).

Balázs Béla 1917–1918-ban többször próbálta műveit a Nyugatban elhelyezni, Osvát azonban mereven ellenállt ezeknek a kísérleteknek; Balázs a proletárdiktatúra alatt funkcionáriusként működött, 1919 végén Bécsbe távozott.

1139. OSVÁT ERNŐ – NAGY ZOLTÁNNAK

[Budapest, 1916. december 26.]

Ha van kész írása, küldje azonnal express ünnepi számra

Osvát

[Címzés:]

Nagy

Debrecen

József főherczeg u. 12.

K: PIM V. 3662/34/5. (Nagy Zoltán-hagyaték) – Távirat.

Dat.: a táviraaton fellelhető adatok alapján.

M: OEAKK, 232. – é. n. dec. 26.

Az ünnepi számról lásd az 1124. számú, illetve a következő leveleket.

1140. NAGY ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Debrecen, 1916 december 27.

[Debrecen, 1916. december 27.]

Osvát szerkesztő úrnak

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

Sürgönyét az éjjel találtam asztalomon, üzleti körútról hazatérve és annak gyászos következménye a mellékelt küldemény. Más írásom most nincsen készen.¹ Tóth Árpád holnap küldi a kért figyelőket.²

Egyúttal arra kérném Szerkesztő Urat, szíveskedjék elküldetni nekem a Nyugat októberi számát, amelyikben Tóth Árpád „Október” című verse megjelent, mert azt nem kaptam meg.³

Klein I. Stefan le akarja fordítani németre a „Nevető Embert”, de nem kapja meg a könyveit Svájcban, ahol most tartózkodik. Arra kér, hogy küldessem el az illető számot a kiadóhivatallal, mert így egyes folyóiratszám megérkezik. Ha nem kerülne nagyobb fáradságába, nagyon lekötelezne, ha ezt a számot elküldetné neki a kiadóhivatal útján.

Czíme: Zürich, Pestalozzi-strasse 12, Pension Dr Deuss. –⁴

Szívességét előre is köszönve, vagyok

szívélyes üdvözléssel

Nagy Zoltán

[Címzés:]

A „Nyugat” szerkesztőségének

Budapest

VI. Vilmos császár-út 51. sz.

III. emelet.

K: OSZK Kt. Fond 253/830. – A levélpapír és a boríték fejléce megegyezik az 558. számú levélével.

Dat.: fbp: Debrecen, ____. (a boríték csonka) – épb: Bp., 1916. dec. 28.

¹ Osvát előző napi sürgönyére Nagy Zoltán *A kéz* című versét küldte el (M: Nyugat, 1917. január 1., 104).

² Tóth Árpád figyelőiről lásd 1141., 1142., 1144.

³ TÓTH Árpád: *Október*. = Nyugat, 1916. október 16., 526–527.

⁴ Nagy Zoltán *A nevető ember legendája* című novelláját (lásd 1077.) Klein fordításában *Die Legende vom lachenden Mann* címmel a konstanzi Oskar Wöhrle Verlag 1922-ben adta ki.

1141. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Debrecen 1916 dec 27. szerda.

[Debrecen, 1916. december 27.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

– sürgönyét ma megkaptam. Igyekszem,¹ hogy holnap a Kosztolányi-
meg Babits-figyelőt | egyaránt: | postára tehessem.² Baj, hogy a Vihart nem

küldték el s így csak most l: miután megvettem a könyvet,: l foghatok hozzá a Babits-, meg Szász-,³ meg Shakespeare-szöveg összeolvasásához, ami bizony kissé megfeszített munka lesz s nem tudom: sikerül-e? Holnap feladandó levelemben egy verset is küldök, nem valami híres alkotás szegényke, de szeretném, ha leadódna s így tőlem is lenne valami a jubiláris számban. Nagy Zoltánnak van egy igen szép kész verse, de töpreng, hogy elküldje-e?⁴ A sürgöny következtében talán mégis elküldi, ha ugyan még idejében megérkezik a kézírata. De az is lehet persze, hogy mindketten lemaradunk. Pedig az én versikém is kész volt már Tátraházán, csak halogattam a postára tételét mindmáig.

Egyébként tűrhetően volnék; január elején megyek fel. A küldött pénzt hálásan köszönöm.

Kéretem Havaskát,⁵ a dec. 1-i, meg a dec. 16-iki Nyugatotat küldje meg nekem, lehetőleg azonnal: boltban vettem meg őket, mert nem kaptam a Nyugattól példányt, most azonban ajándékozni szeretnék valakinek e példányokból s még egyszer megvenni nem akarózik csekélységemnek.

Sok üdvözlettel igaz hívük:

Tóth

K: OSZK Kt. Fond 253/884.

M: NEMESKÉRI 1986, 10.

Tóth Árpádtól az 1917. január 1-jei számban nincs írás. *Rezignáció* című verse, csakúgy, mint Kosztolányi Dezső *Mák* című kötetéről (Békéscsaba, Tevan, 1916), illetve Babits Mihály *A vihar*-fordításáról (Bp., Athenaeum, 1916) szóló figyelője a január 16-i számban kapott helyet (178, 220–221, 221–223). – Lásd 1142., 1144.

¹ *korábban*: megkaptam, igyekszem

² *korábban*: tegyem

³ Szász Károly (1829–1905) református püspök és irodalmár *A vihar*-fordítása 1871-ben jelent meg Pesten a Kisfaludy Társaság Shakespeare-összkiadásának részeként.

⁴ Lásd az előző levelet.

⁵ Havas Irén

1142. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Debr. 1916, dec. 28
[Debrecen, 1916. december 28.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

– a sietve írt figyelők gyarlóságaiért bocsánatot kérek, úgyszintén, hogy idemellékelve egyik rosszabb versemet is olvasnia kell. A jubiláris számra, hosszas habozás után, mégiscsak elküldöm, nincs más. Ha viszont lemaradna, az se baj. Úgy gondolom, hogy a figyelőkkel is kár volt úgy sietnem, nagyon hosszúk lettek, s |:így:| az egyik ezekből is alighanem lemarad. Bármilyen közöltetnék, kérem kedves Szerkesztő úr szokott kegyes korrektúrai munkásságát.

Sok üdvözlettel igaz hívők:

Tóth

K: OSZK Kt. Fond 253/884.
M: NEMESKÉRI 1986, 10.

A küldött írásokról lásd az előző levelet.

1143. LACZKÓ GÉZA – A NYUGAT SZERKESZTŐINEK

1916. dec. 28.
[Budapest, 1916. december 28.]

Kedves Barátaim!

Természetesen nagyon szerettem volna, mint a „gárda” egyik, bár legutolsó tagja vagy a karácsonyi vagy a jubileumi számban szerepelni, a karácsonyról lemaradtam s most, úgy látszik, lemaradok a jubileumiról s erre nézve lenne egypár megjegyezni s némi kérni valóm. Bizonyos, hogy a lap barátai, ha ugyan tördönek csekélységgel, nem fogják véletlenül tartani mind a két számból való kimaradásomat, bizonyos, hogy ebben tévednek s a *Szent Elek násza* közölhetetlen. De ez esetben nem elvártam volna, ehhez nincs jogom, de jól esett volna, ha Osvát, aki <pe> múlt pénteken

megkapta a kéziratot a mai, csütörtöki napig talál egy percet, melyben megüzeni Elek alkalmatlanságát s kér más valami szépművet, hogyhát még se maradjak ki a Jubileumból. Ma fölmentem a szerkesztőségbe s így tudtam meg véletlenül művem oly gyöngeségét, hogy nem jöhet. Mindebből csak azt látom, hogy nekem fontosabb a Hozzátok tartozásom, mint nektek. Nekem |:nem:| mindegy, nektek igen, benn vagyok-e ebben vagy abban a számban. Azt nem követelhetem s a viláგért se tenném, hogy Elek megjelenjék s most már csak azt kérem, hogy mentül előbb küldjék vissza címemre, majd másutt fogok vele megpróbálkozni, talán a Kath.[olikus] Szemlében.¹

Verhaerenről a napokban beszélgettünk Fenyő úrral s említettem, hogy a január közepei számra talán egy tanulmányt írnék róla, de a jubileumi számra, amelybe elégnék ítéltam Eleket, <sz> nem szántam még egy cikket Verhaerenről. Ez nyilván tévedés. Hisz Osvát csak nem akart egy Laczkó-számot: Elek... írta L. G. [-] Verhaeren... írta L. G. – és L. G. új könyve... írta Babits M. – ?²

Ellenben ily intenzív munkálkodás után, a jobb jövő reményében, koronázzatok meg úgy vagy ötven kis bükkal, mert élni mégis kell.

Szíves barátsággal

Laczkó G.

K: OSZK Kt. Fond 253/807.

¹ A *Szent Elek násza* című novellának a Katholikus Szemlében sem leltük nyomát; Laczkó megjegyzése eredendően ironikus.

² Émile Verhaeren (szül. 1855) flamand származású belga költő 1916. november 27-én halt meg, Laczkó nem írt róla a Nyugatban. Babits Mihály kritikája Laczkó Géza *Noémi fia* című önéletrajzi regényéről (Bp., Franklin, 1917) az ünnepi számban olvasható (*Noémi fia*. 124–126).

1144. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

<Bu>

Debrecen, 1916, dec. 29.

[Debrecen, 1916. december 29.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

– siettében írt Babits-figyelőmből kimaradt valami, amit pedig kár lenne¹ elhagyni, t.i. Babits szójáték-fordítói ügyességének méltánylása. Ha még nem volna tehát késő, kegyeskedjék a túloldalon található pár sort beleszedetni² a figyelőbe, mégpedig az utolsó előtti kikezdés végére, oda, ahol a „gilt” meg az „egzercéroz” s „szerencse-mama” példákat idéztem.

Szíves üdvözetekkel:

Tóth

K: OSZK Kt. Fond 253/884. – Ceruzaírás.

M: NEMESKÉRI 1986, 10.

Tóth Árpád az 1141. és az 1142. számú levélben említett Babits-figyelőhöz küldött kiegészítést, amelyet a levélpapírról a nyomda számára leválasztottak.

¹ *korábban*: vo [!]

² *korábban*: hozzászedetni

• 1917 •

1145. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. január 1.]

B. ú. é. k.
igaz szívből:

Dr. Füst Milán

IX. Angyal u. 29.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest.
VII. Aréna út 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Névjegykártya rektóján, a kártya nyomtatott szövege: Dr. FÜST MILÁN | szfv. felső keresk. isk. tanár | BUDAPEST. – Autógráf aláírás nélkül.

Dat.: fpb: Bp., 1917. jan. 1. – épb: a boríték csonka.

1146. KUNFI ZSIGMOND – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1917.¹ jan. 2.
[Budapest, 1917. január 2.]

Kedves Szerkesztő Úr,

sajnos, a január 1-i számra nem írhattam meg a beszélgetésében említett ismertetést. Ha azonban még nem bízott volna meg e munkával mást, a

január 15-iki számra megírhatnám, oly formán, hogy 8–9-ikén átadnám Önnek a kéziratot.

Szívés üdvözlettel igaz híve:

Kunfi Zsgmond

K: OSZK Kt. Fond 253/805. – Levélpapírfejléc: NÉPSZAVA | A MAGYARORSZÁGI | SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT | KÖZPONTI KÖZLÖNYE | SZERKESZTŐSÉG | Telefonszám: József 3-29 és 3-30 [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] Budapest, 191... | VIII, Conti-utca 4

Kunfi Zsigmondtól egyedül *Marx*-cikke jelent meg a Nyugatban (1908. április 1., 376–381), lásd 108.

¹ *korábban*: 1916

1147. KORTSÁK JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. január elejétől]

Igen tisztelt Uram!

Itt küldöm az ígért kéziratokat: egy novellát és régóta tervezett, még mindig csak megérésre váró regényemből egy önálló, elbeszélésszerű fejezetet. Az entente válaszából úgy látom, hogy sokáig fog tartani, amíg az egészet megírhatom, ezért nagyon szeretném, ha legalább ezt a kis részt nyomtatásban láthatnám – ha az Ön szigorú kritikáját kiállotta. A novellát kevésbé szeretem. Nem sikerült úgy, ahogy akartam. Egyébként majd beszélünk róla. Igen kérem, legyen kegyes tudatni vélem, hogy hol és mikor találkozhatunk. Időm – sajnos – van elég, bármikor rendelkezésére állok.

Szívélyesen üdvözlí őszinte híve

Kortsák Jenő

Lakásom címe VIII. Baross utca 112. II/8.

(A Nyugatot hibás címmel kapom még mindig a Szentkirályi utcai címemre; onnan továbbítják ide)¹

K: OSZK Kt. Fond 253/800.

Kortsák Jenő 1914 nyarán bevonult, és „még az első tragikus időszakban került vissza nagybeteg a harctérről”, teljes felépülése évekig tartott (lásd SCHÖPFLIN Aladár: *A tűzrózsák*. Kortsák Jenő novelláskönyve. = Nyugat, 1918. február 16., 353–354).

A fenti levelet leszerelése után írta (vö. „időm – sajnos – van elég”), feltételezhetően az 1916. végi diplomáciai erőfeszítések meghiúsulása után. Ez év decemberében a központi hatalmak béketárgyalásokat célzó jegyzéket intéztek az antanthoz. A jegyzék a Monarchia kezdeményezésére jött létre, de tartalmában és megfogalmazásaival a német politika érdekeit szolgálta, amely folytatni akarta a háborút – az antant elutasító válaszáat 1916. december 30-án tették közzé.

A Nyugatban Kortsák Jenőtől 1917. október 1-jén *A csizma és az Éjszaka a töltesen* című novellák jelentek meg (500–511), míg *Az első* címűt az 1918. augusztus 16-i számban adták közre (257–262) – ez volt a folyóiratban az utolsó prózája. *Osvát* hagyatékában fennmaradtak azonban olyan írásai is, amelyeket a Nyugat nem közölt, és amelyek megnyugtató módon Kortsák egyik leveléhez sem csatolhatóak (lásd 1222., 1263., 1353. is).

¹ A *Budapesti Cím- és Lakásjegyzék* kötetei szerint Kortsák János bankhivatalnoknak – Kortsák Jenő apjának – 1914 tavaszára megváltozott a lakcíme, családjával a VIII. kerület Szentkirályi utca 22. szám alól a Baross utca 112. alá költözött.

1148. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

1917. jan. 5.

[Olasz hadszíntér, 1917. január 5.]

Igen tisztelt Uram,

ezt küldöm, ha beválik, a másik mellé. Amabban szíveskedjék az utolsó versszakban a *már*-szót, *tán*-ra javíttatni. Akkor így lesz: „*Álmodd: ő idejött s tán mögötted nevet.*” Sokszor üdvözlöm mindnyájokat, Önnek mindig kész híve

Tersánszky Józsi Jenő

K: OSZK Kt. Fond 253/882.

M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 131.

1917 januárjában Tersánszky még mindig az olasz fronton szolgált. 1917 februárjától tüdőhurutját több katonai kórházban is kezelték, az év nyarán került vissza a harctérre. Az ottani állapotokat, illetve a Piave melletti 1918-as nyári, kudarcba fulladt offenzívát *Egy ceruza története* című regényében idézte meg (Bp., Révai, 1948). A katonai összeomlás a Veneto tartománybéli Monte Solarolón érte (lásd *A gyermekcsíny haszna.* = TERSÁNSZKY 1968, 178–182, i. h. 181), 1918. október 24-én esett fogságba (lásd Tersánszky Józsi Jenő – Pataky Ferencné Tersánszky Ilonának. [Olaszország, Campo Concentramento N° 4., 1918. november 1.], K: PIM V. 3759/1/3.).

Az olasz fogságból az 1919-es román bevonulás napjaiban elszegényedve és lerongyolódva érkezett meg Budapestre (lásd TERSÁNSZKY 1964, 128), hónapokig a Tihanyi Lajostól kölcsönbe kapott ruhákban járt.

A Nyugat 1917. január 16-i számában *Levél és Most kél a hold* című verseit közölték (162–163), Osváttól az utóbbi vers utolsó előtti sorának módosítását kérte.

1149. AMBRUS ZOLTÁN – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Budapest, 1917. I. 5.
[Budapest, 1917. január 5.]

A keddi vacsorán ott lesz

Ambrus Zoltán.

[Címzés:]
A Nyugat Szerkesztőségének
Budapest VI
Vilmos császár út 51
III

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánétól) – A visszaküldendő levelezőlapokat (fejlécük: → *Lónyay utcai időszak*) Havas Irén címezte meg (lásd 1150–1152. is).

Dat.: fpb: Bp., 1917. jan. 6. – épb: nincs.

M: AZL, 253. – 1917. jan. 5.

Ignotus 1917. január 3-án „a Nyugat fennállása tizedik évfordulójának öröme” január 9-én estére „baráti vacsorára” hívta a lap munkatársait a Hungária Nagyszálló különtermébe¹ – a sokszorosított levél Ambrus Zoltánnak szóló példányát lásd OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan).

A válasz-levelezőlapot Bán Ferenc ([Budapest, 1917. január 5.], K: OSZK Kt. Levelestár [Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánétól]) és Tóth Árpád ([Debre-

cen, 1917. január 5.], K: OSZK Kt. Levelestár [Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól], M: TÁL, 120–121) Ignotusnak címezte, kötetünkben ezeket nem közöljük. – Lásd a következő három levelet is.

¹ A Hungária Nagyszálló a Duna-korzón a Vigadó tér és a Petőfi tér közötti szakaszon állt.

1150. HAVAS GYULA – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Budapest, 1917. január 5.
[Budapest, 1917. január 5.]

Szíves meghívásukat köszönve jelentem, hogy ott leszek.
Tisztelettel

Havas Gyula

[Címzés:]
A Nyugat Szerkesztőségének
Budapest VI
Vilmos császár út 51
III.

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól) – Levelezőlap-fejléc: → *Lónyay utcai időszak*.
Dat.: fpb: Bp., 1917. jan. 5. – ép: nincs.

Lásd az előző levelet.

1151. LACZKÓ GÉZA –
A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Budapest,
[Budapest, 1917. január 6.]

Kedves Barátaim!

A vacsorán részt veszek.
Szíves üdvözléssel

Laczkó Géza

[Címzés:]
A Nyugat Szerkesztőségének
Budapest VI.
Vilmos császár út
51. III.

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánétól) – Le-
velezőlap-fejlec: → *Lónyay utcai időszak*.

Dat.: fpb: Bp., 1917. jan. 6. – épb: nincs.

Lásd 1149.

1152. SCHÖPFLIN ALADÁR –
A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Budapest,
[Budapest, 1917. január 6.]

Az is bolond, a ki el nem megy.

Schöpflin Aladár

[Címzés:]
A Nyugat Szerkesztőségének
Budapest VI.
Vilmos császár út 51
III.

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól) – Levelezőlap-fejléc: → *Lónyay utcai időszak*.

Dat.: fpb: Bp., 1917. jan. 6. – épb: nincs.

Lásd 1149.

1153. ADY ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917–1918]

Drága Ernőm,

igazán mártírsággal tudtam írni. Beteg vagyok s majd meglátsz kikínzott mivoltomban, ha hozzátok lesz módunk és szerencsénk. Kérlek, nagyon vigyázz a korrektúrára, *Te* csináld. Ölel

Adyd

[Címzés:]

A Pallas tek.
nyomda vezetőségének,
de első sorsban, [!] ha ott
van Osvát Ernő úrnak

[Feladói cím:]

Tartalma: Egy vers s
egy levél Osváthoz.

K: PIM A. 208/54. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ceruzairás – Nem postai küldemény.

M: AELev3, 162. – [Csucsá, 1916. júl.]

A Nyugatot 1916. július 1-jétől a Pallas Nyomdában állították elő, azonban nincs adatunk arra, hogy Ady 1916 második félévében Budapesten járt volna. Boncza Miklós 1917. január 5-én meghalt, Ady és felesége még aznap Budapestre utaztak, és ettől kezdve egyre többet tartózkodtak a fővárosban, 1917. november közepén beköltöztek Veres Pálné utcai lakásukba. A fenti és az alábbi levelet időben összeköti a halvány levendula színű boríték, ami minden bizonnyal Adyné ízlését tükrözte.

1154. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Budapest, 1917–1918]

Kedves Nyugat,

a második, sőt harmadik Figyelőt nem írhattam meg, hogy le ne késsek. Majd a jövő számra. Kérem Osvátot, legyen szíves és szeretettel nézze át a korrektúrát.

Ady Endre

[Címzés:]

A „Nyugat”-nak
H.

[Feladói cím:]

Küldi: Ady Endre.

(Egy figyelő és egy vers)

K: PIM A. 208/52. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ceruzafírás – Nem postai küldemény.

1155. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

1917. I. 15.

[Budapest, 1917. január 15.]

Mélyen tisztelt Uram,

Fenyő úr kéri: legyen szíves e levél átadójának a felajánlott régi Nyugat-számokat kiadatni, – Ignotus úr pedig *Békássy* könyvét¹ s a *Mireiot*² kéreti.

Kiváló tisztelettel

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond III/1816/12. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (1.): → *Vilmos császár úti időszak*.

M: BML 1916–1918, 29–30. – [Budapest, 1917. jan. 15.]

¹ Békássy Ferenc (sz. 1893) költő és esszéista 1915. június 25-én elesett Galíciában, irodalmi hagyatékát édesanyja, Békássy Istvánné Bezerédj Emma rendezte sajtó alá. Ignotus az *Elmerült sziget...* című Békássy-verseskötet iránt (Bp., Lampel, 1915) érdeklődhetett, a *Fantáziák és gondolatok* című kettős kötet (Bp., Lampel, 1916) csak január második felében került ki a nyomdából, hiszen Békássy Istvánné 1917. január 9-i levelében Babitsnak panaszkodott, hogy „a könyv ezúttal [...] keservesen készül” (lásd BML 1916–1918, 25). – A kettős kötetéről szóló recenziókat a lapok január legvégétől közölték.

² Frédéric Mistral (1830–1914) provanszál nyelven író francia költő *Mirèio* című elbeszélő költeményét Gábor Andor ültette át magyarra (Bp., Dick, 1916), Babits a fordítást erős kritikával illette (*Mirèio*. = Nyugat, 1916. november 16., 718–722).

1156. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Davos január 16.
[Davos, 1917. január 16.]

Kedves jó Uram!

Mellékelten küldök két kéziratot, amelyet holnapután követni fog egy rövidebb aktuális cikk, francia háborús dolgokról.

Ha nem lesz terhére, akkor privát levelet is küldök Önnek.

Köszönöm a levonatot.

Szeretettel üdvözöljük:

Kádár

U.i. A Nyugatot nem kapom. Dec[.] 15[.], január 1. hiányzik megint, ami annál csodálatosabb, mert eddig semmiféle postám nem vészett el. Kérem nagyon szépen, legyen szíves megreklamálni.

K: OSZK Kt. Fond 253/787.

Kádár Endre leveléhez *Genre* című novelláját (M: Nyugat, 1917. március 1., 446–453) és *Három vázlat egy naplóból* című prózáját (M: március 16., 540–545) mellékelhette. A *francia szocialisták* című cikkét január 20-án postázta (lásd 1158.), az írás a február 1-jei Nyugatban jött (308–311).

1157. RÉVÉSZ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. január 18.]

Kedves Osvát,

egy gyors fáradozást kérnék tőled; az a szándékom, hogy a könyvem végén, ezúttal először közlök egy feltüntetést, hány könyvem jelent meg. Az évszámokat azonban nem tudom és nincsen meg, egy könyvem sem; úgy sejtetem, hogy a te könyvtáradban együtt vannak a könyveim, így megkérnélek írni le nekem a könyvek címe mellett a dátumot is, mikor jelentek meg. A díszes névsor ez:

Emberek harcza	(Évszám?)	1899
Forgatagban	"	1902
Új novellák (Révai és Sal.)	"	?
A nagy börtön	"	1907
Találkozás Hamupipőkével	"	1909
Velük, értük	"	1911
A magunk útján (Világosság)	"	?
Vonagló falvak	"	1914

Tedd meg ezt barátom, postafordultával és *várandós* állapotomról mindenki előtt hallgass; ha a könyv megszületett, te leszel az első ember, akinek a korcs taknyost megmutatom.

Szervusz

Révész Béla

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest
VII. Aréna út 66.

[Osvát Ernő ceruzával írta a levélre a megjelenési évszámokat és a két nyomda nevét – a bal margón olvasható:] Tolstoj? (1911.)

K: OSZK Kt. Fond 253/848. – Borítékfejléc: NÉPSZAVA | SZERKESZTŐSÉGE | BUDAPEST | VIII. KERÜLET | CONTI-UTCA 4

Dat.: fpb: Bp., 1917. jan. 18. – épb: nincs.

Révész Béla a *Beethoven. Miniature* című kötet (Bp., Bíró Miklós, 1917) megjelenése előtt kérte Osváttól az adatok összegyűjtését. Osvát a levelet nem küldte vissza Révésznek, mindazonáltal a könyvek listája – az első tételt kivéve – megtalálható a kiadvány végén. A Révész-könyvek kiadói a következők voltak (pótolva a hiányzó évszámokat is): *Emberek harca*, Pátria Ny.; *Forgatagban*, Berkovits Ny.; *Új novellák*, Révai–Salamon Ny., 1905; *A nagy börtön*, Jókai Ny.; *Találkozás Hamupipókével*, Singer és Wolfner; *Velük, értük*, Franklin; *A magunk útján*, Világosság Ny., 1913; *Vonagló falvak*, Pallas Ny. – Révész *Tolstoj Leo élete* című munkája (Bp., Eke) 1911-ben került forgalomba.

A levélből következtethetünk Osvát otthoni könyvtárának gazdagságára is.

1158. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Davos január 20.

[Davos, 1917. január 20.]

Kedves jó Uram!

Itt küldöm a cikket, ha tetszeni fog Önnek!¹ Szeretnék minden számba ilyen gyors és hirtelen cikket írni, talán nem is lenne érdektelen, mert úgy érzem, egyre nagyobb lenne a biztosságom. Hisz az ilyesmi technika.

Ha csak a kényszerűség rá nem parancsol, nem szeretnék többet újságíró lenni, a mai körülmények között mégis sokszor újságírónak is érzem magam. Azonkívül kegyetlenül bánt ez a förtelmes helyzet, írja M-csi,² hogy referált róla önnek: M. a főnök³ nem akar elengedni, s viszont környezete nem akar s nem enged levegőhöz jutni. Nem beszélek a levegőbe, hisz mielőtt kezdtem volna velük, otthonról megkaptam a jelet, hogy mi fog történni. Érthető kínos helyzetem: szólni nem szólhatok, mert halálos ellenséget szerzek, a mostani nagy jóakaró személyében is, és így demobilizálva vagyok egy nagyon kis, kicsike fizetéssel.⁴

Hál' Istennek, most kicsit realisabb szemmel nézem ezt a disznóságot. Szünet és megszakítás nélkül dolgozom és először életemben érzem a munka örömét és fejlődésem vonalát. Amennyit csak közölhetnek tőlem, annyit

akarok küldeni, kell, hogy szóhoz jussak! Legkésőbb április elsején megy a regény, a kisebb persze.⁵

– Ne haragudjon Uram, ismeri őszinte érzésünket önhöz, kellett, úgy éreztük mindaketten, hogy ezzel az aprósággal jelezhessük szeretetünket, hogy önmagunkat kielégíthessük.

Az aktuális dolgok korrektúráját kérem ne méltóztassék kiküldeni, hanem jóbarátomhoz: Móricz Miklóshoz, aki megcsinálja a korrektúrát. Bár még nem írtam neki, tessék csak hozzá küldeni egy telefonüzenettel, (Ipar-kamara) olyan viszonyban vagyunk, hogy nyugodtan tehetjük ezt. Különben is egyidejűleg írni fogok neki.⁶

Csak a folytonosság kedvéért, kérem Önt, hogy üzeneteit ezután is legyen szíves M-ra⁷ bízni; de esetleg tovább adja Móricz is.

Szeretettel üdvözöljük önt

Kádárék

U.i. Kellenek[-]e hasonló dolgok: Politika mögül? Például: Béke-lehetőségek stb?

[Címzés:]
{...}GAT
t. szerkesztőségének.
{...} Osvát Ernő úr kezéhez.
BUDAPEST.
Vilmos-császár út 51.
RECOMM.

[Feladói cím:]
Abs. Endre Kádár. Davos.

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – A címzés és a feladói cím írógéppel – A levelet a cenzúrahivatal átvizsgálta, a boríték rektóján található hatósági pecsét szövegét és az újrazáráshoz használt címke feliratát lásd 1136.

Dat.: fpb: Davos-Platz, 1917. jan. 21. – épb: Bp., 1917. jan. 24.

¹ A *francia szocialisták* című írásról lásd 1156. – ez volt Kádár utolsó politikai érdekű cikke a Nyugatban.

² Mohácsi Jenő

³ Kádár Az Estet tudósította Svájcból, az említett „főnök” minden bizonnyal Miklós Andor (1880–1933), Az Est tulajdonos-főszerkesztője.

⁴ javított szó

⁵ *Balalajka* című regényét 1918-ban adta közre a Nyugat.

⁶ Móricz Miklós 1917-ben segédtitkárként dolgozott a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál.

⁷ Mohácsi Jenő

1159. RÉTI ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Arad, 1917 január 21
[Arad, 1917. január 21.]

Igen tisztelt Osvát úr!

Tisztelettel küldöm ezt a kis írást.¹ Nagyon örülnék, ha volna benne, ami megnyerné tetszését.

Azt hiszem, most hosszabb ideig nem tudok munkához jutni.

Az utam visszafelé is elég szerencsés volt. Nagyon örültem, hogy elmentem és utólagosan is újra köszönöm, hogy nem feledkeztek meg rólam.²

Igaz tisztelettel

Réti Ödön

Batthyáni [!] utca 39

K: OSZK Kt. Fond 253/846.

¹ Ti. *A sátán vigyorgog* című novellát (Nyugat, 1917. február 16., 396–404).

² Réti a Nyugat 1917. január 9-i, jubileumi vacsoráján vett részt.

1160. SZABÓ DEZSŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Ungvár, jan. 24.
[Ungvár, 1917. január 24.]

Igen tisztelt Uram!

A Fenyő szerkesztő úrnak küldött kiadandó könyvem szövegével egy regényt is küldtem a Nyugat számára. Mivel nehezen olvasható írásomból

csak lassan, az egész elolvasása után lehet azt a beállítást megkapni, mely az egész helyes értékelésére szükséges, engedje meg, hogy ezt előre megadjam, nehogy egyik vagy másik részlet előre elkedvetlenítse.

A regény hőse, illetőleg egyetlenegy személye az a lelkialkat, melyet már sokszor érintettem, de végleges kifejtését és tragédiáját itt adom. Az az ember, aki abban a lódulásban, amit az utolsó 150 év jelent[,] nem tud elhelyezkedni, anélkül, hogy a múltban és a múlttal tudna élni. Lelkének modern elemei nem engedik ezt, viszont a múlt még az összes innerváló szállal¹ kezében tartja. Egy gép, melyet még a múlt húzott fel, de a hit <kie . . .> kiesett belőle. Ezért végig csinálja a régi rajongók minden lelki rángását, anélkül, hogy a hit szankciója megnyugtatóná. Nem hívó, de nem is szkeptikus, egy régi szuggesztió betege.

Szükségszerűen vannak ebben egyes részek, amikre az lesz a benyomása, hogy azokat már megírtam. Minden, amit írtam s amit valaha fogok írni, oly szoros egységben van, hogy ez elkerülhetetlen. Rousseau, Chateaubriand,² Zola és egy bizonyos fajtájú írók egy tömege igen gyakran oldalakon szóról szóra ismétlik magukat egész addig, míg mondanivalójuk teljes szintézisében jelenik meg. Én bizonyos lelki dolgokat végleg ebben a regényben intéztem el. Különbösen az a néhány ismerősnek tetsző rész leginkább olyan dolgaimban fordult elő, melyek³ elkoppantak [?] a napvilágtól.

Ezt a típust – a hőseét – igen sok példányban könyököltem, [!] nagyon szimpatikusnak és szánandónak találtam és teljesen átéltem. Nagyon kérem teljes figyelmét hozzá. Igen szeretnék, [!] ha minél hamarabb megjelenhetne a Nyugatban, mert ígéretem van, hogy németre is lefordítják.

Öszinte tisztelettel
üdvözli

Szabó Dezső

K: OSZK Kt. Fond 253/864.

Szabó Dezső 1914 őszétől Ungváron tanított. A Nyugattal való kapcsolata 1916–1917 fordulóján szakadt meg, miután egyszerre több írását kapta vissza a folyóirattól. Szabó ingerülten kérte számon a szerkesztőség eljárását, ugyanakkor elfogadta az ajánlatot, miszerint a Nyugat könyv alakban is közreadná munkáit (lásd *Feljegyzések*, 435–437) – erre végül nem került sor. Prózakötete *Napló és elbeszélések* címmel 1918-ban Gyomán, Kner Izidornál jelent meg, a *Nincs menekvés* című regényt 1917-ben Ungváron a szerző adta ki.

¹ (*lat., orv.*): idegszerűen behálózva

² François-René de Chateaubriand (1768–1848) francia író és politikus.

³ *javított szó*

1161. BACSÓ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

Kassa, 1917. január 25.
[Kassa, 1917. január 25.]

Kedves Szerkesztő úr,

ez alkalommal nem irodalmi ügyben alkalmatlankodom, amit most szeretnék keresztülvinni az megváltoztatná egész katonai helyzetemet, életemet és mindent.

Az É. U. pályázatjelentése alapján¹ ugyanis én nem kérhetném az önkéntességet, most azonban egy olyan kedvező körülmény mutatkozik, amelyet szeretnék céлом keresztül vitelében felhasználni. Ugyanis a vallás és közokt. ügyi minisztérium egy rendelete úgy intézkedik, hogy a kereskedelmi iskolákban érettségire előkészítő tanfolyam létesíttessék. Kerekes profes[s]zorom felszólított, hogy mozgassak meg minden követ arra nézve, hogy ebbe a tanfolyamba bejuthassak.² Miután azonban a miniszteri rendelet egy szakasza úgy intézkedik, hogy ebbe a tanfolyamba azok vétetnek föl, akiket az iskolai tanulmányai[k]ban akasztott meg a háború, az iskola kassai igazgatósága engem a maga felelősségére nem vehet föl ebbe a tanfolyamba[,] az csak *miniszteri* (vagy ügyosztályfőnöki) intézkedés folytán lenne lehetséges.

Azért a következő nagyon nagy kérésem volna:

Legyen szíves kedves Szerkesztő úr Ignotus közbenjárásával (vagy ahogy Ön jobbnak látja) Márkus Miksát³ felkérni arra, hogy az érdekeben járjon el a minisztériumban vagyis *forszírozza ki a minisztériumnál azt a leiratot, amelynek értelmében a vallás és közokt. ügyi minisztérium utasítja a kassai kereskedelmi iskola igazgatóságát arra, hogy engem az előző iskolai bizonyítványaim alapján |:a most februárban:| a tanfolyamba felvegyen.* Megjegyzem, hogy ezt el nem utasíthatják, mert ilyen eset a múlt esztendőben is megtörtént itt Kassán egy ismerőssémmel (igaz ugyan, hogy annak ügyében egy munkapárti képviselő járt el.)

Szerkesztő úrnak talán mondanom sem kellene, hogy milyen nagyfontosságú ez a kérdés egész katonai jövődömre, saját lelki nyugalmamra és egész sorsomra nézve. Ha tehát nem túlságosan terhes Önnek, nagyon szépen kérem szíveskedjék ez ügyben a legjobb belátása szerint eljárni.

Jelen sorok átadóját megbízta azzal, hogy az esetben, ha Szerkesztő úrnak az a véleménye, hogy ezt a „műveletet” az én jelenlétem nélkül el tudja intézni, megmondja neki[,] aki ezt az üzenetet elhossa nekem, az esetben, ha úgy gondolja Szerkesztő úr, hogy az <az> én személyes <Pesten> fenntartzkodásom nélkül nem sikerülne a dolog, akkor azt is megmondaná, amire ő egy táviratban értesít és én azonnal eljárrok a dologban, hogy felutazhassak.

Az erkölcsi hasznon kívül még anyagi hasznom is lenne az ügyből, mert az esetben ha a tanfolyamba bejuthatnék, körülbelül 500 Korona vizsga és egyéb költségeket is megtakaríthatnék, ami tekintve szomorú szegénységemet igen jelentős, mert hiszen amúgy is csak egy terhes kölcsönrel tudnám ezt az összeget megszerezni.

De én azt hiszem, hogy Szerkesztő úr átlátja e lépés minden előnyét anélkül is, ha én ezt különösebben hangoztatnám.

Végezetül még bocsánatot kérek, hogy ilyen természetű kérelemmel alkalmatlankodom, de őszintén megvallva nincs senkim Budapesten, akit erre felkérhettem volna azonkívül fölbiztosított engem az a jószágos és szeretetteljes⁴ jóindulat is, amelyet Szerkesztő úrnál a legutóbbi találkozásunk alkalmával tapasztaltam.

Várva szíves válaszát maradok
a legőszintébb nagybecsüléssel
igaz híve

Bacsó Béla

Kassa, Árpád u. 24.

U.i. Az engedély megszerzésénél lehetne azzal is érvelni, hogy a háború kiterése engem is tanulmányaimban akasztott meg, azonkívül azzal, hogy én teljes hat hónapig viseltem az önkéntesi karpaszományt, amely körülmény most megalázott helyzetet teremtett számomra és amelyből az érettségi megszerzésével kikerülhetnék. Hiszen ha azokban a bürokratikában csak egy párnyi emberi érzés van, hát el nem utasíthatják a kérvényemet.

K: OSZK Kt. Fond 253/709.

¹ Az Érdekes Újság 1916-os regénypályázatának eredményhirdetése az 1917. január 21-i számban olvasható (lásd 1073.).

² Kerekes Györgynek hívták Bacsó tanárát a kassai felsőkereskedelmi iskolában.

³ Márkus Miksa (1868–1944) a Magyar Hírlap főszerkesztője és tulajdonosa több más megbízatása mellett a Budapesti Újságírók Egyesületének elnöki tisztét is betöltötte. – Ignotus a Magyar Hírlap újságírójaként (is) dolgozott.

⁴ javított szó

1162. BACSÓ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

Kassa, 1917. január 25.

[Kassa, 1917. január 25.]

Kedves Szerkesztő Úr,

egy levelet küldtem kedves Szerkesztő úrhoz egy Pestre menő bajtársammal, amelyben azt a kérelmet terjesztem elő, hogy szíveskedjék Márkus Miksa útján a <mi> vallás és közokt. ügyi minisztériumnál keresztülvinni, hogy én a most itt Kassán a kereskedelmi iskolában létesítendő előkészítő tanfolyamba <be> felvehető legyek. Abban a levélben ezt a kérdést én a leg-részletesebben megírtam. Amikor azonban a levél átadását szívesen magára vállaló fiatalember már elment, akkor jutott eszembe, hogy célszerű lenne, a mellékelt hivatalos írást is eljuttatni Szerkesztő úrhoz, ebben ugyanis igazolva van, hogy a vizsgálatra én már kaptam engedélyt. Én annak idején egy esetleg létesítendő előkészítő tanfolyamba való felvételemet kértem, erre vonatkozik az iratban foglalt azon kitétel: „*Előkészítő tanfolyam nincs terve véve.*” Tehát, akkor ez volt az ok az elutasításra, most amikor azonban van előkészítő tanfolyam, most megadhatják az engedélyt egy kis jóakarattal. Hát ezt a jóakaratot kéne belőlük kiforszírozni, olyanféleképpen, hogy a miniszterium egy leiratot bocsátana ki, amelyben utasítja a kassai keresk. iskola igazgatóságát arra, hogy engem a most februárban meginduló előkészítő tanfolyamba az okmányaim alapján felvegyen.

Az természetesen a körülményektől függ, hogy szükség van-e erre az ügyiratra, mert ha enélkül is menne a dolog, hát akkor is jó, én csak azért küldöttem, mert arra gondoltam, hogy így megkönnyítem az eljárást.

Mégegyszer felemlíttem, hogy ha az ügy sikerülne, óriási módon megkönnyebbülne a helyzetem a hadseregbenél.

Úgy tudom, hogy az ügynek *Neményi* ügyosztályvezető a referense.¹
Szíves eljárását nagyon de nagyon megköszönve maradok,
igaz nagyrabecsüléssel

Bacsó Béla

Kassa, Árpád u. 24.

K: OSZK Kt. Fond 253/709.

¹ Neményi Imre tanácsos vezette a vallás- és közoktatásügyi minisztérium VI.b. ügyosztályát, amelyhez a tanfolyamok tartoztak.

1163. CHOLNOKY LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest 1917 I/31.

[Budapest, 1917. január 31.]

Igen tisztelt, kedves jó Szerkesztő uram!

Kérem szépen: a Viktor-tanulmány készül ám, még pedig kedvvel, szépen, alaposan. De ne tessék haragudni, hogyha terminust nem mondok; ha én terminusra dolgozom, elfog a nyugtalanság, az idegesség, a fantáziám megőrül.

Egyszer csak betoppanok. Ugye így jó lesz, kedves jó Szerkesztő úr?
Addig is szíves elnézését kérem és vagyok lekötelezett, hálás tisztelője

Cholnoky László.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztőjének.
Budapest.
Vilmos császár út 51. III.
Nyugat.

K: PIM V. 955/12. (Reichard Piroska-hagyaték)

Dat.: fpb: Bp., 1917. febr. 1. – ép: nincs.

Cholnoky László bátyjáról, Viktorról való emlékezése a *Nyugat* 1917. április 1-jei számában olvasható (*Cholnoky Viktor*. 660–678).

1164. FARAGÓ MIKSA – OSVÁT ERNŐNEK

1917 2/2.

[Budapest, 1917. február 2.]

Kedves Osváth Úr!

Bátor voltam egy tanulmányomat Önnek megküldeni. (Győri útján) Nagyon örvendének, ha elfogadná a *Nyugat* számára. A kérdés a legaktuálisabb és a legfontosabb.

Nagyon kérem mielőbbi szíves értesítését.

Üdvözli szívből híve

Faragó

V. Szabadság tér 8.

K: OSZK Kt. Fond 253/743. – Névjegykártyán, a kártya nyomtatott szövege: FARAGÓ MIKSA | AZ OSZTRÁK–MAGYAR BANK ELLENŐRE | BUDAPEST – Ceruzáírás.

Faragó Miksának 1912 után nem jelent meg írása a *Nyugat*ban.

1165. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1917 febr 4.

[Budapest, 1917. február 4.]

Kedves Ernőm,

amennyiben a nálad lévő tárcakéziratomat nélkülözheted, légy szíves azt átadni annak az embernek, aki ezeket a sorokat hozza. Természetes, hogy

a lehető legrövidebb időn belül mással fogom pótolni a kéziratot. Hogy vagy-
tok? Mindenkinék üdvözlét és ölelés.

Baráti szeretettel

Szini Gyula

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Nyugat szerkesztősége
Vilmos császár út 51
III. em.

[Szini ceruzaírásos megjegyzése a kézbesítés időpontjára vonatkozóan:]
d.u. ¾ 5-ig

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Levélpapírfejléc: PESTI NAPLÓ | Szerkesztő-
ség és kiadóhivatal: VI., Vilmos császár-ut 55. | [mindkét oldalon:] 67. évfolyam. |
[bal oldalon:] Kiadóhivatal: | Vilmos császár-ut 55 | saját házában. | [jobb oldalon:]
Szerkesztőség: | Vilmos császár-ut 55 | saját házában. | [jobb oldalon kitöltendő dá-
tumrész:] Budapest, 191... – A boríték fejléce megegyezik az 1100. számú levélével.
– Nem postai küldemény.

A Nyugat-tartalomjegyzékekből úgy tűnik, hogy Szini a visszakért tárcát nem
pótolta *alkalmas* kézirattal.

1166. RÉDEY TIVADAR – ISMERETLENNEK

Budapest 917 II/7
[Budapest, 1917. február 7.]

Igen tisztelt Uram,

szíves közvetítésével a Nyugatnak kívánok bemutatkozni azokkal a
versekkel, amelyeket levelem kíséretében küldök. Nem tudom, milyen mér-
tékben van szükségem a bemutatkozásra; ha tőlem eddig nem hozott is sem-
mit a Nyugat, rólam ismételten esett már szó a hasábjain: a könyveimről Ba-
bits meg Laczkó írtak annak idején.¹

Tíz esztendei nyilvánosság után kérek helyet a Nyugatban az írásaim
számára, amelyeket éretteknek és teljeseknek érzek. Szeretném, ha verseim

a maguk erejéből boldogulnának az új hajlékban, azért juttatom őket – ismeretlenül – az Ön kezébe s azért nem gondoltam rá soha, hogy azok közül, akikkel jó barátságban vagy régi ismeretségben vagyok (Babitsot, Laczkót, Schöpflint gondolom), bárkit is bármiféle obligóba hozzak a közbenjárással.²

Tisztelettel kérem, méltóztassék a küldemény sorsáról a Nemzeti Múzeum Könyvtárába dirigálni a szíves értesítést.

Üdvözlettel és köszönettel vagyok
kész híve

Rédey Tivadar

K: OSZK Kt. Fond 253/843. – Levélpapírfejléc: A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM | ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁRA.

¹ Rédey Péterfy Jenő című könyvéről Babits Mihály írt a Nyugatban (lásd 382.), Laczkó Géza Rédey Tivadar versei című figyelője az 1913. február 16-i számban jelent meg (318–319).

² Rédey Július című verse az 1917. október 16-i (610–612), az Óda egy arany medailonhoz és a Szicilián a kezédről az 1918. május 16-i számban kapott helyet (878).

1167. HAVAS IRÉN – SÁRKÖZI GYÖRGYNEK

1917. február 10

[Budapest, 1917. február 10.]

Igen tisztelt Uram,

Osvát szerkesztő úr kéri, hogy, ha ideje engedi, legyen szíves őt szerdán d.u. 4 és 5 óra közt a szerkesztőségben felkeresni.

Tisztelettel

Havas

K: OSZK Kt. Fond 17/72. (Sárközi György-hagyaték) – Levélpapírfejléc (1.): → Vilmos császár úti időszak – Gépirat, autográf aláírással és a Nyugat bélyegzőjével: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

Sárközi György (1899–1945) költő, író, műfordító. 1917-ben a Markó utcai állami főgimnáziumban érettségizett, majd egy évig a jogra járt. Rövid ideig a Révai

Testvérek, majd 1919-től 1938-ig az Athenaeum lektora, 1935-től irodalmi vezetője; 1935 és 1938 között a Válasz szerkesztője.

Sárközi Györgyöt Osvát fedezte fel, verseit rendszeresen közölte a Nyugat (lásd 1223. is), de első kötete – *Angyalok harca* címmel – csak 1926-ban került forgalomba.

1168. RÉVÉSZ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. február]

Kedves Barátom,

nem tudom, hogy rendelkezel az időddel, de este $\frac{3}{4}$ 7 órakor keresni foglak az Andrássy-kávéházba[n], ahova anyámtól jövök és szeretném neked, szemtől-szemben átadni – a könyvemet.

A viszontlátásra
köszönt

Révész Béla

[Címzés:]

Ngs

Osvát Ernő

szerkesztő úrnak

VII. Aréna út 66.

Reggel 9-kor¹

K: OSZK Kt. Fond 253/848. – Nem postai küldemény.

Noha azon évek alatt, amíg Osvát az Aréna úton lakott, Révész Bélának több könyve is megjelent, a levelet – az 1917. január 18-i levélben foglalt ígéret alapján – a *Beethoven. Miniature* című kötet 1917. februári elkészültéhez kapcsoljuk.

¹ Révész Béla megjegyzése a borítékon a kézbesítés időpontjára vonatkozik.

Az alábbi üzeneteket tartalmi és formai hasonlóságok alapján közöljük e helyütt, noha datálásukhoz egyértelmű támpontokkal nem rendelkezünk. A fenti borítékkal azonos típusú az alábbi és az 1917. március 7-i levélboríték (lásd 1180.), ez utóbbi (postán feladott) levél borítékja kivételével a másik kettőn – miként az 1170. számú üres borítékon – „A kézbesítés díjtalan”-bélyegzés is olvasható.

1169. RÉVÉSZ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

Péntek
[Budapest, 1917 körül]

Kedves Barátom,

egy hete, hogy a Palace-kávéház kasszájában őrzök számodra 50 Britanikát, amit Elek hozott. Gondoltam, hogy bejös[s]z, ezért nem értesítettem, de most már *kistájgerolnak*¹ és megírom jönnél be ma este 8 órakor a kávéházba, hogy a kincses portékát elvigyed. Én ott leszek,

Szeretettel

Révész Béla

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Aréna u. 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/848. – A levélszöveg ceruzairás – Nem postai küldemény.

¹ (*ném. ered.*): kilakoltatnak

1170. RÉVÉSZ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917 körül]

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Aréna út út [!] 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/848. – Üres boríték – Nem postai küldemény.

Az alábbi két levelet Révész feltehetően ugyanazzal a tollal írta, mint amellyel a fenti borítékot megcímezte:

1171. RÉVÉSZ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917 körül]

Kedves Barátom,

ha a dolgaiban nagyon meg nem zavarlak, arra kérnélek, hogy ma (szerda) délután fél öt órakor a Hollandia című kávéházban, a Te közeledben találkozunk és egy óra hosszat beszéljünk. Én mindenesetre ott leszek, ne hagyd ott magamban búslakodni.

A viszontlátásra köszönt

Révész Béla.

K: PIM V. 955/6. (Reichard Pirooska-hagyaték)

1172. RÉVÉSZ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917 körül]

Kedves Osvát,

ha nagyon meg nem zavarom időbeosztásodat, kérnélek arra, hogy este 6 órakor legyél a tájékonon fekvő¹ *Hollandia*-kávéházban (Aréna út és Nagy János utca sarok),² várni foglak ottan.

Szeretettel

Révész Béla

K: MTA KIK Ms 10.250/44. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)

¹ javított szó

² jelenleg VII. ker. Dózsa György út és Benczúr utca sarok

1173. RÉVÉSZ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest,]

Kedves Gyerekem,

itt vannak az okmányok; csak okosan, erélyesen – 2-kor a Mátyásban¹ találkozunk.

Szervusz

RB.

K: OSZK Kt. Fond 253/848. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: RÉVÉSZ BÉLA

¹ ti. a Mátyás király kávéházban

1174. RÉVÉSZ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest,]

Kedves Osváth,

kerestelek itt, a barlangodban. Kérnélek, ha kedved van hozzá, hogy este fél 10 óra tájban találkoznánk. Sok mindenről szeretnék veled beszélgetni. Tekintettel Reád, a Keleti-kávéházban várlak. Légy szíves, telefonálj be este ½ 7 óraker a redakcióhoz, hogy odajös[s]z-e.

Üdvözöl

Révész Béla

[Címzés:]

Ng.

Osvát Ernő

Úrnak

K: OSZK Kt. Fond 253/848. – Ceruzairás – Nem postai küldemény.

1175. AMBRUS ZOLTÁN – HAVAS IRÉNNEK

[Budapest, 1917. február 23–24.]

Igen tisztelt Nagysád!

Külön borítékban küldöm Mirbeau-ról írt cikkem *első részét*. Minthogy még majdnem annyit kell írnom, mint a mennyit küldök, szeretném, ha a cikk befejezése a jövő számra maradhatna, mint második és utolsó közlemény. Ha ez azonban nem lehetséges, kérem, kegyeskedjék délután fél négy tájban telefonozni a Medikusba és hétfő reggel újra elküldeni hozzám kéziratért; abban az esetben ugyanis, ha okvetetlenül szükségesnek találják, megírom hétfő reggelre a befejező részt is.

Még másik kérésem is volna. A mennyiben egyá[ll]talan lehetséges, hogy már ma délután elküldhetnék az első közleménynek szánt kézirat honoráriumáért, kérném, méltóztatnék erről is értesíteni, délután félnégy tájban. Úgy számítom, hogy a most küldött kézirat 7 oldalra terjed, tehát 105 koro-

náról volna szó. Természetesen, ha csak 6 oldalt tenne ki, a következő alkalommal kevesebbet kapnék egy oldalnyival.

Bocsánatot kér az alkalmatlanságért és kezét csókolja tisztelő híve

Ambrus

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól)

Az Octave Mirbeau (1848–1917) francia íróról szóló cikk az Ambrus által jelzett nagyobb terjedelemben, az 1917. március 1-jei számban kapott helyet (*Mirbeau*. 454–466). 1917. március 1. csütörtök volt, így Ambrus az előző hét péntekjén vagy szombatján, február 23-án vagy 24-én fordulhatott kéréseivel Havas Irénhez. – Az írás autográf korrektúráját lásd OSZK Kt. Fond 253/907.

A fenti levélhez válaszként két, Havas Irén által írt üzenet is kapcsolható, NB. két különböző alkalomról van szó:

1176. HAVAS IRÉN – AMBRUS ZOLTÁNNAK

Péntek
[Budapest, 1917 körül]

Mélyen tisztelt Uram,

tisztelettel tudatjuk, hogy kéziratáért hétfőn reggel fogunk elküldeni.
Kiváló tisztelettel

Havas

K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) – Levélpapír-fejléc (1.): → *Vilmos császár úti időszak* – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

1177. HAVAS IRÉN – AMBRUS ZOLTÁNNAK

[Budapest, 1917 körül]

Mélyen tisztelt Uram,

engedje meg, hogy bocsánatot kérjek Öntől tegnapi feledékenységemért s megkérjem, hogy cikkét *hétfő reggelre* méltóztassék megírni. Intézkedtem, hogy a nyomdából hétfőn reggel 8 órára érte küldjenek.

Mély tisztelettel

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) – A Nyugat-levelezőkártya fejléce (2.): → *Lónyay utcai időszak*.

1178. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

Budapest, 1917. március 5.
[Budapest, 1917. március 5.]

Igen tisztelt Uram,

Fenyő dr. úr megbízásából értesítem, hogy a ma esti találkozó közbejött akadály miatt elmarad. Ha a szerkesztő úrnak bármi fontosabb közölni valója lenne, felkeresi vagy küldönc útján fogja Önt értesíteni.

A vádtanács végzését idemellékelem.

Kiváló tisztelettel

Havas

K: OSZK Kt. Fond III/1816/13. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (1.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat, autográf aláírással és cégbélyegzővel: NYUGAT I IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

M: BML 1916–1918, 56. – [Budapest, 1917. márc. 5.]

Babits Mihály *Fortissimo* című verse a Nyugat 1917. március 1-jei számában jött (494–495), az ügyészség a folyóiratszámot „a közbotrány okozására alkalmas” tartalom miatt elkobozta, és Babitsot „vallás elleni vétség” vádjával perbe fogta (a végzés szövegét lásd BML 1916–1918, 279). – Az ügyet a budapesti királyi büntető

törvényszék március 6-án tárgyalta, majd megkezdték a vádirat előkészítését. Április közepén azonban Váry Albert sajtóügysz ígéretet tett arra, hogy a költő elleni eljárást megszüntetik, ami augusztusban be is következett (lásd BML 1916–1918, 70, 280–281, illetve 196–199). – Az ügy dokumentumait lásd OSZK Kt. Fond III/1580–1581. (Babits Mihály-hagyaték).

Lásd a következő levelet is.

1179. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1917. március 5.]

Tárgyalás kedden délelőtt 11 órakor Markó ucca 27. II. 22. Mitkovich [!] bírónál

Nyugat

[Címzés:]

Babits

Reviczky u. 7.

K: OSZK Kt. Fond III/1578/14. (Babits Mihály-hagyaték) – Távirat.

Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.

M: BML 1916–1918, 56. – [Budapest, 1917. márc. 5.]

A kritikai kiadás a táviraton jól olvasható „Mitkovich bírónál” szavakat elhagyta – az ügyet Mikovich Lajos bíró tárgyalta.

Török Sophie ceruzával a következőket jegyezte a budapesti királyi büntető törvényszék vádtanácsának 1917. március 5-i, a tárgyalásról értesítő végzésének rektójára: „Mikovich Mihálynak jó barátja lett, házas korunkban is gyakran meglátogattuk a kedves és liberális gondolkozású öregurat” (K: OSZK Kt. Fond III/1581/2., Babits Mihály-hagyaték).

Lásd az előző levelet is.

1180. RÉVÉSZ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. március 7.]

Kedves Barátom,

úgy tudom Ady még hétfőn elutazott és gondolom, hogy a kéziratot se hagyta maga után; bizonytalan ember ő az ilyesmire, sok minden összevisz-szaság félretolja az akaratát. Ha nem kényelmetlen neked, megkérnélek be-szélnél Schöpflinnel,¹ úgy amint elgondoltuk, talán van kedve a dologhoz – nekem ugyanis most már mindenkép[pen] fontos, hogy 15-én a Nyugat is-merthesse a könyvet, mert ez a hosszú lapredukció igen zavarta az írás üzleti forgalmát.

Szeretettel köszönt

Révész Béla

[Címzés:]

Nagys.

Osvát Ernő

szerkesztő úrnak

Bpest

VII. Aréna u 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/848. – Levélpapírfejléc: NÉPSZAVA | A MAGYAR-ORSZÁGI | SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT | KÖZPONTI KÖZLÖNYE | SZERKESZTŐSÉG | TELEFONSZÁM: JÓZSEF 3-29 ÉS 3-30 [jobb oldalon kitöl-tendő dátumrésze:] Budapest, 191... | VIII, Conti-utca 4 – A boríték típusáról lásd 1168.

Dat.: fpb: Bp., 1917. márc. 7. – épb: nincs.

Révész Béla *Beethoven. Miniature* című kötetéről (lásd 1157.) várt ismertetést Ady Endrétől. Ady időközben Csucsára utazott, a késve küldött írást a Nyugat 1917. április 1-jei számában közölte (*Révész Béla könyve. Beethoven – Miniature. 679–680*). A kéziraton – amely a PIM gyűjteményében található (A. 204/6., Fenyő Mik-sa-hagyaték) – Osvát megjegyzése is olvasható: „Garmond ritka | Sürgős!” – Lásd 1184., 1185., 1190.

¹ Schöpflin Aladár

1181. CSELÉNYI-WALLESHAUSEN ZSIGMOND –
OSVÁT ERNŐNEK

1917. III. 7
[Volhínia, 1917. március 7.]

Mélyen tisztelt Uram!

Újabb változásáról sorsomnak számolhatok be és pedig szerencsés változásáról. Az egész dolog ott kezdődik, hogy karácsonykor magammal hoztam a festő szerszámomat; aztán dolgoztam; aztán kezdtek rám kicsit alulról fölfelé nézni; aztán megbetegedtem (neuralgia), s mivel nem akartam kórházba menni, viszont a szabad, hideg levegőn sem járhattam, még több alkalmmal akadt a munkára és a munka egyrészt meggyógyított, másrészt arra bírta a kompetens tényezőket, hogy érdekemben próbáljanak valamit tenni. Így történt, hogy fölhívták rám Kratochvil ezredesnek, a 4-ik ezred parancsnokának figyelmét, aki tőle telhetőleg istápolja a művészeket; engem áthelyeztettek a 4-esekhez, itt beosztottak az utászs századba, de ez csak papíroson fontos, tényleg független vagyok és festek. Kijárok az állásba vázlatokat csinálni, s itthon jó, meleg fedezékben festek. Később, ha nem lesz hideg, odakint is fogok festéssel dolgozni. Eddig 4 képet festettem.

Igaz, hogy bizonyos korlátokat kell felállítanom és ezeket a korlátokat respektálnom is, mégis roppant nagy nyereség számomra a munka lehetősége.

Most még csak a zászlósi kinevezést kell kívánnom, hogy anyagilag is jobb körülmények közé jussak. Akkor azután igazán nem lesz más várni való, csak a: Béke, az igazi Függetlenség.

Egyelőre így indult a dolgom; igaz, még csak 8 napja vagyok itt, s így nem mondhatom még, hogy mindig így lesz.

Címváltozással most elakadt a póstám és nagyon türelmetlenné, szinte beteggé tesz, hogy nem jön hír hazulról.

Fogadja, kérem, őszinte tisztelettel teljes köszöntésemet.

Wallehausen

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Budapest,
Aréna-út 66. fsz. 2

[Feladói cím:]

Walleshausen hv. 4. honv. gy. e. utász-szd. T. p. 417

K: OSZK Kt. Fond 253/899. – Ceruzairás.

Dat.: fpb: Tábori postahivatal 417., 1917. márc. 8. – épb: nincs.

M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 296–297.

A nagyvárad 4. honvéd gyalogezred parancsnoka Kratochvil Károly (1869–1946) ezredes volt. Alakulata 1914-ben a keleti fronton harcolt, majd 1915 júliusától az olasz harctéren, a Doberdó-fennsíkon vetették be őket. 1916 novemberében ismét a keleti frontra, a Galíciától északkeletre található Volhíniába vezényelték őket. A katonák itt jól kiépített állásokat találtak, az ellenséges vonalak is messzebb húzódtak. Ez a „nyugodtabb” időszak 1917 szeptemberéig tartott. Ekkor az alakulat újra az olasz frontra került, ahol a Görztől (Goriziától) északra található Monte San Gabriele magaslatát védte. Kratochvil ezredest közben dandárparancsnokká nevezték ki (lásd 1267.). Az ezred 1917 novemberében átkelt az Isonzón, és folyamatos előrenyomulással 1918 első hónapjaiban elfoglalták a Piave melletti Monte Tombán lévő állásokat. 1918 júliusában meghiúsították az olaszok Piavén való átkelését. Visszavonulásuk október végén kezdődött meg, a fegyverszünet november 4-én lépett életbe. A sokat szenvedett honvédek 1918. november 18-án, vonaton érkeztek vissza nagyvárad helyőrségükbe. (Bővebben lásd KRATOCHVIL 1941, 24–44.)

1182. SINKÓ ERVIN – OSVÁT ERNŐNEK

Palics-fürdő, 17. 3. 9.

[Palicsfürdő, 1917. március 9.]

Igen tisztelt uram,

értesültem róla, hogy Ön az Érdekes Ujság pályázatára névtelenül beküldött regényemben felismerte a szerzőt s érdemesnek ítélte, hogy személyem iránt érdeklődjék.

Ennek alapján vagyok bátor Önnek újabb verseimből néhányat beküldeni, s ha Ön talál köztük olyant, melyet méltónak ítélt, kérem azt a Nyugatban közzé tenni.

Tudom, hogy Ön a levélírásnak ellensége s ezért nem is kérem, hogy bírálatát velem levélben közölje, de kérem, hogy megengedje ha legközelebb Pestre visznek dolgaim, hogy Önt személyesen felkeressem.

Tisztelő híve

Sinkó Ervin.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak

a „Nyugat” folyóirat szerkesztősége címén

Budapest

IX. Lónyai u. 18/b.

[a posta a levelet a Nyugat Vilmos császár úti új címére továbbította]

[Feladói cím:]

Sinkó Ervin

Palics-fürdő

D^c Bán-villa

Szabadka mellett.

K: OSZK Kt. Fond 253/861.

Dat.: fpb: _, 191_. __. (a boríték csonka) – ép: Bp., 1917. márc. 10.

Sinkó Ervin (Spitzer Ferenc, 1898–1967) író, költő, későbbi irodalomtörténész a tízes évek közepétől publikált baloldali lapokban, 1918-tól évtizedekig a kommunista mozgalom elkötelezettje. A Nyugatnak 1916; *A Kérdés*, *a Tenger*, *a Kacaj*; *Éj*; *Fagyba vert szívem*; *Hősök*; *Megkékkelt csontok útján* és *Szélvihar* című verseit postázta – nem közölték őket, de a kéziratok megőrződtek a levélhez csatoltan.

Sinkó *Emberlelkek* című regényét küldte be az *Érdekes Újság* 1916. őszi pályázatára. A bírálóbizottságnak Osvát is tagja volt – az *Emberlelkek* nem került a díjazottak közé. Sinkó 1917. áprilisában Budapesten járt, Osváttal nem tudott találkozni, viszont lelkesen azonosította magát Kassák Lajos és köre célkitűzéseivel deklarálván, hogy a Ma „az egyetlen irodalmi lap, magyar nyelven nincs más”, és hogy „most már agresszíven fel kell lépni a Nyugat ellen”. (Lásd SINKÓ 1990, 57, 63, 401–402, 475.)

Sinkó 1927 és 1932 között írt a Nyugatban.

1183. TÖRÖK GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. március 10–11.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

mellékelten küldöm a Szász Ödönről szóló figyelőt, azzal a kéréssel, hogy annak levonatát okvetlenül én nézhessem át. Miután hétfőn délután minden valószínűség szerint a parlamentben leszek, nagyon kérem, hogy ha lehet, ma délután szakítson a Szerkesztő úr néhány percet idejéből. Ha ez lehetséges, tessék engem telefonon értesíteni, mikor kereshetem fel.

Igaz tisztelettel híve

Török Gyula

[Címzés:]

Nagyságos

Osváth Ernő

Szerkesztő úrnak

Budapest

Nyugat folyóirat szerkesztősége

Vilmos császár-út 51. III. emelet

K: OSZK Kt. Fond 253/886. – Levélpapírfejléc: „MAGYARORSZÁG” | szerkesztősége | VI., Teréz-körut 22. szám. [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 191...* – Borítékfejléc: MAGYARORSZÁG | SZERKESZTŐSÉGE: BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 22. – Nem postai küldemény.

Dat.: Török Gyula *Egy különös ember halálára* című, Szász Ödön (1878–1917) kolozsvári újságíróról szóló nekrológja a *Nyugat* 1917. március 16-i számában olvasható (584–586), a megjelenés napja péntek volt, a levél az előző hétvégén, március 10–11-én íródhatott.

Török Gyula (1888–1918) író, újságíró. Elszegényedett erdélyi nemesi családból származott. Szűkebb pátriájában újságíróskodott, majd 1910-től fővárosi lapok munkatársa lett. Nevét két regénye, *A porban* (1917) és *A zöldkőves gyűrű* (1918) tartja fenn az irodalmi emlékezetben. Novelláit érzékeny lélektani elemzés, lírai hangvétel jellemzi. Fiatalon halt meg spanyolnáthában.

1184. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Csucs, 1917. március 12.]

Kedves Nyugat,

itt küldök egy verset, a legközelebbi vonat viszi a másikat s a Révész-cikket. Fenyőnek nagyon fontos ügyben levelet írok két napon belül.¹ Szeretettel

Ady Endre

[Címzés:]

A „Nyugat” tek. szerkesztő-
ségének
Vilmos császár út 51
Budapest
Expressz

[Feladói cím:]

Küldi: Ady Endre Csucs.

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1924/3., Osvát Ernő ajándéka) – Ceruzaírás, a borítékon tintairás – Expressz küldemény.

Dat.: fpb: Kolozsvár–Bp., 1917. márc. 12. – épb: Bp., 1917. márc. 13.

M: AELev3, 182. – [Csucs, 1917. márc. 13.]

Ady levelét a Kolozsvárról Budapestre közlekedő vonat mozgópostáján adták fel, a küldemény *A Titok arat* című verskéziratot tartalmazta (K: PIM A. 201/38., Fenyő Miksa-hagyaték, M: Nyugat, 1917. március 16., 582). Ady a másik verssel elkésett, a *Készülés tavaszi utazásra* címűt (K: PIM A. 201/91., Fenyő Miksa-hagyaték) az április 1-jei számban közölték (601–602), és szintén erre a számra maradt Révész Béla *könyve. Beethoven – Miniature* című esszéje is (lásd 1180., 1185., 1190.).

¹ Ebben az időben zajlott Ady és a Nyugat Rt. közötti per (lásd a következő levélhez fűzött jegyzetet) – Fenyőnek ígért levele nem ismeretes.

1185. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Csucs, 1917. március 13–14.]

Kedves Nyugat,

itt küldöm a Révész-cikket. Második versemmel nem készültem el. De telefonáljanak Schöpflin Aladárnak: nála van egy versem, melyet rögtön átad.¹ Fenyőnek a jelzett ügyben holnap írok. Tudassanak a Nyugat nyomd. r. t.-gal való pöröm ma dőlt sorsáról.

Szeretettel

Ady Endre

Ha katonai ügyben szükség lesz rá, lehet már táviratozni is Csucsára, hogy Pestre szaladhassak.²

K: PIM A. 208/37. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ceruzairás.

M: AELev3, 182. – [Csucs, 1917. márc.]

Ady az 1911. január közepén megkötött szerződéssel átengedte műveinek kiadói jogait a Nyugat Rt.-nek, amely ezért jelentékeny, többször megemelt havi összeget juttatott a költőnek (lásd 489.). A fölszámolás alatt álló cég szabadulni akart ettől a tehertől, mire Ady megpróbálta a pénzt bírósági úton kikényszeríteni, de a pert elvesztette. Végül Hatvany Lajos visszamenőleg megvásárolta a Nyugat Rt.-től és más kiadóktól az Ady-jogokat, és havi 600 korona járadékot fizetett a költőnek. – A 600 koronába beleolvadt az az Ady által „gyerektartásnak” nevezett havi 300 korona támogatás is, amelyet Hatvany 1914. január 1-jétől juttatott a költőnek (lásd AELev2, 237–239, 603–604; AELev3, 424).

¹ Adytól utoljára 1914-ben jelent meg vers a Vasárnapi Újságban – a *Készülés tavaszi utazásra* friss mű.

² Katonai felmentési ügyéről lásd 1240.

1186. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. március 13-ig]

Igen tisztelt, kedves Osvát Úr!

Rendkívül sajnáltam, mikor hallottam, hogy várt rám.

Azért nem mehettem le sokáig, mert Feiks Jenő, a ki előbb már többször hiába keresett, lerajzolt a Vasárnapi Újságnak s az „ülés” két órától majdnem ötig tartott.

Csütörtökön mindenesetre várni fogom, akármikor jön. Addig is, kérem, engedje meg a következő dolgot közölnöm.

A Petőfi-Társaság most – már rendes-havi vacsoráját 17-én, szombaton tartja meg. Herczeg arra kért, hogy erre a vacsorára okvetetlenül menjek el s meg kellett ígérnem neki.¹ Kénytelen vagyok tehát azt kérni, hogy a Pannoniában tartandó összejevetelt tűzzük ki más napra. Hogy melyikre, csütörtökön megbeszélhetjük. De addig is talán értesíteni kell valakit, ha ugyan már volt szó a Pannonia-beli vacsoráról.

A viszontlátásig szeretettel üdvözli
igaz híve

Ambrus.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak
Budapesten
VII. Aréna út 66. fldsz. 2.

[Feladói címbélyegző:]
AMBRUS ZOLTÁN
VIII., JÓZSEF-KÖRUT 87.

K: OSZK Kt. Fond 253/706. – Postai küldemény, a boríték csonka.

Ambrus Zoltánt 1917. március 9-én, július 1-jei hatállyal nevezték ki a Nemzeti Színház igazgatójának (lásd F. AMBRUS–FALLENBÜCHL 2000, 153, 156). A Vasárnapi Újság *Ambrus Zoltán* (A Nemzeti Színház új igazgatója) címmel közölt méltatást, a cikket Feiks Jenő rajzával illusztrálták (1917. március 18., 178). – Feiks Jenő (1878–1939) másfél évtizedig dolgozott külföldön – főként Németországban – mint hírlapi rajzoló; a háború kitörése után visszatért Magyarországra.

A csütörtöki, március 15-i tervezett találkozó előtt Ambrus legalább két nappal korábban értesíthette Osvátot (nem *holnapot*, hanem *csütörtököt* említ).

¹ Ambrus 1892-től volt a Petőfi Társaság tagja – 1904 és 1919 között a társaságban Herczeg Ferenc elnökölt.

1187. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. március 16. előtt]

Igen tisztelt, kedves Osvát Úr!

A Dibelius-cikket szeretném fejezetekre osztani, olyanformán, mint a *Mirbeau*[-]ról szólót. Azért kérem, méltóztatnék a már átadott kézirat-részletbe belejegyezni: elül a római I-t, a II-t (talán a 4-ik kéziratoldalon) oda, a hol ez következik: „Maradjunk hamburgi írásoknál”, s a III-t (a 11-ik kézirat-oldal táján) az előtt a passzus előtt, a melyik így kezdődik: „Mindjárt megjegyezhetjük...”

Bocsánat az alkalmatlanságért!

Tisztelő híve

Ambrus.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak,
Budapesten,
VII. Aréna-út 66.
földszint. 2.

[Feladói címbélyegző:]
AMBRUS ZOLTÁN
VIII., JÓZSEF-KÖRUT 87.

K: OSZK Kt. Fond 253/706. – Postai küldemény, a boríték csonka.

Bossert és Dibelius címmel Ambrus a *Nyugat* 1917. március 16-i számába írt (522–535), a *Mirbeau*-cikkről lásd 1175. – Wilhelm Dibelius (1876–1931) né-

met irodalomtörténész főként angol regényírókkal foglalkozott. – Adolphe Bossert (1832–1922) francia irodalomtörténész német szerzők szakértőjeként publikált.

A hagyatékban Ambrusnak ez előbbin kívül több másik levele is fennmaradt, amelyhez Petőfi-levélpapírt és -borítékot használt. Ezek a levelek 1916–1917-ben íródtak, és összetartozásukat jelzi, hogy Ambrus – miként a fenti borítékhoz – több másikhoz is címbélyegzőt használt. Ezek közül egyet, pontosabb keltezés híján, ide csatolunk:

1188. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Szombat.
[Budapest, 1916–1917]

Igen tisztelt, kedves Osvát Úr!

Ha hétfőn vagy kedden délután félhárom és félnégy közt ráérne benézni hozzám a Medikusba, nagyon örülnék. Abban az esetben, hogyha ez az idő nem konvenial vagy nem ér rá, kérem, legyen olyan jó, telefonozza meg a Medikusba – akármikor, az öreg pincér át fogja adni az üzenetet, ha nem is vagyok ott – hogy hétfőn vagy kedden melyik órában kereshetném fel otthon vagy a „Nyugat” szerkesztőségében?

Bocsánatot kér az alkalmatlanságért
tisztelő igaz híve

Ambrus

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak,
Budapest,
VII. Aréna-út 66. fldsz.
2.a.

[Feladói címbélyegző:]
AMBRUS ZOLTÁN
VIII., JÓZSEF-KÖRUT 87.

K: OSZK Kt. Fond 253/706. – Postai küldemény, a boríték csonka.

Davos marcius 17
[Davos, 1917. március 17.]

Kedves jó Uram,

köszönöm hozzám való nagy jóságát.

A napokban láttam egy újság kommunikét és onnan tudom, hogy megint megjelent egy dolgozatom.¹ Mohácsitól² sajnos nem kapok leveleket; már ő is azon panaszkodik, hogy a levél bizonyosan elveszett; ami persze nem a postában, hanem benne ingatja meg a hitemet. A legjobb levélíró akarat is elzúllik ezekben az időkben.

Azért arra kérem, hogy alkalomadtán, ha Önnek nem idegen, közölje rám vonatkozó mondanivalóit Móricczal,³ [!] aki bizonyára nem él olyan széttépetten, mint M és aki pontosan meg fog írni mindent. Bár, mint írtam, azok a dolgok, amelyek most megjelentek és amiket júniusig küldeni fogok, a múlthoz tartoznak, mégis kíváncsi vagyok, hogy tetszettek önnek s ebben oly kevésbé elégített ki M.

Nem is tudja Ön mit és mennyit köszönhetek – Önnek. Ismeri jól azt a dolgom, amiről M referált. Végre meguntam a sok nyomorúságot, amivel ez a pozíció járt, amelyben sem élni, sem meghalni nem hagytak, s röviden s tárgyilagosan megírtam, hogy „mivel innen ma nem tudok tempóhoz jutni s a mai állapot nem elégít ki, engedelmükkel abbahagyom a dolgot.” Ez történt körülbelül január 15^{én}. Közben nyugodt felszabadult célokkal dolgoztam, tízszer annyit, mint mikor le voltam kötve, mert akkor a depressziótól, a megaláztatástól, ami, merem mondani, következetes korrektségemmel járt, nem tudtam semmit dolgozni. Választ most kaptam<, > nemrég, február 27ⁱ dátummal. A fizetést négy hónappal visszamenőleg duplájára emelték s most csinálom, amit csináltam, avval a jóleső tudattal, hogy a főnök (pedig helyetteséhez intéztem levelem) tart [!] s azzal a jóleső tudattal, hogy a következetes becsületesség nem ragyogó, de a legbiztosabb életprogramm.⁴ Gondolom különben, hogy protekcióm, szóvalanul is, Ön is volt.

A napokban egy novellát és egy cikket fogok küldeni.⁵ Lehet, hogy a napokból két hét is lesz, mert most képtelen vagyok a már bevezetett rendszerrel dolgozni. Hogy a lapokat újra olvasom, az események százszorosan foglalkoztatnak s ma nem élni az eseményekben, nem flaubert-i magasztosság, hanem korlátoltság. A háborús melodrámában kezd már hallatszani a zene: az európai lélek, a jövő hangja. S a mai háború akármenyi[t] komp-

romitálta a szót, jövő van még a mi jelenünkben is; nincs a kétezer év perspektívájában, de van a végtelen végességében. Engem kimondhatatlanul fognak⁶ korom problémái, a közel jövő; kíváncsi vagyok, hogy fog ez kijönni első regényemből? Hetven oldal már le van gépelve. Még hátra van 40–50 oldal. Lehet, hogy április 15re kész leszek. Akkor azt gondolom, át fogom nézni novelláimat, átsimítom egyik-másikat és mire regényem megjelenik, szeretném az első kötetet. Meg vagyok róla győződve, hogy regényemnek nagy, esetleg egészségtelen nagy sikere lesz (ami félreviheti az embert) jó lenne, ha akkor[ra] a novelláim künn lennének.

Arra kérem Önt, legyen kegyes szólani Ignotusnak, ő, legalább a múltban, talán mértéken túl is honorálta egy néhány novellámat; mit szól a kiadásukhoz. Még vagy három elbeszélést akarok megjelentetni s így vagy tizenöt jobb novellám kerülne a könyvbe. Úgy látom a rengeteg új kiadó közt a Nyugat is serényen dolgozik. Előre is köszönöm Önnek, tudom milyen jó hozzám, kérem, másutt ne próbáljon lépéseket tenni érdekemben. Akkor várok. Ha isten egészséget ad, <szempt> szeptemberre kész második darabom, s három kötetes regényemnek (amiből a Maniát küldtem mutatónak) első kötete. Ha más nem[,] munkát tudok felmutatni.⁷

Szeretnék különben Ignotusnak írni, nem ebben a dologban. Kiadásra ajánlok neki egy francia könyvet, amiből még Magyarországon is megszámlálhatatlan példányt lehetne eladni, a háború legszebb, mondhatni egyetlen könyvét. Az említett cikk, amit Önnek akarok küldeni, erről szól.⁸ A fontosabb okom, van egy ideám, amelyet értékesíteni szeretnék, de nem tudom, ma, hol kezdjem el. A memorandum címe: Hogyan lehetne az amerikai magyarokat visszahozni, s hogyan lehetne a visszavándorlást úgy irányítani, hogy a hazajött tömeg ne veszzen el feloldódva a nemzet szervezetében, hanem, mint nagy gazdasági egység, amellelt, hogy önmagának szolgál, nemzeti gazdasági és pénzügyi politikát szolgáljon. Az idea értékesítését én úgy értem, hogy magam nem akarok semmit.

Gondolja Ön, hogy Ignotus útbaigazítana s megmondaná, hol kell ma kereskedni? A gondolat olyan, hogy minden politikai elvvel meg lehet csinálni; akárhogy átépítik, a népnek és az országnak javára válhat; tehát reményességgel kísérletezhetnék vele.

Mindketten nagyon boldogok volnánk, ha viszontláthatnánk Önt, mert csak ez az egyedüli módja annak, hogy halljunk valamit személyéről. De addig míg az egészség nincs rendjén s a dolgain nincsenek befejezve, nem szeretnék mozdulni. Pedig kimondhatatlan honvágyam van.

Szeretettel üdvözljük Önt

K. E.

Ui 1. Bocsásson meg kérem, hogy annyi hiba van levelemben, fáradtan írtam. 2. A honoráriumot ne tessék elküldeni, hanem ha összegyűl, kérem szépen Mohácsi intézkedésére a Nyugdíjintézetnek befizetni.

Köszönet.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest
Vilmos császár út 51
A Nyugat
szerkesztősége
Rec{...}

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Ajánlott levél – A boríték rektóján található hatósági pecsét szövege: Zensuriert | K. u. k. Zensurstelle | FELDKIRCH | 79 – Az újrazaráshoz használt címke felirata: K. u. k. Zensurstelle in Feldkirch

Dat.: fpb: a boríték csonka – ép: Bp., 1917. márc. 29.

¹ Lásd 1156.

² Mohácsi Jenő

³ Móricz Miklós

⁴ Kádár Endre elégedetlen volt Az Est által számára biztosított publikálási lehetőségekkel és a javadalmazással.

⁵ Nem tudjuk, ezen műveit postázta-e, de a Nyugatban nem találhatóak.

⁶ *javitott szó*

⁷ A levél második felében említett publikációs tervekből a *Balalajka* című regény 1918-as Nyugat-közlése, illetve könyv alakban való megjelentetése vált valóra (utóbbi 1919-ben az Athenaeumnál); *A szerelem elmegy* című darabot 1922-ben mutatták be, s még abban az évben szintén az Athenaeum adta ki.

⁸ Nem tudjuk, melyik műre gondolt.

1190. ADY ENDRE – HAVAS IRÉNNEK

[Csucs, 1917. március 21.]

Kedves Irénke (úgyis mint pompás titkárnőnk)

engedje meg, hogy sürgönyi levelet írjak magának, mert megint béna vagyok.

1.) Miért nem jelent meg a Révész-cikk, elkésett-e vagy házi cenzúra vetemedett rá?¹

2.) Kérem a „Nyugat”-ot (előző ez évi számaival együtt) küldetni e címre:

*Török Károly hadnagy, Russ különítmény.² Tábori főposta 5.*³

Itt nekünk sok rajongónk és barátunk van, – érdemes.

3.) A „Nyugat” (nem a folyóirat) nyomdai vállalat után egy másik helyről is beszüntették a pénzemet. Tehát: *nem szabad semmit se levonni a 250 koronából* s idejében *kell, kell* küldeni, mert különben nagy előle<le>get fogok kérni.

Szeretettel üdvözl

Ady Endre

P. S. Ha volna még egy elkobzott Babits-számunk (az ő versével) küldje el, kérem.⁴

[Címzés:]

A „Nyugat” tek. kiadóhivatalá-
nak, (Havas Irénkének)

Budapest

Vilmos császár út 51

Ajánlva

[Feladói cím:]

Ady Endre Csucs (Kolozs-vm.) küldi.

K: PIM A. 208/49. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ajánlott küldemény.

Dat.: fpb: Kolozsvár–Bp., 1917. márc. 21. – épb: Bp., 1917. márc. 22.

M: AELev3, 183. – [Csucs, 1917. márc. 21.]

A levelet a Kolozsvárról Budapestre közlekedő vonat mozgópostáján adták fel.

¹ Osvát a *Révész Béla könyve. Beethoven – Miniature* című, késve érkezett Ady-esszét sűrűsösen szedette (lásd 1180.).

² Ady a szó belsejében több betűt összevont.

³ Török Károly Boncza Berta édesanyjának, Boncza Miklósné Török Bertának a testvére volt, festőművésznak készült, 1915 végén került ki a frontra (lásd EmlAE5, 124, 132–133, 155–156). – A Russ-különítmény a keleti hadszíntéren vakmerő vállalkozásokat hajtott végre, vezetőjével, Russ Viktor alezredessel Ady és felesége 1918 kora nyarán személyesen is megismerkedtek (lásd VITÁLYOS 1977, 69).

⁴ A *Fortissimo* című Babits-vers miatti eljárásról lásd 1178., 1179.

1191. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – RÉTI ÖDÖNNEK

[Budapest, 1917. március 22.]

Kéziratot kér a Nyugat.

[Címzés:]
Réti Ödön
Arad
Batthyány u. 39.

K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték) – Távirat.

Dat.: a táviraaton fellelhető adatok alapján.

Lásd 1202.

1192. TÓTH ÁRPÁD – HAVAS IRÉNNEK

Szombat.
Svedlér, 1917 III/24.
[Svedlér, 1917. március 24.]

Kedves jó kisasszonyom,

– a 10 példányt végre megkaptam: köszönöm, hogy annyit fáradt a címzésekkel. Hálából, ha megengedi, Önnek is felajánlok egy dedikált pél-

dányt. Azonban! – azonban kevés ez a 10 példány, még legalább 10 kellene s mielőbb! Hiszen a Nyugat szerkesztőinek s Önnek dedikálendő példányok már négy darabot tesznek ki! Kérem, kegyeskedjék mielőbb intézkedni!

A lapokhoz alkalmasint már elküldték a példányokat s így kénytelen vagyok a magam dedikációs küldeményeit külön az illető urakhoz eljuttatni. Nagyon kérem kedves Kisasszonyom, azonnal kegyeskedjék egy levelezőlapon közölni velem a következő urak | és hölgy: | címeit:

Ady Endre,
Babits Mihály,
Balázs Béla,
Kafka Margit,
Móricz Zsigmond

Tetszik látni, ez már megint öt példány! Hát nagyon szükségem van a kért példányszámra!

–
Továbbá méltóztassék megtudni Osvát úrtól, fordításaim közlése várható-e s mikor;¹ valamint hogy „figyelő”-re való könyvet küldenek-e?

–
A könyvem fedelét magam is szebben meg tudtam volna csinálni.

–
Küldjön Kisasszonyom, ha lehet, egy *Karak szultánt*.² Ha beküldték a Nyugatnak a |:Tett-an: | „Ma”-antológiát,³ írnék róla.

–
Sok üdvözlettel úgy az Ön, mint a szerkesztő Urak számára s a sok molesztálásért szíves elnézését kérve:

hívük:

Tóth

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól)
M: TÁL, 132–133. – Svedlér, 1917. III/24. Szombat.

Tóth Árpád *Lomha gályán* című kötete 1917 márciusában került ki a nyomdából a Nyugat kiadásában, az igénytelen kinézetű címlapot Haranghy Jenő tervezte (lásd TÁL, 133, 383). – Lásd 1207. is.

¹ Tóth Árpád versfordításai a Nyugat 1917. május 1-jei számában: Charles Baudelaire: *Moesta et errabunda* (812); Paul Verlaine: *Naplemente, La lune blanche [Fehér a hold], Őszi chanson, Az én meghitt álmom* (813–816); Albert Samain: *Zene mellé*

(817); Francis Jammes: *La Gomme coule...* [*Lágy gyantacsöpp csorog*] (818) – lásd 1207. is.

² MórícZ Zsigmond *Karak szultán* című novelláskötete 1917 kora tavaszán jelent meg a Nyugat Kiadónál.

³ Minden bizonnyal a Kassák Lajos szerkesztette *Új költők könyvéről* van szó (Bp., a Ma kiadása, 1917).

1193–1194.

KARDOS ALBERT – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Debreczenben 1917 III. 24.
[Debrecen, 1917. március 24.]

TEKINTETES SZERKESZTŐSÉG!

Az irodalomtörténeti hűség, Aranyról szólva, mondhatnám az irodalomtörténeti *hittel*, kötelez, hogy néhány helyreigazító megjegyzést tegyek Halász Imrének: *Arany és családja* c. cikkére. (*Nyugat*, 1917. 438–41).

1. Az Arany János múzeumkerti szobrán levő nőalak nem Széll [!] *Piroskát* ábrázolja, Arany János unokáját,¹ hanem – s ez köztudomású – gr. Széchenyi Hannát, gr. Széchenyi István unokáját. Aki valaha látta a gyöngéd, törekeny természetű Széll Piroskát, az első pillantásra tisztában lehet vele, hogy a Rozgonyi Piroskát jelentő mellékalaknak nem Széll Piroska volt a modellje. –²

2. Széll Piroska korai halála, bármennyire sajnálta mindenki, nem okozott, mert nem okozhatott oly fájdalmat az Arany-családnak, amely nem volt kisebb a Juliska lányuk elvesztése á[!]tal okozottnál.³ Nem, mert Széll Piroska, bármilyen korán hunyt is el, (†1886), túlélte nagyatyját Aranyt (†1882) és nagyanyját, Ertsey [!] Juliánnát (†1884). [!] Az Arany-családból őt csak nagybátyja, Arany László sirathatta meg. –

A cikkben, ha nagyon keresné az ember, találhatna még egyéb pontatlanságot is, de azt nem teszem; csupán még egy észrevételt engedjen meg a Tekintetes Szerkesztőség.

Arany Jánosnak, ha még nem történt meg, most megy végbe a szentté avatása, a nemzeti megdicsőülése a magyar lelkekben. Ehhez nincs szükség sem középkori legendára, sem újkori mendemondára.

Kiváló tisztelettel

Kardos Albert

[Ignotus megjegyzése az 1. fólió rektóján:] *Ez kimarad* | helyébe jön a mellékelt kézirat.

K: OSZK Kt. Fond 253/791/a. – Levélpapírfejléc: CSOKONAI-KÖR DEBRECZENBEN. – Gépirat, autográf aláírással.

HALÁSZ IMRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Budapest, 1917. április 5.]

Köszönettel fogadom a helyreigazítást. Csak az ellen tehetnék talán kifogást, mintha a Széll [!] Piroska <halálára> |:személyére:| vonatkozó tévedésem akár középkori legendára, akár újkori mendemondára való hajlandóságból származott volna. Azokat az igénytelen visszaemlékezéseket rögtönözve, tisztán emlékezetből vettem papírra. Följegyzéseim e dolgokról nem voltak. Ha emlékezetemben egynémely részlete e <közel> félszázad előtti dolgoknak elmosódott, ezért minden méltányos olvasónak szíves elnézésére számítok.

Halász Imre.

[Címzés:]
A Nyugat
t. szerkesztőségének
Budapest
VI. Vilmos császár út 51
III. em.

K: OSZK Kt. Fond 253/791/a. – Halász Imre válasza a Kardos Albert-levél 2. fólió rektóján olvasható.

Dat.: fpb: Bp., _ . ápr. 5. – épb: nincs.

Kardos Albert (Katz Ábrahám, 1861–1945) irodalomtörténész, az 1910-es években a debreceni állami főreáliskola igazgatója.

Halász Imre *Arany János és családja* című emlékezését a Nyugat 1917. március 1-jei, Arany-számában adták közre (438–441). Kardos Albert levelét a szerkesztőség eljuttatta Halász Imréhez, aki a levelet saját válaszával 1917. április 5-én visszaküldte a Nyugatnak. Kardos levelét és Halász Imre válaszát *Osvát* – a levél fejléce alatt található nyomdai utasítás tanúsága szerint – beosztotta a *Disputa* rovatba (ő húzta át a fejléceket is). Később azonban Ignotus utasította a nyomdát, hogy a levelet és a választ

emeljék ki a szedésből (áthúzta mindkét fólió rektóját is), és minden bizonnyal ő összegezte az eset tanulságait az *Arany és családja* című figyelőben, amely H. I. szignóval a Nyugat 1917. április 16-i számában jelent meg (777–778).

Kardos Albert a Nyugatban csak 1932-től publikált.

¹ Arany Jánosnak (1817–1882) és feleségének, Ercsey Juliannának (1818–1885) két gyermeke született, Julianna (1841–1865) és László (1844–1898). Arany Julianna Szél Kálmán nagyszalontai református lelkészhez ment feleségül, gyermekük Szél Piroska (1865–1886).

² Stróbl Alajos modellje Széchenyi Johanna (1872–1957) volt, a múzeumkerti szobrot 1893-ban állították fel.

³ Kardos Albert ez utóbbi tagmondatban Halász Imre szavait szó szerint idézte.

1195. BÁRD OSZKÁR – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Kolozsvár, 1917. március 24.]

[Címzés:]
a „Nyugat”
folyóiratnak
Budapest
VI., Vilmos császár-út 51. III. em.

[Feladói cím:]
Bárd Oszkár, Kolozsvár, Eötvös-u. 15.

K: OSZK Kt. Fond 253/935.
Dat.: fpb: Kolozsvár, 1917. márc. 24. – ép: nincs.

Bárd (Wettenstein) Oszkár (1893–1942) orvosi diplomát szerzett Kolozsvárott 1917-ben, évtizedekig orvosként működött Erdélyben. Lapszerkesztőként és színműíróként is ismert.

Leveléhez *Esztenő* című versét mellékelte, a Nyugatban egyetlen verssel szerepelt, 1930-ban.

Itt közöljük egy csonka boríték adatait:

1196. BÁRD OSZKÁR – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Kolozsvár, 1917 körül]

[Címzés:]

{...}nak

Budapest

VI. Vilmos császár-út 51 III em.

[Feladói cím:]

Bárd Oszkár, Kolozsvárott, Eötvös-u. 15.

K: OSZK Kt. Fond 253/935. – A boríték csonka – a K. u. K. Mil. Briefzensur¹ | Brassó pecsétjével.

Bárd Oszkár leveléhez *Jézus* című versét mellékelte.

¹ Cs. és Kir. Katonai Levélcenzúra

1197. CHOLNOKY LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. március vége előtt]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Van szerencsém a jelzett novellát küldeni.¹

A Ch. V.[.]czikk a végén elszerencsétlenül, pedig csak perfekt dolgot szeretnék szállítani.

De az is jön.

A viszontlátásig vagyok
lekötelezett tisztelője

Cholnoky László.

Kedden délben benézek a New-Yorkba.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő Úrnak,

a Nyugat szerkesztőjének.

K: OSZK Kt. Fond 253/729. – Nem postai küldemény.
Dat.: A *Cholnoky Viktor* című emlékezés – amely a levél írásakor még igazításra szorult – a *Nyugat* 1917. április 1-jei számában látott napvilágot (660–678).

¹ A novellaküldésekről lásd 1082.

Hasonló motívumok kötik ide a következő levelet, amelyet Cholnoky ugyanolyan vékony hegyű tollal és barnás tintával írt, mint a fentit:

1198. CHOLNOKY LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1916–1917]

Igen tisztelt, kedves jó előmozdítóm,

itt küldöm a pót-novellát. Kérem szépen, legyen kegyes a lehetőség szerint mielőbb közölni.

A jövő hónap végére szenzáció, óriási dolgot tervezek a *Nyugat* számára. Már most megkérem Önt, hogy bármilyen különösnek fogja is találni, adja ki.

Újra kérem nagybecsű jóindulatát és maradok isten bizony a legőszintebben hálás tisztelője

Cholnoky László.

K: OSZK Kt. Fond 253/729.

1199. CSELÉNYI-WALLESHAUSEN ZSIGMOND – OSVÁT ERNŐNEK

1917. III. 30.

[Keleti harctér, 1917. március 30.]

Mélyen tisztelt Uram!

Ismét kedvező híreket közölhetek magam felől. Azt mondhatnám: rendszeresen dolgozom, aminek nyoma is marad. Eddig vagy 12 képet fes-

tettem, persze kisebb dolgokat; most, miután elláttak bőségesen anyaggal, hozzáfogtam egy nagyobb vászonhoz is. Ma kezdtek számomra egy műteremfedezéket építeni.

Természetesen van egynémely katonai teendőm is; ezred-lőszertiszt vagyok, az ezzel kapcsolatos tennivalók azonban nem zavarnak a munkámban. Igazán elmondhatom, hogy – kiváltképp[en] mióta zászlós vagyok – ilyen katonasorsot elgondolni sem merem volna.

Mindemellett azért alig várom, hogy egyszer levethessem a katonagúnyát. Csakhogy erre egyhamar nem kerülhet a sor. Addig nékem is, mint a többi katonának meg kell elégednem azzal, hogy számolgotom a napokat, mikor mehetek szabadságra. Talán a jövő hó második felében. Most különösen nehezen tudom kívárni; repülni szeretnék a hűgomhoz, hogy kitartást, új erőt támasztanék benne, hogy megmondanám neki: másképp[en] nem lehet. Ilyesmit csak eleven szóval lehet; leírva nagyon exact és rideg volna.

A legmélyebb tisztelettel üdvözölve köszönti Önt

Walleshausen

[Címzés:]

Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Budapest, VI.
Aréna út 66. fsz. 2

[Feladói cím:]

Walleshausen zászlós, 4. h. gy. e. utász-szd. Tp. 417

K: OSZK Kt. Fond 253/899.

Dat.: fpb: Tábori postahivatal 417., 1917. ápr. 1. – épb: nincs.

M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 297.

Lásd 1181.

Cselényi-Walleshauseen Zsigmond húga, Walleshauseen Rolla (később Vozáb Jenőné, 1894–1945) *Egy falusi vasárnap délután* című elbeszélésével a Nyugat 1917. május 1-jei számában mutatkozott be (819–828), a folyóiratban 1917–1918-ban több írása is helyet kapott.

Walleshauseen Rolla két keltezetlen levelét itt közöljük:

1200. WALLESHAUSEN ROLLA – OSVÁT ERNŐNEK

Kedd.
[Budapest, 1916. október közepétől]

Kedves, jó Osvát Úr!

Félek, hogy haragszik rám, múltkori gyerekes viselkedésemért. Bocsátson [!] meg érte.

Nagyon szépen kérem, ha nem haragszik, jöjjön el e hét valamelyik délelőttjén.

Önön kívül nincs most senkim, akihez a mostani keserű hangulatomban bizalommal fordulhatnék. És Ön olyan jó hozzám.

Meleg üdvözlettel, híve

Walleshausen Rolla

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úr
Helyben
Vilmos császár út 51. sz.
„Nyugat” szerkesztősége. –

K: OSZK Kt. Fond 253/898. – A borítékon található bélyeget a posta nem érvénytelenítette.

Dat.: a Nyugat szerkesztőségi címe alapján.

1201. WALLESHAUSEN ROLLA – OSVÁT ERNŐNEK

– csütörtök.
[Budapest, az 1910-es évek közepétől]

Kedves Osvát Úr!

Ígéretéhez képest vártam tegnapelőtt, tegnap azonban anyám operációja miatt el kellett mennem hazulról, s így bánt a gondolat, hogy esetleg hiába járt.

Tánccsal [!] készen vagyok, s ha önnek kedves, jó Osvát Úr nem alkalmatlan, úgy szombaton ½ 4–4 között a „Club” kávéházban várom.

Ne haragudjon zaklatásomért, mellyel ismételten szíves jóindulatába ajánlom magamat.

Szíves üdvözlettel hívé

Wallehsausen Rolla

K: OSZK Kt. Fond 253/898.

1202. RÉTI ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Arad, 1917 III/31

[Arad, 1917. március 31.]

Igen Tisztelt Szerkesztő úr.

A múlt héten beküldtem egy A Makarov ház regénye-című írást. Elsiettem az utolsó oldalakat és az igazat megvallva egyszer sem olvastam végig az egészet. Biztosra vettem, hogy vissza küldi igen tisztelt Osvát úr, (lehet, hogy már útban is van) de ha esetleg használni lehetne, mégis szeretném megfésülni a vége felé. Nagyon bőbeszédű, és úgy gondolom ízléstelen is. Még ugyanaz nap, mikor megkapom, vissza is küldhetném, mert főleg törülni szeretnék belőle egyetmást. Ha igen tisztelt Osvát úr is azon a véleményen van, hogy lehetne segíteni rajta, nagyon szépen kérem küldesse vissza ajánlottan. Batthyányi [!] u. 39. sz.

Számítottam arra, hogy l:a:l húsvéti szünidőben felmegyek Pestre, de nagyon sokba kerül, pedig de jó volna Önök között egy-két órát legalább eltölteni.

Igaz tisztelettel

Réti Ödön

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő {...}
a Nyugat szerkesztője
Budapest
VI. Vilmos Császár út 51. III.

[Feladói cím:]

Réti Ödön Arad, Batthányi u. 39

K: OSZK Kt. Fond 253/846.

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: nincs.

Réti a Nyugat 1917. március 22-i táviratára (lásd 1191.) postázta *A Makarov-ház regénye* című írását – a kéziratot 1917. április 6-án kapta vissza Osváttól, és még aznap, mély kétségek között, vissza is küldte a javított szöveget (lásd 1204.); a mű nem jelent meg a Nyugatban.

1203. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. április 2.]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Örömmel értesültem, hogy hozzám készülődik, bár akkor éppen lakásgondjaim voltak, melyek most se szünetelnek, úgyhogy 15.-e után nem tudom mi lesz. De addig legalább közel vagyok: Rudolf-tér 5. I. 5. Palatinus-házban. Éppen rosszkor ért a nyáron, mikor érintkezésünk számomra oly váratlanul megszakadt, mert akkor már égető szükségnek mutatkozott és mindinkább azzá lett, hogy dolgaimat dűlőre vigyem. [!] Tulajdonkép[p]en már nem is racionális remélnem, hogy még nyugvópontra jutok. De mégis örülni fogok, amikor szerencsém lesz szerkesztő úrhoz, ami a legközelebbi napokban, talán feketére, vagy más időben, mikor a szerkesztőségtől nincs messze, lehetséges volna.

Addig is készséges híve

Boross László

[Címzés:]

Nagyságos

Osváth Ernő szerkesztő úrnak

Budapest VI.

Vilmos császár-út 51.

„Nyugat” kiadóhivatala

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: BOROSS LÁSZLÓ – Idegen kéz írása, autográf aláírás nélkül.

Dat.: fpb: Bp., 1917. ápr. 2. – épb: nincs.

A Palatinus-házakról lásd 1109.

1204. RÉTI ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Batthyányi [!] utca 39
Arad IV/6
[Arad, 1917. április 6.]

Kedves Osvát Úr.

Ma kaptam és vissza is küldöm ma, mert nem írta, hogy ne küldjem vissza. Mennyire szégyenlem magamat kedves Osvát úr, hogy én az én silány dolgaikkal kellemetlenségeket okozok Önnek. Nagyon szégyenlem az idegességemet, a tehetségtelenségemet és mindent. Sokszor, szeretnék magam elől is elbújni. Most is evvel a dologgal. Egyáltalán nem tudom, gondolta-e, hogy visszaküldjem? No de ez úgy { } nagy eset? Töprengök. Ahelyett, hogy írnék valami újat, talán jobbat, de mikor éppen most szédül a fejem legjobban, a drága húsvéti szünidőmet betegséggel kell eltöltenem.

Szeretnék valami színdarabot írni, ha vége lesz az iskolának, – ezt kedves Osvát úr mondta, – ha nem volnék olyan mint egy gyerek, gyámolító szóra, szelíd szidásokra volna szükségem. És sok egyéb. De mikor már előre is félek és szégyenlem. Mások milyen mások. Milyen rossz darabokat írnak és mégsem szégyenlik.

Bocsássa meg a fecsegésemet és kérem maradjon az én jó, szigorú pártfogóm. Legszívesebb üdvözlettel

Réti

K: OSZK Kt. Fond 253/846.

A *Makarov-ház regénye* című Réti-prózáról lásd 1202.

1205. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Csütörtök.
[Budapest, 1917 vagy 1918 áprilisa]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

Légy kegyes, nagyon kérlek, üzend meg a fiúval, hogy ma délután
½ 6[.]kor hol találkozhatnánk. Ha volna időd erre, nagyon örülnék.

Ölel szeretettel

Milán

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest
VII. Aréna út és Dembinsky
u sarok

[Feladói cím:]
Füst

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott
szövege megegyezik az 1145. számú levélével – Nem postai küldemény.

M: FMÖL, 936. – [1910-es évek]

Füst Milán – mint a következő levél mutatja – születésnapján szerette volna
üdvözölni Osvát Ernőt, aki 1876. április 7-én született, ám aki az ez iránt érdeklődők-
nek különböző dátumokat mondott. Füst mindkét üzenetet olyan típusú felső keres-
kedelmi iskolai névjegykártyára írta, amelyet 1917 elejétől 1918 tavaszáig használt
(lásd 1304., 1306. is).

1206. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917 vagy 1918 áprilisa]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

Pont 6-kor elhalaszthatatlan dolgom akadt, – bocsáss meg, nem jöhettek el. – Szerettelek volna születésnapodon személyesen üdvözölni – ezért kértelek, hogy jöjj el a kávéházba. Ha lehet, este felkereslek.

Ne haragudj egy szál virágomra!

Szeretettel ölel:

Milán.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő szerkesztő

úrnak

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege megegyezik az 1145. számú levélével – Nem postai küldemény.

M: FMÖL, 936. – [1910-es évek]

1207. TÓTH ÁRPÁD – HAVAS IRÉNNEK

Svedlér, 1917, ápril 11.

[Svedlér, 1917. április 11.]

Kedves Havas kisasszony,

– keserves levél lesz ez, de túl kell rajta esnem. Nem értem Önöket, a Nyugatot, egyenkint és összesen, akik oly jó és kedves embereim voltak mindenha s újabban oly furcsa és visszás módon bánnak velem, bántón és negligálón. Apróbb kéréseim már huzamosabb idő óta mellőzik, némely dologban pedig oly feltűnően hidegek, hogy nem lehet mindezt eltöprengés és elkeseredés nélkül tudomásul vennem. Kötetem példányaira nézve nem teljesítették azt a kérésem, hogy egyes, külön felsorolt, lapok |:kötet-:|példányait előbb hozzám juttassák, hogy azokat a redakciókban lévő barátaimhoz dedikálva, to-

vábbküldhessem s így a magam kevés tiszteletpéldányából¹ másoknak is küldhessek. Nem teljesítették azt a könnyen kielégíthető kívánságomat sem, hogy néhány barátom és jóakaróm címét, mely más úton alig juthat másokhoz birtokomba, hozzám eljuttassák. Újabb időkben egyáltalán nem küldenek figyelőre való könyveket, holott azelőtt elhalmoztak ilyenekkel. S megtörtént velem, ami kezdő korom óta még nem fordult elő, hogy kézirataimat hevertetik: néhány fordításom beküldése óta már négy Nyugatszám jelent meg. Viszont, többszöri kérdezősködésem dacára sem kaptam értesítést, hogy e hevertetést mi okozza? Közölhetetlenek-e a kéziratok vagy csak várnak a közléssel? Mindez éles ellentétben áll azzal, amit egy Tátraházára írt levelük tartalmazott, mely szerint minél gyakrabbi munkásságom kéri.²

Mi történt? Miért neheztelnek rám? Nekem fontosabbak az ily dolgok, mint esetleg vélik. Nekem az a pár korona, amit a Nyugatban való gyakori³ megjelenésem jelentett, elég fontos pénz volt, amit nehezen mellőzök, nem szólva arról, hogy írói hiúságom is mily érzékenyen bántódik meg. Tudtommal semmivel sem adtam⁴ okot elhidegülésükre. Kérem tehát mielőbbi határozott válaszukat, reflektálnak-e továbbra is működésemmre, vagy jobban teszem, ha nem háborgatom többé Önöket? Ez nekem nagyon fájna, főleg Osvát úrra gondolva, kit legnagyobb tiszteletemmel, legigazabb szeretetemmél veszek körül így is, és akinek örök hálával tartozom sok figyelmességéért s főleg azért a tényéért, [!] hogy legelső volt azok közt, akik igazibb írói érvényesüléshez segítettek. Kérem Önt, vele is okvetlen közölje ezt a leveletem.

Szíves választát várva s Önt, valamint a Szerkesztő urakat a régi szeretettel üdvözölve maradok hívük:

Tóth Árpád

[Címzés:]
Nagyságos
Havas Irén úrleánynak,
Budapest
Vilmos császár-út 51. III.
A Nyugat szerkesztőségében.

[Feladói cím:]
Tóth Árpád, Svedlér (Szepes m)
Dr Schöntág-telep.

K: PIM V. 1725. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól)
Dat.: fpb: Svedlér, 1917. ápr. 11. – épb: Bp., 1917. ápr. 12.
M: TÁL, 136–137. – Svedlér, 1917. ápril. 11.

Tóth Árpád levelében az 1917. március 24-i kérések negligálását reklamálja (lásd 1192.). Az efféle nemtörődöm „nagyvonalúság” Osvát egész szerkesztői munkásságát végigkísérte, Osvát sokszor még a legsürgősebb ügyekben sem volt hajlandó levelet írni, avagy döntéseit az utolsó utáni pillanatig halogatta. Ezúttal Fenyő Miksa válaszolt Tóth Árpádnak, aki mind a megnyugtatót, mind a pénzküldeményt szívesen vette (lásd TÁL, 138), ugyanakkor mellőzöttségét a következő években egyre jobban érezte (lásd 1321.).

¹ javított szó

² Lásd 1123.

³ javított szó

⁴ javított szó

1208. CESELYNYI-WALLESHAUSEN ZSIGMOND –
OSVÁT ERNŐNEK

1917. IV. 11.
[Volhínia, 1917. április 11.]

Mélyen tisztelt Uram!

Húgomtól¹ kaptam levelet; írja, hogy nagy megnyugvást, sok-sok, fiatal munkaerőt jelentett neki az Ön látogatása. Köszönöm Önnek. – Magam dolgozom szorgalmasan; momentán nagyobb vásznakba kezdtem, s ha rövidesen elkészül földalatti műtermem még nagyobbaknak kell következni. Csak az a baj – ép[í]jen a munkámmal kapcsolatosan – hogy tervbevett szabadságom² bizonytalan időre eltolódik. Azonban nem élhetek vissza a helyzetemmel; csúnya dolog volna. – A legmélyebb tisztelettel köszönti Önt

Walleshausen

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Budapest, VII.
Aréna út 66. fsz. 2.

[Feladói cím:]
Walleshausen zászlós
4. h. gy. e. utászszázad
Tp. 417.

K: OSZK Kt. Fond 253/899. – Tábori postai levelezőlap.
Dat.: fpb: Tábori posta 417., 1917. ápr. 12. – épb: nincs.
M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 297–298.

Lásd 1181.

¹ Walleshausen Rolla

² Lásd 1199.

1209. BOROSS LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. április 12. előtt]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Lakásom ugyan még nincs, hír hijján új arrangement¹ felé is kell néznem, talán el is utazom, de azért az összes diszpozíciók számomra már különben is megváltoztak, még pedig annak az alapján, amit szerkesztő úrtól hallottam. Ugyanis mindazt, amit szerkesztő úr kérdéseire feleltem, csak zavarban felelhettem a nyílt kérdés előtt és egyrészt a kínálkozó kilátások, másrészt a legrosszabb esetre számbavett ultima rációk közül vettem, de az utóbbiakat csak provizoriumra gondoltam, oly hosszú provizorium mellett azonban, mint aminőt szerkesztő úr közlése alapján számba kell vennem, – ilyenekre nem tudom rászánni magam. Elvégre már elég soká élek provizoriumban, már mások is elegen sínylették az én vergődésem hatását és ez tovább így nem mehet. Amit szerkesztő úr mondott az én regényem közlése idejéről, az minden kilátásomat megdönti, és igazán gyanús tünetnek találom magamra nézve, hogy egy bármilyen kellemes délután zavartalansága érdekében, el tudtam halasztani ennek appercipiálását.² Számomra minden akkor kezdődik, mikor a regényem megjelenik, ennek pedig előbb kell lennie, mielőtt elvéreznék, ami már eddig is megtörténhetett volna. Mert hiába beszélek oly könnyelműen azokról a műveletekről, melyekkel eddig húzni-halasztani tudtam az utolsó lemondást, – de csak rossz szokás <az> ez,

az pedig mégis keserves dolog, melyet tartósan kibírni nem lehet. És bánt, hogy, ha Móricz Zsigmond hajlandó volna is engem előre engedni, éppen tekintettel a helyzetemre, a Nyugat hajlandó nem volna. Számomra minden kockán forog, nem csak egy, a kivitelére nézve is konkretizált terv a meggyógyításomról, de az egész életem, mindennel, ami belejátszik. A Nyugatnak se lenne hátránya ebből, Móricz Zsigmondnak írnék és ő biztosan méltányolná, maga indítványozná [a] kért arrangement, [!] és a Nyugatot rekompenzálná. Én azt hiszem, és velem együtt mások is hiszik, hogy a köznek nagyobb kiterjedésben is használni tudnék, ha nem kell abbahagynom mindent. És meghálálnám mindenkin, aki segít nekem. Mindazok a zavaró körülmények, amik velem szemben tekintetbe jönnek, megoldhatók, ez nekem is élénk kívánságom, hiszen azért szeretem, bár ritkán érem el, a dis[z]kussziót.

Új címemről mindenesetre értesíteni fogom szerkesztő urat, de kérem kegyeskedjék, mielőtt megtisztel, levélben értesíteni a főpontokról, melyekben óhajtásaimra válaszolni fog, mert különben a beszélgetés érdekessége szerkesztő úrral mindig könnyen elvon attól a fix kérdéstől, melynek sürgősségét figyelmen kívül hagynom nem szabad.

Vagyok igaz nagyrabecsüléssel szerkesztő úr tisztelő híve:

Boross László

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő szerkesztő úrnak
Helyben VI.
Vilmos császár út 51.
„Nyugat” szerkesztősége
Ajánlott!

K: OSZK Kt. Fond 253/726. – Idegen kéz írása, autográf aláírással – Ajánlott küldemény.

Dat.: fpb: Bp., 1917. ápr. _ (a boríték csonka) – épb: Bp., 1917. ápr. 12.

A Nyugat 1917. május elejétől Móricz Zsigmond *A fákllya* című regényének közlését vette tervbe, Boross azt kívánta elérni Osvátnál, hogy *A dél-afrikai kirándulás* című regényét (lásd 1045., 1048.) *A fákllya* előtt adják. Osvát nemleges döntésében minden bizonnyal színvonalproblémák is közrejátszottak.

¹ arrangement (fr.): elhelyezkedés, illetve megoldás

² appercipiálás (lat.): felfogás, megértés

1210. BARTALIS JÁNOS – OSVÁT ERNŐNEK

917, ápril 15.
[Tábori posta, 1917. április 15.]

Kedves Uram,

ma kaptam Kosztolányi¹ értesítését, hogy a Nyugatban megjelent pár versem. Mielőtt megköszönöm, kérem legyen szíves ezt a számot a túloldali címre elküldeni. Én újból itt vagyok – harmadszor már. – Távól a világtól. Ki kell szakadnom újból egy időre. Most még nem panaszkodom. Kellemes, kicsiny, székely falucskában vagyunk. Itt a tavasz gyönyörű, minden szép.

Kiváló tisztelettel

Bartalis.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Budapest
VI. Vilmos császár út 51.
Nyugat szerkesztősége.

[Feladói cím:]
Bartalis hdgy
313. honv. gy. ezred, XXVIII. mzlj.
3. szd. Hadtápposta 265.

K: OSZK Kt. Fond 253/716. – Tábori postai levelezőlapon.
Dat.: fpb: Tábori posta, 1917. ápr. 17. – épb: nincs.

Bartalis *Párbeszéd*, illetve *Erdők vezeklése* című versei a Nyugat 1916. november 16-i számában jelentek meg (684–687), a verskéziratok Osvát hagyatékában a Fond 253/943. jelzet alatt találhatóak.

Bartalis századát 1917. április elején a keleti frontra irányították, Maros-Torda vármegyében, egy Nyárád menti faluban készültek a bevetésre, azonban Bartalis hamarosan ismét kórházba került (lásd BARTALIS 1972, 154–158). – Lásd 1094. is.

¹ Kosztolányi Dezső

1211. BACSÓ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

Kassa, 1917. április 18.
[Kassa, 1917. április 18.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

itt küldöm a *Fábián vasöntő* című novellámat, amelyet a Nyugat-nak szántam. A megírásnál szem előtt tartottam mindazokat a követelményeket, amelyeket igen t. Szerkesztő úr a legutolsó beszélgetésünk alkalmával felemlített. Hogy mennyiben sikerült ez, tessék megítélni.

Végtelenül lekötelezne igen t. Szerkesztő úr, ha beválás esetén, rövidesen közölné, mert összintén [!] megvallva, nagy szükségét érzem valami kevés kis lelki örömnék, amely az ambíciómát előbbre lendítené, |:és:| az önmagamban kételkedő rossz érzéseket kiirtaná.

Várom szíves és jóindulatú döntését, maradok nagyrabecsülő híve

Bacsó Béla

Címem:
Árpád u. 24 sz.

K: OSZK Kt. Fond 253/709.

Bacsó Béla nem szerepelt írással a Nyugatban.

1212. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. április 16. után]

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest
VI. Vilmos-császár-út 51.

[Feladói cím:]

Füst

IX. Angyal u 29. fldsz.

[Ignotus ceruzairásos megjegyzése a boríték verzóján:]

Rendreutasító hangú, s amellet +ban semmivel sem bizonyítóbb, mint a Babitsé –ban. Lehetne Tóth Árpádról írni, anélkül, hogy Babits-csal veszekednének.

[Ismeretlen kéz ceruzairásos megjegyzése a *Nyílt levél Babits Mihályhoz* című Füst-gépirat utolsó fóliójának verzóján:] Nem!

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Nem postai küldemény.

Füst Milán 1917 tavaszán polémiát kívánt kezdeni Babits Mihálllyal, kifogásolva Tóth Árpádról szóló kritikájának bizonyos állításait (lásd BABITS Mihály: *Új verskötetek*. = Nyugat, 1917. április 16., 693–700). A PIM Füst-hagyatékában két szövegváltozat is található: a „Tisztelt Szerkesztő Úr! Tóth Árpád jóbarátom...” kezdetű, erősen javított kézirat (V. 4140/83/129.) és a *Nyílt levél Babits Mihályhoz* című későbbi gépirat (V. 4140/83/124.) – Füst a fenti borítékban ez utóbbit küldhette el Osvátnak.

A vitacikk visszautasítása után Osvát valószínűleg arra kérte Füst Milánt, hogy készítsen esszét Tóth Árpád *Lomha gályán* című kötetéről. A *Tóth Árpád* című írás megjelentetéséről (K: PIM V. 4140/83/156., Füst Milán-hagyaték) Füst végül lemondott (lásd a következő levelet). A *Nyílt levél Babits Mihályhoz* és a *Tóth Árpád* című esszé szövegét lásd FÜST 2014, 62–65, 66–73.

A Tóth Árpád-kötetről hónapokkal később Nagy Zoltán írt a Nyugatban (lásd 1242., 1269.).

1213. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Pénteken éjjel.

V. 1917.

[Budapest, 1917. május]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

A Tóthról szóló cikket nem tudom kijavítani, annyira megdorodtam tőle. Már most közlöm ezt Veled, hogy másnak módja legyen Tóth-tal idejében foglalkozni.

Fáj, hogy nem vagyok képes a Nyugatnak mostanában írni, annál is inkább, mert már évek óta nem jelent meg írásom, – mégsem követelhetek magamtól többet, mint amire képes vagyok. Ezt a cikket a legnagyobb figyelemmel írtam, s bár belátom, hogy nem sikerült, mégsem vagyok képes jobbat írni. Tudod, mennyire felleb[b]ezhetetlen forum nekem véleményed s mégis mindig szégyenlem magam a séance-ok után, hogy idődet ilyen rongygyal <igény> ennyire lefoglalom s főként, hogy minden egyes alkalommal elmagy[ar]áztatom magamnak, hogyan kellene jól írni. S miközben próbálok utasításaid szerint javítani; érzem, hogy lehetetlent próbálok, mert még ezek az odavetett kritikai megjegyzéseid is nagyobb igényűek, mint amit legjobb tehetségem produkálhat. Ma egész délután egy mondaton törtem a fejem, hogy m[i]ért rossz s nem tudtam rájönni, – elfelejtettem, – mert nincs bennem annyi mondat-logikai képesség, amennyi kívánatos volna.

Most már bele kell azonban nyugodnom, – számolnom azzal, ami van s nem remélni olyat, ami nem lehet, ha azt akarom, hogy írjak s nem akarok az életemtől legvéglegesebben megcsömörlni. Vagyis rá kell térnem <arra> a megalkuvásnak arra az útjára, amire néhány más író társam. Oly szerencsétlen lélekállapotban vagyok már néhány év óta (vagy mindig) s annyira képtelen fiatalos erőfeszítésre, – hogy, bár számon tartom magamban, kitől mit tanultam, – ezt a levelet kell írnom, lemondanom nagyobb ambíciókról, hogy !:fenn: ! tartani tudjam magam. S ez nem is egészen reménytelen út, mert hiszem, hogy így is sikerülhet néhány szebb dolgot megírnom s ennél többet most már nem kívánok.

Próbálkozni fogok tehát ezentúl is a Nyugatnál s amennyiben sikertelenül, keresni fogok, vagy kivárni más orgánomot, amelyben helyet kapok.

Mindezt Szerkesztő úr, nem azért írom, mert túlteng bennem az öntudat, vagy kitűnő írónak képzelem magam. Én egészen szomorú, meghasonlott és megtört ember vagyok.

Valaha kitűnő íróvá akartam lenni s annál fájdalmasabb, hogy ez a régmúlt törekvésem most már nevetségessé válhatott Előtted.

Szeretettel ölel:

Milán

K: PIM V. 4140/577/1. (Füst Milán-hagyaték)

M: FMÖL, 55–56. – [Budapest,] V. 1917.

Lásd az előző levelet.

Füst Milán az alábbi levelet ugyanazzal a tollal írta, mint amellyel a fentebbi (1212. számú) borítékot megcímezte:

1214. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Szerdán éjjel.
[Budapest, 1917–1918]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

A cikket, – most úgy érzem, – még egyszer át kellene írni, mert rengeteg benne a szó, egész elkopnak a rengeteg használattól, – agyon van halmozva <szavakkal> |:hasonlatokkal; | képekkel „mit allem was Gut und Teuer.”¹ Ha mégis elfogadható volna, ígérem, hogy a korrektúrában tetemes javításokat fogok eszközölni.

Szeretettel ölel:

Milán

K: OSZK Kt. Fond 253/757.
M: FMÖL, 937. – [1910–1920-as évek]

¹ *korábban*: „alles was Gut und Teuer.” – mit allem was Gut und Teuer (*ném.*): minden széppel és jóval

1215. DÉRY TIBOR – OSVÁT ERNŐNEK

Bpest, 1917. V. 2-án
[Budapest, 1917. május 2.]

Kedves Osvát úr!

Ne terheltessék ezen néhány soromat figyelmesen végigolvasni!

Tegnapelőtti látogatásom célja egy kis bizalmas beszélgetés volt – egy-némely dolgokról magyarázattal tartozom Önnek is, magamnak is; magyarázattal, amely egyúttal vallomás és kérés. Miután Ön nem ért rá, magam

pedig mondanivalómat tovább halasztani nem akarom, ezt az utat választom s utóbb alkalmasabbnak is látom, már csak azért is, mert élőbeszédben üggyefogyott vagyok s Ön igen szigorúan szokott rám nézni!

Félek azonban attól, hogy félreért s ezt elkerülendő, hadd mondjam el néhány szóval, hogy hogy értelmezem én a mi kettőnk viszonyát a magam oldaláról.

Két oka is van annak, hogy Önt meglátogatom. Egyrészt hála kötelez – s ez nem frázis! – hála, amiért elsőnek értett meg engem, amiért ritka kedves előzékenységgel segítette első lépésemet, fogadta időtrabló látogatásaimat, olvasgatta írásaimat, bírálta őket – s e bírálati nekem több okból és oldalról igen becsesek voltak!, – szóval foglalkozott velem. E hála ugyan kissé hiúságból is fakad, de hiszen ez elkerülhetetlen; s hálával mindig együttjár a szeretet!

Másrészt azonban úgy jártam el Önhöz, mint egy „hivatalos” személyhez, az egyedülihez, akit művészi tudatosságom felkeresni engedett s akinek módja is van rá, hogy írásaimat a nyilvánosságra, a szabad levegőre juttassa, <s> Önben látom (a Nyugatban) azt az egyedüli eszközt, amelyet jelenleg érvényesülésem útján felhasználhatok. Szóval látogatásaim s részen e levellem is nemcsak Önnek, Osvát Ernőnek, – hanem a Nyugat r. t. szerkesztőségének, egy hivatalnak, egy „jogi alanynak” szóltak és szólnak, ami természetes is s amit Ön sem értelmez másképp[pen], de amit most hangsúlyoznom kellett!

Látogatásaimnak ily értelmezése volt az oka annak, hogy Önt tán már többször látogattam meg, többször zaklattam, mint ahogy ezt önérzetem megengedte volna akkor, ha Önnel tisztán privátim, baráti érzelmektől vezérelve <érintkeztem volna> érintkeznék s nem érdekből is egyszersmind.

S evvel már rátértem levellemnek tulajdonkép[peni] impulzusára, a kényyszerű alkalomra, amely szülte.

Körülbelül tíz nappal ezelőtt telefonon beszélgettünk. Én hívtam fel az előtte való héten történt személyes megállapodásunk szerint. Első mondatát nem hallottam tisztán, ennyit értettem meg belőle: – tán rosszul értettem, nagyon valószínű! – „...nem szükséges ennyit telefonálnia...”

Rossz kedvében lehetett, megengedem! De ismétlem, nem erről az esetről kívánok beszélni, ez az eset csak véletlen alkalma e levélnek, amely vallomás is, kérés is s magyarázat, amellyel magamnak is tartozom.

Vallomás egy hibámról: érzékeny vagyok. Valószínű oka ennek, hogy talán túlbecsülöm magamat (egyéb okoktól eltekintve), következménye pedig, hogy rátarti vagyok, – sőt arrogáns minden oly dologban, amely művészetemmel együttjár vagy összefügg.

Erről a hibáról nem tudok és nem akarok leszokni, senki kedvéért, még a magam kedvéért se. Én magam nevetsége [!] volnék, ha megtenném s épp

oly hitetlen karikatúrája törekvéseimnek, mint amennyire valójában vére-
sen komoly dolog nekem a művészetem.

Ezért van az, – s ezt későbbi félreértések elkerülése céljából kénytelen
vagyok Önnel közölni – hogy én akarva, nem akarva fájdalmasan reagálok
minden bántó szóra, tette, akár szándékosan, akár tudaton kívül irányult az
ellenem. S mennél jobban becsülök valakit, annál érzékenyebben érint min-
den ellenségesnek érzett cselekedete.

Ha tehát azon férfiak közül, akik a Nyugat szerkesztését irányítják vagy
a szerkesztésbe beleszólhatnak – s ilyen elég sok van – csak egy is akadna,
aki ferde szemmel nézne rám – bárhogy becsüljem vagy szeressem is az illetőt
– inkább félbeszakasztom a Nyugattól lehetséges írói utamat, mintsemhogy
előtte vagy közvetve előtte bármikor bármikép[pen] is megalázkodjak. S ha
megeshetnék az, ami – erősen hiszem – a Nyugattól nem lehetséges, hogy
tudniillik az „öregék” a „fiatalokkal” szemben művészeti kérdésben (csak
ilyenről beszélek) több jogot arrogálnának maguknak, öregségi jogokat a fia-
talokkal, jobban mondva: velem szemben s e jogokat nekem nem tetsző mó-
don érvényesítenék, akkor *azonnal* ajánlanám magamat. A Nyugatot nem
látom kereskedelmi társaságnak, nem akarok ott főnököket és alárendeltet
látni, legalább a magam személyét illetőleg nem, aki nem játszadózom sem
babra, sem pénzre, hanem életemet adom művészetemmel s minden soro-
mért én fizetek meg.

Ami az Ön szerett és becsült személyét illeti, úgy látom – tán tévedek
– hogy utóbbi időben kissé eltávolodott [!] tőlem, – idegen befolyásnak en-
gedve! – nem keresem. Végtelenül sajnálom, de hiszen ez még változhatik.

Kérésem – s evvel be is fejezem leveletem – tehát az, hogy ne vegye
rossz néven, ha ezentúl csak akkor fogom meglátogatni, ha telefonon vagy
néhány sorral hívni fog, hívni fog akkor, ha bármilyen okból szüksége lesz
rám s ezáltal egyszersmind attól is megkímélem magamat, hogy alkalmatlan
pillanatban érkezve, visszautasításnak tegyem ki magamat.

Tiszteletem jelével üdvözlöm
hű híve

Déry Tibor

U.i. Egy új novellámat fejeztem be s azt a napokban szíves engedelmé-
vel el fogom küldeni.¹

[Címzés:]
Osvát Ernő úrnak, szerk.
a „Nyugat” szerkesztősége

Budapest
VI. Vilmos császár út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/736.
Dat.: fpb: Bp., 1917. máj. 2. – épb: nincs.
M: DTL, 98–99. – 1917. máj. 2.

Déry Osváttal még a Nyugat Mérleg utcai időszakában ismerkedett meg, minden bizonnyal 1911-ben (lásd 827.). *Börtönnapok hordaléka* című emlékezésében 1916-ra teszi első találkozásukat, hozzátéve, hogy már ekkor „halálosan” megsértődött Osvátra, mert a szerkesztő nem mutatott kellő érdeklődést az átadott versek iránt: „Megesküdtem, hogy én ide addig be nem teszem többé a lábamat, amíg Osvát maga nem fog hívni.” Az emlékirat szerint mindez nem sokkal később be is következett, mert *Lia* című kisregényével Déry harmadik helyet ért el *Az Érdekes Újság* 1916 őszi meghirdetett regény pályázatán, és Osvát üzent neki, hogy keresse fel. (Lásd DÉRY 1989, 96–100.) – *A Lia* a Nyugat 1917. február 1-jei és 16-i számaiban jelent meg (231–262, 327–359).

Nem zárhatjuk ki, hogy Déry a fenti levélben újabb sértődésének adott hangot, ugyanakkor valószínűbb, hogy az évtizedekkel későbbi emlékezés – mint sok más esetben – nem felel meg a levelekből kikövetkeztethető egykori történéseknek.

¹ Déry Tibortól a Nyugat legközelebb *A két nővér* című novellát hozta (1917. november 1., 675–705).

1216. DÉRY TIBOR – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917]

{...}

Kétféle lehetőség van.

1.) Hogy „Márta” öngyilkossága, a közös titok, tényleg megtörtént. Ha megtörtént, egészen magától értetődő, hogy l :az asszony: l az eszközt felhasználja, képtelenség volna az ellenkezőjét elgondolni.

Itt meg kell jegyezni, hogy eleve így koncipiálva a történetet, a két embert enélkül az esemény nélkül elképzelni nem tudom, életükbe s ennél fogva az én fantáziámba és ennek megérezkeltetésébe ez az esemény szorosan beleszövődött s ez már maga jogcím arra, hogy a történet így történjék.

2.) Hogy az öngyilkosság nem történt meg. Ez akkor volna lehetséges, ha életüknek ezt az eseményét *utólagosan*, írás közben (komponálás közben)

gondoltam volna el és használtam volna fel tisztán azért – amint azt tegnap, sietségemben egyedül hangsúlyoztam – hogy a történet feszültségét, a drámai erő növekvését érzem el. De, bár hangsúlyozom |:és ezt már tegnap is mondtam: |, hogy ez nem így volt, hogy ez <az> a részlet és fontos részlet az egész történettel egy időben fogant – így is lehetséges volna és jogosan, a következő okoknál fogva elképzelhető:

a.) A történet perspektívát kap, levegős hátteret. Visszafelé tekintünk és látunk. Megvilágítja, magyarázza a jelen eseményt a múlttal. Az alakok plasticitását nagyban növeli, a történet pszichológiai lehetőségét érteti és magyarázza. (nem „megmagyarázza”! csak: magyarázza!)

b.) A történet érdekességét (<a> közönséges értelemben vett érdekességét) növeli. Nem is egy történet ez már, hanem tulajdonképpen kettő. Az egyik tükrö a másiknak s azért nem hiba ez, mert *szervesen* egymásbafonódnak, az egyik kiegészíti a másikat. Nem idegen elem! Márta öngyilkosságának története lüktető, meleg párhuzamos folyamat – a jelen történet mögötti folyamat s ezt drámaiságával, forróságával átvilágítja, izzóvá teszi.

c.) Időbeli térfogata növekedik. Visszanézünk, visszasejtünk a múltba és előrenézünk és előresejtünk a jövőbe.

Sejtés! A végtelennel kapcsol össze!

S művészetet illetőleg nincs egyéb elvem (s ezt is *csak* magamból mérítettem) mint ez az egy: a végtelent éreztetni. A művészet nem pozitív valami, nem érzékelhető, *csak* |:meg:|érezhető. S az érzés: az megfoghatatlan valami, |:korlátatlan,;| tehát végtelen.

Kiragadok az életből (tehát magamból) egy részletet, de előre és hátra szabad legyen az út! A lehetőségeket nem lehet és nem szabad korlátozni. Igaz művészeti produktum, túl a papiroson soha sincs befejezve se megkezdve, részlet az! előtte és mögötte a végtelen.

Volna még több ok is, de ezek a legfontosabbak s úgy hiszem elegendők is, még abban az esetben is, ha a koncepció nem tartalmazta volna már eleve is ezt az öngyilkosságot, mint megtörténtet – amit Önnek nem kötelessége elhinni – hanem utólag szőttem volna bele a történetbe.

Szerető üdvözlettel és tiszteletem kifejezésével
barátja

Déry Tibor

[Címzés:]
Osváth Ernő szerkesztő
úrnak

„Nyugat” kiadóhivatal
Vilmos császár út 51.
III em.

K: OSZK Kt. Fond 253/736. – Nem postai küldemény.
Dat.: a levélpapír és az írásképmeggyezik az 1917. május 2-i Déry-levélével.
M: DTL, 95–96. – 1917. márc./ápr.

Valószínű, hogy Déry a fenti levéllel egy Osváttal folytatott beszélgetést egészített ki, a megszólítás hiánya ugyanakkor levélrészlet benyomását kelti. – A tárgyalt írást nem sikerült azonosítanunk.

1217. EMIL ISAC – IGNOTUSNAK

14. Mai 917.
[Kolozsvár, 1917. május 14.]

Kedves Ignotus Úr,

Azt hiszem az egész világon, – a modernség képviselői így kell írjanak erről a nagy és sorsában is oly egyéni íróról, akinek novellái, versei, essay-jei az új francia irodalom gyöngyszemei maradnak. Nem tudom gondolt[-]e valaki Önöknél Ernest La Jeunesse-re? Megpróbáltam egy szerény jegyzetet írni. Kérem adja ki ott, ahol gondolja s a mikor akarja.

Üdvözli híve

I. E.

[Címzés:]
A „Nyugat” tek. szerkesztőjének
Budapest
VI. Vilmos császár út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/1264. – Ajánlott küldemény.
Dat.: fpb.: Kolozsvár, 1917. máj. 15. – ép: Bp., 1917. máj. 16.

Ernest La Jeunesse (sz. 1874) francia író 1917. május 2-án hunyt el, Emil Isac a levelet *Ernest La Jeunesse* című megemlékezése utolsó oldalának verzójára írta. A Nyugat a Szini Gyula által írt nekrológot közölte (*Ernest La Jeunesse*. = 1917. május 16., 931–935); Szini és La Jeunesse személyesen ismerték egymást. – Lásd 1221. is.

1218. NAGY ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Debreczen, 1917 május 17.
[Debreczen, 1917. május 17.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

Itt küldök három verset. Szeretnék róluk korrektúrát kapni. –
Mindnyájukat szívélyesen üdvözlöm

Nagy Zoltán

[Címzés:]
A „Nyugat” szerkesztősége
Osvát Ernő úrnak
Budapest
VI. Vilmos császár-út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/830. – A levélpapír és a boríték fejléce megegyezik az
558. számú levélével.

Dat.: fpb: Debreczen, _ _ _ (a boríték csonka) – épb: Bp., 1917. máj. 18.

Nagy Zoltán versei az 1917. június 1-jei Nyugatban: *Jártál-e már...*, *A bivaly*,
Ismeretlen hölgy halálának hírére... (996–999).

1219. GELLÉRT OSZKÁR – OSVÁT ERNŐNEK

Bp. 1917 máj. 28/29.
[Budapest, 1917. május 28–29.]

Kedves jó Osvát, –

az első megbeszélésünk szerint, a másodikra közben jött meg a ked-
vem, gondolom, nem lesz Ignotus ellenére. A harmadik?

Szívesen üdvözli
igaz barátja

Gellért Oszkár

U.i. Most veszem észre, hogy a harmadik – a vers – még nem egész.
Délután átnyújtom, ha addig ráér.

G.

K: OSZK Kt. Fond 253/762. – Ceruzaírás.

A Nyugat A *politika mögül* című sorozatában – amely Ignotus rovata volt – 1917. június 1-jén *Különbéke vagy általános béke és József főherceg miniszterelnök-jelöltsége* címmel két Gellért-cikk jelent meg (1002–1005, 1005–1008). E számban olvasható Gellért *Óh fáradt béke* című verse is (976).

Itt közöljük Gellért Oszkár egy másik üzenetét, amelynek írásképe megegyezik a fentivel:

1220. GELLÉRT OSZKÁR – OSVÁT ERNŐNEK

Csütörtök
[Budapest, 1917 körül]

Kedves jó Uram, –

most ébredek s látom, hogy mikor éjjel hazajöttem, elfeledtem <az . . .> meghagyni, hogy küldjék el Önhöz korán reggel a cikkeket. Talán még nem késő.

Szíves üdvözlettel
igaz barátja

Gellért Oszkár

K: OSZK Kt. Fond 253/762. – Ceruzaírás.

1221. EMIL ISAC – IGNOTUSNAK

3 Jún.
Bartha u. 22. Kolozsvár
[Kolozsvár, 1917. június 3.]

Tisztelt Ignotus Úr,

Kérem szíveskedjék az „Ern.[est] La Jeun.[esse]” c. cikket visszaküldeni – egyben Szini Gyulának igaz tiszteletem átadni, a szép, cikkért a mit a nagy francia költőről írt. Azt hiszem a jövő hónap végén megindul francia–román nyelvű irodalmi revünk, az én vezetésemben. Örvendeznék ha sikerülne egy kissé jóra fordítani a sok gyűlölködést és sokszor érdemtelenül – becsületes embernek is kijáró szekatúrát.

Üdvözlí a régi tisztelettel és becsüléssel

I.

[Címzés:]
Hochw. Herrn
Ignotus
Redakteur d. „Nyugat”
Budapest
Vilmos császár út 51. III.
„Nyugat”

K: OSZK Kt. Fond 253/1264. – Postai zárt levelezőlap.
Dat.: fpb.: –, 1917. jún. 3. – épb: nincs.

Az Ernest La Jeunesse-ről szóló emlékezésekről lásd 1217. – Az Isac által tervezett lapnak nem találtuk nyomát.

1222. KORTSÁK JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. június elejétől]

Igen tisztelt Uram!

Mellékelten küldöm az ígért kéziratokat.
A viszontlátásig szívélyesen üdvözli őszinte híve

Kortsák Jenő

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak.
H
VI. Vilmos császár út 51
III. em.

K: OSZK Kt. Fond 253/800. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: *Kortsák Jenő* | p. ü. *segédtitkár* – Autográf aláírás nélkül – Nem postai küldemény.

Kortsák Jenőt 1917. május 30-án léptették elő pénzügyi segédtitkárrá (lásd Budapesti Közlöny, 1917. június 7., 1). – 1917–1918-as publikációiról lásd **1147**.

1223. SÁRKÖZI GYÖRGY – OSVÁT ERNŐNEK

[Pusztaszentistván, 1917. június]

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Egy hete vagyok már itt, Szentistvánon, de eddig még egy sort nem tudtam leírni. Ugyanez a puszta tavaly friss impressziók tömegét zúdította rám, az idén csak nagy nyugalmat adott. Most szemlélődöm, tehát lerajzolok mindent, ami kezem ügyébe esik, de hiszem, hogy rövidesen tovább jutok és újra belezökkenek az írásba. És hiszem, hogy most már próbálkozásból biztosabb és tudatosabb írások felé haladok s ősszel talán csinos csomaggal fo-

gok hazamenni.¹ Bocsásson meg e levélkéért, tulajdonképp csak a címetet kellett volna megírnom.

Jó nyarat kíván, szeretettel:

Sárközi György

Cím: Pusztaszentistván
u. p. Mende (Pestmegye.)²

[Címzés:]
Nagys.
Osvát Ernő
úrnak
Nyugat szerkesztősége
Budapest.
VI. Vilmos császár-út 51

K: OSZK Kt. Fond 253/855/a.

Dat.: fpb: Mende, 1917. jún. 2. – épb: nincs.

¹ Sárközi György *Tizennyolc évesek zsoldtára* és *Mint galamb a tisztá búzája* című verseivel mutatkozott be a Nyugat 1917. augusztus 1-jei számában (222–223).

² Pusztaszentistván a Pest megyei Mende közigazgatási területéhez tartozik.

1224. CSELÉNYI-WALLESHAUSEN ZSIGMOND – OSVÁT ERNŐNEK

1917. VI. 11. Wolhynia.
[Volhínia, 1917. június 11.]

Mélyen tisztelt Uram!

Utolsó találkozásunk óta megint jártam egyszer Pesten (igaz, csak két napra) s be is néztem egyik napon az Andrássyba, azonban a véletlen úgy rendezte, hogy Önt nem találhattam ott. Azóta itt befejeztem egy nagy, két-méteres vásznat, amelyet ezredesem¹ a jövő szenzációi közé számít, amellyel magam azonban sehogy sem tudok megbarátkozni. Verekedő emberekkel van teli a vászon és én bármennyire másképp[pen] gondoltam, mégis – azt

hiszem – legalább is eszébe juttatja az embernek a szót: illusztráció. De hát muszáj volt megcsinálnom; nagyon sok energia kellett hozzá (mert lelki undorom van minden verekedéstől) hogy az legyen, amit akarnak tőlem és amellet ne legyen az, amit semmikép[pen] sem csinálhatok meg én. Ezredesem tudja ezt és nagyon imponál neki ép[pen] ezért, hogy volt erőm a magam nyakára lépni és mégis (valahogyan legalább) megállani a magam lábán. – A most következő már közelebb áll hozzám. –

A hét folyamán valószínűleg 2-3 napra Warsóba utazom; előre örülök ennek az útnak, már rég meg akartam nézni Warsót.

A Hollósyról írandó tanulmányba belefogtam, hanem nagyon nehezen megy. Egyrészt az időm is kevés mostanában, a fejem is tele van sok-sok egyéb munka tervével meg történésekből megmaradt szomorúsággal, másrészt a dolog magában is nehéz;² azután egy kicsit olyanformán látom magam, mintha az a bizonyos Schöberl féle bútordarab volnék: nappal festő – éjjel író.³ Ezt így nem lehet; majd ha Warsóból visszajöttem, nem fogok addig a piktori munkákhoz, míg ezt meg nem írom. – Mostanában inkább a piktúra élt bennem, ma is csináltam egy egész szép kis-portrait-t kint, a szabadban. –

Ezt a levelet egy szabadságra indulóval odahaza adatom fel, ezért mellette csomagolok egy lapot a vázlatkönyvemből; egy igénytelen kis vázlat, itteni lövészárk részlet; szerény kis jele akar lenni a megemlékezésnek.⁴ Kérem, fogadja el szívesen őszinte tisztelőjétől

Walleshausentől.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
úrnak
Budapest
Aréna út 66. fsz. 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/899.
Dat.: fpb: __, 1917. __. (a boríték csonka) – ép: nincs.
M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 298–299.

¹ Kratochvil Károly ezredes „művészetpártolásáról” lásd 1181., 1208.

² Cselényi-Walleshausen *Hollósyról* című esszéjében méltatta mestere munkásságát, a cikk – amelyet 1917. június 30-i leveléhez csatolt (lásd 1236.) – a Nyugat 1917. szeptember 16-i számában jött (467–472). Cselényi-Walleshausen *A festőkapitány*

címmel Hollósy Simon (1857–1918) halálának tizenötödik évfordulójáról is megemlékezett (Nyugat, 1933. június 16., 673–676), a folyóiratban más írását nem közölték.

³ A Schöberl-féle szék – némi átalakítással – ágyként is funkcionált.

⁴ A *Gázharang* című grafika megtalálható az Osvát-hagyatékban, reprodukcióját lásd KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 294.

1225. BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. június elején]

Kedves Ernő,

mint bizon[n]yal már értesültél[,] Fenyő propozícióját a Nyugat szerkesztése dolgában elfogadtam. Kérlek tehát ha e dologban valamivel¹ segítségedre lehetek, (bár félek, hogy nagyon sokban nem segíthetek) értesíts.

Igaz tisztelő

Babits Mihály

K: MTA KIK Ms 4744/128. (N. n. sz. 1959/34., vétel Forgács Béla antikváriustól)

A levél nem szerepel a BML eddig megjelent köteteiben.

Fenyő Miksát 1917-ben a GYOSZ ügyvezető igazgatójának nevezték ki, Nyugat-szerkesztői pozícióját Babits Mihály vette át (lásd *A Nyugat hírei*. 1917. június 16., 1127). A következő két levél feltehetően még ez előtt – vagy ezzel egy időben – íródott, hiszen Babits onnantól kezdve a szerkesztőség, „a Nyugat” tagja lett.

¹ *korábban*: valamiben

1226. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1916. október 16. – 1917. június közepe]

A Nyugat szívesen látja kedden este ½ 9-kor vacsorára a Diófa-ven-
déglobbe. (I. Pálya-u. 3.)

K: OSZK Kt. Fond III/1578/89. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc
(1.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat, aláírás nélkül.

M: BML 1916–1918, 93. – [Budapest, 1916. okt. és 1917. jún. 16. között]

Lásd az előző levelet.

1227. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1916. október 16. – 1917. június közepe]

Mélyen tisztelt Uram,

a kéziratot köszönettel átvettem. Fenyő szerkesztő úr 900.– koronát
hagyott nálam <az Ön rendelkezésére>. Kérem, rendelkezék velem.

Kiváló tisztelettel

Havas

K: OSZK Kt. Fond III/1816/51. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc
(1.): → *Vilmos császár úti időszak* – A Nyugat bélyegzőjével: NYUGAT | IRO-
DALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

M: BML 1916–1918, 92. – [Budapest, 1916. okt. és 1917. jún. 16. között]

Babits Mihály 1916–1917-ben többféle jogcímen kapott pénzt a Nyugattól:
publikációiért, köteteiért, illetve 1917. június közepétől szerkesztői munkájáért (lásd
1225.). A cikkekért járó díjazását 1918 júliusában emelték fel oldalanként 20 koro-
nára (lásd 1337.), a fenti levélben említett összeg – nagyságánál fogva – kötetthono-
ráriumot is tartalmazhatott. Babits *Recitativ* című verseskötete 1916. április közepén
jelent meg, *Irodalmi problémák* című tanulmánygyűjteménye 1917. augusztus elején
(lásd 1071., 1072., 1244., 1248., 1252., 1278.).

1228. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

szerda
[Budapest, 1917. június közepétől]

Igen tisztelt Szerkesztő úr:

Lehr Albert úr kéri: legyen szíves őt ma d.u. 3 és 5 óra közt a lakásán felkeresni (X. Szabóky u. 62.)

Tisztelettel

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond III/1816/54. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (2.): → *Vilmos császár úti időszak*.

A levél nem szerepel a BML eddig megjelent kötetében.

Lehr Albert (1844–1924) nyelvész, költő és irodalomtörténész – több későbbi nyugatos mellett – Ignotust és Fenyő Miksát is tanította a budapesti evangélikus főgimnáziumban. – Babits 1916. április végéig a X. ker. Szabóky utca 54. szám alatt lakott, majd a VIII. ker. Reviczky utca 7. szám alá költözött.

1229. OSVÁT ERNŐ – HAVAS IRÉNNEK

[Budapest, 1917. június közepe – 1919 vége]

Tisztelt Kisasszonyom, –

méltóztassék ezt a kis cikket a nyomdába küldeni. Babits tud róla.

Tisztelettel

OE.

K: OSZK Kt. Fond III/975. (Babits Mihály-hagyaték) – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: OSVÁT ERNŐ | A „NYUGAT” SZERKESZTŐJE* | ARÉNA-ÚT 66. FSZ. 2. – Ceruzairás, a *-gal jelölt sor áthúzva.

Osvát az általa küldött névjegyeken áthúzta azokat az adatokat, amelyek időközben érvényüket veszítették (lásd 1029.), és noha a Nyugatot főmunkatársként is nagyfokú önállósággal szerkesztette, Babitsot „a kis cikk” közléséről nyilván mint

szerkesztőt értesítette. – Osvát 1920. január 1-től ismét a Nyugat címlapon is feltüntetett szerkesztője lett.

A fenti névjegykártyán a keresztnév N betűje után apró nyomdahiba látható, amely megtalálható az alábbi két üzenet (illetve a jegyzetben említett üzenet és feljegyzés) kártyáján is.

1230. OSVÁT ERNŐ – FÜST MILÁNNAK

[Budapest, 1918 nyaráig]

Csáky József – Szatmár-Németi

A piactéri borbélynál keresd.

Osvát Ernő

K: PIM V. 4140/436/7. (Füst Milán-hagyaték) – Névjegykártya verzőjén, a kártya nyomtatott szövege: OSVÁT ERNŐ | A „NYUGAT” SZERKESZTŐJE* | ARÉNA-ÚT 66. FSZ. 2.* – Ceruzafírás autográf aláírás nélkül, a *-gal jelölt sorok áthúzva.

M: SZILÁGYI 2000, 178.

Osvát az üzenetet esetlegesen főmunkatárssá való visszaminősítésétől (1912. július 1.) az Aréna útra való visszaköltözésig (1914. november) írta – ekként a kártyasorozat még az Aréna útról való 1911. novemberi elköltözése előtt készült volna. A többi, ugyanilyen nyomdahibát mutató kártya azonban jóval későbbi, lásd alább a Révész Bélának, illetve a Korcsmáros Nándornak küldötteteket (utóbbi kötetünkben az 1381. számú); mindemellett létezik egy kártya, amelyre Füst Milán a *Catullus* című drámára vonatkozó Osvát-véleményt jegyezte fel (szövege az 1383. számú levél után olvasható). Jelen esetben valószínűbb tehát, hogy Osvát a kihívásokkal az üzenet magánjellegét emelte ki. – Füst Milán szatmárnémeti útjának időpontja nem ismeretes, a politikai változások miatt erre legkésőbb 1918 nyarán kerülhetett volna sor.

1231. OSVÁT ERNŐ – RÉVÉSZ BÉLÁNAK

[Budapest, 1919 ősze előtt]

Barátod

O. E.

[Címzés a boríték-töredéken:]

Révész Béla író Úrnak

Király utca 108 III. 1.

K: PIM V. 4709/47/2. (Révész Béla-hagyaték) – Névjegykártya verzőján, a kártya nyomtatott szövege: OSVÁT ERNŐ | A „NYUGAT” SZERKESZTŐJE* | ARÉNA-ÚT 66. FSZ. 2. – A *-gal jelölt sor áthúzva.

Egy hivatalos nyugta szerint (PIM V. 4709/77/3.), amelyet 1919. március 4-én állítottak ki Révész Béla számára, az író a VII. ker. Király utca 108. szám alatt lakott. 1919 őszen Bécsbe emigrált, ahonnan 1922-ben tért haza.

1232. SAS EDE – OSVÁT ERNŐNEK

Nagyvárad, 1917. júni. 19.

[Nagyvárad, 1917. június 19.]

KEDVES SZERKESZTŐ ÚR!

Nagy örömet okozott nekem a Nyugat kritikája. Lássá: ez az,¹ amit vártam, az elismerést abból a táborból,² amelybe tartozónak érzem magamat. Tóth Árpád urat, sajnos,³ még nem ismerem. Kérem szerkesztő Urat, adja át neki is üdvözetemet és köszönetemet. Keresni fogom az alkalmat, hogy élő szóval is megmondjam neki, mennyire öröömre szolgál, hogy *megértette* a könyvemet,⁴ a mondanivalómat.

Szerkesztő úrnak

kitűnő tisztelettel

készséges híve

Sas Ede

[Címzés:]
NAGYSÁGOS
OSVÁTH ERNŐ ÚRNAK
A NYUGAT SZERKESZTŐJE
BUDAPEST.

IX. Lónyay utca 18.

[a posta a levelet a Vilmos császár út 51. sz. címre továbbította]

K: OSZK Kt. Fond 253/856. – Levélpapírfejléc: XLVII. ÉVFOLYAM. | NAGYVÁRAD | POLITIKAI NAPILAP | Főszerkesztő: SAS EDE. [bal oldalon előfizetési árak, jobb oldalon:] Szerkesztőség és kiadó- | hivatal | URI-UTCA 5. SZ. | Hirdetések mérsékelt díj- | szabás szerint. | Apróhirdetések díja sza- | vanként 6 fillér. | Vastagabb betűvel 12 fill. – Borítékfejléc: NAGYVÁRAD NYOMDA- és UJSÁGVÁLLALAT R.-T. | NAGYVÁRAD, URI UTCA 5. SZÁM. (SAJÁT-HÁZÁBAN.) | Telefon 38. | Főszerkesztő: SAS EDE. – Gépirat, autográf javításokkal és aláírással.

Dat.: fpb: Nagyvárad, 1917. jún. 19. – épb: nincs.

Sas (Hille) Ede (1869–1928) újságíró, író. 1891-től – pár évi megszakítással – a Nagyváradnál dolgozott, amelynek 1907-től 1918-ig főszerkesztője volt, majd Budapestre költözött. A *fehér város* című verseskötetéről (Nagyvárad, Szigligeti Társ., 1917) Tóth Árpád írt kritikát a Nyugatban (1917. június 16., 1125–1126).

¹ korábban: az

² korábban: távolból,

³ korábban: sajnos

⁴ korábban: könyvemet

1233. LENGYEL MENYHÉRT – OSVÁT ERNŐNEK

Montreux, Hotel Louis
júni 20
[Montreux, 1917. június 20.]

Kedves Szerkesztő úr!

Itt küldök egy kis cikket; – gondolom nem érdektelen s terjedelménél fogva talán külön cikknek is le lehet adni. Megkapták a Svájci Naplót, me-

lyet Bécsen keresztül Lázár Jenő¹ útján küldtettem el Önöknek? A közlésnél talán ki lehetne hagyni az Infernóról szóló részt, melyről már külön írtam a Nyugatnak. A Naplót folytatni fogom.

A legszívesebb üdvözzettel hívük

Lengyel Menyhért

[Címzés:]
A Nyugat
t. Szerkesztőségének
Budapest
VI. Vilmos császár út 51. III.

[Feladói cím:]
M. Lengyel Montreux
Hotel Louis

K: OSZK Kt. Fond 253/814.

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: Bp., 1917. jún. 26.

Lengyel Menyhért – aki a világháború alatt Svájcban tartózkodott – leveléhez *Danton halála* (Büchner drámája a berni színházban) című figyelőjét mellékelhette (Nyugat, 1917. július 1., 87–89). Naplójegyzeteit-reflexióit – nagy szünetekkel – 1910-től publikálta a Nyugatban, azonban 1917-ben ilyen írása nem jelent meg; figyelőjét Eduard Stilgebauer *Inferno* című regényéről (Basel, Frobenius Verlag, 1916) az 1917. május 1-jei számban adták közre (*Inferno*. 852–853).

¹ Az illetőt nem tudtuk azonosítani.

1234. LACZKÓ GÉZA – A NYUGAT SZERKESZTŐINEK

1917. június 26.

[Felsőróna, 1917. június 26.]

Kedves Barátaim!

Itt küldöm Kuncz Aladárnak két művét, amelyet egy beteg internált társa a csizmája talpában csempészett Svájcba. Az írott, az novella s a végén egy hozzám intézett levél. Igen kérek, mind a kettőt másoldtasd le s ha ki

fogod adni, a korrektúrát nekem *kell* látnom egypár változtatás miatt, hogy Kuncznak kellemetlensége ne legyen ott. Az eredetieket ajánlva kérem vissza minden esetben. Korrektúrát s az eredetieket a köv.[etkező] címre küldd:

L. G.
Felső-Róna, u. p. Hegybánya
(Hont megye)

Szíves üdvözlettel

Laczkó Géza

K: OSZK Kt. Fond 253/807.
M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2016, 110.

1916 nyarán a francia hatóságok Noirmoutier-ből Île d'Yeu erődjébe szállították Kuncz Aladárt és fogolytársait (lásd 612., 1006.). Egy Riedl nevű, súlyosan beteg internáltat 1917 legelején hazaküldtek Budapestre, Kuncz *Egy márványdarab* című kéziratot novelláját és a fogságban írt regényének egy gépiratos fejezetét szegeztette be Riedl csizmájába, kérve, hogy adja át őket Laczkó Gézának. Kuncz a *Fekete kolostorban* úgy emlékezett, hogy a kéziratok elvesztek (lásd KUNCZ 2014, 472–473), mindazonáltal a küldemények – a fenti levél szerint is – megérkeztek a címzetthez.

Az *Egy márványdarab* a Nyugat 1917. szeptember 16-i számában kapott helyet (473–480), a kézirat Laczkó Géza hagyatékával került az OSZK Kézirattárába (Fond 545., számozatlan).

Bővebben lásd KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2016, 108–115.

1235. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Csucs, 1917. június 30.]

Betegségem miatt sajnos mostani számra kéziratot nem küldhetek, [a] következőben iparkodom bővebben kipótolni. Kérek pár sor értesítést. Szeretettel

Ady

[Címzés:]
Nyugat folyóirat
Vilmos császár-út 51.

K: PIM A. 208/5. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Távirat.
Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.
M: AELev3, 189. – [Csucs, 1917. jún. 30.]

Az 1917. július 1-jei Nyugatban nincs Ady-írás, a július 16-i és az augusztus 16-i számokban megjelent műveiről lásd 1240.

1236. CSELÉNYI-WALLESHAUSEN ZSIGMOND –
OSVÁT ERNŐNEK

1917. június 30.
[Volhínia, 1917. június 30.]

Mélyen tisztelt Uram!

Itt küldök néhány oldalt Hollósyról.¹ Sajnos nem tudtam úgy megcsinálni, ahogy szeretném és attól félek talán egyáltalában használhatatlan. Ha Ön is ilyenek találná, úgy kérem, legyen kegyes megüzenni ezt nekem (talán húgommal² találkozik egyszer) s akkor én megírnám Baktai-Gottesmann-nak,³ hogy ő próbálkozzék meg vele, neki sokkal több ideje volna hozzá. Nagyon szeretném ugyanis, ha odahaza egy-két szó esnék Hollósyról, annál is inkább, mert az idén ép[p]en 60 esztendő.

Warsóból már megjöttem; csudálatosan szép volt és előkelő, olyan előkelő, hogy elszomorodott az ember, ha Pestre gondolt és befelé nagyon-nagyon röstel[te] magát. Valahogyan megint éreztem azt, amit egyszer már régen gondoltam, hogy egész Pestünket különféle zsbivásárokról hordták össze. Uram isten! arra gondoltam, hogy nem is lehetne valakinek rossz néven venni, ha csupán a pesti konflis miatt letagadná, hogy magyareMBER. De persze ez csak egyetlen apróság.

Egyébként dolgozom és tele vagyok munka-tervvel. Legmélyebb tisztelem nyilvánításával köszöntöm Önt.

Walleshausen

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Bpest.
Aréna út 66. fsz. 2.
R.

[Feladói cím:]
Walleshausen zls.

K: OSZK Kt. Fond 253/899. – Ajánlott küldemény.
Dat.: fpb: Bp., 1917. júl. 4. – épb: Bp., 1917. júl. 4.
M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 299–300.

¹ Lásd 1224.

² Walleshausen Rolla

³ Baktay (Gottesmann) Ervin (1890–1963) szintén Hollósy Simonnál tanult festészetet 1910 és 1914 között. A háborúban mint híradóosztás tizenöt hónapot töltött a fronton. 1918–1919-ben még festészettel foglalkozott, azután kizárólag orientalisztikai tanulmányokat folytatott, Indiába utazott, indológus lett. Hollósyról nem írt a Nyugatban. – Lásd 1267., 1268. is.

1237. MÓRICZ ZSIGMOND – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917 nyarán (?)]

Kedves Osvát Úr,

itt vannak az ígért holmik.
Üdvözli

Móricz Zsigmond

NB. Valaki azt kom[m]endálja tartsuk raktáron a friss könyvet szeptemberig, míg a szezon megnyílik. Én mosolyogtam, vállat vontam, nekem, mondok, mindegy.

Korrektúrárt szombaton kérnék, mert lényeges változtatni valóim volnának még!
Idvesség ránk!

K: OSZK Kt. Fond 253/1098.

A levél A *fáklya* című Móricz-regény Nyugat-korrektúrákból álló paksamétájához csatoltan maradt fenn, azonban itt nem ennek a könyvnek az árusításáról van

szó, hiszen *A fákllya* folyóiratközlése csak 1917. december 1-jén ért véget, és a regényt a Légrády Testvérek jelentette meg az év végén. Ellenben Mórícz *Szegény emberek* című novelláskötetét 1917-ben a Nyugat adta közre, a kiadványt a nyári számokban egy ideig hirdették, de – a recenziók elkészültét figyelembe véve – az ősz végén kerülhetett forgalomba.

1238. NAGY DÁNIEL – OSVÁT ERNŐNEK

1917 VII/8 Újarad
[Újarad, 1917. július 8.]

Nagyságos Szerkesztő Úr,

én most éppen a hatodik levelemben kezdek bele már jó néhány napja mindig írni akarok Önnek s mikor írok néhány sort összefirkálom és félredobom. Egyszer nagyon alázatosan, egyszer úgy kezdtem írni mint akit nem érdekel, hogy reggel meglátja-e a napot vagy sem, asztalra könyökölve örömtelen mosolylyal a szám végén, unva a dolgot, nem vágyva semmire, nem sajnálva semmit, csak úgy mondom: csak úgy vállvonogatással... aztán úgy esett jól: a pennát addig nyomtam a papírra míg a két ága el nem pattant, nyomtam, pattant, a tinta a papírra fröcscsent és megint nem írtam Önnek.

Egyszer így, egyszer máskép[p], egyszer *akarattal* egyszer csak ahogy az eszembe jött, s mindig egyről, arról akartam írni Nagyságos Szerkesztő Úrnak, <t...t>, hogy – azaz semmiről sem akartam írni, csak azt akartam megkérdezni: ha már volt olyan jó és kegyes, megígérte, hogy regényem (Börtönök bús lakója) közölni fogja: remélhetem-e valóban-e [!] szerencsét s várjak-e még? Novellát, színdarabot is küldtem... mit kérdeznek ezekről? Lám, megint olyan bátortalan vagyok, már megint érdekel a nap, már megint nagyon érzem az Ön hatalmát, már megint könyörgésre fogom a dolgot: kérem szépen Szerkesztő Úr, legyen olyan jó segítsen rajtam valamit, hiszen olyan kevés ideig él az ember, mit csináljak, ha még nagyon sokáig nem látnak meg a jó emberek?

szolgája

Nagy Dániel

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
úrnak
Budapest
„Nyugat” szerkesztősége
Vilmos császár u 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/826.
Dat.: fpb: a boríték csonka – ép: nincs.

Nagy Dániel (1886–1944) aradi író, újságíró, szerkesztő. 1928-ban Magyarországra költözött, füzetes kalandregényeket írt.

Börtönök bús lakója című regényével Az Érdekes Újság 1916-os pályázatán tűnt fel, a művet 1918. január 1-jétől közölte a Nyugat, három folytatásban. (A pályázatra beadott kézirat fennmaradt Osvát hagyatékában: OSZK Kt. Fond 253/1103.) Nagy Dániel *Pistike* című jelenetsora az 1918. augusztus 1-jei (206–212), *Sáríka* című novellája az 1918. december 1-jei számban került sorra (750–756). – Lásd 1255. is.

1239. SÁNDOR IMRE – OSVÁT ERNŐNEK

Kassa, 917. VII. 9.
[Kassa, 1917. július 9.]

Mélyen tisztelt Szerkesztő uram,

Mellékelten vagyok bátor küldeni a novellát, melyről említettem, hogy készül.

Nagyon örülnék, ha volna szívese mielőbb elolvasni, hogy – amen[n]yiben a Nyugatnak nem felel meg, – idejében küldhessem a Pesti Naplónak – Nagyon rövid a novella és így Szerkesztő úr bizonyára eleget tehet e kérésnek –¹

A szabadságot nagyon kellemesen töltöm. Dolgozni nem dolgozom, – csak néha a levegőben. Gondolkozom. Két témán is rágódom (színdarab mind a kettő) és azt hiszem, hogy mire Pestre kerülök, kisütök valami okosat.

A kész darabjaimról nincsen semmi újság –

Az időjárás nagyon kellemes, enyhe itt, félek, hogy most Pesten is olyan és én éppen az enyhe napokat töltöm szabadságon – Az üdülésem ab-

ból áll, hogy jól táplálkozom. Ez az édesanyám módszere és azt hiszem, a legjobb a jelen viszonyok között –

Bacsó Bélával találkoztam itt; sokat vagyunk együtt –²
Szerkesztő urat szívélyesen üdvözl
mély tisztelettel,

Sándor Imre

Kassa, Fő-utca 12 –

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a „Nyugat” szerkesztőjének,
Budapest
Vilmos császár-út

[Feladói cím:]
Sándor Imre
Kassa, Fő-u. 12.

K: OSZK Kt. Fond 253/855.
Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: nincs.

¹ SÁNDOR Imre: *A Práger szerelmes!* = *Nyugat*, 1917. augusztus 1., 224–229.

² Bacsó Béla és Sándor Imre középiskolás koruk óta ismerték egymást; Sándor búcsúztatta Bacsó Bélát a *Nyugatban* (1920. május, 542).

1240. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Csucs, 1917. július 12.]

Kedves Nyugat,

még egy vers s a Bartha-cikk [!] *okvetlenül* mennek. Mi van az én fölmentésemmel?¹

Szeretettel

Ady

P. S. Tudom, hogy rengeteg dolga van Fenyő úrnak, de mégis írhatna vagy két szót.

[Címzés:]
A „Nyugat” tek.
szerkesztőségének
Vilmos császár út 51
Budapest
Expressz
ajánlva

[Feladói cím:]
Küldi: Ady Endre Csucsá,
(Kolozs vm.) Kézirat.

K: PIM A. 208/38. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ceruzairás, a borítékon tintaírás
– Expressz, ajánlott küldemény.

Dat.: fpb: Csucsá, 1917. júl. 12. – épb: Bp., 1917. júl. 13.

M: AELev3, 190. – [Csucsá, 1917. júl. 12.]

Az 1917. július 16-i Nyugatban Adytól csak *A szenvedésnél többet* című vers olvasható (155) – kézirata a PIM gyűjteményében található (A. 201/10., Fenyő Miksa-hagyaték). Ady a Barta-figyelőt július 25-i táviratában és július 29-i levelében is ígéri (lásd 1243., 1245.), azonban július 31-én csak az *E nagy tivornyán* című verset postázza (lásd 1246.), hiszen a *Barta Lajos könyve* (Az élet arca, elbeszélések, a Nyugat folyóirat kiadása) és *A Mikszáth parasztja* című figyelők csak augusztus 11-én vagy 12-én érkeznek meg a Nyugathoz (lásd 1253.) – mindhárom mű augusztus 16-án jelenik meg (320, 321, 321–322). Az *E nagy tivornyán* kézirata: PIM A. 201/37. (Fenyő Miksa-hagyaték).

¹ Adynak a háború alatt többször kellett sorozásra, illetve felülvizsgálatra jelentkeznie, katonai felmentési ügyeit – többek között – a Nyugat szerkesztői intézték befolyásos ismerőseik segítségével (lásd EmlAE5, 79, 321–322, illetve 1346.). 1917 júliusában Bölöni György értesítette Adyt, hogy behívója útban van. Ady Endréné Budapestre utazott, és Latinovits Endrétől, a Miniszterelnökség I. elnöki osztálya pénzügyi segédtitkáráról úgynevezett bevárási engedélyt szerzett, amely mentesítette a költőt a bevonulási kötelezettség alól (lásd AELev3, 190, 437–438; VITÁLYOS 1977, 67).

1241. RÉTI ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Arad, 1917. júl. 20
[Arad, 1917. július 20.]

Kedves Osvát Úr.

Nagy meglepetéssel látom ma a Nyugatban a „Klári”-t, amit pár esztendővel ezelőtt küldtem be a Nyugatnak. Ez egyszer nem örültem meg, mert e hó 12-én a Pesti Hírlapban is megjelent kicsit átformálva, – bevallom – a pályázatok között. Arra, hogy pályadíjat nyerjek vele nem nagyon gondoltam, de ezekben a nehéz időkben jól esik a garas, akárhonnet jön, beküldtem tehát, nem gondolva arra, hogy ily fatális állapot következzen be, amidőn vagy a Klári íróját vagy a Balogh Veron íróját plágizálással vádolhatja az, aki mind a kettőt elolvasta.

Most már ezen nem lehet segíteni? Gondoltam, talán igen tisztelt Szerkesztő Úr elolvasta a Balogh Veront és eszébe jutott a Klári, leköszölte, hogy borsot törjön a Balogh Veronék orra alá. Tény, hogy ez sikerült is.

Remélem, hogy a jövő hónapban jobb novellát közöl tőlem a Nyugat, addig pedig kíváncsi vagyok, észrevette-e valaki a két novella között lévő erős hasonlatosságot.

Legmélyebb tisztelettel üdvözetét küldi Szerkesztő úrnak

Réti Ödön

[Címzés:]
Nagyságos
Osváth Ernő úrnak
a Nyugat szerkesztője
Budapest
Vilmos Császár út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/846.
Dat.: fpb: Arad, 1917. júl. _ . – épb: nincs.

Réti Ödön *Klári* című novelláját a Nyugat 1917. július 16-i számában közölte (150–154), *Balogh Veron* című változatát a szerző „Felvévé a hajnal”-jellegével küldte be a Pesti Hírlap pályázatára. A beérkezett művek egy része azonban csak a lap vidéki kiadásában kapott helyet, így a *Balogh Veront* Osvát valószínűleg nem is olvasta.

Réti következő novellája a Nyugatban *A dimnyeföldön* (1917. október 1., 527–539).

Svedlér, 1917 július 24. –
[Svedlér, 1917. július 24.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr,

A „Nyugat” sürgönyét, melyben a Tóth-cikket kéri, még Debreczenben megkaptam, de ép[p] elutazásom előtti dolgokkal voltam elfoglalva igen nagyon, úgy hogy nem jutottam hozzá, hogy válaszoljak. Most már Svedlérén pihenek és így megadhatom a választ, amely még egyelőre nem a kért cikk.

Az illető cikkből ugyanis eddig még semmi sincs és így szó sem lehet arról, hogy ebben a számban jöjjön. Gondolkoztam azonban a dologról és lehet, hogy megírom. Erre itt Svedlérén most ráérek és így nem időhiányon múlik most az egyszer. Nem vagyok még egészen tisztában a dologgal, de most újból kedvem van hozzá. –

Ezek után ne vegye ros[s]z néven, ha egy rejtélyes dologban segítségét kérem a tényállás kiderítéséhez. – De nagyon szeretnék világosságot deríteni erre az ügyre. Az eset a következő:

A Nyugatnál megjelent verses könyvem, (Csend! Aranymadár!) sehol sem kapható. Többen, akik könyvkereskedőtől kérték, azt a választ kapták, hogy elfogyott. Lantos, aki az összes kiadványokat megvette,¹ ezt a könyvet sosem említette hirdetményeiben, amiről ép[p] Szerkesztő úr is említést tett nekem, sőt egy ismerősömnek azt mondta, hogy a könyv nem kapható, mert a szerző az összes példányokat visszavásárolta. Most a Nyugat egy itt nyaraló hölgynek ugyancsak azt írja, az ide mellékelte levélben,² hogy a könyvet N. Z. visszavásárolta kiadójától. Minthogy én egészen biztosan tudom, hogy én egyetlen egy kötetet sem vettem, minthogy továbbá az is bizonyosnak látszik, hogy rendes úton el nem fogyott, úgy látszik, csakugyan megvette valaki az egészet. De ki, és mi célból?

Nincs kizárva, hogy ezzel összefüggésben van egy másik eset. Megbízható forrásból arról értesülök, hogy egy Dr Nagy Zoltán nevű orvos, aki jelenleg Budapesten lakik, ismerősei körében az én verseim szerzőjének mondja magát, verses könyvemet ajándékozta mint magáét dedicióval.³ Vajjon nem ez az úr vette meg a könyveket? Ezt az esetet is ki akarom deríteni, mert egyszer már megtörtént velem, hogy ügyvédi nevem alatt csirkefogóskodott valaki Budapesten és míg véletlenül ki nem sült a turpisság, néhány ember abban a hiszemben volt, hogy én követtem el az illető disz-

nóságokat. Akkor feltettem magamban, hogy az ilyen visszaéléseket ezután nem tűröm, bármily ártatlannak lássék is a dolog. Nem akarom magam ki-
tenni annak, hogy inkorrektiségek vagy csak ízléstelenségek elkövetőjének
tartson bárki is. Azért nagyon lekötelezne igen tisztelt Szerkesztő Úr, ha
megtudakolná, hogy milyen alapon állítja a Nyugat és Lantos, hogy én a
könyveket megvettem, és ha érdeklődne, hogy miért nem kapható a köny-
vem a könyvkereskedésekben, sőt esetleg ha tisztelt alter egómról sikerülne
valamit ezen a réven megtudni. –

Szívességét előre is köszönöm.

Tóth Árpád legszívélyesebb üdvözetét küldi. Most ép[p] elment kirán-
dulásra a Tátrába, pénteken érkezik vissza.

A cikket, mihelyt elkészül, küldöm.

Szívélyesen üdvözli

Nagy Zoltán

Czímem: Svedlér, Szepes-m. Dr Schöntagnál

[Címzés:]

A „Nyugat” szerkesztőségében

Osvát Ernő úrnak

Budapest

VI. Vilmos császár-út 51

[Feladói cím:]

Dr Nagy Zoltán

ügyvéd

Svedlér (Szepes)

K: OSZK Kt. Fond 253/830. – A levélpapír és a boríték fejléce megegyezik az
558. számú levélével.

Dat.: fpb: Svedlér, 1917. júl. 25. – épb: nincs.

Nagy Zoltán *Baráti kalauz* (Tóth Árpád két verseskönyvéhez) című írása a
Nyugat 1917. december 16-i számára készült el (963–981), Osvát közben sürgető táv-
íratot is küldött (lásd 1269.), a cikk előtörténetéről lásd 1212., 1213.

¹ A Nyugat-részvénytársaság felszámolása után Lantos Adolf cége árusította az el-
nem adott könyveket (lásd BUDA 2000, 60–61).

² Az említett levél nem maradt fenn.

³ Füst Milán naplóbejegyzése szerint az eset később is megismétlődött (lásd FÜST
1999, 2/17).

1243. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Csucsá, 1917. július 25.]

Összes kéziratokat holnap föladam. Szeretettel

Ady

[Címzés:]
Nyugat szerkesztőség
Vilmos császár-út 51.
Budapest

K: PIM A. 208/4. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Távirat.
Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.
M: AELev3, 191. – [Csucsá, 1917. júl. 25.]

Postázandó írásairól lásd 1240.

1244. BABITS MIHÁLY – HAVAS IRÉNNEK

[Budapest, 1917. július végéig]

Igen tisztelt Kisasszony,

A korrektúrát azért nem küldtem még, mert ép[p]en az első hosszú cikket több okból át kellett dolgoznom, illetve megrövidítenem. Ez sok aprólékos meggondolást igényelt; evvel a munkával még most sem készültem el egészen. De sokkal jobban tudnám befejezni egy¹ újabb korrektúrán, – talán már tördelt korrektúrán hogy a tanulmány terjedelmét és helyét a könyvben is pontosabban láthassam. Ha azonban² kellemetlen volna az hogy a tördelt korrektúrán is nagyobb rövidítéseket illetve változtatásokat eszközöljek, akkor kérem a jelenlegi³ kijavított korrektúrát visszaküldeni, s még néhány napig nálam hagyni, hogy teljesen befejezett javítással küldhessem vissza, s a tördelt levonatban csak az esetleges sajtóhibákat kelljen kiigazítanom.

A kötet címét sem tudtam még pontosan megállapítani. Néhány szónyi – egy | :fél: | oldalnál többre nem terjedő előszót írok.

Szívélyes üdvözlettel

Babits Mihály

[Kézirattári azonosítás a megszólítás fölött:] Babits Mihály – Havas Irénhez

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól) – Ceruzairás.

A levél nem szerepel a BML eddig megjelent kötetekben.

Babits Mihály *Irodalmi problémák* című kötetének előszavában említi (3), hogy a *Magyar irodalom* című első tanulmány eredetileg a Műveltség Könyvtára című sorozat *Világirodalom*-kötete számára készült – a könyv, feltehetően a világháború miatt, levonatban maradt (lásd 1391. is).

Az *Irodalmi problémák* – amelyet korábban *Irodalmi tanulmányok* címen hirdettek – 1917. augusztus elején jelent meg a Nyugat Kiadónál (lásd 1227., 1248., 1252. is).

¹ korábban: befejezni, ha

² javított szó

³ javított szó

1245. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Vasárnap
[Csucsá, 1917. július 29.]

Kedves „Nyugat”

három hét óta hevertetem a Barta Lajos cikket, holott csak a vége, a befejezés hiányzik. Most már csak a jövő számra jut el körülbelül, mert holnap küldöm. Nagyon beteg vagyok s nem tudom, melyik pillanatban fognak fölön katonáék. Holnap még egy verset is küldök. Szeretettel

Ady Endre

K: PIM A. 208/50. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ceruzairás.

M: AELev3, 192. – [Csucsá, 1917. júl. 29.]

Az augusztus 16-i Nyugat Ady-írásairól lásd 1240. – az alábbi boríték az *E nagy tivornyán* című verset tartalmazhatta.

1246. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Csucsá, 1917. július 31.]

[Címzés:]

A „Nyugat” folyóirat
tek. szerkesztőségének
Vilmos császár út 51
Budapest
Expressz
ajánlva

[Feladói cím:]

Küldi: Ady Endre Csucsá.
(Kézirat.)

K: PIM A. 208/50/a. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Üres boríték – Expressz ajánlott küldemény.

Dat.: fpb: Nagyvárád, 1917. júl. 31. – épb: Bp., 1917. __. 1.

1247. RÉTI ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Arad, 1917 aug. 3.

[Arad, 1917. augusztus 3.]

Kedves Osvát úr

Ugye nem haragudott meg a múltkori ideges, ostoba levelem miatt?¹

Küldöm ezt a *Viórát*, talán esetleg használható. A 38 °C.-ban elolvadt a bementett novella, de mihelyt hűvösebbre fordul az idő, megírom és küldöm és bár tetszene.

Igaz tisztelettel

Réti

K: OSZK Kt. Fond 253/846.

Réti Ödön a levélhez *Vióra* című színművét csatolta (K: OSZK Kt. Fond 253/1140., M: Nyugat, 1917. augusztus 16., 292–302).

¹ Lásd 1241.

1248. FADGYAS VALÉRIA – BABITS MIHÁLYNAK

VIII/11.

[Budapest, 1917. augusztus 11.]

Kedves Tanár úr!

Havas kisasszony¹ távol van s mivel én nem tudom, hogy mennyi <a> azon² könyvek száma a mit adni lehet, tehát egyelőre 25 példányt küldünk az Ön könyvéből. Ha netalán többre volna szüksége úgy – majd pár nap múlva, ha Havas kisasszony megérkezik – tessék érdeklődni. –

Szívvelyes üdvözléssel köszönti:

Fadgyas Vali

K: OSZK Kt. Fond III/1578/15. (Babits Mihály-hagyaték) – A Nyugat-levelezőkártya (2.) fejléce: → *Lónyay utcai időszak*.

M: BML 1916–1918, 108. – [Budapest, 1917. aug. 11.]

Fadgyas Valéria szerkesztőségi titkárnóként helyettesítette Havas Irént.

Babits *Irodalmi problémák* című kötetének tiszteletpéldányairól van szó (lásd 1227., 1244., 1252. is).

¹ Havas Irén

² javított szó

1249. WALLESHAUSEN ROLLA – OSVÁT ERNŐNEK

Szombat.

[Dunaharaszti, 1917. augusztus 11.]

Kedves Osvát Úr!

Engedjen [!] meg, hogy terhére vagyok újra az írással.

De helyzetem úgy alakult, hogy kénytelen vagyok megint önhöz fordulni kéréssel, mint egyetlen jó akaróhoz.

Az őszre szerződni szeretnék valahova, bár hova Pesten és kérem kedves, jó Osvát urat, hogy ha lehet, szóljon az érdekemben valahol.

20-án du. 3 órakor a Club kávéházban leszek, ha teheti, kérem, jöjjön el, várni fogom.

Szíves üdvözlettel híve

Walleshausen Rolla

K: OSZK Kt. Fond 253/898.

A datáláshoz lásd a következő levelet.

1250. WALLESHAUSEN ROLLA – OSVÁT ERNŐNEK

Dunaharaszti. 1917 VIII 12.
[Dunaharaszti, 1917. augusztus 12.]

Kedves Osvát Úr!

Tegnapi levelemben azt írtam, hogy 20-án leszek a „Clubban” és kértém Osvát urat, hogy ha nem alkalmatlan hát fáradjon el oda akkor.

Ma jutott eszembe, 20-án Szent István napja van, amikor is képtelenség lesz bejutni innen Pestre.

Így hát 20 helyett 22[-]én fogok bemenni.

Bocsásson meg, hogy mindég zaklatom.

Szíves üdvözlettel híve

Walleshausen Rolla

K: OSZK Kt. Fond 253/898.

1251. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Svedlér 1917 VIII/12
[Svedlér, 1917. augusztus 12.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

– a Kaffka-dologban háborgatom. Nagyon röstellem, hogy az a cikk még mindig késik, holott maholnap tán 25-ik „biztos” ígéretemet jubilálha-

tom ebben a dologban. Tudom, hogy a Nyugatnak fontos, hogy Kaffka egy meleg és amellett elég alapos cikket kapjon, de, mint Szerkesztő Úr jól tudja, éppen a nálam lévő regények kapcsán igen nehéz olyan „méltányló” cikket írni, amely <ne legyen [?]> üres udvariaskodásnál *több* legyen. Talán mégis sikerülni fog ily cikket írnom: én Margit asszonyt igen nagyra becsülöm s ezt talán még ezeknek a regényeknek a kapcsán is meggyőzőn és becsülettel ki tudom fejteni. Csakhogy: nehéz a dolog s úgy látom, a „biztos” dátumígérésekkel mindig felsülök, annyival is inkább, mert hónapok óta meglehetősen improduktív periodusban tengődöm. Kérem kedves jó Szerkesztő úr, várja továbbra is szokott baráti elnézésével és türelmével a cikket, tán *hamarabb* is meglesz immár, mint gondolom és gondolják. Nagyon sokáig, – |:pl.: | egy hónapig – már semmiesetre sem késedelmeskedem vele.

Egyébként; tűrhetően vagyok, bár a „hőhullám” meglehetősen megviselt, szédüléseim voltak s állandóan bágyadt közérzetem. Most már jól vagyok; Nagy Zoltán is itt van pár hete s ez is igen jó. Kár, hogy Önről sohsem hallok hírt, Füst¹ se ír, mások se.

A Nyugatnál mindenkit sokszor üdvözlök,
őszinte hívük:

Tóth

K: OSZK Kt. Fond 253/884.

M: NEMESKÉRI 1986, 10.

A *Kaffka Margit új regényeiről* című kritika a Nyugat 1917. november 16-i számára készült el (792–798), Tóth Árpád az *Állomások* (Bp., Franklin, 1917) és a *Hangyaboly* (Bp., Nyugat, 1917) című regényeket ismertette (lásd 1270., 1276. is).

¹ Füst Milán

1252. FADGYAS VALÉRIA – BABITS MIHÁLYNAK

1917 aug. 14.
[Budapest, 1917. augusztus 14.]

Kedves Tanár Úr –

ne tessék haragudni, hogy csak 300 koronát küldünk, de a Kasszába[n] jelenleg nincs több. Fenyő úr¹ 10 napra elutazott, s csak tőle kaphatunk pénzt, mert Ignótus [!] úrnak nincs pénze – Havas kisasszony² Pénteken³ jön meg talán akkor tudunk addigra szerezni annyit, hogy azt az összeget amire szüksége van elküldhessük. –

Szívélyes üdvözléssel:

Fadgyas V.

K: OSZK Kt. Fond III/1578/16. (Babits Mihály-hagyaték) – A Nyugat-levelezőkártya (2.) fejléce: → *Lónyay utcai időszak*.

M: BML 1916–1918, 110. – [Budapest, 1917. aug. 14.]

Babits *Irodalmi problémák* című kötetének honoráriumáról lehet szó. A levélhez tartozó ellennyugta tanúsága szerint (OSZK Kt. Fond III/1816/14., Babits Mihály-hagyaték) az összeget Babits lakója, Fekete vette fel (keresztnevét nem ismerjük, feleségével Babits Reviczky utcai lakásában a háztartást vezették). – Lásd 1227., 1244., 1248.

¹ Fenyő Miksa

² Havas Irén

³ javított szó

1253. IGNOTUS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. augusztus 14.]

Kedves Ernőm,

Ady mellékelt levelével expedie jött két kis Figyelő: 1) Barta Az Élet arcáról s 2) az ő Kaszavásárló Mikszáth-üggyéről. Mindkettő ártatlan s nyom-

dába adattam. Amit a levélben ír, hogy hétfőn telegrafálj *másik* verséért, nyilván csak a szokott vicc. Az *első* verse (*E nagy tivornyán*) melynek levonát asztalomon találtam, megjárja.

Szomorj felől intézkedtem, hogy nyolc ember szedje holnap (bár ünnep van) délig, úgy hogy *csütörtök* reggelre, mire bemegyek 9re, okvetlen meglesz 1) az én cikkem, 2) Babits-versek, 3) Szomorj-levél, 4) alkalmasint már megkorigálva Móricz-regény. Ezekből s a Viórából (melyet légy kegyes korigálva megküldeni) nyilván telni fog az első két vagy három ív,¹ mit e szerint tördeltethetnék.²

Lengyel Géza 7 oldalas vámpolitikai cikke délután ment le. Ez lesz A politika mögül, ha ugyan az én csütörtök reggel leadandó dolgom is még nem kerülhet oda. Ha nem: jó lesz első Figyelőnek.

Schöpflin csüt.[örtökön] reggel küld cikket.

Figyelők: Boross, Lukács György (korrektúra megvan) Lengyel-Heer/. . . ./nekrológ (korigáltam).³

Csütörtök reggel 1:½ 10 körül: l, mondom, a nyomdában vagyok, s vagy egyenesen, vagy via Nyugat útján telefonoztass be, oda (39-99) ha parancsolsz valamit. S ennél fontosabb, hogy vigyázz magadra s ne kelj fel elébb, mint nem árt.

Ölel szeretettel

Ignotus

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – Ceruzairás.

Ignotus a betegeskedő Osvát helyett 1917. augusztus 14-én, kedden intézkedett a két nap múlva esedékes Nyugat-szám ügyében (augusztus 15-én Nagyboldogasszony ünnepe volt).

Ady küldeményeiről, többek között *Az élet arca* című Barta Lajos-kötetről írott figyelőjéről lásd 1240. – ugyanezen könyvről a lapzártáig Schöpflin Aladár kritikája is elkészült (*Az élet arca*. Barta Lajos novellái. 303–305). Ignotus *Nyílt levél dr. Concha Győző egyetemi tanár úrhoz* című vitacikke a lap élén jelent meg (253–255), míg *Vörös ökör* című tárcája Lengyel Géza *Magyar vámpolitika* című tanulmányával a Politika mögül rovatban (309–311, illetve 311–319). – A levélben említett további művek: BABITS Mihály: *A régi kert* (I–III.). 269–270; SZOMORY Dezső: *Egy levél alkalmából*. 256–268; MÓRICZ Zsigmond: *A fáklya* (regényfolytatás). 271–291; RÉTI Ödön: *Vióra*. 292–302; BOROSS Géza Gyula: *Szendrei Mihály: Az angol világgazdasági hegemonia*. 323–324; LUKÁCS György: *Forgács Rózsiról*. 322–323.

¹ javított szó

² javított szó

³ A nevet és az írást nem sikerült azonosítani.

1254. ROBOZ ISTVÁN – A NYUGAT SZERKESZTŐINEK

Budapest 1917. VIII/27.

[Budapest, 1917. augusztus 27.]

Mélyen tisztelt Szerkesztő urak!

Egy szomorú bérház negyedik emeletének cselédszobájából küldi üdvözlését e sorok írója.

Teljesen tudatában van gyarlóságának és túl van azon, hogy zokon vegye, vagy föl nem ismerésről beszéljen, ha nem látná viszont nyomtatásban ezeket a lázban fogant verseket.

De úgy hiszi, hogy az üldözés után, amiben a Nyugat miatt volt része s a tanulás és tanítás után átvirrasztott éjszakákért, amelyeket többek között az Önök könyvei mellett töltött, szabad remélnie egy-két szívesen fogadott figyelmeztető sort. –

Hálás szeretettel

Roboz István
medikus

IX. Ráday u. 63. IV. 3.

K: OSZK Kt. Fond 253/851.

Roboz István (akinek életrajzi adatai nem ismeretesek) a levélhez hét verset mellékelte – műveivel a Nyugatban nem szerepelt.

1255. RÉTI ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Arad 1917 aug. 28.
[Arad, 1917. augusztus 28.]

Kedves Osvát Úr

Nagy Dániel egy pompás, szép fiatalember, boldoggá tettem az Osvát úr szavaival. Kéri szépen, legyen szíves beküldött novelláit és színdarabját elolvasni. Küld be szép új novellát.

Megmondtam, hogy ne írasson gépen, ennek is megörült, sok keserűsége volt evvel és drága mulatság.

Örülök, hogy megismertem őt, külseje után ítélve a jövő emberének látom.

Holnap reggel néhány napra elmegyek Erdélybe, túlságosan megviselt az a kellemetlen eset.¹ Remélem teljesen jól érzi magát.

Legszívesebb üdvözlettel igaz tisztelője

Réti Ödön

Batthyány utca 39.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
a Nyugat szerkesztője
Budapest.
VI. Vilmos Császár út 51. 3. e.

[Feladói cím:]
Réti Ö. Batthyány u. 39

K: OSZK Kt. Fond 253/846.
Dat.: fpb: Arad, 1917. aug. 28. – épb: nincs.

¹ Lásd 1241.

1256. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest 1917 augusztus 29.
[Budapest, 1917. augusztus 29.]

Kedves Ernő,

nagyon sajnáltam, hogy a múltkor nem jelenhettél meg a Belvárosi Kávéházban és még jobban sajnáltam, hogy hallottam, hogy beteg vagy. Föl akartalak keresni, de közben magam is influenzán mentem át úgy, hogy a lakásom és a redakció közt teltek el napjaim. Most hétfőn próbáltalak a Nyugat Vilmos császár úti helyiségében megtalálni, úgy fél hat óra felé, de már mindent zárva találtam és a csengő sem szólt. Egyebekben itt küldök neked egy kis írást. Szeretném, hogy leadnád a Nyugatban és erre kérlek is külön. Legközelebbi és legszebb novellámat pedig egyszer már igazán a Nyugatnak fogom adni.

És mikor találkozunk már egyszer? Amennyiben eszedbe jutok, telefonálj a Pesti Naplóhoz.

Ölel régi barátsággal

Szini Gyula

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Levélpapírfejléc: PESTI NAPLÓ | Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Vilmos császár-ut 55. | LEGRÉGIBB POLITIKAI NAPILAP | [mindkét oldalon:] 68. évfolyam. | [bal oldalon:] ALAPITVA: | 1849-BEN. | TELEFON: | 23-42, 22-03. | 20-10. [!] 120-10. | [jobb oldalon:] Előfizetési árak: | egész évre 32.– | ¼ évre . 8.– | 1 óra . 2.80

Szini legközelebbi írása a Nyugatban *Az ő keze* című című Balla Ignác-regény kritikája (K: OSZK Kt. Fond 253/1183., M: 1917. szeptember 1., 417), *Nász* című novellája szeptember 16-án került sorra (462–464) – lásd 1260. is.

1257. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Csucs, 1917. augusztus 30.]

Versék útban, ha lehet, kérem bevárni. Szeretettel

Ady

[Címzés:]
Nyugat szerkesztőség
Vilmos császár-út 51.
Budapest

K: PIM A. 208/9. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Távirat.
Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.

Az 1917. szeptember 1-jei Nyugatban a *Kicsoda büntet bennünket* című Ady-vers jelent meg (416), kézirata a PIM-ben található (A. 201/25., Fenyő Miksa-hagyaték).

1258. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Kedd
[Csucs, 1917. nyár végéig]

Kedves Nyugat,

itt küldök egy verset, a többi a mai gyorsvonattal. Igazán áldozat. Nagyon beteg vagyok. Így megyek föl szept. / 20-ra¹ Pestre. Szeretettel üdvözlök mindenkit az enyéimből

Adyuk

K: PIM A. 208/60. (Fenyő Miksa-hagyaték)

Ady és felesége 1917 őszén (valószínűleg októberben) költöztek fel Budapestre, és rövidebb szállodai tartózkodás után elfoglalták a felújított Veres Pálné utcai lakást. Kérdéses, hogy az itt közölt két levél az 1917-es felutazáshoz kapcsolódik-e, mindenesetre az 1917-es nyár volt az utolsó, amikor Ady önálló útra gondolhatott – 1918. október végi Budapestre utazásuk már Ady Endréné elhatározása volt, és a döntés is viszonylag hirtelen történt. (Lásd VITÁLYOS 1977, 68–70.)

¹ *korábban:* / 20-2 [Ady az utolsó számjegyet r betűre javította]

1259. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐINEK

[?, 1917. nyár végéig]

Kedves Barátaim,

itt a beígért vers. Ha netalán eddig nem küldte volna el a kiadóhivatal a kétszáz koronát, most azonnal, sürgönyileg küldje. Két nap múlva Pesten leszek. Szeretettel

Adytok.

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1939/13., vétel az Ernst-gyűjteményből) – Cezuraírás.

M: AEL2, 196. – [Párizs, 1909. jún. 8.], illetve AEL3, 198. – [Párizs, 1911. jan. 24. ?]

Az Ady-levelezés kritikai kiadásának 2. kötete szerint Ady a levelet „kétséget kizárólag” a Nyugat szerkesztőségének írta, és a Párizsból való hazautazáshoz kért pénz (lásd AEL2, 473). Verseinek kritikai kiadása szerint azonban a Nyugat 1909. június 16-i számában megjelent műveket már Budapesten írta (lásd AEÖV4, 489–499). – A levél megtalálható az AEL 3. kötetében is, a datálás itt bizonytalanabb, „csupán sejtés”-re épít (487).

A Budapest és Párizs közötti vonatút általában két napig tartott, furcsa azonban, hogy az indulásra kész költő pénzigényét levélben tudatja – szerencsésebb, ha Párizsnál közelebbi tartózkodási helyet feltételezünk.

1260. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. szeptember 6.]

Kedves Ernő,

itt küldöm az ígért novellát és kérdem, nem kellene-e cikk Baudelaire halálának ötvenedik évfordulójáról? Igaz, hogy írtam a Pesti Naplónak erről egy vázlatzerű cikket, de tekintve, hogy még van idő a jövő számig, várom üzenetedet.

Au revoir!

Szeretettel ölel

Szini Gyula

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
úrnak
A Nyugat szerkesztősége
VI Vilmos császár út 51

[Feladói cím:]
Szini, Erzsébet körút 15

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – A levélpapír fejléce megegyezik az 1256. számú levélével – Borítékfejléc: PESTI NAPLÓ
Dat.: fpb: Bp., 1917. szept. 6. – épb: nincs.

Szini Nász című novellája az 1917. szeptember 16-i Nyugatban olvasható (lásd 1256.), Szini ugyanekkor emlékezett meg az említett évfordulóról (*Baudelaire*. 485–486). – Charles Baudelaire (sz. 1821) 1867. augusztus 31-én halt meg.

1261. PAKOTS JÓZSEF – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1917 IX/12
[Budapest, 1917. szeptember 12.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Nem tudom, mit gondol azon ohajom felől, hogy szeretnék időnként a Nyugat hasábjain megjeleneni. Csak arra gondolok most, hogy valamikor – a Magyar Génusz idején – azok közé sorozott, akiknek írása kedves volt Önnek.

Ambicionálom, hogy találjon új írásaimban olyat, ami az Ön kivételesen új művészi színvonalat jelentő szempontjainak megfelel. Küldöm a mellékelt verset. Semmi rossz érzés nem marad bennem, ha nem is közli, ellenben szívesen venném, ha alkalmat adna néha egy kis beszélgetésre.

A régi barátsággal köszönti
mélyen tisztelő híve

Pakots József

IV. Sütő-u. 2. I. 4.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
a Nyugat szerkesztője
Budapest.
V. Vilmos császár-út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/835. – Levélpapírfejléc: PAKOTS JÓZSEF
Dat.: fpb: Bp., _ _ _ . (a boríték csonka) – épb: nincs.

Pakots József (1877–1933) újságíró, író, politikus. 1911 és 1920 között a Petőfi Társaság főtitkára, 1932-től az Írók Gazdasági Egyesületének alapító elnöke.

Pakots a levélhez *Köd* című – kéziratban maradt – versét mellékelte. Osvát a Magyar Géniuszban *A város* című Pakots-tárcát közölte (1902. augusztus 24., 563–565).

1262. TIHANYI LAJOS – OSVÁT ERNŐNEK

IX/14.

[Budapest, 1917. szeptember 14.]

Kedves Osváth,

a Fenyő¹ útján önhöz került 2 Tersánszky vers közül a „Prolog” címűről azt az értesítést kaptam Tersánszkytól, hogy egy levelében némi változásokat csinált rajta. – Ezt a levelét azonban még nem kaptam meg. Ha a vers nem ebben a számban jön; akkor szíveskedjék a közlés előtt, ezeket a változtatásokat bevárni. Mihelyt megkaptam azonnal felviszem a Nyugathoz. – Megkérem, hogy ha csak lehetséges a 2 kéziratot nekem adja vissza mert ezeket T. nekem írta magánlevélben (Elég jogcím?)

Sok baráti üdvözlettel híve

Tihanyi Lajos.

[Címzés:]
Osváth szerkesztő úrnak
A Nyugat szerkesztőségében
Helyben
V. Vilmos császár út 51. III.

[Feladói cím:]

T. L.

V. Dráva u. 12 III/59.

K: OSZK Kt. Fond 253/883. – Postai küldemény, a boríték csonka.

Tihanyi Lajos (1885–1938) a Nagybányát látogató festők közé tartozott, ismeretsege Tersánszkyval innen eredt. Tihanyi Lajos édesapja, Tihanyi József vezette a Rákóczi úti Balaton kávéházat, amely fiatal írók és képzőművészek kedvelt találkozási helye volt.

Tersánszky *Prolog* és *Állok itt egymagam az úton* című versei a Nyugat 1917. szeptember 16-i számában jöttek (458–461), Tihanyi levele elkésett.

¹ Fenyő Miksa

1263. KORTSÁK JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1917 szept. 20.án.
[Budapest, 1917. szeptember 20.]

Igen tisztelt Uram!

Itt küldöm az ígért két novellát. Közülük, úgy érzem, a kis német emberről szóló a jobbik, mégis arra kérem, hogy, – ha egyáltalán megfelel – halaszszuk ennek a közlését a szebb békenapokra. Ugyanis most megint elolvastam, s rémülten konstatáltam, hogy irtóztató ellentétben áll a Dienstreglement „Gemeingeist und Einigkeit” című paragrafusával.¹ Okvetlenül tömlöczbe csuknának érte, ha napvilágra kerülne. A „Tűz”-ről nincs véleményem. Annyira élő még bennem az ebben a novellában megírt és átélt élményem, hogy nem tudom megállapítani, irodalmi szempontból van-e valami értéke.

De hisz a diagnozist Ön úgyis megcsinálja és én bizalommal várom a válaszát. Előre is hálás köszönet érte

Szívélyesen üdvözli őszinte híve

Kortsák Jenő

[Címzés:]
Nagys.
Osvát Ernő úrnak
H.
VI. Vilmos császár út 51
A „Nyugat” szerkesztősége
III. emelet.

[Feladói cím:]
Kortsák Jenő VIII. Baross utca 112 II/8.

K: OSZK Kt. Fond 253/800. – Nem postai küldemény.

Kortsák Jenőtől 1917–1918-ban három írást adtak közre (lásd 1147.), azonban nem a levélben említettek.

¹ Kortsák a szolgálati szabályzat „közösségi szellem és egység” című pontját említi – ironikusan.

1264. ROZVÁNYI VILMOS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. szeptember 21.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Ha verseim megütik a mértéket, szíves közlésüket nagy köszönettel venném.

Örök híve

Rozványi

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő szerkesztő úrnak
! :Helyben: !
VII. <Aréna út 66.>
Vilmos-császár-út 51.
(Nyugat)

[Feladói cím:]
Rozványi
IX. Tompa-u 23.

K: OSZK Kt. Fond 253/1145.
Dat.: fpb: Bp., 1917. szept. 21. – épb: nincs.

Rozványi Vilmos az üzenetet a *Test-bevallás versei* című versciklus kéziratára jegyezte, művére a Nyugat nem tartott igényt.

1265. LÁNYI SAROLTA – OSVÁT ERNŐNEK

Bpest, 1917. szept. 24.
[Budapest, 1917. szeptember 24.]

Kedves Osvát Szerkesztő Úr, –

egy újabb kis verssel együtt elküldöm még egyszer a legutolsó palicsi verset. Most átjavítottam, így talán élvezhetőbb lesz. És közölhetőbb. Nagyon szeretnék beszélni Szerkesztő Úrral egy, rám nézve fontos ügyben. Mindenki találkozik magával uccán, villanyoson, csak én nem. Kár! Föltelefonáljam a szerkesztőségben? Olyan röviden még sem lehet elintézni. Várjak? Jó, várok.

Üdvözlöm Mindnyájukat,

Lányi Sarolta

[Címzés:]
Ngs.
Osvát Ernő szerkesztő úrnak
Budapest
VII. Aréna út 66. fsz. 6.

[Feladói cím:]
Bulyovszky u. 21. V. 1.

K: OSZK Kt. Fond 253/809. – Nem postai küldemény.
M: BORGOS–SZILÁGYI 2011, 136. – Budapest, 1917. szept. 24.

Lányi Sarolta (1891–1975) költő, műfordító, Lányi Ernő zeneszerző lánya. Fivérei: Viktor Géza zeneszerző, író és kritikus, Ernő ügyvéd és zeneszerző; húga Hedvig (Hedda, későbbi orvos), aki Kosztolányi Dezső fiatalkori szerelme volt. Lányi Sarolta 1909-ben Budapestre költözött, tanítónőként dolgozott. Osvát a tízes évek elején intenzív hatást gyakorolt költői-érzelmi világára. Lányi 1915-ben házasságot kötött Czöbel Ernővel – részt vettek a munkásmozgalomban –, 1922 és 1946 között a Szovjetunióban élt.

Leveléhez az *Ahonnán jöttünk* című alkotást mellékelte „legutolsó palicsi versként”, Osvát hagyatékában – *Én még tudom az utat* címmel – a korábbi változat is megtalálható (OSZK Kt. Fond 253/1080.). A mű, noha Lányi Sarolta költészetét Osvát kifejezetten kedvelte, a Nyugatban nem jelent meg; az „újabb kis vers” a *Szíved sebét figyeld* lehetett (Nyugat, 1917. október 15., 595).

Itt közlünk egy – a költőnőnek szóló – keltezetlen Osvát-levelet is:

1266. OSVÁT ERNŐ – LÁNYI SAROLTÁNAK

[Budapest, 1910–1922]

Kedves Költőm

hogyan van? Miért nem ad – már olyan régen – verseket? Nem szabad elhallgatnia. Legyen szorgalmas.

Legyen jó is: tüntesse ki egy pár szavával tisztelettel érdeklődő hívét. Mindnyájukat üdvözlöm. Kezétcsókolom

Osvát Ernő

K: magántulajdonban.

M: BORGOS–SZILÁGYI 2011, 134. – d. n.

Lányi Sarolta kéziratosszája szerint, ha egy hónapig nem küldött verseket a Nyugatnak, Osvát már figyelmeztette elmaradására (lásd BORGOS–SZILÁGYI 2011, 131). – Lányi Sarolta 1910-től 1925-ig publikált a Nyugatban, ám mint fentebb említettük, 1922-től a Szovjetunióban élt.

1267. CSELÉNYI-WALLESHAUSEN ZSIGMOND –
OSVÁT ERNŐNEK

1917. IX. 1.

[Olasz harctér, 1917. október 1.]

Mélyen tisztelt Uram!

A mostani dolgokról nem igen írhatok, csak annyit, hogy egy levél megírásához is alig juthatok. Ilyenformán Baktai fordításáról, a hindu meséről egyelőre nem tudok ismertetést írni, mert elolvasni sincs alkalmam.¹ – A magam dolgában írtam Holló Mártonnak,² mindjárt megérkezésemkor; választ még nem kaptam rá s így nem tudom, rá szánja-e magát regényem elolvasására.

Postánk innen haza nagyon rossz, alig kapnak meg otthon valamit, ide azonban minden levél megjön.

Ha a körülmények jobbak lesznek, vagy a magam dolga tisztázódik, majd újra lesz alkalmam és módom, hogy dolgozzam is egy kicsit. Egyelőre nem tudom, hogy leszek. Ezredesem³ nincs az ezrednél, magasabb parancsnokságot kapott, lehet azonban, hogy visszajön még. Egyelőre ő maga sem tudja, hogyan fogom továbbra is csinálhatni a nekem szánt feladatot. Egyelőre is ugyan az volt a dolgom, hogy rajzoljak, de annak édeskevé a köze a művészet-hez.⁴ Momentán néhány napi pihenőre egy kicsit bejöttem az állásból.

Őszinte tisztelettel küldöm köszöntésemet

Wallehausen

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak

Budapest,

Aréna út 66. fsz. 2

[Feladói cím:]

Wallehausen zászlós. 4. h. gy. e. Tp. 417.

K: OSZK Kt. Fond 253/899. – Ceruzairás.

Dat.: fpb: Tábori postahivatal 417., 1917. okt. 3. – épb: nincs. – A feladási postabélyegző és Wallehausen következő levele alapján nyilvánvaló, hogy a keltezésben a hónapot eltévesztette.

M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 300–301.

¹ Baktay Ervin fordította magyarra Francis William Bain *A hajnal leánya* című elbeszélését (Bp., Rózsavölgyi, 1917). Cselényi-Walleshhausen október 2-án (lásd a következő levelet) rövid ismertetőt küldött a Nyugatnak, írása azonban nem jelent meg.

² Holló Márton (1872–1943) újságírói munkája mellett főként regényeket fordított magyarra – Cselényi-Walleshhausen regényeiről lásd 1334.

³ Kratochvil Károly

⁴ Lásd 1181., 1199.

1268. CSELÉNYI-WALLESHAUSEN ZSIGMOND –
OSVÁT ERNŐNEK

1917. X. 2.

[Olasz harctér, 1917. október 2.]

Mélyen tisztelt Uram!

Csak tegnap írtam, hogy aligha jut időm még olvasásra is; ma mégis (még idelent vagyok) összeszedtem magam, elolvastam Baktai könyvét és annyira élveztem, hogy azonnal írtam róla néhány sor ismertetést. Úgy gondolom, hosszabb, vagy bővebb ismertetés nem kell, legalább egyelőre, az első könyvről nem. – Mindenesetre kicsit szubjektív az ismertetésem, de talán nem baj?!

Ma húgomtól! öröndetes hírt kaptam: egy rövid regénye rohamosan közeleg a befejezéshez; nem az, amelyet a nyáron kezdett. És általában munkás napokat él.

Őszinte tisztelettel köszönti Önt

Walleshhausen

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak

Budapest

Aréna út 66. fsz. 2

[Feladói cím:]

Walleshhausen, zls, 4. h. gy. e. Tp. 417

K: OSZK Kt. Fond 253/899. – Ceruzairás.
Dat.: fpb: Tábori postahivatal 417., 1917. okt. _ . – épb: nincs.
M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 301.

Baktay Ervin fordításáról lásd az előző levelet.

¹ Walleshausen Rolla

1269. OSVÁT ERNŐ – NAGY ZOLTÁNNAK

[Budapest, 1917. október 17.]

Nagyon kérem, írja már meg a Tóth-cikket

Osvát

[Címzés:]
Nagy Zoltán ügyvéd
Debrecen

K: PIM V. 3662/34/4. (Nagy Zoltán-hagyaték) – Távirat.
Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.
M: OEAKK, 232. – [1917. október 17.]

Lásd 1242.

1270. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Svedlér 1917, okt. 17.¹ szerda.
[Svedlér, 1917. október 17.]

Kedves jó Szerkesztő úr,

– először is engedje meg, hogy nagyon melegen üdvözljem.
– másodszor:² fogadja szeretettel a mellékelt verseket, egy szerintem igen tehetséges ifjú munkáit s ha ráér, kegyeskedjék mielőbb elolvasni s

Havas kisasszony³ által véleményét velem közölni. Azt hiszem, bár formailag igen Zrínyi Miklós-módra fahangúak e versek, tartalmi értékeik megkapóak. Különösen ajánlom figyelmébe a *Békekötésről* szóló verset. A kézirat megőrzését is kérem.⁴

Harmadszor: nagyon röstellem, hogy már megint sürgönyözniök kellett a Kaffka-cikk miatt. Válaszom: azonnal nekiülök, mintha <2> |:tényleg: | 24-ére kéne megcsinálnom.⁵ Így aztán remélem, hogy a *következő* (tehát a nov. 15-iki) számra el is küldöm!⁶

Figyelőket mostanában nem írtam, mert Landauer-ről írt cikkecském nem közöltetett.⁷ Miért? Kegyeskedjék Havas kisasszonnyal megüzentetni. Hiszen már ki volt szedve. Túlszigorú volt? Dehát alig írhattam enyhébben. A többi nálam lévő könyvek: Krúdy, Szávay Zoltán, a papbácsi Nagy Lajos is gyöngék. Ezekről megírhatom ezt!⁸

Kérem továbbá, hogy Babits tanulmány-kötetét kegyeskedjék elküldetni.⁹ Már régebben is kértem, akkor azonban még nem jelent volt meg.

Igaz is: annak idején nekem adták ki Babits Dante-fordítását. Svedléri magányomban újra elővettem, sorról-sorra összenézem Dantéval, (t.i. az olasz szöveggel), azt hiszem: érdekes cikket fogok róla összehozni.¹⁰

Versék is készülnek, bár egy névtelen levélben nagyon rám másztak legutóbbi Nyugat-verseimért s „szegény bolond”-nak tituláltak.¹¹

Elég jól vagyok, bár nem minden őszi köhögés nélkül.

Szíves, meleg üdvözetekkel Havas kisasszonynak, meg a többi szerkesztő uraknak is,

hívük:

Tóth

K: OSZK Kt. Fond 253/884.

M: NEMESKÉRI 1986, 10.

¹ A hónap és a nap javítva, utóbbi feltehetőleg 27-ről.

² *korábban*: Másodsor:

³ Havas Irén

⁴ Nem tudjuk, kinek a verseiről van szó.

⁵ *javított szó*

⁶ A november 16-i számra elkészült Kaffka-kritikáról lásd 1251.

⁷ Landauer Béla (1870 k.–1922) újságírótól több könyvet is kiadtak 1915 és 1917 között. 1916-os, *Glória* című haditudósítás-gyűjteményéről Szini Gyula figyelőjét hozták az 1917. február 16-i számban (406–407), Tóth Árpád talán *A tanár* című regényéről írhatott (Bp., Franklin, 1917). – Lásd 1276. is.

⁸ Krúdy Gyulától szintén több könyv jelent meg 1916–1917-ben; a Nyugat Szávay Zoltán (1885–1930) költő, író, közgazdász *Játék egy pár régi rímekkel* című, illetve Nagy Lajos (később Gyúrói Nagy Lajos, 1883–1970) evangélikus lelkész *Bábel vizeinél* című verseskötetéről kérhetett kritikát – mindkét könyv 1917-ben került forgalomba. Az említett szerzőkről Tóth Árpád nem írt a Nyugatban.

⁹ BABITS Mihály: *Irodalmi problémák*. Bp., Nyugat, 1917. – Tóth Árpád nem ismerette a kötetet a Nyugatban.

¹⁰ Babits *A pokol*-fordítása 1912-ben jelent meg a Révai Kiadónál. A friss könyvről a Nyugat nem közölt kritikát, Tóth Árpád cikke 1917-ben sem készült el. (Lásd 840. is.)

¹¹ Valószínűleg az *Éjféli litánia* és az *Örök tavaszban járnék* című Tóth Árpád-versekről van szó (Nyugat, 1917. október 1., 512–514).

1271. BARTALIS JÁNOS – OSVÁT ERNŐNEK

917, október 19

Apáca

[Apáca, 1917. október 19.]

Kedves Osvát úr,

vasárnap este indulok, hétfőn leszek Pesten. Azt hiszem, elér még ez a levél – (táviratot nem küldhetek, haditerület lévén) hogy megkérjem, legyen szíves akkor hétfőn d[él]ut[án] 5–6 között a szerkesztőségben fogadni.

Én másnap reggel, esetleg aznap este tovább utazom.

Itt csendes, nyugalmas ősz van. A falu nagyon szép. Különösen a hosszú, kőoszlopos tornácok tetszenek nekem, melyeken bíborpiros¹ a vadszőlő levele. S az Olt partja, ahol az öreg, gyermekkorombeli, horgas fűzfák állnak kétsorban, még borzas fejjel, ezer aranypengével, sárga apró lándzsával szűrnak, mutatnak az ég felé, s a vasúti sorompó a kis őrház mellett, – melynél biztosan Ön is elment, mikor kocsival tartott Szászmagyaróra – mely fölére van meszelve és erősen kongat mielőtt vonatjövéskor elzárja az utat.

És még sok minden tetszik nekem.

Szinte sajnálom, hogy csak párnapos vendég vagyok itt.

A viszontlátásig. Sok szívélyes üdvözléssel e kis faluból és kiváló tisztelettel

Bartalis.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Nyugat szerkesztője
Budapest
Vilmos császár-út 51, III. em.
express.

K: OSZK Kt. Fond 253/716. – Expressz küldemény.
Dat.: fpb: Apáca, ____. – épb: nincs.

Bartalis 1917 októberében karlsbadi kezelésre kapott beutalót, előtte szülőfalujában töltött néhány napot (lásd BARTALIS 1972, 161). – Szászmagyarós Apácától néhány kilométernyire délre található (lásd 1094. is).

¹ javított szó

1272. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1917. okt. 22.
[Budapest, 1917. október 22.]

Igen tisztelt, kedves Osvát Úr!

Mint Móricz Zsigmond jóbarátját kérem, szíveskedjék engem, ha ideje engedi, csütörtökön vagy szombaton este félhét tájban a Nemzeti Színház irodájában fölkeresni.

Régi igaz híve

Ambrus.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak,
Budapesten,
VII. Aréna-út 66., fldszt 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/706.
Dat.: fpb: Bp., 1917. okt. 22. – épb: nincs.

A megbeszélésre feltehetőleg Móricz Zsigmond *Pacsirtaszó* című darabja miatt került sor. A premiert 1917. szeptember 14-én tartották a Nemzeti Színházban, Móricz azonban elégedetlen volt, mert szerinte a művet nem játszották elég gyakran – mindezt levélben is megírta Ambrusnak ([Budapest, 1917. október 10.] = AZL, 277).

1273. BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. október második felében]

Kedves Barátom,

szekszárdi földimtől, Kovács Lászlótól kaptam a mellékelt levelet. Kérlek, értesíts a novellák sorsáról hogy a szegény katonafiú dühét valamen[n]yire csillapíthassam. (Én az illető novellákat nem olvastam.)

Ölel

Mihály

A novellákat küldheted hozzám is, én visszaküldöm.

K: OSZK Kt. Fond 253/708/30. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: *Babits Mihály*

M: BML 1916–1918, 139. – [Budapest, 1917. nov. 3. előtt]

Kovács László ügyvédjelölt (sz. 1890) Babits szekszárdi barátja volt, akivel Babits a fővárosban, majd Kovács frontszolgálatá alatt is tartotta a kapcsolatot. Kovács 1917 nyarán bécsi szabadsága idején *Csókok*, *Nagy ezüst*, *Legenda* és *A vörösbőrűek között* című novelláit postázta a Nyugatnak, mivel azonban a novellák sorsára vonatkozóan a szerkesztőségtől hiába várta a választ, Babitsot kérte meg, hogy az írásokat küldesse vissza – lásd Babitsnak szóló levelét, amelyet a kritikai kiadás *1917. november 3. előttre* datál = BML 1916–1918, 137–139. (A szövegből kikövetkeztethető, hogy Kovács a levelet 1917 augusztusában vagy szeptemberében írta.) Kovács 1917. november 3-án, az alsó-ausztriai Purgstallban berendezett pihenőtáborból köszönte meg Babits közreműködését (lásd BML 1916–1918, 140).

Kovács László 1918. október 25-én hősi halált halt az olasz fronton.

1274. BARTALIS JÁNOS – OSVÁT ERNŐNEK

917, október 26
Karlsbad
[Karlsbad, 1917. október 26.]

Kedves Osvát úr,

az éjjel érkeztem meg, sietek Önt üdvözetlemmel fölkeresni. Minden szépnek, jónak – karlsbadinak ígérkezik.

Címemet egyúttal közlöm:

Karlsbad, Militärbadehaus 96.

Erre a címre szíveskedjék a megbeszélt dolgokat küldeni.

Szíves üdvözlettel vagyok tisztelője

Bartalis.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak

Nyugat szerkesztője.

Budapest.

VI. Vilmos császár út 51, III.

K: OSZK Kt. Fond 253/716. – Karlsbadi képeslap verzóján, a K. u. K. Res. Spital Karlsbad I. Abt. I. (Off. Abt.) I. Militärkrankenpflege pecsétjével.

Dat.: fpb: Karlsbad, 1917. okt. 26. – épb: nincs.

Lásd 1271.

1275. BARTALIS JÁNOS – OSVÁT ERNŐNEK

917. nov. 7.-én.
Karlsbad.
[Karlsbad, 1917. november 7.]

Kedves Uram,

időnként kedves megemlékezéséért írom e sorokat.
Jól vagyok, e héten dolgoztam is egy kicsikét. Nov. 20.-ig maradok itt.
20 és 24.-e között Pesten átutazva felkeresem Önt.
Szívvelyes üdvözléssel
őszinte tisztelője

Bartalis.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Nyugat szerkesztője.
Budapest
VI. Vilmos császár út 51. III.

K: OSZK Kt. Fond 253/716. – A Karlsbad melletti Elbogen kisvárost ábrázoló képeslap verzóján, ugyanazon szövegű pecséttel, mint az 1917. október 26-án küldött képeslapon.

Dat.: fpb: Karlsbad, 1917. nov. 7. – épb: nincs.

Lásd 1271.

1276. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Svedlér 1917 nov. 7.
[Svedlér, 1917. november 7.]

Kedves Szerkesztő Úr,

– végre megírtam Kaffka-cikkemet s itt küldöm. Egész vagyonába került már a Nyugatnak az a sok sürgető sürgöny, mellyel e cikk világraszütle-

tését unszolgatták, hát itt van, bár aligha veszik hasznát s szegény cikkem alkalmasint Landauer szaktársunkról írt figyelőm szomorú sorsára jut. Mind-egy, de legalább túlestem rajta.

A hét végén alkalmasint Budapesten leszek, s szerkesztő úrral is szeretnék vagy egy negyedórát együtt tölteni. Kegyeskedjék Havas kisasszonynál¹ meghagyni, milyen időtájt és hol találhatnám meg?

Szeretettel üdvözli híve:

Tóth Árpád

K: PIM V. 1639. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól)

M: TÁL, 164. – Svedlér, 1917. nov. 7.

A Kaffka-cikkről, illetve a Landauer-kritikáról lásd 1251., 1270.

¹ Havas Irén

1277. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Svedlér 1917, nov. 22.

[Svedlér, 1917. november 22.]

Kedves Szerkesztő Úr,

– itt küldöm az említett fordításokat, – ha közlésre kerülnek, kérek rólok korrektúrárt. Újság semmi, – holnap még esetleg küldök egy Szávay-figyelőt.¹

Szeretettel üdvözli:

Tóth Árpád

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő szerkesztő úrnak,

A Nyugat szerkesztőségében.

Budapest,

Vilmos császár-út 51. III. em.

[Feladói cím:]

Tóth Á, Svedlér (Szepes m.)

K: OSZK Kt. Fond 253/884. – Borítékfejléc: Ifjúsági üdülőtelep, Svedlér (Szepes m.)

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: Bp., 1917. november 23.

M: NEMESKÉRI 1986, 10.

Tóth Árpád fordításai az 1917. december 16-i Nyugatban: Johann Wolfgang Goethe: *Az isten és a bajadér* (982–984); George Gordon Byron: *Janthéhoz*. Előhang a *Childe Harold*ból (985–986), *A háború*. Részlet a *Childe Harold* első énekéből (987–988); Théophile Gautier: *A művészet* (989–990); Stéphane Mallarmé: *Ablakok* (991–992).

¹ Lásd 1270.

1278. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

Budapest, 1917, november 24.
[Budapest, 1917. november 24.]

Nagyságos
Babits Mihály úrnak
Budapest

Igen tisztelt Uram,

itt küldöm a kívánt elszámolásokat s kérem, legyen szíves hétfőn reggel az Önnek járó összegért elküldeni, a nyugtán feltüntetvén, hogy az ezerháromszázhatvan koronából 1000 koronát a verskötetért s száz koronát az Irodalmi problémákért fizettünk.

Az idemellékelte két szerződést tessék aláírva visszaküldeni.

Kiváló tisztelettel

Havas

K: OSZK Kt. Fond III/1816/15. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (2.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat autográf aláírással – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

M: BML 1916–1918, 149–150. – [Budapest, 1917. nov. 24.]

Az *Irodalmi problémák* című Babits-esszégyűjtemény 1917 augusztusában került forgalomba (lásd 1227., 1244.), a *Recitativ*-verseskötet viszont másfél évvel korábban, 1916 áprilisában jelent meg. Elképzelhető, hogy Babits az 1000 koronát egy következő, de a Nyugaton akkor meg nem valósult versgyűjteményre vette fel – az említett szerződések nem ismeretesek.

1279. ERDÉLYI JÓZSEF – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

649. sz. Tábori posta, 1917. nov. 25.
[Tábori posta, 1917. november 25.]

Tekintetes Szerkesztőség!

Elsejével meg akarom rendelni b. lapjokat, bár a harctéri postaszolgálat ebben a tekintetben nem sok biztosságot nyújt affelől, hogy megkap-e minden számot az ember, mert vannak, akik nagyon szeretik a ritkább, értékes tartalmú folyóiratokat olvasni, de csak a máséit. Azonban mégis megrendelem, hátha azóta, amióta ezt tapasztaltam, a magam kárán is, – javult a postaszolgálat. Az előfizetési díjját jövő hó elsején utalványozom.

Néhány verset küldök. Ha közlésre méltóak, úgy kérem, kegyeskedjenek közölni; ha nem, úgy rövid és szigorú kritikát kérek reájok.

Kérésemet ismételve maradok a Tekintetes Szerkesztőségnek alázatos szolgálója:

Erdélyi József zls

[Erdélyi a levélhez *Malomzúgás* és *Fehér Árnylek* című verseit mellékelte, s hozzájuk a következő megjegyzést fűzte:]

U. i. Bocsánat a rendetlen írásért, de nincs se asztalom, se lámpám; a térdemen írtam a kályha tüze mellett.

E. J.

[Címzés:]
A „Nyugat” tek. szerkesztőségének
Budapest.
VI. Vilmos császár út 51. III. em.

[Feladói cím:]

Erdélyi József zls. 310. h. gy. e. II. zlj. 5. szd.

Tábori posta: 649.

K: OSZK Kt. Fond 253/742. – Ceruzairás.

Dat.: fpb: Tábori postahivatal, 1917. nov. 26. – épb: nincs.

Erdélyi (Árgyelán) József (1896–1978) érettségi után, 1915-ben az orosz frontra került. 1916-ban tisztiiskolát végzett, majd újból a keleti fronton harcolt, levelét a 310. honvéd gyalogezred zászlósaként küldte el.

A Nyugatban csak 1921-től közölték verseit, azonban a húszas-harmincas években a folyóirat egyik legtöbbet szereplő költője lett.

1280. BARTALIS JÁNOS – OSVÁT ERNŐNEK

917, november 26.-án

Dés.

[Dés, 1917. november 26.]

Kedves Uram,

megérkeztem a dicső Désre – de elég jól indulnak az ügyek, Fortuna kedvez, hat hét szabadságra van kilátásom. Míg ezt megkapom, 8-10 napig itt maradok. A szabadságot azonban otthon fogom eltölteni Apácán csendes testi és lelki tisztaságban. Be fogom fejezni az ígért dolgot és készülök egy vizsgálatra, melyet januárban akarok letenni a pedagógiumon. Itt nehezen tudok dolgozni valamit, mivel hazátlan vagyok még nincs állandó lakásom. Ezt a kis, pár sor semmiséget elküldöm, ha Ön tudja használni.

Címem itt: Dés, 32. honv. gy. ezred.

Ha egyebbüvé megyek, onnan mindig közölni fogom. Most pedig vagyok szívélyes üdvözléttel
őszinte tisztelője

Bartalis.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak

Nyugat szerkesztője

Budapest
VI. Vilmos császár-út 51. III em
ajánlva.

K: OSZK Kt. Fond 253/716. – Ajánlott küldemény.
Dat.: fpb: Dés, 1917. nov. 27. – épb: Bp., 1917. nov. 28.

Lásd 1094.

1281. HAVAS IRÉN – AMBRUS ZOLTÁNNAK

Budapest, 1917 december 4-én
[Budapest, 1917. december 4.]

Nagyságos
Ambrus Zoltán úrnak,
Budapest.
József-krt 63.

Tisztelettel értesítjük, hogy a szerkesztőség úgy intézkedett, hogy ezután megjelenő írásaiért 20.– korona oldal honoráriumot fizessünk Nagyságodnak. – Mielőbbi n. b. küldeményét várva vagyunk kiváló tisztelettel

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) – Levélpapír-fejlec (2.): → *Vilmos császár úti idők* – Gépirat, autográf aláírással – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

Ambrus Zoltán 1917 második félévétől már nem publikált a Nyugatban.

1282. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – RÉTI ÖDÖNNEK

[Budapest, 1917. december 4.]

Kéziratot kér a Nyugat.

[Címzés:]
Réti Ödön
Arad
Török u. 1.

K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték) – Távirat.
Dat.: a távிரaton fellelhető adatok alapján.

Réti Ödön következő, Nyugatban megjelent írásáról lásd 1303.

1283. BARTALIS JÁNOS – OSVÁT ERNŐNEK

917, dec. 7.-én.

Dés.

[Dés, 1917. december 7.]

Kedves Osvát Úr,

mindenekelőtt nagyon köszönöm, hogy ilyen gyakran szerez nekem örömet verseim megjelentetésével.

Bárcsak én is olyan gyakran szerezhethék Önnek örömet jó versek küldésével.

Az ígért dolog még nincs készen – de készül. Akkor együtt küldök többet, verset is.

Most küldöm ezt a pár sort, ha kegyeskedne a Nyugatban közölni valahol – a Figyelőben talán.

Pár nap múlva utazom Szilágyságba és onnan haza, Apácára.

A honoráriumot ne tessék elküldetni, majd ha felmegyek Bpestre fölveszem.

Most sok szívélyes üdvözlettel, mindenhonnan gondolok Önre

Bartalis.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Nyugat szerkesztője
Budapest
VI. Vilmos császár-út 51, III em.
ajánlva.

K: OSZK Kt. Fond 253/716. – Ajánlott küldemény.
Dat.: fpb: Dés, 1917. dec. 8. – épb: Bp., 1917. dec. 8.

A Nyugat 1917. október 1-jei és december 1-jei számaiban kaptak helyet Bartalis-versek (*De különben csend van, Aranyviolákat imádkozom, Naptár, Piros dal.* 540–544, *Aranycsattos cipőcske, Rendőr lenni, 154x28.* 944–946), figyelőjét nem adták közre.

1284. JÓB DÁNIEL – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1917. december]

Kedves Ernőkém,

küldöm itt a darabot, – kérlek, vigyázz rá, ez az úgynevezett rendező-könyv, nincs több példány.

Hétfőn tíz órára küldjed vissza ide a Vígyszínházhoz, – ha akarsz, ez a fiú reggel érte mehet. Azért ilyen sürgős, mert próba van.

Visszaküldéskor megüzened, hogy mikor beszélhetek Veled, és hol. Legszívesebben 6 órától kezdve, bármeddig.

Még egy kérés: végy ceruzát-papírt az <. . .> olvasáshoz, hogy el ne felejtsem, ha valami megjegyzésed van. – És cím!!

Szeretettel öllelek

Jób Dániel

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő szerkesztő úr
Aréna út 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/783. – Levélpapírfejléc: VÍGSZINHÁZ | BUDA-PEST | IGAZGATÓSÁG | Telefon: 38-52 – Borítékfejléc: VÍGSZINHÁZ – Nem postai küldemény.

Jób Dániel minden bizonnyal *Őszi vihar* című színművének kéziratát küldte el Osvátnak; 1917. december elején a darabnak még nem volt végleges címe (lásd HARSÁNYI Zsolt: *A cím.* = Színházi Élet, 1917. december 8., 24–25, i. h. 25). A bemutatót 1918. január 19-én tartották a Vígszínházban (lásd 1297. is).

1285. BACSÓ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

1917. december 9.

[Tábori posta, 1917. december 9.]

Igen t. Szerkesztő Úr,

a harctérre vezető utam Pesten keresztül vitt amikor szerettem volna személyesen átadni a *Démon* című novellaírássomat. Ez a szándékom azonban nem sikerült. Miután azonban most már bizonyára kézhez vette Szerkesztő úr, arra kérem, hogy az esetben ha a közlés ellen semmi kifogása nem lesz és az írás használatnak a pénzt édesanyám: Bacsó Mátyásné Kassa Árpád u. 24. sz. alá tessék majd küldetni.

A helyzetem eltekintve a csontig hatoló rémes nagy hidegtől éppen nem a legutolsó. Falun parasztházban lakom, az élet: gémeskút, malommalja fokos stbbi.

Nagyon szép lelkű emberek és hamar megtanulnak itten káromkodni.
Szívélyesen üdvözl:

Bacsó Béla

[Címzés:]

Nagyságos

Osváth Ernő szerkesztő úrnak

Nyugat szerkesztőségében

Budapest

V. Vilmos Császár u. <. >.¹ III. e.

[Feladói cím:]

Korp. Bacsó Béla

Res. F. K. R. N° 73. Batt: 5.-

Feldpost: 168.

[az alakulat címbélyegzőjével: Batt. No. 5. | des k. u. k. Res. F. K. R. No. 73.]

K: OSZK Kt. Fond 253/709. – Tábori postai levelezőlap – Ceruzafrás.

Dat.: fpb: Tábori postahivatal, 1917. dec. 10. – épb: nincs.

Bacsó Béla a cs. és kir. 73-as tartalék tábori ágyús ezrednél (Feldkanonenregiment) tizedesként szolgált.

¹ a házszám javítva, majd kihúzva

1286. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Davos

december 20.

Haus Morotani

[Davos, 1917. december 20.]

Kedves jó Uram,

rég nem írtam Önnek. Nemcsak az érzésem változatlan, (különös-kép[pen önhöz), de az életem rendje is, amelyben hullámszerű váltakozással jönnek meg az izgalmak egy kis csend után. Négy-hat hét után, ha jól vagyunk, bizonyos komikus ijedelemmel szoktam Lilivel¹ kérdezgetni: mi jön most izgalomnak? S nekünk oly kevés kell. Izgalom=hőmérsék, [!] távolodó jövő! – Most hogy nincs semmi – hál' istennek! – persze érthetetlen ostobaságok ezek a nagy izgalmak. Dehogy nincs semmi! Ismer Ön egy Stefan Klein nevű embert: bizonyára hírből! Én sajnos itt² ismertem meg; Mohácsi³ és A NAP[-]től Kerekes⁴ intett, hogy óvakodjak tőle, de már késő volt. E beteg agyú ember, a nyáron, épp mikor Luzernben voltam, azzal fordult hozzám, hogy tegyek valamit az érdekében. A magyar irodalom legjobb nevei (elsősorban Ignotus, Heltai stb) protestáltak a német kiadóknál, hogy engedély nélkül fordítja és meglopja őket. Minthogy ez tévedés, tegyek valamit az érdekében. Visszajöve Davosba elrecitálta nekem a Heltai, Ignotus, Molnár, Biró⁵ stb leveleit, mire gondolhatja Ön, igyekeztem még távolabb tartani magamtól [!] tőle. A szakítást azonban nem lehetett kikerülni vele. Ki akart adni két kis anthológiát s két novellámat lefordítva, fel akarta

venni.⁶ Minthogy a gonoszságnak és gyámoltalanságnak valami vegyülékével, de inkább azért, hogy kedvet kapjak elmesélte, hogy Szépet és Móriczot⁷ is felveszi, akik ugyan megvonták tőle az engedélyt, de ami egyszer le van fordítva, le van fordítva, – én is megtagadtam⁸ a közlési engedélyt. Az én szerény oeuvre-mel ráérek németül megjelenni, ugyebár? És valami oly durván rablónak tűnt fel nekem a könyörtelenségével, amivel szemem láttára akarta Móriczot és Szépet felhasználni, oly gyalázatosan iparszerűnek, menthetetlennek tetszett cselekedete, hogy, bár tudtam, hogy a legnagyobb nyomorban van, mégis megtagadtam tőle a közlési engedélyt. S tapintatosan (?) megszüntettem vele az ismerkedést. Ettől kezdve a legaljasabb leveleket irkálta nekem. Nem feleltem rá. Egy hónapig abba hagyta s újra kezdte. Valami két hete a rendőrség segítségét kellett igénybe vennem. Hat hónap óta egy centim[e] nélkül, koplalva, eladósodva, együtt él egy kétségbeesett existenciával, egy állítólagos kémnővel, – s egyszerűen az, hogy lát, hogy tudja, hogy nekem van ennem, hogy rendes emberek közt vagyok, e pathologikus figurát megőrjíti. Men[n]él inkább kitérek előle, annál jobban felbőszítem, mert azt hiszi, hogy megvetem. Érzi, uram, e szerencsétlen üldözési mániájának vonalát. Annyi aljasságot és gonoszságot művelt ellenem, hogy szánalmam véget ért és hazatelegrafáltam a dossier[-]ljáért. Minthogy existenciája itt legalább is gyanús, könnyű lesz kiutasítani. Mondhatom, sok rossz órát szerzett nekem.

Ez is elmúlik majd.

A lappal végre, úgy gondolom: végre, egészen tisztázódott a helyzetem.⁹ Úgy látom nagyon szeretnek ott. Pénzbelileg is nagyon szép honoráriumot biztosítottak, már alapfizetesként is, mert a végösszeg a cikkek számától függ, azután oly megbecsülő leveleket írnak, hogy – őszintén – soknak találok. A Vasárnap számára annyi megbízást kaptam: regényt, novellát, cikket, amit tudok s mindezt olyan fogalmazással, hogy igazán jól esett.¹⁰ Kérem (szükségtelen is mondanom) maradjon ez közöttünk; csak Mohácsinak írtam meg, nem szeretném, ha olyan látszata lenne <mint> bárki előtt, mintha büszkélkednék e madár tollakkal. Önnek azért írom meg, mert oly igazán jó emberem, annyira nem érthet félre s végül, hogy megértse azt a dilemmatikus helyzetet, amivel a Vasárnap megbízásaival kerültem. Az egyik regényem, az, amelyiknél abszolúte¹¹ a Nyugatra gondoltam, oly szabadsággal¹² (világért sem értek [!] ezalatt az erotikus szavak szabadosságát, ami egykor a szabadságot jelképezte előttem is) oly sok újsággal <csináltam> mertem írni, kész van. Csak le kell újra gépelni.¹³ Nos, mit csináljak? Az Est felől szinte egy biztosított jövő integet, mindent egybevéve úgy mutatkozik, hogy egyike lehetek azoknak, akik mint írók, mint revü-írók, (aminek szeretném kiképezni magam) ott kifejlődhetek és megélhetek. És oly jók és oly szívesek vol-

tak hozzám és én oly hálás vagyok a jóért. – Bizonyos, hogy Lázár Miklósnál sokkal több fizetést kaphattam volna s egyedüli pozícióm lenne; üzent s tudom, mennyire szeret¹⁴ s mégse hagyhatom ott ezeket, mert mikor egész rossz állapotban voltam, oly jól bántak velem[.] – Mondom érdeken felül, legelső sorban hála érzés köt hozzájuk. Érdek harminchatod rangú. Elvégre, ha dolgozom, mindenhol érvényesülhetek, ugyebár?

És mégis a Nyugatba szeretném adni ezt a regényt, mindennek dacára, ha ott nekem az ön szeretetén (aminek semmi köze a Nyugathoz) s Ignotus régi jóindulatán < . . . > kívül, nem sokam van. Úgy gondolom Az Estnek megírom, hogy ennek a dolognak olyan formai és lényegbeli újságai vannak, hogy nem való nekik. És ilykép[pen] nem haragudhatnak meg rám, nem mondhatják, hogy nem vagyok szolidáris velük. – Gyerekeség az egész? Grüblírozás?¹⁵ – amit – ahogy jól magyarul mondják. Ha rosszul is írtam meg, ön megért, | :hogy: | kétféle hála érzés közt habozom. – Szeretném, ha ön bőszégesen üzenne. Bár én bizonyosan úgy fogok tenni, ahogy írtam s amint Lili kész lesz a gépeléssel, ötven-ötven oldalanként küldeni fogom a dolgozatot. Minden jót kívánunk önnek uram,
igaz jó híve

Kádár

U.i. Meg kell köszönnöm Ignotus körlevelét,¹⁶ melyből én is kaptam egy példányt. Legközelebb írni fogok neki.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő {...}
szerk{...}
Budapest
Vilmos császár út 51. III
A Nyugat
szerkesztősége

[Feladói cím:]
Abs: Endre Kádár Davos

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Ajánlott küldemény – A boríték rektóján található hatósági pecsét szövege: Zensuriert | K. u. k. Zensurstelle | FELDKIRCH | 226 – Az újrazáráshoz használt címke felirata: K. u. k. Zensurstelle in Feldkirch (félbevágva)

Dat.: fpb: Davos, ____. (a boríték csonka) – épb: Bp., 1917. dec. 25.

-
- ¹ Kádár Endréné Müller Livia
² *korábban*: nem
³ Mohácsi Jenő
⁴ Kerekes Aladár (1878–1935) hírlapíró A Napnál a fővárosi rovatot vezette.
⁵ Heltai Jenő, Molnár Ferenc, Biró Lajos
⁶ Stefan I. Klein több novellagyűjteményt is fordított németre az 1910-es évek végén: itt valószínűleg az *Ungarn* (Ein Novellenbuch) című kötetéről lehet szó, amely huszonnégy magyar író egy-egy művét tartalmazta (München–Berlin, Georg Müller Verlag, [1917–1918]).
⁷ Szép Ernő, Móricz Zsigmond
⁸ *javított szó*
⁹ Lásd **1189**.
¹⁰ Az Est Lapkiadó Rt. hetilapja 1917 őszén feltehetően csak néhány hónapig létezett, példányait nem sikerült fellelnünk.
¹¹ *javított szó*
¹² *javított szó*
¹³ A *Balalajka* című regényről lásd **1067**.
¹⁴ A Déli Hírlap a Budapesti Hírlap Újságvállalat tulajdonában 1917 őszén indult, 1918 végéig Lázár Miklós szerkesztette.
¹⁵ tépelődik, töpreng – a német Grübler (töprengő) főnévből
¹⁶ A körlevél nem ismert.

1287. ADY ENDRE ÉS ADY ENDRÉNÉ –
OSVÁT ERNŐNEK

[Csucsá, 1917. december 27.]

Boldog Karácsonyi ünnepeket. * és újévet.
kívánunk –
szeretettel és barátsággal

Ady Bandiék

Utunk jó volt, Bandi jobban van.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernőnek
Budapest.
Nyugat szerkesztősége
Vilmos császár út-51. [!]

K: PIM V. 3181/75. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Karácsonyi képeslapon, Adyné
Boncza Berta a nyomtatott üdvözlő szöveget egészítette ki a *-tól.

Dat.: fpb: Csucsá, 1917. dec. 27. – épb: nincs.

M: *Feljegyzések*, 308. – [Csucsá, 1917. dec. 27.]

• 1918 •

1288. HAVAS GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. január elején]

Igen tisztelt szerkesztő úr,

bocsásson meg, hogy a Barabás-könyvet¹ még nem vittem² be: tizen-négy napra be vagyok zárva.³ Különben is oly érdektelen, sivár és rossz, hogy nem érdemes róla írni, (ha nem túlzok.) Együttal kiválogattam öt verset az utóbbiak közül; szíveskedjék átolvasni őket és ha van köztük megfelelő, némi pénzt küldetni, mert nagyon szegény vagyok. Előre is köszönettel üdvözlő őszinte híve

Havas Gyula

II. Alkotás ucca.

Garnisonsspital Nr. 17. III. Abt.

Kegyeskedjék egy Nyugatot is küldetni, ha lehet.

K: OSZK Kt. Fond 253/770. – Az Abbazia kávéház levélpapírján.

Havas Gyula versei 1918-ban a Nyugat szeptember 1-jei (*Téli csillagok, Felhők alatt, Egy nomád elégiája, Őszi ének, Vándordal, Éji órán.* 353–360), október 1-jei (*Nem ezt akartam.* 523) és novemberi összevont számában olvashatók (*Vegyétek és egyétek! Halott katona éneke.* 661). E közlések kéziratai – rajtuk Osvát Ernő nyomdának szóló utasításaival – fennmaradtak a hagyatékban (OSZK Kt. Fond 253/1015.), azonban nem állapítható meg, hogy e különböző évekből származó kéziratokat Havas mikor juttatta el Osváthoz. – Lásd 1330. is.

¹ A szerző és műve nem ismeretes.

² javított szó

³ Tóth Árpád számolt be Nagy Zoltánnak 1918. január 9-i levelében, hogy Havas „kaszárnya-áristombban csücsül, mert szilveszterkor ő is Kaffkánál volt, s így kimaradt a kórházból” (lásd TÁL, 172). – Havast a feladói cím tanúsága szerint a 17. számú helyőrségi kórházban ápolták.

1289. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1918 január 9.
[Budapest, 1918. január 9.]

Kedves Ernő,

itt mellékelem Balla Ernő kollégámnak, a Pesti Naplónak írt riportjai mellett született költeményét, amelyet igen szépnek és közlésre alkalmasnak tartok. Kérlek karold föl ezt a dolgot és viseld gondját a kéziratnak, amelyből csak ez a példány van meg. – Szerdán délután küldhetsz a kéziratért, hosszabb novellába fogtam, de nem tudom, hogy befejezhetem-e akkorára, – ami kész lesz, elküldöm és hiszem, hogy meg leszel velem elégedve. A P.[esti] H.[írlap] dolgairól is szeretnék veled alkalomadtán beszélni.

Ölel szeretettel

Szini Gyula

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Levélpapírfejléc: PESTI NAPLÓ | SZERKESZTŐSÉG | ÉS KIADÓHIVATAL | VII., RÁKÓCZI-UT 18. | TELEFON: JÓZSEF 62-30, 62-31, 62-32, 62-33, 62-34, IGAZGATÓSÁG JÓZSEF 62-35. [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 19...*

Balla Ernő (1891–1963) újságíró nem szerepelt a Nyugatban – Szinitől novellát csak évekkel később közöltek.

1290. CHOLNOKY LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. január 10.]

Mélyen tisztelt, Kedves jó Szerkesztő Uram,

ezt a levelet még ma, szerdán éjjel írom Önhöz, mert nagyon nyugtalan vagyok.

Nagyon szépen kérem igen tisztelt Szerkesztő Urat, legyen kegyes az Üvegcserep-et leadni. Itt most szabadjon ismét arra hivatkoznom, hogy, amiről talán Szerkesztő Úr is meg méltóztatott győződni, – undorodom a szerkesztők nyaggatásától, ha tehát ezúttal mégis rákényszerülök, annak, – fájdalom – igen fontos oka van. Nem pénzügyi természetű ez az ok, hiszen

szinte a csodával határos az a jóindulat, amelylyel Önök velem szemben viseltetni szívesek, nem is a magam megnyugtatóására irányuló erőszakoskodás ez a kérésem, hiszen teljesen tisztában vagyok a magam ingatag, csapongó kvalitásaival, – teljesen külső ok ez és pedig, fájdalom, teljesen azonos azzal, ami itt-ott elstettette velem a novella egyes részeit és ami újra teljesen feldőlt a lelki nyugalمامat.

De nem untatom ilyesmivel Szerkesztő Urat. Tiszteletteljesen megismétlem a kérésemet; az elbeszélés talán nem annyira nívótlan, hogy lehetetlen volna közölni, ami pedig a helyenként konfúzus voltát illeti: a revízióban egy-egy beszúrt vagy törölt mondattal rendkívül sokat lehetne rajta segíteni.

Ami pedig a jövőt illeti, kedves jó Szerkesztő Uram, engedje meg, hogy életemben talán most legelőször szerénytelen legyek: pompás témát¹ zsibonganak a fejemben, ha nyugodt vagyok: nagy alkotó-erőt is érzek magamban, – viszek én még Önnek kifogástalan dolgot is és azzal majd jóváteszek mindent.

Nagyon szépen kérem, igen tisztelt Szerkesztő Úr, ezt a levelet ne méltóztassék senkinek megmutatni. Szörnyen restell[em], hogy ilyesmiket leírok, de rá vagyok kényszerülve.

Szíves elnézését és jóindulatát kéri hálás és lekötelezett tisztelője

Cholnoky László.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak
a Nyugat szerkesztőjének.
Budapest.
Vilmos császár út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/729.
Dat.: fpb: Bp., 1918. jan. 10. – épb: nincs.

Az *Üvegcserep* című novellát nem adta közre a Nyugat, az *Érdekes Újság* 1918. július 18-i számában olvasható (5–14).

¹ *helyesebben*: témák

Cholnoky László életében 1918 közepétől nyugodtabb, munkás periódus vette kezdetét, ami mindenekelőtt annak köszönhető, hogy Cholnoky (másodsor is) megházasodott (lásd 1342.). E kiegyensúlyozottabb időszak sajnálatosan csak szűk egy évig tartott (lásd NEMESKÉRI 1989, 29–31). Az alábbi levél még a zűrés korszakban íródott:

1291. CHOLNOKY LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918 tavasza előtt]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!
Kedves, drága, egyetlen, forrón szeretett Osvát Uram!

Kimondhatatlanul és szívem minden melegével köszönöm a múltkori szíves jószágát. A kabátot az utolsó pillanatban visszarántottam a romlás karjai közül.

De hajh! Miután szörnyen összegyűrték és itt-ott némi foszladozások is mutatkoztak rajta, be kellett adnom a szabóhoz.

Holnapra az is készen lesz...

Akkor kilépnék benne az utcára és milyen édes érzés lenne a tudat, hogy a szép, szölke kis gavallérnak még néhány krón is van a zsebében!

Édes, egyetlen, imádott Osvát Uram!

Miután nem tudom, mikor lehet szerencsém Önt személyesen találni, itt hagyom ezt az izzó levelet.

De öt és fél hat között visszajövök.....

Legyen olyan kegyes, kérem szépen, és utaljon ki nekem a világ leg-szebb szerkesztőségi titkárjának, a csoda-kimonó tulajdonosnőjének útján 16 krónt!

Ugye megteszi, kérem szépen!?

Azután időtlen időkig nem háborgatom! Mindketten unokákat fogunk már a térdünkön ringatni, amikor hasonló célzattal ismét megjelenek!

Kezét forrón csókolja

Cholnoky László.

(Bocsánat a rajz tökéletlen voltáért; nem tudok pingálni. Pedig egész lelkemet szerettem volna beleönteni a jelenetbe.)

ségi kisharjauak, a csoda = kimonó tulajdonos-
nöjének útján 16 krónt!

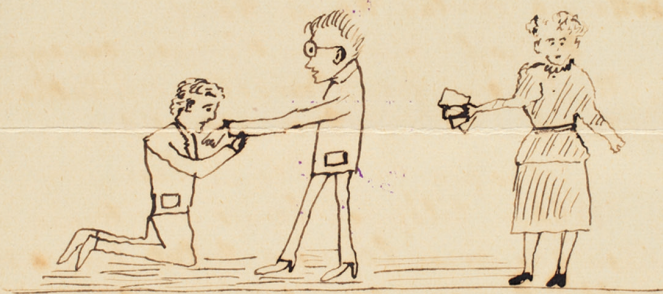
Úgye megtenni, kérem szépen!?

Orvután időtlen időhig nem háborgatom!

Mindkettő imokáhat fogynak már a tőrün-
kőn ringatni, amikor harvuló cselezettel
ismét megjelene!

Herét forró csóka

Cholnoky László

(Bocsánat a rajz tökéletlen voltaért; nem tudok pingálui. Pedig ezén lelkesen szerettem volna beleönteni a jelenetbe.)

Havas Irén, „a csoda-kimonó tulajdonosnöje” (Cholnoky László rajza)

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak
a Nyugat szerkesztőjének.

K: OSZK Kt. Fond 253/729. – Nem postai küldemény.
M: NEMESKÉRI 1979, 13.

1292. IGNOTUS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. január 12-ig]

Ernőm,

Fenyővel egyetértve leadtam Borossnak egy szokás szerint /...../, sokban unalmas és irreális, de intelligens s mégsem érdektelen külpolitikai cikkét. <.csak> De csak azzal a feltétellel adom, ha kegyes vagy vállalni nem csak korrektúráját, de azt is, hogy gyakran a félreérthetőségig pongyola és nehézkes szórendjén kegyeletlenül s kegyetlenül változtass. – E cikk fejében Fenyő gazdaságit ír s hétfőn korán reggel ideadja. Én írok egy rövid, egy oldalnyi belpolitikát, melyet ha kell Figyelőbe is adhatunk. Az én Móricz-dolgomat, ha csak némiképp közölhető, adjuk – lappolitikai okokból. Schöpflin {.....} figyelőket ígértek, {.....}! Pikler J. | Gyula: |² cikke {..} Szabó Ervin könyvéről, vagy cikknek, vagy Figyelőnek. – Kérem Bálintot, hogy írjon egy figyelőcskét a 32[-]esek kiállítása kapcsán Berény rajzairól is, ha érdemesnek tartja. – Ha <Hesslein> sok a politika: a Hesslein³ elmaradhat a jövő számra.

Ölel

Ignotus

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – Fejléc: NYUGAT | Megjelenik minden hó 1. és 16. napján | Főszerkesztő: IGNOTUS. | Szerkesztők: Ady Endre, Fenyő Miksa. | Szerkesztőség és kiadóhivatal: | Budapest, VI., Vilmos császár-ut 51. – Ceruzáírás.

Ignotus az 1918. január 16-i szám tervezetét küldte el Osvátnak január 12-ig, szombatig, hiszen Fenyő Miksa cikkével kapcsolatban nem *holnapot*, hanem *hétfőt* említ (Fenyő cikke nem készült el). A további írások: BOROSS László: *Breszt-Litovszk*.

161–168; HESSLEIN József: *Új társadalmi és politikai berendezkedés*. 143–155; IGNOTUS: *A kormányzó ellenzék*. 156–160, Uő: *Arcképvázlat Móricz Zsigmondról*. 109–113; SCHÖPFLIN Aladár: *Porcellánmuzsika*. Szini Gyula regénye. 185–186; PIKLER J. Gyula: *Imperializmus és tartós béke* (figyelő Szabó Ervin azonos című tanulmányáról = Bp., Pallas, 1918). 190–192. – Bálint Aladár teljesítette Ignotus kérését, *Két kiállítás* című figyelőjében méltatta Berény Róbert alkotásait (193–194).

¹ Ignotus az üzenethez rossz minőségű nyomdai papírt használt, a fólió felső és alsó széle töredezett, a rektón lévő utolsó és a verzón lévő első sor megsemmisült.

² Pikler J. Gyula (1864–1952) orvos, statisztikus, közgazdasági író.

³ Hesslein József (1882 k.–?) jogász, MÁV-tisztviselő.

1293. HAVAS IRÉN – RÉTI ÖDÖNNEK

Budapest, 1918, január 12.
[Budapest, 1918. január 12.]

Kedves Réti Ödön,

itt küldöm novellás könyvére vonatkozó szerződésünket s kérem, legyen szíves azt aláírva minél előbb visszaküldeni. A szerződésen üresen hagytam a könyv címe helyét, azt is töltsse ki kérem, ha már határozott. S Osvát úr kéri, írja meg, mely novelláit veszi fel kötetébe, vagy azt, hogy a könyv összeállítását rábízna-e. S végül novellát, novellát, novellát kérünk.

Sokszor üdvözljük

Havas Irén

K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték) – Levélpapírfejléc (2.): → *Vilmos császár úti időszeit* – Gépirat, autográf aláírás ceruzával.

Réti Ödönnek nem jelent meg novelláskötete a Nyugatnál – legközelebb küldött írásáról lásd 1303.

1294. NAGY ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Debrecen, 1918 január 17.
[Debrecen, 1918. január 17.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

„Jelenések” című hosszabb verses munkám kézírata Tóth Árpádnál van. Egyidejűleg írok neki, hogy adja át Szerkesztő Úrnak. Nagyon kérem, hogy csak akkor adja ki a Nyugatban, ha gondolja, hogy nem rosszabb az eddigieknél. Nem tudom, hogy a hosszúsága nem akadályozza a közlést, de ezért csak akkor tessék közölni, ha egyszerre mehet, mert különben kárba megy a kompozíció. Ha nem lehet, szíveskedjék a kéziratot visszaküldeni vagy Tóthnak visszaadni. –

Szívélyes üdvözléttel

Nagy Zoltán

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
„Nyugat” szerkesztősége
Budapest
VI. Vilmos császár-út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/830. – A levélpapír és a boríték fejléce megegyezik az 558. számú levélével.

Dat.: fpb: Debrecen, 1918. jan. 18. – épb: nincs.

Nagy Zoltán *Jelenések* című versciklusát a Nyugat 1918. február 16-i számában közölték (292–303).

Nagy Zoltán a húszas évek elejétől ismét Budapesten folytatta ügyvédi tevékenységét. 1945. július 4-én – tisztázatlan körülmények között – gyilkosság áldozata lett.

1295. HAVAS IRÉN – TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐNEK

Budapest, 1918. január 22.
[Budapest, 1918. január 22.]

Kedves Tersánszky,

Fenyő¹ néhány napig nem volt Pesten, azért válaszolhatok csak most levelére. Elintézni, sajnos <nem> l:csak részben: l tudtam kívánságát, -: a fennmaradt 700.– korona csak akkor válik esedékessé, ha a 3.000 könyv már eladatott. (A szerződésben, melyről másolata van, ez bennfoglaltatik.) Előlegül még kétszáz koronát utalt ki a Szerkesztő úr, ezt a mai postával elküldöm. Nem küldhetne kéziratot, amire szintén lehetne némi pénzt kapni?

Sokszor üdvözlöm

Havas Irén

[Címzés:]
Herrn
Lt. I. I. [!] Tersánszky
I. R. 43. V. Feldkomp.
Feldpost: 647
[Idegen kéz ceruzairása:] Sestó²

K: PIM V. 4330/122/8. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték) – Levélpapírfejléc (2.) és borítékfejléc (1.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat, autográf aláírással.

Dat.: fpb: Bp., 1918. jan. 22. – épb: a boríték csonka.

M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 131–132.

A levélben a *Viszontlátásra, drága...* című regény pénzügyeiről van szó (lásd 1083.). Tersánszkytól a Nyugatban 1918-ban mindössze *Cicának* és *Ady Endréhez* című versei jöttek (május 1., 729., illetve május 16., 887).

¹ Fenyő Miksa

² Sesto (németül Sexten) dél-tiroli település, amelyet az első világháború után csatoltak Olaszországhoz.

1296. BARTALIS JÁNOS – OSVÁT ERNŐNEK

918, jan. 26.-án.

Dés.

[Dés, 1918. január 26.]

Kedves, jó Uram,

a napokban vonultam be apácai üdülésemről s holnap már indulok megállapításra Nagyszebenbe.

Azt hittem Bpestre kerülhetek Szeben helyett és össze is állítottam pár dolgot, hogy személyesen vigyem Önhöz, kedves Osvát úr, de sajnos – nem sikerült s így most ekkép[pen] küldöm el Önhöz, kedves Osvát úr.

A *Szerelem kertje*, az az ígért, amelyet még Karlsbadban megkezdtem és azóta folytatólagosan írtam hozzá. Még most sem az egész, kerülni fog hozzá pár vers, de ez nem akadály, hogy azért el ne küldjem.

És kíváncsi vagyok az Ön véleményére. A többi három apróság. A *Tanár úr* címűt feleletül írtam egyik tanárom üzenetére. Szeretném, ha ez legeelőbb jönne.

Ha Nagyszebenből visszajövök, tudni fogom jövő sorsom nagy vonásokban. Legjobb esetben 3 v.[agy] 6 hónap szabadságot kaphatnék – és ezt szeretném. De osztályozhatnak irodai, kiképző, hadtáp v.[agy] harctéri szolgálatra is. Bpestre azért is jobb lett volna menni, mert ott enyhébb az elbírálás. Szebenben csehek vizsgálnak. De nem baj. Bízunk a jó szerencséjére. Ha hosszabb szabadságot kapnék Bpestre is felmennék – különben reményem sincs, hogy közelebből fölkerülhessek.

De csak hogy egyszer túl essem és hagynának valahol nyugton. Szegény fejem, úgy belekeveredtem a katonáskodásba, hogy sohse kerülök ki. Ha majd, Osvát úr elolvasta, arra kérem, legyen szíves pár sorban megírni becses véleményét. A címem is ide írom (Bocskay-út 34.) mert ki tudja mikor lesz, mikor én Önt hallhatom.

Most pedig maradok tisztelettel és szeretettel
igaz híve

Bartalis.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak

Nyugat szerkesztője

Budapest

VI. Vilmos császár-út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/716. – A bélyegek nélküli levelet Bartalis a kézirat-küldő borítékba helyezhette.

A levélben említett versek nem jelentek meg a Nyugatban.

1297. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Vasárnap este.
[Budapest, 1918. január 27.]

Kedves Ernő,

lidércnyomásként fekszik rám a nyomdai zárlat, de én Istenem, mit tehetek róla, a körülmények erősebbek voltak, mint legjobb szándékaim és kézirat helyett ezt a levelet vagyok kénytelen elküldeni. Arra kérek, hogy amennyiben van rá mód, *kedden korán reggel* küldd el emberedet hozzám a két színházi cikkért: az „Ahogy tetszik” és az „Őszi vihar” előadásáról. A Jób darabját csak ma vasárnap este láthattam, sok mondanivalóm volna róla és nem tudtam éjjel, álmos fejjel hozzáfogni. Bizony, megöregedtem. Kérek nagyon, ne haragudj, sok dolgom és nyugtalanságom volt az elmúlt napokban.

Szeretettel ölel

Szini Gyula.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
A Nyugat szerk.

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Nem postai küldemény.

Jób Dániel *Őszi vihar* című színművét 1918. január 19-én mutatta be a Vígszínház, a *Jób Dániel* (Az *Őszi vihar* alkalmából) című Szini-figyelő (K: OSZK Kt. Fond 253/1196.) a Nyugat 1918. február 1-jei számában olvasható (274–275). Az *Ahogy tetszik* Shakespeare-premier január 18-án volt a Nemzeti Színházban, az előadásról Szini nem írt a Nyugatban.

Szini írásképe keveset változott az évtizedek alatt, tematikai egyezés alapján itt közöljük az alábbi két levelet:

1298. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Hétfő.
[Budapest,]

Kedves Ernő,

megbeszélésünk szerint ma messengerboy-jal beküldtem a nyugtát, de már nem voltál ott és aláírásod nélkül nem fizették ki. Arra kérlek, hogy írdd alá a mellékelt nyugtát és <juttasd el> add át a Béla fizetőpincérnek.

Szeretettel

Szini Gyula

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Helyben

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: *Szini Gyula* – Nem postai küldemény.

1299. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest,]

Kedves Ernő,

furcsa-furcsa egy cikk és mire reggel 4-re elkészültem vele, nem tudtam átnézni. Holnap azaz szombat este vacsora után a New-Yorkban leszel? Föltéve, hogy kimehetek, fölkeresnélek. Az, amire a feleségem¹ kért, nem sürgős. Ráér hétfőn vagy később is. Üdv!

Szini

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
úrnak
Helyben

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Nem postai küldemény.

¹ Szini Gyuláné Lovass-Löwy Teréz

1300. TÖRÖK GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1918 február 1.
[Budapest, 1918. február 1.]

Igen tisztelt Szerkesztő Uram,

itt küldöm a gyermekkori emlékezések harmadik darabját, amelynek címe: „Lujzika”. Mellékelve még egy kis novellát, vagy inkább magyar képet is küldök – csak éppen elolvasás végett, ha ugyan ráér ennyi bolhabetűt át-futni. Nem a *Nyugat* számára írtam egyiket se, de ha a szerkesztő úr óhajtja, bármelyiket szívesen és elsősorban Önnek engedem át.

Őszinte tisztelettel igaz híve

Török Gyula

K: OSZK Kt. Fond 253/886. – Levélpapírfejléc: „MAGYARORSZÁG” | SZERKESZTŐSÉGE | VI., TERÉZ-KÖRUT 22. SZÁM. [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 191...*

Török Gyula *Lujzika* című novellája nem jelent meg a Nyugatban (*A zöldköves gyűű* című regényének leányalakját is Lujzikának hívják). A két másik gyermekkori emlékezés a *Fehér Virág* (Karácsonyi ének) és a *Nagyon jó vicc!* című novella (*Nyugat*, 1917. december 16., 1041–1053, illetve 1918. március 1., 430–437).

1301. PILISI LAJOS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. február 5. előtt]

[Címzés:]
Nagyságos
Osváth Ernő
a Nyugat szerkesztője
Budapest.

Aréna út 66
ajánlott levél
magánügy

[Pilisi Lajos megjegyzése a boríték rektóján:] ha elutazott kérem utána küldeni

K: OSZK Kt. Fond 253/842. – Az üres boríték fejléce: VILÁG | POLITIKAI
NAPILAP | BUDAPEST | VI., ANDRÁSSY-UT 47.

Dat.: fjb: a boríték csonka – ép: Bp., 1918. febr. 5. [az évszám-töredék legvalószínűbben 1918-ra egészíthető ki]

1302. HAVAS IRÉN – RÉTI ÖDÖNNEK

Budapest, 1918, február 7.
[Budapest, 1918. február 7.]

Kedves Réti Ödön:

a Nyugat március folyamán matinékat fog rendezni Váradon, Debrecenben s Pozsonyban. Mit gondol, kilátásos s érdemes-e Aradra is elmenni? Ady, Móricz, Schöpflin,¹ Ödry² s Palay Matild vállalnák a dolgot.

Nagyon kérem, írja meg, van-e ott megfelelő terem, – s főképp: van-e ott közönség?

Bocsásson meg, hogy ezzel terhelem.
Szíves üdvözlettel

Havas Irén

K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték) – Levélpapírfejléc (1.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépírat, autográf aláírással – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

A Nyugat 1918. április 18-án Pozsonyban, május 4-én Kolozsvárott, május 5-én Nagyváradon, május 23-án a budapesti Zeneakadémián, június 9-én Marosvásárhelyt tartott előadást. Arad kimaradt a tavaszi-nyári programból, amelyet az augusztus 25-i brassói fellépés zárt volna, ám ez a matiné sem valósult meg. A közreműködők névsora helyszínről helyszínre változott, Palay Matild (1891–1966) opera-énekesnő nem volt közöttük.

Lásd a következő levelet, illetve az 1317., 1318., 1347., 1348. számúakat.

¹ Ady Endre, Móricz Zsigmond, Schöpflin Aladár

² Ódry Árpád (1876–1937), a Nemzeti Színház művésze.

1303. RÉTI ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Arad, 1918 II/22
[Arad, 1918. február 22.]

Kedves Osvát Úr

Az első részét – mely egyébként befejezett egész – küldöm tisztelettel. Aggódok, hogy nem fog beválni, a második rész – hiszem – inkább, abban alig lesz, vagy nem is – humoros elem. Ha ki tudom pihenni magamat, csak akkor írom meg. (Most már csak két tanárok vagyunk). Magamról semmi jót nem tudok. Fáradt vagyok. Beck¹ nem ír. Senkiről nem tudok. Remélem mindnyájan jól vannak.

Havas Irénnek írtam, hogy a Nyugat bátran jöhet Aradra, hiszem, hogy a matiné minden tekintetben jól fog sikerülni. *Kár volna Aradot mellőzni.*²

Amit én dologi részt megtehetek, természetes, hogy a legnagyobb készséggel és örömmel teszem, csak tessék megmondani, mit csináljak. Különben tudom, hogy nincsen rám szükség, mert maga-magától minden szépen fog menni.

Szívből üdvözli igaz tisztelője

Réti Ödön

Török Ignác utca 1/c.

K: OSZK Kt. Fond 253/846.

Réti Ödöntől a Nyugat ez évben csak az *Erkölcstelen kis történet* című elbeszélést hozta (1918. augusztus 16., 266–303). A szerző a második részt 1918. augusztus 7-én küldte el Osvátnak (lásd 1344.).

¹ Beck Ö. Fülöp

² A matinéről lásd az előző levelet, a Réti által említett levél nem ismeretes.

1304. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

1918. febr. 26.
[Budapest, 1918. február 26.]

Kedves, szeretett Szerkesztő Úr!

Még mindig nem vagyok készen a másolással és átdolgozással, – de remélem, hogy ezen a héten elkészülök vele. Megüzentem telefonon Weisz-kisasszonynyal,¹ hogy ne fáradj el, (múlt szerdán,) a kávéházba – félek, hogy nem közölték Veled. Ha így volna, kérlek, ne neheztelj. Igen sok a dolgom az iskolában is.² – A napokban telefonon fel foglak hívni. – Mi hír Tersánszkyról? Nagyon kérlek, üzend meg a fiúval, – csak ennyit: igaz-e a hír?³

Szeretettel üdvözöl:

Milán.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest.
VII. Aréna-út 66.

[Feladói cím:]
Füst Milán
IX. Angyal-u. 29.

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Névjegykártyán, a kártya nyomtatott szövege megegyezik az 1145. számú levélével – Nem postai küldemény.

M: FMÖL, 56. – [Budapest,] 1918. febr. 26.

Füst *Nevetők* című kisregényén dolgozott, a mű a Nyugat 1918. március 16-i és április 1-jei számaiban kapott helyet (454–483, 535–568) – lásd 1306. is.

¹ Személye nem azonosítható.

² Füst Milán tanári elfoglaltságairól lásd 697.

³ 1918. február közepén terjedt el a hír Budapesten, hogy Tersánszky Józsi Jenő február 8-án meghalt az olasz fronton – a hírforrás Tersánszky egy szabadságra érkező bajtársa volt. Közben azonban Tersánszkytól levél érkezett Fémes Beck Vilmoshoz,

tisztázva a félreértést (bővebben lásd Fémes Beck Vilmos és Tihanyi Lajos – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1918. február 17.], K: PIM V. 4330/46/8.). – Füst kérdésére a választ a kézbesítőfiútól várta.

1305. FÜLEP LAJOS – IGNOTUSNAK

Budapest 1918 II/27
[Budapest, 1918. február 27.]

Igen tisztelt szerkesztő úr,

hetekkel ezelőtt kerestem Önt a Városházán,¹ de nem találtam, úgy szintén ma sem, azért postán küldöm el az annak idején említett tanulmány első részét.

Kérem, ne ütközzön meg a bevezetés talán túlságosan elméleti voltán, nem sok az egész, csak úgy tehettem volna népszerűbbé, ha megnyújtom, ezt pedig nem akartam, mert a fő mégis a konkrétumokról szóló rész; ami azután jön – s így lesz végig – már mind a magyar művészet konkrét kérdéseiről szól.

Ha a cikk konveniál Önnek, kérem, értesítsen róla mielőbb, hogy a másodikhoz (Izsó) való reprodukciókról idejében gondoskodhassam. Beszélgetésünk során Ön is szükségesnek mondotta a képeket ahhoz a fejezethez, mert Izsó ismeretlen dolgairól lesz benne szó. Két kép azonban elegendő.

Végül, ugyancsak a cikk konvenialása esetére, a korrektúra-kefét lakásomra kegyeskedjék küldeni: I[. ker.] Lógodi utca 51.

Igaz tisztelettel
kész híve

Fülep Lajos

Ne felejtsem: a folytatások egymástól külön is megállnak, mert mindenik más művészetet tárgyal a sorban, építészetét, szobrászatát, festészetét.

K: OSZK Kt. Fond 253/1291.

M: FLLI, 346–347. – Bp. 1918. II. 27. – Címzettként Elek Artúrt feltüntetve.

Fülep Lajos *Magyar művészet* című tanulmánysorozata az *Európai művészet és magyar művészet* című bevezetővel indult a Nyugat 1918. március 16-i számában (484–499), a további publikációk: *Magyar építészet* (1918. április 16., 682–694), *Magyar szobrászat* (1918. május 16., 807–821) – ebben a tulajdonképpeni második

részben szerepelnek Izsó Miklós (1831–1875) szobrász *Táncoló legény*-figuráinak reprodukciói. A befejező, *Magyar festészet* című fejezetet három folytatásban 1922 késő telén adta közre a Nyugat.

¹ Ignotus városházi állásáról lásd 1051.

1306. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. március 6. előtt]

Kedves, szeretett Szerkesztő Úr!

Munkámmal, a *Nevetők* című elbeszéléssel az éjjel készültem el. Nagyon szeretném még ma átadni Neked,¹ Szerkesztő Úr! Egy óra után jövök ki délben az iskolából. – Kérlek nagyon, üzend meg, lehet-e, hogy akkor találkozunk. –

Szeretettel ölel:

Milán.

K: PIM V. 4140/577/4. (Füst Milán-hagyaték) – Névjegykártya verzóján, a kártya szövege megegyezik az 1145. számú levélével.

Dat.: Füst a naplójában 1918. március 6-i keltezéssel jegyezte le Osvátnak az elbeszélésről alkotott véleményét: „Nem oly sikerült munka, művészileg nem oly ép, mint a *Boldogtalanok*, [...] – mégis fejlődést jelent a darabban szemben: a legnehezebb téma, annál sokkal nagyobb feladat és érettebb felfogás, mert megint stilizált, – túl van a naturalizmus korlátain. – Nagy szerkezeti hibája van. – Kitűnően van írva.” (Lásd FÜST 1999, 1/329.)

M: FMÖL, 57. – [Budapest, 1918 tavaszán]

¹ *korábban*: neked

1307. BARTALIS JÁNOS – OSVÁT ERNŐNEK

Dés, 918, március hó 8.-án
[Dés, 1918. március 8.]

Kedves jó Uram –

legelőször is hálás köszönet, hogy a távollévőre is gondol. A felülvizsgálatom is lezajlott. 6 hónapra biztosítva vagyok a harctértől. Désről szeretnék elkerülni. Kérvényem be is nyújtottam már a honvédelmi miniszterhez, hogy Bpestre helyezzen át. Lehetséges, sikerül. Ennek örvendének legjobban. Érdekes, az ember innen a periferiákról esztelenül vágyódik a központba.

Szeretnék már a béke utáni időkre is gondolni.
Szívélyes üdv. híve
és tisztelője

Bartalis János

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Nyugat szerkesztője
Budapest
Vilmos császár út 51. III em.

K: OSZK Kt. Fond 253/716. – Postai levelezőlap.
Dat.: fpb: Dés, 1918. márc. 12. – épb: nincs.

Bartalis *Nem tudom...* és *Reggel* című versei a Nyugat 1918. március 1-jei számában láttak napvilágot (402–403). Leszerelése után Bartalis visszaköltözött Erdélybe (lásd 1094.), művei 1930-tól ismét helyet kaptak a Nyugatban.

1308. BACSÓ BÉLA – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1918. márc. 18
[Budapest, 1918. március 18.]

Igen t. Szerkesztő Úr,

f. hó 20-án azaz szerdán este 5 órakor megbeszélésünkhöz híven felke-
resem a szerkesztőségben.

Addig is maradok
nagyon becsülő híve

Bacsó Béla

[Címzés:]

Nagys.

Osváth Ernő úrnak

Budapest

Nyugat szerkesztősége

Vilmos császár körút 52 (?) [!]

K: OSZK Kt. Fond 253/709. – Tábori postai levelezőlap – Ceruzairás.
Dat.: a levelezőlap csonka – épb: nincs.

Bacsó Béla – Sándor Imrének küldött 1918. május 1-jei levele szerint (K: PIM
V. 4747/68.) – 1918 tavaszán a IX. kerületi Mária Valéria Kórházban tartózkodott, de
délutánonként kijárhatott a városba.

1309. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – ELEK ARTÚRNAK

[Budapest, 1918. április 1-től]

[Címzés:]

Nagyságos

Elek Artúr úrnak.

K: OSZK Kt. Fond 253/438. – Az üres boríték fejléce (2.): → *Vilmos császár úti
időszak* – Gépirat.

Dat.: A Nyugat főmunkatársi névsora Halász Imre 1918. március 7-én bekö-
vetkezett halálát követően megváltozott, neve az április 1-jei címlapon már nem ol-
vasható. Feltételezhető, hogy az új fejléces Nyugat-borítékok is addigra készültek el.

1310. MÁRAI SÁNDOR – OSVÁT ERNŐNEK

Kassa, 918. IV. 2.
[Kassa, 1918. április 2.]

Mélyen tisztelt Szerkesztő úr,

még Lomnicra-utaztam előtt sietek eleget tenni ígéretemnek, s mellékelten küldöm verseskönyvemet, azzal a kéréssel, hogy szíveskedjék azt bírálatra kiadni. Engedje meg, mélyen tisztelt Szerkesztő úr, hogy őszinte tisztelem jeléül egy példányt Önnek is felajánljak. Egyben szeretnék néhány szóval köszönetet mondani a kedves fogadtatásért, ahogyan Szerkesztő úr sok fontosabb dolga közül tudott néhány ráérő percet szakítani számomra, a jóakaratért és őszinteségért, ahogy kéziratommal foglalkozott s a lelketadó biztatásért, ami erőt fog adni, hogy tervbevett munkámat végbe is munkáljam. Föltett szándékom, hogy egy fizikai teljes restitutio¹ előtt ki sem mozdulok a Tátrából s azt hiszem, ez hiányzik, hogy nekiláthassak a reámváró komolyabb és elmélyülőbb munkáknak.

A regényről értem és tudom, hogy él s csak meg kell írni; nagyon régóta készül és nagyon egyszerre alakult ki ilyennek, tehát elintéződött önmagában. Ha sikerül megtalálnom az áthidalást a stílárís megoldás és a téma között, úgy azt hiszem, becsületes és jó munka lesz.² – Fogadja Szerkesztő úr ismételten hálás köszönetemet szívességéért, maradok őszinte híve

Márai-Grosschmid Sándor

[Címzés:]
Nagyságos Osvát Ernő úrnak
a „Nyugat” szerkesztője
Budapesten.

K: OSZK Kt. Fond 253/818. – A boríték csonka.

Márai Sándor *Emlékkönyv* című verseskötetét küldte el Osvátnak. A dedikált címlap fényképmásolatát lásd az *Új magyar Athenas* (Válogatás az Alexandra Antikvárium kincseiből) című gyűjteményben (szerk. Gréczi Emőke, Kiss Ferenc. Bp., Alexandra Antikvárium, 2008, 334). A kötetről a Nyugat nem közölt kritikát.

Márai első írása a Nyugatban egy figyelő volt 1919 nyarán – a diktatúra alatt Márai a Vörös Lobogó című lap munkatársaként is dolgozott. Az év őszén Németországba távozott, és megkezdte rendszeres újságírói munkáját, a Nyugat hasábjaira az *Egy polgár vallomásaival* tért vissza 1934-ben.

¹ restitutio (*lat., orv.*): teljes gyógyulás

² Márai első, *Föld* című regényéből 1921–1922-ben közölt részleteket a bécsi *A Jövő*, a Kassai Napló és *A Tűz*, a műben felfedezhetők az *Egy polgár...* motívumai is. Első teljes regényét *A mészáros* címmel a Pegazus adta ki Bécsben 1924-ben.

1311. HALÁSZ GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

1918. ápr. 19.
[Kuttenberg, 1918. április 19.]

Kedves Szerkesztő Uram,

másfél esztendei tétlenség után elmondhatatlan türelmetlenség-gel várom szabadulásomat – az osztrák–magyar hadifogságból. Még egy vagy két hét beletelik. Májust bizonyára Budapesten tölthetem. A kézirat végső simításával addig várnom kell. Megkísérlem, hátha sikerül ebben a nyomasztó környezetben írni valamit. Még mindig nem lélekzem szabadon. Kíváncsian várom ítéletét, alkalmasak-e följegyzéseim a Nyugat számára? Az első füzetből, azt hiszem, nem-igen kell törölnöm semmit a már [] közé tett részeken felül. A többiből alighanem.

Igaz barátsággal régi híve és tisztelője:

Halász Gyula.

[Címzés:]

Osvát Ernő

Úrnak,

Budapest, VI.

Vilmos császár út 51. II.

„Nyugat.”

[Feladói cím:]

Oblt. Halász.

Kuttenberg, Böhmen

Hôtel Moravec. Zimmer 14.

K: OSZK Kt. Fond 253/764.

Dat.: fpb: Kuttenberg, _ . ápr. 19. – ép: nincs.

Halász Gyula főhadnagy 1916 szeptemberétől másfél évig román hadifogságban volt (lásd 1076.). Budapestre való indulása előtt a csehországi Kutná Horában (Kuttembergben) állomásozott.

1918–1919-ben nincs írása a Nyugatban.

1312. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1918 április 23
[Budapest, 1918. április 23.]

Kedves Ernő,

elkészültem a Pierre Louÿs regényének fordításával. Hol és mikor adhatom át neked? Légy szíves, értesíts. Külömben is már rég nem láttalak.

Üdvözöl

Szini Gyulád

Erzsébet körút 15 III/35

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő

úrnak

A Nyugat szerkesztősége

Vilmos császár út 51

[Feladói cím:]

Szini, Erzsébet krt 15.

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Kitöltendő dátumrész a levélpapíron: *Budapest, 19...* – Borítékfejléc: PESTI NAPLÓ

Dat.: fpb: Bp., 1918. ápr. 24. – épb: nincs.

Pierre Louÿs (1870–1925) francia író *A nő és a báb* című regénye – Szini fordításában – a Nyugat 1918. május 1-jei számában jelent meg (731–787), mindez egybeesett a regényből készült színmű magyarországi bemutatójával (lásd a következő levelet).

1313. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Szombat.
[Budapest, 1918. április 27.]

Kedves Ernő,

nagyon szeretném, hogy a Pierre Louÿs darabjáról másvalaki írna, mert a correcturával és egyebekkel annyira el vagyok foglalva, hogy a vígszínházi előadásra alig maradna időm. Tehát amennyiben még intézkedni tudsz, a kritikát mással írasd. Ha ma este 7-ig nem értesítesz, akkor elmegyek a Vígszínházba a premierre és próbálok oda bejutni. Hétfőn várlak.

Ölel

Szini Gyula

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Ceruzaírás.

A Nyugat 1918. május 1-jei számában közölt Louÿs-regény színpadi adaptációját a szerző és Pierre Frondaie készítették el. A dráma magyarországi premierje – Jób Dániel rendezésében – 1918. április 27-én (szombaton) volt a Vígszínházban. Szini megírta a figyelőt: *Pierre Louÿs: Az asszony és a bábu*. A Vígszínház bemutatója. (K: OSZK Kt. Fond 253/1203., M: Nyugat, 1918. május 1., 800–801.)

1314. IGNOTUS – OSVÁT ERNŐNEK

Szurdán reggel
[Budapest, 1918. április 24.]

Ernőm,

1) jó volna, ha a Földi újdonságai [?] ebben a számban jönnének.¹

2) nagyon leköteleznél, ha – én már elkoptattam magam nála – telefonoznál délben 12–1 között Ambrusnak (J. 105-21), hogy Ódryt azon napokon, mikor már kész *repertoire* szerint amúgy sem játszik (pl. máj. 1, 2, 3^{án}) engedje vidéken nyugatolni.²

3) légy oly jó, híjj fel ½ 2 felé a M.[agyar] H.[írlap]nál, hogy az én polit. cikkemet megbeszéljük.³

Novella mi van?⁴

Ölel

Ign.

Lendvait légy oly jó, expediáltasd⁵ – én nem tudom a címét.⁶

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – A szerkesztőségben hagyott ceruzairásos üzenet.

¹ Földi Mihálytól az 1918. június 16-i számban közöltek két figyelőt (*Szocializmus és proletariátus*. 1051–1053, illetve *A csodálkozás tehetsége*. 1055–1057), azonban a második írás (szövege szerint) friss dolgokra is reflektált. – Földi a külföldi folyóiratok szemlélését az október 16-i számban kezdte meg.

² Ódry Árpád többször fellépett a Nyugat rendezvényein, azonban távollétéhez Ambrus Zoltánnak, a Nemzeti Színház igazgatójának jóváhagyása is kellett.

³ Ignotus április 28-i keltezésű írása a május 1-jei Nyugatban: *A választójogi mágnások* (791–793).

⁴ A terjedelmes regényközlések miatt nem adtak novellát a május 1-jei számban.

⁵ expediál (*lat.*): elküld, továbbít

⁶ Lendvai Istvántól 1918-ban nincs írás a Nyugatban.

Ignotus a fenti üzenetet az 1918. május 1. előtti szerdán (április 24-én) írta, az alábbi emlékeztető ugyanazon fólió verzóján található, a keletkezési sorrendet a papíron lévő hajtásnyomok is egyértelműsítik. Hat nap alatt tisztázódott, hogy az április 18-i pozsonyi előadást követően a Nyugat május 4-én Kolozsvárott, május 5-én Nagyváradon fog fellépni (lásd 1302., 1317., 1318.).

1315. IGNOTUS – OSVÁT ERNŐNEK

kedd d.u.

[Budapest, 1918. április 30.]

Ernőm,

el kellett mennem a szfőv. közgyűlésére.¹ Légy oly kedves, híjj fel, ha teheted, a lakásomon (163-02) hét és tizenegy között.

A Nyugat híreibe kell majd egy pár sor a pozsonyi s a leendő Nyugat-estéről.²

Ha Ambrussal nem beszéltél – lehet neki este 7^{kor} telefonozni u.a. szám alatt.

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – A szerkesztőségben hagyott ceruzairásos üzenet.

¹ A székesfővárosi közgyűléseket szerdánként tartották, május 1-jén viszont ünnep volt. – Ignotus városházi állásáról lásd 1051.

² Lásd *A Nyugat híreit* a május 1-jei számban (804).

1316. KAHÁNA MÓZES – OSVÁT ERNŐNEK

Kvár, 1918. IV. 30.
[Kolozsvár, 1918. április 30.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Ezelőtt három héttel személyesen felvitt s azután póstán beküldött kézirataimra vonatkozó szíves válaszukat mindmainapig nélkülözöm. Minthogy rövidesen újra Olaszországba megyek s állandó címem sokáig nem lesz, nagyon kérem Önöket, szíveskedjenek írásaimat lehetőleg soron kívül megbírálni s erre vonatkozó szíves válaszukat alanti címemre megadni.

Hálás köszönettel:
Szerkesztő úrnak kész híve

Kahána Mózes
(Joel Béla)

Címem:
Kolozsvár, Múzeum-u. 12.
Resch Hermanné címén.

K: OSZK Kt. Fond 253/789.

Kahána Mózes (1897–1974) költő, író. A sepsiszentgyörgyi felső kereskedelmi iskolában érettségizett 1915-ben, 1916-tól az olasz fronton harcolt, 1918-ban szerelt le. Kassák Ma körének tagja – a lapban Joel Béla néven is publikált –, 1919-ben vö-

röskatona, majd az év őszén Bécsbe menekült. Kalandos élete során végig a kommunista mozgalomban ügyködött.

A Nyugatban írása nincsen, *Univerzum* című verseskötetéről (Bp., Ma, 1918) Rozványi Vilmos írt néhány sornyi, elutasító hangú kritikát az 1919. március 16-i számban (*Új költők*. 441–442, i. h. 442).

1317. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

Budapest, 1918, május 2.
[Budapest, 1918. május 2.]

Mélyen tisztelt Uram,

vonatunk holnap este 9.30[-]kor indul a Nyugoti pályaudvarról – mindnyájan ott leszünk kilenc órára az I. osztályú váróteremben. Kosztolányi¹ helyett – örömmel értesítem –: Móricz Zsigmond jön.

Kiváló tisztelettel

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond III/1816/16. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (2.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat autográf aláírással.

M: BML 1918–1919, 64. – [Budapest, 1918. máj. 2.]

A Nyugat 1918. május 4-én Kolozsvárott, május 5-én Nagyváradon tartott matinét, lásd a következő üzenetet is.

¹ Kosztolányi Dezső

1318. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1918. május 3.]

Babits Mihály úrnak
VIII. Reviczky u. 7.

Találkozás ma este 8 órakor a *Nyugoti* p. u. I. oszt. várótermében.

K: OSZK Kt. Fond III/1816/b. (Babits Mihály-hagyaték) – Ceruzairás Nyugat-kártya verzóján, a kártya szövege (áthúzva): A NYUGAT | SZÉPEN KÖSZÖNI B. KÉZIRATÁT ÉS | SAJNÁLJA, HOGY ANYAGTORLÓDÁS | MIATT KÖZZÉ NEM TEHETI.

Az üzenet nem szerepel a BML eddig megjelent kötetekben.

Lásd az előző levelet.

1319. LACZKÓ GÉZA – OSVÁT ERNŐNEK

1918. máj. 6.

[Budapest, 1918. május 6.]

Kedves Ernőm!

Már megint egy szép verset írtam, amit szintén sietek Hozzád juttatni. Bánj vele olyan jól, mint az elsővel bántál. Ez tán még jobban megérdemli. Különösebb. No, tán szebb is. Az előbbiről éreztem, hogy böcklines;¹ ezt igazán nem tudom máshoz hasonlítani, mint ahhoz a zseb-oltárhoz, amelyet egy gyűjtő barátom mutatott egyszer s amely egy kis lakkozott skatulya, középen két kis miniatűr szárny-ajtaja tárul s bent csöppnyi lakkos <fényh> félhomályban guggol egy keleti istenség. Nagyszerű kis szerszám.

Alice² üdvözl, én sokszor öllelek

Géza

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő

úrnak

A Nyugat szerkesztősége

Budapest

VI. Vilmos császár út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/807.

Dat.: fpb: Bp., 1918. máj. 7. – épb: nincs.

Laczkó Géza *Görög templom* című verse a Nyugat 1918. május 1-jei számában jelent meg (788), míg a levélhez mellékelte *Japán zseb-oltár* – 1918. május 5-i keltezésével – a május 16-i számban (877).

¹ Arnold Böcklin (1827–1901) svájci képzőművész számos görög–római mitológiai témájú képet festett.

² Laczkó Gézáné Weil Alice

1320. IGNOTUS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. május 7–10.]

! :Drága Ernőm, :!

Gábor Ignác a jún. 1ⁱ számba tanulmányt fog adni 8-10 oldalon Zrínyi verselése stb. témával, egyrészt mint Zrínyi-jubileumi aktualitást, másrészt mint Sík Sándor ujjára koppintást.¹

Jó volna megkeresni az én dolgom miatt is az Irodalomnak [!] ezen májusi számát.²

Azt hiszem, a Bülow beszéde nem késő a május 16ⁱ számra sem.³ Csak idejében le kell íratni valakivel a Múzeumban.⁴ Kevéssel bukása előtt mondta el, melynek dátumát meg lehet találni a lexikonban

Fülep?⁵

Földi?⁶

Boross?⁷

Szeretettel

Ign.

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – Ceruzaírásos üzenet a Nyugat 1918. április 16-i számáról készült ajánló tartalomjegyzék verzőján, a rektón Osvát Ernő jegyzetei olvashatóak.

Dat.: Ignotus a május 16-i számra tervezte Bülowról szóló írását, amelynek elkészítéséhez még a jelzett beszédet is le kellett volna másoltatnia, a publikáció végül nem valósult meg.

- ¹ Sík Sándor *Verselésünk legújabb fejlődése* című tanulmányát (Irodalomtörténet, 1918/3–6. [március–június], 135–154) Gábor Ignác *Zrínyi verselése és az ősi magyar ritmus* című tanulmányában érintette, nem feltétlenül polemikus élel. Gábor ön-
nön álláspontját Zrínyi Miklós (1620–1664) *Szigeti veszedelméből* vett példákkal il-
lusztrálta (Nyugat, 1918. június 1., 940–952). – Sík Sándor (1889–1963) piarista
tanár, későbbi tartományfőnök, költő és irodalomtörténész. – Gábor Ignác (1868–
1945) pedagógus, irodalomtörténész, műfordító.
- ² Szintén az Irodalomtörténet említett száma adta közre Horváth János bírálatát Ba-
bits Mihály *Irodalmi problémák* című tanulmánykötetéről – Horváth ebben Ignotust
„a könnyű ötletek mesteré”-nek nevezte (181–186, i. h. 186). A megjegyzést Igno-
tus – a Sík Sándor-tanulmányból is érvet kovácsolva – a június 1-jei Nyugatban
utasította vissza (*Könnnyű ötletek*. 979).
- ³ Bernhard von Bülow hg. (1849–1929) porosz politikus 1900-ban lett a német csá-
szárság kancellárja, 1909 nyarán nem tudta elfogadtatni a költségvetést, és július
14-én lemondásra kényszerült. A háború alatt diplomáciai feladatokat látott el,
1917-ben újra aspirált a kancellári posztra.
- ⁴ ti. a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Könyvtárában
- ⁵ Fülep Lajos *Magyar művészet* című tanulmánysorozatáról lásd 1305.
- ⁶ Lásd 1314.
- ⁷ Boross László *A világháború hadtudományi konklúziója* című tanulmánya a május 16-i
számban kapott helyet (880–883).

1321. TÓTH ÁRPÁD – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1918, máj 8.
[Budapest, 1918. május 8.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

– barátaim szóltak, hogy Szerkesztő úrnak feltűnt a Nyugattal szemben
való hosszas hallgatásom. Tény, hogy én egész sereg kisebb-nagyobb sérelem
miatt elhidegültem a Nyugattól; meguntam azt, hogy – akárcsak egyéb fóru-
mok, – a Nyugat is úgy tartja helyesnek, <hogy> ha harmad-negyed rangú
munkatársként kezel, afféle quantité négligeable-ként, amellyel egyáltalán
nem kell számolni. Elhatároztam tehát, hogy minél kevesebbet dolgozom
a Nyugatnak is, és lehetőleg kioperálom magamból azt a nevetségesen túl-
ságos együtt-érzést, melyet eddig a Nyugattal szemben éreztem. – Ez persze
l:csak: l a Nyugatnak szól, nem személyeknek, hiszen én a Nyugatnál, sze-
mélyük szerint, csaknem mindenkit nagyon szeretek, első sorban persze Önt,

kedves és jó szerkesztő úr, aki az ismeretlenségből kihámozott s első sorban volt elősegítője irodalmi érvényesülésemnek. Mily furcsa is az, hogy ez a sok kedves ember, együtt, mint <a> Nyugat, annyi keserőséget okozhatott nekem.

Kéziratokat ezután is küldök, persze most már csak azért, hogy a Nyugatnál lehető elhelyezéssel is éljek néha-néha. Ilyen esetekben kérem az Ön szíves jóindulatát, kedves Szerkesztő úr, továbbra is.

Meg kell azonban írnom, hogy amennyiben kézírataim közlésre elfogadtatnak, azoknak az eddiginél való jobb honorálását kérem. Egyik kellemtelen érzésem az volt mindig a Nyugatnál, hogy különféle skála szerint fizetnek s engem az olcsóbb klasszisba <. . . .> soroztak. Legutóbbi, 8 oldalas, Szép Ernő¹-cikquemért s egy ugyanakkor jött egész oldalas figyelőért összesen 85 koronát küldtek.² Ily honoráriumért legnagyobb sajnálatomra nem dolgozhatom, hiszen ha a Nagy Lajos vicclapjába³ gyártok egy félórai munkával járó kényszer-krokit, 40–50 koronát utalványoz érte, az említett cikken pedig hetekig dolgoztam.

Nagyon kérem, kedves Szerkesztő úr, ne vegye tőlem rossz néven ezt a kesernyés levelet; én azt hiszem, sok tekintetben igazam van. Mellékelve küldök néhány fordítást; nem tudom, e levél után közlik-e?⁴ Kérem mielőbb szíves válaszukat.

Szeretettel üdvözli igaz híve:

Tóth Árpád

Amennyiben a Nyugathoz való új viszonyom megengedi, kérem továbbra is a tiszteletpéldányt, mostani címem:

I. Verbőczy-u. 13. I.

K: OSZK Kt. Fond 253/884. – Levélpapírfejléc: PESTI NAPLÓ | SZERKESZTŐSÉG | ÉS KIADÓHIVATAL | VII., RÁKÓCZI-UT 18. | TELEFON: JÓZSEF 62-30, 62-31, 62-32, 62-33, 62-34, IGAZGATÓSÁG JÓZSEF 62-35. [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 19...*

M: NEMESKÉRI 1979, 14.

Tóth Árpád művészi öntudatát zavarta, hogy hiába jelentek meg igényes írásai, a Nyugatnál mégis másodrangú szerzőként kezelték. (Közben szerkesztőként elhelyezkedve Hatvany Lajos lapjainál – a Pesti Naplónál és az Esztendőnél – hasonló mellőzöttséget érzett, vö. TÁL, 169–174, 195–199).

1918 tavaszától Tóth Árpád jóval ritkábban publikált a Nyugatban, saját verseket pedig csak elvétve adott a lapnak. Kivételt az 1919-es év jelentett, amikor Babits Mihály szerkesztette a folyóiratot.

¹ *korábban: Szépernő*

² TÓTH Árpád: *Szép Ernő: Emlék, illetve Uő: A pálya végén*. Endrődi Sándor és Köpeczi Boóz-Deák Albert versei. = *Nyugat*, 1918. február 16., 284–291, 357–358.

³ 1918 februárjától Nagy Lajos szerkesztette a Bolond Istók című satirikus lapot, Tóth Árpád mintegy tucatnyi cikket írt ide.

⁴ Tóth Árpád fordításai az 1918. május 16-i *Nyugatban*: Charles Baudelaire: *Az albatrosz, A haj, A táncoló kígyó [A táncos kígyó] (847–849)*; Robert Browning: *Az elveszett kedves (850)*.

1322. ZOVÁNYI JENŐ – IGNOTUSNAK

Debreczen, 1918. V. 20.

[Debreczen, 1918. május 20.]

Kedves barátom!

A mellékelt cikket először Jászinak¹ küldtem fel a Huszadik Század részére. Azonban az elején és végén rövidítéseket kívánna, amikre azonban én nem vagyok hajlandó, mivel – hogy úgy mondjam – súlyt fektetek minden szóra.

Lehetőleg nem akarnám egyházi jellegű folyóiratban adni ki, ennél fogva a *Nyugat*nál is próbát teszek. Ti úgy is bőségesen foglalkoztatok egyszer-mászor protestáns dolgokkal.

Ha tehát folyóiratotok keretébe beléfér e cikk, reád bízom. Ha nem fér belé, vagy nem arravaló: akkor légy szíves visszaküldeni.

A régi szeretettel üdvözöl
mindig híved

Zoványi Jenő

Engedd meg, hogy ajánljam becses figyelmedbe a reformációi-ünnepi felolvasásomat (*Protestáns Szemle* 1918. 1. füzet), mely minden ok nélkül oly nagy vihart keltett a ref. egyházi sajtóban.

ZJ.

[Címzés:]

Nagyságos Veigelsberg Hugó szerkesztő úrnak

Budapest VI.

Vilmos császár-út 51. III.

K: OSZK Kt. Fond 253/1271. – Levélpapír- és borítékfejléc: A DEBRECZENI M. KIR. TUDOMÁNYEGYETEM | REFORMÁTUS HITTUDOMÁNYI KARÁNAK DÉKÁNJA. – Ajánlott küldemény.

Dat.: fpb: __ __ 20. (a boríték csonka) – épb: Bp., 1918. máj. 21.

Zoványi (Krausz) Jenő (1865–1958) református lelkész, egyháztörténész. 1901-től a sárospataki református teológiai akadémián az egyháztörténet tanára. Kálvinról vallott nézetei miatt állásából elmozdították, de 1912-ben – perújrafelvétel után – visszahelyezték a tanszék élére. Ugyanebben az évben Zoványi a Demokratia szabadkőműves páholy tagja lett. 1914-ben Debrecenbe nevezték ki, 1918–1919-ben tanúsított magatartása miatt a református konventi bíróság 1920-ban megfosztotta lelkési tisztétől, 1922-ben nyugdíjazták, 1945-ben rehabilitálták.

Zoványi Jenő *Hittudomány és tanszabadság* című tanulmánya a Nyugat 1918. június 1-jei számában kapott helyet (967–973), a levél utóiratában említett cikke: *Az evangéliumi protestantizmus egysége a reformáció különféle irányáiban.* = Protestáns Szemle, 1918, 1–3. sz., 40–51.

¹ Jászi Oszkár

1323. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

V/21

[Budapest, 1918. május 21.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr!

Az éjjel meggondoltam a dolgot: nagyon kérek *ne közöld* a novellát. Remélem, hogy még meg fogok tanulni elbeszélni: s ha igen, akkor ezeket bátran tekinthetem gyenge dolgozatoknak; – ha nem, akkor is jobb később még egyszer megrágni, mielőtt kiadnám.¹ Szégyenlem, hogy ostobasággal ennyi idődet vettem el.

Ölel szeretettel:

Milán

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest.
VI. Vilmos-császár út.

[Feladói cím:]
Füst Milán
IX. Angyal u 29.

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Névjegykártya verzőján, a kártya nyomtatott szövege: Dr. FÜST MILÁN | sz.-főv. felső keresk. isk. tanár | BUDAPEST. – Nem postai küldemény.

M: FMÖL, 939. – [1920-as évek eleje]

A Nyugat szerkesztőségi címe és a Füst-névjegykártya alapján a levél 1917. vagy 1918. május 21-én íródhatott, a névjegykártya azonban különbözik attól a típusától, amelyet Füst 1917 elejétől 1918 tavaszáig használt, másfelől az író 1917 májusában a Tóth Árpád-kritika újraírásával volt elfoglalva (lásd 1212., 1213.).

¹ *korábban*: kiadom.

1324. LUKÁCS HUGÓ – IGNOTUSNAK

Kolozsvár
[Kolozsvár, 1918. május második fele – június eleje]

Kedves jó Ignotus!

Ha tudtam volna, hogy Ady ír és a tanítványok Jánosa Rethy, [!] nem lettem volna keserű.

Az írással persze azt csinálsz a mit akarsz.

A nyugatosok nagyon kedvesek voltak. Vártuk őnagyságát¹ is, akivel egyszer Udvarynál találkoztam volt, és a kit nagyon sok szeretettel fogadtunk volna.

Híved

Lukács

K: OSZK Kt. Fond 253/1267.

Lukács Hugó (1875–1939) kolozsvári orvos-ideggyógyász minden bizonnyal Hollósy Simon festőről írt a Nyugat számára, azonban a folyóirat Ady búcsúztatóját közölte május 16-án (*Hollósy Simon sorsa*. 890), majd Réti István emlékezését június 1-jén (*Hollósy Simon*. 903–911).

Az 1918. május 8-án elhunyt Hollósy iskolaalapító volt Münchenben és Nagybányán, Réti István (1872–1945) nála tanult Münchenben, majd együtt dolgoztak a nagybányai művésztelep megszervezésén – Réti így metaforikus János apostolként, a „szeretett tanítvány”-ként jelenik meg.

¹ Lukács Hugó, aki részt vállalt a május 5-i kolozsvári Nyugat-előadás megszervezésében és a vendégek fogadásában, minden bizonnyal Ignotus (második) feleségére, Somló Lilire gondolt.

1325. RÉVÉSZ MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1918. június 10.
[Budapest, 1918. június 10.]

Igen tisztelt Uram,

nagy az elfoglaltságom, – engedje meg, hogy úgy küldjem, ne vigyem ezt az írást, amit telefonon megbeszéltünk és aminek a terminusát már egyszer elmulasztotta velem kegyetlenül sok tennivaló. Iparkodtam úgy megírni, hogy a Nyugat használhassa. Meg akarom itt is jegyezni, hogy szívesen állok rendelkezésre, örömmel írnék a Nyugatnak könyvekről például, csak ismerősömről nem és talán csak a Nyugat embereiről nem. Ha lehet, nagyon kérném: telefonoztasson a nyomdának: küldjenek levonatot, –¹ attól tartok, hogy írógörcsös kézírásom némely betűje-szava ismeretlen szedőgépész számára rejtelem.

Üdvözetét küldi készsége híve

dr. Révész Mihály

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő szerkesztő úrnak,
Budapest,
VII. Aréna-út 66. f. 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/849. – Levélpapírfejléc: NÉPSZAVA | A MAGYARORSZÁGI | SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT | KÖZPONTI KÖZLÖNYE | SZERKESZTŐSÉG | Telefonszám: József 3-29 és 3-30 [jobb oldalon kitöltendő dátumrészt:] Budapest, 191... | VIII, Conti-utca 4 – Borítékfejléc: NÉPSZAVA |

SZERKESZTŐSÉGE | BUDAPEST | VIII. KERÜLET | CONTI-UTCA 4 – Gép-
irat, autográf aláírással – Nem postai küldemény.

Révész (Reisner) Mihály (1884–1977) a Népszava rovatvezetője 1906-tól, 1918 és 1920 között főszerkesztő-helyettese. 1920-ban Bécsbe emigrált, majd 1924-es hazatérése után több baloldali orgánnum munkatársa lett; 1945-től 1948-ig országgyűlési képviselő. A magyar szociáldemokrata mozgalom történetírója. A Nyugatban mindössze néhány írása jelent meg, ezúttal *Marx-irodalom* című cikkét küldte el (1918. június 16., 1048–1050).

¹ az írásjel autográf beszúrás

1326. ADY ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. június 20-ig]

Édes Ernőm,

még ma este a New-Yorkban átveheted a másik cikket is. Ölel

Ady Endre

K: PIM A. 208/66. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ceruzafrás.

M: AEL3, 127. – [Budapest, 1910. okt. 12. ?]

Az AEL3 által a levélhez sorolt boríték Ady 1908. január 12-i leveléhez tartozik (lásd 95.), a kritikai kiadás egyébként is bizonytalan datálását megváltoztattuk.

Ady Endre és felesége 1918. június 20. körül utaztak el a fővárosból Csucsára. Az itt közölt három üzenet még ez előtt íródhatott, ugyanis október végi visszatérésük után Ady napokon belül súlyosan megbetegedett, cikkek írását már nem tervezhette, verse is csak egy készült el, *Üdvözlét a győzőnek* címmel, amely a Nyugat novemberi összevont számában olvasható (615). Mindazonáltal az üzenetek évekkorábban is íródhattak (sőt, ez a valószínűbb), Ady írásképe keveset változott az évek során.

1327. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Budapest, 1918. június 20-ig]

Még délután háromig egy verset s rövid cikket küldök. Tisztelettel

Ady Endre

K: PIM A. 208/61. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ceruzairás.

M: AEL3, 103. – [Budapest, 1910. júl. 26. ?]

A kritikai kiadás datálása több mint „bizonytalan” (lásd AEL3, 419).

1328. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Budapest, 1918. június 20-ig]

Kedves Nyugat,

ezúttal a *legkomolyabb* ígéret s be is lesz tartva, hogy *ma délutánra okvetlenül* megy a másik Figyelő is s egy vers.

Szeretettel

Ady Endre

K: PIM A. 208/57. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ceruzairás.

A levél nem szerepel Ady Endre leveleinek eddig megjelent gyűjteményeiben.

1329. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

VI/27
[Herkulesfürdő, 1918. június 27.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr,

remek utazás után e kies völgyben üdülvén dolgozni teljességgel lehetetlen.

Szeretettel ölel:

Milán

[Címzés:]

Nagys.

Osvát Ernő úrnak,

a Nyugat szerkesztője

Budapest.

VII. Aréna-út 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Herkulesfürdői képeslap verzóján – Ceruzaírás.

Dat.: fpb: Herkulesfürdő, 1918. jún. 28. – épb: nincs.

M: FMÖL, 62. – [Herkulesfürdő, 1918.] VI/27

Füst Milán 1918 júniusában al-dunai hajóútra indult, így jutott el Herkulesfürdőre.

1330. HAVAS GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. június végéig]

Igen tisztelt szerkesztő úr,

ígéretemhez híven küldöm ezeket a verseket; nem tudom, nincs-e közöttük olyan, amit már talán a múltkor átadtam. Úgy gondolom, együttvéve majd lehet válogatni belőlük.

Az „Őszi ének”-et úgy képzelem el nyomtatásban, hogy a cím alatt lenne az „Ó, Tihanynak riadó leánya” kottájának az első sora.

Némi örömmel jelentem, hogy ezekkel a versekkel együtt most majdnem ötven olyan versem van, amiket talán nem túl enyhe önkritikával mind be lehet majd venni egy kötetbe, amely majd csak megjelenik tán valaha, ha isten és a központi hatalmak is úgy akarják.¹

Szíves türelmét kérve elolvasásukhoz, köszönettel üdvözli
őszinte híve

Havas Gyula

K: OSZK Kt. Fond 253/770.

Dat.: Havas Gyula 1918. június végi áthelyezését (vagyis a budai kórházból való elbocsátását) követően Osvátnak szóló július 20-i levelében adja magyarázatát „eltűnésének” (lásd 1339., illetve 1288.).

A Nyugat 1918. szeptember 1-jén Havas Gyulától hat verset hozott, köztük az *Őszi éneket* (358). A közkeletű dallamról, amelyre Csokonai Vitéz Mihály A' *Tihanyi Ekához* című verse készült, lásd CSOKONAI VITÉZ 2002, 810–811. – A Nyugat-közlésből a kért kottasor kimaradt.

¹ Havas Gyulának nem jelent meg kötete.

1331. FAZEKAS FREY IMRE – OSVÁT ERNŐNEK

Baldóc-fürdő. – U. p. Szepesváralya.¹ [!]
1918. július 9.
[Baldócfürdő, 1918. július 9.]

Nagyon tisztelt Uram!

Írónnal kell írnom; ténta nincsen. Bocsásson meg.

A hely természetesen csudálatosan szép, de minden más: legutolsó rangú. – A szoba: istálló. Az ellátás a kevésnél is kevesebb. Éhezünk. Ha valamelyest jól akarunk lakni, Lőcséről kell méregdrága pénzért ételmezt hozatnunk. Ennek a fele az úton megromlik, a másik fele ezáltal olyan drága, hogy eme excursio² megismétlése egyenesen öngyilkosság.

Tessen elképzelni azt, hogy a mi idejövételünket az itteni vendégek megváltásnak deklarálják, mondván, hogy csak azóta *jobb* itt az ellátás, mi-

óta mi is itt vagyunk. Ha ez az ellátás a „jobb” ellátás, akkor idejövetelünk előtt teljesen elképzelhetetlen állapotok lehettek itten.

Minden vágyam és akaratom az volt, hogy Szerkesztő úrnak itt helyet szorítsak, de – ha ezt meg is tudnám csinálni, – nem teszem. Magam is azon vagyok, hogy mielőbb elszabaduljak innen; nagy baj az, hogy a Tátrában nincs üres szoba sehol sem.

Vártam eddig, reménykedtem, hogy ez a helyzet megváltozik, s kedvezőbb viszonyokról számolhatok be; nagyon fáj, hogy nem így történt.

Szíves örömmel állok Szerkesztő Úr rendelkezésére és boldog leszek, ha szolgálatára lehetek. Ebben a pillanatban azzal szolgálom Önt, ha nem engedem idejönni.

Igaz, mély tisztelettel, Szerkesztő Úr hálás híve

Frey Imre.

[Címzés:]

Nagyságos

Osváth Ernő úr,

szerkesztő.

Budapest

Vilmos császár út 51 szám

a „Nyugat” szerkesztősége.

K: OSZK Kt. Fond 253/747. – Ceruzairás, a címzés tintával átirva.

Dat.: fpb: Szepesváralja, 1918. júl. 9. – épb: Bp., 1918. júl. 10.

¹ Baldóc Szepesváraljától egy kilométerre lévő üdülőhely volt.

² *excursio* (lat.), itt: kirándulás

1332. BERKES IMRE – OSVÁT ERNŐNEK

Letenye 918 VII/9.
[Letenye, 1918. július 9.]

Kedves Szerkesztő Uram, –

itt jól mulatunk, sokat alszunk, ülünk a napon, beszélgetünk és eszünk,
– mi kell egyéb a szegény magyarnak a mai világban? Szeretettel és ragaszkodással gondolok napról-napra Önre, igaz híve

Berkes Imre

[Címzés:]
Ngos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztőjének
Budapest
Vilmos császár út 53.

K: OSZK Kt. Fond 253/720. – Lavinát ábrázoló képeslap verzóján – Ceruzairás.
Dat.: fpb: Letenye, 1918. júl. 9. – épb: nincs.

Berkes Imre (Bergl Izidor, 1878–1949) író, újságíró az első világháborúban kilenc hónapig frontszolgálatot teljesített, 1917 végén mint népfelkelő főhadnagy szerelt le.

A Nyugat 1917–1918-as köteteiben három hosszú elbeszélése olvasható.

Keltezés híján itt közöljük Berkes Imre másik levelét is, amely a tegező modor miatt a fenti levélnél később íródhatott. Megjegyzendő, hogy Osvát ritkán tegeződött a Nyugat szerzőivel.

1333. BERKES IMRE – OSVÁT ERNŐNEK [?]

[Budapest, 1918. július közepétől]

Kedves Barátom!

Most $\frac{1}{4}$ 6, most indulok haza. Amint látod, a novellán sokat nem változtattam. De úgy érzem, hogy az a néhány mondat, amit beleírtam, telje-

sebbé, világosabbá, érthetőbbé tette. Ami /...../, komplikáció benne maradt, azt hiszem, arra szükség is van, mert éppen ezt akartam hónapokkal ezelőtt megírni, tulajdonképpen az a novella.

Szervusz, szeretettel öllelek

Berkes Imre

K: OSZK Kt. Fond 253/720. – Ceruzaírás.

Berkes Imre utolsó elbeszélése a Nyugatban *A halott ember felesége* (1918. szeptember 1., 319–352).

1334. CSELÉNYI-WALLESHAUSEN ZSIGMOND –
OSVÁT ERNŐNEK

1918. VII. 14.

[Olasz harctér, 1918. július 14.]

Mélyen tisztelt Uram!

Új regényemet ma befejeztem s most már csak alkalomra kell várnom, hogy valakivel hazaküldhessem, aki otthon adja postára.

Tevan-tól mind a mai napig nem kaptam értesítést első regényemre vonatkozó elhatározása felől. Ezért ma újra írtam neki megsürgetve a dolgot és időnyerés miatt egyúttal arra kértem, hogy – ha elhatározása rámnézve kudarccal végződő volna – a „Kicsi fiú” kéziratát az Ön címére küldje el. Erre a bátorságot Önnek abból a szíves ígéretéből vettem, amellyel kegyes volt följajánlani, hogy újabb kudarcom esetén meg fogja kísérelni a Kultúránál¹ vagy a Táltosnál² elhelyezni írásomat.

Tevan halogatását ugyan jól is, rosszul is lehet magyarázni; de engem az eddigi tapasztalatok arra tanítottak, hogy jobb a rosszal is előre számolni.

Hogy újra szabadságra mehessek (ahogyan reméltem volt), arra egyelőre semmi kilátásom nem lehet. Négy-öt hónapnál előbb így aligha is kerülhetek haza. –

Egyébkint az egészségem javul s az is lehet, hogy itt még hamarabb kapok új erőre. –

Nem lehetetlen, hogy az őszre Pesten csinálók (vagy csinálunk) kiállítás; de ez ma még csak kombináció. Én mindenesetre rajta leszek.

Addig is, míg regényemet elküldhetem, előre köszönöm szívességét és mély tisztelettel köszöntöm.

Walleshausen

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Budapest, VII
Aréna út 66. fsz. 2.

[Feladói cím:]
Walleshausen, hgy. 4. h. gy. e. Tp. 417

K: OSZK Kt. Fond 253/899.

Dat.: fpb: K. u. K. Feldpostamt 581., 1918. júl. 15. – épb: nincs.

M: KOSZTOLÁNCZY-NEMESKÉRI 2013, 301–302.

Cselényi-Walleshausen a *Senkiember János* című regényt, miként a szöveg végén jelzi, 1917 nyarán Volhíniában írta, első címváltozata *Kicsi fiú* lehetett. A mű önéletrajzi írásnak vélhető, a szerző talán ezért is ragaszkodott megjelentetéséhez, a könyvet Tevan Andor adta ki Békéscsabán 1926-ban.

Cselényi-Walleshausen 1918 júliusában betegsége miatt feltehetően nem vett részt a Piave melletti harcokban. Elkészült *Lula* című új regényének első változata, amelyen még tovább dolgozott, hiszen a mű végén „Marziaj, 1918 szeptember hava” szerepel keltezőként (Marsiai az olasz Veneto tartomány része). A szerelmi történet, amelyhez a háttérrel a háború adja, 1929-ben jelent meg a Dante Kiadónál, azonban sem a kritikusok, sem a közönség körében nem aratott sikert.

Leszerelése után Cselényi-Walleshausen főként képzőművészként alkotott, kiállításairól a Nyugat is megemlékezett. A húszas évektől hosszabb ideig Bécsben és Párizsban élt – a francia fővárosban állandó munkatársa lett Blattner Géza festőnek, akivel művészi értékű bábszínházat hoztak létre.

¹ Kultúra Könyvkiadó és Nyomda Rt.

² A Táltos Kiadóról lásd 1007.

1335. FÜST MILÁN, FAZEKAS SÁNDOR ÉS F. KERNÁCH ILONA –
OSVÁT ERNŐNEK ÉS A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Krakkó VII/16.

1918.

[Krakkó, 1918. július 16.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr,

mindnyájan nagyon szeretnők ha itt volnál köztünk. A város igazán el-
ragadóan szép. Remélem, mindnyájan jól vagytok.

Szeretettel ölel:

Milán.

Kedves jó Barátaim,

Kár volna ezt a régi szép várost nem mielőbb megnézni, különösen
mikor szerető barátok várják igaz szívvel. Ma jöttünk ki a városból a Salvá-
torra,¹ s igen szép este van, a kertben ülünk. Levél megy

Ilona

Szívélyes üdvözetekkel mindnyájuknak

Fazekas

Kezüket csókolja

Baba

Kezeiket csókolja

Lajos

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő úrnak,

a Nyugat szerkesztője

Budapest.

VII. Aréna-út 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Krakkói képeslapon – Ceruzafrás Füst Milán
címzésével; a gyerekek helyett F. Kernách Ilona írt.

Dat.: fpb: elmosódott – ép: nincs.

F. Kernách Ilona (1880 k.–1949) író nő a tízes évek elején kezdett a Nyugatban publikálni, ekkor került közelebbi barátságba az első nemzedék több tagjával. Üzletember férjével, Fazekas Sándorral (1873–1926) az évtized végén néhány évre Krakkóba költöztek. (Lásd BORGOS–SZILÁGYI 2011, 460–461.)

Füst Milán 1918. július 10-én utazott el – az akkor még a Monarchiához tartozó – Krakkóba, és szűk két hetet töltött barátainál.

¹ A Krakkó belvárosától néhány kilométernyire található villanegyed nevét a 12. században épült Salwator-templomról kapta.

1336. HAVAS IRÉN – AMBRUS ZOLTÁNNAK

Budapest, 1918. július 16
[Budapest, 1918. július 16.]

Mélyen Tisztelt Uram:

Ignotus úr, mielőtt elutazott, megbízott azzal, hogy közöljem Önnel, hogy az a dolog, melynek elintézésével meg tetszett bízni, teljesen rendben van.

Kiváló tisztelettel

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) – Levélpapír-fejlec (1.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat, autográf aláírással.

Nem ismerjük a kérés tartalmát.

1337. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

Budapest, 1918. július 17.
[Budapest, 1918. július 17.]

Igen tisztelt Uram,

tisztelettel értesítjük, hogy honoráriumát – garmond oldalanként –
20.–koronára emeltük.
Kiváló tisztelettel

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond III/1816/17. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc
(2.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat autográf aláírással – Cégbélyegző: NYU-
GAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE
M: BML 1918–1919, 120. – [Budapest, 1918. júl. 17.]

1338. HAVAS IRÉN – RÉTI ÖDÖNNEK

Budapest, 1918, július 17.
[Budapest, 1918. július 17.]

Igen tisztelt Uram,

tisztelettel értesítjük, hogy honoráriumát – garmond oldalanként – 15
koronára emeltük.
Kiváló tisztelettel

Havas Irén

K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték) – Levélpapírfejléc (2.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat autográf aláírással – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

1339. HAVAS GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Czegléd, 1918. júl. 20.
[Czegléd, 1918. július 20.]

Kedves Szerkesztő úr,

hallgatásom és eltűnésem magyarázata a következő:

június végén áthelyeztek a 32-ik gyalogezred című intézmény Hilfsdienstkompagnie című kínzókamrájába, azzal a célzattal, hogy az itt felállítandó aratószázad parancsnoka legyek. Így lőn. Hosszas kínládások után ez az aratószázad idejött Czeglédre, ahol rossz dolgom van, főleg azért, mert napról napra betegebb leszek, tudom lassanként felmondja a szolgálatot. Most azon fáradozom, hogy valahogy kórházba tudjak kerülni. Mindezen okok miatt egyelőre nem tudok dolgozni, ami óriási baj, nekem, csaknem katasztrófális, tekintettel nagy terveimre. Peches ember vagyok mégis, úgy látszik. Holott sokszor már az ellenkezőjét hittem. Úgy le vagyok gyengülve, hogy pl. egyáltalán nem tudok felkelni és ha lehetne, évekig fekvé maradnék. Ezenkívül állandó fejfájásaim vannak és általában egyenesen vénasszonyszerű jelenség kezdek lenni. – Azért megpróbálok dolgozni valamit, különösen ha kórházba kerülök.

<.....>

Addig is meleg üdvözlettel köszönti híve

Havas Gyula

K: OSZK Kt. Fond 253/770. – Ceruzaírás.

Havas Gyula, akit egészségi állapota miatt segédszolgálatra osztottak be, 1918 augusztusában Kecskeméten, már halálos betegen került kórházba. Szeptember 27-én hunyt el. Élete utolsó hónapjairól lásd Tóth Árpád 1918. október 18-i, Nagy Zoltának küldött beszámolóját = TÁL, 192–195.

1340. CHOLNOKY LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

Alsólendva 918. VII. 20.
[Alsólendva, 1918. július 20.]

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Oly hosszú hallgatás után most, innét a távolból őszinte tiszteletemet és üdvözetemet küldöm Önnek. Ide menekültem, hogy dolgozhassam. Holnapután hosszú beszámolólevelet küldök Önnek.

Addig is fogadja kérem legőszintébb tiszteletemet.

Cholnoky László.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak,
a Nyugat szerkesztőjének
Budapest.
Vilmos császár út 51.

[Feladói cím:]
Czímem:
Ch. L. Alsólendva.
Zalamegye.
Ferber József úr
leveleivel.

K: OSZK Kt. Fond 253/729. – Vidám, rajzos levelezőlapon.

Cholnoky László 1918. május 12-én másodszor is megnősült, júliusban feleségének, Sebestyén Máriának a családjához utaztak (lásd 1342. is). – Alsólendva Trianonig Zala vármegyei járási székhely, ma Lendva néven Szlovéniához tartozik.

1341. KÖRNYEY ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Budatin, Zsolna mellett¹
1918. VII. 22.
[Budatin, 1918. július 22.]

Mélyen Tisztelt Szerkesztő Úr!

Édesanyám sajnosan súlyos betegsége miatt kénytelen voltam hirtelen távozni Pestről, ezért nem tehettem tiszteletemet szombaton délután.

Előreláthatóan 2-3 hétig maradok szüleimnél, visszatérve első utam szerkesztő úrhoz fog vezetni.

Sullay után érdeklődtem, de ez a név nincs a bejelentő hivatal nyilvántartása lapjain felvéve, a titkári hivatal sem emlékszik ilyen nevű rendőrségi alkalmazottra.

Fogadja szerkesztő úr nagy tiszteletem nyilvánítását.

Dr Környey Zoltán

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest
Vilmos császár út 51. III em.
Nyugat szerkesztősége

K: OSZK Kt. Fond 253/802/a. – Zsolnán feladott ajánlott küldemény.
Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: Bp., _ . júl. 23.

Környey Zoltán a budapesti rendőr-főkapitányságon volt fogalmazó, verseskötetei jelentek meg, további életrajzi adatai ismeretlenek. Három-három versét közölte a Nyugat az 1918. augusztus 16-i és a novemberi összevont számban (263–265, 647–649).

¹ Budatin ma Zsolna városrésze Szlovákiában.

1342. CHOLNOKY LÁSZLÓ – OSVÁT ERNŐNEK

Alsólendva, 1918 VII. 26.
[Alsólendva, 1918. július 26.]

Igen tisztelt, kedves jó Szerkesztő Uram!

Mindenekelőtt ezer bocsánatot kérek, hogy ily hosszú ideig sem nem szállítottam semmit, de még csak fel sem mentem kimenteni magamat. – Most azonban, szíves engedelmével, úgy amint szoktam, beszámolok minden ügyemről.

Még májusban, otthon Pesten elkezdtem a Nyugat számára egy hosszú Horatius-tanulmányt és háromnegyedrészyire el is készítettem. (Ez ügyben írtam is Babits úrnak, aki felhatalmazott, hogy a tanulmány keretében közöljem az ő egyik fordítását is.)¹

Közben, ugyancsak azzal a szándékkal, hogy Önnek felajánljam, írtam egy hosszabb novellát is ezen a címen: Hexi lelke. Amikor azonban teljesen késznek lett és újra elolvastam, azt határoztam, – nem érezvén magamat teljesen biztosnak a dologban, – hogy inkább átadom Milotaynak.² A novella már meg is jelent az Új Nemzedékben, két folytatásban még júniusban.

A Nyugattal szemben való munkaprogrammom tehát most ez: befejezni Horatiust és megírni azt a pompás, kisebb novellára való témát, ami ősz fejemben motoszkál.

A múlt hét közepén jöttünk ide feleségemmel együtt Alsólendvára, az ő szüleihez.

Közvetlenül az előtt való napon, hogy eljöttünk, jutottam a Déli Hírlappal megállapodásra, hogy havonként (100–100 K.) egy novellát és egy cikket írok nekik. Az első kéziratot, egy Fridolin című kis műremeket már hétfőn el is küldtem Lázárnak.³

Itt most vasszorgalommal dolgozom mindennap egészen esti 7-ig.

Főként Az Érdekes Újságnak szóló regényen szuszogok, amit már bátor voltam Szerkesztő Úrnak megemlíteni. (Pályázat.) A „Szeptembert” (ha még méltóztatik emlékezni szerencsétlen kis drámai remekemre) dolgozom át regénnyé, de persze nagy változtatásokkal, főként pedig okulva az Ön szíves tanácsain, amelyek a tökéletlen kis jószág szerkezeti hibáit illették.⁴

Közben tervezetem az Athenaeum számára írandó regényt, (még egyetlen betű sincs meg belőle és legkésőbb novemberre meg kell lenni,);⁵ a Múlt és Jövő számára is össze kell szerkesztenem egy kisebb ügyet,⁶ ami időm aztán marad, az alatt ragasztgatok egy új novella-kötetet a Táltos számára.⁷

Este pontban 7 órakor bejön értem az apósom,⁸ el[-]jelhurczol magával. Nagyszerű ember az öreg. <.....>
...> Valamikor szolgabíró volt és mint ilyen, – talán mondanom sem kell, – úgynevezett szopigyerek. Úgy iszik az öreg, mint öt darab atlétatermetű gödény és minden este bedurrant.

Tehát 7 órakor összecsomagol engemet és elvisz valamelyik parasztgazdához inni. (Itt mindenki ismeri és szereti őt.) A múltkor pláne elvitt az ide két órányira fekvő Söjtörre, Deák Ferencz⁹ szülőfalujába is. Ott óriási ivás volt.

Az anyósom úgy töm engem, hogy majdnem szétrepedek. Itt van minden rogyásig. Ha hazamegyek és tiszteletemet teszem Önöknél, Szerkesztő Úr egy undok, hízott fiút fog maga előtt látni.

Nagyon szépen kérem Szerkesztő Urat, legyen kegyes Irén kisasszonyt¹⁰ a nevemben megkérni, hogy a Nyugatot többé ne a Nagytemplom utczába, hanem erre a címre küldesse: IX. Ferencz körút 27. III. 25.

Amennyiben Szerkesztő Úr parancsol valamit, mostani címem ez: Alsólendva, Zalamegye, Ferber József úr címén.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úrnak
alázatos szolgálja

Cholnoky

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak,
a Nyugat szerkesztőjének.
Budapest.
VI. Vilmos császár út 51. III.

K: OSZK Kt. Fond 253/729. – Ajánlott levél csonka borítékban.
M: NEMESKÉRI 1989, 29–30. (részlet)

¹ Cholnoky ez ügyben Babits Mihályt 1918. június 16-án kereste meg levélben (lásd BML 1918–1919, 104), Babits válaszlevele nem ismeretes. – Cholnoky a Horatius Flaccus (Kr. e. 65 – Kr. e. 8.) római költőtől szóló tanulmányt nem fejezte be.

² Az Új Nemzedéket Milotay István szerkesztette, a *Hexi lelke* a június 13-i és 20-i számokban olvasható (12–17, 16–21).

³ Lázár Miklós vállalkozásáról, a Déli Hírlapról lásd 1286., az újság 1918. nyári számai nem hozzáférhetőek.

⁴ Cholnoky Adós, *fizess* című kisregényével Az Érdekes Újság 1919. februári kisregénypályázatát nyerte meg, a mű közlésére az 1919. március 6-i számban került sor (5–13).

⁵ CHOLNOKY László: *Piroska*. Bp., Athenaeum, 1919.

⁶ A Múlt és Jövő a magyar zsidóság kulturális és művészeti folyóirata 1912 és 1944 között.

⁷ CHOLNOKY László: *Bertalan éjszakája*. Bp., Táltos, 1918.

⁸ Minden bizonnyal a megadott címben szereplő Ferber József.

⁹ Deák Ferenc (1803–1876) a reformkor és a dualizmus meghatározó államférfiúja.

¹⁰ Havas Irén

1343. MOLY TAMÁS – OSVÁT ERNŐNEK

1918. júl. 26.

[Gyenesdiás, 1918. július 26.]

Kedves Barátom!

Itt vagyunk Gyenesdiáson,¹ megvagyunk, jól vagyunk! Eddig szép idő volt, ezért keveset dolgoztam. Van 150 lap kéziratom. Most csúnya az idő, az éjjel esett, az ég borús, tehát nincsen kedvem a munkához. Ilyen körülmények között fejlődik Vörösbegy Párisban. De nem baj, úgy kell neki. Önök hogy vannak? Mi újság? Feleségem üdvözlétét küldi, én kézcsoksomat a nagys. asszonynak.

Üdvözli szeretettel híve

Moly Tamás

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő szerkesztő

úrnak

Budapest

Vilmos császár út 51. III.

Nyugat.

K: OSZK Kt. Fond 253/823. – Postai levelezőlap – Ceruzairás.

Dat.: fpb: Balatonszentgyörgy–Ukk, 1918. júl. 26. – épb: nincs.

A levelet a Balatonszentgyörgy–Ukk vonalon közlekedő vasúti mozgópostán adták fel.

Moly Tamás *Vörösbegy* című kalandregénye 1918-ban jelent meg (Bp., Légrédy), a húszas években a műnek több folytatása is készült.

¹ Gyenesdiás Balaton-parti üdülőhely a Keszthelyi-öbölben.

1344. RÉTI ÖDÖN – OSVÁT ERNŐNEK

Arad 1918 aug. 7
[Arad, 1918. augusztus 7.]

Kedves Szerkesztő Úr

Itt küldöm a nagyon régen beküldött novellának II. részét.¹ Félek, egyáltalán nem fog tetszeni Szerkesztő úrnak. Készülök Bpestre régen, most valószínűleg, megyek is és pedig, mint rendszeren szomorúsággal, mert valószínű, majdnem bizonyos, hogy a feleségemet² fogják operálni.

Igaz, mély tisztelettel:

Réti Ödön

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak

[Feladói cím:]
F. Réti Ödön

K: OSZK Kt. Fond 253/846. – Réti az Osvátnak szóló levelet külön borítékba tette.

¹ Réti *Ervölcsstelen kis történet* című elbeszéléséről lásd 1303.

² Réti Ödönné Bobár Irén

1345. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

1918

VIII/13

[Szliácsfürdő, 1918. augusztus 13.]

Kedves, szeretett Szerkesztő úr,

elég jó, tűrhetően dolgoztam eddig, – negyven írott oldalt összekalapáltam valahogy, – de tegnap megakadtam, elkeseredtem s már készülok is eldobni új „művemet”.¹ Ma van a döntés nagy napja. – Remélem Ágnes hazajött az abbaziai herce-hurcából,² – s mindnyájan jól vagytok. – Ma reggel kísértáltam ide.

Szeretettel ölel:

Milán

[Címzés:]

Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest.
VII. Aréna-út 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/757. – Szliácsfürdői képeslap verzóján.

Dat.: fpb: Szliácsfürdő, 1918. aug. 13. – ép: nincs.

M: FMÖL, 62. – [Budapest,] 1918 VIII 13

Füst Milán 1918. július 26-án Besztercebányára utazott, és az augusztus nagy részét a Felvidéken töltötte. Szliács fürdőhely a Zólyomi járásban.

¹ Füst Milán következő hosszabb műve a Nyugatban *A lázadó* című egyfelvonásos színmű (1919. június 16.–július 1., 832–866).

² Osvát Ágnes tüdőbetegségét gyógyították Abbáziában, az 1920-as években Füst is közreműködött a gyógykezelések megszervezésében (lásd 1418.).

1346. ADY ENDRE ÉS ADY ENDRÉNÉ – A NYUGAT
SZERKESZTŐSÉGÉNEK ÉS HAVAS IRÉNNEK

augusztus - 24.
[Csucs, 1918. augusztus 24.]

Kedves Nyugat és kedves Irénke.

Élünk és elég tűrhetően lennénk ha Bandit agyon nem izgatná megint hogy felmentése *augusztus 31-én* véget ér. Maguk olyan kedvesen megígérték hogy – eljárnak ez egyszer a dolgot, hogy talán nem is lesz szükséges nekem felutazni érte. A felmentést úgy tudjuk már megis kapta az uram, csak a kézbesítést kell megsürgetni, mert bizony az megreked a legjelentéktelenebb írnokokskák kezibe[n].

Nagyon kérem drága Irénkém járják el – hogy szeptember első napjában legkésőbb, de ha lehet *augusztus 31-re* vagy egy bevárás engedélyt vagy a felmentést kézhez kapjuk, mert ha a katonai behívó megelőzi, az uramnak be kell vonulnia. Ez a hecc pedig látatlanba[n] is úgy agyon izgatja hogy lázas és munkaképtelen beteg.

A felmentés kisürgetésének utánjárását én már végig csináltam egyszer. A Nyugattól talán Fenyőt vagy – Ignost, vagy Osváthot, de maga is megteheti kedves Irénke megkérjük fáradjon fel a miniszterelnökségre, ottan (Farnich [!] úr¹ egy kellemetlen és lehetetlen ember), de Latinovich [!] egy kedves – úr,² aki ismeri Bandit, és megfogja készséggel mondani hol van – az ügy megrekedve. Ha a miniszterelnökségtől meg van a száma a felmentésnek akkor le kell menni a Városházára – úgy hiszem a Matyasovszky³ [!] – reszortjába és ottan iktatóból iktatóba – kikeresni – a dolgot.

Drága Irénke azért fontos – hogy Ignost, vagy Fenyő, vagy Osváth stb. beszéljen – Latinovich[cs]al, mert másnak a felmentés számát félek megsemmondják. Ha egyszer a szám megvan a városháza iktatóiból már csak türelem dolga bárkinek kikeresni.

Abba[n] az esetben, ha még – nincsen a városházán a felmentés ügy – a múltkori – kérvény mintája szerint – kérjenek 10-heti bevárás időt, ezt is adhatnak Latinovichék.

Nagyon kérjük drága Irénkém – legyenek olyan jók és ne hagyják utolsó percre ezt a dolgot, Bandi egészsége és az hogy szükséges még egy pár szép Ady vers – a magyarnak, tegye könnyűvé ezt az áldozatot.

Nagyon kérjük értesítsenek bennünket sürgönyileg is az eredményről.

Ugye szép volt az utolsó vers?⁴
Hálás szeretettel üdvözlük a Nyugatot és magát

Ady Endréék

[Címzés:]
A „Nyugat” tekintetes szerkesztő-
ségének, – vagy Havas Irénke
őnagyságának.
Budapest
Vilmos császár út 51.
expressz
ajánlott.

K: PIM V. 3181/74. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Expressz ajánlott küldemény.
Dat.: fpb: Csucsá, 1918. aug. 24. – épb: Bp., 1918. aug. 25.
M: *Feljegyzések*, 308–309. – [Csucsá, 1918.] augusztus 24.

¹ Farnik Ottó irodafőtiszt volt a Miniszterelnökségen.

² Latinovits Endre beosztásáról és Ady Endre katonai felmentési ügyeiről lásd 1240.

³ Mattyasovszky Jenő a központi városházán, a polgármester elnöki ügyosztályán –
Ignotusszal egyazon szervezeti egységben – dolgozott.

⁴ Ady Endre: *Követelő írás sorsunkért.* = Nyugat, 1918. augusztus 16., 311–312.

1347. HAVAS IRÉN – OSVÁT ERNŐNEK

Szombat délután.
[Brassó, 1918. augusztus 24.]

Igen tisztelt Szerkesztő úr,

leveleimre, távirataimra hiába várok választ, holott a Nyugat szűkszavú értesítése óta egyebet sem teszek, mint válaszos táviratokat menesztek némi magyarázat után. Ódry beteg, – a matinét halasszam el. De mikorra? Meg lehet-e tartani elsején, vagy lemondjam. Ezt meglehetősen sajnálnám, mert a költségeink máris tetemesek. Brassó tele van Nyugat-plakátokkal, a lapok naponta Nyugat-kommunikékkal, az igazgató átengedné színházát s végül én eltöltöttem itt egy hetet – meglehetősen sok szaladgálással, kilincsezéssel, – pedig milyen jó lett volna itt pihenni? Nagyon sajnálnám, ha nem jönnének le

Önök. Csodálatosan szép város Brassó, – de ahol lakunk, az a hely elbűvölő. A városon kívül, fenyves erdőben, kis kastélyban van lakásunk, nagy kertünk, gyümölcsösünk, – Szerkesztő úr el lesz ragadtatva, ha – remélem, mégis – lejön.

S azt hiszem, a matiné is sikerülne. Ez mindenesetre a mi számunkra kiaknázatlan-kincses terület. Itt gyönyörűen felszerelt könyvkereskedések vannak, német, francia, angol könyvben nagyobb választékuk van, mint bármelyik belvárosi könyvesboltnak, – magyar könyvet azonban igen keveset adnak el, – alig foglalkoznak vele. Nyugatot eddig egyik sem tartott, az a néhány példány, melyet a Beszerzési árusítója ad el, jár kézzől-kézre. Azért meglepően sokan ismerik s az első kommunikére elég sokan jegyeztettek elől: matiné: l jegyekre.

Nagyon megtisztelne Szerkesztő Úr, ha néhány sorban megírná, vagy íratná, mi újság a Nyugatnál. Én mindenesetre szeretnék itt maradni elsejéig – tessék megüzenni, lehet-e. Ha vár rám hivatalos levél, elintézetlen, kérem üzleti papírossal együtt elküldeni, hogy innen válaszolhassak rá.

És kérem, tessék valahogy összeterelni embereinket, <s> lejönni velük mi elébb. Ha a matiné elsején lesz, mondjuk szerdán. Fejedelmi pompával várjuk itt Önöket.

Igaz tisztelettel üdvözli Szerkesztő urat

Havas Irén

(Nincs pénze szegénynek, – nem lehetne kérni Fenyőtől¹ egy kicsit?)

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő szerkesztő úrnak

Vilmos császár út 51. III.

Nyugat folyóirat

K: OSZK Kt. Fond 253/771. – Levélpapírfejléc a 3. fólión: A MAGYAR SZENT KORONA ORSZÁGAINAK VÖRÖS KERESZT EGYLETE – Ceruzairás – Nem postai küldemény.

A Nyugat tavaszi, kora nyári matinéinak sorozatát (lásd 1302.) folytatta volna az augusztus 25-i brassói fellépés, amelyet Ódry Árpád megbetegedése miatt előbb egy héttel későbbre halasztottak, majd végleg lemondtak (lásd [Név nélkül:] *A Nyugat matinéja*. = Brassói Lapok, 1918. augusztus 23., 5, [Név nélkül:] *Elmarad a Nyugat matinéja*. = Brassói Lapok, 1918. szeptember 1., 5).

¹ Fenyő Miksa

1348. HAVAS IRÉN – OSVÁT ERNŐNEK

[Brassó, 1918. augusztus 25.]

Matinét elsején megtartjuk, Ódry jön. Ambrussal, Törökkel, Schöpflinnel¹ tessék beszélni, szombaton várjuk Önöket

Havas

[Címzés:]

Osvát

Budapest

Vilmos császár út 51.

K: OSZK Kt. Fond 253/771. – Távirat.

Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.

Havas Irén feltehetőleg időközben megerősítő választ kapott Ódry Árpádtól, ám a brassói matiné elmaradt (lásd az előző levelet is).

¹ Ambrus Zoltán, Török Gyula, Schöpflin Aladár

1349. IGNOTUS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. szeptember 25.]

Kedves Ernőm,

fáj, hogy beteg vagy s nem mehetek hozzád, de az én Sárókám¹ is beteg s őhozá kell mennem. – Sok cikk van lenn:² Boross, Raab, Ferenczi Sándor (okvetlen kell jönnie) Dóczy, – én nem írok, de Fenyő ír szombat reggelre külpolitikát. Nem árt egyszer egy cikkesszám, – még (ha Gellért megírja) könyvkritika³ is elkel.

Ha nincs egyéb vers: adhatunk megint Lesznait (óriási sikere van). Ha ma, szerdán, bejössz, fel próbállak hívni legkésőbb ½ 6 és ¼ 7 között, annál is inkább, mert holnap d.e. meg főpróbán vagyok. (Esetleg ott találkozhatnánk egy percre?)

Ölel

Ignotus

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – A szerkesztőségben hagyott ceruzairásos üzenet az 1918. július 1-jei Nyugat-szám sajtóhoz eljuttatott tartalomjegyzékének verzóján olvasható.

Ignotus az 1918. október 1-jére (keddre) tervezett szám összeállítását vázolta Osvátnak az előző hét szerdáján, szeptember 25-én. Az említett cikkek: BOROSS László: *Marx*. 508–516; RAAB Andor: *A cionizmus a világháborúban*. 477–486; FERENCZI Sándor: *A mechanika lelki fejlődéstörténete*. 487–494; FENYŐ Miksa: *Békefeltételek*. 524–527; GELLÉRT Oszkár: *Molnár Ferenc új regénye*. 459–465. – Dóczy Jenő *Irodalmunk és a nemzeti szempontú kritika* című tanulmányát szeptember 16. és az év novemberé között adták folytatásokban, az október 1-jei számban a második közlemény került sorra (466–476). – Lesznai Annától augusztus 16-án és szeptember 16-án hoztak verseket, október 1-jén nem.

¹ Ignotus Sára (1903–?)

² ti. a nyomdában

³ javított szó

1350. IGNOTUS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. november közepe előtt]

Ernőm,

a dolog a / /nál rendben lesz.

Ölel

Ign.

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – A szerkesztőségben hagyott ceruzairásos üzenet.

Ignotus 1918. november közepén elutazott Magyarországról, mindazonáltal levele jóval korábban is íródhatott.

1351. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Csucs, 1918. szeptember 25.]

Verset küldök betegen és szeretettel

Ady

[Címzés:]

Nyugat

Vilmos császár-út 51.

Budapest

K: PIM A. 208/7. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Távirat.

Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.

M: AELev3, 199. – [Csucs, 1918. szept. 25.]

Az utolsó hajók (K: OSZK Kt. Fond 74/173., Sz. n. 577/173/1979., aukciós vétel) és a *Két kuruc beszélget* („Most már nagyon jó...”) című Ady-versek a Nyugat 1918. október 1-jei számában jelentek meg (528–529). Az utóbbi vers kéziratának 1. fólióját lásd a PIM gyűjteményében (A. 269., N. n sz. 1978/97., aukciós vétel), a rektón azonosítatlan kéz ceruzairása: „Ady kézirat | Osváttól kaptam”.

1352. ADY ENDRE – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Csucs vasárnap.

[Csucs, 1918. szeptember 29-ig]

Kedves Nyugat,

nem akarok *második* verset küldeni, nehogy verjék egymást. De ha Osvát táviratozna, holnap, hétfőn küldenék még egy verset. Nagyon beteg, kétségbeesett voltam s csoda, hogy élek s még leírok szavakat egymás után. Szeretettel

Ady Endre

K: PIM A. 208/40. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Ceruzairás.

A datálás a levélküldés utolsó lehetséges időpontját mutatja; elképzelhető, hogy Osvát feladta a táviratot, Ady pedig postázta „a második verset”, vagyis a *Két kuruc beszélget* címűt (lásd az előző levelet). Ugyanakkor az üzenet a csucsai évek alatt korábban is íródhatott.

1353. KORTSÁK JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. október 4. előtt]

Igen tisztelt Uram!

Személyesen akartam ezt a novellát átnyújtani Önnek, de nem tehettem, mert napok óta kínoz a spanyol nátha s nem merek elmenni ha{zlró}], de nem is tudnék mert úgy érzem, h{ogy} változtak a lábaim. Lehet-sé{ges}orság az agyvelőmre is {} ebben az esetben a novella is bizony{}szen}vedett a spanyol nátha hatása alatt. Minden-esetre legokosabb reá fogni, ha bajok találnak lenni körülre. Nehány nap múlva remélem jobban leszek s akkor ugyebár, majd meghallom a verdiktet.¹

Nagy Dániel regényét elolvastam s el vagyok ragadtatva tőle. Gazdag tehetség, csupa erő, s egészen egyéni a hangja, világlátása, stílusa. Nagyon sokat várok tőle. Természetesen minden e{rőmm}el rajta leszek, hogy a Tál-tos {k} r}egényt. Sajnos attól kell féln{}jekésünk, mert a Táltosnál Farka{s}kedése óta a rendesnél is la{} folynak a dolgok. Ezért arra kérem, kedves Osvát úr, biztassa egy kissé Nagy Dánielt, valamint Rétit és Lengyel Gézát is, hogy 1-2 hétig legyenek még türelem-mel. Addig okvetlenül elintézem Farkassal az ügyet. Eddig is csak azért nem sikerült nyélbe ütni a dolgot, mert Farkas több mint 4 hete nem volt Pes-ten. Levélben pedig nem akarok tárgyalni erről a dologról, mert tudom, hogy szóval gyorsabban megértjük egy{mást.} Nagyon szeretném, ha mind a hár{om} tudnám szerezni a Tál{tos}ne végre megint egy kis {}

A viszont{látásig} szívélyesen üdvözli
őszinte híve

Kortsák Jenő

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Budapest
VI. Vilmos császár út 51
A „Nyugat” szerkesztősége

[Feladói cím:]
Kortsák Jenő
Budapest, VIII. Baross u. 112 II/5

K: OSZK Kt. Fond 253/800. – A kéz, amely a borítékból a bélyeget kivágta, a levélpapírt is megcsonkította.

Dat.: fpb: Bp., _ . okt. _ . – ép: Bp., _ . okt. 4.

Kortsák Jenő a Farkas László tulajdonában lévő Táltos Kiadó irodalmi vezetője volt, saját könyvei is itt jelentek meg. Osvát feltehetőleg Nagy Dániel *Börtönök bús lakója* című regényét ajánlotta a Táltos számára (lásd 1238.) – a művet könyv alakban az Athenaeum 1919-ben adta ki. Farkas László Réti Ödönnel, illetve Lengyel Gézával tervezett együttműködése nem valósult meg.

A spanyolnátha influenzavírusa 1918. július közepétől okozott tömeges megbetegedéseket, a fertőzések második nagyobb hulláma szeptember közepén kezdődött, a járvány 1919 elején csillapodott.

¹ A Nyugat 1918 augusztusa után már nem közölt Kortsáktól novellát (lásd 1147.).

1354. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1918. október 4-ig]

Mélyen tisztelt Uram,

Ódry Árpád úr üzeni, hogy ma d.u. 6 és 7 óra között fel fogja Önt keresni lakásán.

Kiváló tisztelettel

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond III/1816/47. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (1.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat, autográf aláírással.
A levél nem szerepel a BML eddig megjelent kötetében.

Babits Mihály 1918. október 5-én bevezető előadást tartott Ódry Árpád előadóstjén a Zeneakadémia nagytermében, Ódry a találkozót feltehetőleg emiatt kérte, lásd a következő levelet is.

1355. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

Szombat
[Budapest, 1918. október 12.]

Igen tisztelt Uram,

itt küldöm az Ódry-estén tartott felolvasása tiszteletdíját s értesítem, hogy a szegedi felolvasást¹ a holnapi székfoglaló miatt <jobbnak> elhalasztottuk [!] 19-ikére.

Fenyő szerkesztő úr kéri, legyen szíves számára a Petőfi-társaság holnapi ülésére két belépőjegyet adni.

Kiváló tisztelettel

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond III/1816/45. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (1.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat, autográf aláírással.
M: BML 1918–1919, 177–178. – [Budapest, 1918. okt. 12. után]

Az Ódry-estről lásd az előző levelet. – Babits Mihály 1918. október 13-án verseiből felolvasva tartotta meg székfoglalóját a Petőfi Társaságban.

¹ Szegeden 1918. október 13-ra terveztek felolvasást A Holnap Irodalmi Társaság megalakulása tizedik évfordulójára emlékeztetőn. Megjegyzendő, hogy Babitsot az egyik szervező, Tabéry Géza már október 5-én értesítette a matiné elhalasztásáról (lásd BML 1918–1919, 175), az estet az új időpontban sem lehetett megtartani (lásd a következő levelet).

1356. HAVAS IRÉN – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1918. október 12-től]

Most kaptam Szegedről telefon értesítést, hogy az estét a járvány miatt betiltották

Havas Irén

K: OSZK Kt. Fond III/1816/46. (Babits Mihály-hagyaték) – Névjegykártya rektóján, a kártya nyomtatott szövege: *Havas Irén | a Nyugat titkára* – Ceruzaírás, autográf aláírás nélkül.

M: BML 1918–1919, 178. – [Budapest, 1918. okt. 12. után]

1357. TANKÓ BÉLA – IGNOTUSNAK

Debrecen, 1918. okt. 14.
[Debrecen, 1918. október 14.]

Igen tisztelt Főszerkesztő úr,

Egész jelentőségét s tehát becsét érzem a most érkezett felszólításnak, – tehát merek hivatkozni rá, hogy őszintén fáj (amellett, hogy személyes vonatkozásokban: fogyatékoságaim újabb kiviláglásában ide nem is tartozó szomorúság fog el), hogy nem merhetek vállalkozni rá. A nevelésügy politikai keretezésével¹ sohasem foglalkoztam studium módján: nem mintha nem tudnám fontosságát, de mert a személyes tényezőt, tehát az ethikai lendületet, a confessio szerű hivatás érzést /...../ és /...../ tudom, most is; amiből azonban az intézményes berendezkedés kérdésére semmi se következik. Most hirtelenében kezdeni el e (most különösen érzett) hiány pótlását, éppen a nyilvánosság elé vitel céljával, úgy érzem, nem nyerhet semmiből se lényegét, mert még a magamhoz való hitem sincs meg hozzá; s ha megvolna is, ez a teljes felfordultság a legrosszabb külső keret ilyen erősen kontemplatív, nem gyors cselekvésre berendezett természetnek leszámolni oly hatalmak parancsaival, melyeket elismert, de kormányzásukat (amennyire lehet) nem kereste rendszeresen. Jó ideje foglalkozásom sem köt már hivatalos kapcsolattal e terület kérdéseivel – abból meg, amit a kérdés kivált belőlem: hogy végre szepegés és remegés nélkül lehetünk magyarok s természetellenesség nélkül, mert szabadon magyarok, azaz a mi magyar voltunk kifejtését keresők

a szenvedésben és amivé izmosodik: szegény kultúránkban – <ez> ebből eljutni a kivitel rétegéig *nekem* nem 2 hét, de hónapok se lennének elegendők, bevallott egyéni alkatom miatt is, meg egyéb, erősen lekötő (és mindig 3-4 felé egyszerre lekötő) elméleti munka miatt.

Maga az, hogy az én nézetem odajusson, ahová szálni méltóztatott, igazán nem lényeges, elmaradása nem veszteség, ezért nem is mentegetőznék; de hogy *odaszánta*, ez jelent nekem annyit, hogy erős apológiát érzek szükségesnek, hogy (őszintén sajnált) vonakodásomat igazoljam, oly kényyszerűséggel, mely hinni merem kieszközli mentségemet, amiért külön is jelentve köszönetemet nagyon régi nagyrabecsüléssel régi híve

Tankó Béla.

K: OSZK Kt. Fond 253/881.

A Nyugat körlevélben kérte fel munkatársait, fejtsek ki, hogy a szuverén Magyarország számára milyen politikai megoldások volnának követendőek. A felhívásra csak négy cikk érkezett (lásd IGNOTUS: *Új Magyarország*. = Nyugat, 1918. november 1–16., 611–614, i. h. 611), a megszólalás lehetőségét Tankó Béla is elhárította.

¹ javított szó

1358. DÓCZY JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Bp. 918. X/23.
[Budapest, 1918. október 23.]

Igen tisztelt Szerkesztő Uram!

Itt küldök egy rövid kis kritikát a Figyelő rovatba. Ha fölhasználhatja, jó – ha nem, tessék széttépni. – Effélét küldhetnék máskor is, csak persze tudnom kellene: van-e rá szükség és mik volnának azok a könyvek, mikről írni kellene?

Kitűnő tisztelettel
őszinte híve

Dóczy Jenő

V. Újpesti rakpart 3/B. II. 10.

vagy:

Földmív. ministerium
(állategészségügyi főosztály.)

[Címzés:]

Ng.
Osvát Ernő úrnak,
a Nyugat szerkesztőségében
Budapest.
Vilmos császár út 51. sz.

K: OSZK Kt. Fond 253/975. – Borítékfejléc: M. kir. földművelésügyi mi{...} –
Ajánlott küldemény.

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: Bp., 1918. okt. 23.

Dóczy Jenő (1881–1937) jogász, irodalomtörténész, kritikus. 1909 és 1928 között a földművelésügyi minisztérium tisztviselője, utána könyvtárigazgató. Földessy Gyulával együtt szerkesztették az *Ady-múzeum* című gyűjteményt (1925–1926). – Leveléhez *Forró Pál regénye: Huszonhatévesek* című kritikáját mellékelte, az írást a Nyugat nem közölte.

1359. MOLY TAMÁS – OSVÁT ERNŐNEK

nov. 12.

[Budapest, 1918. november 12.]

Kedves Barátom,

részvétellel hallom, hogy még mindig beteg vagy; amint ráérek, fölkereslek. A malomban „intézkedtem” (hogy hatásosabb legyen!) és e hét folyamán hozzák a szép fehér lisztet és fájdalomdíj fejében a ráadást: még egy zsák lisztet.

A nagyságos Asszonynak add át kézcsókomat, gyógyulj fel és pipálj meg szivarozzál, Füst Milán nem beteg már, én meg öllelek szeretettel!

Híved

Moly Tamás.

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő úrnak
Budapest
Aréna út 66.
földszint 2.

K: OSZK Kt. Fond 253/823. – Postai levelezőlap.
Dat.: fpb: Bp., 1918. nov. 13. – épb: nincs.

Osvát Ernő és családja 1918 őszén spanyolnátha-fertőzésen esett át.

1360. BABITS MIHÁLY – HAVAS IRÉNNEK

[Budapest, 1918. november 30.]

Igen tisztelt Kisasszony!

Kérem, legyen szíves az átadott pénz mennyiségéről a szolgának egy el-
lennyugtát adni.

Tisztelettel

Babits

K: magántulajdonban. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege:
Babits Mihály – Az üzenet szövege áthúzva.

[Havas Irén megjegyzése a névjegykártya rektóján:] A december 1-én megje-
lenő versekért Kettőszáz koronát kifizettem | 1918. XI. 30. Havas

M: BML 1918–1919, 204, 677. – [Budapest, 1918. nov. 30.] – A szövegközlés-
ben és a kéziratleírásban a kritikai kiadást követtük.

Az 1918. december 1-jei Nyugat élén *Előszó, Strófák egy templomhoz, Szüret előtt, Paraszt-hexameterek* és *Fortissimo* címmel olvashatók Babits versei (715–720), a *Fortissimo* esetében szerkesztőségi jegyzet utal az első közlést tartalmazó Nyugat-szám elkobzására (lásd 1178., 1179.).

1361. SZÉP ERNŐ – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. december 1. előtt]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

Nádasnak a könyvéről csináltam ezt a kis figyelőt, kérem ha még nem nagyon késő, a legközelebbi számba tessék beleszoríttatni. Nagyon kérem tessék erről nekem Az Esthez (*kedden*¹ vagy *csütörtökön* vagy *szombaton* délelőtt² vagyok benn) korrektúrárt is küldetni, azonnal vissza fogom juttatni. Honorárium ellen nincs kifogásom. A hosszú, versemértékben készített *Adjátok vissza* <ke> című kéziratom honorárium ügyében, amelyet nagyon, nagyon sérelmesnek érzek, még szeretnék Önnel ha megengedi, beszélni.

Sokszor üdvözli szerető tisztelője

Szép Ernő

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő szerkesztő úrnak

Budapest

<VI. Váci körút 51 III.

A Nyugat szerkesztőségében>

VI. Aréna út 66.

K: OSZK Kt. Fond 253/871. – Levélpapírfejléc: OTTHON | IRÓK ÉS HIRLAPIRÓK KÖRE | BUDAPEST, | VIII., ESTERHÁZY-UTCA 4. SZÁM. | TELEFONSZÁMOK: JÓZSEF 54-52 | JÓZSEF 65-24 [jobb oldalon kitöltendő dátumrés:] *Budapest, 19...* – Borítékfejléc: IRÓK ÉS HIRLAPIRÓK KÖRE | OTTHON | BUDAPEST, VIII., ESZTERHÁZY [!] UTCA 4.

Szép Ernő 1910-től dolgozott Az Est állandó munkatársaként.

Nádas Sándor *Öreg számláimolvaj és egyéb történetek* című könyvéről (Bp., Pallas, 1918) Szép Ernő a Nyugat 1918. december 1-jei számában referált (759–760), *Adjátok vissza* című verse a lap 1918. november 1–16-i összevont számában jelent meg (619–628).

¹ javított szó

² javított szó

1362. DÓCZY JENŐ – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Bp. 918. XII/11.
[Budapest, 1918. december 11.]

Igen tisztelt szerkesztőség!

Dr. Mitrovics Gyula úr, a debreczeni egyetemen az esztetika professzora az ide mellékelt kéziratot küldötte hozzám, azzal a felkéréssel: juttassam le az t. szerkesztőséghez publikáció végett. A tanulmány némileg felelet az én cikksorozatomra, melyet a Nyugat f. év végén közölt s ez magyarázza, hogy Mitrovics ép[p] a Nyugat közönsége előtt akarja megjelentetni s hogy én viszont egy pár rövid észrevételt fűztem hozzá<m>, amit szintén ide mellékelek.

Amennyiben Mitrovics munkáját a Nyugat bármi okból nem közölhetné, tisztelettel kérem, méltóztassék azt címemre *ajánlva* visszaküldeni, vagy értesíteni, hogy valakit érte küldhessek.

Őszintén szólva, csak a Mitrovics iránti köteles udvariasság bírt arra, hogy ezt a közvetítést elvállaljam<. > – október elején ugyanis egy rövid kéziratot küldöttem a szerkesztőségbe, Osvát Ernő úr címére és a kísérő levélben felajánlottam munkásságomat továbbra is.¹ – E levélre egyetlen sor<t> választ sem kaptam. Azt hiszem: méltóztatnak belátni, hogy ez után részemről minden közeledés némileg tolakodás számba mehet, amit pedig kerülni szeretnék. Hogy ennek daczára mégis vállaltam a rám bízott közvetítő szerepet, ez tisztán Mitrovics úr iránti figyelemből történik, aki talán félremagyarázta volna vonakodásomat.

Tisztelettel:

Dr. Dóczy Jenő

Batizfalvy szanatórium.
– Aréna út 82. sz. –

A kézirat másik felét külön ajánlott levélben küldöm, mert egyben nem vette fel a pósta.

K: OSZK Kt. Fond III/382. (Babits Mihály-hagyaték)
M: BML 1918–1919, 214. – [Budapest, 1918. dec. 11.] – Címzettként Babits Mihály szerepel.

Dóczy Jenő *Irodalmunk és a nemzeti szempontú kritika* című tanulmányát a Nyugat 1918. szeptember 16-tól négy folytatásban közölte, Mitrovics Gyula (1871–1965) esztéta, pedagógiai szakíró észrevételeinek és Dóczy válaszának nem adott helyet – az utóbbi kéziratok nem ismeretesek.

¹ Lásd 1358.

1363. LÁZÁR MIKLÓS – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1918. december közepéig]

Kedves jó szerkesztő úr,

ágyban fekszem, meghűlve és lázasan, boldogtalan vagyok, hogy nem állhatok rendelkezésére. Ha csak egy nappal előbb szól, úgy oly szívesen, örömmel és megtisztelve írtam volna. Éjszaka kettőig a redakcióban írtam, aztán betegen vánszorogtam haza. Kérem, tartsa meg szíves jóindulatában tisztelő kész hívét

Lázár Miklóst.

K: OSZK Kt. Fond 253/811. – Ceruzafírás.

Lázár (Lederer) Miklós (1886–1968) hírlapírói pályáját 1906-ban a Magyar Hírlapnál kezdte, és később is neves fővárosi lapoknál dolgozott. 1917–1918-ban a Déli Hírlap szerkesztője. A harmincas évek első felében országgyűlési képviselő, 1948-ban az Amerikai Egyesült Államokban telepedett le, 1954–1957 között a Szabad Európa Rádió munkatársa Münchenben.

A levél még az előtt íródhatott, hogy Osvát Ernő 1918. december közepén felmondott volna a Nyugatnál – Lázár nem publikált a folyóiratban.

1364. ADY ENDRE ÉS ADY ENDRÉNÉ – A NYUGAT
SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Budapest, 1918 vége előtt]

Kedves Nyugat,

Ady hatodik hete fekszik – ezért nem tudott ahogy akart volna kéziratot küldeni. Súlyos idegbajjal komplikált spanyol- és tüdőgyulladásra megy át. A válságon reméljük túl vagyunk. Pénzt köszönjük,

B. u. é. kívánunk maguknak
Szeretettel

Adyék

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánétól) – Névjegykártyán, a kártya nyomtatott szövege: ADY ENDRE – Ady Endréné ceruzafírása.

Ady – Csinszka visszaemlékezése szerint is (lásd VITÁLYOS 1977, 71–72) – 1918 karácsonyára jobban lett, azonban 1919. január 11-én szanatóriumba került, és január 27-én elhunyt (lásd 937., 938.).

1365. BUDAY DEZSŐ – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Kecskemét, Kisfaludy-u. 34

1918 dec. 31.

[Kecskemét, 1918. december 31.]

A Nyugat Szerkesztőségének,
Budapest

Ezt a kétíves kis tanulmányt még a forradalom előtt írtam; most¹ újból átnézve azt látom, hogy talán a szorgalmas adatgyűjtése és néhány magasabb meglátása feledtetik a megírásbeli hibáit.

Igaz tisztelettel:

Buday Dezső

[Osvát Ernő ceruzaférfás megjegyzése a rektón:] <pr.>. Czikk

K: OSZK Kt. Fond III/2494. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc: BUDAY DEZSŐ DR. | egyetemi m.-tanár, jogtanár. [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] Kecskemét, Kisfaludy-u. 34 | 191 – Gépírat, autográf aláírás ceruzával.

Buday Dezső (sz. 1879) jogász – aki Babits Mihály unokabátyja volt – a kecskeméti református jogakadémián tanított. A proletárdiktatúra alatt többféle funkciót vállalt, a kommün bukása után letartóztatták, majd a kecskeméti fogházból elhurcolva 1919 végén az orgoványi erdőben kivégezték.

Valószínű, hogy Buday a levélhez *Jókai lelke* című, Jókai Mórról szóló tanulmányát mellékelte. A tanulmányt Babits Mihály adta közre a Nyugat 1925. márciusi számában, megemlítve, hogy Buday a cikket még „a forradalom alatt” juttatta el a Nyugat szerkesztőségéhez (326–343, i. h. 326). – Forradalom alatt Babits is a Károlyi-féle hatalomátvételt értette.

¹ javított szó

• 1919 •

1366. SZABÓ DEZSŐ – HAVAS IRÉNNEK

[Budapest, 1919. április 1-től]

Igen tisztelt Nagysád és Elvtárs!

Adresszem ezentúl [!] I. Attila u. 14. III. 25. Kérem ezt Babits szerkesztő úrral is tudatni. A honoráriumot *ne* tessék elküldeni, érte megyek.

Kezeit cs.

Szabó Dezső

[Címzés:]

A Nyugat
szerkesztőségének
Budapest
Váci (Vilmos cs) körút
51. III.

[Feladói cím:]

Feladó:
Szabó Dezső
I. Attila u. 14
III. 25.

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól) – Postai levelezőlap.

Dat.: fpb: Bp., 1919. ápr. _ . – épb: nincs.

Szabó Dezső 1917 őszétől tanárkodott Lőcsén, ahol *Az elsodort falu* című regényt is írta. 1918 decemberében Játszi Oszkár helyeztette át Budapestre, a VI. kerületi állami főreáliskolába, majd január közepén ő ajánlotta be Hatvany Lajoshoz, aki Tárnok utcai házában – a foglalásokat kikerülendő – egy földszinti szobát bocsátott Szabó rendelkezésére (lásd *Szabó Dezső-enciklopédia*, 322, 326–327). Az együttlakás – Hatvany emlékei szerint – a következőképpen ért véget: „Pár hétig volt nálam, azt hittem, jó barátok vagyunk. Egy szép napon összehívta a személyzetet, azt mondta ne-

kik, gyújtsák rám a tetőt, fogta a motyóját, és távozott.” (Lásd HATVANY 1974, 836.) Szabó Dezső 1919. április 1-jétől bérelte ki Papp Árpád miniszteri tanácsos Attila úti lakásának ebédlőjét (lásd *Szabó Dezső-enciklopédia*, 21).

Szabó Dezső ezúttal *Az egész emberért* című, a proletárforradalmat üdvözlő írás honoráriumát intézhette (Nyugat, 1919. április 1., 451–458). – 1919-es leveleit kivételképpen közöljük.

1367. SZABÓ DEZSŐ – HAVAS IRÉNNEK

[Sümege, 1919. június–július]

Igen tisztelt Elvtárs Nagysád!

Kérem szépen a Nyugatot Szabó Dezső, Sümege, Zala m. címre küldetni.
Kezeit csókolja

Szabó Dezső

[Címzés:]
A Nyugat
kiadó hivatala
Budapest
Váci körút 51
III.

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól) –
A sümegei Ferenciek terét ábrázoló képeslap verzóján – Ceruzairás.

Dat.: fpb: Sümege, _ _ _ . – ép: nincs.

Szabó Dezső a proletárdiktatúra alatt konfliktusba került a kulturális irányítás vezetőivel; a Szabó Dezső-legendárium szerint Lukács György népbiztos néhány nap múlva frontbehívót küldetett neki, mire ő az éjszaka leple alatt kiszökött a fővárosból, majd egy Sümegehez közeli présházban rejtőzött el (lásd *Szabó Dezső-enciklopédia*, 138).

1368. MÓRICZ ZSIGMOND – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1919 késő ősztől]

Kedves Ernő

Rippli [!] Ady életrajzát itt küldöm, esetleg kiadni?

Ölel

Zs

K: PIM M. 100/2977. (Móricz Zsigmond-hagyaték) – Móricz az Osvátnak szóló sorokat azon boríték verzójára írta ceruzával, amelyben Rippl-Rónai József Adyról szóló munkáját küldte el a Vörösmarty Akadémiának. – Nem postai küldemény.

[Rippl-Rónai József címzése:]

Vörösmarty Akadémia

„Nyugat” szerkesztőség

Vilmos császár út. 47. [!]

Az 1918 decemberében megalakult Vörösmarty Akadémia a következő év februárjában kérte fel a néhai Ady Endre ismerőseit, hogy írják meg a költővel kapcsolatos emlékeiket (lásd „*Mindenki ujakra készül...*”, 745–747, 911). Rippl-Rónai József *Ady adalékok* című esszéjének gépiratmásolata Móricz Zsigmond hagyatékából került a PIM-be (M. 100/5467.), a gépiraton Móricz Zsigmond autográf megjegyzései olvashatók. Az írást Móricz Virág adta ki (lásd RIPPL-RÓNAI 1981, 51–56).

Osvát 1919 elejétől nem dolgozott a Nyugaton. A Vörösmarty Akadémiát a diktatúra feloszlatta, 1919 nyarán a Nyugatot betiltotta, Móricz az emlékezés megjelentetésére az 1919. novemberi Nyugat-újraindulástól kezdve gondolhatott.

A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE AZ 1920-AS ÉVEKBEN

Az 1919. novemberi számmal ismét meginduló Nyugat címlapján Babits Mihály szerkesztőként, Ignotus főszerkesztőként szerepel. Ignotus egy évvel korábban külföldre távozott, ez nem jelenti azonban azt, hogy Babits a lapot egyedül irányítaná, hiszen az útra bocsátásnál Osvát Ernő és Fenyő Miksa is jelen vannak.¹

Osvát, bár 1918 végén felmondott a Nyugatnál, önmagát tekinti a lap valódi gazdájának, és a megfelelő alkalmat várja, hogy „hivatalosan” is visszatérjen, legalábbis erről tanúskodik Gellért Oszkárnak tett 1919 késő őszi indítványá: „1920. január elsejével újra átvenném a Nyugat szerkesztését veled, és ha nagyon kell, Babitscsal is. De Fenyő nem tud több pénzt szerezni. A gyáriparos barátainak vörös posztó a Nyugat. Nem tudnál te valakit?”² Az emlékező Gellért által mondottakat kritikával kell kezelnünk – erőfeszítéseit ezúttal is rövidtörténetben mutatja be –, minden bizonnyal azonban ő ajánlja Fenyő figyelmébe Knapp Miksa üzletembert, a Magyar Fémbehozatali és Kereskedelmi Rt. ügyvezető igazgatóját, aki hajlandó megvásárolni a folyóirat tulajdonjogának egy részét.³ Ennek a befektetésnek is köszönhető, hogy Gellért szerkesztői pozíciót kap, bár a főmunkatársak közül csak 1922. július 1-jével lép elő a Nyugat címlapon is jegyzett szerkesztőjévé.

Politikai-irodalompolitikai okai lehetnek a halasztásnak. Gellért 1919-ben a Berinkey-kormány sajtófőnöke, majd a diktatúra sajtóirányításának funkcionáriusa; 1919 őszén egy időre internálják, azután feltételesen szabadlábra helyezik, de az ellene folyó eljárást csak 1921-ben szüntetik meg.⁴ Gellért feltűnése tehát önmagában is kellemetlen lehet Babits számára, aki szívesen feledtetné saját (egyébiránt nem jelentős) közéleti szerepvállalá-

¹ Lásd Szabó Lőrinc levélnaplóját [1919. szeptember 9.] = SZABÓ Lőrinc 2008, 27, illetve Elek Artúr 1919. október 15-i naptárbejegyzését (K: OSZK Kt. Quart. Hung. 4092.).

² GELLÉRT 1954, 39.

³ GELLÉRT 1954, 39–40. – Gellért Oszkár az új tulajdonos nevét nem írta le, azonban Knapp szerepvállalását egyértelműsíti, hogy 1920 nyarán, amikor ez a finanszírozási konstrukció kimerül, ő állítja ki Osvát (formális) felmondólevelét (lásd 1380.).

⁴ GELLÉRT 1958a, 349–370.

sát a Károlyi-rendszerben, illetve a diktatúra alatt. Másfelől viszont Babits szerkesztői autonómiája – amely már Osvát visszatérésével is jelentékenyen sérült – Gellért belépésével, mondhatni, megszűnik, hiszen a szerkesztőség döntéseiben Gellért tevőlegesen vagy hallgatólagosan Osvátot támogatja, a Babitscsal zajló vitákban neki ad igazat.

A konfliktusok fő oka, hogy az 1920-as újrainduláskor Osvát és Babits csak fő vonalakban tisztázták a jogkörök felosztását, és ez – Babits kifejezésével élve – „örökös kicsinyes súrlódások”-hoz vezet. A közléseket illetően a döntő szó Osváté, Babits „bizonyos veto jog”-ot kapott, és felhatalmazást, hogy „egyes közleményeket” a Nyugatban ő is elhelyezhet.⁵ Babits azonban úgy érzi, hogy Osvát akadályozza őt ez utóbbi jog gyakorlásában, vagyis „nem őszinte és természetes ellenvetésekkel, hanem valami különös makacssággal és hallgatagsággal” próbálja kikerülni azt, hogy az ő akarata is érvényesüljön. Osvát húzza-halasztja Babits protezsáltjainak megjelenését, a közlésért alacsony honoráriumokat utal ki, de 1923-ban Babitsot arra is presszionálja, hogy kritikába foglalt irodalmi ítéleteit átfogalmazza.⁶

A „konfliktuskezelés” rituáléja hamar kialakul: Babits előbb csak barátainak panaszkodik, majd levelet ír, telefonál vagy felkerekedik, hogy szembe-ítse Osvátot a helyzet tarthatatlanságával. Időnként e tisztázó beszélgetések során – mint tudjuk, minden tisztázó beszélgetés reménytelen – utolsó érvként Babits még hozzáteszi, hogy további „okoskodás” esetén levéteti a lapról a nevét, mire Osvát általában visszavonulót fúj. Aztán megjegyzéseket tesz Babitsra a háta mögött, és folytatódik kettejük vitája a közlési elvekről, az írásokban szereplő jelzőkről, e jelzők jelentésárnyalatairól – a már ismert fárasztásos technikával. Ez az előbbi interpretáció nyilván nehezen feleltethető meg annak a képnek, amely a Nyugat-szerkesztőkről mint felelős személyiségekről a köztudatban él. Az emberi szimpátiák és antipátiák azonban rejtélyes dolgok.

A húszas évek elején a háború és forradalmak utáni pénz- és anyagihiány tükröződik a lap arculatán, a papír minőségén; 1920-ban csak havonkénti megjelenésre van lehetőség. E csökkentett terjedelemhez is szükséges azonban a megfogvatkozott munkatársi gárda kibővítése. Elek Artúr – akit Osvát a Figyelő rovat gondozásával bíz meg – felkeresi Kodály Zoltánt, hogy

⁵ Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1923. március 12.], illetve Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1923. március 12.] (lásd 1408., 1409.)

⁶ Lásd az előző jegyzetben említett leveleket, valamint BASCH Lóránt *Két literátor* című, a körülményeket feltáró tanulmányát (BASCH 1958, 233–242), illetve SZABÓ Lőrinc: *Kisnapló*. = SZABÓ Lőrinc 2008, 59, 68; GELLÉRT 1954, 177–178, 186–187, GELLÉRT 1958a, 412–414.

legyen a zenei rovat vezetője, a zeneszerző azonban a kérést elhárítja. Elek jár Patthy Károly műfordítónál, Hammerschlag János orgonaművész-zenetörténésznél és Felvinczi Takács Zoltánnál is, akiket szintén közreműködésre kér fel.⁷ Megjegyzendő, hogy Osvát betegeskedései alatt Elek a lapszámok összeállításában is részt vesz.

A régi Nyugat népszerűségét többféle kezdeményezéssel próbálják visszaszerezni. 1922 decemberében Pütkösti Andor vezetésével indul Az Írók Bemutató Színháza az Eskü tér (ma Március 15. tér) 1. szám alatt, ahol az elkövetkező három hónapban a folyóirathoz kötődő szerzők kamaradarabjai kerülnek színpadra. 1923. március–áprilisában a Zeneakadémia kamaratermében tartanak előadásokat a 19. század kultúrelétéről. 1924 januárjában a Nyugat új matinéit népszerűsítik, a *Költők délelőtti*e után az elbeszélők, a drámaírók, a fiatal írók és a kritikusok következnek, végül egyedül a *Költők délelőtti*jét sikerül megrendezni február 17-én a Fővárosi Operettszínházban. De egyetlen alkalom után véget ér az az előadás-sorozat is, amelyet 1925-re a Renaissance Színházba hirdetnek meg. Ezeknek a rendezvényeknek fő vonzereje talán az volt, hogy a Nyugat előfizetői a jegyeket kedvezményesen vehették meg, a kiadóhivatal elképzelése szerint a színházi költségek az új előfizetésekből térültek volna meg. 1924 decemberében a Nyugat reprezentatív könyvesboltot nyit az Andrassy út 6. szám alatt, Osvát Ernőné mellett Osvát Kálmán felesége, Bak Zsuzsa dolgozik egy ideig az üzletben.

A húszas éveket a jubileumi és emlékszámok sokasága jellemzi. Király György halála után 1922 májusában igényes és átfogó összeállítással tisztelegnek a kiváló esszéista előtt. Az 1923-as első számot a Petőfi Sándor-centenáriumnak szentelik, a harmadik számban Madách Imréről emlékeznek meg. Az 1923-as év legnagyobb Nyugat-rendezvényének a Vígszínház ad otthont május 27-én: Osvát Ernő negyedszázados irodalmi működését ünneplik, a jubileumra beérkezett írásokat kettős lapszámban és díszes könyvben is kiadják. Ezzel párhuzamosan egy új versantológiát is hirdetnek, de a terv nem valósul meg (lásd 1412.). 1923. november 18-án a helyszín ismét a Vígszínház, ezúttal Ady Endrére emlékeznek, a rendező Osvát Ernő, a bevételt a költő síremlékének költségeire fordítják. 1926–1928-ban az első Nyugat-nemzedékből többen is szerzői estet tartanak: a Gellért Oszkár-, Tersánszky Józsi Jenő-, Babits Mihály-, Karinthy Frigyes-, Kassák Lajos-, Móricz Zsigmond- és Révész Béla-esteken elhangzottak egy része a folyóiratban is olvasható, közben 1926. december 20-án a Nyugat a következő év januárjától esedékes huszadik évfolyamát ünnepli.

⁷ Elek Artúr naptára, 1920. január 13., 21., február 16., március 27.

1924-ben Móricz-, Babits- és Ignóus-szám készül, a Nyugat-szerkesztőknek „protokoll szerint” járó összeállításokat 1928 áprilisában Gellért Oszkár (szűk körű) köszöntése zárja. Kelevéz Ágnes mutatott rá, hogy e számokban „a résztvevők leginkább nem áttekintő, szakmai szempontú elemzéssel, hanem egyszerűen a megszólalás tényével legitimálják az ünnepeelt alkotók teljesítményét mint kiemelkedő értéket”, jelenlétiük így legtöbbször jelképes.⁸ Az 1928. november 16-i szám címlapja gyászkeretben jelenik meg, az írásokkal az elhunyt Tóth Árpád előtt tisztelegnek, december 1-jén Kaffka Margit halálának tizedik évfordulójáról emlékeznek meg.

A Nyugaton már 1920 második felében részvénytársaság létrehozatalán fáradoznak, a Nyugat Kiadó és Irodalmi Részvénytársaság 1921. április elején alakul meg. A húszas évekből szórványosan fennmaradt vállalati dokumentumokat Buda Attila rendszerezte,⁹ a részvénytársaságokból levonható legfontosabb következtetés az, hogy a befektetők az 1920-as évek első felében ugyan évente váltják egymást, Fenyő Miksa azonban ügyes politikával a részvények számottevő részét mindig megtartja magának – vagyis, tehetjük hozzá, jobb időkre várva próbálja átmenteni a Nyugat-szellemiséget.

1925-ben hosszabb távra is finánciális biztonságot ígérő fejleménynek látszik, hogy a Genius Könyvkiadó Rt. megvásárolja a Nyugat-részvények felét, és képviselői a Nyugat Rt. igazgatótanácsában és felügyelőbizottságában is helyet kapnak.¹⁰ A Genius a befektetésekért cserébe azt várja a folyóirattól, hogy figyelemfelkeltő akciókkal, újító kezdeményezésekkel lendítse fel üzletmenetét. 1925. június közepén szinte napra pontosan ugyanakkor, amikor a Genius vezetői belépnek a Nyugat Rt.-hez, újjáalakul a Vörösmarty Akadémia, amelynek minden tagja – Herczeg Ferenc kivételével – a Nyugathoz (is) kötődő író (ezúttal Osvátot is bevásárolják). Az alakuló ülésen Gellért Oszkár előterjeszti a szerkesztőség kérését, hogy az akadémia kérjen fel három-három bírálót a Nyugat novella- és tanulmány pályázatára. Az akadémia az első pályázatra bírálóként Gellért Oszkárt, Kosztolányi Dezsőt és Osvát Ernőt, a másodikra Babits Mihályt, Osvát Ernőt és Schöpflin Aladárt küldi ki.¹¹ A pályázati felhívások augusztus 1-jén jelennek meg. (A novellapályázatot 1926-ban megismétlik.)

Az 1925. szeptember 1-jei szám élén hirdetik „a Nyugat új korszakát” (213–214), október 1-jével a szerkesztőség és a kiadóhivatal az Ilka utca 31.

⁸ KELEVÉZ 2009, 66, 67.

⁹ BUDA 2000, 66–71, 74–75.

¹⁰ BUDA 2000, 76–77.

¹¹ A Vörösmarty Akadémia közleményei. = Nyugat, 1925. július 1., 100.

szám alá, a Genius Könyvkiadó Rt. székházába költözik, a lapot mostantól a Hungária Hírlapnyomdában állítják elő, és a nyári összevont számok után visszatérnek a kéthetenkénti megjelenéshez. Gellért Oszkár szerint a Genius Kiadótól jött a felkérés, hogy új olvasók megnyerése érdekében „ne csupán irodalmi, hanem olyan társadalmi kérdésekkel is foglalkozzanak, melyek a nagyközönséget az irodalomnál is jobban érdeklik” – Osvát ennek az igénynek eleget téve találta ki a házasság válságáról szóló ankétot.¹² A kényszerezettség már a téma megfogalmazásából is érződik, a hozzászólásokból valódi vita nem alakul ki, az ankét érdektelenségbe fullad. Ignotus *Teremtő indiskréció* című, személyes érintettséget panaszló cikkével indul az újabb vita 1927 februárjában. Egy év múlva a drámaírás válságával foglalkoznak, de a szerzők evidenciákat ismételnek el, vagy főként saját magukról (és sérelmeikről) beszélnek.

A *Nyugat új korszakát* beharangozó cikkben a nagyívű és hangzatos tervek tulajdonképpen a hiányt palástolják. A szerkesztőknek igazuk van abban, hogy a modern magyar irodalom szinte összes jelentékeny írója egykoron a Nyugaton találhatta meg a kifejlődés szabadságát (ők a húszas években újból nagyszerű, sőt nagyszabású prózával vonják magukra a figyelmet). Ugyanakkor „a fiatal erők keresése”, a kritikai szellem újjáélesztésének hangsúlyozása jelzi, hogy a Nyugaton a húszas évek közepére a fiatalokból még nem sikerült olyan szerzőgárdát megformálnia, mint ahogy az másfél évtizeddel korábban történt. A Nyugat elzárkózással nem vádolható. A húszas években többtucatnyi költő mutatkozik be a folyóirat hasábjain – és ma már a nevükre sem emlékszik senki. Fájóbb mulasztás, hogy a Nyugat elidegeníti magától a *feltétlen* tehetségeket is: Szabó Lőrinc Az Est-lapokat, a hírlapírást, Németh László – az 1925. évi novellapályázat első helyezettje – az önálló utat választja. József Attilától *megalázóan* kevés verset közölnek például Erdélyi Józseffel, Fenyő Lászlóval vagy Marconnay Tiborral összehasonlítva. Kenyeres Zoltán „keserű szarkazmussal” – és joggal – jegyezte meg, hogy József Attila „a hibaszálalék Osvát munkájában”.¹³ Talán egyedül Illyés Gyula az, aki okos alkalmazkodóképességgel a szerkesztők szimpátiáját megnyeri.

A tehetséges fiatalok sokszor nehezen kezelhetőek – éppen azért, mert tehetségesek: szabálytalanok, őszinték és öntudatosak. Osvát a húszas években – részben betegsége miatt is – már képtelen arra, hogy a régi elszántsággal gyakorolja tehetséggondozói „munkakörét”, utolsó éveiben már csak a fo-

¹² GELLÉRT 1962, 41.

¹³ KENYERES 2004, 70.

lyóiratot szerkeszti, és nem az „embereket”.¹⁴ Babits konfliktusai a fiatalokkal másfajta: ő túlzott hűséget, feltétlen tiszteletet, már-már nézetazonosságot vár el tanítványaitól; Szabó Lőrinchez, Komjáthy Aladárhoz, Sárközi Györgyhöz való viszonyulását érzelmi konfliktusok nehezítik vagy lehetetlenné teszik el.¹⁵

Gellért Oszkár emlékezései szerint 1928 novemberében a Genius Könyvkiadó könyvtárát és minden jogosítványát eladta a Lantos-könyvkereskedésnek: Lantos Adolf „a Nyugatot is át akarta venni, de úgy, hogy megindítandó magazinjában mindössze egy ívnyi terjedelmet biztosított volna a Nyugat íróinak. Fenyő Miksa közbelépésére ezt sikerült megakadályozni, s a Genius a Nyugatot, amely úgyszólván tehertétel volt, kikapcsolta az adásvételi ügyletből. [...] a Nyugat anyagi gondjai ismét Fenyőre szakadtak” – olvashatjuk Gellért Oszkárnál,¹⁶ s utóbbi megjegyzése minden bizonnyal azt jelenti, hogy Fenyő saját pénzéből, illetve kölcsönökből megvásárolja a Nyugat-részvényeket, és ezzel – miként a Hatvany Lajossal történt 1912-es szakítás utáni években – ismét ő lesz a lap tulajdonosa.

Fenyő nyilván korábban is részt vállalt a szerkesztőségen belüli konfliktusok feloldásában, az Osvát és Babits közötti szakítást azonban nem tudja megakadályozni. 1929 márciusában Babits bejelenti, hogy „döntő szót óhajt biztosítani a maga számára” a tanulmányok, a versek és a kritikák közlését illetően, Gellért és Osvát csak a prózát szerkeszthetnék – Osvát erre (értetthető módon) kategorikus nemmel felel.¹⁷ Elek Artúr március 31-én (vasárnap) a következőket jegyzi fel naptárában: „Fenyő szerint kedden dől el a Babits-kérdés. Ő nyugodtan néz elébe. A Nyugatnak – mondotta rezignáltan – már semmi sem árthat.”

Babits az 1929. április 16-i számmal lemond szerkesztői tisztéről. Mind ebben régi és új sértődések akkumulálódnak – az újabbak közül fontos, hogy Babitsot Kassák Lajos megvalósult, illetve csak tervezett Nyugat-publikációi rendkívüli módon frusztrálják, képletes összeesküvést lát Osvát és Kassák együttműködésében.¹⁸ Másfelől Babitsot újjólag szirénhangok hívják a Napkelet felé, Tormay Cécile megüzeni neki, hogy „a legnagyobb mértékben

¹⁴ Molnár Ferenc írta *Tíz igen rövid tanulság...* című Osvát-köszöntőjében: „Tőle tanultam: a jó szerkesztő nem a lapot, hanem az írókat szerkeszti.” = *Nyugat*, 1923. június 1–16., 740.

¹⁵ Lásd például Babits Mihály *Fiatalok* című „sértődött” cikkét = *Nyugat*, 1924. február 1., 160–166. – A konfliktus háttéréről, Babitsné intrikus természetéről lásd Szabó Lőrinc *B. I.* című visszaemlékezését = SZABÓ Lőrinc 2001, 302–307, 470–472.

¹⁶ GELLÉRT 1962, 109.

¹⁷ GELLÉRT 1962, 109, illetve GELLÉRT 1954, 32–33, 188.

¹⁸ IGNOTUS Pál 1973, 412–419; NÉMEDINÉ 2000, 65–80.

óhajtandónak” tartaná közreműködését a folyóiratukban.¹⁹ Nem mellékes szempont az sem, hogy Babits évek óta tervezgeti önálló folyóirat indítását, mostani, 1929-es lapja a *Halálfiái* nyomán a Viharágyú nevet kapná.²⁰

Úgy tűnik, hogy mégiscsak az ereje teljében lévő Osvát Ernő volt a biztosító a Nyugatnál összpontosuló, de alapvetően különböző művészi törekvések együtt-tartásának. Amikor ez az erő elvész, kitartó hívei is önálló utakon, lapalapításon gondolkodnak – még ő maga is, de az 1928–1929 fordulóján Bizalmas címmel tervezett lapban ő csak egy volna a hét munkatárs közül.²¹

Németh László visszaemlékezése szerint 1929 őszén egy este Babitscsal és Sárközi Györggyel hármásban találkoztak, és az Osváttól elszenvedett sérelmeket lajstromozták: „A panaszok fölújultak, s egy új folyóirat terve is felvetődött. Úgy mentünk szét, mint akiket a közös harag megkönnyített. Másnap reggel kinyitom az újságot: Osvát Ernő a lánya holtteste fölött öngyilkos lett. Amikor mi szidtuk, talán a lánya fuldoklását nézte, vagy a redőnyt eresztette le, hogy ne lássák, amíg szívébe ereszti a golyót. Nagy ember volt, mégiscsak nagy ember volt. A halálával is megszegyenített. Szégyenkezésemmel gyászoltam őt; ez volt a leghozzáillőbb gyász.”²²

* * *

Az elkövetkező napokban többféle elképzelés is körvonalazódik, hogy Osvát halála után kik szerkesszék a Nyugatot, de Osvát „végakarátát”, miszerint Ignotust hívják haza Bécsből, és Gellérrtel vegye át a lapot, senki sem akarja valóra váltani. Ignotus hazaköltöztetése megoldhatatlan anyagi terhet róna a vállalatra, de többen tartanak is Ignotus visszatértétől, legfőképpen Gellért.²³

Móricz már november 1-jén találkozik Babitscsal, és elhatározzák, hogy a Nyugatot, Móricz szavaival, „meg kell szerezni”.²⁴ Móricz a folyóiratot ekkor még Babits égisze alatt gondolja el (Babitsot mindenekelőtt Fenyő kapacitálja), azonban néhány nappal később, Gellért és a Pannonia asztaltársaság rábeszélésére Móricz már úgy érzi, hogy ő volna hivatott a vezetésre. Féléves

¹⁹ Rédey Tivadar – Babits Mihálynak. [Budapest, 1929. május 17.] = „*Engem nem látott senki még*”, 2/199–202, i. h. 200.

²⁰ BASCH 1960, 97–98.

²¹ GELLÉRT 1962, 110–111.

²² NÉMETH 1977, 1/384.

²³ MÓRICZ Virág 1979, 363.

²⁴ MÓRICZ Zsigmond 2012, 606. – A tárgyalások menetéről lásd 604–645.

programot és éves költségvetést készít, tájékozik a szerkesztőségben, átnézi a könyvelést, és november 6-án délutánra találkozót kér Fenyőtől.

Babits a fejleményekről értesülve szembesül azzal, hogy „ha Móricz egyedül szerkesztené a Nyugatot, abban neki többé nem volna helye”, befektetni való pénze viszont nincs. „»Én nem maradhatok *organum* nélkül. Nem is tudom, mitévő legyek. Tormay Cécile karjaiba vessem magam? Annak minden vágya régóta ez.« [...] Elborult arccal, sötéten nézett maga elé” – idézte fel Babits lelkiállapotát Basch Lóránt. Babits november 5-én elfogadja a Basch által felajánlott „kamatmentes baráti kölcsönt”, amellyel bizonyíthatja, hogy komolyak a Nyugat átvételére vonatkozó szándékai.²⁵

Mindez Fenyő számára több mint ígéretes: a Nyugat birtoklására vonatkozó készletet, mint a régi szép időkben, ismét személyes küldetés formájában jelentkezik. Egykor Hatvány, az ország letehetősebb irodalmi mecénása küzdött a jogokért, most az egyik legismertebb prózaíró és a legtekintélyesebb költő (mögötte az ország leggazdagabb irodalmi alapítványával) vetélkednek. A bonyolult tárgyalássorozat eredményeként Babits, Móricz és Fenyő szindikátust alakítanak, amely elviekben világos helyzetet teremt: a Fenyő tulajdonában lévő mintegy 3000 Nyugat-részvényt egyenlő részekre osztják, a lap anyagi ügyeit érintő döntéseket többségi alapon hozzák meg, vagyis az válik határozattá, amiben legalább ketten egyetértenek.²⁶ Gellért Oszkár a kiadóhivatalt ezentúl alkalmazottként irányítja. Egy ideig mindenki úgy érezheti, hogy megtalálta a számítását.

Kivéve Ignotust, akinek a nevét Fenyő javaslatára leveszik a címlapról.²⁷ Az eljárás jogszerűségéhez kétség nem férhet, és később Ignotus végkielégítését is kifizetik. Reichard Piroska emlékei szerint Babits a következőképpen akarta feltüntetni szerkesztőelődeiket a Nyugat címlapján: „Alapította Ignotus, szerkesztette Osvát Ernő.” A szerencsétlen képzettársításra Gellért Oszkár figyelmeztetett: „az Istenért, csak nem akarja Ignotust kriptába zárni... Így került le OE neve is.”²⁸

Kosztolánczy Tibor – Nemeskéri Erika

²⁵ BASCH 1960, 98.

²⁶ Móricz Zsigmond – Fenyő Miksának. [Budapest, 1929. november 21.] = *Móricz Zsigmond, a Nyugat szerkesztője*, 8–9.

²⁷ FENYŐ 1930, 181.

²⁸ PIM V. 4138/34/1.

• 1920 •

1369. SCHÖPFLIN ALADÁR – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1920 elején]

Kedves Barátom,

Malonyay Magyar népművészet cz. könyve csak néhány hét múlva kerül haza a könyvkötőtől. Bolti ára a II. és III. kötetnek 100, a IV. köteté 120 K. lesz. (Az első kötet teljesen elfogyott s nem is lesz kapható.) Ebből az árból, ha jól megy 25% engedményt tudnék kieszközölni. Így tehát még mindig jutányosabb megvenni a múltkor említett példányt 66 koronáért.

Ha nem csalódom, a könyvre Erzsikének¹ van szüksége iparművészeti motívumok czéljára. Felhívom a figyelmét arra, hogy ilyen motívumot igen nagy mennyiséget találhat a Nemzeti Múzeum néprajzi osztályában, a mely a városligeti iparcarnok Hermina-úti részében van; rajzok, fotografiák és kész tárgyak igen becses anyaga van ott s tanulmányozás, lerajzolás stb. czéljára szívesen rendelkezésre bocsátják. Ha érdekli a dolog, alkalmilag nézzen be oda, hivatkozzék dr. Semayer² vagy dr. Györffy³ urak előtt én reám és ők bizonyosan készségesen a kezére fognak járni.

A kéziratot itt küldöm.

Szeretettel üdvözöl igaz híved

Schöpflin

Mellékelve küldök egy kézirat-csomót, egy fiatal költő verseit. Nézetem szerint, ha nem is közölhetők ép[p]en ezek a Nyugatban, van bennük figyelemre méltó s érdemes volna szerzőjük iránt érdeklődni.⁴

K: OSZK Kt. Fond 253/858.

Malonyay Dezső (1866–1916) író, művészettörténész *A magyar nép művészete* című ötkötetes munkáját 1907-től adta ki a Franklin Társulat (2. köt. 1909, 3. köt. 1911, 4. köt. 1912, 5. köt. 1922), az első négy kötet külön-külön 24 koronába került. Idővel az el nem kelt példányokat – az inflációt követve – újraárazták; a Corvina 1920 januárjában a 2–4. kötetet fűzve 240 koronáért, kötve 390 koronáért hirdette,

ez nagyságrendileg megfelel a Schöpflin által említett áraknak. (Az 5. kötet bolti ára 1922 tavaszán már 2200 korona lett.)

¹ Talán Fónagy Erzsébetről, Osvát unokahúgáról van szó (életrajzi adatait nem ismerjük).

² Semayer Vilibald (1868–1928) antropológus-néprajztudós, 1920-ig a Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi osztályának vezetője.

³ Györfly István (1884–1939) etnográfus, 1919 és 1934 között a néprajzi tár igazgató-őre.

⁴ Schöpflin többször is felhívta Osvát figyelmét ígéretes szerzőkre.

1370. OSVÁT ERNŐ – HELLER BERNÁTNAK

Budapest, 1920 február 19-én
[Budapest, 1920. február 19.]

Igen tisztelt Uram!

Folyóiratunk kötelességének tartja, hogy Goldzicher¹ Ignácra jubileuma alkalmából megemlékezzék: hogy ezt méltón tehesse, Önt kéri e-cikk [!] megírására. – Méltóztassék bennünket értesíteni, remélhetjük-e, hogy e cikket (tetszése szerint rövidebben vagy hosszabban, méltatás, emlékezés, portré, életrajz vagy tanulmány formájában) hajlandó leírni a Nyugat számára – mely más írásait is mindenkor nagy örömmel venné – lehetőleg április 1-ig megírni. –

Tisztelettel

Osvát Ernő

K: a kézirat a Honterus Antikvárium és Aukciósház 2008. december 12-i aukcióján szerepelt; közlésünk alapja a levélről készült digitális másolat – Levélpapírfejléc (2.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépírat, autográf aláírással.

Heller Bernát (1871–1943) orientalista, irodalomtörténész, 1922 és 1931 között az Országos Rabbiképző Intézet tanára.

Goldzicher Ignác (1850–1921) orientalista, az Országos Rabbiképző Intézet tanára 1920-ban ünnepelte 70. születésnapját – a kért megemlékezés nem készült el.

¹ a név javított, de korrigált formájában is hibás

1371. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

920. feb. 24.
[Budapest, 1920. február 24.]

Igen tisztelt Uram,

még mindig nem bírok kimozdulni a lábammal s nem tudom, hogy, mint akartam, holnap is meg merjem kockáztatni s megint napokig benn kuksolni aztán, ha elmérgesítem. Itt küldök egy figyelőt és egy novellát. Azt hiszem, ezt elnagyoltam kissé s nem használtam ki elég becsülettel az anyagot. De most belenéztem magam s inkább később írom át, ha Önnek is az lesz b. véleménye róla. – A regényre való megbeszélést illetőleg, ha nem sértem meg ezzel Szerkesztő urat, teszek egy javaslatot. Ön nem messze lakik, talán este, ha megnevezne egy kávéházat az Aréna úton, tudom, hogy régebben oda járt, akkor ott megbeszélhetnénk az ügyet. Vagy ha még szívesebb lenne és itt a Keleti Kávéházban találkozhatnánk, mely néhány lépés csak ide s elbicegphetek. Közölje Szerkesztő úr, ha elfogadja kérésem ezzel a fiatalemberrel, az időponttal együtt. Én már tudok megoldást a regény anyagi gondoktól mentesítő folytathatására is. Mert hogy apróságokat kell közben írnom, ez hátráltat benne. – Ezúttal is kérem Önt, hogy eltekintene a múlt heti előleg-től s erre a kéziratra kiutalná a tisztelet díjat, mert semmi pénzem.

Vagyok, válaszára várva, legkészebb híve

Tersánszky J. Jenő

[Címzés:]
Nagyságos
Osváth Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest.
Vilmos-Császárt út 51. III.
„Nyugat” szerkesztősége

K: OSZK Kt. Fond 253/882. – Nem postai küldemény.
M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 132.

Az olasz hadifogságból való szabadulása után Tersánszky egészsége többé-kevésbé rendbe jött, de háborús sérülése miatt nehezen járt.

A Nyugatban legközelebb Henry Barbusse *Világosság* című regényéről jelent meg figyelője az 1920. márciusi számban (327–329), *Heródes király babonája* címmel novellája a júliusban (663–687); *Rossz szomszédok* című regényét 1921. január 1-től szeptember 16-ig közzölték.

1372. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Pension Beckenbauer

München

febr. 28

[München, 1920. február 28.]

Kedves jó Uram

azóta bizonyosan megkapta már darabom azt a példányát, amelyet Mohácsi¹ irányított címére. Magától értetődően nemcsak kérem, de önre bízom, mit tegyen vele. Én mint írtam elsősorban a Vígszínházra gondoltam, azután a Nemzetire, mondják azonban, hogy Bárdos színháza intim jellegénél fogva a legalkalmasabb volna darabomnak. Hallom, hogy valami Gellért nevű nagyszerű színészük van. Az igaz, hogy a Vígben van egy Varsányi,² <annak> aki viszont a hősnő lelki figuráját étellel tudná kitölteni,³ víziós alakításra képes, amennyire én emlékszem. Németországban csaknem biztosra veszem, hogy színre kerülhetek. Amint a lapokból látja, itt a naturalizmusnak, a színpadon is vége s ahogy itt mondják, többé nem a színpad, a színész kap jelentőséget, hanem: a Wort, a Dichtung.⁴ Különben majd megválnak.

Kivételesen, írjon kérem mégis vagy öt szót. Tudja, mit jelent nekem az ön befolyásolhatatlan és érvényes véleménye. S ha mint hiszem, nem lesz nehezeze lépést tenni darabom érdekében, tegye meg, vagyonilag és pénzügyileg rém rosszul állok. Májusig ugyan még körülbelül futja, de azontúl! Annyit vettünk igénybe rokonai részről, hogy többet, ha még lehetne, ha még kaphatnánk, akkor se lehetne. Állásom nincs, sőt onnan járó pénzem, mint Elemér barátom |írja: |, – ki önnél is járt –, az[t] se kapom meg. Tudják, ismernek, hogy csinálhatják velem.⁵

Mit várhatok Heltaitól,⁶ már nem tudom biztosan, de önre egyetlenül számítok.

Igaz jó híve

Kádár

Pension Beckenbauer
Levelet ajánlva kérek.

[Címzés:]

Nagys.

Osvát Ernő

szerkesztő úrnak

Budapest

Vilmos császár út 51. III.

„Nyugat”

szerkesztősége

Rec.

[Feladói cím:]

Abs: Endre Kádár

Pens. Beckenbauer, München.

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Ajánlott küldemény – A borítékot a német cenzúrahivatal átvizsgálta, az újrázáráshoz használt címke felirata: Auf Grund der Verordnung vom 15. November 1918 (Reichsgesetzblatt S. 1324) geöffnet.

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb: Bp., 1920. márc. 5.

Kádár Endre a fenti és a következő levélben *A szerelem elmege* című színdarbjának sorsát egyengette, művét 1922. április 21-én mutatta be a Bárdos Artúr által vezetett Belvárosi Színház, a női főszereplő Németh Juliska volt. – Gellért Lajos (1885–1963) 1918-tól dolgozott együtt Bárdosékkal.

¹ Mohácsi Jenő

² Varsányi Irén (1877–1932), a Vígszínház első három évtizedének vezető színésznője.

³ javított szó

⁴ Kádár a szöveg, a dikció fontosságát hangsúlyozza – das Wort (*ném.*): szó, szöveg; die Dichtung (*ném.*): költészet.

⁵ Az Est-lapkonszern alkalmazottjaként Kádár biztosabb és jövedelmezőbb állást szeretett volna elnyerni (lásd a következő levelet, illetve az 1158. és 1189. számúakat). – Miklós Elemér (1882–?) tanár, író.

⁶ Heltai Jenő

1373. KÁDÁR ENDRE – OSVÁT ERNŐNEK

Pension Beckenbauer
március 5
München.
[München, 1920. március 5.]

Kedves jó Uram!

Mohácsi¹ az imént beküldötte azt a kommunikét, amely<et> – nyilván olvasta – csak Heltaitól² jöhetett s így meghatottságom mellé alaposan szégyel[[l]tem magam.

Ha tudná azonban az utolsó két esztendőben mennyi kalamitás³ ért: pár hónap előtt apósomnak⁴ 2 ½ kurzuson kellett kifizetni egy svejci frank tartozásom, amiért jótállott értem;

könyvem publikum sikere kútba esett (irodalmi is)⁵

három l:kisebb-: l:nagyobb összegű pénzküldeményünk, amelyet még 1918 végével, illetve 1919 elején, közepén küldtek, még 33–22 frankos kurzuson részben idegenek kezén eltűnt, részben, most fizették vissza koronában s nekem persze frankot kellett letenni e pénzek helyébe. Adósságaim vannak

Az Estnél ígért fizetésem s kombinációm elcsúszott[,] még olyan megbízható barátom is mint Miklós Elemér, vele is úgy jártam, hogy két hónapra kaptam levelét: pár sort, amiből, ügyeim, amiket rábíztam, a legreménytelenebbnek látszottak⁶

megérthet, hogy utolsó levelemben kissé belefáradva, kijött rajtam s pláne a mai körülmények közt, azt kérdeztem vajjon még legjobb embereim egyike: Heltai is, nem un[-]je már, helyesebben van még számomra annyi energiája, hogy érzésképp[en] tenni is tud valamit

...Alaposan rámpirított

Önt arra szeretném megkérni, ajánlottan, „Druckmanuskript”⁷ megjelöléssel küldje vissza darabomat, – hacsak valami színházi okból nincs szüksége rá. Kérem szépen megjegyzéseit ceruzával tegye a megfelelő helyre, mielőtt a német fordítás meglenne, szeretnék egy pár apró javítást tenni, pláne, ha ösztönözne rá.⁸

Ma Révész Bélától kaptam levelet, felvilágosítást kér ittartózkodást [!] illetőleg, ide akar jönni; természetesen azonnal írtam neki.

Önnek mi a terve? Lesz[-]je valami németországi útjából? Úgy hallom, hogy Ignotus jól boldogul Berlinben.

Kaczér [!] Illés kollégám Vasárnap című bécsi szépirodalmi lapja számára dolgozatokat kér tőlem,⁹ udvariasan kitértem előle; minek, nem?

Kíváncsian várom mit csináltak darabom ügyében. Mégegyszer kérem, ha nem nagy teher, ceruzájával tegyen jeleket kéziratomba.

Feleségemmel együtt szívből köszöntöm

Kádár

[Címzés:]

N. Osvát Ernő{...}

szerkeszt{...}

Budapest

Vilmos császár út 51

Nyugat

folyóirat

szerkesztősége

Recomm.

[a posta a levelet a VII. ker. Aréna út 66. címre továbbította]

[Feladói cím:]

Abs: Endre Kádár

Pension Beckenbauer, München.

K: OSZK Kt. Fond 253/787. – Ajánlott küldemény.

Dat.: fpb: a boríték csonka – épb. Bp., 1920. márc. 1_.

Kádár Endre és felesége az 1920-as évek nagyobbik részét Franciaországban töltötték. Feltehetőleg a harmincas évek végén elváltak, Müller (Mihály) Líviát 1940-ben vagy 1941-ben Móricz Miklós vette feleségül. Kádár Endrét 1944-ben elhurcolták, halálának körülményei ismeretlenek.

¹ Mohácsi Jenő

² Nem ismerjük Heltai Jenő közreműködésének részleteit.

³ calamitas (lat.): kár, baj, veszteség

⁴ Müller Frigyes festék- és tintagyáros

⁵ A *Balalajka* című Kádár-regényt 1919 tavaszán az Athenaeum adta ki.

⁶ lásd az előző levelet

⁷ (ném.): nyomdai kézirat

⁸ A *szerelem elmegy* című darabról lásd az előző levelet – a mű német fordításának nem találtuk nyomát.

⁹ Kaczér Illés (1887–1980) újságíró 1918–1919-ben baloldali lapok számára dolgozott, majd elhagyta Magyarországot. A Vasárnap 1920. március végén indult, és az év júliusáig létezett.

1374. SZINI GYULA – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1920 márc 5.
[Budapest, 1920. március 5.]

Kedves Ernőm,

végtelenül sajnálom, hogy ma reggel hiába fárasztottad hozzám Kedélyes Zaklató Öregedet,¹ de az Élet és főként a Szerencse zöld mezején való tusakodásom miatt idegeim oly zaklatottak voltak tegnap, hogy nem tudtam vállalt dolgomnak eleget tenni. Ma, Ernőm, nem vagyok semmivel sem nyugodtabb, de szavamnak [!] akarok állni és holnap, vagyis szombat reggel mindkét könyv recenzióért hozzám jöhet futárod. Biztosan meglesz.

Ölel

Szini Gyula

[Címzés a levélpapír verzóján:]

Nagyságos
Osvát Ernő
úrnak

K: OSZK Kt. Fond 253/874. – Levélpapírfejléc (áthúzva): HETILAPIRÓK ÉS RAJZOLÓK | SZINDIKÁTUSA | VII. KER., RÁKÓCZI-UT 18. SZÁM. [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 19...* – Nem postai küldemény.

Szini Gyula 1920 első félévében három figyelőt írt a Nyugatnak: Babits Mihály *Karácsonyi Madonna* című kötetéről (1920. március, 322–323), Nagy Lajos *Fiatl emberek* című könyvéről (1920. május, 540) és Moly Tamás *Kalandok és kalandorok* című novellagyűjteményéről (1920. június, 638). Babits munkáját a júniusi számban Kuncz Aladár újólag és Szininél hosszabban méltatta (636–638).

¹ Minden bizonnyal Szabó bácsiról, a Nyugat hivatalsegédjéről van szó (lásd 1410.).

1375. BARTA LAJOS – OSVÁT ERNŐNEK

1920 III/6.

[Todtmoos, 1920. március 6.]

Kedves Szerkesztő úr!

Szerencsésen megérkeztünk ide. A zsebemben találtam a dohányjegyemet. Itt küldöm! Mire ideértünk, persze fölmentek az árak. Németországon most megy végig egy drágulási hullám. Itt a természet nagyon szép, hogy nekünk jó lesz-e, nem tudom még. Egyelőre egy nagy szobát tudtunk csak kapni, mihelyt ürül, kapunk két kisebbet. Fizatunk hárman napi 35 márkát. Enni nagyon bőven adnak. A német lapokat olvasom itt. Isten vele, üdvözlöm a feleségemmel együtt

jó híve

Barta Lajos

Badischer Schwarzwald
Todtmoos 5
Hotel Löwen [!]

K: OSZK Kt. Fond 253/715.

Bartát a proletárdiktatúra bukása után félévi börtönbüntetésre ítélték, családjával 1920 januárjában hagyta el az országot. A fekete-erdőbeli Todtmoost azért választotta első lakhelyéül, mert fordítójának, Stefan I. Kleinnek a közelében akart lenni. (Lásd CSAPLÁR 1973, 96.) Hamarosan azonban Berlinbe költözött – majd Bukarest, Bécs, Pozsony és London lettek 1946-ig tartó emigrációjának főbb állomásai.

1376. BECK Ö. FÜLÖP – OSVÁT ERNŐNEK

Berlin 920. III. 7

[Berlin, 1920. március 7.]

Kedves Ernő!

Bécsben néhány napot töltöttem, Leipzigban majdnem egy hetet. Harmadnapja vagyok Berlinben. Eddig csak a kis Schwarz-ot kerestem fel, kit

rossz állapotban találtam. Most ép[pen] őt várom, hogy együtt menjünk el az ő kiállításába, a mely még nem zárult. Jól vagyok. Szívből üdvözl, feleségednek kezét csókolom

Fülöp

Nem lehetnék valahogyan szolgálatára Ő Nagysága kis hűgának, Öt-
vös Böskének, ki szeretett volna idejönni? Ez esetben hamar táviratozzatok,
mert csak 10 napig maradok még. Cím: Hauptpostlagernd.¹ Azután Leip-
zigba megyek vissza.

Ölel

F

[Címzés:]

Nagys.

Osvát Ernő

szerkesztő úrnak

Budapest

VII Aréna út 66

K: OSZK Kt. Fond 253/717. – I. Vilmos császár berlini emlékművét ábrázoló képeslapon.

Dat.: fpb: Berlin, 1920. márc. 8. – épb: nincs.

Willy Schwarz grafikussal, aki a Simplicissimus számára is dolgozott, Beck Ö. Fülöp még az 1890-es évek végén, Münchenben ismerkedett meg (lásd BECK Ö. 1957, 217, 245–247).

¹ Hauptpostlagernd (*ném.*): főpostán maradó (küldemény)

1377. BECK Ö. FÜLÖP ÉS WILLY SCHWARZ – OSVÁT ERNŐNEK

[Berlin, 1920. március 21.]

Szívből üdvözl Ő Nagyságának kezét csókolom

Fülöp

Besten Gruss unbekannterweise

W. Schwarz

[Címzés:]
Nagys.
Osvát Ernő
szerkesztő úrnak
Budapest
VII. Aréna út 66

K: OSZK Kt. Fond 253/717. – A Berlini Állami Múzeum egyik antik szobrát ábrázoló képeslap verzóján – Ceruzairás.

Dat.: fpb: Berlin, 1920. márc. 21. – épb: nincs.

Osvátot „ismeretlenül üdvözlí” az előző üzenetben is említett grafikus, Willy Schwarz.

1378. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1920. tavasz–nyár]

A legnagyobb sietségben!

Kedves, Szeretett, Szerkesztő Úr!

Berzsenyi I:azon: I verseit keresztrel jelöltem, amelyeket kiválogatnék. Drága Uram, légy szíves tégy <egy ilyen> kört (O) azok mellé, amelyeket bevegyek.

Roppantul sok a dolgom!

Nem tudom Turcsányi megírta[-]e már cikkét a Nevetőkről. (Vállalkozott reá.)¹

Szeretettel ölel:

Milán

K: PIM V. 4140/577/5. (Füst Milán-hagyaték) – A tépett papíron található ceruzairás ugyan hevenyészett benyomást kelt, valószínűleg mégis elküldött (és viszsza kapott) levélről van szó.

M: FMÖL, 67. – [Budapest, 1920. tavasz–nyár]

A Berzsenyi Dániel *Válogatott versei* című díszes könyv 1921-ben jelent meg (Bp., Kellner István kiadása). Füst Milán bevezető tanulmánya a Nyugatban is helyet

kapott (*Berzsenyi Dániel.* = 1920. november, 1020–1027. – a szöveg végén található dátum: Budapest, 1920. július 17.).

Osvát véleménye Füst naplójában olvasható: „a Berzsenyi-tanulmányban nincs portré... Berzsenyiről, mint izzó élményemről kellett volna írni... Ezek a megjegyzések a kompozíció peremére írt rajzok s maga a kompozíció helye üresen maradt.” (Lásd FÜST 1999, 1/590.)

¹ A Füst-kisregényt az Athenaeum adta ki 1920 kora tavaszán, Turcsányi Elek (1889–1944) kritikáját *Füst Milán könyvéről* címmel a Nyugat 1920. júliusi számában közzölték (737–738).

1379. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1920. kora nyár – 1922. kora nyár]

Igen tisztelt, kedves Osvát Úr!

A mellékelt cédulára jegyeztem fel azoknak a könyveknek a címét, a melyeket a nyáron el szeretnék olvasni. Ha ezek közül egyik vagy másik megvan, kikölcsönzésükkel megörvendeztetne. Talán méltóztatnék Czollnernek [!] megtelefonozni (Tel. József 22-52.),¹ hogy hová és mikor küldhetek értük?

A Nyugat-okat megkaptam; nagyon köszönöm.
Tisztelő igaz híve

Ambrus.

K: MTA KIK Ms 6171/23. (Aczél György-kéziratgyűjtemény) – Levélpapírfejléc: NEMZETI SZÍNHÁZ.

A fejléc fölött az 1919 végétől használatos címer nyomata látható – Ambrus 1922 júliusáig igazgatta a Nemzeti Színházat.

¹ A megadott telefonszám a Nemzeti Színházé volt, Czollner Béla a húszas évek elején dolgozott titkárként Ambrus mellett.

1380. KNAPP MIKSA – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1920. június 30.
[Budapest, 1920. június 30.]

Nagyságos
Osvát Ernő úrnak,
Budapest

A közöttünk létrejött alkalmaztatási szerződését, illetve a „Nyugat”-nál betöltött állását 1920. július hó 1. napjától kezdődőleg 6 azaz Hat hónapra ezennel felmondom és vagyok
kiváló tisztelettel

Knapp Miksa

K: OSZK Kt. Fond 253/686. – Levélpapírfejléc (2.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat, autográf aláírással.

A Nyugat 1920-as újraindulását Knapp Miksa kereskedő, ez idő tájt a Magyar Fémbehozatali és Kereskedelmi Rt. ügyvezető igazgatója pénzelte, aki azonban nem volt érdekelt a Nyugat hosszú távú finanszírozásában. Fenyő Miksa már 1920 nyarán azt tervezte, hogy a Nyugatot újból részvénytársasággá alakítják – az Osvátnak küldött felmondás ezzel állhatott kapcsolatban, és csak formális volt. A Nyugat Rt. megalkotására 1921 áprilisában került sor.

1381. OSVÁT ERNŐ – KORCSMÁROS NÁNDORNAK

[Budapest, 1920. augusztus 1-ig]

Kedves Tisztelt Uram,

Lányi Gézáné úrnő az én kérésemre és rábeszélésemre keresi Önt fel, bizonyos vagyok benne, hogy Ön mindent megtesz és nemcsak megtudja majd nyugtatni, de el is intézi az ügyét.

Tisztelő híve

Osvát Ernő

K: OSZK Kt. Fond 191/160. (Korcsmáros Nándor-hagyaték) – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege és a rajta található nyomdahiba megegyezik az 1229. számú üzenetnél felsoroltakéval – Ceruzáírás.

Korcsmáros (Reich) Nándor (1883–1959) író-újságíró, színingazgató közbenjárására Lányi Viktor Géza ügyében volt szükség. Lányit a proletárdiktatúra idején először katonai feladatokkal bízták meg, majd Reinitz Béla mellett a zenei direktóriumban működött, a bukás után több hónapra börtönbe került. Korcsmáros hagyatékában megtalálható Lányi Viktor Gézáné Fodor Erzsébet 1920. augusztus 25-i levele, amelyben köszönetet mond Korcsmárosnak, hogy „oly nagyszerű eredménnyel járt el ismét” férje dolgában, majd Lányiné így folytatja: „Ezek után most már nyugodt vagyok, nem kell örökösen rettegnem, hogy mikor szakítják el tőlem az uramat” (OSZK Kt. Fond 191/149.).

Elek Artúr 1920. évi naptára szerint (OSZK Kt. Quart. Hung. 4092.) Osvát augusztus 1-jén elutazott Budapestről – szabadságra ment, de megbetegedett, és augusztus második hetétől a miskolci kórházban ápolták majdnem két hónapig, így kérését még elutazása előtt fogalmazta meg.

1382. OSVÁT ERNŐ – FÜST MILÁNNAK

[Miskolc, 1920. szeptember 26.]

Milán, miért nem jössz el hozzám?

Osvát

[Címzés:]
Dr Füst Milán
Budapest
Angyal utca 29.

K: PIM V. 4140/436/2. (Füst Milán-hagyaték) – Távirat.
Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.
M: SZILÁGYI 2000, 178.

Osvát Ernőt 1920 őszén Miskolcon, majd Budapesten kórházban ápolták, Füst Milán meglátogatta Miskolcon is. Osvát állapotáról Tóth Árpád ekként számolt be Nagy Zoltánnak írott 1920. október 25-i levelében: „Osvát Miskolcon nagybetegen feküdt, kétszer végeztek rajta veseoperációt, rosszul, úgy hogy majdnem elvázott. Most az Irgalmasoknál fekszik, itt Budán, a napokban meglátogatom. Azt mondják, nagyon rosszul néz ki, lefogyott, gyenge.” (Lásd TÁL, 226.)

• 1921 •

1383. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1921. március]

Drága, jó, kedves Szerkesztő Úr,

vagy hogy is szólítsalak bensőségebben ez után a nehéz két éjszaka után! – A darabról van szó! – Ezt a darabot nehezen és kedvtelenül írtam, – sokszor megakadtam vele; – úgy látszik az akarat írta s nem a szenvedély, vagy az ösztön. Gyanús volt nekem a dolog már régen, hogy nem lázasan dolgozom rajta, – sokat nyögök, sokszor megakadok. – Tizenegyszer írni egy felvonást, – nálam valóban rossz jel! (A második felvonást csak egyszer írtam s jól esett írnom.) És az a különös: – az első és harmadik felvonás terve pontosan készen volt, – a második és negyedik felvonás lehetőségei üresen tátogtak, – behunytam a szemem s írtam a szabad hallucináció sűgása után – s talán ebben a két felvonásban van valami igaz. Mert a többi gyalázatosan rossz. – Oly rossz, hogy, ha ez után akarna valaki megítélni, – azt kellene hinnie, hogy fogalmam sincs róla, hogyan kell drámát írni. (A két „jó” felvonás sem különösen jó!) – Hogy hogyan jöttem erre rá, most itt nem részletezem, – majd elmondom. De, – hogy rossz: – megdönthetetlen. Egy pillanatban megvilágosodott az elmém: m[i]ért is vagyok oly kedvetlen! – Természetesen, hogy milyen érzések között élek már két nap óta, mondanom sem kell! – Egyszer el is nevettem magam: – ilyen kis fejjel, – gondoltam, – nem lehet nagy műveket írni! – Ez születési hiba. – Csak kicsiket, – ha ugyan érdemes.

A lelkem legmélyén mindig volt valami neheztelés-féle ellened, hogy verseimet nem becsülted annyira, ahogy megérdemelnék. Ez a neheztelés most egészen feloldódott. – Nemrég a verseimet újból rendeztem: – s igen megutáltam őket s mindenkinek igazat adtam magamban, aki nem szerette <ezt> |:ezeket:| a tisztátlanul szenvedélyes, sokszor modoros, sohasem kristályos megnyilvánulásokat. Hogy ebben az amorf tömegben van szép is, – meg tudom állapítani, – egyik-másik kis munka tisztább, – persze, van jobb is. – Azonban: – ezeket is csak azoknak ajánlom, aki sok utálatos szemétből hajlandó kibogarászni valami kevés élvezeteset. – A Nevetőket sem becsül-

ted valami sokra,¹ – emlékezem, a Déry Liáját² többre tartottad s ez akkor fájt. – Ma már ez sem fájt. Eszemben sincs azt hinni, hogy ez valami jó munka. Nyugodt előadással, szélesebb elbeszélő hangon, elhallgatással, <kiteljesít. > teljesebb képet lehet valamiről festeni, mint izgatott részletezéssel, – amely sohasem eléggé szemléltető. Hogy embereknek tetszett: – az idegbaj tetszett benne, amely kedvencük nékik is! Neurotikus írás – s ez sem³ előnye. – Elvégre a szép – nem ez! – S a Dániel!⁴ – Itt már megkíséreltem ama bizonyos „nyugodt hanghordozással” <valamit> írni – s íme: van benne jó is. – De: m[i]ért idegenkedtem annyira tőle – m[i]ért nem akartam látni mindmáig? Mert tudtam róla, hogy imitáció. Egy tanult hang. A mások hangja, a mestereké és az epigonoké. Semmi új, – minden tanult benne. – S evvel készen is volnánk. – Nem látom sehol azt a mondanivaló-tömeget, amely alig várja, hogy kifejeztessék. Azt az ősz-eredeti mondanivalót, – amely kibuzog az emberből, – jól-rosszul, – de végül is diadalmas erővel. – Azt az ellenállhatatlan áradatát az emlékeknek, amely magával ragadja az írókat és olvasókat. Mesterkélt munkák, mert nincs mögöttük egy valóban nagy lélek, – csak egy nagy ambíció. – Okoskodni – s azt sem elég mélyen – és fülelni, ez az egyetlen igazi szenvedélyem, úgy látszik, – s ez kevés ahhoz, hogy jó író legyjen valakiből.

Ezek után teljes szívvel fordulok Feléd, szigorú és igazságos, – kedves jó Barátom, – aki mindezt tudta rólam, de nem akarta elkeseríteni. – Olyan vagyok most, mint a szélütött. Megmerevült lélekkel egy vágyam van csak: – elbújni, hogy senki se lásson. – Két nap óta nem ettem, nem tudok. – Valószínűleg ki fogom tudni tartani ezt is, – mert közönyösebb vagyok már, hogysen valami végkép[pen] elkeseríthessen. Ha csak valamely nagyon megátkozott percben túlságosan üresnek nem fogom találni az életemet s érdemtelennek arra, hogy még nélkülözéseket vállaljak ezért a semmiért.

Az utolsó napokban elővettem a Boldogtalanokat is, – hogyan csináltam?⁵ Csalás! A szűkszavúság diadala ez a mű. A forma nagy kényszere alatt keveset lotyogtam – s egy feszes munkát csináltam, – amely kellemetlenül feszes és sivár, – de van bizonyos erő látszata benne, mert éppen nem volt szabad mindent megírnom benne. – Beszéltem volna csak! – Micsoda gyengeségek <derül> fordultak volna ki belőle. – Á, – szó sincs róla, nem az én erőm ez, hanem a formáé.

Arra is gondoltam, – hogy hát most mi lesz? – Hat hónapig dolgoztam éjjel-nappal. Vért és agyvelőt, ideget, pénzt, életet pazaroltam valamire – s most eldobom? Hogy most nekiüljek, – fáradt vagyok. Ha elteszem, – kihűl és megutálom. Időm sem lesz, ha a bankba megyek.⁶ Hogy új dolgot írjak, – ilyen tapasztalat után? – Föltéve, hogy mégis elodáznám a végleges

konszequenciákat, – egy év legalább kell, ha nem kettő, amíg ebből a fáradtságból, keserűségből kilábolok. – Viszont igaz, hogy talán, – most kezdenek élni – valamelyest, – nem nagyon, – ezek a figurák, – szegények – s némely pillanatban követelik, hogy ne hagyjam őket cserben. – De evvel szemben áll az agyondolgozottság undora, – hogy újból, frissen nekilássak annak amit meguntam? Ha viszont ebben a stádiumban elteszem s valaha még írni akarok, – akkor egy rossz beidegzés következményeit kell majd viselnem, – egy rossz stádiumig jutottam el – s azt folytatom. Hamis vágányon, elromlott technikával, rossz, bőbeszédű, homogén és egyforma dialógusokban, – akkor sem lehet valami jól írni?

Azt hiszem, – egy dolog vigasztalhatna meg, ha rosszkedvűen ugyan és megátkozva eddigi életemet, – letenném a tollat végkép[pen] s egy kedvetlen, egykedvű, ambiciótlan, tessék-lássék életet, látszat-életet élnék tovább, amíg muszáj. – Más, azt hiszem, itt nem marad hátra.

Nem hiszem, hogy mostanában el tudnék menni Hozzád.⁷ Ebben a nehezen elviselhető lélekállapotban, – legfeljebb fecsegni tudnék megint, – igazabban mondani úgy sem tudok, mint most. – Örülök, hogy nem láttad ezt a szemetet. Ha láttad volna, talán még véglegesebben megundorodtam volna magamtól, ha ez ugyan egyáltalán lehetséges! – Így mégis, – némely pillanatban még levegő után kapkodok s az az érzésem, hogy talán még sincs elveszve minden. Bár, – most, hogy ezt leírtam, valaki azt mondja bennem, hogy ne reménykedjek, – nem lehet ehhez még egyszer leülni, – <reménytelenül> fölületes, hallucináció-képtelen ember munkája ez, – levegőtlen és hamis, még ott is, ahol jobb.

Az Isten áldjon, szeretett, kedves Uram.

Milán.

K: magántulajdonban; a szöveget a kéziratról készült fénymásolat alapján közöljük.

M: FMÖL, 73–75. – [Budapest, 1921. március és május között]

„1921. március 4-dikén éjjel két óraker Isten segítségével befejeztem a Catullust. – A ceruzám épp addig futotta s tovább nem, – a füzet éppen megtelt s a tűz épp addig égett a kályhában. – Gyerekkorom óta először, holnap templomba fogok menni!” – olvashatjuk Füst Milán naplójában (FÜST 1999, 1/617). Füst a drámát 1919 őszén kezdte írni – és nagy szünetekkel – 1927-ig dolgozott rajta (lásd 1456. is). 1921 márciusában tehát csak az első változattal készült el, amelynek hiányosságait hamar felismerte. Hagyatékában megtalálható egy Osvát-névjegykártya, verzóján ceruzáírással a következő Füst-jegyzet olvasható:

1921, márc 26. (A darab rossz! Cat.)

K: PIM V. 4140/436/5. (Füst Milán-hagyaték) – A kártya szövege és a rajta található nyomdahiba megegyezik az 1229. számú üzenetnél felsoroltakéval.
M: SZILÁGYI 2000, 178.

¹ Lásd 1306.

² DÉRY Tibor: *Lia.* = Nyugat, 1917. február 1., 231–262, illetve február 16., 327–359.

³ *korábban*: is

⁴ FÜST Milán: *Dániel bíró.* [elbeszélés] = Nyugat, 1920. március, 264–291.

⁵ *Boldogtalanok* című drámáját 1914-ben írta.

⁶ A Lloyd Bankban 1921. május 23-tól dolgozott (lásd FÜST 1999, 1/632).

⁷ *korábban*: hozzád

Pontosabb datálás híján ide csatolunk még egy, Füst Milán által megőrzött Osvát-ereklyét:

1384. OSVÁT ERNŐ – FÜST MILÁNNAK

[Budapest,]

Csütörtök reggel Neked kell a Nyugathoz visszajuttatnod

Osvát E.

K: PIM V. 4140/436/8. (Füst Milán-hagyaték) – Ceruzairás félbevágott papírszeleten.

M: SZILÁGYI 2000, 178.

1385. BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1921. május 16. előtt]

Kedves Barátom!

Mellékelek néhány verset; a feleségem írta. Szép versek, bizonytalán neked is tetszeni fognak. Ohajtanám ha már a legközelebbi számban jöhetné-

nek. A feleségemet, érthetően, bántja, hogy a Nyugat minden újabb nő-költője mögött őt gyanítják, – minden nőnévben az ő álnevét sejtik. Szeretné már megmutatni, hogy ki ő igazán.

Novellámat Szabó Lőrinc átadja.¹

Szívélyesen üdvözöl a viszontlátásig (a napokban felkereslek)

Babits Mihály

K: ismeretlen helyen – fényképmásolatát lásd a *Magyar szerelmes levelek* című válogatásban Babits Mihály feleségének írt 1941. április 5-i levele után (266).

M: BML 1921–1923, 49. – [Budapest, 1921. máj. 16. előtt]

Babits Mihály és Tanner Ilona (1895–1955) 1921. január 15-én kötöttek házasságot. A Nyugat 1921. május 16-i számában B. Tanner Ilonának hat verse jelent meg (*S az örök perc ver tovább...*, *Tapossatok bele a csöndbe!*, *Hívatlan jöjjön az élet, Most hallgatni kell...*, *Én megálltam az időben*, *Vésztes ez a perc.* 749–751), írásait 1922-től Török Sophie néven publikálta. – Babits novellája ugyanezen számban: *György, a favágó* (781–789).

¹ Szabó Lőrinc (1900–1957) 1918 őszén ismerkedett meg Babits Mihállyal, aki barátságába fogadta a tehetséges fiatal költőt. Szabó Lőrinc Babitsnál lakott a VIII. ker. Reviczky utca 7. szám alatt 1920. július 2-től 1921 őszéig (lásd TÖRÖK 2010, 86).

1386. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ – ELEK ARTÚRNAK

Budapest, 1921 júl. 29.
[Budapest, 1921. július 29.]

Kedves Artúr, –

további szíves diszkrécióját kérjük.

Öreg hívei:

Osvát Ernő
Gellért Oszkár

Üdvözli

G. MAUREVERT.

K: OSZK Kt. Fond 253/189. – Levélpapírfejléc (3.): → *Vilmos császár úti időszak* – A teljes levél Gellért Oszkár kézírásával, Osvát Ernő autográf aláírásával.

Georges Maurevert (1869–1964) francia író a Nyugatban nem szerepelt – nevének említése bennfentes utalás lehet.

1387. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Bp., 21. VIII. 6.
[Budapest, 1921. augusztus 6.]

Igen tisztelt, kedves Osvát Úr!

Ezt a megkeresést kaptam.

Vajon nem Tóth Árpád íróársunkról van szó?

Nem járhatok utána a dolognak, mert a feleségem súlyos betegen fekszik a Park-Szanatóriumban és egész nap alig mozdulhatok el mellőle.

Azért arra kérném, legyen olyan jó, tudakolja meg, hogy az a Tóth Árpád, a kit mi ismerünk, itthon van-e vagy róla is lehet szó?

Szíves értesítését és az itt küldött irat visszaküldését minél előbb kérem, hogy a Minisztériumnak gyorsan felelhessek.

Ha küldöttem otthon találja s megtudhatja, mikor mehet el a vászárt, el fog<. > menni akkor és oda, a hova Osvát úr rendeli.

Kérem, bocsássa meg, hogy ismét terhelem és hogy sietségemben ceruzával kell írnom.

Tisztelő igaz híve

Ambrus

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő Úrnak

Aréna-út 66.

K: PIM V. 3195/253. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Ceruzaírás – Nem postai küldemény.

Ambrus érdeklődésére Osvát a következő választ küldte:

1388. OSVÁT ERNŐ – AMBRUS ZOLTÁNNAK

1921 aug. 7.
[Budapest, 1921. augusztus 7.]

Igen Tisztelt Uram, –

a mi Tóth Árpádunk, – a költő – itthon van, a másíkról semmit sem tudok. Régebben emlegettek egy T. Á. nevű zeneszerzőt – úgy emlékszem, debreczeni ember, – lehet, hogy róla van szó.¹

Minden jót kívánva – tisztelettel
híve

Osvát Ernő

K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)

¹ Osvát minden bizonnyal Tóth Árpád (1872–1932) zenetanárra gondolt, akinek a pályája Debrecenben indult, majd aki 1908-tól a fővárosban dolgozott. – Az ügy részletei nem ismeretesek.

1389. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1921. augusztus 28. után]

A jólesően szíves részvétnyilvánítást hálás szívvel köszöni

Ambrus Zoltán

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak,
Aréna-út 66.

K: PIM V. 5003/1. (N. n. sz. 1986/20., a PIM könyvtárának limbusából) – Névjegykártya rektóján, a kártya nyomtatott szövege: AMBRUS ZOLTÁN – Autográf aláírás nélkül.

Ambrus Zoltán második felesége, Benkő Etelka (sz. 1872) operaénekesnő 1921. augusztus 28-án elhunyt. A fenti kártya ugyanabból a sorozatból való, amelynek egy másik példányán Ambrus hasonló módon fejezte ki köszönetét Gellért Oszkár részvétnyilvánításáért (PIM V. 3195/258.). Dátum ez utóbbin sem szerepel, de a Gellért által megőrzött többi Ambrus-levél is az 1920-as években íródott.

1390. OSVÁT ERNŐ – REICHARD PIROSKÁNAK

1921 Augusztus 22.
[Budapest, 1921. augusztus 22.]

Kedves Reichard Piroska, –

Riedl Frigyes már az Elnézés Honából mosolyog azokra, akik róla beszélnek. Az ő barátainak és tanítványainak is le kell írniok emlékeiket, amint a Péterfy barátai és tanítványai tették.¹ Mily szép volt a gyásznak ez az önteltsége az emlékezés tiltakozó koszorúival.

Szeretettel üdvözli

Osvát Ernő

K: PIM V. 4138/27. (Gyulai Márta-hagyaték)
M: OEAKK, 304. – 1921. Augusztus 22.

Osvát Ernő, mondhatni, csodálója volt Riedl Frigyes (sz. 1856) irodalomtörténésznek, akit egyetemistaként még nem hallgathatott, később azonban bejárt bölcsészkar előadásaira. Elek Artúr emlékei szerint az 1905 szeptemberében tartott székfoglaló előadást Osvát a barátainak „becéző szeretettel” „leírta, lerajzolta, szinte lekottázta” (lásd ELEK Artúr: *A konzervatív Osvát Ernő*. = Nyugat, 1923. június 1–16., 738–740, i. h. 739).

Reichard Piroska *Osvát Ernő jegyzetei* című tanulmányában közli a levelet, és elmondja megírásának körülményeit: „1916-ban, mikor közeledett Riedl Frigyes hatvanadik születésnapja, Osvát Ernő avval a kíváncsággal keresett fel, hogy írjak róla a Nyugatnak. Elmondtam, hogy Riedl Frigyes mennyire húzódozik minden ünnepteltetésről, s mennyire idegenkedik minden írástól, ami vele foglalkozik. Őt évvel később, Riedl Frigyes halála után pár nappal ezt a levelet kaptam.” (Lásd REICHARD 1933, 399.)

Riedl Frigyes 1921. augusztus 7-én hunyt el, a Nyugatban Király György búcsúztatta (1921. augusztus 16., 1276–1277); Reichard Piroska *Riedl tanár úr* című esszéje öt évvel később, az 1926. augusztus 1-jei számban jelent meg (161–172).

¹ A Nyugatban többször is megemlékeztek Péterfy Jenőről – a róla szóló irodalmat lásd ZIMÁNDI 1972, 535–544.

1391. OSVÁT ERNŐ – ELEK ARTÚRNAK

Budapest, 1921 szeptember 3-án
[Budapest, 1921. szeptember 3.]

Kedves Barátom, –

Köszönöm, hogy írt. Örülök, hogy jól érzi magát és helyeslem, hogy semmit sem csinál. –

A Fülep – Dante-tanulmányának – ezt a levonatát találtam meg, nem tudom, teljes-e. – Tiszteljük Fülep Lajost és nagyon kérjük, válasszon ki a Nyugat szeptember 15-i számára lehetőleg az összefoglaló fejezetek anyagából <– ha töredéknek is hat –>¹ egy nyolcz-tíz oldalnyi részt (minthogy a legjobb esetben is utolsó percben [!] fog visszaérkezni, a nyomda már nem szedhetne többet) és küldeményünk vétele utáni napon legyen szíves azt postára tenni express címzéssel. –

Gellérttel öleljük magát

Osvát Ernő

K: OSZK Kt. Fond 253/438. – Levélpapírfejléc (3.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat, autográf aláírással.

Elek Artúr – naptára szerint (OSZK Kt. Quart. Hung. 4092.) – 1921. augusztus 23-tól szeptember 6-ig a Tolna megyei Medinán nyaralt, ahol barátja, Fülep Lajos 1920 őszétől helyettes lelkészként szolgált. Osvát ide küldte el Fülep Dante-tanulmányának nyomdai levonatát, a tanulmányt Fülep még az 1910-es években írta a Műveltség Könyvtára *Világirodalom* kötetébe, a könyv – feltehetően a világháború kitörése miatt – nem készült el. Az MTA Kézirattárában őrzött Fülep-hagyatékban megtalálható két levonat egyike sem azonos a levélben említettel (lásd MTA KIK Ms 4555/9–10.).

Elek – naptára szerint – szeptember 7-én délelőtt személyesen adta át a Nyugat szerkesztőségében Fülep kéziratát, amely *Dante* (Készülő nagyobb Dante-mű fejezeteiből) címmel jött a szeptember 16-i számban (1369–1382); a *Dante* című teljes tanulmány Fülep műveinek gyűjteményes kiadásában olvasható (lásd FÜLEP 1995, 210–272).

¹ *Osvát Ernő törlése tintával*

1392. AMBRUS ZOLTÁN – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1921. szeptember 6.]

Kedves Osvát Úr!

Nem volna lehetséges, hogy ma, kedden (szept. 6.), délután három óra tájban – lakásomon – látogatásával szerencsétlenség? Ha nem, kérem, méltóztatnék telefonon közölni velem (József 60-24.), hogy mikor és hol találkozhatnánk? Egy óhajtasomat szeretném elmondani.

Remélem, nem veszi rossz néven, hogy újra kéréssel terhelem.¹

Hálás híve

Ambrus.

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő Úrnak,

Aréna-út 66.

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1957/7., vétel Rafael Mártától) – Levélpapír-fejléc: NEMZETI SZINHÁZ. – Borítékfejléc: NEMZETI SZINHÁZ – A különböző tipográfiájú fejlécek az 1919 végétől használatos címer nyomatával egészülnek ki – Nem postai küldemény.

Dat.: Ambrus igazgatói éve alatt csak 1921-ben esett szeptember 6. keddre.

Lásd 1387.

¹ javított szó

1393. BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1921 őszeig ?]

Kedves Barátom,

Látod, hetek óta nem tudok annyi¹ *recueillement*-t² [!] találni hogy a készen heverő írásaimat átnézzem és az „utolsó kezét” rájuk tegyem!

Elküldöm azonban ezt a két fordítást, (amely már egyszer hevert a Nyugatnál), <hogyan> nem hogy most kiadd³

K: MTA KIK Ms 4699/34. (Szabó Lőrinc-hagyaték) – Levélfogalmazvány „A veranda hüvös már...” kezdetű vers fogalmazványának verzóján, mindkettő cenzúrázás.

M: BML 1919–1921, 74–75. – [Budapest, 1920. febr. után]

A fenti töredék legvalószínűbben még a Babits Mihállyal való együttlakás ideje alatt került Szabó Lőrinchez (lásd 1385.), mindazonáltal Szabó a Reviczky utcából való elköltözés után még évekig látogatta Babitsot.

¹ javított szó

² recueillement (fr.): elmélkedés, merengés, itt: nyugalom

³ javított szó

1394. OSVÁT ERNŐ – ISMERETLENNEK

1921 Szeptember 27

[Budapest, 1921. szeptember 27.]

Kedves Uram,

szívességét nagyon köszönöm. A feltételeket vállalom. A főpróbajegyet tessék elvenni.

Üdvözlettel

Osvát Ernő

A Nyugat kiadóhivatalától:

Hétezer koronát átvettem

1921 Szept 27

Osvát Ernő

K: PIM V. 5113/5. (N. n. sz. 1987/92., vétel magánszemélytől)

1395. OSVÁT ERNŐ – SÁRKÖZI GYÖRGYNEK

[Budapest, 1921. november 7.]

Tisztelt Uram!

Kérem jöjjön el hozzám egy hétfőn vagy pénteken délután.
Üdvözlettel

Osváth Ernő.

[Címzés:]
Nagyságos
Sárközi György
úrnak
Budapest
V. Koral-u 9. I. 3.

K: OSZK Kt. Fond 17/73. (Sárközi György-hagyaték) – Levelezőlap-fejléc: →
Vilmos császár úti időszak – Gépirat, autográf aláírás nélkül.

Dat.: fpb: Bp., 19_1., nov. 7. – épb: nincs. (a fpb évszámából az évtized nem olvasható ki – Sárközi családja 1921-ben a Korall utca 9. szám alatt lakott)

1396. OSVÁT ERNŐ – FENYŐ MIKSÁNAK

[Budapest, 1921. november 19.]

A 22-diki Bristol vacsorán résztveszek
Aláírás:

Osvát Ernő

[Címzés:]
Nagyságos
dr. FENYŐ MIKSA
ügyv. igazgató úrnak
BUDAPEST
V., Zrínyi u. 1.

K: PIM V. 3181/50/12. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Előre megszovegezett postai levelezőlap, gépirat, autográf aláírással.

Dat.: fpb: Bp., 1921. nov. 19. – épb: nincs.

A néhai Ady Endre barátai első összejövetelüket 1921. november 22-én, Ady születésnapján tartották; a meghívottaknak Fenyő Miksa által november 17-én elküldött körlevél szövegét lásd EmlAE4, 522. – Terveikről, amelyek már a november 6-i előkészítő megbeszélésen körvonalazódtak, Babits Mihály *Ady barátai* című cikkében számolt be a Nyugatban (1921. november 16., 1641).

• 1922 •

1397. BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1922 körül]

Kedves Ernő!

Két verset, s azonkívül azt a bizonyos novellát küldöm; a novellát *semmi esetresem*, [!] s a verseket *nagyon feltételesen* közlés céljából. Arra kérek olvasd el őket, <. > s telefonon vagy holnap személyesen beszéljünk róluk, mielőtt kiadnám.

a [!] verseket még nem olvasta senki

Mihály

[Címzés:]
Osvát Ernő
úrnak

K: OSZK Kt. Fond 253/708/33. – Névjegykártya verzóján, a kártya nyomtatott szövege: *Babits Mihály* – Ceruzáírás – Nem postai küldemény.

A levél nem szerepel a BML eddig megjelent köteteiben.

Babitstól ugyanezen névjegykártya-sorozatból csak kettőt találtunk; a másikkra Mikes Lajosnak szóló, a kritikai kiadás által 1922 áprilisára datált üzenetét írta (K: PIM V. 163., Mikes Lajos-hagyaték, M: BML 1921–1923, 175).

1398. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – KELETI ARTHURNAK

Budapest 1922 febr. 20.-án.
[Budapest, 1922. február 20.]

Igen tisztelt Uram!

Osvát szerkesztő Úr megbízásából tisztelettel kérjük, hogy holnap 1–2 óra között szerkesztőségünkbe felfáradni szíveskedjék.

Kiváló tisztelettel,

/ismeretlen aláírás/

[Címzés:]

Nagyságos
Keleti Artúr úrnak,
Budapest.
Béerkocsis-u. 18. III.

K: OSZK Kt. Fond 117/528. (Keleti Arthur-hagyaték) – Levelezőlap-fejléc: → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat, autográf aláírással – Cégbélyegző: NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE – Nem postai küldemény.

Elképzelhető, hogy az üzenet az 1922. április 16-i számban közölt *Pax vobiscum* című Keleti Arthur-verssel állt kapcsolatban.

1399. OSVÁT ERNŐ – LEHEL ISTVÁNNAK

Budapest, 1922 Május 9
[Budapest, 1922. május 9.]

Igen Tisztelt Uram, –

czikke elküldésével nagyon megörvendeztetett: már nehezen vártuk, csak sürgetni nem akartuk. Minthogy a sírnál mondott búcsúztatókat is közzölni akarjuk és már csak az Öné hiányzik, kérjük, ha lehet, még ma (2 óraig), de legkésőbb holnap délelőtt azt is legyen szíves elküldeni. Köszönettel
tiszteelő híve

Osvát Ernő

[Címzés a Nyugat borítékján:]
Nagyságos
Dr Lehel István tanár Úrnak

K: magántulajdonban – Levélpapírfejléc (4.): → *Vilmos császár úti időszak* – Nem postai küldemény.

M: LENGYEL András 2016, 104.

Osvát a Nyugat 1922. május 16-i Király György-emlékszámba várt cikket Lehel István (1885–1935) középiskolai tanártól. Lehel és az 1922. április 25-én elhunyt Király György kollégák voltak a budapesti Reáltanoda utcai főreáliskolában, Lehel-től a Nyugat *Megemlékezés Király Györgyről, a tanárról* című írását adta közre (636–637). A temetésen Babits Mihály, Benedek Marcell és Lehel István mellett – a volt tanítványok nevében – Pál László mondott beszédet; Lehel beszéde az emlékszámban nem jelent meg, mondandóját nyilván beledolgozta a megemlékezésbe. – (Lásd a következő két levelet is.)

Ezúton is köszönjük Lengyel Andrásnak, hogy Osvát Ernő Lehel Istvánnak szóló leveleinek közlését lehetővé tette.

1400. OSVÁT ERNŐ – LEHEL ISTVÁNNAK

Budapest, 1922 Május 10
[Budapest, 1922. május 10.]

Igen Tisztelt Uram, –

cikke, melynek természetesen a főrészben van a helye, még nincs kiszedve. Levonatot pénteken délben 12–1 közt küldhetnénk, de szívesebben vennők, ha Ön küldene érte hozzánk akkor. Már az este én akartam ajánlani, hogy levonatban megegyezzen nézze át a cikkét: én azt gondolom, kifogástalan így, – de megvallom, az első mondatától, ennek a mondatának: „Tehetséges ember volt s mégis jó tanár” <.> várható hatásától mégis félttem Önt; ez a mondat, melynek a későbbiekben teljesen tisztázódik az ártatlansága, kiabál <...> |:a félreértés: | a conferentia,¹ a fegyelmi, a ministerium után; jól tudom, mit veszítene veszedelmes destructiv szépségéből és szállóige-villogásából, de mindenkép[pen] védettebb, vértettebb s talán tisztább is lenne így: Tehetséges ember volt s „mégis” jó tanár.

Beszédét úgy említjük meg, mint kívánta; a tanítványok nevében nem tudom ki beszélt, kérem a nevét.

Ugye fog egyszer a Felejthetetlen Mesterről is írni? S talán az újabb Petőfi-irodalomról is?..

Szíves üdvözlettel

Osvát Ernő

[Címzés a Nyugat borítékján:]

Nagyságos

Dr Lehel István tanár Úrnak

Belvárosi Főreáliskola

Reáltanoda u 7.

K: magántulajdonban – Levélpapírfejléc (4.): → *Vilmos császár úti időszak* – Nem postai küldemény.

M: LENGYEL András 2016, 105.

Lehel István Király Györgyről szóló emlékezésének nyitó mondata végül így hangzott: „Tehetséges ember volt és jó tanár.” – Lehel ugyanebben az írásban Riedl Frigyeszt nevezte „Felejthetetlen Mester”-nek. A következő évben a Studium adta ki Rédeyné Hoffmann Mária *Riedl Frigyesről* című tanulmányát, a művet Lehel az 1923. április 16-i Nyugatban ismertette (589–590), a Petőfi-irodalomról nem publikált a lapban.

Lásd az előző és a következő levelet.

¹ tanári értekezlet

1401. OSVÁT ERNŐ – LEHEL ISTVÁNNAK

Budapest, 1922 Május 12
[Budapest, 1922. május 12.]

Igen Tisztelt Uram, –

átírása, mely lemond mondata vakmerő hangzásáról, de fenntartja, amit állított, valóban férfiasabb correctúra a képmutató idézőjelnél. De azért, ha tudnám hinni, hogy baja nem lehet belőle, az első fogalmazást vá-

lasztanám, melynek l :a tövise: l a ,mégis' a gerincze is. Czikkei elküldésével örömet szerezne nekem, már jelzésükkel is megörvendeztetett.

Kérem, hogy mindjárt nézze át a levonatot s még délben (2-ig) legyen szíves visszaküldeni.

Szíves üdvözlettel

Osvát Ernő

[Címzés a Nyugat borítékján:]

Nagyságos

Dr Lehel István tanár Úrnak

Belvárosi Főreáliskola

K: magántulajdonban – Levélpapírfejléc (3.): → *Vilmos császár úti időszak* – Nem postai küldemény.

M: LENGYEL András 2016, 106.

Lásd az előző két levelet.

1402. OSVÁT ERNŐ – KOSÁRYNÉ RÉZ LOLÁNAK

Budapest, 1922 Május 19

[Budapest, 1922. május 19.]

Nagyságos Asszony, –

még egy napot kell kérnem; örülnék, ha vasárnap délelőtt 11–12 közt eljöhötné, de ha ez nehezére esnék, vasárnap este én fogok Önökhöz el-menni.

Tisztelettel

Osvát Ernő.

K: Pest Megyei Levéltár (Kosáry-hagyaték) – Levélpapírfejléc (4.): → *Vilmos császár úti időszak*

Kosáryné Réz Lola (Richter Eleonóra, 1892–1984) az Athenaeum 1920-ban meghirdetett regénypályázatán tűnt fel *Filoména* című regényével – az egyik bíráló Osvát volt, aki a kortársi visszaemlékezések szerint felsőfokon nyilatkozott a műről, miként az írósnő *Álom* című regényéről is (lásd FÜST 1999, 1/560, 2/338, 369).

Kosáry Judit, az íróő unokája szerint köztudott volt, hogy Osvát Ernő „komolyan beleszeretett” Kosáryné Réz Lolába: „Bár a nagyanyám rossz házasságban élt, riasztotta ez a dolog, mert nagyon tisztességes volt, ráadásul nagyon vallásos. A Nyugat íróőit, de főleg Kaffka Margitot, túlságosan szabadosnak találta. A felszabadultabb, keresetlenebb pesti kávéházi élet a számára züllöttnek tűnt.” Kosáryné *Por és hamu* című regényében Szalay Krisztina orvosnőt önmagáról mintázta, Weisz Róbert professzor alakjában viszont Osvát Ernőre lehet ismerni. (Lásd „Született lázadó volt”, 69–70.)

1403. A NYUGAT KIADÓ ÉS IRODALMI RT. –
KELETI ARTHURNAK

Bpest. 1922 augusztus 4-én
[Budapest, 1922. augusztus 4.]

Igen tisztelt Uram!

Tisztelettel kérjük, hogy hétfőn vagy szerdán szerkesztőségünkbe fel-
fáradni szíveskedjék. – (d. 1–2 óra között)

Kiváló tisztelettel

/ismeretlen aláírás/

[Címzés:]

Nagys.

Keleti Artúr úrnak,

Budapest.

Béerkocsis-u. 18. III. 4.¹

K: OSZK Kt. Fond 117/528. (Keleti Arthur-hagyaték) – Levelezőlap-fejlec:
→ *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat cégbélyegzővel: NYUGAT KIADÓ ÉS IRO-
DALMI R. T.

Dat.: fpb: Bp., 1922. aug. 4. – épb: nincs.

¹ az emelet és lakásszám kézírással

1404. JÓZSEF ATTILA – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[Makó, 1922. szeptember ?]

Tisztelt Szerkesztőség,

kérem, szíveskedjék az itt küldött verseket közölni és ha van idejük, úgy tudósítani az értékükről, illetve az eredményről, amit hálásan köszönök.

Őszinte üdvözlettel

József Attila
fg. VII. o. t. Makó

K: PIM JA. 48. (Vétel Czibor Jánostól, 1949)

M: JAL, 31. – [Makó, 1922. szept. ?]

József Attila (1905–1937) a makói állami főgimnázium tanulója volt 1920. október elejétől 1923 nyaráig. A költő leveléhez *Névnapi dícséret, Kukorica-föld és Részeg a síneken* című – 1922 nyarán írt – verseit mellékelte, Réti Ödönnek küldött 1922. október 14-i levelében a Nyugattól várt válasz elmaradásáról panaszkodott (lásd JAL, 32). – A Nyugat 1923. április 16-i számában a fent küldöttek közül a legelső verset hozta az *Útrahívás* és a *Sacrilegium* címűekkel együtt (585–586).

1405. OSVÁT ERNŐ – RÉVÉSZ BÉLÁNAK

Budapest, 1922 Október 18.
[Budapest, 1922. október 18.]

Kedves Bélám –

a cikk elkészett: november 1-én fog megjelenni.

Ölel

Osvát Ernő

K: PIM V. 4709/47/1. (Révész Béla-hagyaték) – Levélpapírfejléc (4.): → *Vilmos császár úti időszak* – A levél verzóján Révész Béla feljegyzései olvashatóak.

Révész Béla *Az íziglenek* című prózája a Nyugat 1922. november 16-i számában jelent meg (1320–1321).

• 1923 •

1406. OSVÁT ERNŐ – JÁSZAI MARINAK

Budapest, 1923 január 19
[Budapest, 1923. január 19.]

Mélyen tisztelt Nagyasszony!

Szabó Lőrinc barátunk bizonyára előterjesztette már tiszteletteljes kérésünket, hogy folyóiratunk Madách emlékének szentelt számába Az Ember tragédiájában való szereplésének történetét megírni kegyeskedjék.¹

Most – abban a reményben, hogy ez hozzájárulhat² ahhoz, hogy kérésünk teljesüljön – közöljük, hogy Madách számunkat nem kedden, hanem csütörtök reggel fogjuk lezárni és engedelmével emberünk csütörtök reggel fog jelentkezni a várva várt nagyon becses kéziratért.

Mély tisztelettel kezeit csókolja

Osvát Ernő

[Címzés:]

Nagys.

Jászai Mari úrnő

a Nemzeti Színház örökös tagja

Budapest

Rudolf tér 6

[A címzett ceruzairásos megjegyzése a boríték verzóján:] Levelet átvettem | Jászai Mari

Levélpapír:

K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1953/143., átvétel a Színháztörténeti Osztálytól az 1950/5145. számról) – Fejléc (5.): → *Vilmos császár úti időszak*.

M: OEAKK, 304–305. – Budapest, 1923. január 19.

Boríték:

K: PIM V. 4130/59. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Fejléc (3.): → *Vilmos császár úti időszak.*

Mindkettő gépirat, a levélen Osvát Ernő tintaírással javításaival és autográf aláírásával.

Szabó Lőrinc a levél küldését megelőzően Jászai Mari (1850–1926) színésznővel interjút készített, amely *Jászai Mari, az első magyar Éva, Az ember tragédiájáról* címmel Az Est 1923. január 21-i számában volt olvasható (3), lásd SZABÓ Lőrinc 2003, 49–54.

A Nyugat 1923. február 1-jei, a Madách Imre-centenáriumot ünneplő összeállításában Jászai Mari nem szerepelt, a február 16-i figyelők között kapott helyet rövid esszéje, amelyben elhárítja a Nyugat felkérését (*Levél.* 275).

¹ a gépiratban: kegyeskedik

² a gépiratban: hozzájárul

1407. BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1923. március 1. előtt]

Kedves Barátom!

Molnár Antaltól kaptam egy érdekes hozzászólást. Ha e

K: OSZK Kt. Fond III/1885/20. (Babits Mihály-hagyaték) – Ceruzairás.
M: BML 1921–1923, 276. – [Budapest, 1923. márc. 1. előtt]

A félbehagyott levél alatt Babits Mihály *Csonka Magyarország* című versének fogalmazványrészlete olvasható – a mű az 1923. április 1-jei Nyugatban jelent meg (433–434).

Molnár Antal *Levél Babits Mihályhoz* című, 1923. március 1-jén közölt cikkével (352–353) a folyóiratban zajló verstani vitához szól hozzá.

1408. BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1923. március 12.]

<Kedves Barátom!

Köszönöm ezeket a szavaidat és tudomásul veszem, de be kell valla-
nom, az az érzésem>

923. márc. 12.

Kedves Barátom!

Tegnapi beszélgetésünk végén te egy oly megjegyzést tettél, amit nem hagyhatok szó nélkül. Úgy <hiszem> emlékszem szóról szóra azt jelentetted ki, hogy én a legbölcsebb konzekvenciát vontam le |:akkor: |, amikor neked egy bizonyos kívánságot teljesítettem.

Ez a szó engem oly váratlan érintett és annyira meglepett, hogy abban a pillanatban nem tudtam semmit sem felelni rá. Mondanom sem kell, hogy én kívánságod teljesítésével nem konzekvenciát vontam le, hanem |:éppen ellenkezőleg: | engedményt tettem mikor bizonyos <. . . > véleményem szerint jogtalan de érthető érzékenységek iránti tekintetből elnéztem neked |:sőt bizonyos mértékig elfogadtam: | egy olyan szerkesztői tanácsot, amit minden más esetben felháborodással utasítottam volna vissza. Az a kifejezés, hogy konzekvenciákat vontam le[,] olyan színben akarta föltenetni [|] a dolgot, mintha én nem |:önkéntes: | szívességet tettem volna, hanem nyomas előtt hajoltam volna meg, s megvallom ez a gondolat majdnem arra bírta, hogy cikkemen mégsem tegyem meg a megígért változtatást. Ettől csak az tartott vissza, hogy ezt a változtatást nem csupán a te kedvéért, hanem még inkább Gellért kedvéért ígértem. Annyival azonban tartozom magamnak, hogy azt a |:z: | <gondolatot, mintha>¹ attitűdöt, amelyet szavaid velem szemben jelezni látszottak, ne csak a leghatározottabban visszautasítsam, hanem egyúttal megtegyek minden lépést annak megakadályozására, hogy ez az attitűd velem szemben |:bárkitől is: |² egyáltalán még egyszer lehetséges legyen. Addig is azt az egy konzekvenciát már most levonom, hogy a színdarabot, amit neked előadásra átengedtem, visszaveszem,³ s <éppen ez tette sürgőssé azt, hogy neked ez ügyben azonnal telefonáljak.>^{*} s kérek hogy ezt ezennél vedd tudomásul.

Még egyet: ne gondold ezt az ügyet szavakkal és kimagyarázkodásokkal elintézhetőnek. Az az érzésem, hogy ezúttal nem érhetem be szavakkal, mert

nem a szavak hanem a mögöttük levő attitűd bántott meg, melynek megváltozásához a szavak kevés garanciát nyújtanak. Te éveken át míg együtt szerkesztettük a Nyugatot, velem nem természetes és őszinte hanem hogy úgy mondjam, politikus attitűdöt foglaltál el, amely szavaidnak értékét nagyon csökkenti. Sohasem⁴ éreztem hogy ugyanazt gondolod amit mondasz. Mikor ezt a szerkesztést veled elvállaltam, két dolgot kötöttem ki: először bizonyos *veto* jogot (előre megjegyezve hogy ezt nem esztétikai szempontokból kívánom gyakorolni); s aztán azt a jogot hogy egyes közleményeket a Nyugatban én is elhelyezhessek. Mindkét jogot a legnagyobb liberálizmussal <gyakoroltam> |:s irántad való teljes tisztelettel kezeltem: |; a *veto* joggal amennyire [?] emlékszem, egyetlen egyszer sem éltem, s a másikat⁵ is csak ritkán, kivételes esetekben gyakoroltam |::| <egész idő alatt talán> De valahányszor gyakoroltam, te |:majdnem:| mindig nehézségeket támasztottál, nem őszinte és természetes ellenvetésekkel, hanem valami különös makacssággal és hallgatagsággal (pl. a Komjáthy-ügyben);⁶ s ez szinte⁷ arra látszott kizárni, hogy engem kiről tudtad hogy konciliáns⁸ ember vagyok és nem harcos természet, kifárasszon az ellenkezésben, s miután semmi kívánságom sem ment simán, <álljak> szokjak le a kívánságoktól. [!] Én csakugyan nem vagyok harcos, sem politikus, s miután energiámat <más> |:a:| munkámra⁹ kell fenntartanom, nem vállalhatom ezeket az örökös kicsinyes súrlódásokat; de még kevésbé vállalhatom |:tovább:| hogy |:rendkívül szerény:| kikötéseim illuzóriusak maradjanak s magam <egy> |:az:| állandóan visszautasítható <ötödik kerék szerepét vigyem a lapnál> és visszazorítható |:ember lealázó¹⁰:| <szerepében legyek, azért véget akarok vetni ennek az állapotnak.> nevemhez és pozíciómhoz méltatlan szerepében álljak.

El vagyok szánva hogy ennek a dolognak mindenkép[pen] véget vetek, s addig is elküldöm ezt a levelet, hogy álláspontomat őszintén és félreérthetetlenül leszögezzem.

Üdvözl.

K: OSZK Kt. Fond III/105. (Babits Mihály-hagyaték)

M: BML 1921–1923, 280–282. – [Budapest, 1923. márc. 12.]

[Babits Mihályné Tanner Ilona ceruzairásos megjegyzése az első fólió rektóján:] Osváthoz

Gépirat, ceruzairásos előzménye a 2. fólió verzóján. A megszólítás, a keltezés és a javítások ceruzairással, a gépiratos részben a beszúrásk szövege írógéppel, a kapcsolódó jelek ceruzával, az ettől eltérő megoldásokra hivatkozunk. A levél a *-tól ce-

ruzaírással folytatódik, Babits a szövegben számos elmosódott, nehezen látható betűt, betűkapcsolatot megerősített.

A levélről Basch Lóránt később két külön másolatot készített, az egyik az OSZK Kézirattárában található az eredeti kézirattal azonos jelzeten, a másik a PIM-ben (V. 3820/130., Basch Lóránt-hagyaték). Utóbbi verzóján Basch megjegyzése: A „Két literátor”[.]ban idézett levele Babitsnak Osváthoz[.] Nem tudni, elküldte-e, de megírta[.] – (Lásd BASCH 1958, 236.)

Babits Mihály *Anthológia* címmel kritikát írt a Gragger Róbert által szerkesztett *Anthologia Hungarica* című költészeti válogatásról (Lipcse, Insel Verlag, 1922). Babitsné naptára szerint Osvát és Babits 1923. március 10-én találkoztak (lásd TÖRÖK 2010, 1/146), ez alkalommal Osvát Babitsot arra kérhette, hogy a kritika Gellért Oszkára vonatkozó megjegyzésein módosítson, azaz emelje ki Gellért költői jelentőségét. Babits a kérésnek eleget tett, a létrejött „közbulis” szöveg néhány tartalmi vonatkozása kikövetkeztethető Osvát 1923. március 12-én írt leveléből (lásd alább), amelyben Osvát a szöveget illetően Babitsot újabb korrekciókra ösztönözte. (Osvát elfogultságában figyelmen kívül hagyta például azt a tényt, hogy Ady Endre költőként valóban évekkel korábban indult, mint Gellért.)

A fenti Babits-levél még a március 11-i, újabb beszélgetés hatása alatt íródott; nem tudható, hogy Babits a levél tisztázataát végül elküldte-e. Babitsné naptára szerint újabb megbeszélések következtek: március 13-án Gellért találkozott Babitscsal, majd 14-én Gellért és Osvát (lásd TÖRÖK 2010, 1/146).

A Babits-kritika változtatásokon átesett része ekként hangzik: „Gellért (aki fellépésével Adyt is megelőzte) az új nemzedéknek legtermékenyebb s egyszersmind legnagyobb értékű költői közé tartozik. Tavaly megjelent nagy versgyűjteménye meggyőzően demonstrálja ezt. Ez a könyv bőven tartalmaz oly darabokat, melyek igaz emberi tartalmukkal bármely anthológiában méltóan büszkélkedhetnek. Juhász szintén a legelső jelentkezők közt állt az első sorban; magyar melabúja oly akkord, mely nélkül a kórus tökéletlen marad.” (Nyugat, 1923. március 16., 394–397, i. h. 397.)

1922 decemberétől 1923. március végéig Pünkösti Andor irányításával működött Budapesten az Írók Bemutató Színháza, amely több nyugatos szerző darabját is színrre vitte. Babits 1923 végén áttételesen utalt az Osvát és közötte lezajlott afférra: „Tavaly [!] Osvát Ernő kísérleti színpadán elő akarta adatni *Laodameia* című drámai költeményemet, mely igazán nem volt előadásra szánva. Az utolsó pillanatban visszavontam beleegyezésemet.” ([FAZEKAS Imre] F. I.: *Írók vallomásai: Babits Mihály.* = Magyarország, 1923. december 8.; lásd BABITS 1997, 115–121, i. h. 120–121.)

¹ gépyírásos, majd ceruzáírásos törlés

² ceruzáírásos beszűrés

³ ceruzáírással javított szó

⁴ javított szó

⁵ javított szó

⁶ Komjáthy Aladár (1894–1963) költő, matematikus, Babits tanítványa, majd barátja, versei 1918-tól jelentek meg a Nyugatban, ugyanakkor műveinek értékéről a két szerkesztő nézetei többször is ütköztek.

⁷ javított szó

⁸ konciliáns (lat.): békülékeny, megegyezésre hajló

⁹ javított szó

¹⁰ törölt szó

1409. OSVÁT ERNŐ – BABITS MIHÁLYNAK

Budapest, 1923 Március 12.
[Budapest, 1923. március 12.]

Kedves Mihály, –

czikkednek az a correcturája, amelylyel a G. O. és a J. Gy.¹ jelentőségét feltüntetni akaró szavakat összevonod, azt hiszem: nem szerencsés. Azt, hogy G. O. előbb kezdte, mint Ady – azért szabad, sőt azért kell felemlíteni, mert G. O. rendkívüli eredetiséggel, mint újjító előzte meg Adyt; míg J. Gy. – ha csakugyan néhány nappal előbb írta volna is az első verseit, mint A., – azokban bizony nem sok önállóságot mutatott. Azután a „termékeny” jelző egyikre sem talál: J. Gy. szapora, G. O. l :-t: l <versei között> csak az mutatja termékenynek, hogy abból a kevésből, amit írt, a későbbi idő számára alig veszett el valami. Végül: a „nagyértékű” <-> l:nagykendőjén: l nehéz két ilyen különböző értékű költőnek megosztoznia.

Remélem, ha kissé elgondolkozol észrevételeimen, igazat tudsz majd adni nekem. Barátsággal

Osvát Ernő

K: OSZK Kt. Fond III/974/3. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (5.): → *Vilmos császár úti időszak*.

M: BML 1921–1923, 279–280. – [Budapest, 1923. márc. 12.]

¹ Gellért Oszkár és Juhász Gyula

1410–1411.
GELLÉRT OSZKÁR – FENYŐ MIKSÁNAK

Budapest, 1923 márc 12.
[Budapest, 1923. március 12.]

Kedves Uram, –

Kérem olvassa el Ignotus levelét és cikkét, mert mi úgy találjuk, hogy legjobb volna | a cikket: | nem közölni. De <köz> ha Ön jónak látja, még ebbe a számba beszorítjuk. Holnap korán reggel a lakásán jelentkezik Szabó bácsi a válaszáért, hogy – ha úgy döntene – a kéziratot egyenest a nyomdába vigye.

Szíves üdvözlettel

Gellért Oszkár

K: OSZK Kt. Fond 253/762. – Levélpapírfejléc (6.): → *Vilmos császár úti időszak* – Ceruzairás.

Ignotus 1921 második félévétől kezdett újra publikálni a Nyugatban – az említett levelet valószínűleg Berlinből küldte, cikkét nem közölték.

A Fenyő Miksának szóló levél megírását nyilván Osvát kérte – Fenyő a választ ceruzával a levélpapír hátlapjára írta:

FENYŐ MIKSA – GELLÉRT OSZKÁRNAK

[Budapest, 1923. március 12.]

Kedves uram,

ha már felmerült az aggály, akkor ne hozzuk

Fenyő

1412. BABITS MIHÁLY, GELLÉRT OSZKÁR
ÉS OSVÁT ERNŐ – ÖTVÖS ADORJÁNNAK

Budapest 1923 április 30
[Budapest, 1923. április 30.]

Nagys.
Ötvös Adorján úrnak
New-York

Igen tisztelt Uram, –

szerkesztésünkben és a Nyugat kiadásában még ez év nyarára új anthologia jelenik meg. (A XX. század magyar lírája.)

Önhöz azzal a kéréssel fordulunk, propagálja a könyvet az amerikai magyarság körében. Ma, amikor a könyvkiadás itthon már egyáltalán nem lukratív vállalkozás, nagy örömmel vennék, ha Ön az anthologia számára menél több hívet tudna szerezni Amerikában. A hatalmas könyv első kiadása könyváruai forgalomba nem kerül, számozott példányai csak előfizetés útján szerezhetők meg. Az anthologia ára 1 dollár.

A közönséges kiadáson kívül készül még a megrendelő nevére bőrkötésben és merített papíroson néhány bibliofil kiadás is; ezeknek előfizetési ára 10 dollár.

Fáradozását előre is hálásan köszönjük.
Tisztelettel

Babits Mihály
Gellért Oszkár
Osvát Ernő

Kedves jó Uram, –

külön is kérem, tegyen meg minden lehetőt!
Meleg üdvözzellett igaz híve

Gellért Oszkár

K: PIM V. 3181/83. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Levélpapírfejléc (6.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat autográf aláírásokkal, Gellért Oszkár kézírásos kiegészítésével.

A levél nem szerepel a BML eddig megjelent köteteiben.

Ötvös Adorján (1890–1945) zeneszerző családjával a húszas évek elején települt át az Egyesült Államokba.

A Nyugat 1923-ban versantológia kiadását tervezte az Elek Artúr által szerkesztett 1910-es *Újabb magyar költők* mintájára. Babits Mihály később úgy emlékezett, hogy éppen az ő *Anthológia* című cikke után (lásd 1408., 1409.) „annak szempontjait figyelembe véve” határozták el a könyv megjelentetését (lásd BABITS Mihály: *Élet és irodalom*. Bp., Athenaeum, 1929, 194). Az előfizetési felhívást az 1923 áprilisa és júliusa közötti Nyugat-számokban tették közzé, a gyűjtemény nem készült el (lásd 1415., 1416. is).

1413. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE – A NYUGAT OLVASÓINAK

[Budapest, 1923. május 22.]

NYUGAT SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE

BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-UT 51. SZ., III. EM. TELEFON: 63-50.

A NYUGAT olvasóihoz!

Tudatjuk, hogy az Osvát Ernő tiszteletére a Vígszínházban tartandó IRODALMI DÉLUTÁN nem június hó 3-án – ahogy a Nyugatban közöltük – hanem május 27-én lesz és pontosan 3 órakor kezdődik.

Jegyek: a Vígszínház pénztáránál, a Nyugatnál és a jegyirodákban kaphatók.

Tisztelettel

a NYUGAT szerkesztősége

[Címzés:]
Ngs. Füst Milán úrnak
Budapest
IX., Angyal u. 29.

[Feladói cím:]
Nyugat

K: PIM V. 4140/432/6. (Füst Milán-hagyaték) – Nyomatvány (amelyet kivételképpen közlünk) – Fényképmásolatát lásd a *Mellékletben*, nyomtatott címszalag a verzón.

Dat.: fpb: Bp., 1923. máj. 22. – épb: nincs.

A Nyugat 1923. május 27-én ünnepelte Osvát Ernő negyedszázados irodalmi működését. Az ünnepség gondolatát Füst Milán magának tulajdonította (lásd FÜST 1999, 1/818), a rendezvényeket viszont Elek Artúr szervezte meg. A Vígszínházban elhangzott műveket és a jubileumra beérkezett írásokat az 1923. júniusi, összevont lapszámban adták közre, ebben olvasható Gyergyai Albert *Ünnep a Vígszínházban* című beszámolója is (865–867). Az Osvát-számot később könyvformátumban is megjelentették. Az előadást bankett követte a Royal Szállóban, ahol Osvátnak átnyújtották Beck Ö. Fülöp róla készült plakettjét.

A különszámban olvasható, hogy magánszemélyek és művészi testületek „száz és száz üdvözlő levéllel” keresték fel Osvátot ([Név nélkül:] *Plakettátadás és ünnepi vacsora*. = Nyugat, 1923. június 1–16., 875–878, i. h. 877–878). Ezek közül egyedül Forbáth Sándor levele ismert – Osvát köszönőleveleinek sem leltük nyomát.

1414. FORBÁTH SÁNDOR – OSVÁT ERNŐNEK

1923 május 23.-án
[Budapest, 1923. május 23.]

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Engedje meg, hogy jubileuma alkalmából meleg és őszinte üdvözlésemet küldjem, azon kívánsággal, hogy az irodalom minden igaz barátjának öröme méreg sokáig folytathassa önzetlen és hasznos működését.

Ön iránt érzett nagyrabecsülésemet másképpen is dokumentálni akarván, tisztelettel bátor vagyok a következő tervemet nagybecsű tudomására hozni, azon kéréssel, hogy ha propozícióm elfogadni méltóztatik, engem erről értesítenni szíves legyen:

Én egy anyagi erőmhöz mért[,] csekély összeget: évi 20.000 (húszezer) koronát, mindenkor 0.11-es koronaárfolyamon (ha tehát a korona értéke netalán csökkennék, a megfelelően növekedett, ha pedig a korona értéke emelkednék, akkor a jelenlegi 20.000 koronás összeget) felajánlok a „Nyugat”-nak, *Osvát-díj* címén, azon rendeltetéssel, hogy ezzel az összeggel minden esztendő karácsonyában oly költő jutalmaztassék, aki azon évben szerepelt

először a Nyugat hasábjain. Az összeg, amit felajánlok, csekély. Ámde azt hiszem, nem az összegnek, hanem a jutalom erkölcsi értékének jut a nagyobb szerep és lehet, hogy példámat mások, nálam anyagilag tehetősebbek fogják követni, mely esetben a jutalomnak erkölcsi jelentőségén kívül anyagi szempontból is lesz némi vonzóereje.

Én azt hiszem, – ahogyan Szerkesztő Urat ismerem, – hogy a tisztelet és nagybecsülés nyilvánításának ez a módja megfelel az Ön ízlésének. Ha ebben nem tévedek, akkor kérem, hogy az általam adományozott és egyelőre tíz esztendőre előirányzott összeget már folyó év karácsonyában egy arra érdemes poétának kiutalni szíveskedjék.

Az összeg évről-évre, december 1-én a „Nyugat” küldönce útján felveendő nálam, amennyiben azonban Szerkesztő Úr óhajtaná, úgy bármely meghatározandó időpontban szívesen deponálom az összeget.

Ismételten fogadja szívből jövő köszöntésemet és vagyok igaz nagyra-becsüléssel, mindenkor készséges híve:

Forbáth Sándor

K: ismeretlen.

M: Nyugat, 1923. június 1–16., 878.

Forbáth (Friedmann) Sándor (1890–1964) orvosként és költőként működött, az 1930-as években Londonba költözött.

A Forbáth által felajánlott összeg eredetileg is csekély volt (a Nyugat 1923. május 16-i számát 500, Osvát-számát 2000 koronáért árusították, az 1923-as karácsonyi szám az infláció miatt már 8000 koronába került). A díj jutalmazottairól nem találtunk említést.

1415–1416.

OSVÁT ERNŐ – BABITS MIHÁLYNAK

[Budapest, 1923. május végén]

[Címzés:]

Nagyságos

Babits Mihály Úrnak

K: MTA KIK Ms 10.264/a. (N. n. sz. 1959/64., vétel magánszemélytől) – Cezuraírás nyugalakú borítékon, tartalma nem ismert – Nem postai küldemény.

BABITS MIHÁLY – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1923. május végén]

Nagyon köszönöm! Levelet fogok írni (megkérdem abban az anthológia¹ dolgát is)

Üdvözl
útra készen

Mihály

[Címzés:]
Osvát Ernő úrnak

[Osvát írásával a boríték verzóján:] Szabó Lőrincz

Az Osvátnak szóló címzés és üzenet ugyanazon borítékon, az első címzés alatt található – Minden írás ceruzával, nem postai küldemény.

A levélváltás nem szerepel a BML eddig megjelent kötetében.

Babits és felesége 1923. május 31-én a Dunakanyarban található Gizellatelepre indultak nyaralni (lásd TÖRÖK 2010, 162), a fenti üzenetváltás legvalószínűbb ideje tehát e hónap vége. Megjegyzendő, hogy Szabó Lőrinc Nyugattól való eltávolodása is 1923 közepén történt meg.

¹ Lásd 1412.

1417. A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA –
A NYUGAT MUNKATÁRSAINAK

Budapest, 1923 június hó 16-án.
[Budapest, 1923. június 16.]

Igen tisztelt Uram! / Asszonyom!

A Nyugat iránti szeretetére hivatkozva kérjük, hogy a mellékelt postabefizetési lapon a Nyugat Osvát-számaért 1.000.– koronát beküldeni szíveskedjék. Ez az utánfizetés is csak csekély részét teszi annak a költség-

többletnak, amely e hatalmas szám előállításával felmerült. Mikor még megjegyezzük, hogy az Osvát-szám ára a könyvárusi forgalomban 2.000.– korona, engedje remélnünk, hogy kérésünket méltányosnak fogja találni.

Köszönettel és kiváló tisztelettel

NYUGAT
szerkesztősége és kiadóhivatala.

[a levélpapír mindkét oldalán Keleti Arthur ceruzaírásos üzleti feljegyzései]

K: OSZK Kt. Fond 117/528. (Keleti Arthur-hagyaték) – Levélpapírfejléc (6.):
→ *Vilmos császár úti időszak* – A sokszorosított körlevelet kivételképpen közöljük.

Keleti Arthur a jubileumi számban nem szerepelt.

1418. OSVÁT ERNŐ ÉS OSVÁT ÁGNES – FÜST MILÁNNAK

1923 Augusztus 3.

[Tátraszéplak, 1923. augusztus 3.]

Ági valamivel jobban van, kisebb a láza és van étvágya. Még egy-két napig maradok.

Ölel Benneteket

O. Ernő és Ági

[Címzés:]

Ngs.

Füst Milán

úrnak

Budapest

Angyal-u. 29.

[Feladói cím:]

Osvát Ágnes

Tátra-Széplak

Marianna-lak 21.

K: PIM V. 4140/436/3. (Füst Milán-hagyaték) – A levélszöveg Osvát Ernő, a címzés Osvát Ágnes kézírásával, autográf aláírásokkal – Ceruzairás.

Dat.: fpb: Tátraszéplak, 1923. aug. 4. – épb: nincs.

M: SZILÁGYI 2000, 178.

Osvát Ágnes tüdőbaját – Füst közbenjárására – dr. Guhr Mihály intézetében kezelték (lásd 1345. is).

1419. OSVÁT ERNŐ – BABITS MIHÁLYNAK

Budapest, 1923 szeptember 3
[Budapest, 1923. szeptember 3.]

Kedves Barátom, –

örülünk, hogy megjöttél, s reméljük, hogy mihamar találkozhatunk. Jó lenne, ha most elküldhetnéd az öreggel¹ a régvárt Mesét² s kérlek, ha kéznél van add át neki azt a Nagy Márta novellát,³ melyet elutazásod előtt elolvasni küldtünk hozzád s melyet ha nincs ellene kifogásod, máris nyomdába szeretnék küldeni.

Ölel

Osvát Ernő

K: OSZK Kt. Fond III/974/4. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (6.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gépirat, autográf aláírással – Nem postai küldemény.

Babits Mihály és felesége 1923 nyarán Gizellatelepen nyaraltak (lásd 1415., 1416.), ahonnan szeptember 3-án hajóval utaztak vissza Budapestre (lásd TÖRÖK 2010, 1/162–167).

¹ Szabó bácsi, hivatalsegéd

² BABITS Mihály: *Barackvirág*. = Nyugat, 1923. október 4., [!] 300–320.

³ Nagy Márta egyetlen novellája a Nyugatban *Szökik a grófkisasszony* címmel az 1923. szeptember 12-i [!] számban jelent meg (277–281).

1420. OSVÁT ERNŐ – SCHÖPFLIN ALADÁRNAK

Budapest, 1923 Szeptember 6
[Budapest, 1923. szeptember 6.]

Kedves Barátom, –

kis húgomnak, a Bálint Aladár leánykájának van szüksége néhány olyan tankönyvre, melyet a Franklin adott ki; mellékelek egy czédulát, hogy melyekre és milyenekre – és nagyon kérlek, eszközöld ki, hogy minél kevessebbet számítsanak értük.

Ölel

Osvát Ernő

[A levél egy Schöpflin Aladárnak címzett, ismeretlen feladóju, 1937-es borítékban maradt fenn, ismeretlen kéz megjegyzése a boríték verzóján:] Az a kislány, akinek a könyveket kéri Osvát, lett később Szerb Antal felesége

K: OSZK Kt. Levelestár (Schöpflin Aladár-hagyaték) – Levélpapírfejléc (6.):
→ *Vilmos császár úti időszak.*

Bálint Aladár a Nyugat egyik legaktívabb zenei és képzőművészeti kritikus; Osvát húgának, Editnek volt a férje. Gyermekük: Bálint (Szerb) Klára (1913–1992) irodalomtörténész és Bálint Endre képzőművész.

• 1924 •

1421. IGNOTUS – A NYUGAT SZERKESZTŐINEK

Wien 1924. márc. 10.
[Bécs, 1924. március 10]

Kedves Barátaim,

itt küldök egy apróságot Figyelőnek; annyira kikíváncozott belőlem, hogy megírtam, meg kellett írnom még mostani (mint megírtam |:volt:| nektek) egyre katasztrofálisabb idegállapotomban is. Ám ez állapotom miatt viszont nincs <rá sz> írása szemem: nem hibáztam[-]e mellé s tűrhetően van-é megírva; megokolt-é, s nem árt-é ily elnagyoltan s argumentálatlan többet, mint használ? Tehát nem façon de parler,¹ hanem komoly <kerd.> kérdés: olvassátok el nagy figyelemmel, s ha legkisebb kivetésetek van, ne hozzátok.

Viszont ha jó: Ernőt kérem, hogy a levonatot gondolja, s világért se fedtesse ki a szedésből a külön lapra írt három (Zu 1 ↓, Zu 2 ↓ és Zu 3 ↑) rendbeli pótlást. Különösen fontos a 2)ik, de mindhárom kell.

Igazán írni nem tudok, |:egyelőre,:| – nézzétek el mint szerkesztők, mint barátok, mint akiknek közzületek szívem szerint való felelettel tartozom.

Barátotok

Ignotus

K: OSZK Kt. Fond 253/779. – Levélpapírfejléc: [középen:] Robertbühnen | Direktion: Dr. Eugen Robert | [bal oldalon:] Berlin | Theater Die Tribüne | Theater am Kurfürstendamm | Schloßpark-Theater Großes Haus | Schloßpark-Theater Kleines Haus | Berliner Zentralbüro: | Berlin W 15, Kurfürstendamm 208-209 | Telefon: Steinplatz 6915, 7811 | Telegramm-Adresse: Robertbühnen Berlin | [jobb oldalon:] Wien | Neue Wiener Bühne | Renaissance-Bühne | Wiener Zentralbüro: | Wien IX, Wasagasse 33 | Telefon: 67-4-14 | Telegramm-Adresse: Robertbühnen Wien

Ignotus emigrációjának kezdetén Kovács Jenő (Eugen Robert) berlini színházi vállalkozásainál dolgozott, majd 1924-ben Bécsben újságíróként helyezkedett el. A levélhez mellékelte *Öregek és fiatalok* című cikkét a Nyugat nem közölte, a kézirat Osvát hagyatékában maradt fenn (OSZK Kt. Fond 253/1023.). Elképzelhető, hogy a kötetünkben 1410–1411. szám alatt közölt levélváltás erre az írásra vonatkozik – Ignotus 1923-ban még nem lakott Bécsben, az ő keltezése helyes.

¹ (fr.), itt: szófordulat

1422. MÁRAI SÁNDOR – GELLÉRT OSZKÁRNAK ÉS OSVÁT ERNŐNEK

Páris, június 28. 1924
[Párizs, 1924. június 28.]

Igen tisztelt Uram,

levelüket megkaptam. Akármilyen kényszeredett-kelletlenül is, de kénytelen vagyok válaszolni reá, mert más esetben kiteszem magam a veszélynek, hogy hallgatásomat érzékenykedésre [!] magyarázhatják. A kritikával szemben, amit Önök szívesek voltak rajtam gyakorolni, csak a dilettáns érzékeny, ami én nem vagyok. Viszont van itt valami más, ami nekem nagyon fontos, s engedjék megragadnom az alkalmat, hogy ebből az apropos[-]ból el is mondjam Önöknek.

Mindenekelőtt: a levelük, már megbocsássanak, nagyképzű, vállve-regető és minden szavában pesti. Ezt magyarázom magamnak azzal, hogy Önök, mint valami irodalmi legfőbb ítélőtábla, abban a szerkesztői munkában, amit évtizedek óta végeznek a Nyugat körül, reászoktak egy állandó siheder-nevelő hangra válaszaikban, amire ott bizonyára szükség is van. A magam esetében egy kissé megütődtem rajta. Én e kéziratokkal szemben nem kritikát kértem Önöktől, hanem egyszerűen elébeterjesztettem egy irodalmi folyóiratnak egy rövid prózáírást és egy verset, s mi sem természetesebb, minthogy az illető folyóirat szerkesztői válaszukban közlésre elfogadják, vagy mint nekik nem megfelelőt, elutasítják az elébök terjesztett kéziratot. Ez ellen nem lenne semmi kifogásom; Önök tovább mennek s kritikát gyakorolnak egy író munkájával szemben két sorban olyan hangon, ahogy ez vidéki lapok szerkesztői üzeneteiben szokásos. A legnagyobb megütközéssel

kérdezem magamtól, mi ez a hang és mivel igazolja magát? Én huszonhat-
éves vagyok,¹ tehát elég fiatal ember, de nem elég fiatal ah[h]oz, hogy hat
esztendei keserves és lelkiismeretes írói munka után ne tudjam, mit tudok és
mit nem, s fejlődésem mai keretén belül mi érett és befejezett bennem és mi
nem. Önök versemet érdekesnek, de „hányaveti” hangon megírottak talál-
ják – s én kérdem magamat, nem-e az Önök megállapítása hányaveti, mikor
egy író versével szemben nem hajlandók annak mérlegetelésére, hogy ha va-
lami abban a versben „hányaveti”, úgy az bizonyára az akar lenni, tudatos és,
egy belső forma öltönyének cifrázatára, szándékosan hányaveti. Az én ver-
seim „hányavetiek” azért, mert irtóznak a nagyképűségtől, mert |:irtóznak: |
a szép és komoly szavaktól,² amiket a magyar irodalom az utóbbi esztendő-
kben |:;| egy kicsit az Önök mentorsága mellett, undorítóan és banálisán
kihasznál, s Ady óta egy egész generáció úgy járt Önöknél a „szép és ko-
moly” szavakra, olyan szemérem, ökonomia, felelősségérzet nélkül, mintha
kurvákra járna s örömét lelte rajtuk. Ez egészen külön fejezete a magyar iro-
dalomnak, ez a szépenírás, amit Önök tenyésztettek s az írócsemetek elvesz-
tették a legelemibb szüzességet a szavak szemérmével szemben. A véletlen
úgy hozta, hogy levelükkel egyidőben került kezembe a Nyugat utolsó két
évfolyama, amit látni nem volt szerencsém. Átolvastam és elképedve ültem
utána; konstatáltam benne a régi Móriczot,³ s egyebekben azt, hogy Magyar-
ország talán az egyetlen ország az írástudó világon, beleértve az egyébként
nagyon tehetséges Libériát is, ahol még nem tudják az írók, hogy a háború
után se úgy |:;| se ugyanarról nem lehet írni, mint ezt a háború előtt le-
hetett; hogy a „magyar líra csodálatos hegedűje még egyre szól”⁴ ugyan, de
inkább hegedű már csak, mint élő líra, s hogy a Nyugat talán |:az:| egyet-
len európai folyóirat, amelyik fiatal emberekkel még mindig literatúrát te-
nyésztet, a szó legavasabb papirosértelmében; [|] s hogy ez a literatura a maga
irodalmi horizontján belül még arra sem látszik rezonálni, hogy a világon
háború is volt, sőt orosz forradalom is volt, s hogy az élő emberiség egy új
világképbe fordult, tudatosan vagy tudatlanul egy új életért dolgozik, ami-
nek szociális felelősségérzete van, s hogy az emberi világ *szellemi és testi élete*⁵
forradalmi stádiumban van; s az íróknak, a csürhe emberiség pásztorainak,
nem a felhőket nézni a dolga most, hanem tilinkójával, ha már ilyen lírikus
a kedve, ezt a csürhét olyan mezőkre terelni, ahol el bír legelni egymás mel-
lett, van mit legelnie és *békében* él. Mindez az én nézetem, mert a világ így
éreztetni magát velem és sokak nézete, akikkel a világ így érezte magát; s
én egészen komikusnak tűnök föl magam előtt, mikor ezeket írom s utána az
Önök Pápájának egypár őszintétlenül egyszerű verse után nyílt leveleit olva-
som, melyekben fontosnak és nyilvánosság előtt elpanaszolásra érdemesnek

tartja a tényt, hogy a fiatal írók nem köszönnek neki elég mélyen az utcán vagy tudomisen mit még.⁶ Minderről szólni kell és jogom van szólni, mert a Nyugat nem egy magáncég, ami háziszertzőivel házipublikuma részére azt írat, amit akar, hanem egy kis ország magyarnyelvű szellemiségének egyetlen fóruma, ahová igenis minden generáció kényszerűen beállít a maga mondánivalójával, ha azt elmondásra érettnek tartja, még akkor is, ha „hányaveti” hangon tartja szükségesnek a dolgait elmondani. *Ezért* voltam bátor én közeledni a Nyugathoz, s ezért érzem valami csöndes megdöbbenéssel, de egyre erősebben, hogy nincsen visszaút, s egy félbarbár ország idegenbeszakadt és felelősséggel élni és dolgozni akaró fia, aki vagyok, hat esztendei távollét után⁷ úgy hallok a magyar híreket, azzal a furcsa íránti [!] érdeklődéssel, ahogy külföldi lapokban Tibet érdekességeiről olvasni szoktam. A tragikus ebben az a fizikai tény, hogy se a testi, se a lelki bőréből ki nem bújhat az ember, s marad, minden csodálkozáson, időn és távolságon túl, aki nem szeret lenni, magyar. S ezért még csak felelősségre sem lehet vonni senkit.

Mindezt meg kellett egyszer írnom, s most abból az alakalomból írom, mert *nekem* van igazam s nem Önöknek, az én hányaveti, nem-szobatiszta versemnek, ami a maga szerénységében is forradalmi vers, van igazam, s nem az Önök kritikájának; ezt jogom van megírni, mert kész író vagyok s legalább olyan jól tudom, mi jó és nemjő [!] az irodalom, a magam s a mások irodalma körül, mint akárki Önök közül; tanácsokat nem fogadhatok el, nem én, hanem bennem az a generáció, amelyik legalább olyan pontosan tudja a kötelességét, mint Önök tudták egyszer a magukét. Én nem fogok többé a Nyugatnak sem „komoly” verset, sem mást küldeni, nem ép[p]len holmi sértődöttségből, hanem, mert a levelük nyomán egészen nyugodtan érzem meg a törvényt, ami él és kihat örökké, hogy Önök voltak és én vagyok. Úgy látszik, ez ellen soha nem lehetett, ma sem lehet tenni. S az a generáció, ami az enyém, s aminek megvan a maga lírája (és ez távolról sem az a líra, amit Önök forradalmi líra címén és Walt Whitman-hatások alatt szoktak elkönyvelni, s ami bizony „mély és komoly”) ez a generáció egy térbeli kényszerűség folytán kopogtatott és kopogtatni fog Önöknél s aztán tovább fog menni, mert nem adhatnak a számára helyet.

Nincs igazuk; s kitéve magam a veszélynek, aminek, ugye, a levél során már jóságosan [!] kitettem magam, hogy jó adag önérzetet konstatálnak rajtam, folytatom tovább még, hogy nincs igazuk az érvekkel, amikkel Figyelőmet refüsálták.⁸ A Nouvelle Revue[-]t Magyarországon, mint ezt egy rövid telefonkérdezéssel az éditeur[-]től minden pillanatban megtudhatom, legföllebb ha száz ember olvassa (*biztos*, hogy ennyi se)[.] S Philippe[-]ről a magyar publikum nem tud sokkal többet, minthogy Bübü címen írt a szifiliszről

egy disznó könyvet.⁹ (Kérdezen meg kérem, a Nyugat Philippe-tanulmánya dacára, gyorsan egy orvost, egy curiai bírót, vagy egy újságíró, amennyiben ezeket szellemi lényeknek lehet tekinteni, hogy hallották-e csak valaha is nevét?) Az én írásom nem Philippe-„tanulmány” volt, hanem egy megírt és pedig jólmegírt apró Figyelő az én észrevételeimről Philippe körül, abból az alkalomból, hogy most Párisban élek s ez az író az eszembe jutott; Philippe[-]ről igenis elmondja a legfontosabbat, s önmagában véve – ez a fontos az egész körül – a kis írás megáll.¹⁰ Önök újságíróktól és kabaréíróktól (Harsányi Zsolt, Szenes Béla) hoztak írásokat;¹¹ ezzel persze nem tudok feleselni.

Minden jót, Uraim, azzal a csöndes izgalommal és szomorúsággal búcsúszom Önöktől, ahogy a fiú elhagyja a szülei házáat, ahol felnőtt ugyan – s ezért hálás – de ahol nincs helye többé; ép[p]len azért, mert felnőtt.

Változatlan tisztelettel, ebben az értelemben:

Márai Sándor

[Címzés:]
Nagyságos
Gellért Oszkár és Osváth Ernő uraknak.
BUDAPEST
Hongrie
Vilmos császár út 51.

[Feladói cím:]
Exp. S. Márai, Paris (I) 5, rue Cambon

[Gellért Oszkár ceruzaírásos megjegyzései a borítékon:]
Márai
1924
[rektó]

K. u. –
ha kéziratosokat visszaküldünk, indokolni szoktuk, hogy miért nem < > közöljük azokat. Látom, hogy indokolásunk ezúttal nem volt szerencsés; | : akárhogy is volt: | azt, hogy bántóan hatott, < őszintén > | : nagyon: | sajnáljuk.

Üdvözlettel
[verzó]

Ezzel próbáltam kibékíteni Márait Osvát levele után!
[későbbi megjegyzés a verzón]

K: magántulajdonban. – Gépirat, autográf aláírással.
Dat.: a boríték csonka.

Márai Sándor levele a budapesti Krisztina Antikvárium 2014. május 17-i aukcióján szerepelt, ezúton is köszönjük a kézirat tulajdonosának, hogy a levél másolatát rendelkezésünkre bocsátotta.

Az író a gépiratban számos esetben tollal korrigálta a gépelési hibákat, illetve pótolta a hiányzó ékezeteket, közlésünkben csak az értelmi javításokat tüntettük fel.

Charles-Louis Philippe (1874–1909) francia íróról küldött figyelőt Márai a Nyugat számára – a levélhez egy saját verset is mellékel, de mindezekre a folyóirat nem tartott igényt. A versküldésre vonatkozóan Márai közvetett biztatásnak vehette, hogy Szabó Lőrinc *Öt új verseskönyvről* című Nyugat-kritikájában (1922. szeptember 1., 1113–1114, i. h. 1113) elismerően nyilatkozott az *ő Emberi hang* című kötetéről (Kassa, Globus, 1921).

A szerkesztők levelükben valószínűleg utaltak arra, hogy a magyar olvasók a Nouvelle Revue Française folyóiratból tájékozódhattak Philippe munkásságáról (megelőzőleg az NRF 1923. augusztus 1-jei számában Paul Rival ismertette Philippe *Chroniques du canard sauvage* című esszéketét = 219–220); az íróról a Nyugatban ifj. Bókay János esszéjét hozták pár évvel korábban (*Charles-Louis Philippe.* = 1921. január 16., 144–147).

Márai Sándor egy 1919-es figyelő után 1934-ben és 1935-ben publikált a Nyugatban, azonban 1948-ban kezdődő emigrációja alatt vezetett *Naplójában* többször is kategorikusan tagadta, hogy a folyóirattal érdemi kapcsolatban állt volna.

¹ Márai 1900. április 11-én született.

² *korábban*: szavakkal szemben,

³ Móricz Zsigmond

⁴ Az idézet Sárközi György kritikájából való, amelyet Szabó Lőrinc *Kalibán!* című kötetéről írt (Nyugat, 1924. március 1., 380–381, i. h. 380).

⁵ *korábban*: élte

⁶ Nem tudható, Márai pontosan mely Babits-művekre gondolt, azonban felfigyelhetett a *Fiatalok* című panaszkodó írásra a Nyugat 1924. február 1-jei számában (160–166), illetve *A vén kötél táncos*, a *Pesti éj* és az *Örömről daloltok?*... című versekre a március 1-jei számban (329–331).

⁷ Márai 1919 őszén hagyta el Magyarországot.

⁸ *refuser* (*fr.*): visszautasít

⁹ *A Bubu de Montparnasse* 1901-ben jelent meg.

¹⁰ Márai *Philippe* címmel a Kassai Naplóban is közölt tárcát (1923. december 2., 9).

¹¹ Harsányi Zsolt (1887–1943), a korszak népszerű írója több írással jelentkezett a Nyugatban 1923–1924-ben, de Szenes Bélától csak egyetlen nekrológot hoztak (1919-ben).

1423. TERSÁNSZKY JÓZSI JENŐ – OSVÁT ERNŐNEK

Debreczen 924. júl. 18.
[Debreczen, 1924. július 18.]

Igen tisztelt Uram,

lejöttem ide bizonytalan időre. Gellért úr¹ mondta, hogy beteg, hát nem köszönhettem el Öntől. Remélhetőleg már túl van gyöngélkedésén. – Dolgozni fogok itt legtöbbit, minden valószerűség szerint, hátha a mostanihoz hasonló hosszabb, vagy más rövidebb novellát elhelyezhetek Önöknél, örömmel tenném. Gellért úr azt mondta, Önnel kell beszélnie róla. Figyelőt innen nem tudom miről írnék. Ha csak nem küld könyvet. Ez esetben, nagyon szívesen.

Sokszor üdvözlöm mindnyájukat, Önnek mindig legkészebb híve

Tersánszky J. Jenő

Debreczen,
Csapó u. 27.

[Címzés:]
Nagyságos
Osváth Ernő
úrnak
„Nyugat” szerk.
Budapest.
V. Vilmos császár út 51. III.

[Feladói cím:]
Tersánszky J. Jenő
Debreczen Csapó u 27.

K: OSZK Kt. Fond 253/882. – Postai levelezőlap.
Dat.: fpb: Debreczen, 1924. júl. 18. – épb: nincs.

Tersánszky nővére, Pataky Ferencné Tersánszky Ilona lakott Debreczenben a Csapó utca 27. szám alatt, az író 1924 nyaratól mintegy kilenc-tíz hónapot töltött itt (lásd TÓTH 1976, 95–96).

1924 nyarán Osvát vesebaja kiújult, a következő évben többször volt kórházban, 1925 májusában újra megoperálták.

Tersánszkytól a Nyugat 1924. július 1-jei számában A/B címmel jelent meg *Kakuk Marci újabb kalandja* (45–48), majd a július 16.–augusztus 1-jei összevont számában *A céda és a szűz* című regény (74–110).

¹ Gellért Oszkár

1424. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ – TELEKES BÉLÁNAK

Budapest, 1924 júl. 28.
[Budapest, 1924. július 28.]

Kedves Uram, –

azt szeretnénk, ha Ön írna a Nyugatnak Palágyi Menyhértről; nem tudományos működésének a méltatását¹ várjuk, hanem emlékezést kérünk az emberről. – A kéziratot 1. aug.: 1. 5.-ig kell megkapnunk.

Szerény üdvözlettel hívei

Gellért Oszkár
Osvát Ernő

K: PIM V. 3673/58/1. (Telekes Béla-hagyaték) – Levélpapírfejléc (6.): → Vilmos császár úti időszak – Gellért Oszkár kézírásával, autográf aláírásokkal.

Telekes Béla (1873–1960) költő, műfordító helyett Tardos Krenner Viktor írt a Nyugatban Palágyi Menyhértről, aki 1924. július 14-én halt meg (*Emlékezésem Palágyi Menyhéltre.* = 1924. szeptember 16., 337–345).

¹ *korábban*: méltatására

1425. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ –
LACZKÓ GÉZÁNAK

Budapest, 1924 júl. 29.
[Budapest, 1924. július 29.]

Kedves Gézánk, –

nagyon szeretnők, ha az itt küldött két könyvről írnál a Nyugatnak.
Hát novellát már sosem kapunk tőled? –
Ölel

Osvát Ernő
Gellért Oszkár

[Címzés:]
Ngs
Laczkó Géza úrnak
Pesti Napló

K: OSZK Kt. Fond 545. (Laczkó Géza-hagyaték, számozatlan) – Levélpapír-
fejléc (6.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gellért Oszkár kézírásával, autográf alá-
írásokkal.

Laczkó Géza *Laczkó Giza* [!] régi szerelme Trianonban című novellája az 1924.
október 1-jei számban olvasható (408–410), figyelője legközelebb 1925 őszén jelent
meg a Nyugatban.

1426. OSVÁT ERNŐ – BABITS MIHÁLYNAK

Budapest 1924 Decz. 24.
[Budapest, 1924. december 24.]

Kedves Mihályom,

szerettelek volna meglátogatni, nem lehet, csak küldhetem a legjobb
kívánságaimat
ölel

Ernő

[Babits Mihályné Tanner Ilona megjegyzése a levélpapír 2. fólióján:] Bálint klinikán

K: OSZK Kt. Fond III/1728/28. (Babits Mihály-hagyaték)

A levélpapír 2. fólióján Babits Mihály „Ti gazdagok! Karácsony...” kezdetű verse olvasható (autográf ceruzáírású fogalmazvány).

1924. november 18-tól Babits Mihályt – sokízületi gyulladást diagnosztizálva – több mint két hónapig ápolták a Bálint Rezső által vezetett 1. sz. Belgyógyászati Klinikán (VIII. ker. Ludoviceum utca 2. – jelenleg Korányi Sándor utca), lásd TÖRÖK 2010, 1/212–216, 220–222, illetve SZÁLLÁSI 2004, 127–136.

Elek Artúr naptára szerint 1924 telén Osvát Ernő vesegyulladásban betegeskedett (lásd OSZK Kt. Quart. Hung. 4092.).

• 1925 •

1427. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ –
KRÚDY GYULÁNAK

Budapest, 1925. jan. 3.
[Budapest, 1925. január 3.]

Kedves Barátunk, –

a Nyugat egész szerkesztősége nevében felkérjük, egyezzen bele, hogy nevét a Nyugat főmunkatársainak sorában föltüntethessük. Régi óhajtásunk ez; örülnénk, ha nem lenne ellene kifogása.

Meleg kézzorítással igaz hívei

Osvát Ernő
Gellért Oszkár

K: OSZK Kt. Fond 239/285/2. (Krúdy Gyula-hagyaték) – Levélpapírfejléc (7.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gellért Oszkár kézírása, autográf aláírásokkal.

M: KRÚDY Zsuzsa 1975, 128. – Budapest, 1925. jan. 3.

Krúdy Gyula a felkérést elfogadta (lásd a következő levelet). 1926-ban viszont – az okok nem ismeretesek – kérte, hogy nevét a főmunkatársak közül töröljék, azonban Gellért Oszkár „megbékítette” az írot (lásd 1438., 1439.). Amikor Babits Mihály 1929. április 16-ával megvált a Nyugat szerkesztői tisztétől, a főmunkatársak névsorát is levették a címlapról.

1428. KRÚDY GYULA – GELLÉRT OSZKÁRNAK
ÉS OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1925. január 5.
Margitsziget.
[Budapest, 1925. január 5.]

Kedves Szerkesztő uraim, –

a legnagyobb kitüntetésnek vettem levelüket. Boldogan egyezem bele, hogy főmunkatársaik névsorába iktassanak. Reméllem, hogy ezentúl még többet dolgozhatom annak az újságnak, amelyet valamennyi között szívem legmélyéből szeretek. A szerkesztő uraknak

Tisztelő, igaz hívők

Krúdy Gyula.

K: PIM V. 3195/420. (Gellért Oszkár-hagyaték)
M: KRÚDY Zsuzsa 1975, 128. – Budapest, 1925. jan. 5.

Lásd az előző levelet.

1429. MÓRICZ ZSIGMOND – A NYUGAT SZERKESZTŐINEK

25. I. 10.
[Budapest, 1925. január 10.]

Jaj

Ez lesz a címe verseskönyvemnek. És minden közleményt ezzel a címmel adjatok. Küldjétek el a Nyugat dec. 1, 16-i s jan. 1-i számát.

MZs

Ha van idő korrektúrát kérek

K: PIM M. 40/a/1. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Ceruzafírás.
M: GELLÉRT 1958b, 21. (az aláírás előtti utolsó mondat elhagyásával) – 1925. január 10.

Móricz Zsigmond a fenti üzenetet a *Jaj* című, két részből álló vers kéziratának verzőjára írta.

1430. MÓRICZ ZSIGMOND – A NYUGAT SZERKESZTŐINEK

[Budapest, 1925. január 10-től]

Jaj Én
 1.
 2.
 Ballada
 A Leviathán

Így gondolnám az elhelyezését, illetve sorrendet. Vagyis az előző levélben elküldött két vers közös címet kap: *Én*.

K: PIM M. 40/a/3. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Ceruzairás.

M: GELLÉRT 1958b, 21. – d. n.

Az üzenet *A Leviathán* című verskézirat rektóján olvasható, Móricz csatoltan küldte a *Ballada* című verskéziratot is (PIM M. 40/a/2., Gellért Oszkár-hagyaték).

1431. MÓRICZ ZSIGMOND – A NYUGAT SZERKESZTŐINEK

[Budapest, 1925. január 10-től]

Ez az ötödik, de a számokat ne közöljétek a címek fölött
Több vers egy számba[n] nem jön

K: PIM M. 40/a/4. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Ceruzairás.

M: GELLÉRT 1958b, 22. – d. n.

Az üzenet a *Kain* című vers rektóján olvasható. – Móricztól az 1925. január 1-jei Nyugatban négy vers jelent meg, az újonnan küldöttek a folyóiratban nem kaptak helyet. Gellért Oszkár a Móricz Zsigmond verseit közreadó kötethez írt kísérő tanulmányában úgy emlékezett, hogy színvonalproblémák miatt – Osváttal szemben is – ő ellenezte kiadásukat (lásd GELLÉRT 1958b, 22). – *A Jaj* című kötet nem készült el, a verseket lásd MÓRICZ Zsigmond 1958, 75–80.

1432. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ –
BABITS MIHÁLYNAK

Budapest, 1925 szept. 9.
[Budapest, 1925. szeptember 9.]

Kedves Mihály, –

köszönjük a feldafingi kedves üdvözlőket! Szeretnénk már látni, de addig is reméljük, hogy kapunk tőled valamit. Az okt. 1.-i számot már szept. 18.-ig kell összeállítanunk, mert nyomdát változtatunk. Versedet várjuk, de nagy szükségünk van rá, hogy irodalmi tárgyú cikkeket is kapjunk tőled: <akár> magyar vagy idegen könyvről, vagy könyvföldről: általánosságban.

Ölelünk.

Ilonkának kézcsókkal

Gellért Oszkár
Osvát Ernő

K: OSZK Kt. Fond III/498/22. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (8.): → *Vilmos császár úti időszak* – Gellért Oszkár kézírása, autográf aláírásokkal.

Babits Mihály és felesége 1925. augusztus 6. és 30. között Szilasi Vilmosék vendégei voltak a bajorországi Feldafingben, a Starnbergi-tónál, szeptember 2-án érkeztek vissza Esztergomba (lásd TÖRÖK 2010, 1/245–247).

A Nyugatot 1925. október 1-től a Hungária Hírlapnyomda Rt. állította elő; Babits Mihály *Új klasszicizmus felé* című esszéje a Nyugat 1925. október 1-jei számában jelent meg (17–20), *A gazda bekeríti házát* (Új barbár század jövetére) című verse pedig október 16-án (166).

1433. OSVÁT ERNŐ – GELLÉRT OSZKÁRNAK

[Kitzbühel,¹ 1925. október 5.]

Oszkár,

ne haragudjál. Szeretettel sokat gondol Rád, Tiedet² melegen üdvözli barátod

O. E.

[Címzés:]
Gellért Oszkár
szerkesztő Úrnak
Budapest
Andrássy út 6. Nyugat boltja

K: PIM V. 3195/464. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Kitzbüheli képeslap ver-
zóján.

Dat.: fpb: Kitzbühel, 1925. okt. 5. – épb: nincs.

¹ Kitzbühel tiroli üdülőhely.

² *javított szó*

1434. JÓZSEF ATTILA – OSVÁT ERNŐNEK

Bécs, 925. nov. 14.

[Bécs, 1925. november 14.]

Igen tisztelt
Szerkesztő Úr,

nem tudom megállni, hogy föl ne keressen legalább evvel a levélkével. Mióta eljöttem, nyugtalanságom még jobban növekedett s káosszá égetett világomban egyedül a Szerkesztő úrral való beszélgetésem, futó beszélgetésem, az, amivel tájékozodni próbálok és próbálni merek. Mert kis dolog ez a dolog, de tőle függ minden cselekedetem, de tőle van minden „jó volna”, de tőle nincs annyi nyugalom, hogy elaludjak az alvók között. Pedig ha valahol olvasok valamit, nehéz láz ül a szívemre: ezt nem így kellett volna megírni, ezt még én is jobban tudnám megteremteni. És fáj, nagyon fáj, hogy m[i]ért nem szabad énnékem írnom,¹ hogy miért én vagyok tehetségtelen, mikor annyi ember jár-keel az uccán és az őnekik nem fájna annyira; hiszen énnékem olyan sürgős. Hát igazán csak a két gyertya hiányzik fejem mellől? Hát igazán én vagyok az a rendetlen hálószoba, ahol senki se alszik, senkise csókol, senkise gondolkozik az egek kék színéről? Mert minden ablaka önmagába nyílik és nem lehet szellőztetni?

Szerkesztő uram, én azt hiszem, fölösleges vagyok. Mindennek, mindenkinek és magamnak is. Pedig én mindent, mindenkit nagyon-nagyon

szereitek. És nagyon fájt, hogy mikor szinte kétségbeesve elmentem Szerkesztő úrhoz, csak egy pár mondatot beszélhettünk, pedig annyi bánatos fej hajolt ki belőlem, annyi szép meleg arc várt a simogatásra. Tudom, Szerkesztő úr l:el: l utazott, nem volt ideje már,² de éppen ez fáj, hogy ahová én elviszem az én szomorú szívemet, ott már csomagolnak, ott utaznak már. S egy másik út azalatt engem visz másuvá.

Szerkesztő úr, ne haragudjék, hogy ilyen udvariatlanul mutogatom fájdalmamat, de kell, hogy rögtön agyon ne lőjjem magam.

Két verset is küldök, mert Szerkesztő úr hozta ki belőlem, azzal a pár szóval és³ joga-kötelessége van hozzájuk. Ha torzszülöttek, én nem tehetek róla, én elhatároztam, hogy elvetélek mindent: m[i]ért mondta Ön, Szerkesztő úr, azt a pár szót, m[i]ért nem engedte, hogy vagy megöljek magamban mindent, vagy magamat küldjem földalatti barátaimhoz.

Szépen, igen szépen kérem Szerkesztő urat, válaszoljon, csak egy kicsike kis levelezőlapon, hogy mit csináljak? Nem akarok addig utóljára és véglegesen öngyilkos lenni, amíg nem tudom bizonyosan, hogy ez igazságtalanság l :-e: l embertársaim ellen, vagy nem.

Ezt a két verset egészen magamnak érzem, ha jók, rendelkezék velük Szerkesztő úr, éppúgy, mint az otthagytakkal is. És nagyon-nagyon kérem, hogy válaszoljon, den [!] ne szánalommal, mert azt én is tudom, hanem igazságosan.

Sok szeretettel üdvözli
Szerkesztő Urat

József Attila

J. A. Wien, III.
 Beatrixgasse 6. II.
 I. Universität

K: PIM JA. 505. (N. n. sz. 1951/53., vétel József Jolántól)
M: JAL 88–89. – Bécs, 925. nov. 14.

József Attila 1925 októberétől 1926 júniusáig élt Bécsben, bejárt az egyetemre is. Szabolcsi Miklós jegyezte meg a fenti üzenet kapcsán, hogy József Attila Bécsből küldött leveleiben a „kétségbeesés, elhagyatottság, az otthontalanság és a fáradtság hangja” szólal meg, ugyanakkor a szerkesztőinek írottakban ő is „egy fokkal szánandóbbnak stilizálja magát”, nem ózdkodva a „novellisztikus” fordulatoktól sem (lásd SZABOLCSI 1977, 480, 422), mint például a következő levélben. – A fenti levélhez mellékelte versei nem ismereteselek.

¹ javított szó

² Lásd Osvát Gellért Oszkárnak küldött 1925. október 5-i üdvözlőlapját.

³ javított szó

1435. JÓZSEF ATTILA – OSVÁT ERNŐNEK

Wien, 925. nov. 24.

[Bécs, 1925. november 24.]

Igen tisztelt
Szerkesztő Úr,

ne haragudjék, hogy újólal alkalmatlankodom, de már válaszáért sem könyörgök. Állom az éhségstrájkot a Társadalom ellen; rendületlenül; ma tizedik napja, hogy nem eszem. Az első négy napig igaz virtus volt, |:de:| most már nem érzek éhséget. És már meg is nyugodtam. Előbb radikális esz-közzel, revolverrel akartam mindent elintézni, de az gyávaaság és én nem akarok gyáva lenni. És hátha nincs igazam? Így még mindig van elég idő igazságot tenni. Magamnak. Mert az Úrral már elvégeztem, néki elmondtam és ő nem haragudott. Készen fogadom még hátra lévő két hónapomat. Szépen, csöndesen, mindent megfontolva megyek el. Ismerőseimet elkerülöm, régi lakásomból elköltöztem már. Hiszen van már egy jó barátom, már barátommá lettem én magam. Sokáig üldögélek a tükör előtt, nézem az én szép tiszta, fehér arcom,¹ akit senki se nézett ennyi figyelő szeretettel. Nem számom már magam, csak szeretem. Sokáig, sokáig ülünk egymás mellett szótlalul, várjuk, hogy el menjen mellőlünk a világ.

Még egyet, Szerkesztő Úr. Nagyon szeretném, ha karácsonyra lehozná a Nyugat „A tavi torony harangozója” c. most küldött versem. Szeretném látni és tudni még, [?] hogy legalább ezt az egy keserű szavamat meghallották. A többi verssel nem törődöm, csináljon velük Szerkesztő Úr, amit akar, én megírtam, mert meg kellett írnom, <.> nekem már nincs erőm verekedni, hogy meg is hallják.

Sok szeretettel üdvözlí

József Attila

K: PIM JA. 506. (N. n. sz. 1951/53., vétel József Jolántól)

M: JAL, 89–90. – Wien, 925. nov. 24.

A *tavi torony harangozója* című versnek az OSZK Kézirattárában őrzött kézírata (An. 2773., a *Látod?!* című verssel egyazon fólión, Sz. n. 1957/7., vétel Rafael Mártától) hasonló hajtásnyomokat mutat, mint a fenti levél papírja, a vers datálása: Wien, 1925.

A Nyugat 1928-ig nem hozott verset a költőtől, a JAL vonatkozó jegyzete szerint (627) ennek oka a *Lázadó Krisztus* című vers miatti sajtóper volt.

¹ javított szó

• 1926 •

1436. OSVÁT ERNŐ – GELLÉRT OSZKÁRNAK

[Budapest, 1926. február 9. után]

Kedves Barátom –

a meddőség leküzdhetetlen: nem betegség, hanem átok.

Elküldöm, amit felolvastam, de ha <jó va> jó vagy: nem adhatod ki. Nem, ha csak elolvasod: <tudom, nem> nem fogod tudni kiadni. Lehetetlen kiadnod.

Bocsáss meg

Ernő

K: PIM V. 3195/470. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Nem postai küldemény.

M: GELLÉRT 1954, 27. – d. n.

Gellért Oszkár szerzői estjét 1926. február 9-én tartották a Zeneakadémián, ahol Osvát mondott bevezetőt. Gellért Oszkár *Kortársaim* című visszaemlékezése szerint (GELLÉRT 1954, 27–28) Osvát megígérte az ünnepeltnek, hogy laudációját kiadja a Nyugat következő számában. Osvát azonban – a lapzárta közeledtével – a fenti levelet küldte el Gellértnek. „Telefonáltam neki – folytatja Gellért. – Én nem ragszkodom ahhoz, hogy kiadja, amit felolvasott rólam. De úgy tudom, hogy hetekig dolgozott rajta. Azt felelte, hogy újra dolgozni akar rajta.” Gellért ezt követően az alábbi levelet kapta Osváttól, mire ő haladékat kért a nyomdától, és a *Gellért Oszkár-ról* (Szerzői estje alkalmából) című írás megjelenhetett a február 16-i számban (361).

Február 16. keddre esett, Osvát az alábbi üzenetet legkésőbb szombaton vetette papírra (vö. „hétfőig”).

1437. OSVÁT ERNŐ – GELLÉRT OSZKÁRNAK

[Budapest, 1926. február 13-ig]

Kedves Barátom –

reggelig hiába kü[s]zködtem: nem bírom összefűzni a mondanivalóimat. Az<t> amit ott mondtam olyan <kevés hogy értelmes olvasó előtt kevés>¹ szerencsétlen, hogy <lehetetlenség> | :szégyen² volna: | értelmes szemek elé vinni. <Én most sem hagyom abba az erőfeszítést> Nekem most már nincs megfeszíteni való erőm, azért nagyon-nagyon kérek: *várj rám hétfőn reggelig* azaz vedd rá a nyomdát, hogy várjon meg – mindent megteszek <hogy . . .> | :Telefonáld meg Cornélnak³ azonnal, hogy <megvárhat . . [?]> lehet-e vagy sem! : |

Ernő

K: PIM V. 3195/469. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Nem postai küldemény.
M: GELLÉRT 1954, 28. – d. n.

Lásd az előző levelet. – Osvát cikkéből egy kéziratlap, amelyen a „Művészi eredetiségének lényegét...” kezdetű bekezdés olvasható, Gellért Oszkár hagyatékában található (PIM V. 3195/468.).

¹ *beszúrt, majd törölt szó a korábban törölt rész fölött: törmelék*

² *korábban: szégyenletes*

³ Osvát Ernőné

1438. KRÚDY GYULA – A NYUGAT SZERKESZTŐSÉGÉNEK

Bpest, 1926. február 19.
Margitsziget.
[Budapest, 1926. február 19.]

A Nyugat tekintetes szerkesztőségének.

Igen Tisztelt Szerkesztőség,

más irányú érdekeltségem folytán arra kell önöket kérnem, hogy becses lapjuk főmunkatársainak sorából nevemet törölni szíveskedjék.

Alázatos szolgája

Krúdy Gyula

[Gellért Oszkár ceruzaírásos megjegyzése a levélpapír rektóján:] Megbékítettem

K: PIM V. 3195/422. (Gellért Oszkár-hagyaték)
M: KRÚDY Zsuzsa 1975, 177. – Bpest, 1926. február 19.

Lásd a következő, illetve az 1427. és az 1428. számú levelet.

1439. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ – KRÚDY GYULÁNAK

Budapest, 1926. márc. 2.
[Budapest, 1926. március 2.]

Kedves Barátunk,

nagyon kérjük adjon alkalmat, hogy arról, amiről írt és amibe nem tudunk beletörődni, – beszélhessünk Önnel. Mi szerdán és szombaton du. 12–2 között a Korona kávéházban vagyunk, ha megteheti, jöjjön be.

Szíves kézszorítással hívei

Osvát Ernő
Gellért Oszkár

K: ismeretlen. – A Nyugat fejléces levélpapírján.
M: KRÚDY Zsuzsa 1975, 178. – Budapest, 1926. márc. 2.

Lásd az előző levelet, illetve az 1427. és 1428. számúakat.

1440. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ –
A NYUGAT MUNKATÁRSAINAK

Budapest, 1926. IV/20.
[Budapest, 1926. április 20.]

Kedves Barátunk!

Kiindulva abból, hogy az újabb irodalom feltűnően sokat foglalkozik a házasság válságával, arra gondolunk, hogy érdekes volna, ha a NYUGAT anketban foglalkoznék a kérdéssel. Nagyon szeretnők, ha hozzászólánál egyhárom oldalnyi terjedelemben: vagy úgy, hogy a szóbanforgó munkák valamelyikét bírálod, vagy úgy, hogy a témát mint témát a maga eleveenségében veszed szemügyre, vagy úgy, hogy a tárgy körül felvetődött ideákat mérlegeled, vagy végül úgy – és ez még a legkívánatosabb – hogy önállóan foglalkozol a problémával.

Kéziratodat mielőbb várjuk
szíves üdvözléssel
igaz híveid

[Babits Mihály ceruzaírásos töredéke a levélpapír rektóján:] hol őt oféliák sírjai helyett csak apjának szelleme várta még

K: OSZK Kt. Fond III/1816/19. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (1.): → *Ilka utcai időszak* – Gépirat, aláírás nélkül.

A Babits-hagyatékban fennmaradt egy 1926. április 30-ra keltezett magázódó, Gellért és Osvát által aláírt változat is (OSZK Kt. Fond III/1816/21.), alább a magázódó változat Sándor Imrének küldött, egy másik gépelési sorozatból való, javított szövegét közöljük:

1441. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ –
A NYUGAT MUNKATÁRSAINAK

Budapest, 1926. V/12.
[Budapest, 1926. május 12.]

Kedves Barátunk!

Kiindulva abból, hogy az újabb irodalom feltűnően sokat tárgyalja a házasság válságát,¹ arra gondolunk, hogy érdekes volna, ha a NYUGAT an-kétban foglalkoznék a kérdéssel. Nagyon szeretnők, ha hozzászólana, egy-három oldalnyi terjedelemben: vagy úgy, hogy a szóbanforgó munkák valamelyikét bírálja, vagy úgy, hogy a témát mint témát a maga eleve-nségében veszi szemügyre, vagy úgy, hogy a tárgy körül felvetődött ideákat mér-legeli, vagy végül úgy – és ez még a legkívánatosabb – hogy önállóan foglal-kozik a problémával.

Kéziratát mielőbb várjuk
szíves üdvözléssel
igaz hívei

Gellért Oszkár
Osvát Ernő

K: PIM V. 4740/84/1. (Sándor Imre-hagyaték) – Levélpapírfeljéc (1.): → *Ilka utcai időszak* – Gépírat Gellért Oszkár tintaírással javításaival, autográf aláírásokkal.

¹ korábban: foglalkozik a házasság válságával,

Az ankétára érkezett hozzászólásokat a Nyugat az 1926. május 16-i és június 16-i számokban közölte, Sándor Imre írása az utóbbiban kapott helyet (*A házasság „válsága”*. 1043–1046); Babits Mihály nem szólt hozzá a vitához.

1442. OSVÁT ERNŐ – VÁMOS FERENCNEK

Budapest, 1926 Május 12.
[Budapest, 1926. május 12.]

Kedves Uram, –

köszönöm, hogy meghívott a felolvasására. Egyedül az elfoglaltságomon múlt, hogy nem voltam ott; de¹ szeretném elolvasni, érdekel s – ha olyan, ha nem túlterjedelmes, ha reproductiok nélkül is megáll s ha várhat egy ideig, – talán a Nyugatot is érdekelné.

Üdvözlettel

Osvát Ernő

[Címzés:]

N. Vámos Ferenc mérnök Úrnak
Guittner-iroda
Budapest
VI. Vilma királyné [!] út 22.

K: MTA KIK Ms 839/11. (N. n. sz. 1961/30., vétel Vámos Ferencről) – Levélpapírfejléc (1.): → *Ilka utcai időszak* – Borítékfejléc (4.): → *Vilmos császár úti időszak*.
Dat.: fpb: Bp., 1926. máj. 12. – épb: Bp., 1926. máj. 13.

Vámos Ferenc (1895–1969) építész, építészettörténész 1926. május 10-én a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet rendezésében tartott felolvasást Lechner Ödönről. A Nyugatban *Lechner Ödön ifjúkori levelei* című tanulmányával szerepelt (1928. június 16., 840–849).

¹ *korábban*: ott. De

1443. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ –
BABITS MIHÁLYNAK

Budapest, 1926 május 18.
[Budapest, 1926. május 18.]

Kedves Barátunk, –

nagyon kérünk, ha szánhatsz most rá némi időt, hogy a Ny.-nak írj, legelőbb a Flaubert-fordítást vedd elő, – sok okból fontos számunkra, hogy ezt a cikket mielőbb megkapjuk. Persze szép volna, ha a Bányai-cikket¹ vagy pláne a Karinthy-cikket is rövidesen megkaphatnók.

Szeretettel ölel

Oszkár
Ernő

Kézcsókkal.

K: OSZK Kt. Fond III/498/25. (Babits Mihály-hagyaték) – Levélpapírfejléc (1.): → *Ilka utcai idősziak* – Gellért Oszkár kézírása, autográf aláírásokkal.

Gustave Flaubert (1821–1880) *Érzelmek iskolája* című regényét a Genius Kiadó (a Nyugat Rt. résztulajdonosa) jelentette meg 1926-ban, Gyergyai Albert fordítását Babits az 1926. július 1-jei számban méltatta (*Érzelmek iskolája*. 65–68). Babits Karinthy Frigyesről csak a következő év tavaszán írt.

¹ Bányai Elemérről vagy Bányai Kornél (1897–1934) költőről várhattak cikket.

1444. OSVÁT ERNŐ – SÁSDI SÁNDORNAK

Budapest, 1926 júl. 20.
[Budapest, 1926. július 20.]

Ngos
Sásdi Sándor író úrnak
Pécs
Pécsi Napló szerkesztősége

Tisztelt Uram!

Ezt a novelláját kissé erőszakoltnak találjuk, aligha elégíthetné ki azt a várankozást, amit a Nyolc hold föld-del keltett. Reméljük, hogy hamarosan valami egészen kielégítőt kapunk Öntől.

Tisztelettel

Osvát Ernő

K: MTA KIK Ms 6184/37. (Aczél György-kéziratgyűjtemény) – Levélpapírfejléc (2.): → *Ilka utcai időszak* – Gépirat, autográf aláírással.

Sásdi (Tintner) Sándor (1898–1992) pécsi újságíró *Nyolc hold föld* című novellájával a Nyugat 1925. évi pályázatán tűnt fel, a mű az 1926. február 1-jei számban olvasható (211–226), Sásditól 1929-ben hoztak újabb írást.

1445. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ –
FENYŐ MIKSÁNAK

Bp. 926 júl. 31.
[Budapest, 1926. július 31.]

Kedves Uram, –

pechünkre az ifj. Wolfner báró sincs Budapesten. A kiadóhivatal a legnagyobb zavarban van és <csak> elseji kötelezettségeinek képtelen eleget

tenni: mindnyájan nagyon kérjük Önt, legyen szíves, szerezze meg a 20 milliós váltó kölcsönt.

Hívei

Gellért Oszkár
Osvát Ernő

K: PIM V. 3181/31. (Fenyő Miksa-hagyaték) – Gellért Oszkár kézírása, autográf aláírásokkal.

M: NYK, 161.

A levél hangneméből adódik a következtetés, hogy ifj. Wolfner báró talán képletes személy, noha a kiterjedt Wolfner rokonságból báró Wolfner Tivadar (1864–1929) például a GYOSZ igazgatósági tagja volt.

1446. BABITS MIHÁLY ÉS BABITS MIHÁLYNÉ –
OSVÁT ERNŐNEK

[Esztergom, 1926. augusztus 26. előtt]

Kedves Szerkesztő Úr, –

Gellérttől¹ kaptunk ma levelet, amelyben közli, hogy szabadságon van; így ha megengedi, a Maga címére küldöm legújabbán készült kis novellámat.²

Reméltük, hogy meg fognak bennünket itt látogatni, noha tudjuk, hogy Maguk nem könnyen mozdulnak Pestről. Mégis talán megtehetnék egyszer, nagy örömet szereznének vele nekünk. Elek Artúr is készülget az esztergomi nagy utazásra, talán kijöhetnének együtt?

Kornélt és Ágit³ melegen üdvözlöm, s Magát is a viszontlátásig

Babits Ilonka

Szívből üdvözl s bizony nagyon örülne ha itt láthatna egyszer

Mihály

K: OSZK Kt. Fond III/39. (Babits Mihály-hagyaték) – Babits Mihály üdvözlöte ceruzaírással.

Babitsék 1924-ben vásároltak házat az esztergomi Előhegyen, ezt követően a nyarakat itt töltötték. Babitsné naptáraiban nincs utalás arra, hogy Osváték meglátogatták volna őket Esztergomban, Elek Artúrt 1926. szeptember 12-én ebéden látták vendégül (lásd TÖRÖK 2010, 1/182).

Lásd a következő levelet is.

¹ Gellért Oszkár

² TÖRÖK Sophie: *A föld az Istené.* = Nyugat, 1926. szeptember 16., 424–426.

³ Osvát Ernőné és Osvát Ágnes

1447. OSVÁT ERNŐ, OSVÁT ERNŐNÉ ÉS OSVÁT ÁGNES –
BABITS MIHÁLYNÉNAK

Bp. VIII/26
[Budapest, 1926. augusztus 26.]

Kedves Ilonka!

Köszönöm a szíves megemlékezést. Bizony, nagyon szívesen mennék ki Hozzátok, szeretném is már látni, mindenki által úgy dicsért otthonotokat, de körülöttem amióta elsején, a boltból hazakerültem¹ – újra csak a betegségek különböző formája és alanyai váltakoznak: szóval nem tudok kimozdulni. Ha mindez, egyszerre meggondolná magát, és megváltoznék, sietve ragadom meg az alkalmat – és értesítéssel, vagy a' nélkül, kiutazunk Hozzátok.

Addig is meleg üdvözteinket küldöm szeretettel Mindkettőtöknek

Sokszor üdvözöl,

Meleg üdvözlettel

Osvát Cornél

Osvát Ágnes

O. Ernő

[Címzés:]

Ngs.

Babits Mihályné

úrnőnek

Esztergom

[Feladói cím:]

Osvát, Budapest VII. Aréna-út 66.

K: OSZK Kt. Fond III/973. (Babits Mihály-hagyaték) – Osvát Ernőné ceruzaírású levele autográf üdvözetekkel, a borítékon Osvát Ágnes kézírása.

Dat.: fpb: Bp., 1926. aug. 26. – épb: Esztergom, 1926. aug. 27.

Lásd az előző levelet.

¹ Osvátné a Nyugat Andrassy út 6. szám alatti könyvesboltjában dolgozott.

1448. KOSÁRYNÉ RÉZ LOLA – OSVÁT ERNŐNEK

Bpest, 1926 szept. 13.

[Budapest, 1926. szeptember 13.]

Kedves jó Szerkesztő Úr,

napról-napra ki akarok jönni s napról-napra elmarad. Nem tudom, tesszik-e ez a novella, mire kijövök, majd megmondja, kicseréljem-e, vagy maradjon.

Mindnyájuknak nagyon sok üdvözet, Kornélt, Ágit¹ csókolom.

Kosáryné

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát Ernő

szerkesztő Úrnak

Budapest

Aréna-út 66. földsz.

[Feladói cím:]

Kosáryné Bpest, Rákóczi-út 51.

K: MTA KIK Ms 10.264/v. (N. n. sz. 1959/64., vétel magánszemélytől)

Dat.: fpb: Bp., __ 13. – épb: Bp., 1926. szept. 1_.

M: BORGOS–SZILÁGYI 2011, 365. – 1926. szept. 13.

Kosáryné Réz Lola következő novellája a Nyugatban *A csizma* (1926. október 16., 580–582).

¹ Osvát Ernőné és Osvát Ágnes

1449. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ – HELLER BERNÁTNAK

Budapest, 1926. XI/30.
[Budapest, 1926. november 30.]

Mélyen tisztelt Tanár Úr!

Nagyon kérjük, írjon a NYUGAT-ban Bánóczi Józsefről: a cikket karácsonyi számunkban (december 16.-án) szeretnők közölni, tehát 8.-áig kellene megkapnunk. Lekötelezne értesítésével, hogy számíthatunk-e rá és hogy körülbelül mennyi helyet tartunk számára fenn.

Nagy tisztelettel

Osvát Ernő
Gellért Oszkár

[Címzés:]
Méltóságos
Nagyságos
Dr. Heller Bernát úrnak,
a Rabiszeminárium tanárának,
Budapest.
Rökk Szilárd-u. és Bérkocsis-u. sarok

K: a kézirat a Portobello Aukciósház 2015. december 7-i árverésén szerepelt; közlésünk alapja a levélről készült digitális másolat – Levélpapírfejléc (1.): → *Ilka utcai időszak* – Borítékfejléc (1.): → *Ilka utcai időszak* – Gépirat, autográf aláírásokkal.

Bánóczi József (sz. 1849) filozófus, irodalomtörténész, hebraista, a budapesti Országos Izraelita Tanítóképző korábbi igazgatója, a Rabbiképző Intézet tanára 1926. november 20-án halt meg. Balassa József emlékezett rá a Nyugat 1927. február 1-jei számában (278–279).

1450. SZOMORY DEZSŐ – GELLÉRT OSZKÁRNAK
ÉS OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1926. december elején]

Kedves Osvát és Gellért barátaim,

nem szabad rám haragudniok, aminthogy én sem haragudtam soha a Nyugat-ra, de sőt szerettem, sok minden mostohaság ellenére. Míg Molnár,¹ aki csak persziflálta² a Nyugatot, míg Móricz,³ aki csak a saját érdekeit kereste, tejből fürödtek benne, addig én soha, egy igazi jó szót nem hallottam ott, még olyan írásaimról sem, melyek a Nyugat-ot nem egyszer, úgyszólván népszerűvé tették. Az én helyzetem csak az volt a Nyugatnál, hogy a legjobb írásaimat odaszállítottam, de a Nyugat nem adott soha semmit a – szívéből, holott nálam csak ez számít, a szív! Én nem számítottam a családhoz, a szó érzelmi értelmében. Viszont az most az én érzelmem ellen van, hogy kiálljak azzal az unalmas Schöpflin-nel⁴ egyazon pódiumra! Ez nem az én világom, bocsássák meg. És ez nekem nem így ízlésem és idegem sincs hozzá. Premièren [!] is, halálos percem az, mikor valami contenance-t⁵ kell adni magamnak, hogy kimenjek a közönség elé, melyet tiszta szívemből megvetek. Soha életemben, legkésőbb perceimben sem tudtam a magam érzése ellen menni, holott egy szó, egy hang, egyetlenegy <. > meghajtása a fejemnek, talán segített volna rajtam. De soha mást nem tudtam csinálni csak amit szerettem. S most már csakugyan nem tudok többet a bőrömből kiugrani!

Ha ilyen hosszan magyarázom mindezt, ez is csak azért van mert Magukat szeretem és főleg Magához, Drága szent Osvát, annyi szép emlékem fűz, sőt azt mondanám sok hála is, ha a hála nem volna megalázó.

Nagyon kérem tartsanak meg barátságukban és bocsássanak meg.

Igaz hívük

Szomory Dezső

[Címzés:]

Nagyságos

Osvát és Gellért Uraknak

Korona kávéház

K: PIM V. 3195/505. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Levélpapírfeléc: SÜTŐ-UTCA 2. – Nem postai küldemény.

1926. december 20-án – a Nyugat első nemzedékének részvételével – ünnepi estet tartottak a Zeneakadémián. Mindemellett Osvát Kálmántól tudjuk, hogy az Andrássy úti Magyar Korona kávéház volt a Nyugat szerkesztőségi találkozóhelye 1925 és 1929 között (lásd OSVÁT Kálmán 1945, 6).

¹ Molnár Ferenc

² (*fr. er.*): kigúnyolta

³ Móricz Zsigmond

⁴ Schöpflin Aladár

⁵ (*fr.*): magatartás, lelki nyugalom – itt: erőt kell venni magamon

1451. OSVÁT ERNŐ – KOSZTOLÁNYI DEZSŐNEK

[Budapest, 1926. december 9.]

Szomorúságodban résztvevőn szeretettel ölel barátod

Osvát Ernő

[Címzés:]

Kosztolányi Dezső

Tábor utca 12.

K: MTA KIK Ms 4624/400. (Kosztolányi Dezső-hagyaték) – Távirat.

Dat.: a táviraton fellelhető adatok alapján.

Id. Kosztolányi Árpád (sz. 1859), Kosztolányi Dezső édesapja 1926. december 3-án hunyt el Szabadkán.

• 1927 •

1452. OSVÁT ERNŐ – LEHEL ISTVÁNNAK

Budapest, 1927. I/20.
[Budapest, 1927. január 20.]

Kedves tisztelt Uram!

Múltkori levele¹ után vártam, hogy majd találkozunk s ha úgy tetszik, elbeszélgethetünk mindarról, amit abban érintett. Ami a felajánlott cikket illeti, sajnos le kell róla mondanunk; arról a könyvről a mostani számunkban jelent meg bírálólatunk. Ha előbb szól, szívesen tartottuk volna fenn Önnek ezt a feladatot. Mi másról írma?

Üdvözlettel híve

Osvát Ernő

K: magántulajdonban – Levélpapírfejléc (2.): → *Ilka utcai időszak* – Gépirat nem autográf, az eredetit utánzó aláírással.

M: LENGYEL András 2016, 106.

A Nyugat 1927. január 16-i számában több nívós könyvről közöltek bírálólatot, Lehel István 1927-ben már nem publikált a Nyugatban.

¹ a levél nem ismeretes

1453. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ –
A NYUGAT MUNKATÁRSAINAK

Budapest, 1927. II/16.
[Budapest, 1927. február 16.]

Kedves Barátunk!

Figyelmedbe ajánljuk Ignotus-nak a NYUGAT legutóbbi számában megjelent „Teremtő indiskréció” című cikkét. A NYUGAT ennek a cikknek a problémájáról, amely bizonyára minden író érdekel, ankétot rendez. Elvárjuk hozzászólásodat két-három NYUGAT-oldal terjedelemben. A kéziratot legkésőbb március hó 3.-áig kérjük.

Igaz híveid

Osvát Ernő
Gellért Oszkár

K: PIM V. 4140/432/5. (Füst Milán-hagyaték) – Levélpapírfejléc (3.): → *Ilka utcai időszak* – Gépirat, autográf aláírásokkal.

A PIM gyűjteményében megtalálható a Heltai Jenőnek küldött példány is (V. 3823/571., Heltai Jenő-hagyaték), az Elek Artúrnak szóló 1927. február 17-i felkérés az ő hagyatékában maradt fenn (OSZK Kt. Fond 253/699.).

Ignotus *Teremtő indiskréció* című cikke – a szerző *Neovojtina*-sorozatában – a Nyugat 1927. február 16-i számában kapott helyet (303–307), a vita alapvető kérdéseiről és a hozzászólásokról lásd Bárdos László tanulmányát (BÁRDOS 1998, 185–191).

1454. OSVÁT ERNŐ – AMBRUS ZOLTÁNNAK

[Budapest, 1927. május–június ?]

Mélyen Tisztelt Kedves Uram, –

nagyon-nagyon köszönöm Önnek, hogy olyan melegen szólta hozzám.
Szeretettel és tisztelettel
gondolok Önre mindig

Osvát Ernő

K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)

Osvát felesége 1927. május 4-i halála után mondhatott köszönetet Ambrus részvétnyilvánításáért.

1455. GELLÉRT OSZKÁR ÉS OSVÁT ERNŐ – KUNCZ ALADÁRNAK

[Budapest, 1927]. VI/9.

[Budapest, 1927. június 9.]

Kedves Barátunk!

Most, hogy a *Nyugat* romániai terjesztése több mint nyolc esztendő után újra lehetővé vált – az első szám június 16-án megy be –, nagyon leköteleznél, ha ezt a kultúreseményt az Ellenzékben érdeme szerint méltatnád. Abban a reményben, hogy ezentúl mint a *Nyugat* régi munkatársa sem feledkezel meg rólunk, igaz szeretettel üdvözlünk.

Barátaid,

Osvát Ernő
Gellért Oszkár

K: ismeretlen.

M: KAL, 114. – [Budapest, 1927]. VI/9 – A levelet Jancsó Elemér közölte Kuncz Aladár hagyatékából (lásd JANCsó 1966, 329), az ő adatai alapján a levélpapír fejléce: → *Ilka utcai időszak* (3. változat).

A *Nyugatot beengedték Romániába* című tudósítás a kolozsvári Ellenzék 1927. június 27-i számában olvasható (14).

Lásd 612.

1456. FÜST MILÁN – OSVÁT ERNŐNEK

Budapest, 1927., július.
[Budapest, 1927. július–szeptember]

Drága Barátom!

Lerázom végre életem egyik átkát: Catullust. Azzal a rossz kedvvel küldöm, amelybe egyre mélyebben süllyedek s amely már-már megfojt. Nincs kedvem élni, – ezzel ugyan eleget mondtam, – mégis még néhány szót rongy-magamról és rongy munkámról. – A sorsom úgy látszik az, hogy halálra döglesszen a munka görcse s undorodjam attól, amit csinálok. Kimondhatatlanul fáradt vagyok s kimondhatatlanul elégedetlen. (Sírni tudnék a dühtől, hogy ezt még el is mondom. – Nem szeretek magamról beszélni, – semmiről. Mégis szükségét érzem, hogy egy pár baráti, őszinte szót szóljak Hozzád.)

E percben még munkámnak, (három teljes év napi tíz órai, szakadatlan gyötrelmének,) sorsa sem érdekel. A sorsa: hogy jónak, vagy rossznak találod. Ha jó: én akkor sem szeretem. S ha rossz: mit tehetek még? S ha tévednél is, mikor dicséred, vagy elveted, nem érdekel. Megtettem a magamét: halálra dolgoztam magam. Az az érzésem, hogy akár most mindjárt lehunyhatnám a szemem. Közöld, vagy ne közöld: ennyit tégy meg értem s aztán felejtjük el!

Milán.

A lelkemet kitehetem, sem lehet ebből valami, aminek melege, élete van. Nem ott fogtam meg, ahol az élet kezdődik. Ne érts félre: életteljes, de <érelmetlen;> |:varázsa nincs; | – izgalmas is, de hideg. Akár olvasom, akár nem. Nem szabadít fel, – nem boldogít, mint az élet visszfénye szokott. – Ezt éreztem s ezért szenvedtem vele annyit, kezdtem újra, meg újra. Úgy képzeltem, hogy valahol egy szelepet kell csak |:megtalálnom; | megnyitnom s az egész lobogni kezd majd, – az igazi élet erejével. Csakhogy: – a művek, az én műveim nem szülehetnek így. Játék teremtette eddig is munkáimat, a kedvtelés, – nem pedig adalékok, vagy erőfeszítés. – A negyedik felvonás eleje, – az talán igen, – bár ebben sem vagyok biztos. – Úgy szólok Hozzád, mint ember az emberhez, a szívem <.> szívhez akar szólni. A gúnyt nem bírnám el. Ne tekints most tanítványnak s ne légy a mester. Ha segíteni tudsz rajtam, – segíts, – ha nem lehet: az idő talán ezt is elintézi. – Egyelőre a végsőkéig va-

gyok. Az önutálat kezd elviselhetetlen lenni. Így, – ekkora önmegvetéssel nem is lehet élni már.

Isten <veled> áldjon!

Milán.

Lehet, hogy a cukorbaj ölte meg bennem az életet, az erőt. – <Vagy> A drámai forma pokoli nehézségeit nem vállalom soha többé. Nem csodálkozom, hogy oly kevés a jó drámaíró. – Dehát, – ez is mindegy.

II.

Nem akarlak abba a nehéz helyzetbe hozni, hogy nékem kelljen a véleményed elmondanod, miután mindezt tudod rólam. Légy szíves, mondd majd el a feleségemnek,¹ ő gyorsírással fel fogja jegyezni.

Ezt a levelet július elején kezdtem el írni. Azóta sokat beszélgettem veled magamban, – de ez mindegy! Azóta Lengyel² felvonást, Kosztolányi³ 3-at megdicsért – s ez egy pillanatig meg is nyugtatott. El akarják helyezni a munkát, tehát egyelőre ne tegyem közzé a Nyugatban... Mindehhez neked semmi közöd, – mint mondtad – <.....> én mégis Neked küldöm el, most már nem is közlés végett. – Téved Lengyel és téved Kosztolányi, ha ugyan nem a <jóakarát> |:résztvét:| mondatta velük azt, amit beszéltek. Tévednek. S nekem le kellene vonnom a konsequenciákat, mégiscsak, ennyi évi küzdelem után, ha csakugyan úgy van, hogy ez a munka egész létem s vélt képességeim csődjé. Én ezt hiszem, ezt⁴ érzem, – valami ellentállhatatlan erővel ezt érezteti velem. É mű: csinálmány! – s ettől semmi sem menti meg, sem a hibátlan dialógus, sem az esetleges jó, ami benne van. Az ember lásson tovább az orránál s ne hagyja becsapatni magát. Gyökerében beteg a dolog s ezért nem akart magától megnőni. Hét év különböző injekcióira volt szükség. – De megvetem! – Mindegy most már. Nem hiszem, hogy egyhamar még egyszer tollat veszek a kezembe, – pedig ennek éltem. Nincs az a vallásos ember, aki tisztább életet élt volna nálam. – <De ez> Feláldozni éveket, de nemcsak a magaméit, – olyan volt ez, mint egy nagy betegség, mint egy sorscsapás. Megnyugszom, hogy így van s megpróbálunk tovább menni. –

Monstrummá nőtt meg az évek alatt. Minden szóért meg kellett küzdeni s mikor a szó megvolt, akkor nem illett bele a jelenet ritmusába. Kezdjük előlről! Fogcsikorgatással 150-szer egy jelenetet. Ki bírja ezt ki kívülem,

ki az a marha? – A munka komoly dolog, de aki ennyire komolyan veszi, az megint: *semmittevő* is, hibbant is. Ha Isten nem segít jobban, nem érthetőbben diktál, akkor kártyázni kell, vagy hivatalba járni. – Nem a véletlen, nem az ihlet, a munka kicsikart eredménye ez, – érzem minden szaván. Itt nem „sikerült” semmi, – itt a címtől kezdve, az utolsó szóig hascsikarást kellett kapni. – Elég ebből! Inkább semmit többé, mintsem így!

S most az utóiratot. (Miután beszéltem veled a „nagy műről”). – Szegény Babits, ő is körülbelül így érezheti magát mostanában, – ha ugyan képes rá, hogy ennyire közelbocsássa magához az ellene szóló igazat.⁵ Én így érzem magam: – Mindaz, amit éreztem, beigazolódott. „Megmérettél és könnyűnek találtattál!” – ezt írhatnák akár a sírkövemre. – Nem |:is:| te mértél meg engem, hanem én magam s nem is most, már régen. Tudom, hogy mit érek s tudom, hogy nem sokat érek. Mikor barátaim – kívüled, – most olyannyira lelkesedtek a „nagy műért”[,] egy pillanatra fellobbant bennem a remény, hogy hátha! – de aztán visszaestem, valami nagyon csúnya, reménytelen mélységbe. Az ambíciómat bátran dicsérhetem: – <hog> az nemesebb és kitisztultabb, mint a legtöbb emberé, – a magam boldogsága végett dolgozom. Csak a képességekkel van baj. Én vajmi kevésre vagyok képes. A vízió hiányzik s ezt nem pótolja sem az intelligencia, sem az ízlés. – Szorgalmi feladatok, – elég azokból is. Ez a nagy mű szorgalmi feladat volt. – S nem nyugtat meg, ha visszanezérek oly munkáimra, amelyekre nekem legalább érdemes lenne emlékezni. – „Jobb, mint Hauptmann”⁶ – mondtad ugyan, de én így gondolok rá vissza: – a dilettáns szerencséje! – |:(*Nem szeretem, ha rólam írnak*, utálat fog el, ha magamról olvasok.):| Egyedül a verseimet szeretem s néha rosszul esik, hogy nem tudlak meggyőzni, hogy az a pár vers csakugyan méltó volna oly rendkívüli lény szeretetére is, mint Te vagy. (Kosztolányi figyelmeztetett tegnapi kelletlen arckifejezésedre, mikor verseimet szóvá tettem.) – De mindegy ez is. – Hogy voltak tévedéseid, az természetes. Ezek most nekem nem erősségeim, mert véleményeddel, a mostani munkámra vonatkozólag egyetértek.

Lengyel Menyhért ma felhívott telefonon s elragadtatását közölte velem. Azt mondtam: örülök neki. „Olvastam néhány drámát életemben” – mondotta – „s azt tudom, hogy mi a dráma...” s egy igen nagy dicsérettel folytatta. Erre elmondtam neki a véleményedet, teljesen lehetetlen volt, hogy magamba fojtsam, – röviden összefoglaltam s hozzátettem, hogy utálok ezt a munkámat. Ő azonban rendíthetetlennek mutatkozott. Úgy is jó. A Nemzeti kamaraszínházát s a Vígszínház matinéit említette, – hogy e helyeken megpróbálkozik, – s én ugyan beleegyeztem, de csak azért mert nem

akartam ezt a nemes és jóérzésű embert megbántani. Hogy itt, e helyeken előadják, arra nincs szükségem, mert nem segít ki pénzzavaromból. Majd megmondom még ezt is neki.

Ezt a hosszú levelet azért írtam, mert szeretlek. (Bizony könnyek között írtam.)

[Címzés:]
Nagyságos
Osvát Ernő Úrnak,
a Nyugat szerkesztője
Budapest VII.
Aréna út 66.

[Feladói cím bélyegzővel:]
Dr. FÜST MILÁN
Budapest, I. Budaörsi-út 18. B. III. 23.
Telefon: József 75-58

Levélpapír:
K: PIM V. 4140/577/2. – az első aláírásig terjedő levélrész ceruzaírásos piszkozata a PIM V. 4140/577/3. jelzeten (mindkettő Füst Milán-hagyaték).
M: FMÖL, 153–155. – Budapest, 1927., július.

Boríték:
K: PIM V. 4140/577/1a. (Füst Milán-hagyaték)
M: FMÖL, 967.

Füst Milán 1927 tavaszán és nyarán a *Catullus* című dráma végső változatán dolgozott, míg nem – újabb nekirugaszkodások után – szeptember 21-én lezárta a kéziratot (lásd FÜST 1999, 2/244). A júliusi keltezés tehát csak levelének első részére vonatkozik (miként a szövegből is kiderül: „Ezt a levelet július elején kezdtem el írni”). Az „utóirat” pedig azután készült, hogy Osvát tudatta Füsttel a drámáról alkotott véleményét, amelyet Füst a naplójába is beemelt. Osvát, mint fiatalkori bírálataiban, ezúttal is elválasztotta egymástól a lélektani motívumokat és a megírás, a kidolgozás kvalitásait. Szerinte elsősorban a jellemelekben van a hiba: „ebben a drámában csupa olyan alak van megírva, aki nem akar semmit, akinek a drámája már e dráma előtt lejátszódott – s ebben már akaratának semmi szerepe nincs. (Ez a végkifejlet drámája, ha úgy tetszik.) A határán van a végzet-tragédiának s a jellem-tragédiának. Végzet-tragédiának nem elég végzetszerű s jellem-tragédiának nem eléggé kidomborodók a jellemelek. Éppen annál fogva, hogy megtört alakok, akik nem akarnak semmit, nem is teljesedik ki mivoltuk eléggé. Hasonlítanak egymáshoz... reliefek, amelyeket az indulat nem teljesített ki. (S egymáshoz való viszonyuk sincs tisztázva, – életük törté-

nete sem... Szeretik egymást, gyűlölik, – s mi az, ami idáig vitte őket? – Márpedig a dráma mégiscsak a legjellemzőbb összefoglalása a múltnak s jelennek – egy-egy éles vonás, egy fény elég, de az világítson! Sokmindent sejtünk itt, de semmit sem tudunk biztosan. A darabnak vége van s az expozíciónak még akkor sincs vége!) [...] S mégis, amellet hogy ilyen alapvető hibái vannak, – minden szava él, s mindvégig érdekes. Az alakok élnek, – a darab menete lüktető, – ami valósággal csoda ilyen terv mellett. Teli van mélyenjáró gondolatokkal. Minden jelenete nagy költői erőről tesz bizonyosságot. Kitűnő munka, rendkívüli erőpróbája a képzeletnek. Ok az elkeseredésre nincs, – mert mégse kár a fáradságért. Azt, amit meg akart írni, az író tökéletesen megírta, hibátlanul, ezt jobban nem lehetett megcsinálni. A terv nem volt drámára alkalmas. Olyan drámát írni, amelyben nincs akarat, legalább is problematikus vállalkozás.”(Lásd FÜST 1999, 2/244–245.)

E helyütt Osvát véleményének csak a lényegét idéztük, Füstöt a kudarc tanulságai és a darabra vonatkozó kortársi kritikák még hónapokig foglalkoztatták (lásd FÜST 1999, 2/244–279).

A *Catullust* felvonásonként közölte a Nyugat 1928. április 16. és június 1. között.

¹ Helfer Erzsébet (1897–1987) és Füst Milán 1923-ban kötöttek házasságot.

² Lengyel Menyhért

³ Kosztolányi Dezső

⁴ javított szó

⁵ Babits Mihály *Halálfiái* című regényét 1927 áprilisában adta ki az Athenaeum.

⁶ Gerhart Hauptmann Osvát egyik kedvenc szerzője volt; első, „komoly” lap által elfogadott cikkét harminc évvel korábban róla írta: O. E.: *A szegények drámája. Hannele hattýdala.* = *Esti Újság*, 1897. december 13., 3.

1457. OSVÁT ERNŐ – GELLÉRT OSZKÁRNAK

[Merano, 1927. szeptember 17.]

Szeretettel gondol Rád és tieidre

O. E.

[Címzés:]

Gellért Oszkár

szerkesztő Úrnak

Budapest

Andrássy út 12. Korona kávéház.

K: PIM V. 3195/467. (Gellért Oszkár-hagyaték) – Meranói képeslap verzóján.
Dat.: fpb: Merano–Bolzano, 1927. szept. 17. – épb: nincs.

Merano és Bolzano dél-tiroli üdülőhelyek – 1918 óta Olaszországhoz tartoznak –, Bolzano a tartomány székhelye; Osvát a képeslapot a két város között közlekedő vonat mozgópostáján adta fel.

1458. OSVÁT ERNŐ – KOSZTOLÁNYI DEZSŐNEK.

[Merano, 1927. szeptember 17.]

Ölel s tiedet tiszteli

Osvát Ernő

[Címzés:]
Kosztolányi Dezső író
úrnak
Budapest
Andrássy út 12. Korona kávéház

K: MTA KIK Ms 4624/402. (Kosztolányi Dezső-hagyaték) – Meranói képeslap verzóján.

Dat.: fpb: Merano–Bolzano, 1927. szept. 17. – épb: nincs.

Lásd az előző képeslapot.

1459. OSVÁT ERNŐ – HELTAI JENŐNEK

szept. 27.

[Budapest, 1927. szeptember 27.]

Kedves Barátom, –

nem valószínű, hogy Te ne ismerd Kürti Pál írói s rendezői működését. Ő most az Uj Színház rendezője szeretne lenni s erre van is reménye, de ennek már félig megvalósulását jelentené, ha megnyerhetné a Te támogatáso-

dat is. Én nemcsak a működését, az embert is jól ismerem és nagyrabecsülöm, arra, amit ambicionál, rátermettnek s mindenkép[*p*] érdemesnek tartom – a¹ legmelegebben ajánlom őt bizalmadba s nagyon kérlek, légy segítségére.

Barátod

Osvát Ernő

K: PIM V. 3823/572/2. (Heltai Jenő-hagyaték)

Kürti Pál (1897–1966) 1923-tól egyre gyakrabban jelentkezett figyelőkkel a Nyugatban, szépirodalmi munkássága főként fordításokból állt. 1926-ban a Belvárosi Színházban rendezett. Az Új Színház 1927. október 22-én nyílt meg a VI. ker. Révay utca 18. szám alatt, Kürtit 1931–32-ben alkalmazták dramaturgként. – Heltai Jenő a fővárosi színházi élet befolyásos irányítójaként 1927-ben (többek között) a Magyar Színpadai Szerzők Egyesületének elnöke is volt.

¹ *korábban: és*

Keltezés híján itt közöljük Osvát egy köszönőlevelét:

1460. OSVÁT ERNŐ – HELTAI JENŐNEK

[Budapest, ?]

Kedves Barátom

kedves jó szavaidért nagyon hálás Neked
barátod

Osvát Ernő

K: PIM V. 3823/572/1. (Heltai Jenő-hagyaték)

1461. OSVÁT ERNŐ – BABITS MIHÁLYNAK

Budapest 1927 Deczember 14.
[Budapest, 1927. december 14.]

Kedves Mihály, –

amikor, néhány hete, kívánságodnak, hogy a Baumgarten-bizottságban felajánlott tagságot fogadjam el, avval a baráti túlzással adtál különös nyomatékot, hogy „szerencsétlenségnek” tartanád, ha nem tehetném meg, – kötelességemnek éreztem, hogy igent mondjak. Én ugyan abból, amit a bizottság hatásköréről mondtál, nem tudtam megérteni a dolog fontosságát, mert azt, hogy közted és ügyvédtársad között odáig fejlődhetnek az irodalmi nézeteltérések, hogy azokat a bizottságnak kelljen eldönteni, továbbá azt, hogy a bizottság veletek szemben valaha is vetoval élhessen, lehetetlennek tartom, és így a bizottságot csak tanácsadó- illetve csak tanácsadókból álló testületnek tekintem, mégpedig olyannak, amelynek, mint a veto-elképezlés is mutatja, de főleg az, hogy nem együttesen és nem nyilvánosan adja a tanácsait, semmivel sincs több súlya, mint bármelyik tagjának, vagy bárkinek. Lehet: a bizottságon kívül, – mégis úgy gondoltam, hogy talán nem látom tisztán a motívumaidat és majd meg fogod nekem mondani, miben lehetek segítségedre. Erre még nem volt alkalom, vagy még nem érkezett el az ideje. S talán jobb is így; mert időközben abból, hogy sokan, akik valahogy megtudták, hogy tagja vagyok egy ilyen bizottságnak, amely természetesen: kifelé többet látszik ígérni, mint befelé teljesíthetne, – úgy fordulnak hozzám, mintha a Baumgarten-ügyben valami függne tőlem s mert ép[en] annál az optikai csalódásnál fogva, amit az ilyen reprezentatív jellegű bizottság kelt, azt a tényt, hogy semmi befolyásom a dologra, egyszerűen lélektani lehetetlenség bárkivel is elfogadtatnom, – be kellett látnom, hogy a helyzetben van valami önkénytelenül félrevezető (másokban, akik nincsenek annyi sollicitationak¹ kitéve, ez nem válhat ilyen nyomasztóan tudatossá) – ami magában véve is, – de avval is, hogy napról-napra nem kevésbé igénybe vesz, amit annyi más terhem, betegségem és gondom mellett már lehetetlen vállalnom, – kényszerít rá, hogy arra kérjelek, ments fel engem ez alól. A jószándékomat, hogy amiben lehet, segítségedre legyek, < . . . > nem érintheti,² hogy ebben az esetben, ezen a módon nem fejezhetem ki. Hiszem, hogy méltányolni fogod kérésemet. S jobb ezt most kérnem, később már az a hamis

színe lehetne a kérésemnek, hogy bíráló van benne és talán nem tudnám magam rászánni.

Bizalmad jóleső jeléért mégegyszer köszönettel –
barátod

Osvát Ernő

K: OSZK Kt. Fond III/974/5. (Babits Mihály-hagyaték)
M: OEAKK, 369–370. – Budapest 1927 december 14.

Az 1927. január 18-án elhalálozott Baumgarten Ferenc végrendeletében jelentős összeget hagyott a magyar írók támogatására. A Baumgarten Alapítvány jogi kurátora Basch Lóránt ügyvéd, irodalmi kurátora Babits Mihály volt, mellettük tanácsadó testület működött. Az alapító okirat szerint e testület írókat javasolhatott segélyezésre és díjazásra – de a jutalmazottak kiválasztásában a tanácsadók véleménye a kurátorokat nem kötötte. A tanácsadó testület különleges esetben, az alapító okirat rendelkezéseinek megszegése esetén fordulhatott volna az alapítvány felügyeleti szervehez, másfelől a tanácsadó testület titkos szavazással döntött volna a segélyek és a díjak odaítéléséről, ha a kurátorok között nézeteltérés merült volna fel. (Lásd *Alapító oklevél*. = *A Baumgarten Alapítvány*, 1/308–321.) A tanácsadó testület 1928. december 5-én alakult meg, Osvát haláláig tagja maradt (lásd **1467.** is).

Az első évdíjakat 1929. január 29-én osztották ki Elek Artúr, Erdélyi József, Farkas Zoltán, Juhász Gyula, Kárpáti Aurél, Szini Gyula, Tamási Áron és Tersánszky Józsi Jenő számára, Osvát és Schöpflin Aladár mint tanácsadó testületi tagok kerültek a jutalmazottak közé.

¹ sollicitatio, szollicitáció (*lat.*): kérelmezés, sürgetés

² javított szó

1462. KRÚDY GYULA – A NYUGAT KIADÓHIVATALÁNAK

Budapest, 1927.
december 28.
III. [ker.] Margitsziget.
[Budapest, 1927. december 28.]

A Nyugat tek. kiadóhivatalának.

Kedves Nyugat,

midőn 100 pengő átvételét nyugtázom, az emlékezet kedvéért van szerencsém figyelmeztetni, hogy még 54¹ pengő írói honoráriumom van önnél.

A legutóbbi novella 18 oldal: 144 P.

A régebbi, – legutóbbi novelláért még (a kulcs szerint) ugyancsak 10 pengő jár, amint ezt könyveikből megállapíthatják.

Csupán a rend kedvéért voltam bátor erre figyelmeztetni, kedves Nyugatot.

Alázatos szolgája

Krúdy Gyula

K: PIM V. 3195/424. (Gellért Oszkár-hagyaték)

M: KRÚDY Zsuzsa 1975, 212–213. – Budapest, 1927. december 28. | III. Margitsziget

A Krúdy Gyula által említett Nyugat-novellák: *Utolsó szivar az Arabs Szürkénél* (1927. augusztus 16., 236–249), *A hírlapíró és a halál* (1928. január 1., 29–46).

¹ korábban: 52

• 1928 •

1463–1464.

ANDREAS HAUKLAND – OSVÁT ERNŐNEK

10/VI-1928

Gol, Hallingdal, Norge

[Gol, Hallingdal, Norvégia, 1928. június 10.]

Hr. Redaktör Ernő Osvát!

Desværre kan jeg ikke ungarsk og kan derfor ikke direkte gjøre mig bekjent med indholdet i „Nyugat”.

Men Hr. Henrik Hajdu har oversat for mig tilstrækkelig til at jeg kan gjøre mig op en mening om tidsskriftet. Og det forekommer mig at det ungarske folk må føle sig stolt og lykkelig over at eie i sin midte en kulturbærer, som „Nyugat”. Jeg gratulerer dem med den måde tidsskriftet redigeres på. Og jeg sender Dem, i beundring, min hilsen.

Deres

Andreas Haukland

[Címzés:]

Redaktören Hr. Osvát Ern{ő}

Aréna u 66

Budapest VII

Ungarn

[Feladói cím:]

Andreas Haukland

Gol, Hallingdal

Norvegia

K: OSZK Kt. Fond 253/768.

Dat.: fpb: Oslo, 1928. jún. 11. – épb: Bp., 1928. jún. 13. (a boríték csonka)

A levél betűhív átírása Csűr Gábor Attila munkája.

Andreas Haukland (1873–1933) norvég író műveit Füst Milán és Hajdu Henrik közvetítette a Nyugathoz (lásd FMÖL, 150–152, 164, 187, 983–984, 988, 991). A Nyugat 1928. július 1-jei számában Josef Petersen esszéjét közölték (*Andreas Haukland*. 1–7), illetve megjelentették Haukland *A nagy halászat* című, Nyugat számára írt novelláját (8–14), mindkettőt Hajdu Henrik fordításában.

HAJDU HENRIK – OSVÁT ERNŐNEK

[Budapest, 1928. június 13-tól]

Drága Szerkesztő Úr!

Engedje meg, hogy elsősorban a túloldali levelet¹ fordítsam le, amely így szól:

Osvát Ernő szerkesztő Úr!

Sajnos, nem tudok magyarul, azért közvetlenül nem ismerkedhetem meg a „Nyugat”-tal.

De Hajdu Henrik sokat fordított nekem a lapból s így teljesen tisztában vagyok színvonalával. <Meg> Azt hiszem, a magyar nép büszke <lehet> és boldog lehet, hogy oly kultúrahordozója van, aminő a „Nyugat”.

Gratulálok Önnek, hogy *ilyen* folyóiratot szerkeszt. S üdvözlétemet és csodálatomat küldöm Önnek.

Az Ön

Andreas Hauklandja.

Most pedig, még két percem van a vonat jöttéig, hálás szeretettel köszönöm örök kedvességét. – Nem tudom, feleségem említette-e a Gunnar Heibergre vonatkozó előterjesztésemet?²

Ágit³ üdvöзли, Önt melegen öleli

Hajdu Henrik

¹ Hajdu Henrik saját levelét a Haukland-levél 2. főlíójának verzójára írta.

² Gunnar Heiberg norvég író nem szerepelt a Nyugatban (lásd 96.).

³ Osvát Ágnes

1465. OSVÁT ERNŐ – SCHÖPFLIN ALADÁRNAK

Budapest, 1928 Szept 20.
[Budapest, 1928. szeptember 20.]

Kedves Barátom, –

lehet, hogy azt fogod mondani, hogy tévedek s természetesen lehet, hogy valóban tévedek, – de én szégyel[!]ném magam a barátságunk előtt, ha elhallgatnám, sőt már akkor is, ha haboznám megmondani Neked, hogy ezt a munkádat nem tartom szerencsésnek. Persze ezt is Te írtad: a téma választása, az előadás drámai ingere, a jellemzés egészsége és finomságai olyanok, mint többi munkáidban. De mintha írása közben a felfogásod talán önkéntelen változása megtörte volna a kompozíciót; azt, amit olyan majdnem durván ható naturalista <kegyet> elszántsággal kezdél, az intonatio¹ chocja² után, – mint egy az ijesztgetésén elmosolyodó jóisten (:a [!] nagymama rózsaszínű ármányával) olyan bohókás megkönnyebbülésben sikkasztod el, mely már kiábrándító. A téma egészen komolyan tárgyalva: kényes, – ennyire feleltelen pajzánsággal tárgyalva: kínos.

Megnyugtató lesz rámnézve az is, ha Te, akinek magatartását, – nemcsak a bírálataid kíméletességében, de a kritika iránt való türelmességében is – mindig példaadónak tartottam, szokásod szerint megfontolva aggályaimat, azt fogod nekem mondani, hogy azok túlzók, vagy ép[p]en indokolatlanok.

Ölel

Osvát Ernő

[Címzés:]

Schöpflin Aladár író úrnak

K: MTA KIK Ms 6184/38. (Aczél György-kéziratgyűjtemény) – Levélpapír-fejlec (2.): → *Ilka utcai időszak* – Borítékfejlec (2.): → *Ilka utcai időszak* – Nem postai küldemény.

M: ILLÉS Endre 1983, 643–644.

Illés Endre emlékezése szerint a kéziratot Schöpflin Aladár ajándékozta neki, Osvát e levél kíséretében küldte vissza Schöpflin egy novelláját (lásd ILLÉS Endre 1983, 640–644).

¹ korábban: intonatio

² chok (fr.): megrázkódtatás, sokk

1466. OSVÁT ERNŐ – BABITS MIHÁLYNAK

Szept. 27.

[Budapest, 1928. szeptember 27.]

Kedves Barátom, –

első kísérletem, hogy cikkedre feleljek, nem sikerült. De nem mondtam le róla.

Ölel

Osvát Ernő

K: OSZK Kt. Fond III/974/7. (Babits Mihály-hagyaték)

M: OEAKK, 388. – [1928.] szept. 4.

Babits Mihály 1928. szeptember elején mutatta be szerkesztőtársainak *Az írástudók árulása* című tanulmányát – lásd Gellért Oszkár (a részleteket illetően eltérő) emlékezéseit: GELLÉRT 1954, 29–30, illetve GELLÉRT 1962, 94–96 –, a tanulmány a Nyugat szeptember 16-i számában jelent meg (355–376). Osvát sok tekintetben nem értett egyet Babits gondolatmenetével, vitacikkével azonban az október 1-jei szám lapzártájáig nem készült el. Osvát válasza *Az írástudók árulása* (Levél Babits Mihályhoz) címmel a december 1-jei számban olvasható (761–762).

Az Osvát-kézirat 1. fóliója és a cikk nyomdai korrektúrája a PIM-ben található (V. 3196/91., Gellért Oszkár-hagyaték, illetve V. 4138/38., Gyulai Márta-hagyaték), a kézirat 2. és 3. fóliója az OSZK Kt. Babits-hagyatékában őrződött meg (Fond III/2134.).

1467. OSVÁT ERNŐ – BABITS MIHÁLYNAK

1928 Október 15.

[Budapest, 1928. október 15.]

Kedves Barátom, –

helyzetem olyan rossz s a segítség forrásai úgy kiapadtak, hogy, ami utolsónak maradt, kénytelen vagyok a Baumgarten-segélyalagnál kopogtatni. Kérlek, járj közbe, hogy kaphassak belőle. Azt hiszem, kérésemből, ha

nem volna is teljesíthető, önként következik, hogy most már nem maradhatok a tanács tagja. Ne ítélj meg – és kérlek, küldd válaszodat sietve.

Barátod

Osvát Ernő

K: OSZK Kt. Fond III/974/6. (Babits Mihály-hagyaték)

M: OEAKK, 388. – 1928. október 15.

Téglás János kutatásai szerint Osvát Ernő 1928. október 16-án 500 pengő segílyt kapott (lásd *A Baumgarten Alapítvány*, 1/392) – tanácsadó testületi tagságáról lásd 1461.

1468. LACZKÓ GÉZA – A NYUGAT SZERKESZTŐINEK

Budapest, 1928. nov. 26.

[Budapest, 1928. november 26.]

Kedves barátaim!

Régi tanítványom kérésének eleget téve küldöm Nektek a mellékelt irodalmi művet. Döntésteget legyetek szívesek vele közölni közvetlenül.

Szeretettel ölel

Laczkó Géza

K: MTA KIK Ms 10.264/j. (N. n. sz. 1959/64., vétel magánszemélytől) – Levélpapírfejléc: PESTI NAPLÓ | MEGJELENIK REGGEL | AZ EST | MEGJELENIK DÉLBEN | MAGYARORSZÁG | MEGJELENIK ESTE | KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, VII. KERÜLET, ERZSÉBET-KÖRÚT 18-20. SZÁM. | TELEFON: József 455-50-tól József 455-57-ig. [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] Budapest, 192...

A tanítvány kiléte nem ismert.

• 1929 •

1469. ELISABETH HAUKLAND – OSVÁT ERNŐNEK

Anacapri, (Napoli) Italia.
via Boffe 64
4. I. 1929

[Anacapri, Olaszország, 1929. január 4.]

Sehr geehrter Herr Osvát.

Mein Mann möchte Ihnen so gern sagen, daß er, – wenn er seines Aufenthaltes u.[nd] Budapest gedenkt, – sich gerade Ihrer mit ganz besonderer Verehrung u.[nd] Dankbarkeit erinnert. – Es war ihm ein unvergeßliches Erleben Sie persönlich kennen gelernt zu haben, weil er empfand u.[nd] dies ihm so sehr wohlthat, daß gerade Sie seinem Wesen u.[nd] Schaffen das echte Erkennen entgegenbrachten. – Er sendet Ihnen als Erinnerung an den Vortragsabend das Gedicht, – „Min tankes borg“ das in H. Hajdu’s Übertragung damals recitiert wurde.

Zugleich mit herzlichen u.[nd] freundschaftlichen Grüßen bittet er darum ihm ein gutes Erinnern zu bewahren.

Mit vorzüglichster Hochachtung

Elisabeth Haukland.

[Címzés:]
Herrn Rédakteur [!]
Ernő Osvát
Aréna u. 66.
Budapest VII
Ungheria.

[Feladói cím:]
Sped: Haukland. Anacapri (Napoli)
Italia
via Boffe 64.

K: OSZK Kt. Fond 253/768.

Dat.: fbp: a boríték csonka – épb: Bp., 1929. január 8.

A német nyelvű levél magyarul:
(Czeglédy Zsuzsanna fordítása)

Tisztelt Osvát Úr.

Azt szeretné mondani Önnek a férjem, hogy amikor ottani tartózkodására és Budapestre gondol, különleges tisztelettel és hálával emlékezik Önre. Felejthetetlen élmény volt számára Önt személyesen megismernie, mert olyan jólesett neki, hogy éppen Ön méltatta személyét és munkásságát. A szerzői est emlékére küldi Önnek a „Min tankes borg” című verset, amely akkor Hajdu H. tolmácsolásában hangzott el. Szívélyes és baráti üdvözléssel kéri Önt egyúttal, hogy tartsa meg jó emlékezetében.

Legkiválóbb tisztelettel

Elisabeth Haukland

A levélíró Elisabeth Haukland (szül. Hessler) német származású volt. – Andreas Haukland 1928. október 9-én a budapesti Zeneakadémia kamaratermében tartott szerzői estet, amelyen Osvát Ernő bevezetőt mondott. A *Min tankes borg* című verset Hajdu Henrik *A gondolat vára* címmel fordította le, és adta elő. – A vers autográf kézírata megőrződött a levélhez csatoltan.

1470. OSVÁT ERNŐ – HATVANY LAJOSNAK

április 13.

[Budapest, 1929. április 13.]

Tisztelt Uram, –

Bródy-emlékbeszédének közlésére nem vállalkozunk. Túlfalánk ez a kegyelet.

Üdvözléssel

Osvát Ernő

K: MTA KIK Ms 387/115. (Hatvany Lajos-hagyaték)

M: LHL, 410. – [1929] április 13.

Az 1924-ben elhalálozott Bródy Sándorra emlékező írás visszautasításához Hatvany – évtizedekkel később – a következő megjegyzést fűzte (a levélkézirat 1. fóliójának verzóján és 2. fóliójának rektóján):

„Emlékbeszédem Bródyról, melyet hússzor is felolvastam Pesten és vidéken, mindig nagy hatású volt, – de Bródy rajongóit azért sértette, mert némi rezervával dicsértem ezt a nagyon tehetséges embert, aki oly keveset írt jól s oly sokat rosszul.

Osváth, aki Arany² halála óta a legnagyobb talentumnak tartotta Ambrust,³ – Bródyt nem becsülte semmire: csak a Rubin-lányok⁴ című novellájának kegyelmezett meg.”

Megjegyzendő, hogy Osvát a századfordulón rajongó kritikát írt Bródy prózájáról (lásd a könyv *Az ifjú Osvát Ernő* című tanulmányát = 12). – Hatvany *Emlékbeszéd Bródy Sándor felett* című írása a Századunk 1931. januári számában kapott helyet (6–24).

¹ rezerva (fr. → ném.), itt: fenntartás

² Arany János

³ Ambrus Zoltán

⁴ helyesen: *A Rubin-leányok*

1471. OSVÁT ERNŐ – MARCZALI HENRIKNEK

április 16.

[Budapest, 1929. április 16.]

Igen tisztelt Uram, –

elkeserítő, hogy ily méltányos feltételek is zavarba hozhatnak bennünket, de szegényes budgetünkből nem telik ez a honorarium: ugyancsak takarékoskodnunk kell, hogy közleményenként ötven l.:pengő: l helyett hatvanat ajánlhattunk fel. Nem merem kérni, hogy fogadja ezt el, de önként mégsem tudok lemondani a becses kéziratról, melyet kívánságára természetesen azonnal vissza fogok küldeni.

Addig is reménykedve s mindig
hálás tisztelettel

Osvát Ernő

K: MTA KIK Ms 5041/48. (N. n. sz. 1958/40., vétel magánszemélytől)

Marczali (Morgenstern) Henrik (1856–1940) történész, egyetemi tanár *Emlékeim* című önéletírását a Nyugat 1929 májusától az év végéig közölte folytatásokban.

1472. OSVÁT ERNŐ – FENYŐ MIKSÁNAK

[Budapest, 1929. október 28.]

Fenyő, Kedves Barátom,

mily hálás vagyok Önnek!
Utolsó kézszorításommal

O. Ernő

[Címzés:]
Fenyő Miksának

[Fenyő Miksa megjegyzése a boríték rektóján:] hogy hova tűnt finom kis tolla, melyet rám hagyott, nem tudom.

K: PIM V. 3181/29/2. (Fenyő Miksa-hagyaték)

A fenti és a következő levél keletkezési körülményeiről, illetve a következő levélben említettekről lásd a könyv *Osvát Ernő hagyatéka* című tanulmányát.

1473. OSVÁT ERNŐ – ELEK ARTÚRNAK

[Budapest, 1929. október 28.]

Elek Artúrnak.

Senki se lássa, amit Önnek írok. Mindenkiel annyit közöljön, ami rá tartozik. S ha már összevissza halmozott kéréseimből teljesült, ami teljesülhetett – égesse el ezt a levelet.

Artúr, Barátom, Isten Vele! Nem értem kár: kár, hogy voltam. Ami becses rám volt bízva, hova lett?! Most a Legszebb!

Artúr, hálámat, mint mindig, most is csak kérésekben tudom kifejezni: Ön sohasem tagadott meg nekem semmit, hadd éljek még egyszer vissza a barátságával.

1.) Adja fel vagy át ezt a három levelet.

2.) Vegye át hűgomtól¹ a zsebemben található összes kulcsokat (könyvszekrényem és íróasztalaim kulcsait). S legelőbb: a nagy vasas ládát vigye a lakására. Ebben olyan * levelek s írások vannak, melyeket olvasatlanul el kell égetni. Kérje meg Fenyőt, hogy ajánlja Önt egy nagy gyár vezetőjéhez, aki megengedné, hogy az *egész ládát – csukva, ahogy van* –, a kohójába vessék. Ha ennek akadálya van, kérem nyissa fel s gyömöszölje tartalmát egy kisebb ládába, amit kisebb kohó is befogadhat. Könyörgöm, ne halassza!

3.) A *Nyugatra vonatkozó dolgok*: Az álló íróasztalomon lévő és a kis íróasztal bal oldalán meg a láda tetején fekvő kéziratokat szállítsák Oszkár² lakására. Ezek közt becses dolgok vannak, elfogadottak is. Egyenként vegye át Oszkár s mind ami rám vonatkozik, égesse el. (>Barátaimát kérem, ne beszéljenek, ne írjanak rólam.<)> A Nyugatot is, hogy szorítkozzék az elengedhetetlenre. Ha a Nyugat eladása [?] sikerül, bizonyosra veszem, hogy a végkielégítésemet, ha nem < . . . > is teljesen, kifizetik. Ha nem sikerül, akkor is jut ötezer, ha részletekben is. Erről a várható összegről a hűgomnak írt levélben intézkedtem. Kérje el tőle az adataimat s közölje F.[-]jel.³

Végül : mondja meg azoknak, akik a Nyugatot szerkeszteni fogják (remélhetőleg Ignotus és Gellért lesznek)⁴ hogy én a legtehetségesebb fiataloknak Illyés Gy.⁵ mellett: Imecs Bélát⁶ és Gyulai Mártát tartom. Szeretném, ha ezt tekintetbe tudnák venni s kérnék a kézírataikat. (Artúr, ezt egyedül Önre bízhatom: Őrködjék helyettem a Gyulai Márta írói megbecsültetése, kézíratai sorsa, de főleg író-kedve fölött. Nagy hajlama van az elhallgatásra. Keresse néha fel s bíztassa akkor is, ha nem ért vele egyet. Evvel⁷ a síron túl is tesz értem valamit!)

4.) A *könyveim*. Sok van, sok értékes is. De legnagyobb rendetlenségben. Kérem, hogy lassan-lassan nézze⁸ át. Kérje meg Rédey Máriát,⁹ hogy segítsen Önnek rendezni ezt a tömeget. Ha ketten nem győznék[,] Hoffmann Edith¹⁰ és Reichard Piroska is <hajlandónak m [?]> segítenek. <De csak akkor foglalkozzanak vele ha [?]> De a könyveket mindig Ön vegye le a polcra és ki a szekrényből. Nem szeretném, ha abba a piszkos rendetlenségbe más is belenyúlna! Ott vannak az orvosságos üvegek is stb. – Minden ajánlott könyvet¹¹ külön tegyenek (*van német is, francia is*) <vigyázat tehát . . . > – azokat talán mégis megveszi Szalay,¹² akinek már kétezer pengőért felajánlottam. A többit is együtt kellene értékesíteni, jobb szeretném, ha barátaimhoz jutna, de a Baumgarten Könyvtár is megveheti. Ez a második fele a

nagyobb s többet is ér. (A Nouvelle Revue Fr.[ançaise]¹³ első két évfolyama s néhány régi francia könyv s néhány filozofiai munka megszerezhetetlenek, nagy értékek.)

5.) Az álló íróasztal középfiókjában megcímezett csomagokat kézbe-sít[t]esse! amit <.> még abban talál, vegye magához (Kérem!) Van ott egy csomag az Athenaeumnak: Paul Ernst¹⁴ két könyve (kézíratos toldalékokkal), amiket nekem kellett volna lefordítanom.

6.) Csendesen: szó nélkül – s a legszerényebben temessenek bennünket.

7.) Ami levél, kézirat még a szobámban, állványokon található – lassan-lassan elégetendő.

8.) Menjen el Unterberghez megköszönni¹⁵ a jóságát hozzám.¹⁶

Barátaimat üdvözlöm!

Isten Vele, Artúr! Ne bánkódjék, ros[s]z híve [?] ölelve

Ernő

És viselje az órámat!

[Címzés:]

Elek Artúrnak.

K: OSZK Kt. Fond 253/438. – Nem postai küldemény.

M: NEMESKÉRI 2002, 140–141. – [Budapest, 1929. október 28.]

Osvát Ernő a búcsúlevelet az öngyilkossága előtti órákban írta négy, oktáv nagyságú papíron. A szövegben a * jelig jutott, amikor feldőlt a tintatartója, és földre ömlött a tintája – ezután már ceruzát használt. Osvát kézírása, amely nyugodtabb időszakában is nehezen olvasható, apró betűs, szálkás vonalvezetésű, most zaklatott és kapkodó.

¹ Bálint Aladárné Roth Edit

² Gellért Oszkár

³ Fenyő Miksa

⁴ Az Osvát halála utáni történésekről lásd a kötet *A Nyugat szerkesztősége az 1920-as években* című tanulmányát.

⁵ Illyés Gyula (1902–1983) műveit a Nyugatban 1927 őszétől közölték.

⁶ Imecs Béla (1898–1987) költő, műfordító; a Nyugat mellett főként erdélyi folyóiratokban publikált.

⁷ javított szó

⁸ javított szó

- ⁹ Rédey Tivadarné Hoffmann Mária (1885–1949) irodalomtörténész, író; Hoffmann Edith nővére.
- ¹⁰ Hoffmann Edith (1888–1945) művészettörténész, 1921-től a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának vezetője, 1936-tól a múzeum főigazgató-helyettese.
- ¹¹ javított szó
- ¹² Szalay József (1870–1937) szegedi rendőrfőkapitány, könyv- és kéziratgyűjtő.
- ¹³ A Nouvelle Revue Française első száma 1909. február 1-jén jelent meg. A havi lapot André Gide és a köré csoportosuló írók alapították.
- ¹⁴ Osvát Ernő 1924. június 18-án kötött szerződést az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt.-vel Paul Ernst *Der Weg zur Form* és *Erdachte Gespräche* című köteteinek fordítására, felvéve egyúttal az első hat ívért járó honoráriumot (lásd OSZK Kt. Fond 3/32.).
- ¹⁵ javított szó
- ¹⁶ Unterberg Hugó (1877–1947 után), a kiváló urológus volt Osvát kezelőorvosa. Elek Artúr – naptárbejegyzése szerint (OSZK Kt. Quart. Hung. 4092.) – 1930. május 6-án látogatta meg Unterberg Hugót otthonában, átadva Osvát „végső üzenetét”.

OSVÁT ERNŐ HAGYATÉKA

„Gyászború”

„De az évek múltával az élet mindentől megfosztotta, a miben öröme telhetett volna, s most mindennél súlyosabb csapást készül reá mérni. [...] Azt az embert az életnek megmenteni csak úgy lehet, ha mindazok, a kik szeretik, szeretetük minden karjával beléje kapaszkodnak. Tudnia, de éreznie is kell, hogy nem húlt ki körötte a világ” – Elek Artúr Osvát Ernőről írta e sorokat Reichard Piroskának szóló 1929. október 12-i levelében.¹ Osváték barátai 1929 nyaratól növekvő aggodalommal követték Osvát Ágnes állapotának romlását, mert a közelállók tudták, hogy ha Osvát lánya meghal, ő sem akar tovább élni.

Elek reménye, hogy a szeretet megmentheti Osvát Ernőt, nem vált valóra. 1929. október 28-án kora este még beszélt vele telefonon, és azt írta a naptárába: „Vigasztalanság”.² Másnap az újságok címlapon hozták a kettős halálhírt: *Osvát Ernő néhány perccel leánya halála után szíven lőtte magát és meghalt.*

Elek Artúr töredékben maradt naplójegyzeteiben november 2-i dátummal rögzítette az utolsó órák eseményeit. 1929. október 28-án este Az Újság szerkesztősége melletti kávéházban dolgozott, miközben – fél tíz tájban – a szerkesztőségben telefonon keresték:

„Ijedt női hang tudakolta, hol vagyok, mert sürgős szükség volna rám. Irén volt, Ági barátnője.³ Néhány perccel azelőtt szenvedett ki Ági. [...] ½ 8-kor rettenetes roham fogta elő. Fuldoklott, lélezethez nem jutott. Az apja gyors egymásutánban öt injekciót adott neki: morfint, coffeint, cardosint, kámfort. Végre megkönnyebbült. Magasra tornyozott párnáinak támaszkodva ült, mert másképp már nem jutott levegőhöz. Bálint Aladárné gyöngéden átölelve támogatta. [...] Kilenc óra táján újra rettenetes roham. [...] Ernő benn a szobájában, a hol már régebben írni kezdetett. Negyed

¹ OSZK Kt. Fond 21/7.

² Elek Artúr naptárai az OSZK Kézirattárában a Quart. Hung. 4092. jelzetten találhatóak.

³ Glück Jánosné (sz. Garzó Irén) ebben az időben Osvátéknál lakott, november 1-jén ő mondta el Eleknek az utolsó este történetét.

vagy félórával előbb (9 előtt) feldőlt a tintatartója és a földre ömlött belőle a tinta. Behítta Mariát⁴ és feltörültette véle. Főgondja [?] azonban nem a tinta volt, hanem a tálca, melyen írószerei heverték. Azt féltette. Attólfogva ceruzával írt. Ekkor fejezhette be tintával kezdett, ceruzával folytatott levelét, a melyet nekem írt. Az újabb rohamra berohant Ágihoz. Irén Imre doktorért⁵ telefonozott. Következtek az injekciók. Az elsőt Ernő adta, de hamar ott termett Imre is. Ági szörnyűt jajgatott, mikor a roham elkezdődött. [...] Imre adta [a] többi injekciót. Vonakodva [?] és irtózva, mert tudta, hogy már nem használhat velük.

Ági egyre gyöngébb lett. Ernő ekkor megkérdezi Imrétől, hogy még mennyi ideig élhet a gyermek?

– Néhány percreig.

Irén ekkor egy percre kimegy a konyhára. Mire visszatér, hallja és látja, a mint Ernő, két kezét imára összetéve, Ági után mondja az imádságot. Azt, a melyre gyermekkorában ő tanította:

Én Istenem, jó Istenem

Becsukódik már a szemem.

A gyermek halk extázisban mondja, az apja zokogva (óh, ha Ernőnek megrázó! :fö:|zokogásaira emlékszem!) utána. Mondja egyszer, kétszer, háromszor, ereje fogytával egyre halkabban <végzi>. [?] Csak azt a részét, a mely úgy szól, hogy: ...jó apámat! Ernő zokogva tördeli a kezét. Ági mondja:

– Megyek anya után. Meghaltam...

Azzal lecsuklik a feje és vége.

Villámgyorsan, alig néhány perc alatt játszódik le a többi. Ernő valahogyan eltávolítja Imrét és Irént. A következő pillanatban behúzza az ajtót és ráfordítja a kulcsot. Azzal rohan a fürdőszobába szolgáló kis ajtóhoz és azt is bezárja belülről.

Odakinn a két ember rettegve hallgatózik. Ernő becsukja az addig nyitott ablakot, majd lebocsátja a görgő redőnyt. Ekkor szalad Irén a telefonhoz és próbál megtalálni engem. Imre elrohan, hogy telefonon Bálintnéért siessen, ki 9 órakor kis időre hazament. Benn a bezárt szobában egyszerre pisztolydörrenés. Utána csend. Majd kis idő múltán Ernő rettenetes ordítása:

– Utánad akartam menni kislányom!

Majd zuhanás. Irén az ajtóhoz rohan, megkísérli, hogy benyomja. Nem bírja. Rohan a házmesterért, aki rendőr. Az nem vállalkozik rá. Telefonoz a mentőknek. Mikor Imre Bálintnéval megérkezik, kívülről látják a betett

⁴Osváték háztartási alkalmazottja

⁵Dr. Főnagy Imre (Osvát nővérének, Roth Flórának a fia) volt Osvát Ágnes kezelőorvosa.

spalétát és a mentőkocsit. Mindent kitalálnak. A mentők már kötözik az alélt Ernőt és viszik a Rókusba.”⁶

1929. október 28-án este tizenegy órakor Kosztolányi Dezsőt Gellért Oszkár hívta fel telefonon: „Zokogó, baráti hang jelentette, hogy a leány, a mártír leány meghalt. [...] Alig ocsúdtam, a hang azt jelentette, hogy ő is meghalt, szíven lőtte magát, a leánya halottas ágyánál, már nem él. [...] kocsiba ültem, s a kórházba hajtottam. [...] Az ügyeletes szobában nevét már bevezették a naplóba, az adatokkal. »Önlövés.« Az 1.434-es számú rendőr jelentette, az Aréna útról. 23 óra 12 perckor hozta ide a mentőkocsi, s 23 óra 25 perckor halt meg. A kórházban még tizenhárom percig élt. Ezen a napon ő volt az egyetlen öngyilkos.

Kértem az alorvost, hogy engedjen föl hozzá engem, s barátaimat, kik még előbb érkeztek ide. »Ennek már nincs semmi értelme« – mondta. [...] Azt mondtam, hogy »kíváncsi vagyok«. Ezen megütődött. Gondolkozott kicsit, majd föl kísértetett bennünket az udvaron át abba az első emeleti szobába, ahol már többször jártam.

Magas, bádog tolóágyon feküdt, lószőr pokróccal takarva. Oldalt villanykörte égett. Miután a szolgál meggyújtotta a mennyezetlámpást, föl takarta övig. Szíve táján rózszaszín tapasszal volt beragasztva a seb. Nyitott szeme a régi tekintettel nézett, de nem ránk, hanem oldalt, az üvegszemek mozdulatlanóságával.”⁷

Elek Artúr október 29-én a következőket jegyezte fel naptárában: „Sejtelmetlen délelőtt. Noha éjjel kerestek a szerk[esztőség]-ben s a ma reggeli lapok tele voltak vele, csak 11 táján tudtam meg Jankától⁸ Ernő és Ági halálát. Mi az értelme még az én életemnek? Nem sokkal utóbb elhozták Ernő búcsúlevelét. A drága, drága barát! d.u. Gellértnél. Beteg az izgalomtól. Majd Gyulai Mártát kerestük hasztalan. [Aztán] Ernő lakására. Ott már csak Ágit láthattam felkötött állal, nyitva maradt szemmel. Megbeszélés Bálintnéval. Majd Fenyőhöz a lakására. A Park-szanatóriumban fekszik. [...] Utána Gyulai Márta.” A temetés anyagi ügyeit is Elek intézte, a pénzt hűgáéktól kérte kölcsön⁹ – Fenyő Miksa, aki aznap egy kisebb műtéten esett át, később az összeget megtéríthette.

⁶ Elek Artúr *Naplójegyzetei Osvát Ernő haláláról*. K: OSZK Kt. Fol. Hung. 2996., M: OEAKK, 458–459.

⁷ KOSZTOLÁNYI 1930, 599–600, 603–604.

⁸ Román Vilmosné Elek Janka (1879–1938) Elek Artúr húga volt – az ő fia Román György (1903–1981) festőművész.

⁹ Elek Artúr naptára, 1929. október 29.

A temetés október 31-én volt. Ismét Elek Artúrt idézzük: „Gyászború. d.e. megkíséreltem, hogy Ágai¹⁰ kedvéért Ernőről írjak valamit az újságnak. Nem tudtam befejezni, azt hiszem, nem is fogom. [...] Az Újságíró Egyesület autóján vitt ki a temetőbe Szirmai István.¹¹ ¼ 4 után megeredt az eső. Gyászos, gyászos nap. A temetőben zuhogó eső és óriási tömeg. Minden író ott volt, még a betegek és kényesek is. Csöndes temetés, semmi szónoklat. Vissza /.../ Szerk. előtt befejeztem a kis cikket. Olyan lett, a milyen. Szegény, szegény Ernő, ő most ázik a föld alatt, de végre nem fázik, mint idefönn.”¹² Elek utalása Kosztolányi emlékezésében kap magyarázatot; Kosztolányi utolsó látogatásakor, két héttel a tragédia előtt, így látta Osvátot: „Amikor beléptem hozzá, dolgozószobájában állt, egyedül, fekete télikabátban, hálóingben, fehér vitorlavászon nadrágban, s kezét a télikabát zsebébe dugta. Fázott. Hideg volt itt, ha fűtöttek is, mert állandóan szellőztettek, friss levegő kellett a tüdőbetegnek.”¹³

A végkifejlet felé

1920. augusztus 2-án Osvát szabadságra ment, és elutazott. Maradtak fenn üdvözlőlapjai ezekről az évről évre ismétlődő, magányos utakról, de nem tudható, hogy például 1920-ban merre járt. Augusztus 13-án Fenyő Miksa hívta fel telefonon Eleket a hírrel, hogy Osvát veseműtéten esett át, a miskolci kórházban lábadozik, és pénzre van szüksége. Barátai rendszeresen érdeklődtek az állapotáról, Fenyő, Elek és Beck Ö. Fülöp többször is meglátogatták, Füst Milán pedig magával vitte Unterberg Hugó doktort, a kiváló fővárosi urológust. Osvát hullámozó testi-lelki tünetei hol biztatóak voltak, hol aggodalomra adtak okot – mint ezt Elek szinte naponta feljegyezte.¹⁴

Osvátot barátai 1920. október 9-én bérelt vonatszakaszban utattatták vissza Budapestre. Otthon akart gyógyulni, de be kellett feküdnie az Irgalmasrend budai kórházába.¹⁵ Csak december első hetére épült fel annyira, hogy már bejárhatott a Nyugat szerkesztőségébe.¹⁶ A következő években

¹⁰ Ágai Béla (1870–1944) Az Újság felelős szerkesztője.

¹¹ Szirmai István (1890–1940) Az Újság belső munkatársa.

¹² Elek Artúr naptára, 1929. október 31. – Az említett cikk: [ELEK Artúr:] *Osvát Ernő temetése.* = Az Újság, 1929. november 1., 10.

¹³ KOSZTOLÁNYI 1930, 596.

¹⁴ Elek Artúr naptára, 1920. augusztus 1.–október 8.

¹⁵ I. m. 1920. október 9., 10.

¹⁶ I. m. 1920. december 6.

azonban újabb operációkon esett át, és többször szanatóriumi kezelésre szorult – élete utolsó kilenc évét megnyomorította a betegség.

Különös vonatkozása Osvát miskolci gyógykezelésének, hogy lánya és felesége sokáig nem voltak tisztában a helyzet súlyosságával – a legszükségesebbeket Elek közölte velük –, miközben Gyulai Márta többször telefonált Miskolcra, és levelet is írt Osvátnak.¹⁷

Osvát házassága a húszas évekre végzetesen megromlott. Felesége, Kornélia (a barátok Cornélként emlegették), kezdetben a csendes háttérrel jelentette Osvát számára. Közeli ismerősei áldozatos, segítőkész, de kemény asszonynak írták le. Keménnyé tették a múltó évek: hozománya elfolyt Osvát tervfabrikálásában – férje pénzdolgokban mutatkozó nagyvonalúsága sokszor idézett elő kínos ügyeket, s hozott a családra bajt. Füst Milán naplójában „csúnyának” mondta Osvát nőügyeit, és megjegyzésére, miszerint nehéz lehet Osváttal élni, Kornélia ekként fakadt ki: „Nem nehéz, [...] de lehetetlen. Ezek – (ő és a leánya) – megőrzítik az embert. Elborítanak butaságokkal... Ha az embernek nagy és nehéz dolgokban kell tönkremenni, – az még hagyján... de hogy ily kicsinyes butaságok miatt, – az már felháborító! [...] Kemény és ostoba akarok lenni, mint a kő.”¹⁸ Betegek között élt, betegeket ápolt, miközben maga is több operáción ment keresztül. Kosztolányi Dezsőné a *kegyetlen* szót találta a legalkalmasabbnak Kornélia jellemzésére: „Kegyetlen férje, kegyetlen leánya mellett ő maga is mondhatatlan kegyetlenné formálta a sorsát. Vigasztalan, ótestamentumi keménység, megkeseredett érzelmesség, elfelejtett érzékiség, fagyos gyűlölet és égető – jóság nélküli – jótékonyosság élt benne.”¹⁹

Kornéliát – miként Füst Milánnak megvallotta – már a húszas évek elejétől a hiábavalóság érzete kísértette: „Ezt az iszonyú céltalanságot? Minek ezt végigcsinálni? Nem oktalanság? – Öreg lenni semmikép[en] sem akarok. – Minden este avval az óhajjal fekszem le, – hogy most aztán igazán elég lenne... De eltűnni! S nem még a holttestemmel is terhére lenni a gyerekeknek s a világnak...”²⁰ 1927 májusára elfogyott az ereje. Kornélia úgy érezte, hogy férje és leánya kizárta a családi együttesből, dolgaikat már csak egymással beszélték meg, ha ő is megjelent, elhallgattak. „És egyre kevesebb lett, amit másoknak adhatott magából, egyre nehezebben tudott ide-oda futkosni, betegről beteghez, szenvedőtől szenvedőhöz, és mintha mindenki vak

¹⁷ Lásd OEAKK, 420–421.

¹⁸ FÜST 1999, 1/863.

¹⁹ KOSZTOLÁNYI Dezsőné 2003, 437.

²⁰ FÜST 1999, 1/594.

lett volna, nem értettük, hogy ennek csak egy lehet a vége – emlékezett az utolsó időszakra Kosáryné Réz Lola. – Amint úgy érzi, hogy nem gondoskodhat már másokról, nem bírja erővel, ideggel – nem élhet tovább. Azt szerette volna, ha olyan egyszerűen mehet el, mint ahogyan a lakása ajtaján kilépett, azt szerette volna, önmaga iránti könyörtelenségében, ha azonnal elfelejtik, és minden megy tovább, mintha itt sem lett volna. Nem akart gyászt és bánatot.”²¹ Mint gondos háziasszony bevásárolt, otthon elrendezett mindent, legrosszabb ruháját vette fel,²² és a Németvölgyi út vizesárkában, egy átjáró alatt, öngyilkosságot követett el. Veronállal mérgezte meg magát, mint két évvel korábban Móriczné Holics Janka. Móricz Zsigmond Simonyi Máriának szóló levélfogalmazványában Osvátnét „Janka legközelebbi barátnőjeként” és „halálában is az ő tanítványaként” említi.²³

Elek Artúr naptárában ezt rögzítette:

„Máj. 2. [...] Ernő telefonon magához hívott. Reichard Piroska hozta meg a hírt, hogy Osvátné eltűnt hazulról. Szerk. után Ernőhöz. Rettenetes szorongás. Filippóval²⁴ a rendőrségre. Ott akkor tudtuk meg az igazat: mérget ivott. Filippóval a Rókusba. Már ott volt akkor Ernő. Oh a szegény, szegény asszony, a nemes, derék, csupaszív teremtés. Kimondhatatlanul fáj a szívem miatta.

Máj. 4. [...] Osvátné, szegény, ma reggel 7-kor meghalt. Nem szenved többé! [...]

Máj. 6. [...] d.u. 3 Osvátné temetése. Utána Ernőékhez. Szegény Ernő, szegény Ágica. Mi lesz velük. Ernő napok óta újra lázas.

Máj. 7. [...] Ernőhöz: lázasan fekszik. Nyugodtabbnak láttam. Azután Reichard Piroskához: megdöbbenő krónika Osvátné utolsó napjairól.”

Reichard Piroska volt Kornélia utolsó, otthon töltött napjainak tanúja. Lelkiismeret-furdalásáról később ekként írt Elek Artúrnak: „S bár nagyon is tisztán látom, milyen kicsike pontocska voltam az okoknak abban az összetorlódásában azokban a végső hetekben, mégsem fogom tudni soha felmenteni magamat az alól, hogy akkor nem értettem meg eléggé és nem szerettem eléggé, hogy nem voltam sem elég okos, sem elég jó ahhoz képest – nem is tudom, hogy fejezhetem ki magamat – ahhoz a lehetőséghez képest, amely nekem akkor megadatott, vagy ahhoz a szükséghez képest, amely rám hárult. Valami gőg volt bennem, erkölcsi gőg; annak az embernek a gőgje, aki ször-

²¹ KOSÁRYNÉ RÉZ Lola: *Vázlat*. = Nyugat, 1927. július 16., 130–132, i. h. 132.

²² Uo.

²³ MÓRICZ Zsigmond 2012, 190.

²⁴ Beck Ö. Fülöp

nyű éveken át életben tudott maradni s most ezt megköveteli mástól is. Ez a hallgatag ember gögje avval szemben, aki beszél és elmondja az elmondhatatlant. Ezek a hiúságok azóta összetörtek bennem.”²⁵

Osvátnak sejténie kellett felesége elhatározását. Kornélia tettére később a mindkettejükre jellemző kíméletlenséggel talált magyarázatot: „joga volt megtennie, amit tett. Ő erre már régen készült – s azok a körülmények, amelyek elháríthatták volna, nem következtek be.”²⁶ Mindazonáltal Osvát bezárkózva, mély megrázkódtatásban, lelkiismereti válságban élte át a temetésre következő időszakot. Az utolsó napokról Reichard Piroskát kérdezgette, aki akkor kitért a válasz elől: „Alig mondhattam valamit. [...] Később, mikor már el tudtam [volna] mondani, nem kérdezett többé.”²⁷ Miként Elek Artúr fentebbi naptárbejegyzéséből látható, Reichard neki beszámolt a kétségbeesett, keserű asszony utolsó napjairól.

A betegségek, a kórházi és szanatóriumi költségek megterhelték Osváték amúgy is szűkös költségvetését. 1927 nyarán, Kornélia halála után, Osvát barátai „jelképesen” vásároltak a szerkesztő könyvtárából, Elek Artúr 60 pengőt adott át Gellértnek a jótékony célra.²⁸ Cserébe a „vásárlók” – igény szerint – néhány könyvet kaptak, erre az alkalomra készülhetett az „O. E. könyvtárának felosztásából” feliratú kártyasorozat, amelynek egy példánya Füst Milán hagyatékában maradt fenn.²⁹ Szalay József szegedi rendőrkapitánynak, a kor ismert könyv- és kéziratgyűjtőjének a beérkezett 40 pengő ellenértékeként – Reichard Piroska közvetítésével – egy vagy két könyvet küldhettek.³⁰ Osvát anyagi gondjait nagymértékben enyhítette az

²⁵ Reichard Piroska – Elek Artúrnak. [Budapest, 1931. április 11.], K: OSZK Kt. Fond 253/489.

²⁶ FÜST 1999, 2/234.

²⁷ REICHARD 1985, 411–412.

²⁸ Elek Artúr naptára, 1927. június 8.

²⁹ PIM V. 4140/723/4. – Osvát ceruzairásos megjegyzése a karton rektóján – „Egyik legrégebbi könyvem: harminczötéves” – bizonyítja, hogy a részleges „felosztás” még életében történt meg. – A nyomtatvány fényképmásolatát lásd a *Mellékletben*.

³⁰ „Kissé későn jut eszembe, vajon nem várta-e, hogy nyugtázzam a két O. E. könyvtárjegyéért küldött 40 pengőt. Most arra kérem, szíveskedjék tudatni velem, mit fogadna szívesebben: Ady Endrének még tulajdonkép[pen]i fellépése előtt megjelent két legelső, tehát legritkább verskötetének egyikét-e („Versek”, „Még egyszer”. Mindkettő dedikált példány.), vagy a Nagyváradon megjelent »Holnap« c. anthologia két kötetét, amely szintén dedikálva van, de természetesen nem a benne szereplő költőtől, hanem a szerkesztőtől. Ha az Adyt választja, legyen szíves megírni, a két kötet közül melyiket óhajtja.” = Reichard Piroska – Szalay Józsefnek. [Budapest, 1927. augusztus 25.], K: OSZK Kt. Levelestár. – Korábban többször felmerült a terv, hogy Osvát az összes dedikált könyvét felajánlja Szalaynak megvételre, de ez az ötlet – katalógus

1928-as évre megajánlott Baumgarten-díj is (Osvát a legelső jutalmazottak között volt), 1928 őszén azonban már segélyért kellett folyamodnia az alapítványhoz.³¹

Osvátnak kellett megszerveznie leánya mindennapi ápolását, a beteg felügyelete, az injekciók beadása is sokszor reá maradt, miközben ő maga kórházi ápolásra szorult volna. A feladatait feszülten, „ideges türelmetlenséggel” látta el, Osvát Ágnes így jellemezte apjával való viszonyát: „Míg anya élt, ő kapta a dührohamokat és én a kedvességet. Most mind a kettőt én kapom és nem bírom.”³²

1929 elején Osvát a sötét véget érezte közeledni. Gyulai Ida levélben próbálta oszlatni tragikus gondolatait:

„Honnan veszi Ön a bátorságot ahhoz és micsoda hallatlan túlbecsülése saját szellemi erejének, hogy rossz órák agyrémeit komoly dolgokként emlegeti és azokban vakon hisz? Csodálkozom, hogy emelkedett intelligenciájú ember, akinek annyi jobb dolga akad, képzelődésekben és babonákban merül el!!!

Az ilyen baljóslatokat és fenyegetéseket az ember végül – igyekszik beváltani, ha csak azért is, hogy igaza legyen. Ehhez pedig nem kell egyéb, mint hogy engedjen összes rossz ösztöneinek és földadja a harcot az életért.

Sajnos úgy látom, hogy ezek a rossz ösztönök – előttem érthetetlen okból – nagyon elhatalmasodtak Önön az utóbbi időben, holott <...> ezt a legnagyobb harcot földadni valakinek, akire itt szükség van, akinek feladatai vannak, *akire jutott jó is – gyávaság.*

Ne mondja, hogy mindez nem Önön múlik, *mert nem hiszem el és ne fecsérelje az erejét meddő baljóslatokra, mert úgy tudom, mint azt, hogy ebben a pillanatban levegőt szívok, hogy ha Ön nem akarja, ez a jóslat nem fog beteljesedni.*³³

1929 kora tavaszán Ágnes ismét fekvőbeteg lett,³⁴ májusban megoperálták a gyógyulás ígéretével, ám a műtét nem hozott javulást. Elek Artúr nyári végi naptárbejegyzései Osvát „ijesztő” nyugtalanságáról és „végtelen fáradt-

hiányában – hamvába holt. (Lásd Reichard Piroska – Elek Artúrnak. [Budapest, 1929. november 2.], K: OSZK Kt. Fond 253/489.)

³¹ Lásd 1467.

³² REICHARD 1985, 408–409.

³³ Gyulai Ida – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1929. január 31.], K: PIM V. 4138/26/5., M: OEAKK, 447–448. – Gyulai Ida (1898–1971), Gyulai Márta ikertestvére, szintén Osvát bizalmasai közé tartozott.

³⁴ Reichard Piroska – Elek Artúrnak. [Budapest, 1929. április 14.], K: OSZK Kt. Fond 253/489.

ságáról” tanúskodnak.³⁵ Kosztolányi visszaemlékezése szerint viszont Osvát gyakori hangulatváltozásokon ment keresztül, olykor féktelen vidámság töltötte el: önnön, lejáró idejéről ironizált, utazási terveket szőtt, amelyeket aprólékosan kidolgozott és lélekben átélte: „Amikor már semmi kilátás se volt irodalmi vállalkozások megvalósítására, összehívatott néhányunkat, tárgyalt, érvelt, szervezett, éjszakákon át lelkesített bennünket. Megfoghatatlannak tetszett, hogy ily kitűnő ítélőképesség és emberismeret ennyire tévedhet. Helyeselt egy ötletet. De annak ellenkezőjét még inkább helyeselte. Szakadatlanul ellentmondásba került önmagával. Ezen hetykélkedve nevette.” Valaki, aki váratlanul nyitott be otthon a szobájába, Osvátot karosszékében ülve, „fejét a mennyezet felé emelve”, hahotázva találta, „amíg a zörgésre föl nem rezzent, s arcára rá nem szorította szokott maszkját”.³⁶

Az egyik alkalommal Elek Artúr is „felvillanyozódottnak és frissnek” látta barátját: „Irodalomról beszélt, s elmondta, hogy még mostan is meg-meg tud feledkezni mindenről Bossuet olvasása közben. Beszélgetés közben teát kért, s hozzá egy kicsi orvosságos üveget tett a székre. Megkérdeztem, mi van benne? – Azt mondta, ópium, s mikor tovább kérdeztem, hozzátette, hogy nem orvosságnak szedi, hanem mert jólesik, megnyugtatja idegeit. – Különben is – azt mondta – nem minden nap szedi, úgy, hogy az üvegecske tartalma két hétre is elég. Ellenvetésemre mosolyogva azt felelte, hogy nincs mitől tartanom. Vannak ennél különb mérgei is, ha eszébe jutna arra gondolni, a mire én.”³⁷

„Utolsó készszorítással”

Osvát 1929 őszén régi barátainak, akik meglátogatták, emléktárgyakat adott. A helyzet komor abszurditását jól mutatja az alábbi, Gellért Oszkár által „rekonstruált” párbeszéd:

„Vagy egy héttel a leánya halála előtt Osvát nyíltan megkérdezte tőlem:

– Mit adjak neked?

Ugyanilyen nyíltan feleltem:

– Amit akarsz.

³⁵ Elek Artúr naptára, 1929. augusztus 31., szeptember 27.

³⁶ KOSZTOLÁNYI 1930, 598.

³⁷ Elek Artúr – Reichard Piroskának. [Budapest, 1929. október 12.], K: OSZK Kt. Fond 21/7. – Osvát Jacques-Bénigne Bossuet (1627–1704) francia teológus és író műveire utalt. – A morfiumhasználatról lásd REICHARD 1985, 410.

Átadta a hamutartóját és egy levélnyomót.

– Kéziratot is akarsz?

– Van pár levelem tőled, de ideadtad még 1902-ben az *Orosz Iván* regény-töredéked kéziratát is. És amit a szerzői estemen olvastál fel rólam.

– Várj csak. Adok valami újabbat is. Az aforizmák kiadására te beszéltél rá.

Ideadta a Pesti Naplóban megjelent *Az elégedetlenség könyvéből* című sorozat első közleményét. És az első lap felső részébe írta: »G. O.-nak«. S megajándékozott néhány nagyon becses Ady-kézirattal is.”³⁸

Osvát búcsúlevele Elek Artúrt tette utolsó rendelkezéseinek végrehajtójává. Az Eleknek szóló levelet Osvát a húgának, Bálint Aladárnénak címzett borítékba zárta³⁹ (a Bálintnénak szóló levél ismeretlen). Osvát Eleket kérte meg, hogy három levelet adjon át (vagy postázzon) – ezeket Osvát szintén a Bálintnénak címzett borítékban helyezhette el. Mindemellett Osvát kívánsága volt az is, hogy Elek juttassa el a címzettekhez az íróasztal középső fiókjában található csomagokat.

A Gyulai Mártának szóló, „Sürgős!” jelzéssel ellátott levelet Elek feltehetőleg már október 29-én átadta.⁴⁰ November 1-jén délután vitte el Kosztolányi Dezsőhöz a neki szóló szürke borítékot⁴¹ – tartalma egy elefántcsontból készült papírvágó kés volt, O. E. monogramjával.⁴² Elek november 5-én adta át az Ambrus Zoltánnak címzett borítékot, amely Ambrus két régi kéziratát tartalmazta.⁴³ Naptára szerint november 8-án postázta a Kosáryné Réz Lolának szóló küldeményt, november 12-én a Lányi Viktornak szóló csomagot. Bóka László egy Goya-kötetet kapott postán, benne piros ceruzával megjelölve a kép, amelyről még Osváttal beszélgetett.⁴⁴

Osvát személyes tárgyaiból mindemellett Ignotusnak, Füst Milánnak, Fenyő Miksának és Elek Artúrnak is juttatott. Ignotus Bécsből emlékezett meg a küldeményről: „megrendülten s kön[n]yeimen át nézegetem, mit Ernő gondosan s pontosan szalmapapírba hajtogatva hagyott rám: egy gyöngygyel

³⁸ GELLÉRT 1962, 145. – A Gellértnek adott Osvát-kézirat részlete – faksimileként – a Nyugat 1930. november 1-jei számában jelent meg (608).

³⁹ Elek Artúr *Naplójegyzetei Osvát Ernő haláláról*. K: OSZK Kt. Fol. Hung. 2996., M: OEAKK, 460.

⁴⁰ Elek Artúr naptára, 1929. október 29. – A Gyulai Mártának szóló levél kézírata: PIM V. 4138/23/21., M: OEAKK, 448.

⁴¹ Elek Artúr naptára, 1929. november 1.

⁴² KOSZTOLÁNYI 1930, 605.

⁴³ Elek Artúr *Naplójegyzetei Osvát Ernő haláláról*. K: OSZK Kt. Fol. Hung. 2996., M: OEAKK, 461.

⁴⁴ BÓKA 1962, 132.

hímzett szivartárcát, biedermeiert, egy cédulára ráírva a nevem, nem tudom kinek írásával, s egy csillagos nyelvű kést, mivel, úgy látszik, ceruzáját szokta volt hegyezni.”⁴⁵

Osvát a Fenyő Miksának szóló búcsúlevéllel (lásd 1472.) egy tollkést is küldött, utóbbi holléte ismeretlen.

Füst Milánra Osvát egy görcsös botot hagyott. Füst, aki az utolsó időkben eltávolodott Osváttól, elhárította az ajándékot: „Nincs lelkierőm, hogy magamhoz vegyek bármit is, ami Ernőé volt. Ma éjjel rájöttem, hogy gyenge vagyok <most> |:még:| ehhez, iszonyodom. – Állandóan ő jár az eszemben[,] ez a szegény, ez a drága, ez a pótolhatatlan, haragszom rá, vitázom vele s az egész életemmel csüggök rajta. <mégis> Nem is tudom elhinni, hogy már nincs. – Úgy látszik <. . . .>: a szívemben még nem vált ő emlékké s talán nem is lesz azzá e rövid pályán. (<Úgy> Sírok most is, hogy ezt írom!) S talán ezért idegenkedem oly nagyon, hogy emléket vegyek át.” Füst arra kérte Eleket, hogy egy-két évig őrizze az Osvát által ráhagyott botot, míg majd erőt érez az átvételére.⁴⁶ A „görcsös kis bot” később nem említetik sehol, nem tudjuk, hová került.

Osvát Elek Artúrra hagyta az aranyóráját – kérve, hogy Elek viselje is –; Elek pedig végakarátában barátjának, Fülep Lajosnak ajándékozta. Elek András, Artúr testvére értesítette erről Fülepet: „Elhunytam hozzám intézett utolsó levelében foglalt kívánságának megfelelően – azt is közlöm, hogy Bátyám azt a régi zsebórát, amit annakidején Osvát Ernőtől utolsó emlékkép[p]en kapott, Nagytiszteletű Uramnak ajándékozta. – Az órát egyelőre mi őrizzük. – Nagyon szépen kérem, fogadja el Tőle emlékül és legyen kegyes közölni velem, hogy a hagyatéki eljárás befejezése után mikép[p]en juttassam el.”⁴⁷ Az óra további sorsa ismeretlen.

A gondosan kiválasztott és csomagolt ajándékok Osvát ragaszkodását fejezték ki idősebb és fiatalabb pályatársaihoz. Gesztusaiban a sokat emlegetett osváti érzelmesség és racionalitás hullámozása mutatkozik. Reichard Piroska idézi fel emlékezéseiben Osvátné utolsó mondatát férjéről: „Ernő egész életében az apja meg az anyja természete veszekedett: van benne valami erőszakos és zsarnoki, de egy végtelen jóság is van benne.”⁴⁸

⁴⁵ Ignotus – Elek Artúrnak. [Bécs, 1929. november 27.], K: OSZK Kt. Fond 253/253.

⁴⁶ Füst Milán – Elek Artúrnak. [Budapest, 1929. december 12.], K: OSZK Kt. Fond 253/177., M: FMÖL, 203.

⁴⁷ Elek András – Fülep Lajosnak. [Budapest, 1944. április 28.] = FLL4, 543–544.

⁴⁸ REICHARD 1985, 412.

Kéziratok és nyomtatványok

A Nyugatnál a kiadóhivatal feladata volt a pénzügyi adminisztráció, az előfizetések nyilvántartása, a Nyugat-rendezvények megszervezése, illetve a látogatók fogadása. A szerzőkkel való kapcsolattartást – kevés kivételtől eltekintve – Osvát személyesen intézte, a kéziratküldő leveleket hazahordta, otthon olvasta és látta el őket a nyomdának szóló utasításokkal. *Csillagok felé* című regényében Földi Mihály a szerkesztő Baláss Jenőt – Osvát alakmását – ekként jellemzi: „Ez volt az életformája, ez lett az életcélja: a kézirat, – a kézirat előidézése, a megbeszélés, a tárgyalás, az érte küldés, az átvétel; a megpillantása, az elolvasása, az értékelése; az a fontos perc, amikor vékony és rövid ceruzájával az első oldal bal sarkában fent felírja nyomdai utasítását: garmond vagy borgis, ritka vagy sűrű, s oda rajzolja szignumát: B. J. – egyszer aláhúzva, szerényen, de félreérthetetlenül. A kézirat nem tűnt el számára a szedő kezében. Szigorú rendelkezései voltak minden kézirattal kapcsolatban; a nyomda nem vághatta fel, s lehetőleg tiszta állapotban kellett visszajuttatni hozzá a szerzői korrektúra után. A fontosabb, becsebb kéziratokat megőrizte, s hogy mit tartott értékesnek, teljesen sohasem volt felderíthető.”⁴⁹

A hagyaték több olyan sürgető levelet is tartalmaz, amelyben a szerzők kéri vissza nem közölt munkáikat – a borítékban olykor megtalálható a válaszbélyeg, hogy a szerkesztőséget mentesítsék a költségektől. A kéziratok visszaküldése sokszor elmaradt, ám ennek oka nem csak Osvát levélírástól való idegenkedése volt. A művek sokszor el is keveredtek az otthoni halmokban. Komlós Aladár írta emlékezésében: „Pár hónappal ezelőtt jártam utoljára a lakásán, ahol hatalmas hegyekben álltak a sárguló versek és novellák és beküldött könyvek. »Szaporodtak-e a kéziratok, mióta itt jártam?« – kérdeztem. – Válaszul Kiss József *A Szfinx* című versét idézte, amelyet legjobban szeretett e költő művei közül: »Övig ér a homok, mit bánja a szfinx!« Mosolyogva megjegyeztem, hogy mily jellemző rá ez az idézet, ha egyszer írni fogok róla, engedelmével citálni fogom. »Majd rövidesen alkalmat adok rá, hogy írjon rólam« – felelte.”⁵⁰

Osvát maga is belátta a helyzet tarthatatlanságát, és felelősséget érzett a lakásán felhalmozódott kéziratok sorsáért. Reichard Piroska visszaemlékezett egy 1928-as tervükre: „Tavaly, őszi nagytakarítás idején többször panaszo-

⁴⁹ FÖLDI 1943, 276.

⁵⁰ KOMLÓS Aladár: *Osvát*. = A Toll, 1929. november 3., 33–35, i. h. 35. – Kiss József *A sphynx* című versében a Komlós által említett rész így szerepel: „A homok pereg. / Ma még csak köldökéig ér neki, / Egykor majd egészen betemeti. / Mit bánja a sphynx!”

kodott, hogy ránehezedik, szinte fojtogatja az a rengeteg kézirat. Akkor gondolkoztam a dolgon s azt írtam neki, hogy Irén⁵¹ meg én majd betűrendbe rakjuk széjjel, vagyis betűrendes kötegekbe gyűjtjük a kéziratokat. Mind-egyik kötegen lesz egy cédula s azon a tartalomjegyzék. Így az egész könnyen kezelhető lesz. A kötegeket kiszállítják a kiadóhivatalba s a Nyugatban néhány-szor megjelenik egy felszólítás, hogy 2 hónapon belül mindenki vegye át a kéziratát. Aki nem jelentkezik, azét végül elégetik. Ez a terv tetszett neki [Osvátnak], de ezt is halogatta, mert ideges és fáradt volt.”⁵²

Osvát végül maga kezdett neki az iratok átnézésének, a szobájában álló vaskályhában olyan írásait égette el, amelyeket nem akart mások elé tární. ⁵³ Még 1929 májusában nyolc Kaffka Margit-kéziratot a Nemzeti Múzeum Kézirattárának ajándékozott. ⁵⁴ Bizonyos dokumentumokat egy vasalt ládába rakott, amelynek elégettetését felnyitás nélkül kívánta. Más kéziratokat a láda tetején és a két íróasztalon gyűjtött össze. ⁵⁵

Elek Artúr és Gellért Oszkár november 1-jén, a temetés másnapján – Osvát akarátának megfelelően – „összehalmazták” „az új és régi kéziratokat”; „valóságos tenger” – jegyezte fel Elek. ⁵⁶ November 2-án Elek a láda sorsára talált megoldást: sógora, Román Vilmos üzletébe vitette el. ⁵⁷ November 4-re a kéziratok is szállításra készen álltak; a Gellérthez került iratok további sorsáról nincs biztos tudásunk. ⁵⁸

1929. november 4-én azonban meglepő dolog történt, amiről Elek másnap a következőképpen számolt be Reichard Piroskának: „Az iratok [...] kiválogatását és megsemmisítését [Osvát] Gellértre bízta. Már össze is csomagoltattuk – óriási tömegek – s Gellért a lakásán végez majd velük. Észre-

⁵¹ Glück Jánosné Garzó Irén

⁵² Reichard Piroska – Elek Artúrnak. [Budapest, 1929. november 2.], K: OSZK Kt. Fond 253/489.

⁵³ KOSZTOLÁNYI 1930, 598.

⁵⁴ A kéziratokat 1929. május 14-én naplózták, jelzetük: OSZK Kt. An. 2825.

⁵⁵ Lásd 1473.

⁵⁶ Elek Artúr naptára, 1929. november 1.

⁵⁷ Elek Artúr naptára, 1929. november 2. – Román villamossági cikkeket árusító nagykereskedést működtetett.

⁵⁸ Az Osvát által elfogadott írásokat Gellért Oszkár minden bizonnyal bevitte a szerkesztőségbe, a többi iratot talán megsemmisítette. Csak feltételezésekre hagyatkozhatunk, ugyanis Gellért lakása a Margit körúton 1944-ben részben romba dől; egyik kéziratok ládikája „kiáshatatlanul került a romok közé”, bár fiai „ezernyi levelet” „kötortak össze” a lakás megmaradt részéből (lásd GELLÉRT 1954, 11, illetve GELLÉRT 1958, 6–7). A megmentett levelek és kéziratok egy részét a PIM-ben őrzik, ám Osváthoz köthető dokumentum csak néhány található közöttük, és ezeknek túlnyomó része még Osvát életében került Gellérthez.

véletlenül – csak tegnap akadtam rájuk – maradtak azonban a polcokon iratok és főként levelek. Az utóbbiak között Adynak néhány levelére bukkantam. Bizonyára lesz ott több is. Már most nagy dilemmában vagyok. Az én felfogásom szerint a levél, a mit az ember megír, nem csak azé, a kinek írta, hanem az írójáé, sőt – ritka esetekben – a közé is. A megvasalt ládát elvittem sógorom raktárába és onnan vitetem majd valamelyik gyári kemencébe megsemmisítésre. A ládát nem nyitottam föl, s bár bizonyosra veszem, hogy nagy értékek pusztulnak el véle, mégis rá tudom szálni magamat. Másképp lenne, ha ismerném a tartalmát. Ugyanúgy tennék akkor, mint a most fölfedezett levélkötegekkel.”⁵⁹

Reichard Piroska a levél kézhezvétele után azonnal válaszolt Eleknek, mert ő is arra hajlott, hogy a „véletlenül” felbukkant kéziratokat meg kell őrizni: „Az én érzésem szerint semmit nem kell, nem szabad elégetni a ládában lévő dolgokon kívül.”⁶⁰ November 7-én személyesen beszélték meg a teendőket,⁶¹ majd Elek nekifogott az Osvát szobájában maradt irományok rendezésének, ami kisebb-nagyobb megszakításokkal több mint két hónapig tartott. Óvatosan járt el, ugyanis Reichard Piroska észrevette, hogy Osvát saját, már megjelent írásaiban is javított, változtatott a szövegeken.⁶² A fűtetlen, hideg lakásban végzett munka Eleket érzelmileg is kimerítette, egyszer ekként fakadt ki: „Kora d.u. Ernő lakásán, ½ 7-ig kéziratok közt túrtam-fúrtam. Augiaszi munka s nem érzem magamat Heraklesnek.”⁶³

Közben december 8-án, vasárnap, Elek és Fenyő egyórai munkával elégették a vasalt láda tartalmát; esetlegesen láthatták a megsemmisülő emlékeket, de ezekről senkinek sem beszéltek.⁶⁴ Elek Artúr végrendeletéből tudható, hogy később ő ebben a ládában őrizte levélgyűjteményét.

Az Osvát-könyvhagyatékról való gondoskodás szintén Elek Artúrra várt. Emlékezéseikben Gellért Oszkár és Kosztolányi Dezső is megemlíti a könyvtár fogyatkozásait. Gellért szerint a fal melletti nagy könyvespolc zöld függönnyel volt letakarva, „hogy aki belép, ne láthassa, milyen kevés már a könyve: a javát el kellett kótyavetyélnie, hogy tudóvészes leányát a Tátrába

⁵⁹ Elek Artúr – Reichard Piroskának. [Budapest, 1929. november 5.], K: OSZK Kt. Fond 21/7.

⁶⁰ Reichard Piroska – Elek Artúrnak. [Budapest, 1929. november 6.], K: OSZK Kt. Fond 253/489.

⁶¹ Elek Artúr naptára, 1929. november 7.

⁶² Reichard Piroska – Elek Artúrnak. [Budapest, 1929. november 12.], K: OSZK Kt. Fond 253/489.

⁶³ Elek Artúr naptára, 1929. december 2.

⁶⁴ Elek Artúr naptára, 1929. december 3., 8.

küldhesse”,⁶⁵ Kosztolányi a könyvtár eladását szintén a tátrai kezelés költségeinek kifizetéséhez kötötte, megjegyezve, hogy Osvátnál tett utolsó látogatásakor „a polcokon a kicsorbult sorokban csak pár kötet lézengett”.⁶⁶

Mindez egyértelmű túlzás, hiszen Osvát Ernő a búcsúlevélben segítőt rendelt Elek Artúr mellé a szobában található könyvek szortírozásához. A könyveket Elek Artúr készítette elő, naptára szerint Reichard Piroskával, Hoffmann Edithtel és Rédeyné Hoffmann Máriával november 13-án kezdték meg a katalogizálást; az idegen nyelvű könyvek cédulázásával másnap végeztek, majd a munkát a magyar nyelvű, dedikált példányokkal folytatták. November 14-én Szalay József megjelent az Aréna úton vásárlás céljából – nem tudható, hogy vételre sor került-e, viszont Meller Simon, a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának korábbi vezetője 2100 pengőért megvette a magyar könyveket, és ezeket a múzeum emberei november 19-én el is szállították.⁶⁷ Szalay József és Meller Simon Hoffmann Edith-től értesültek a vásárlási lehetőségről, ugyanis Hoffmann egy Szalaynak írott 1930. január közepi levelében említi, hogy a könyvtár reá bízott „magyar részét” ő adta el (ti. Mellernek), és ebben a levélben Ady- és Tóth Árpád-kéziratokat is ígér Szalaynak.⁶⁸

Az idegen nyelvű könyvek katalógusa november 20-án készült el,⁶⁹ a listát később Reichard Piroska gépelte le.⁷⁰ Nagy Endre november 29-én jelezte, hogy hajlandó volna egy tételben megvásárolni a lakásban maradt könyveket, ám mivel felesége ellenezte a vételt, lemondott erről, csak 26 francia nyelvű könyvért fizetett összesen 120 pengőt.⁷¹ Elek karácsony előtt végezte el a francia nyelvű könyvek árazását, és Fenyő a hivatalában sokszorosítottatta az elkészült jegyzéket.⁷² A német nyelvű könyvek és folyóiratok árazására csak később, január 21. és 23. között jutott idő.⁷³

⁶⁵ GELLÉRT 1962, 144. – Osvát Ágnes 1923-ban gyógyították a Tátrában, lásd 1418.

⁶⁶ KOSZTOLÁNYI 1930, 596.

⁶⁷ Elek Artúr naptára, 1929. november 13., 14., 19.

⁶⁸ K: PIM V. 941/8. – Az Ady-kéziratok átadására 1930. február utolsó hetében került sor, lásd Hoffmann Edith Szalaynak szóló 1930. február 16-i levelét és Bálint Aladárné 1930. február 26-i nyugtáját az átvett 200 pengőről (K: PIM V. 941/6., 7.).

⁶⁹ Elek Artúr naptára, 1929. november 20.

⁷⁰ Reichard Piroska – Elek Artúrnak. [Budapest, 1929. november 12., illetve 24.], K: OSZK Kt. Fond 253/489.

⁷¹ Elek Artúr naptára, 1929. november 29., december 3., 13. – Szintén a naptár tanúsága szerint 1930. március 12-én a Fővárosi Könyvtár részéről Enyvvári Jenő könyveket jegyzett ki a katalógusból, vásárlásról nincsen adatunk.

⁷² Elek Artúr naptára, 1929. december 18., 19., 29.

⁷³ Elek Artúr naptára, 1930. január 21., 22., 23.

Elek november 23-ától az iratok rendezését és selejtezését folytatta, naptára tanúsága szerint mindez január 17-ig tartott, nyolcdoboznyi írományt január 20-án Fenyő Miksa autójával a lakására vitetett. Másnap kiürítette a „magas íróasztal” fiókjait, amelyből „megható fényképek, karikatúrák” kerültek elő.⁷⁴ Ugyanezen a kedden a munkák utolsó fázisáról ekként számolt be Reichard Piroskának:

„Kedves Barátom,

már napokkal ezelőtt készültem megírni, hogy a könyvszekrényvel végeztem, kiürítettem teljesen úgy, hogy bármikor elszállítható. Sőt most már, sajnos, sürgőssé is lett az elszállítása, mert ma délután a ház mestere azzal állt elő, hogy az új lakó előzetesen szeretné rendbe szedetni a lakást, s kész a maga költségén elvégeztetni bizonyos javításokat (melyek állítólag a régi lakót terhelnék), ha elsejére teljesen rendben levő lakásba költözhetik. A ház-mester arra kéri általam is Bálintnét, hogy szombatra ürítse ki a három szobát. Máriát, úgy hiszem, továbbra is megtűri konyhájában.

Tegnap hazaszállítottam nyolc nagy doboz írományt. Az egyik dobozban a kiválógatott kéziratok és levelek vannak. N. b. Adynak hetvennél több levele gyűlt eddig össze.⁷⁵ Drága barátunknak is nagyon érdekes kézírataira találtam, sőt :éppen: l ma, mélyen meghatott egy boríték fölírása, a melyben

⁷⁴ Elek Artúr naptára, 1930. január 21. – Elek Artúr 1930. február 15-én az Osvát-hagyatékából három Ady-fényképet adott el Ernst Lajos műgyűjtőnek, az értük járó 100 pengőt 1930. február 17-én postázta Bálint Aladárné részére (a feladóvevényt lásd OSZK Kt. Fond 253/684/a.). – Az Ady-ikonográfia két, Osvátnak dedikált Ady-fényképről tud (mindkettő 1908-ban készült, lásd E. CSORBA 2008, 80–81, 84–85).

Az Elek-hagyatékban fellelhető képek közül bizonyosan Osvátéké volt Székely Aladár Csinszka-fényképe – ezt Csinszka „Áginak, Kornélnak, Ernőnek el nem romolható szeretettel” dedikálta 1925. február 12-én (OSZK Kt. Fond 253/692.). A hagyatékban megtalálható például Lovik Károly Fényes Lászlót ábrázoló ceruzarajza és egy nem azonosított rajzoló *A szerkesztő gyenge kéziratot olvas* című, feltehetően Osvátról készült karikatúrája (OSZK Kt. Fond 253/691.), Babits Mihály fényképe 1914-ből (Máté Olga felvétele, OSZK Kt. Fond 253/693., M: „...külön tér...külön idő...”, 10.A. sz.), valamint Fenyő Miksa fiatalkori, színezett fényképe (OSZK Kt. Fond 253/694.).

Osvát minden bizonnyal megőrizte azokat a Szini Gyula-karikatúrákat is, amelyeket barátja róla és közös ismerőseikről rajzolt – ezeknek nem leltük nyomát –; a képet, amelyen a Le Figarót tanulmányozó „mord” tekintetű Osvát látható, Elek Artúr adta közre (ELEK 1932, 7).

⁷⁵ Fenyő Miksa korábban is gyűjtötte az Ady-dokumentumokat, valószínű, hogy Osvát halála után a verskéziratok mellett olyan leveleket is vásárolt, amelyek Osvátnak vagy a szerkesztőségnek szóltak (gyűjteményéről lásd *Feljegyzések* 77, 80–83, 468). – Elek Artúr a Fenyő által egyik alkalommal megvett Ady-kéziratokért 100 pengőt postázott Bálint Aladárné számára (az

rólam van szó. A borítékban Becknek egy régi (s gondolom, a Nyugatban megjelent) kézirat.

A mi a könyveket illeti, ma éppen azért mentem ki, hogy a német könyvek árát megállapítsam. Persze darabról darabra kell mennem, a könyveket kívül is, belül is megnéznem, a mi bizony lassú munka. Örülni fogok, ha holnap elkészülök vele. Így különben a cédulák hibáit is ki tudom igazítani.

A francia könyvek katalógusának sokszorosított példányait még nem kaptam meg. [...]

A könyvek elhelyezése persze nagy gond. Szerencsére a minap fölkeregett Szabados dr. s <nyugtalan> megnyugtató, hogy Bálintnénél van hely a könyvek számára. Pontosán az ellenkezője ez a versio | :annak: |, a melyet Kegyedtől hallottam.⁷⁶ De az ügyvéd úr olyan határozottan ismételte meg többször is, hogy annál inkább elhittem végül, mert szerencsésebb megoldást nem is kívánhattam.

A könyvszekrény zárjában benne hagytam a kulcsot, az alsó fiók leszakadt fülét pedig a fiókba tettem. Szerdán d.u. én mindenesetre a lakásban leszek,⁷⁷ de Mária megígérte, hogy maga helyett mindenesetre hágy otthon valakit. Szegény, lakást keres és nem talál.⁷⁸

„Ma végre mindennel elkészültem – írta Elek naptárába 1930. január 23-án. – Az árak kiírásával és a német könyvek, a folyóiratok összekötözésével.

1930. március 24-én kiállított feladóvevényt lásd Fond 253/684/a.); az Elek-hagyatékban ilyen módon csak a neki szóló Ady-levelek maradtak.

⁷⁶Osvát testamentumában „nagy értéként” említette meg kedvenc francia folyóiratának, a Nouvelle Revue Française-nek első két évfolyamát. Az Aréna úti lakás kiürítése után a hét [!] teljes és néhány csonka évfolyam ideiglenesen Bálint Aladárné lakásába került. Reichard Pirooska és Elek Artúr levelezésükben újra és újra visszatértek az NRF sorsára, de hiába kerestek vevőt a példányokra. Osvát Kálmán a francia kiadóhivatalnál, Basch Lóránt pedig egy francia antikváriusnál tudakozódott, és kiderült, hogy az NRF korábbi évfolyamai (akkoriban) nem jelentettek értéket, ekként a Baumgarten Alapítvány sem vette meg őket. Végül 1932 nyarán – mert Bálintné mindenképpen segíteni akartak – Reichard Pirooska, Rédeyné Hoffmann Mária, Gyulai Márta, Elek Artúr és barátaik vállalták egy-egy teljes vagy csonka évfolyam megvásárlását.

⁷⁷Elek Artúr naptára szerint 1930. január 22-én beszélte meg Reichard Pirooskával a könyvszekrény elszállíttatását, amire január 24-én került sor. Az egyik könyvespolcot Pap Károly író vette meg 40 pengőért, az összeg első felét Elek 1930. március 5-én postázta Bálint Aladárné számára (a feladóvevényt lásd OSZK Kt. Fond 253/684/a.). – Osváték ingóságából valószínűleg mások is vásároltak, hiszen a Pesti Hírlap 1929. november 24-i számában apróhirdetés jelent meg, miszerint „Osvát Ernő bútorai és berendezési tárgyai jutányosan eladók” (41) – a hirdetésre Buda Attila hívta fel figyelmünket, ezúton is köszönjük.

⁷⁸Elek Artúr – Reichard Pirooskának. [Budapest, 1930. január 21.], K: OSZK Kt. Fond 21/7.

Bálint Aladárnéval telefonon. Elbúcsúztam Ernő otthonától, a világ legszomorúbb lakásától. Szerk-ben Gellért Oszkár várt reám.”

Elek a hazaszállított kéziratokat darabról darabra átnézte, a későbbi csoportosításhoz a levélírók nevét számos esetben ceruzával a borítékra írta. 1930. július 31-én a nyolc doboz közül kettőt, amely vegyes irományokat tartalmazott, Reichard Piroskához taxin vitetett el,⁷⁹ majd nyári szabadsága után még három doboz kerülhetett Reichardhoz. Reichard 1930. november 3-án értesítette Elek Artúrt, hogy „Öt dobozból két doboznyi maradt. Ezek között is van még eldobnivaló, de a végső kiválogatást nem merem egyedül megcsinálni.”⁸⁰ Elek Artúr a nála maradt dobozok átvizsgálásával 1930. november 2-án végzett.⁸¹ Reichard és Elek november 10-én és 17-én közösen folytatták a selejtezést,⁸² végül kevesebb mint egydoboznyi irat került vissza Elekhez.

Elek Artúr mindenekelőtt a lapkivágatokat ítélte megsemmisítendőnek. Külön-külön talán nem vesztek el pótolhatatlan dolgok, ugyanakkor tanulságos lenne *együtt* látnunk az Osvát által felhalmozott cikkeket – főként a német és francia lapokból ollózottakat –, hiszen ezek formálták gondolkodásmódját, ízlését, szerkesztői elképzeléseit. A kidobásra ítélt nyomtatványok jellege egyébiránt jól körvonalazódik Elek azon leveléből, amelyben „az utolsó nagy doboz” tartalmát vázolja: „Nincsen benne írás semmi, csak is régi újság. De azok közt sok nagyon érdekes kivágmány. Például csaknem teljes hírlapi története a nevezetes Szerda-botránynak. Akkoriban nagyon foglalkoztatta, sőt izgatta barátunkat. Megtaláltam azután Hatvanyval való párbajának némelyik újságbeli dokumentumát is. Azután sok »Der Tag« s bennük egy-egy Kerr-tárca.

Sok mindent juttatott eszembe ez a gyűjtemény. Szeretném összeállítani azoknak a kevésbé ismert íróknak sorát, a kiket ő annyira szeretett, hogy minden írásukat megszerezni törekedett. [...] Örülök, hogy ennek az utolsó doboznak munkájától megkímélhettem.”⁸³

*

⁷⁹ Elek Artúr – Reichard Piroskának. [Budapest, 1930. július 29.], K: OSZK Kt. Fond 21/7.; Elek Artúr naptára, 1930. július 31.

⁸⁰ Reichard Piroska – Elek Artúrnak. [Budapest, 1930. november 3.], K: OSZK Kt. Fond 253/489.

⁸¹ Elek Artúr naptára, 1930. október 31., november 1., 2.

⁸² Elek Artúr naptára, 1930. november 10., 17.

⁸³ Elek Artúr – Reichard Piroskának. [Budapest, 1930. október 31.], K: OSZK Kt. Fond 21/7.

Reichard Piroska 1931 nyarán fogott neki a dobozokban talált Osvát-dokumentumok rendezésének,⁸⁴ és az *Osvát Ernő jegyzetei* című, két évvel később publikált tanulmányban utal is a lelőhelyre: „E napi feljegyzések kis része, mindössze is talán néhány hónapnyi, s az is egymástól távol eső évekből, néhány fiatalkori töredékes kéziratral együtt, valahogyan idegen levelek és kéziratok közé tévedt.”⁸⁵

Az említett „fiatalkori töredékes kéziratokat” egyazon pallium tartalmazza a Petőfi Irodalmi Múzeum gyűjteményében.⁸⁶ Reichard Piroska közli egy Szilágyi Gézaról szóló tanulmány részleteit (*Osvát a költő Holt vizeken* című, 1903-ban megjelent kötetéről akart írni),⁸⁷ a Figyelő első számába készült *A Téli Tárlat egy művészeről* című esszé néhány bekezdését (Reichard e töredékeket a Magyar Génusz előtti évekből valónak gondolta, Osvát 1901-ben ugyanis több képzőművészeti kritikát írt),⁸⁸ valamint egy legalább másfél évtizeddel későbbi Romain Rolland-tanulmány bevezető sorait.⁸⁹

Néhány kéziratlap 1919-ből való, amikor Osvát a Nyugatnál történt felmondást követően a Magyarország című újságnál alkalmi színikritikusként dolgozott, például több jegyzet tartozik a Somlay Artúr új főszerepéről tudósító pár soros híradáshoz,⁹⁰ és megőrződött a *Holnap reggel* című Karinthy-színműről szóló beszámoló elejének variánsa.⁹¹ Reichard Piroska ez utóbbi művekre nem utal, mindazonáltal e palliumból Osvát több, aforizmaszerű feljegyzését idézi tanulmányának 390., 391. és 395. oldalain.

A PIM egy másik palliumában főként olyan jegyzetpapírok találhatóak, amelyeken Osvát az aktuális Nyugat-számok tartalmát rendszerezte a maga számára.⁹² Mivel bizonyos írások gyakran csak az utolsó pillanatban készültek el, fontos volt, hogy Osvát a még hiányzó publikációk helyét és azok megbeszélt terjedelmét rögzítse. De ezekről a jegyzetlapokról – miként

⁸⁴ Reichard Piroska – Elek Artúrnak. [Budapest, 1931. július 26.], K: OSZK Kt. Fond 253/489.

⁸⁵ REICHARD 1933, 383.

⁸⁶ Osvát Ernő gondolat- és cikktöredékei. PIM V. 4138/36.

⁸⁷ K: PIM V. 4138/36/4., 7., 8., 11.; vö. REICHARD 1933, 393–395.

⁸⁸ K: PIM V. 4138/36/3.; vö. [OSVÁT ERNŐ] BORUS ÖDÖN: *A Téli Tárlat egy művészeről*. = Figyelő, 1905. január 15., 54–56, illetve REICHARD 1933, 396.

⁸⁹ K: PIM V. 4138/36/5.; vö. REICHARD 1933, 396–397.

⁹⁰ K: PIM V. 4138/36/13–14., 25.; vö. [OSVÁT ERNŐ] (O. E.): „Nemzeti Színház. A színpadon, mely egy évig nélkülözte...” = Magyarország, 1919. február 26., 7. – Somlay Artúr a *Crampton mester* című Hauptmann-darabban lépett fel.

⁹¹ K: PIM V. 4138/36/24.; vö. [OSVÁT ERNŐ] (O. E.): *Holnap reggel*. A Madách Színház első előadása. = Magyarország, 1919. március 11., 7.

⁹² Osvát Ernő naptára és vegyes tartalmú jegyzetei. PIM V. 4138/35.

Reichard Piroska észrevette – számos meg nem valósult írásmű témája is ki-következtethető: „Sokszor összekapcsolt két-két nevet: írók, tudósok, művészek nevét, honiakat és külföldieket, s azokét, kikkel róluk íratni szándékozott.”⁹³ A jegyzetlapokon, elszórtan, jó néhány oda nem illő megfigyelés is kislabilizálható; Reichard Piroska ezek közül idézi Osvát egyik leghíresebb bonmot-ját: „Kéziratot szerző jelenlétében nem olvasok. Az anyja karján minden gyerek szebb”,⁹⁴ valamint a tanulmány 388., 389. és 391. oldalain továbbiakat szerepeltet. Könyvcímek, lakáscímek, napi teendőkre emlékeztető sorok bukkannak fel lejárt Nyugat-hirdetmények hátoldalain, illetve a Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt. 1920-as jegyzettömbjéből kitépett lapokon.

Több, Reichard által hivatkozott kézirat Elek Artúr hagyatékában lelhető fel,⁹⁵ mint például a kritikai hivatásról írt „néhány fiatalosan lázadó sor”,⁹⁶ a Magyar Írók Egyesületére vonatkozó pár lap,⁹⁷ illetve a Jób Dánielről szóló jegyzettöredék.⁹⁸ Egy papírlap Osvát által kigondolt újság- és rovatcímekeket tartalmaz⁹⁹ (párja a PIM-ben található¹⁰⁰) – és itt is sorakoznak a címekkel, szavakkal, feladatokkal teleírt papírlapok, amelyek jellegüket tekintve nem különböznek a PIM-ben őrzöttektől.

Osvát többször vállalta regény-, illetve novellapályázatokra beküldött írásművek elbírálását. Az Érdekes Újsághoz egyik alkalommal beérkezett 202 mű listája – rövid, értékelő megjegyzéseivel – a PIM-ben található,¹⁰¹ miként az Athenaeum 1920-as pályázatához tartozó néhány boríték és feljegyzés,¹⁰² az Elek-hagyatékhoz viszont a beérkezett művek kivonatos felsorolása, illetve néhány mű rövid jellemzése.¹⁰³

Feltételezhető, hogy Reichard Piroska bizonyos dokumentumokat személyes jellegük miatt nem ismertetett. De mind a PIM, mind az OSZK által őrzött hagyaték részben fennmaradtak olyan kéziratok, amelyeket Reichard

⁹³ REICHARD 1933, 385–386.

⁹⁴ K: PIM V. 4138/35/29.; REICHARD 1933, 388.

⁹⁵ Osvát Ernő feljegyzései. OSZK Kt. Fond 253/690.

⁹⁶ Vö. REICHARD 1933, 396.

⁹⁷ Vö. REICHARD 1933, 398.

⁹⁸ Vö. REICHARD 1933, 392.

⁹⁹ Vö. REICHARD 1933, 392.

¹⁰⁰ PIM V. 4138/35/41.

¹⁰¹ K: PIM V. 4138/35/63.; vö. REICHARD 1933, 397–398.

¹⁰² PIM V. 4138/35/61.

¹⁰³ OSZK Kt. Fond 253/690.; vö. REICHARD 1933, 397.

Piroska bizonyosan feldolgozott volna, ha látókörébe kerülnek.¹⁰⁴ És mivel magyarázható a kéziratok fentebb vázolt megoszlása?

Először is nyilvánvaló, hogy több dokumentum Reichard Piroskától a tanulmány megírása után visszakerült Elekhez, ugyanakkor Eleknél lehetnek olyan Osvát-jegyzetek, amelyeket Reichard Piroska nem látott. De az Osvát-kéziratokat Gyulai Márta is gyűjtötte, 1930-ban például Reichard Piroskától kapott néhány írást,¹⁰⁵ míg Elek Artúr az Osvát-hagyatékából 1931 decemberében vitt el neki „több apróságot”.¹⁰⁶ Ezek a kéziratok azután kimaradtak Reichard Piroska tanulmányából.

Reichard Piroska 1943 januárjában meghalt, irodalmi hagyatéka barát-nőjéhez, Szurán Renée-hez került, azonban a Reichard-örökösöknél maradt egy tudatos válogatást tükröző, több mint száz tételből álló „Nyugat-szortiment”, amely magyar írók által főként Osvátnak küldött leveleiből, illetve kézírataiból áll. Ezt az anyagot 1961-ben vásárolta meg a Petőfi Irodalmi Múzeum.¹⁰⁷

Időközben a Gyulai Mártánál lévő, különböző forrásokból származó Osvát-kéziratok végleg összekeveredhettek. Az 1944. március 19-i német megszállást követően Gyulai Márta biztonságba akarta helyezni az általa birtokolt, íróktól származó leveleket – így az Osvát által neki küldötteket is¹⁰⁸ –, és ehhez Elek Artúr segítségét kérte. Elek Artúr 1944. március 30-án látogatta meg Gyulai Mártát,¹⁰⁹ és néhány napon belül megtalálta a megoldást: ismerőse, vitéz Farkass Jenő vállalta, hogy a Gyulai Márta által elkészített három csomagot kiviszi veresegyházi szőlőjébe.¹¹⁰ Farkass csak azt kérte, hogy politikai természetű írás ne legyen a megőrzendőek között – mind ezt pusztán elővigyázatosságból köthette ki, hiszen valószínűleg nem tudott Gyulai Márta baloldali kapcsolatairól. Gyulai Márta megígérte Elek Artúr-nak, hogy ha ideje lesz rá, az írásokat átvizsgálja a kért szempont szerint, és

¹⁰⁴Lásd például a Fond 253-ban található Osvát-cikktröredékeket (KOSZTOLÁNCZY 2010, 159–164, 170).

¹⁰⁵Reichard Piroska – Elek Artúr-nak. [Budapest, 1930. november 20.], K: OSZK Kt. Fond 253/489.

¹⁰⁶Elek Artúr naptára, 1931. december 12.

¹⁰⁷PIM V. 949–958., N. n. sz. 1961/183.

¹⁰⁸Lásd 1116.

¹⁰⁹Elek Artúr – Gyulai Mártának. [Budapest, 1944. március 27.], K: PIM V. 4138/2/8.

¹¹⁰Elek Artúr – Gyulai Mártának. [Budapest, 1944. április 2.], K: PIM V. 4138/2/10., M: OEAKK, 449. – Vitéz Farkass Jenő (1896–1951) a Rádióélet munkatársaként dolgozott. Elek és Farkass évtizedeken át barátok voltak, a Logodi utca 6. számú ház, ahol Farkass lakott, csak néhány sarokra volt a Mátray utcától, Elek lakhelyétől. A közöttük meglévő bizalmi viszonyt mutatja, hogy Farkass lett Elek Artúr végrendeletének egyik tanúja.

a „veszélyes” kéziratokat mégsem bízta Farkassra.¹¹¹ Feltehetőleg a válogatás megtörtént, hiszen Elek Artúr április 5-i levelében már csak két csomagot említ. Ugyanekkor azt tanácsolja Gyulai Mártának, hogy az átadandó írássokhoz mellékeljen egy lezárt levelet, a borítékján pedig szerepeljen, hogy ha öt éven belül nem jelentkezne érte senki, akkor a boríték felbontandó: „Magában a levélben azután megírná, hogy a csomagok részint Gy.[ulai] M.[árta] kézíratai, részint O. E. és más írók levelei. Ez az utóbbi azért szükséges, hogy a Nemzeti Múzeum Kézirattára elfogadja őket megőrzésre. Mert elképzelhető, hogy kevésbé értékes kézirati anyagot nem vállal. Azt a kikötést is belé kellene foglalnia levelébe, hogy a kéziratok, vagy a levelek csomagját, vagy mind a kettőt csak bizonyos számú esztendő elmúltával szabad felbontani.”¹¹²

Elek Artúr 1944. április 24-én behívót kapott az Országos Rabbiképző Intézet épületéből kialakított gyűjtőhelyre (VIII. ker. Rökk Szilárd utca 25.). Másnapi keltezéssel rövid levelet küldött Gyulai Mártának:

Kedves Márta Kisasszony,

búcsúzó, mert utazom. Azért is csak röviden annyit, hogy a csomagja jó helyen van és hogy Farkass Jenő falusi címe: Órszentmiklós (Pest m.)

A Jó Isten legyen kegyeddel.

Meleg kézszorítással

hű híve

Elek Artúr¹¹³

Elek Artúr az április 25-re virradó éjszakán a pisztolyt maga ellen fordította, kórházba szállították, és még aznap meghalt.

Gyulai Márta túlélte a háborút, és visszakapta az elrejtett kéziratokat. Mindemellert Szurán Renée 1963-as halála után Reichard Piroska irodalmi hagyatéka az ő közvetítésével jutott az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárába.¹¹⁴ Ugyanakkor a Reichard által összegyűjtött Osvát-kéziratok

¹¹¹ Gyulai Márta – Elek Artúrnak. [Budapest, 1944. április 4.], K: OSZK Kt. Fond 253/212.

¹¹² Elek Artúr – Gyulai Mártának. [Budapest, 1944. április 5.], K: PIM V. 4138/2/9., M: OEAKK, 450–451.

¹¹³ Elek Artúr – Gyulai Mártának. [Budapest, 1944. április 25.], K: PIM V. 4138/2/11., M: OEAKK, 451.

¹¹⁴ Az ajándékozáskor Papp Ivánné, az OSZK Kézirattárának munkatársa készítette el a gyarapítási kísérfőiratot (OSZK Kt. Fond 21.).

túlnyomó részét, illetve Reichard Osvátra vonatkozó feljegyzéseit Gyulai Márta magánál tartotta. Ezek a dokumentumok az ő 1972-ben bekövetkezett halála után három évvel örököseitől, saját hagyatéka részeként kerültek a PIM gyűjteményébe.¹¹⁵

Az Elek-hagyaték

Elek Artúr 1944. március végén készítette el végrendeletét, amelyben körültekintően rendelkezett a hagyatékáról. Tízezer darabot meghaladó könyvtárának egy részét – beletérve az idegen nyelvű irodalmi és történelmi munkákat, Stendhal-gyűjteményét és olaszországi útleírásait – a Fővárosi Könyvtárnak ajándékozta, kérve egyúttal, hogy halála után a teljes könyvanyagot szállítsák át a könyvtár helyiségeibe, és a szétosztást ott végezzék el. A Szépművészeti Múzeumra hagyta ugyanis a művészeti tárgyú publikációkat, valamint dossziékban elhelyezett „kivágmány-gyűjteményét”, de gondolt azokra a könyvekre is, amelyekre a múzeum majd nem tart igényt: a Képzőművészeti Főiskola, az Iparművészeti Múzeum, a Fővárosi Könyvtár és a Székesfővárosi Képtár képviselőit jogosította fel arra, hogy ezekből válogassanak. A magyar írók dedikált könyveit, miként a Nyugat teljes sorozatát a Baumgarten Alapítvány könyvtárára hagyta; a magyar nyelvű szépirodalmi munkákat, illetve a történelmi tárgyúakat unokahúgának, Elek Andreának ajándékozta. Megjelent műveinek dossziéit, valamint kiadatlan kéziratait (többek között tervezett novelláskönyvének és olaszországi útinaplóinak anyagát), fénykép- és képeslap-gyűjteményét Hoffmann Edithre bízta – Hoffmann ekkor a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának vezetője volt.

A végrendelet egy másik pontja ekként hangzik: „művészek leveleinek gyűjteményét a Szépművészeti Múzeum archívumának szántam; íróktól származó levélgyűjteményem legyen a Nemzeti Múzeum kéziratárájáé. Ugyanoda kerüljön az a levélgyűjtemény, amelyet néhai Osvát Ernő megvasalt régi ládájában őriztem. Kikötésem, hogy a levelek olvashatatlanul[,] lepecsételt csomagban őrzendők meg, és a csomagok csak halálom után ötven évvel legyenek felbonthatók, de akkor is csak komoly céllal legyenek felhasználhatók, tehát sem a pusztá kíváncsiság, sem a szenzáció vágyának kielégítésére.”¹¹⁶

¹¹⁵ PIM V. 4138. – Lásd SZILÁGYI–BORGOS 2011, 256.

¹¹⁶ ELEK Artúr: *Végző akaratom*. K: OSZK Kt. An. 10.213., M: RÁDICS Károly: *Elek Artúr testamentuma*. = RÁDICS 1998, 121–125.

Elek Artúr végrendeletének körültekintő rendelkezéseit – amelyeknek mindegyikére nem térhetünk ki – az utolsó háborús év és az azt követő zűrzavar több tekintetben is megváltoztatta. 1944. július 7-re tűzték ki a leltározás megkezdését, azonban a hagyatékot a zsidó javak számbavételére és megőrzésére kinevezett kormánybiztos, Csánky Dénes – aki a Szépművészeti Múzeumot is igazgatta – zár alá vette, hogy a leltározást a kormánybiztosság végezze el. Miután a hagyaték ügyében hónapokig nem történt előrehaladás, a zárlatot Enyvvári Jenő, a Fővárosi Könyvtár igazgatója indítványára október elején feloldották. 1944. október 7-én Enyvvári – szállítási nehézségekre és megfelelő könyvtári helyiségek hiányára hivatkozva – azt javasolta, hogy a könyvek szétosztását az Elek-lakásban végezzék.¹¹⁷ Hoffmann Edith – a tervről értesülve – október 7-én és 8-án a könyvhagyaték nagyobb részét beszállította a Szépművészeti Múzeumba, majd december 4-én a következőket jegyezte az ügy aktájára: „Mivel a Fővárostól azt az információt kaptam, hogy Honek úr¹¹⁸ gondolkodik rajta, hogy egyáltalán elfogadja-e az adományt, sőt, hogy a Városonál mindenki húzódozik az elintézésről és elfogadástól, most már az egy hátralevő részt, két újabb fuvarban, behoztuk ide. Úgyhogy most utolsó darabig együtt van az egész könyvtár.”

Hoffmann Edith az ostrom alatt Budán rekedt, és a hidak felrobbantása miatt egy ideig utána sem jutott át Pestre. A Szépművészeti Múzeumban talált 1945. januári állapotokat Dömötör Tekla a következőképpen jellemezte: „Az igazgató, Csánky Dénes, a műkincsek egy részével nyugatra szökött, az üvegtetőt találat érte. A férfi dolgozók szinte kivétel nélkül katonai szolgálaton voltak, és a múzeumban csak a gondnok, Varjú Domokos lakott feleségével, továbbá néhány altiszt.

Az Állatkerttel szemben lévő bejáraton tudtunk behatolni az épületbe, ahol megdöbbenő kép tárult elénk. Ember- és lóhullák, és a földön szanaszét heverő műtárgyak fogadtak tarka összevisszaságban. A műtárgyak a zsidóktól elkobzott műkincsek voltak, amiket már nem volt ideje elszállítani azoknak, akik összeszedték őket.”¹¹⁹

Hoffmann Edith 1945. április 6-án meghalt, munkahelyére igyekezve figyelmen kívül lépett az úttestre, és egy szovjet katonai teherautó elgázolta.¹²⁰

¹¹⁷ A Fővárosi Könyvtár igazgatója – Budapest székesfőváros polgármesterének. [Budapest, 1944. október 7., másodpéldány] = Szépművészeti Múzeum, Irattár 234/1944.

¹¹⁸ helyesen: Homa Gyula, a Fővárosi Könyvtár új igazgatója

¹¹⁹ DÖMÖTÖR 1987, 130.

¹²⁰ TÖRÖK 2010, 2/956.

Dr. Kaprinay Endre közjegyző – a jogi eljárás lefolytatásához – 1945. április 21-én kérte a Szépművészeti Múzeum igazgatóságát, hogy Elek Artúr hagyatéki leltárát mielőbb készíttessék el, ám a múzeum érdemben nem tudott válaszolni arra, hogy a „takarítási munkáival erején felül lefoglalt múzeumi személyzet” mikor tud majd erre időt szakítani.¹²¹

A könyvek átnézésével 1945. október végére készültek el, a Szépművészeti Múzeum ekkor 5751 művészeti tárgyú könyvre jelentett be igényt.¹²² Hosszas egyeztetés indult meg a végrendeletben megjelölt intézményekkel a többi könyv elhelyezéséről. Az ügy lezárását hátráltatták a háború utáni szűkös anyagi viszonyok, nem mellesleg a forintrendszer bevezetése nehezítette az Elek-örökösök számára kifizetendő összeg meghatározását, illetve előteremtését.

A hagyatéki eljárás 1949. október 13-i jegyzőkönyve szerint a Szépművészeti Múzeum végül 4862 könyvet vett át, 173 művet a Képzőművészeti Főiskolának, 340-et az Iparművészeti Múzeumnak, 236-ot a Székesfővárosi Képtárnak adtak át. A Fővárosi Könyvtárnak 1315 könyv jutott, valamint tulajdonukba került a 224 darabos Stendhal-gyűjtemény, illetve további 120 művet – mint duplumot – kaptak a Szépművészeti Múzeumtól. A Nyugatot teljes sorozata mellett 200 dedikált könyv a Baumgarten Alapítvány könyvtáráé lett.¹²³

Mostoha sors jutott osztályrészül a hagyaték egyéb tételeinek. Szintén a fenti jegyzőkönyvből tudható, hogy Hoffmann Edith – nyilván még 1944-ben – magához vette az Elek Artúr által végrendeletileg rábízott fényképeket és képeslapokat is, valamint a végrendelet 3. pontjában szereplő kéziratokat, illetve a könyv alakban meg nem jelent művészeti tanulmányokat és kritikákat.¹²⁴ Az átvett anyagnak csak egy része került be a hagyatéki eljárásba, ugyanis a Szépművészeti Múzeum főigazgatójának egy 1948. novemberi, dr. Kaprinaynak írt leveléből tudható, hogy „a végrendelet 3. pontjában felsorolt kéziratok és dossziék közül csupán a művészeti kritikák és a művészeti folyóiratokban megjelent tanulmányok maradtak meg, és ezek a Múzeumban őriztetnek”.¹²⁵ Mivel Elek Artúr arra az eshetőségre is gondolt, hogy

¹²¹ Aláírás nélküli másodpéldány, 1945. április 28. = Szépművészeti Múzeum, Irattár 61/1945.

¹²² Szépművészeti Múzeum, Irattár 273/1945.

¹²³ Szépművészeti Múzeum, Irattár 271/1949. – A tárgyalások menetéről lásd Irattár, 240/1947., a Nyugat-sorozatára vonatkozólag lásd Irattár 206/1946.

¹²⁴ Szépművészeti Múzeum, Irattár 271/1949.

¹²⁵ Aláírás nélküli másodpéldány, 1948. november 9. = Szépművészeti Múzeum, Irattár 385/1947.

Hoffmann Edith „tehernek érezné” a reá bízott kéziratok őrzését, másodörökösként a Baumgarten Alapítványt jelölte meg, illetve a Nemzeti Múzeum Kézirattárát. A Baumgarten Alapítvány átvette a művészeti tárgyú publikációkat,¹²⁶ majd Basch Lóránt ezt a gyűjteményt – a végrendelet szellemének megfelelően – 1958-ban az OSZK Kézirattárának, a Nemzeti Múzeum Kézirattára jogörökösének ajándékozta.

A fentebb idézett 1948. novemberi levélben található az Elek-levelezésre és az Osvát-hagyatékra vonatkozó egyetlen érdemi megjegyzés: „A Szépművészeti Múzeum archívumának szánt művészek leveleinek gyűjteménye, továbbá a M. Nemzeti Múzeum kézirattára részére hagyományozott, íróktól származó levélgyűjtemény, az Osvát Ernő hagyatékából kiválogatott és Osvát Ernő vasládájában őrzött levélgyűjtemény az ostrom alatt nyilván elvesztek, mert az egy halomba összedobált hagyaték gondos szétválasztása után megtalálhatóak nem voltak.” A hagyatéki eljárás során következő, 1948. december 4-i ülésén Medrey Zoltán, a Nemzeti Múzeum Széchényi Könyvtárának képviselője is értesült a hiányról, és a továbbiakban nem vett részt az eljárásban.¹²⁷

Ez idő tájt az a 15 fasciculus „adatgyűjtemény” sem volt fellelhető, amelyet Szentiványi Gyula művészettörténész még 1944. május végén szolgáltatott be a Szépművészeti Múzeumnak mint Elek Artúr hagyatékából szintén a múzeumnak járó részt.¹²⁸ Kutatásaink során azonban a Nemzeti Galéria Adattárában rábukkantam 5 fasciculusra, amely Elek Artúr által megőrzésre érdemesnek tartott újságkivágatokat és egyéb nyomtatványokat tartalmaz. A további vizsgálódás talán kiderítheti, hogy ez az 1959-ben állományba vett anyag hol hanyódott a közbenső másfél évtizedben.

1978

Harmincnégy év után, 1978-ban került oda az Osvát-hagyaték (és az Eleknek szóló levelek gyűjteménye), ahová Elek végrendeletében szánta: az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárába. Már nem Osvát vaspántos ládájában, hanem papírzsákokban, teljes összevisszaságban, víz- és penészfoltokkal, összekeveredve Nyugat-kéziratokkal és az Elek Artúrnak szóló levelekkel.

¹²⁶ Szépművészeti Múzeum, Irattár 271/1949.

¹²⁷ Jegyzőkönyv az 1948. december 4-i ülésről (OSZK Kt. An. 10.213.).

¹²⁸ Szépművészeti Múzeum, Irattár 192/1944.

Németh Kálmán, aki fót-kisalagi otthonában őrizte a páratlanul értékes dokumentumokat, elmondta Windisch Évának, az OSZK Kézirattára vezetőjének és Varga F. János történésznek, hogy a háború után munkahelyén, a Szépművészeti Múzeum kazánházában fedezte föl a szétszóródott, vizes kéziratokat.¹²⁹ Senki sem tudott róla, hogyan kerültek oda a levelek, tulajdonosi jelzést sem talált az iratokon. Összeszedegette a halomban heverő papírokat, és hazavitte a gazdátlan anyagot. Meg akarta menteni az utókornak, mert látta, hogy szemétnek tekintik, hiszen időnként a kazán begyűjtéséhez használták a szertehányt leveleket. Németh Kálmán hozzájárult ahhoz, hogy látogatói belenézhessenek a felhalmozott iratokba, és ennyiből is látszott, hogy valóban értékes gyűjteményről van szó, amelynek megvásárlását a Kézirattár és az OSZK vezetése elsődleges érdeknek tekintette.¹³⁰ A szakemberek azután a Nemzeti Múzeum Széchényi-termében tekintették át először a szenczi anyagot.¹³¹

A Németh Kálmántól beszállított kéziratok rendezése közben jelentkezett Vámbéri Gusztáv további 371 kézirattal, az átadott anyag ugyancsak az Elek-, illetve Osvát-levelezéshez tartozott. Feltehető, hogy Vámbéri Gusztáv kapcsolatban állt Németh Kálmánnal, és ezért juttatta gyűjteményét a Kézirattárba. (Korábban néhány Tóth Árpád-levelet a kritikai kiadás számára nyilvánossá tett.) A feldolgozás során egybeosztottuk a két helyről származó kéziratgyűjtést.

Az elsődleges rendezés után fertőtleníteni kellett a kéziratokat, hogy a további penészedést, a papír romlását megállítsuk. A munkát az akkori Könyvtár végezte speciális eljárással, a fertőzések és a nedvesség megszüntét később laboratóriumi vizsgálatokkal ellenőrizték. Csak ezután kezdődhetett meg az érdemi feldolgozó munka. A szerzeményi naplóba 1978 augusztusában jegyeztük be az 5598 darabot számláló anyagot, amely a Fond 253-jelzetet kapta.

Az első feladat a levelek és a kéziratok íróinak ábécé- és időrendi sorrendbe helyezése volt. A fondban a következő felépítést alakítottuk ki:

- 1.) Elek Artúr személyi iratai
- 2.) Elek Artúr által írt levelek
- 3.) Elek Artúr levelezése

¹²⁹ Németh Kálmán (1903–1979) faszobrász, restaurátor, 1947-től több mint két évtizedig a Szépművészeti Múzeum munkatársa.

¹³⁰ Varga F. János visszaemlékezése (e-mail, 2018. október 14.)

¹³¹ Továbbra sem tudható, hogy az a két különálló nagyobb tétel, amelyet Forgács Béla antikvárius adott el a Petőfi Irodalmi Múzeumnak (N. n. sz. 1959/84.), illetve az MTA Kézirattárnak (N. n. sz. 1959/35.), miként került ki az Elek-hagyatékból.

- 4.) Vegyes dokumentumok (névjegyek, meghívók, gyászjelentések, postai pénzesutalványok)
- 5.) A Nyugat hivatalos dokumentumai
- 6.) Osvát Ernő személyi dokumentumai
- 7.) Osvát Ernő cikk-kéziratai, feljegyzései
- 8.) Osvát Ernő szerkesztői levelezése
- 9.) A levélírók által küldött kéziratok (ezeket nem minden esetben lehetett a levelekhez csatolni, főként keltezési nehézségek miatt, kisebb részben a kéziratok töredékessége miatt)
- 10.) Osvát Ernő ismerőseinek fényképei, illetve a róluk készült rajzok
- 11.) Osvát Ernő kéziratai között fennmaradt egyéb levelezés

Az Elek Artúrnak szóló levelek a címzett teljes életét átfogják; az utolsó, neki szóló levelek öngyilkossága előtti napokban érkeztek. A korrespondenciában sok az Osvát-levelezésben is szereplő személy, ami érthető, mert barátaik-ismerőseik javarészt azonosak voltak. Kettejük levelezése viszont minimális részarányt képvisel a hagyatékban, ennek oka, hogy Osvát rossz levélíró volt, másfelől szinte két-három naponta személyesen is találkoztak. Ugyanakkor a közös barátok levelei sok, a Nyugat történetét megvilágító információkat tartalmaznak, és ezért megkerülhetetlenek a Nyugat-kutatók számára.

Az Elek-hagyaték számottevő részét művészek és művészettörténészek levelei alkotják. Aki a huszadik század műtörténetével foglalkozik, gazdag ismeretanyagra lelhet. Hoffmann Edith mellett Petrovics Elek, a Szépművészeti Múzeum igazgatója is Elek baráti körébe tartozott, leveleik a múzeum kiállításaihoz, illetve gyűjteményfejlesztési terveire vonatkozóan is számos adalékkal szolgálnak.

Nemeskéri Erika

SZERKESZTÉSI ÉS KÖZLÉSI ELVEK

Kötetünk törzsrészét az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában őrzött Osvát Ernő-levelezéshagyaték alkotja. Mivel több, Osvát Ernőnek szóló levél még a szerkesztő életében, majd halála után másokhoz került, a hazai kéziratárakból és levéltárakból ezeket is megpróbáltuk összegyűjteni. Közzük az Osvát által művészeknek, üzletembereknek és hivatalnokoknak küldött leveleket, miként a Magyar Génusz, a Figyelő és a Nyugat szerkesztősége és kiadóhivatala által jegyzeteket, illetve a nekik címzetteket is.

Természetesen Ignotus, Fenyő Miksa, Hatvany Lajos, Babits Mihály és Gellért Oszkár is leveleztek a szerzőkkel – mindez azonban az ő szerkesztői életműveik része, tőlük (az Osvátnak írtakon és az Osváttal közösen jegyzeteken kívül) csak azon üzeneteket adjuk közre, amelyek az Osvát-hagyatékban maradtak fenn. Felvettük viszont kötetünkbe Havas Irén töredékes levelezését: ő „a kisasszony” néven emlegetett Nyugat-titkárnő, aki gyakran írta vagy gépelte le az Osvát által szóban megfogalmazott rendelkezéseket.

Néhány kivételtől eltekintve nem közöljük a Nyugat szerkesztőségének címzett 1919-es leveleket, hiszen Osvát 1918 decemberében kilépett a folyóirattól, és csak 1920 januárjában lett újra szerkesztő. A budapesti polgármesteri hivatalnak szóló értesítések, valamint a Nyugat számos körlevele közül csak azokat adjuk közre, amelyeken megtalálható Osvát autográf aláírása – a körlevelek esetében a küldő intencióját legjobban tükröző szöveget választottuk, de lehetőség szerint utalunk további fennmaradt példányokra is.

A datálásról

A leveleket megírásuk ideje (keltezésük) alapján rendeztük el; a hiányzó keltezést a tartalom, illetve a postabélyegzők segítségével következtettük ki. A küldemények egy részét így is csak tágabb időhatárok közé tudtuk elhelyezni. Ezek a levelek általában a megadott időhatár elejére vagy végére kerültek, a végleges sorrend kialakításakor azonban figyelembe vettük a többi levél által meghatározott kontextust is.

A datálásnál megkülönböztettük, hogy a jelzett határnap beletartozhat-e még a levél feltételezett megírási idejébe: a *-tól* és az *-ig* esetében az adott napon is megíródhatott a levél, míg az *előtt* és *után* esetében nem.

A kéziratoknak legkésőbb három nappal a megjelenés előtt be kellett érkezniük a Nyugathoz. A lap prominens szerzői – leggyakrabban Ady Endre – sokszor az utolsó napszakra hagyták írásaik átadását, illetve elküldését, így olykor lemaradtak a lapzártáról, noha a szerkesztők – ha lehetett – akár a nyomdai munkálatokat is késleltették. Ady számos küldeményének datálását megnehezíti, hogy 1909 őszi Érmindszenten nem volt postai szolgáltatás, így az előző napon megírt leveleket (adott esetben délelőttönként befejezve vagy kiegészítve) a szomszédos Érszentkirályra is el kellett juttatnia. Másfelől viszont az 1909 ősztől néhány évig működő érmindszenti postai ügynökség csak délig tartott nyitva. A körülmények mérlegelése többféle, de *a lényegyet tekintve nem különböző* datálást eredményezhet: az Ady-leveleknél is a postabélyegzőket tekintettük irányadónak. Egyéb támpontok híján a keltezetlen kéziratküldeményeket a folyóiratbéli megjelenés napjánál *előttre* datáltuk.

A közlés formája

A levélszöveg tagolása a levélíró szándékát követi a tördelésben megjelenő bizonyos fokú egységesítéssel. A megszólítást és a keltezést adott esetben kiemeltük a szövegből, és kijelöltük a záró formula és az aláírás helyét is.

A szerzői keltezést betűhív formában adjuk, alatta szögletes zárójelben található a szerkesztői datálás. A búcsúzó formulákat bal oldalra zárva, bekezdéssel közöljük, az Ady-leveleknél azonban – a kritikai kiadás eljárását követve – e kiemeléssel eltekintettünk; aláírásszerű kézjegy esetén kiírtuk a teljes nevet.

A levél szövegét a boríték betűhív címzése követi, majd a borítékon található feladói cím.

A címzés és a levélbeni megszólítás különbözősége esetén a megszólítást tekintettük mérvadónak. A címzéseket nem egészítettük ki, nem javítottuk a tulajdonnevek téves alakját, azonban a kis kezdőbetűs utcanéveket nagy kezdőbetűsre változtattuk; az Ady-levelek feladói címében az utcanév ékezetét (Rue de Lévis) többször pótoltuk. Az aláhúzásokat és egyéb kiemeléseket itt nem vettük figyelembe, „rendetlen” címzésnél a címzett személye, város, utca/tér, ország sorrendjében helyeztük el az elemeket.

Feltüntettük a kéziratban található értelmező megjegyzéseket – ezek a jegyzetek közé is kerülhettek; a küldő vagy a címzett személyét azonosító, illetve a keltezést megisméltő megjegyzések közlésétől eltekintettünk.

A betűhív közlés

Kötetünkben a levélszövegeket betűhíven közöljük, ám kivételt tettünk az *i, ö, u, ü* ékezesénél. Ezeket a magánhangzókat a mai helyesírás szabályai szerint ékeztük, minthogy a levélírók gyakorlatában a szerzői szándék nem dönthető el egyértelműen: a rövid vagy hosszú ékezet jelölése gyakran elmosódó vagy egyszerűsített. (Az *i, ö, u, ü ~ í, ő, ú, ű* párok jobbra szabályozatlan használatából fakadó problémák tisztázása csak *A magyar helyesírás szabályai* című 1915-ben készült akadémiai előterjesztéssel kezdődött meg.)

A levélszövegekben említett személyneveket a tulajdonosuk által használt formában egységesítettük – kivéve Osvát Ernőét, sokszor ugyanis jelzésértékű ennek hibás alakja, illetve hasonló esetekben más személynevek egyedi alakjára is szögletes zárójelbe tett felkiáltójellel hívjuk fel a figyelmet.

A levelekben előforduló műalkotáscímeket betűhív formában közöljük, a verseknél a fentebb említett magánhangzók átalakításától is eltekintettünk. A jegyzetekben, illetve a *Személyek és művek mutatójában* a kritikai kiadás (a szakirodalom) által használt alakok szerepelnek. A levélszövegekben megtartottuk a korabeli periodikák címének sajátos írásmódját, ha az a fejlődükben is tükröződött (például Magyar Hirlap, Az Ujság, Uj Idők).

A földrajzi neveket a levélíró által használt formában közöljük (akkor is, ha ugyanazon levélben eltérő alakok tűnnek fel). A kávéházak nevének írásmódját a korabeli gyakorlat szerint egységesítettük (például New-York kávéház), ám ha információértékkel bír, kivételt tettünk (Ady Endre például a Bristolt Bristolnak írta).

A nyilvánvaló tollhibákat kijavítottuk, de nem láttuk indokoltnak, hogy a korabeli szabályzatoktól vagy éppen a mai helyesírástól való eltérésekre figyelmeztessünk (mindezt a betűhív szövegközlés elve szükségtelenné is teszi). Ekként eredeti kéziratok alapján mutathatjuk be egy nagyobb korszak írásgyakorlatát, ugyanakkor a norma átalakulását is. Pótoltuk a *hogy* kötőszó előtti vesszőt, illetve az *e* kérdőszócska előtti kötőjelet (NB. a *hogy* előtti vesszőket Babits Mihály feltűnő következetlenséggel használta – az ő szövegein nem változtattunk). Más központosági kiegészítéssel csak akkor éltünk, ha arra ugyanazon levélszövegben megerősítő példát találtunk. Egyéb központosási és tartalmi kiegészítéseket csak akkor szerepeltettünk, ha azt a szöveg egyértelműsége, vagy a mai helyesírási érzék megkívánja (például: ros[s]z). Nem korrigáltuk a *c ~ cz* váltakozásából fakadó következetlenségeket.

A levélíró egy-egy betűt érintő javításaira (átírásaira) nem utalunk, kivéve, ha az értelmi szereppel bír (olykor ezt nem könnyű eldönteni). Ha az

eredeti alak nem kikövetkeztethető, a jegyzetben *javított szó* jelzi a változtatást; ha az eredeti alak is kiolvasható, *korábban:* után következnek.

Külön jelek segítségével utalunk a kéziratokban mutatkozó szövegtörésekre és -betoldásokra:

- < > törölt, de olvasható szöveg
- < . . . > törölt, nem olvasható szöveg, a törölt rész terjedelmének hozzávetőleges jelzésével
- | : : | betoldások, beszúrások jelölése

Az olvashatatlan szavak helyén a betűk számának jelzésével / . . / áll, a kézirat csonkulására az elveszett szövegterjedelem érzékeltetésével { . . } között utalunk.

A kötetben szereplő nyomtatott körlevelek, meghívók szövegét módosítások nélkül adjuk, ugyanez vonatkozik a levelek előnyomott részeire (például fejlécek).

A jegyzetek rendjéről

K: A kézirat lelőhelye, kéziratári (levéltári) jelzete. – Alapesetnek a tinnával írt, autográf levélkéziratot tekintjük, az ettől való eltéréseket tüntetjük fel. Közöljük a fejléc és az előnyomott dátumrész szövegét.

Dat.: Ha a feladási postabélyegző olvasható, a megjelölt napot fogadtuk el kikövetkeztetett keltezésként; feladási postabélyegző hiányában a küldeményeket az érkezési postabélyegző napjánál *előttre* datáltuk. A száz-százhusz évvel ezelőtti posta azonban a mainál jóval pontosabb, gyorsabb és megbízhatóbb volt. A reggel feladott helyi küldeményeket gyakran még aznap kézbesítették, mindez figyelembe veendő azon budapesti leveleknél, amelyeknek csak az érkezési postabélyegzője ismert.

M: A levél megjelenési adatainak feltüntetése. Több közlés esetén a kritikai kiadásra, illetve az úgynevezett gyűjteményes kötetekre utalunk – itt megadjuk a korábbi datálást is –, az előbbi közléstípusok hiányában említjük meg a periodikabéli megjelenés adatait (itt a korábbi datálást mellőzzük).¹

¹Jelen szerkesztési és közlési elvek kialakításakor több tekintetben Vitályos László elképzeléseit követtük (lásd AEL1, 299–302).

A számozott jegyzetek előtt található a levélíró és a címzett rövid életrajza. Azonosítjuk a levélírók által említett személyeket, de azoknál, akik nem a főszövegben említődnek, elhagyjuk a születési és halálozási évszámokat. A *Személyek és művek mutatójában*^b index jelzi azt a levelet, ahol az adott személy életrajza található. Az életrajzi vonatkozások feltárásához elsősorban Gulyás Pál és Viczián János *Magyar írók élete és munkái* című sorozatát, az *Új magyar életrajzi lexikont*, illetve az Akadémiai Kiadó *Új magyar irodalmi lexikonját* és *Világirodalmi lexikonját* forgattuk haszonnal.

Publikált leveleknél figyelembe vettük a korábbiaként megadott közlés jegyzetinformációit. Ez azonban nem jelentett szolgai másolást, számos pontosítással éltünk, ami a korábbi közlésekkel való egybevetésből egyértelműen kiderül. Ezeket a különbségeket nem listáztuk, de utalunk a kritikai kiadások datálási eltéréseire és legfontosabb *értelmezésbeli* különbségeire. A jegyzetekben szereplő levélrészletek esetében általában a már megjelent szöveget követtük, de ha ragaszkodtunk a saját olvasatunkhoz, megadtuk az adott levél kéziratári jelzetét is.

Nem tarthattuk feladatunknak, hogy a Nyugatban nem közölt írások későbbi sorsát bemutassuk, mindazonáltal több ilyen megjelenésre is utalunk.

A levelek főszövegében említett, időközben megváltozott fővárosi utca-
neveknél feltüntetjük a mai alakot is, más települések esetében erre nem vállalkozhattunk.

Könyvünkben megpróbáltuk elkerülni az egyszer már közölt információk megismétlését, a jegyzetekben található félkövér számok az értelmezéshez szóba jöhető további levelekre vonatkoznak. Ha ugyanazon szerzőtől egymás után több levél következik, javasolt ezen üzenetek együttes olvasása.

További fontosabb jelek és rövidítések

BFL	Budapest Főváros Levéltára
MTA KIK	Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ
OSZK Kt.	Országos Széchényi Könyvtár Kézirattár
PIM	Petőfi Irodalmi Múzeum
d. n.	datálás nélkül
é. n.	évszám nélkül
el.	elemekből
fr.	francia

h.	halálozás
jid.	jiddis
lat.	latin
Megj.	megjegyzés
ném.	német
N. n. sz.	növedéki napló szám
Ny.	nyomdai levonat, korrektúra; tulajdonnévben: Nyomda
rég.	régies szó vagy kifejezés
Sz. n.	szerezményi napló szám
u. p.	utolsó posta
	új sor a szövegben

• MUTATÓK •

LEVÉLPAPÍR- ÉS BORÍTÉKFEJLÉCEK¹

Rákóczi úti időszak

(1909. augusztus 1. – 1910. május 1.)

Levélpapírfejléc:

NYUGAT | MEGJELNIK MINDEN HÓ | 1-ÉN ÉS 16-ÁN | [embléma] |
FŐSZERKESZTŐ: IGNOTUS | SZERKESZTŐK: FENYŐ | MIKSA ÉS OSVÁT
ERNŐ | Szerkesztőség és | kiadóhivatal: Budapest VIII. | Rákóczi-ut 9. II. e. |
Telefon | 174-24

Mérleg utcai időszak

(1910. május 16. – 1912. május 16.)

Levélpapírfejléc:

NYUGAT | FŐSZERKESZTŐ: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | FENYŐ MIKSA ÉS
OSVÁT ERNŐ | [embléma] | A NYUGAT AZ EGYETLEN | MODERN MAGYAR
SZÉPIRODALMI FOLYÓIRAT | Kérjen mutatványszámot. | SZERKESZTŐSÉG
ÉS KIADÓHIVATAL BUDAPEST | MÉRLEG-UTCA 9. I. EM. ELŐFIZETÉSI
ÁRA EGY ÉV- | RE 20 k. FÉLÉVRE 10 k. EGYES SZÁM ÁRA 1 kor. MEG- |
JELNIK MINDEN HÓNAP 1-ÉN ÉS 16-ÁN | [jobb oldalon kitöltendő
dátumrés:] | BUDAPEST, ... | V., Mérleg-utca 9.

Nyugat-levelezőkártya és -boríték fejléce:

NYUGAT | [embléma] | BUDAPEST, V. | MÉRLEG-UTCA 9. | Telefon 174-24.

¹ Az összeállítás azon levélpapír- és borítékfejlécek leírását tartalmazza, amelyek a könyvben olvasható leveleknél többször is előfordulnak. A Nyugat szerkesztősége 1909. április 16-ig a VII. ker. Sajó utca 5/a., majd 1909. május 1-jétől a VII. ker. Aréna út 66. földszint 2. alatt működött (mindkettő Osvát Ernő lakása volt).

Levelezőlap-fejléc:

NYUGAT | FŐSZERKESZTŐ: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | FENYŐ MIKSA ÉS OSVÁT ERNŐ | [embléma] | A NYUGAT AZ EGYETLEN | MODERN MAGYAR SZÉPIRODALMI FOLYÓIRAT | Kérjen mutatványszámot. | SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL BUDAPEST | MÉRLEG-UTCA 9. I. EM. ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉV- | RE 20 k. FÉLÉVRE 10 k. EGYES SZÁM ÁRA 1 kor. MEG- | JELENIK MINDEN HÓNAP 1-ÉN ÉS 16-ÁN | „Jókai” nyomda Budapest. [kitöltendő dátumrész a verzón:] | BUDAPEST, ... | V., Mérleg-utca 9.

A Nyugat Rt. időszaka²

Levelezőlap-fejléc:

NYUGAT IRODALMI ÉS NYOMDAI | RÉSZVÉNYTÁRSASÁG | Levelező-Lap. | [bal oldalon embléma, alatta:] | A NYUGAT | AZ EGYETLEN MODERN | MAGYAR SZÉPIRODALMI | FOLYÓIRAT. | Előfizetési ára egy évre 24 kor. | Félévre 12 kor. | Egyes szám ára 1 kor. 20 fillér | Megjelenik minden hó 1 és 16-án. | Kérjen mutatványszámot! | TELEFON: 174–24. | [kitöltendő dátumrész a levelezőlap verzóján:] Budapest, ... | V., Mérleg-utca 9.

Levélpapírfejléc (a Nyugat kiadványainak felsorolásával):

NYUGAT IRODALMI ÉS NYOMDAI | RÉSZVÉNYTÁRSASÁG | [bal oldalon embléma, alatta:] | A NYUGAT | AZ EGYETLEN MODERN | MAGYAR SZÉPIRODALMI | FOLYÓIRAT. | Előfizetési ára egy évre 24 kor. | Félévre 12 kor. | Egyes szám ára 1 kor. 20 fillér. | Megjelenik minden hó 1 és 16-án. | Kérjen mutatványszámot. | [alatta a Nyugat kiadványainak felsorolása] | és a | NYUGAT KÖNYVTÁR | Kiadóhivatala. | ... sz, | Kérjük levelezésnél e számra hivatkozni. | Dict.: ... Irógép: ... | [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] Budapest, 191...

² A nyomtatványok használati ideje nem esik egybe a részvénytársaság fennállásával.

Borítékfejléc:

NYUGAT IRODALMI ÉS NYOMDAI | RÉSZVÉNYTÁRSASÁG | BUDAPEST, V. KER., MÉRLEG-UTCA 9. SZÁM. | [bal oldalon embléma, alatta:] NYUGAT | FŐSZERKESZTŐ: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | OSVÁT ERNŐ ÉS | FENYŐ MIKSA | A NYUGAT | AZ EGYETLEN MODERN | MAGYAR SZÉPIRODALMI | FOLYÓIRAT | Előfizetési ára egy évre 24 kor. | Félévre 12 kor. | Egyes szám ára 1 kor. 20 fillér. | Megjelenik minden hó 1 és 16-án. | Kérjen mutatványszámot!

A Nyugat Irodalmi és Nyomdai Rt. Nyomdája

Levélpapírfejléc:

NYUGAT | IRODALMI ÉS NYOMDAI | RÉSZV.-TÁRS. NYOMDÁJA | (RÉVAI ÉS SALAMON) | TELEFON: 63-69 [embléma] [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] Budapest, 19... | IX., Lónyay-utca 18.

Borítékfejléc:

NYUGAT IRODALMI ÉS NYOMDAI | RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA | (RÉVAI ÉS | SALAMON) | BUDAPEST, IX. | LÓNYAY-U. 18 [!] | TELEFON 63-69

Lónyay utcai időszak

(1912. június 1. – 1916. október 1.)

Levélpapírfejléc (1.):

NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon embléma, alatta:] | FŐSZERKESZTŐ S A SZER- | KESZTÉSÉRT FELELŐS: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: ADY | ENDRE, FENYŐ MIKSA. | FŐMUNKATÁRSÁK: | AMBRUS ZOLTÁN. [!] BABITS | MIHÁLY, HALÁSZ IMRE, | MÓRICZ ZSIGMOND, OSVÁT | ERNŐ, SCHÖPFLIN [!] ALADÁR | Előfizetési ára: | Egy évre 24.- kor. | Félévre 12.- " | Negyedévre 6.- " | Egyes szám . . . 1.20 " | KIADÓHIVATAL: | BUDAPEST, IX. KER. | LÓNYAY-UTCA 18. [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] Budapest, ...

Levélpapírfejléc (2.):

NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] | FŐSZERKESZTŐ S A SZER- | KESZTÉSÉRT FELELŐS:
| IGNOTUS | SZERKESZTŐK: ADY | ENDRE, FENYŐ MIKSA |
FŐMUNKATÁRSÁK: | AMBRUS ZOLTÁN. [!] BABITS | MIHÁLY, HALÁSZ
IMRE, | MÓRICZ ZSIGMOND, OSVÁT | ERNŐ, SCHÖPFLIN [!] ALADÁR
| Előfizetési ára: | Egy évre 24.- kor. | Félévre 12.- " | Negyedévre
. . . 6.- " | Egyes szám . . . 1.20 " | KIADÓHIVATAL: | BUDAPEST, IX. KER.
| LÓNYAY-UTCA 18. | TELEFON: 174-24. [jobb oldalon kitöltendő dátumrészt:]
Budapest, ...

Levélpapírfejléc (3.):

NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] | FŐSZERKESZTŐ S A SZER- | KESZTÉSÉRT FELELŐS:
| IGNOTUS | SZERKESZTŐK: ADY | ENDRE, FENYŐ MIKSA. |
FŐMUNKATÁRSÁK: | AMBRUS ZOLTÁN, BABITS | MIHÁLY, ELEK
ARTÚR, | HALÁSZ IMRE, KAFFKA | MARGIT, LACZKÓ GÉZA, | MÓRICZ
ZSIGMOND, OSVÁT | ERNŐ, SCHÖPFLIN ALADÁR | Előfizetési ára: | Egy
évre 24.- kor. | Félévre 12.- " | Negyedévre . . . 6.- " | Egyes szám . . .
1.20 " | KIADÓHIVATAL: | BUDAPEST, IX. KER. | LÓNYAY-UTCA 18. |
TELEFON: | JÓZSEF: 40-60. [jobb oldalon kitöltendő dátumrészt:] *Budapest, ...*

Levélpapírfejléc (4.):

NYUGAT | [embléma] | BUDAPEST, IX., | LÓNYAY-UTCA 18. | Telefon:
József 40-60.

Borítékfejléc (1.):

NYUGAT | [embléma] | BUDAPEST, IX., | LÓNYAY-UTCA 18. | Telefon:
József 40-60.

Borítékfejléc (2.):

NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] | FŐSZERKESZTŐ S A SZER- | KESZTÉSÉRT FELELŐS:
| IGNOTUS | SZERKESZTŐK: ADY | ENDRE, FENYŐ MIKSA. |

FŐMUNKATÁRSÁK: | AMBRUS ZOLTÁN, BABITS | MIHÁLY, ELEK
ARTÚR, | HALÁSZ IMRE, KAFFKA | MARGIT, LACZKÓ GÉZA, | MÓRICZ
ZSIGMOND, OSVÁT | ERNŐ, SCHÖPFLIN ALADÁR | Előfizetési ára: | Egy
évre 24.– kor. | Félévre 12.– " | Negyedévre . . . 6.– " | Egyes szám . .
1.20 " | KIADÓHIVATAL: | BUDAPEST, IX. KER. | LÓNYAY-UTCA 18. |
TELEFON: | JÓZSEF: 40-60.

A Nyugat-levelezőkártya (1.) és borítékjának fejléce:

NYUGAT | [embléma] | BUDAPEST, IX., | LÓNYAY-UTCA 18. | Telefon
174-24.

A Nyugat-levelezőkártya (2.) és borítékjának fejléce:

NYUGAT | [embléma] | BUDAPEST, IX., | LÓNYAY-UTCA 18. | Telefon:
József 40-60.

Levelezőlap-fejléc:

NYUGAT | IRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] | A NYUGAT | AZ EGYETLEN MODERN | MAGYAR
SZÉPIRODALMI | FOLYÓIRAT | Előfizetési ára: | Egy évre 28.– kor. |
Félévre 14.– " | Negyedévre . . . 7.– " | Egyes szám . . . 1.40 " | Megjelenik
minden hó 1 és 16-án. | Kérjen mutatványszámot! | TELEFON: | JÓZSEF: 40-60.
[a verzó jobb oldalán kitöltendő dátumrész:] *Budapest, ... | IX., Lónyay-utca 18/b.*

Vilmos császár úti időszak

(1916. október 16. – 1925. szeptember 1.)

Levélpapírfejléc (1.):

NYUGAT | [embléma] | BUDAPEST, VI., | Vilmos cászár-út [!] 51. III. |
TELEFON: 63-50.

Levélpapírfejléc (2.):

NYUGAT | IRODALMI, KRITIKAI ÉS POLITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ S A SZER- | KESZTÉSÉRT
FELELŐS: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | ADY ENDRE, BABITS | MIHÁLY
| FŐMUNKATÁRSÁK: | AMBRUS ZOLTÁN, ELEK | ARTÚR, FENYŐ
MIKSA, | HALÁSZ IMRE, KAFFKA | MARGIT, LACZKÓ GÉZA, | MÓRICZ
ZSIGMOND, OSVÁT | ERNŐ, SCHÖPFLIN ALADÁR | Előfizetési ára: | Egy
évre 28.- kor. | Félévre 14.- " | Negyedévre . . . 7.- " | Egyes szám
. . . . 1.80 " | SZERKESZTŐSÉG | ÉS KIADÓHIVATAL: | BUDAPEST, VI.KER.
[!] | VILMOS CSÁSZÁR- | ÚT 51. SZÁM III. EM. | TELEFON: 63-50. [jobb
kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 191...*

Levélpapírfejléc (3.):

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | BABITS
MIHÁLY, | OSVÁT ERNŐ | FŐMUNKATÁRSÁK: | ELEK ARTÚR, |
FENYŐ MIKSA, | GELLÉRT OSZKÁR, | KIRÁLY GYÖRGY, | LACZKÓ
GÉZA, | MÓRICZ ZSIGMOND, | SCHÖPFLIN ALADÁR, | SZINI GYULA.
| Előfizetési ára: | Egész évre . . . 600.- kor. | Félévre 300.- " | Negyedévre
. . . . 150.- " | Egyes szám . . . 30.- " | SZERKESZTŐSÉG | ÉS KIADÓHIVATAL:
| BUDAPEST, VI.KER. [!] | VILMOS CSÁSZÁR- | ÚT 51. SZÁM III. EM. |
TELEFON: 63-50. [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 192...*

Levélpapírfejléc (4.):

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | BABITS
MIHÁLY, | OSVÁT ERNŐ | FŐMUNKATÁRSÁK: | ELEK ARTÚR, |
FENYŐ MIKSA, | GELLÉRT OSZKÁR, | KIRÁLY GYÖRGY, | LACZKÓ
GÉZA, | MÓRICZ ZSIGMOND, | SCHÖPFLIN ALADÁR, | SZINI GYULA.
Előfizetési ára: | Egész évre . . . 1000.- kor. | Félévre 500.- " | Negyedévre
. . . . 250.- " | Egyes szám . . . 50.- " | SZERKESZTŐSÉG | ÉS KIADÓHIVATAL:
| BUDAPEST, VI. KER. | VILMOS CSÁSZÁR- | ÚT 51. SZÁM III. EM. |
TELEFON: 63-50. [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 192...*

Levélpapírfejléc (5.):

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | BABITS
MIHÁLY, | GELLÉRT OSZKÁR, | OSVÁT ERNŐ | FŐMUNKATÁRSÁK: |
ELEK ARTÚR, | FENYŐ MIKSA, | FÜST MILÁN, | KARINTHY FRIGYES,
| KOSZTOLÁNYI DEZSŐ | LACZKÓ GÉZA, | MÓRICZ ZSIGMOND, |
NAGY LAJOS, | SCHÖPFLIN ALADÁR, | SZINI GYULA, | TERSÁNSZKY
J. JENŐ, | TÓTH ÁRPÁD | Előfizetési ára: | Egész évre 2000.– kor. | Félévre
. 1000.– " | Negyedévre 500.– " | Egyes szám 100.– kor " | Külföldre
ezeknek az áraknak | a kétszerese. | SZERKESZTŐSÉG | ÉS KIADÓHIVATAL:
| BUDAPEST, VI. KER., | VILMOS CSÁSZÁR- | ÚT 51. SZ., III. EM. |
TELEFON: 63-50 [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 192...*

Levélpapírfejléc (6.):

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | BABITS
MIHÁLY, | GELLÉRT OSZKÁR, | OSVÁT ERNŐ | FŐMUNKATÁRSÁK: |
ELEK ARTÚR, | FENYŐ MIKSA, | FÜST MILÁN, | KARINTHY FRIGYES,
| KOSZTOLÁNYI DEZSŐ | LACZKÓ GÉZA, | MÓRICZ ZSIGMOND,
| NAGY LAJOS, | NAGY ZOLTÁN, | SCHÖPFLIN ALADÁR | SZINI
GYULA, | TERSÁNSZKY J. JENŐ, | TÓTH ÁRPÁD | SZERKESZTŐSÉG |
ÉS KIADÓHIVATAL: | BUDAPEST, VI. KER., | VILMOS CSÁSZÁR- | ÚT
51. SZ., III. EM. | TELEFON: 63-50 [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest,
192...*

Levélpapírfejléc (7.):

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | BABITS
MIHÁLY | GELLÉRT OSZKÁR, | OSVÁT ERNŐ | FŐMUNKATÁRSÁK: |
ELEK ARTÚR, | FENYŐ MIKSA, | FÜST MILÁN, | KARINTHY FRIGYES, |
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ | LACZKÓ GÉZA, | MÓRICZ ZSIGMOND, | NAGY
LAJOS, | NAGY ZOLTÁN, | SCHÖPFLIN ALADÁR, | SZINI GYULA, |
TERSÁNSZKY J. JENŐ, | TÓTH ÁRPÁD | ELŐFIZETÉSI ÁRA: | Negyedévre
. . . 120.000 K | Egyes szám ára 30.000 K [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:]
Budapest, 192... | Szerkesztőség: VI., Vilmos császár-ut 51 | Kiadóhivatal: VI.,
Andrássy-ut 6 | Telefon 63-50

Levélpapírfejléc (8.):

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | BABITS
MIHÁLY, | GELLÉRT OSZKÁR, | OSVÁT ERNŐ | FŐMUNKATÁRSÁK:
| BIRÓ LAJOS, | ELEK ARTÚR, | FELEKY GÉZA, | FENYŐ MIKSA, |
FÜST MILÁN, | KARINTHY FRIGYES, | KOSZTOLÁNYI DEZSŐ, |
KRÚDY GYULA, | LACZKÓ GÉZA, | LENGYEL MENYHÉRT, | MÓRICZ
ZSIGMOND, | NAGY LAJOS, | NAGY ZOLTÁN, | RÉVÉSZ BÉLA, |
SCHÖPFLIN ALADÁR, | SZÉP ERNŐ, | SZINI GYULA, | TERSÁNSZKY
J. JENŐ, | TÓTH ÁRPÁD [jobb oldalon kitöltendő dátumrés:] Budapest, 192...
| Szerkesztőség és kiadóhivatal: | VI., Vilmos császár-ut 51. – Telefon: 63-50 |
Könyvesbolt és fiókkiadóhivatal: | VI., Andrássy-ut 6. – | Telefon: 211-12

Levelezőlap-fejléc:

A NYUGAT | [embléma] | Főszerkesztő s a szerkesztésért | felelős: IGNOTUS
| Szerkesztők: | ADY ENDRE, BABITS MIHÁLY | Előfizetési ára: | Egy évre
. 28.– kor. | Félévre 14.– " | Negyedévre 7.– " | Egyes szám
1.80 " | Szerkesztőség és kiadóhivatal: | BUDAPEST, VI [!] KER., VILMOS |
CSÁSZÁR-ÚT 51. SZ. III. EM. | TELEFON: 63-50.

Borítékfejléc (1.):

NYUGAT | IRODALMI, KRITIKAI ÉS POLITIKAI FÉLHAVI SZEMLE |
[bal oldalon embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ [!] S A SZER- | KESZTÉSÉRT
FELELŐS | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | ADY ENDRE, BABITS | MIHÁLY
| FOMUNKATÁRSÁK: [!] | AMBRUS ZOLTÁN, ELEK | ARTÚR, FENYO
MIKSA [!] | HALÁSZ IMRE, KAFFKA | MARGIT, LACZKÓ GÉZA, |
MÓRICZ ZSIGMOND, OSVÁT | ERNŐ, SCHÖPFLIN ALADÁR | Előfizetési
ára: | Egy évre 28.– kor | Félévre 14.– " | Negyedévre 7.– " |
Egyes szám . 1.80 " | SZERKESZTŐSÉG | ÉS KIADÓHIVATAL: | BUDAPEST,
VI.KER. [!] | VILMOS CSÁSZÁR- | ÚT 51. SZÁM III. EM. | TELEFON: 63-50.

Borítékfejléc (2.):

NYUGAT | IRODALMI, KRITIKAI ÉS POLITIKAI FÉLHAVI SZEMLE |
[bal oldalon embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ S A SZER- | KESZTÉSÉRT
FELELŐS | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | ADY ENDRE, BABITS | MIHÁLY
| FŐMUNKATÁRSÁK: | AMBRUS ZOLTÁN. [!] ELEK | ARTÚR, FENYŐ

MIKSA, | KAFFKA MARGIT, LACZKÓ | GÉZA. [!] MÓRICZ ZSIGMOND, |
OSVÁT ERNO, [!] SCHÖPFLIN | ALADÁR | Előfizetési ára: | Egy évre
36.– kor. | Félévre 18.– " | Negyedévre 9.– " [!] | Egyes szám. [!] 2.40
" | SZERKESZTŐSÉG | ÉS KIADÓHIVATAL: | BUDAPEST, VI.KER. [!] |
VILMOS CSÁSZÁR- | ÚT 51. SZÁM III. EM. | TELEFON: 63-50.

Borítékfejléc (3.):

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] Főszerkesztő: | IGNOTUS | Szerkesztők: | BABITS MIHÁLY,
| GELLÉRT OSZKÁR, | OSVÁT ERNŐ | Főmunkatársak: | ELEK ARTÚR, |
FENYŐ MIKSA, | FÜST MILÁN, | KARINTHY FRIGYES, | KOSZTOLÁNYI
DEZSŐ, | LACZKÓ GÉZA, | MÓRICZ ZSIGMOND, | NAGY LAJOS,
| SCHÖPFLIN ALADÁR, | SZINI GYULA, | TERSÁNSZKY J. JENŐ, |
TÓTH ÁRPÁD | Előfizetési ára: | Egy évre 2000 – K | Félévre
1000.– " | Negyedévre [!] 500.– " | Egyes szám 100.– " | Külföldre
ezeknek az áraknak a kétszerese. | SZERKESZTŐSÉG | ÉS KIADÓHIVATAL: |
BUDAPEST, VI., VILMOS | CSÁSZÁR-ÚT 51. SZ., III. EM. | TELEFON: 63-50.
SZÁM.

Borítékfejléc (4.):

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE |
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: VI., VILMOS CSÁSZÁR-UT
51. TEL.: 63-50. | FIÓKKIADÓHIVATAL ÉS KÖNYVESBOLT: VI.,
ANDRÁSSY-UT 6. TEL.: 211-12. | Nagyméltóságú | Méltóságos | Tekintetes |
[bal oldalon embléma, alatta:] Főszerkesztő: | IGNOTUS | Szerkesztők: | BABITS
MIHÁLY | GELLÉRT OSZKÁR | OSVÁT ERNŐ | Főmunkatársak: | BIRÓ
LAJOS | ELEK ARTÚR | FELEKY GÉZA | FENYŐ MIKSA | FÜST MILÁN
| KARINTHY FRIGYES | KOSZTOLÁNYI DEZSŐ | KRÚDY GYULA |
LACZKÓ GÉZA | LENGYEL MENYHÉRT | MÓRICZ ZSIGMOND | NAGY
LAJOS | NAGY ZOLTÁN | RÉVÉSZ BÉLA | SCHÖPFLIN ALADÁR | SZÉP
ERNŐ | SZINI GYULA | TERSÁNSZKY J. JENŐ | TÓTH ÁRPÁD

Ilka utcai időszak

(1925. október 1. – 1930. január 1.)

Levélpapírfejléc (1.):

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ: | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | BABITS
MIHÁLY, | GELLÉRT OSZKÁR, | OSVÁT ERNŐ | FŐMUNKATÁRSÁK:
| BIRÓ LAJOS, | ELEK ARTÚR, | FELEKY GÉZA, | FENYŐ MIKSA, |
FÜST MILÁN, | KARINTHY FRIGYES, | KOSZTOLÁNYI DEZSŐ, |
KRÚDY GYULA, | LACZKÓ GÉZA, | LENGYEL MENYHÉRT, | MÓRICZ
ZSIGMOND, | NAGY LAJOS, | NAGY ZOLTÁN, | RÉVÉSZ BÉLA, |
SCHÖPFLIN ALADÁR, | SZÉP ERNŐ, | SZINI GYULA, | TERSÁNSZKY J.
JENŐ, | TÓTH ÁRPÁD [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 192...* |
Szerkesztőség és kiadóhivatal: | VII., Ilka-utca 31. – Telefon: J. 71-46 | Könyvesbolt
és fiókkiadóhivatal: | VI., Andrásy-út 6. – Telefon: L. 911-12

Levélpapírfejléc (2.):

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE | [bal oldalon
embléma, alatta:] FŐSZERKESZTŐ | IGNOTUS | SZERKESZTŐK: | BABITS
MIHÁLY, | GELLÉRT OSZKÁR, | OSVÁT ERNŐ | FŐMUNKATÁRSÁK:
| BIRÓ LAJOS, | ELEK ARTÚR, | FELEKY GÉZA, | FENYŐ MIKSA, |
FÜST MILÁN, | KARINTHY FRIGYES, | KOSZTOLÁNYI DEZSŐ, |
KRÚDY GYULA, | LACZKÓ GÉZA, | LENGYEL MENYHÉRT, | MÓRICZ
ZSIGMOND, | NAGY LAJOS, | NAGY ZOLTÁN, | RÉVÉSZ BÉLA, |
SCHÖPFLIN ALADÁR, | SZÉP ERNŐ, | SZINI GYULA, | TERSÁNSZKY J.
JENŐ, | TÓTH ÁRPÁD [jobb oldalon kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 192...* |
Szerkesztőség és kiadóhivatal: | VII., Ilka-utca 31. – Telefon: J. 71-46

Levélpapírfejléc (3.):

[embléma] | NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE |
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: VII., ILKA-UTCA 31. [jobb oldalon
kitöltendő dátumrész:] *Budapest, 192...* | TELEFON: J. 71-46

Borítékfejléc (1.)

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE |
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: VII., ILKA-UTCA 31. TELEFON
J. 71-46 [bal oldalon embléma, alatta:] Főszerkesztő: | IGNOTUS | Szerkesztők:
BABITS MIHÁLY | GELLÉRT OSZKÁR | OSVÁT ERNŐ | Főmunkatársak:
| BIRÓ LAJOS | ELEK ARTÚR | FELEKY GÉZA | FENYŐ MIKSA | FÜST
MILÁN | KARINTHY FRIGYES | KOSZTOLÁNYI DEZSŐ | KRÚDY
GYULA | LACZKÓ GÉZA | LENGYEL MENYHÉRT | MÓRICZ ZSIGMOND
| NAGY LAJOS | NAGY ZOLTÁN | RÉVÉSZ BÉLA | SCHÖPFLIN ALADÁR
| SZÉP ERNŐ | SZINI GYULA | TERSÁNSZKY J. JENŐ | TÓTH ÁRPÁD [a
címezés részeként:] Méltóságos | Nagyságos

Borítékfejléc (2.)

NYUGAT | SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI FÉLHAVI SZEMLE |
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: VII., ILKA-U. 31 [!] TELEFON J. 371-
46 [bal oldalon embléma, alatta:] Méltóságos | Nagyságos

A LEVELEKBEN EMLÍTETT NEVEZETESEBB KÁVÉHÁZAK

Abbazia • VI., Andrásy út 49.

Andrásy • VII., Aréna út 78. (VII., Dózsa György út 78.)

Balaton • VIII., Rákóczi út 17.

Baross • VIII., József körút 45.

Belvárosi • IV., Eskü út 5., Klotild palota (V., Szabadsajtó út 5.)

a Bristol Szálloda kávéháza • IV., Mária Valéria utca 4. (a Duna-parti épületet a második világháború után lebontották)

Centrál (Központi) • IV., Egyetem u. 1. (V., Károlyi u. 9.)

Club • V., Lipót körút 16. (XIII., Szent István körút 16.)

a Continentál Szálloda kávéháza • V., Nádor utca 22.

Hazám • VIII., József körút 3. (az épületét lebontották)

Keleti • VII., Baross tér 14.

Korona • IV., Váci u. 14. (V., Váci u. 14., az épületét 1912-ben lebontották)

Liszt Ferenc • VI., Andrásy út 67.

Magyar Korona • VI., Andrásy út 12.

Mátyás király • VIII., Rákóczi út 19.

Az épületek megváltozott címe zárójelben olvasható.

- Medikus • VIII., Üllői út 30.
- Modern • IV., Eskü tér 9. (V., Március 15. tér 9–10.)
- New-York • VII., Erzsébet körút 9–11.
- Országház • V., Nádor u. 31.
- a Palace Szálloda kávéháza • VIII., Rákóczi út 43.
- a Pannónia Szálloda kávéháza • VIII., Rákóczi út 5–7.
- a Rémi Szálloda kávéháza • VIII., József körút 4.
- Riviéra • VII., Aréna út 19. (XIV., Dózsa György út 19.)
- a Royal Nagyszálló kávéháza • VII., Erzsébet körút 49.
- Vigadó • V., Deák Ferenc u. 2.
- Vígyszínház • V., Lipót körút 32. (XIII., Nyugati tér 5.)

SZEMÉLYEK ÉS MŰVEK MUTATÓJA

A mutatóban félkövér számmal szerepelnek az adott személy (vagy intézmény) által küldött, dőlt számmal a neki címzett levelek, ^b index jelzi az illető személy rövid életrajzának a helyét. A • után a kísérő tanulmányok oldalszámjai sorakoznak.

A magyar főnemeselek titulusa a főszövegben életrajzuknál és a mutatóban is megtalálható, külföldi személyeknél rangjukra akkor utalunk, ha az közkeletű (művész)nevüknek is része. A mutatóban nem említjük a bibliai, a mitológiai és mondai alakokat; a képeslapfeliratokban, a levélfejlécekben, a testületek, intézmények, díjak nevében található személyneveket; a családtagokat, akiknek teljes nevét nem ismerjük, illetve a különböző vendéglátóhelyek tulajdonosait. Nem szerepeltetjük külön a kézírathagyatékok és -gyűjtemények tulajdonosait; a könyvkiadókat, illetve a nyomdatulajdonosokat csak akkor tüntetjük fel, ha a kiadványok előállításában játszott szerepükre külön utaltunk. A képzőművészeti alkotások közül (grafika, fénykép, festmény, szobor, épület stb.) a mutatóban csak azok kaptak helyet, amelyeket a Nyugatban reprodukáltak.

A mutatóba nem vettük fel a név nélkül jegyzett cikkeket, a címtárat, a közlőnyöket és az iskolai évkönyveket; az 1930. január 1-jétől napjainkig megjelent – főként szakirodalmi – publikációk az *Irodalomjegyzékbe* kerültek.

A címváltozatokat / jel választja el. Külföldi szerzők alkotásainál – amennyiben az adott műnek létezik közkeletű magyar címe – az eredeti cím zárójelbe kerül (NB. a néhány nem latin betűs cím eredeti alakját mellőztük).

Az ismeretlen szövegű magyar írásművek feltételezett címét belső idézőjelbe tettük; a cím nélküli művek azonosítását idézőjeles szövegkezdet segíti.

A magyar nyelvű kritikai kiadásokban található címeket – amennyiben különböznek a folyóiratközléstől – szögletes zárójelben adjuk. Ady Endre azon verseinek esetében, amelyeknek kritikai kiadása még nem készült el, a címadásban a költő *Összes verseinek* Láng József és Schweitzer Pál által sajtó alá rendezett gyűjteményét tekintettük mérvadónak (Bp., Osiris, 2006⁴). Ady verscímeiben az *i*, *u*, *ü* magánhangzók hosszúságát tekintve, illetve a szavak kis- vagy nagybetűs írásmódja között olykor eltérés mutatkozik a fo-

lyóiratközlés és a „végleges” címek között, e különbségeket nem szerepeltetjük a mutatóban: a „végleges” címeket tüntettük fel, ugyanis mind a folyóiratközlések, mind a korabeli kötetek a szerzői szándékot gyakran figyelmen kívül hagyták. Babits Mihály verscímeit a költő *Összegyűjtött verseinek* Kelevéz Ágnes által sajtó alá rendezett kiadása segítségével egyértelműsítettük (Bp., Osiris, 1999³).

A műfajok esetében a lehető legkevesebb kategóriával dolgoztunk (például az elbeszéléseket is a novellák közé soroltuk). Ha egy levélküldemény hatnál több mű kéziratát tartalmazta, a címeket nem soroltuk fel. A szakkönyvekhez csak akkor adtunk meg külön tudományterületet, ha az a címből nem következethető ki.

Az egyes kéziratok jelzetei általában akkor találhatóak meg a mutatóban, ha az adott szöveg a Magyar Génius, a Figyelő, vagy a Nyugat számára készült és – küldésként vagy ígéretként – a könyv valamely leveléhez kapcsolódik, tehát fogalmazványokat, későbbi másolatokat és szövegváltozatokat nem listáztunk. Mindemellett a mutatóban számos olyan rövidebb terjedelmű mű szerepel, amelynek fennmaradhatott a kézírata, ezek címe után * található.

A feldolgozott anyag terjedelmére való tekintettel jelen útmutató nem kizárólagos érvényű.

- ABLONCZY Balázs 443
- P. ÁBRAHÁM Ernő 589^b
Novelláskötet
 Hét szilaj csikó 589
- ÁBRÁNYI Emil 3, 4^b, 160, 164
 Történeti drámák. Jelentés a Nemzeti
 Színház pályázatáról* 905
Műfordítás (verses regény)
 Byron, Lord George Gordon: Don
 Juan 4
- ifj. ÁBRÁNYI Kornél 3, 4^b
- ADORJÁN Andor
Cikk
 Kétféle sajtó 585
 K: OSZK Kt. Fond 253/904.
Színműfordítás
 France, Anatole: Történet egy
 szerencsés emberről, aki néma
 asszonyt vett feleségül 294
 Maeterlinck, Maurice: A kék madár
 661
- ADY Endre 29^b, 65, 74, 95, 98, 99, 102,
 103, 128, 134, 135, 150, 151, 155,
 163, 167–169, 171, 175, 178, 180,
 182, 185, 188, 197, 198, 205, 209,
 210, 214, 215, 216, 219, 227, 228,
 229, 232, 236, 245, 246, 255, 259,
 263, 266, 275, 277, 290, 295, 296,
 298–301, 303, 306, 312, 319, 320,
 324, 329, 331, 337, 343, 344, 352,
 353, 356, 362, 363, 369, 375, 383,
 384, 392, 403, 407, 408, 412, 414,
 415, 418, 424–426, 430, 431, 447,
 460, 463, 467, 469, 476, 485, 486,
 487, 488, 489, 501, 504, 505, 514,
 521, 522, 552, 553, 564, 565, 594,
 595, 606, 616, 617, 663, 666, 673,
 676, 686, 707, 710, 722, 724, 725,
 732, 741, 765, 778, 788, 791, 826,
 828, 863, 869, 920, 937, 938, 950,
 954, 993, 995, 996, 1035, 1098,
 1110, 1129, 1153, 1154, 1180,
 1184, 1185, 1190, 1192, 1235,
 1240, 1243, 1245, 1246, 1257–
 1259, 1287, 1302, 1326–1328,
 1346, 1351, 1352, 1358, 1364,
 1368, 1396, 1408, 1409, 1422 • 5,
 36, 37, 65, 100, 103–105, 108, 110,
 111, 113, 412–414, 416, 418, 419,
 1000, 1002, 1349, 1470, 1474–1477,
 1490, 1491
- Vers
 [A civódó magyar] 424
 K: PIM A. 120/5. (Szalay József-
 gyűjtemény)
 [A csodák esztendeje] 383
 A Csók-csatatér lovagjai 343
 K: PIM A. 201/49. (Fenyő Miksa-
 hagyaték)
 A csontvázak katedrálisában
 [A csontvázak katedrálisában] 786
 A fehér ló tuszok 155
 A fekete zongora* 102, 246

- A föl-földobott kő 337
K: PIM A. 201/98. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- A Gare de l'Est-en • 65
- A Gyülekezet sátorában 418
K: PIM A. 201/81. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- A Hágár oltára 216, 219, 227
K: MTA KIK K 18/61. (N. n. sz. 1953/170., vétel magánszemélytől)
- A Halál rokona* 168, 197, 230
- A harmadik emeletre 414
K: PIM A. 201/22. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- A holnaputáni asszonykák 418
K: PIM A. 201/81. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- A Hóvár-bércek alatt 343
K: PIM A. 134. (N. n. sz. 1962/171., Lukács Hugó hagyatékából)
- Akármilyen csúnya életet 418
K: PIM A. 201/80. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Akarom: tisztán lássatok 356
- Aki helyemre áll majd [Aki helyemre áll] 343
K: PIM A. 201/39. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- [A kímérák Istenéhez] 407
K: PIM A. 303. (N. n. sz. 1986/32/2., vétel magánszemélytől)
- [Akit egyszer megláttunk] 407
- A legfőbb várta* 909
- A legjobb ember 128
- A legszebb Este 616, 617
K: PIM A. 65. (Szalay József-gyűjtemény)
- A Lóri csókja* 344
- A megabroncszott lélek 594
K: PIM A. 201/32. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- [A meghívott halál] 412
- A megőszült tenger 514
- A megszépítő fátyuma 686
K: PIM A. 72. (Szalay József-gyűjtemény)
- A megunt csatazaj 686
K: PIM A. 69. (Szalay József-gyűjtemény)
- A menekülő Élet 487
K: PIM A. 86. (Szalay József-gyűjtemény)
- A mi Násznagyunk 95
K: PIM A. 201/16. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- [A mindszenti temetőben] 412
K: PIM A. 120/3. (Szalay József-gyűjtemény)
- A muszaj Herkules 99
K: PIM A. 201/6. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- A nagy Cethalhoz 171
K: fényképmásolatának adatait lásd a levélnél
- A nagy Csatatér [A Szelem eposzából] 383, 392
K: PIM A. 201/96. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- [A Nap ravaszkodása] 407
- A Patyolat üzenete 564
K: PIM A. 60. (Szalay József-gyűjtemény)
- A rém-mesék uhuja 418
K: PIM A. 201/81. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- A Réznek hangja 1129
- A Rothschildék palotája 99
K: PIM A. 201/79. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Ásom a gödröt [Egy régi színész-leány] 155
- A sorsom ellopója 418
K: PIM A. 201/81. (Fenyő Miksa-hagyaték)

- A Szajna: éjjel [Ujjak a Szajnában] 255
- A Szajna partján* 246
- A szent varjak [Varjak, szent madarak] 227
- A szenvedésnél többet 1240
K: PIM A. 201/10. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- A szívárvány halála 255
- A szív komédiája 135
K: PIM A. 201/27. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- A Tavasznak alkonyata 487
- A te melegséged 128
- A Tisza-parton* 246
- A Titok arat 1184
K: PIM A. 201/38. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- A vállad, a vállad 786
- A Város leánya 552, 553, 564
K: PIM A. 120/14. (Szalay József-gyűjtemény)
- A Végtelen szerelme [Csókokban élő csóktalanok] 171
- A vén csavargó 616, 617
K: PIM A. 63. (Szalay József-gyűjtemény)
- A veszélyek Istene 710
K: PIM A. 66. (Szalay József-gyűjtemény)
- Az ájulásig-csók [Csók az ájulásig]* 111
[Az árusítás nyara] 424
- Az éjszakai Isten 128
- Az Éj zsoltára 463
- Az élet pirkadatán [A Halál: pirkadat] 227
K: PIM A. 226/1. (N. n. sz. 1976/44., vétel Falu Tamástól)
- [Az elmaradt szomorúság] 412
- Az első asszony 175
K: PIM A. 201/41. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Az elvesztett családok [Az elveszett családok]* 852
- Az elzárt király-lyány 594
K: PIM A. 201/64. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Az én hadseregem 430
K: MTA KIK K 11/2. (N. n. sz. 1965/46., vétel Márffy Ödönné Hacker Franciskától)
- Az ifjú Rajnánál 353
- Az Isten-kereső láрма 430
K: OSZK Kt. An. 91. (Sz. n. 1949/136., vétel Tápay-Szabó Gabriellától)
- Az öreg Árvaság 954
- Az öreg szakálás 414, 415
K: PIM A. 201/24. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Az ős Kaján* 197
- Az utolsó hajók 1351, 1352
K: OSZK Kt. Fond 74/173. (Sz. n. 577/173/1979., aukciós vétel)
- Bánom is én [Nem játszom tovább] 277
K: PIM V. 3541/2. (N. n. sz. 1972/24., vétel Steinfeld Nándornétól)
- Bosszús, halk virágének 501
[Csak látni akarlak] 424
K: PIM A. 180/1. (N. n. sz. 1968/399., vétel Véghelyi Pétertől)
- Csók és imádság [Uram, ostorozz meg]* 111
- Csukott szemű csókok* 111
- Dalok a labdatérről 514
- Duruzslás a jégveremből 343
K: PIM A. 201/9. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Egy megráttatlan naplóból 227
K: PIM A. 120/1. (Szalay József-gyűjtemény)

- Egy néhai költő [Néhai Vajda János]
168, 171, 172
K: Debreceni Déri Múzeum. Történeti
Adattár 144.
- Egy régi Kálvin-templomban 99
K: PIM A. 201/48. (Fenyő Miksa-
hagyaték)
- Egy régi-régi fűz 356
- Egyre hosszabb napok 356
- Egy új virágének [Virág-fohász
virágok Urához] 263
K: PIM A. 201/2. (Fenyő Miksa-
hagyaték)
- Egy vidám tor 205, 214
K: fényképmásolatának adatait lásd a
levélnél
- Elbocsátó, szép üzenet 710
K: PIM A. 131. (Reichard Piroska-
hagyaték)
- Életbérem sírva panaszlom 920
- Elfogni az ölelésben 263
K: PIM A. 201/85. (Fenyő Miksa-
hagyaték)
- Eltemetem szemem látottjait* 909
- E nagy tivornyán 1240, 1245, 1246
K: PIM A. 201/37. (Fenyő Miksa-
hagyaték)
- Én fiatal maradok 95
K: PIM A. 201/17. (Fenyő Miksa-
hagyaték)
- Erdőben, esős délutánon 863
- Fájdalmas, bús kitérő 353
K: PIM A. 242. (N. n. sz. 1980/31.,
vételi magánszemélytől)
- Fanyargok görbe szájjal [A szűz
Pilátus] 501
K: PIM A. 120/10. (Szalay József-
gyűjtemény)
- Fekete pillangók fogatján
[Halálvirág: a Csók] 99
K: PIM A. 201/62. (Fenyő Miksa-
hagyaték)
- Félhomályban* • 36
- Fogoly a vártoronyban 616, 617
K: PIM A. 64. (Szalay József-
gyűjtemény)
- Föl, föl, uram* 909
- Fölkelések és feledkezések 786
- Gőzösről az Alföld 430
K: PIM A. 57. (Szalay József-
gyűjtemény)
- Ha csókokat hallok 150
- Hajlongni emerre, amarra 418
K: PIM A. 201/80. (Fenyő Miksa-
hagyaték)
- Halálba vivő vonatok 205
- Halk, bánatos szökés 430
- Haragvó bércek alatt [Betemetik a
tavat] 303
- Harc a Nagyúrral* • 65
- Ha vérharmat kell* 852
- Heléna, első csókom 356
- [Hiszek hitetlenül Istenben] 383
- Híven sohase szerettem 175
K: PIM A. 201/40. (Fenyő Miksa-
hagyaték)
- Hűvösvölgyemből sebtén, rohanón
954
- Ifjú sirályi kedvek 863
K: OSZK Kt. An. 10.779. (Sz. n.
301/69/1968., vételi magánszemélytől)
- Így éltünk vitézmódra [Bujdosó kuruc
rigmusa] 353
- Imádság a csalásért 786
- Indulás a zengő Űrbe [Könyörgés víg
halásért] 337
K: PIM A. 201/29. (Fenyő Miksa-
hagyaték)
- Isten, a vigasztalan 135
K: PIM A. 201/8. (Fenyő Miksa-
hagyaték)
- Itt, a bozótban 463
- [Jóság síró vágya] 424
K: PIM A. 120/4. (Szalay József-
gyűjtemény)
- Júdás és Jézus* 197

- Kérdés kék szemekhez 710
K: PIM A. 94. (Szalay József-gyűjtemény)
- Készülés tavaszi utazásra 1184, 1185
K: PIM A. 201/91. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Két kuruc beszélget („Most már nagyon jó...”) 1351, 1352
K: PIM A. 269. (N. n. sz. 1978/97., aukciós vétel)
- Kicsoda büntet bennünket 1257
K: PIM A. 201/25. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Ki látott engem? 920
- Kis, falusi ház 205
K: fényképmásolatának adatait lásd a levélnél
- Kis, karácsonyi ének 594
K: PIM A. 201/67. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Kis, kék dereglye 863
- Kocsi-út az éjszakában* 352
[Könyörgés egy kacagásért] 424
- Köszönet az életért* 383
- Köszöntő az Életre 686
K: PIM A. 70. (Szalay József-gyűjtemény)
- Követelő írás sorsunkért* 1346
- Léda és Sors [Eldönti a Sors] 552
K: PIM A. 179/2. (N. n. sz. 1968/456., vétel Forgács Béla antikváriustól)
- Lelkem szerelmes fattyai 337
K: PIM A. 201/73. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Lovatlan Szent György 564
K: PIM A. 87. (Szalay József-gyűjtemény)
- Májusi zápor után* 458
- Már holnap megyek [Apámtól, anyámtól jövőn] 356
- Megölelném a lányod 337
K: PIM A. 201/60. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Mért is tettem? 205
- Mert másokért is csatáztam [Mert másokért csatáztam]* 383
- Mert túlságosan akarlak 786
- Mikor Szulamit alszik 786
[Mindent másképpen szeretnék] 407
- Most ölelne valaki 463
K: PIM A. 120/7. (Szalay József-gyűjtemény)
- Néhány januári nap [Megint Páris felé; Kuruc Ádám testvérem] 255
K: OSZK Kt. Fond 74/32.
(Révész Béla-gyűjtemény)
- Nem először sírok 356
- Nézni fogunk, hejhajh 353
- Óh, nagyszerű Szerelem 786
K: PIM A. 181/8. (Gellért Oszkár-hagyaték)
- »Örvendezz, ifjú, ifjúságodban« 414
K: PIM A. 201/23. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Pár rímnyi politika [Hát ezért bolondultunk?]* 852
- Pimasz, szép arccal 414
K: PIM A. 201/21. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- [Prológus] 469
Ny: OSZK Kt. Oct. Hung. 1732.
(Sz. n. 1961/83., vétel Kardoss Klárától)
- Rendben van, Úristen 356
- Ruth és Delila* 217
[Senki élőnek ellensége] 383
- Seregély és galamb 175
- Sírató ember dala 303
- Szabad halottan élni? [Drága, halott nézésekkell] 514
- Száz hűségű hűség 686
K: PIM A. 67. (Szalay József-gyűjtemény)
- Szelíd, esti imádság 277
K: PIM A. 201/65. (Fenyő Miksa-hagyaték)

- Szent Lehetetlenség zsoldárja 686
K: PIM A. 73. (Szalay József-gyűjtemény)
- Szomorú ódák valakihez [Szép voltál volna, Fajttáddal együtt átkozlak, Rázd meg szívedet, Teveled az Isten] 505
K: PIM A. 201/94. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Találkozás egy gépkocsival 414
K: PIM A. 201/20. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Tararrarom, hajh, tararrarom 277
K: PIM A. 173. (N. n. sz. 1972/8., vétel Lengyel Miklósnétól)
- Tegnapba élni belé 1098
- Télbe-hulló ember vágya 594
K: PIM A. 201/34. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Testem, vitéz pajtásom 463
K: PIM A. 120/6. (Szalay József-gyűjtemény)
- Tűnnek a lepkék [Elszállnak a lepkék] 552
- Új magyar bukolika, I. [Új magyar bukolika] 514
- Új magyar bukolika, II. [Kidalolatlan magyar nyarak] 514
- Új, virágos ifjúsággal 686
K: PIM A. 68. (Szalay József-gyűjtemény)
- Utálnak, de csodálnak 463
- Üdvözlét a győzőnek* 1326
- Vágyni hogy szeretnék* 909
- Valaki utánam kiált 356
K: PIM A. 201/43. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Valaki útravált belőlünk 686
K: fényképmásolatának adatait lásd a levélnél
- Valami még jön [Valami még készül] 353
- Válogatás a temetőben 552
- Vérmuzsikás, csodálatos harc 686
K: PIM A. 71. (Szalay József-gyűjtemény)
- Vezeklés a szomorúságért [Vezeklő vigadozás zsoldára] 343
K: PIM A. 201/82. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Zúg-zeng a Jégcimbalom 337
- Verses regény*
- Margita élni akar 786
K: PIM A. 202/7. (Fenyő Miksa-hagyaték), illetve A. 181/7. (Gellért Oszkár-hagyaték)
- Verseskötet*
- A Magunk szerelme 826
- A menekülő Élet 606, 737
- A Minden-Titkok versei [az 1910-es 1. kiadás címlapján: A Minden Titkok verseiből, az 1918-as 2. kiadás címlapján: A Minden Titkok versei] 392, 463, 469, 476
Ny (1. kiadás): OSZK Kt. Oct. Hung. 1732. (Sz. n. 1961/83., vétel Kardoss Klárától)
- Az Illés szekeren 175, 205, 458, 489
- Ki látott engem? 920
- Még egyszer 320 • 1467
- Szeretném, ha szeretnének 255, 408
- Új versek 489
- Vér és arany (1. kiad.) 102, 117 • 104
- Vér és arany (2. kiad.) 356, 383, 391
- Versek • 36, 1467
- Novella*
- Anitta, a jósnő 266, 277
K: OSZK Kt. Quart. Hung. 2167. (Sz. n. 1919/12., a Nyugat szerkesztőségének ajándéka)
- A Tilala-tó 128
K: OSZK Kt. Quart. Hung. 2166. (Sz. n. 1919/12., a Nyugat szerkesztőségének ajándéka)
- Eszterkuthy Éva húga 343, 356

- Mihályi Rozália csókja. Egy vén hírlapíró meséiből 102, 103
K: PIM A. 204/8. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Régi tavaszi háború* 1129 • 1007
- Novelláskötet*
A tízmilliós Kleopátra és egyéb történetek 383
Így is történhetik 216, 383
- Regényrészlet*
A Vér városa 392, 407, 414, 415
K: PIM A. 204/3. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Színmű*
A műhelyben 29 • 36, 37
K: PIM A. 203. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Esszé, kritika, cikk*
A clematisos udvar. Tabéry Géza könyve* 1115
A duk-duk affér* 197, 205
A forradalmár Petőfi 424
K: PIM A. 181/3. (Gellért Oszkár-hagyaték)
- A föld meg a város. Dutka Ákos verseskönyve 128
K: OSZK Kt. An. 12.487.
(Sz. n. 122/53/84., aukciós vétel)
- [A Holnap] 168
A jövő fészke. Kabos Ede regénye 175
K: MTA KIK Ms 4540/69. (N. n. sz. 1973/41., Rédey Tivadar-hagyaték)
- A kis sírhantolók 786
„À la manière de...” 424
A magyar Pimodan. Vallomások és tanulmány [A magyar Pimodán] 99
K: OSZK Kt. Quart. Hung. 2171. (Sz. n. 1919/12., a Nyugat szerkesztőségének ajándéka)
- A Mikszáth parasztja 1240
- Az Élet lobogója alatt. Oláh Gábor verseskönyve 185, 236
K: PIM A. 179/1. (N. n. sz. 1968/456., vétel Forgács Béla antikváriustól)
- Az új Gárdonyi 786
Barta Lajos könyve. Az élet arca 1240, 1245, 1253
Csendes válságok. Kaffka Margit könyve 424–426
K: OSZK Kt. Quart. Hung. 2169. (Sz. n. 1919/12., a Nyugat szerkesztőségének ajándéka)
- Egy ismeretlen Korvin-kódex margójára, illetve Morituri [Ismeretlen Korvin-kódex margójára] 65
K: PIM A. 204/1., illetve A. 204/7. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Fehér Dezső jubileuma 954
Félelem és írás* • 113
Georges Eekhoud 175, 215
K: PIM A. 204/9. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Hirtelen, rövid szentenciák 501
Hollósy Simon sorsa* 1324
Irodalmi háborgás és szocializmus* 205
Írók és gazemberek. A Magyar Pimodán folytatása 259, 266
K: PIM A. 204/12. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Jászi Oszkár könyve. A nemzeti államok kialakulása és a nemzetiségi kérdés 707
K, Ny: PIM A. 52–53. (Szalay József-gyűjtemény)
- Kabos Ede könyve. Mária látogatói 407, 412
K: PIM A. 204/5. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Karl Kraus Budapesten* 826

- Két meggyőződésű emberek 514
K: PIM A. 120/21. (Szalay József-gyűjtemény)
- La fanciulla del West 514
K: PIM A. 226/2. (N. n. sz. 1976/44., vétel Falu Tamástól)
- La Vierge folle 414, 415, 418
K: PIM A. 204/10. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Levelek Madame Prétéríte-höz 778
K: PIM A. 29. (Földessy Gyula-hagyaték)
- Magyar ciklus 65
K: PIM A. 204/11. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Mesék balog poétákról 150
- Molnár Ferenc színpada 463
K: MTA KIK Ms 6171/6. (Aczél György-kéziratgyűjtemény)
- Móricz Zsigmond. És egy kötet elbeszélés. A címe „Hét krajcár” 343, 344, 352
K: PIM A. 181/2. (Gellért Oszkár-hagyaték)
- „Mostanában megint Érmindszenten spekulálok...” 552
K: PIM A. 120/22. (Szalay József-gyűjtemény), illetve PIM A. 230. (N. n. sz. 1978/81.)
- [Önéletrajz] 259, 266, 277
K: OSZK Kt. An. 103. (Sz. n. 1956/115., vétel Radányi Tibornétól)
- Petz Margit kiállítása 786
- Portus Herculis Monoeci 303, 329, 337, 343, 344, 383, 392
K: OSZK Kt. An. 12.066. (Sz. n. 1993/126., vétel a Borda Antikváriumtól), illetve OSZK Kt. Quart. Hung. 2165. (Sz. n. 1919/12., a Nyugat szerkesztőségének ajándéka)
- Révész Béla könyve. Beethoven – Miniature 1180, 1184, 1185, 1190
K: PIM A. 204/6. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Sokallják az éhbért 383, 384
K: OSZK Kt. Quart. Hung. 2164. (Sz. n. 1919/12., a Nyugat szerkesztőségének ajándéka)
- Strófák a Chanteclerről 407, 412
K: PIM A. 204/13. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- Strófák „Buda halálá”-ról 463, 476
- Szavak a patvarban 463, 467
- Szini Gyula 190, 227, 228, 232
K: PIM A. 54. (Szalay József-gyűjtemény)
- Thaly Kálmán regénye* 852
- Esszékötet*
- Vallomások és tanulmányok 476
- ADY Endréné Boncza Berta (Csinszka) 595, 1035^b, 1098, 1110, 1153, 1190, 1240, 1258, 1287, 1326, 1346, 1364 • 1476
- ADY Lajos 353, 412, 430, 463, 469, 486^b, 521–523, 666, 707, 878, 911, 920, 1110
- Színmű*
- Mikes 878, 911
K: OSZK Kt. Fond 253/1105.
- Kritika, cikk*
- Középiskolai reform 521
- Lengyel Ernő: A vidéki sajtó szociológiájához 486
- Életrajz*
- Ady Endre 666, 937
- ADY Lajosné Kaizler Anna 430
- ÁGAI Béla • 1464^b
- ÁGOSTON-FEIKS Lilly 1128

- AIGLON (SASSY Attila) 367^b
Grafikagyűjtemény
 Opium-álmok 367, 377
- ALBA NEVIS 304^b
Verseskötet
 Nász előtt 304
- ALEXANDER Bernát 79, 245, 566 • 10
Cikk
 A magyar tanárság pszichéje* 566
- ALKALAY Ödön 66, 118^b, 1053
Színmű
 Pithyrion / Pithyrion, a remete 1053
Esszé
 Gabler Hedda 118
 »Nora« 118
- ALMÁSY Ignácné Uray Margit 460
- F. AMBRUS Gizella 12, 561, 592, 1186
- AMBRUS Józsefné Spett Vilma 561, 1063^b
- AMBRUS Zoltán 5^b, 6–10, 12, 60, 71,
 72, 76, 77, 81, 189, 191, 256, 257,
 328, 416, 437–442, 497, 498, 516,
 537, 560, 561, 575, 590–593, 629,
 785, 899, 902, 986, 987, 1051, 1063,
 1079, 1080, 1112, 1149, 1175,
 1176, 1177, 1186–1188, 1272,
 1281, 1314, 1315, 1336, 1348, 1379,
 1387, 1388, 1389, 1392, 1454,
 1470 • 11, 66, 103, 1008, 1470
Novella
 A kavics* 498
 Családalapítás* 986
 Húszéves háború* 498
Novelláskötet
 Ifjúság 497
 Kultúra füzértáncsal 416, 498
 Régi és új világ 497, 498
- Regény*
 »Bécsi rongy« 592
 Midás király 5
 Mozi Bandi kalandjai 575, 592, 745
Esszé, tanulmány, kritika, cikk
 A felpofozott irodalom 80, 189, 193
 A háború és a színház* • 1008
 A háború magasztalói* • 1001
 Ah, a külföld! 592
 K: OSZK Kt. Fond 253/906.
 A nagyváros a kisvárosnál 438
 Az irodalmi bírálatról* • 13
 Bossert és Dibelius 1187
 Drámabírálat 537, 560, 561
 Meddig tart a háború?* • 1001
 Mirbeau 1175, 1187
 Ny: OSZK Kt. Fond 253/907.
 Schnitzler Arthur 575, 590–592, 629
 Tolsztoj és kritikusai 439
 Upton Sinclair 440
 Utazás egy cukrosbolt körül 437
 K: OSZK Kt. Fond 253/908. (csak az
 első közlemény)
- AMBRUS Zoltánné Benkő Etelka 1387,
 1389^b
- id. ANDRÁSSY Gyula, gr. 462, 572, 585^b,
 704, 729 • 1006
- ifj. ANDRÁSSY Gyula, gr. 462, 572^b, 666,
 745, 831 • 1006
Cikk
 Kiegészítés és beavatkozás.
 A delegációk összehívásának
 kérdéséhez* • 1006
Szakkönyv
 A magyar állam fönmaradásának és
 alkotmányos szabadságának okai
 572

- ANGYAL Dávid 275, 643^b
Tanulmány
 Gyulai Pál (kötetként is) 643
- ANTAL Gábor 516
- ANTAL Sándor 71, 167^b, 431, 461, 948
Novella
 Beszélgetés a másikkal 167
Regény
 A trondhjemi herceg kíséretében
 802, 824
Esszé, tanulmány
 [Előszó A Holnap-antológiához] 168
 Strindberg Svédországban* 167
Versantológia (szerk.)
 A Holnap 167, 168, 178, 344, 390,
 422, 461 • 1467
- APPONYI Albert, gr. 643^b, 666
- APOR Péter, br. 518^b
- ARANY János 4, 92, 332, 459, 493, 502,
 1125, 1193, 1194^b, 1470 • 10
Elbeszélő költemény
 Bolond Istók 975, 976
Műeposz
 Buda halála 463, 476
- ARANY Jánosné Ercsey Julianna 1193,
 1194^b
- ARANY László 5, 1193, 1994^b
- ASSZONYI László 168^b
- BABITS István 649
- BABITS Mihály 24, 31, 79, 122^b, 167,
 168, 174, 199, 202, 203, 212, 213,
 279, 335, 336, 339, 340, 358, 371,
 382, 405, 406, 420, 421, 423, 427,
 445, 461, 466, 482, 484, 493, 496,
 499, 516, 536, 547, 556, 583, 603,
 604, 649, 657, 660, 678, 679,
 680–682, 688, 699, 708, 720, 726,
 730, 734, 748, 750, 754, 766, 781,
 784, 785, 818, 825, 861, 862, 899,
 988, 1000, 1010, 1015, 1017, 1018,
 1020, 1021, 1028, 1029, 1031, 1036,
 1052, 1065, 1071, 1072, 1101–
 1103, 1104, 1120, 1128, 1155, 1178,
 1179, 1192, 1225, 1226–1228,
 1229, 1244, 1248, 1252, 1273,
 1278, 1317, 1318, 1321, 1337, 1342,
 1354–1356, 1360, 1362, 1365, 1366,
 1385, 1393, 1397, 1399, 1407,
 1408, 1409, 1412, 1415, 1416,
 1419, 1422, 1426, 1427, 1432, 1440,
 1441, 1443, 1446, 1447, 1461, 1466,
 1467 • 108, 412, 414, 1000, 1009,
 1011, 1347–1350, 1352–1354, 1476,
 1489, 1491
- Vers
 A gazda bekeríti házát. Új barbár
 század jövetére 1432
 A régi kert (I–III.)* 1253
 A vén kötél tánccos* 1422
 „A veranda hüvös már...” 1393
 K: MTA KIK Ms 4699/34. (Szabó
 Lőrinc-hagyaték)
 A zengő szobor dala 720, 726
 Ny: OSZK Kt. Fond 253/922.
 Csonka Magyarország 1407
 K: OSZK Kt. Fond III/1885/20.
 (Babits Mihály-hagyaték)
 Divina machina 484
 Ny: OSZK Kt. Fond III/1958/6.
 (Babits Mihály-hagyaték)
 Egy verseskönyv epilogusa (Naiv
 csömör) 484
 Ny: MTA KIK Ms 4699/16. (Szabó
 Lőrinc-hagyaték)
 Előszó* 1360

- Fiatal katona 1021
 Fortissimo* 1178, 1179, 1190, 1360
 Gáláns ünnepség 122
 Hadjárat a semmibe. Strófák egy
 képzelt költeményből 861, 862
 Húsvét előtt* • 1004
 Játszottam a kezével* • 1004
 Kabala 603
 K: PIM V. 950. (Reichard Piroska-
 hagyaték)
 Magamról 1021
 Május huszonhárom Rákospalotán
 720
 K: PIM V. 949. (Reichard Piroska-
 hagyaték)
 Ó éjszaka! [Éjszaka!] 212
 K: OSZK Kt. Fond 253/920.
 Örömről daloltok?...* 1422
 Parasz-t hexameterek* 1360
 Páris 122
 Pesti éj 1422
 Pictor Ignotus 335, 358
 K: Balassa Bálint Múzeum
 (Esztergom), H. 66.21–1–2. (vétel
 Forgács Béla antikváriustól, 1966)
 Pro mortuis ignotis [Esti imádság] 484
 Ny: OSZK Kt. Fond III/1958/18.
 (Babits Mihály-hagyaték)
 Strófák egy templomhoz* 1360
 Szüret előtt* 1360
 „Ti gazdagok! Karácsony...” 1426
 K: OSZK Kt. Fond III/1728/28.
 (Babits Mihály-hagyaték)
 Turáni induló* 122
Verseskötet
 Herceg, hátha megjön a tél is! 466,
 484, 496
 Levelek Iris koszorújából 267, 358,
 825
 Recitativ 1015, 1071, 1072, 1227,
 1278
Novella, mese
 Barackvirág 1419
 György, a favágó 1385
 Huszadik, huszadik század 484
 Líra, kalendárium, mese, vers, kabala
 / Szilveszteri novella 603, 604
 K, Ny: OSZK Kt. Fond 253/918/2.,
 illetve 1.
Novelláskötet
 Karácsonyi Madonna 1374
Regény
 A Gólyakalifa 924
 Halálfiat 1456 • 1353
 Kártyavár 1065
Színmű
 Laodameia 421, 447, 466, 1408
Esszé, tanulmány, kritika, cikk
 Ady barátai* 1396
 A férfi Vörösmarty 583
 A kolozsváriak 708
 K: OSZK Kt. Fond 253/914.
 A lélek és a formák 457, 466
 Anthológia 1408, 1412
 Az igazság Gyulai Pálról 493, 499
 Az illatok filozófiája 358
 Az írástudók árulása* 1466
 Az irodalom halottjai 382, 423, 493,
 992, 1166
 „Bár ellenkritikára nem szívesen
 válaszolok...” 1101
 Bergson filozófiája 358, 420, 436
 Browning 708
 K: OSZK Kt. Fond 253/909.
 Dante fordítása. Műhelytanulmány
 212, 603, 678, 680, 681, 688, 719
 K: MTA KIK Ms 633/6. (Komjáthy
 Aladár-gyűjtemény)
 Elefántcsonttorony 493
 Életfilozófia* 499
 Érzelmek iskolája 1443
 „Ezt a szép és mély...” 457, 466
 Fiatalok* 1422 • 1352
 Futurizmus 405
 George Meredith 336, 358, 371

- Halálesztétika. Balázs Béla könyve
174, 202
- Itália* 1050
- [Irodalom és társadalom] 682, 709,
712
- Kísérletek. Ignotus új könyve 405
- Korunk hőse 405
- Magyar irodalom 1244
- Ma, holnap, és irodalom 1101
- Maupassant – Kosztolányi 213
- Mese a nagyvilágról [Játékfilozófia]
682, 720, 730
- Mirëio* 1155
- Múlt és jelen 405
- Néhány szó a Kártyavárról 1065
K: OSZK Kt. Fond III/1792. (Babits
Mihály-hagyaték)
- „Nem felelek...” 720
- Noémi fia* 1143
- Olcsó Jókai 685
K: MTA KIK Ms 10.506/42. (N. n. sz.
1966/50., vétel Komjáthy Gábortól)
- Önkommentár 720, 734
K: OSZK Kt. Fond III/1833. (Babits
Mihály-hagyaték)
- Petőfi és Arany 459, 493
- Reviczky Gyula 423, 493
- Swinburne 212
K: OSZK Kt. Fol. Hung. 2067.
(Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi
Kálmánétól)
- Új klasszicizmus felé 1432
- Új verskötetek* 1212
- Úti napló 335, 336, 339, 358
- Esszé- és tanulmánykötet*
Élet és irodalom 1412
- Irodalmi problémák 1227, 1244,
1248, 1252, 1270, 1278, 1320
- Két kritika 493, 496
- Műfordítás*
Dante Alighieri: Isteni színjáték
212, 335, 336, 603, 649, 657,
678, 680, 681, 688, 840, 1015,
1270 • 1007
- Vers
- Baudelaire, Charles:
Léthe 212
K: OSZK Kt. An. 289. (Sz. n.
1948/50., Révai József tulajdonából)
- Szökökút 1102
- Keats, John: La Belle Dame sans
Merci 1102
- Poe, Edgar Allan:
Álomország 335, 358
Anni 335, 341
Himnusz 335
- Lee Annácska 335, 341
- Ulalume 335, 341
- Valakinek a Paradicsomban 335
- Rossetti, Dante Gabriel:
A kártyásasszony 1102
- Verlaine, Paul:
À Clymène 1102
- Un grand sommeil noir... 1102
- Wordsworth, William: Az Álomhoz
1102
- Költői monodráma, illetve elbeszélő
költemény*
Tennyson, Lord Alfred:
Maud (részlet) 1102
The Princess (részlet) 1102
- Színmű*
Shakespeare, William: A vihar 1141,
1142, 1144
- id. BABITS Mihályné Kelemen Auróra
649
- BABITS Mihályné Tanner Ilona (Török
Sophie) 382, 1179, 1385^b, 1408,
1415, 1416, 1419, 1426, 1432, **1446**,
1447 • 1352, 1484
- Vers
Én megálltam az időben 1385
Hívatlan jöjjön az élet 1385

- Most hallgatni kell... 1385
 S az örök perc ver tovább... 1385
 Taposatok bele a csöndbe! 1385
 Vészes ez a perc 1385
- Novella*
 A föld az Istené 1446
- Emlékezés*
 Egy kedves Eltávozottról... * 84
- BACSÓ Béla 1073^b, 1090, 1161, 1162,
 1211, 1239, 1285, 1308
- Novella*
 Démon 1285
 Fábán vasöntő 1211
- Regény*
 A szerelem Lázárja 1073, 1090
 A Stefcsik-ház 1073
- BACSÓ Mátyásné 1285
- BAGYÓ János
Szakkönyv
 Gr. Széchenyi István közlekedésügyi
 reformja és tevékenysége 828, 829
- BAJA Mihály 134
- BAKTAY Ervin 1236^b
Próza fordítás
 Bain, Francis William: A hajnal
 leánya 1267, 1268
- BALÁS Károly
Szakkönyv
 A jövedelemeloszlás főágai a
 kapitalizmus korában 941
- BALASSA József
Nekrológ
 Bánóczi József 1449
- BALÁZS Béla 78, 79^b, 89–91, 117, 119,
 126, 127, 130, 143, 147, 156, 161,
 167–169, 174, 179, 211, 230, 261,
 275, 280, 290, 340, 341, 457, 460,
 516, 541, 548, 580, 672, 677, 793,
 811, 1068, 1130, 1138, 1192 • 418
- Vers*
 Ajánlás 156
 K: OSZK Kt. Fond 253/710.
 A nagy harangjáték 130
 K: OSZK Kt. Fond 253/710.
 A szavak sírnak. Verseskönyv elé
 1138
 K: OSZK Kt. Fond 253/931.
 Az asszony és a kert 211
 K: OSZK Kt. Fond 253/931.
 Az órák 117, 119
 K: PIM V. 3182/1. (Fenyő
 Miksa-hagyaték)
 Bejött az ég 580
 K: PIM V. 957/9. (Reichard
 Piroksa-hagyaték)
 Én nem mozdultam* 909
 Éva* 117
 Kilencet ütött az óra 117
 K: OSZK Kt. Fond 253/931.
 Koldusének* 1138
 Lehetett volna 211
 K: OSZK Kt. Fond 253/931.
 Meg kell halmom itt* 1138
 Nagy cantate 90, 91
 K: OSZK Kt. Fond 253/930.
 Szólok a régiekhez* 909
 Ti 211
 K: OSZK Kt. Fond 253/931.
 Tristan hajóján* 1138
 Tudom* 1138
 Útilapu a talpamon 211
- Verseskötet*
 Tristan hajóján 1129, 1130
- Novella, mese, napló*
 A csend 89–91, 127, 147
 Embermese 90, 91, 126, 127, 130,
 147, 179, 261

- Ibolya 90, 179
K: OSZK Kt. Fond 253/926.
Menj és szenvedj te is* 1130 • 1000
- Próza*
Lélek a háborúban 1129
- Regény*
»Az országot« 117
- Dráma, misztérium*
A kékszakállú herceg vára 580
A szent szűz vére 580
A tündér 230, 290, 580
Az utolsó nap 127, 211
Doktor Szélpál Margit 145, 169, 174,
179, 340, 353
- Drámakötet*
Misztériumok 580
- Esszé, tanulmány, kritika, cikk*
»A mese metafizikája« 677
A nagy véletlen. Ritoók Emma új
regénye 211, 230
A tragédiának metafizikus teóriája a
német romantikában és Hebbel
Frigyes* 79
A versről 290
- Dr. Balázs István: A magyar
középiskolai oktatás reformja 786,
793
- Barbara, Celarent, vagy a
philosophiai propedeutikákról
548
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
- Dialógus a dialógusról 211, 457
Dialógus a német romantikáról* 211
Feleky Géza első könyve 811
K: OSZK Kt. Fond 253/924.
- Futuristák 677
K: OSZK Kt. Fond 253/923.
- Halálesztétika / Az öntudatról
(könyv alakban is) 78, 79, 90,
117, 127, 174, 202
- Hebbel Frigyes pantragizmusa
mint a romantikus világnézet
eredménye* 79
- Juhász Gyula versei 126, 127, 143,
147
K: OSZK Kt. Fond 253/927.
Művészetfilozófiai töredékek 340,
341
Párizs-e vagy Weimar? • 997
- BALÁZS István
Szakkönyv
A magyar középiskolai oktatás
reformja 793
- BALÁZS Sándor
Novella
Kisváros* • 1009
- BÁLINT Aladár 1420 • 7^b
Kritika, esszé, cikk
A Népopera Beethoven-estéje 673
A Népopera első estéje* 588
A sajtó-hadiszállás második
kiállítása* • 1008
Fémes Beck Vilmos* 774
Györgyi Kálmán címére 518
Két kiállítás 1292
Op. 24., 47.* 193
Új művészet?* • 998
Vaszary János új képei* 670
- BÁLINT Aladárné Roth (Osvát) Edit 285,
1420, 1473 • 7^b, 8, 1461–1463,
1470, 1476–1478
- BÁLINT Endre 1420 • 7^b
- BÁLINT (SZERB) Klára 1420^b
- BÁLINT Lajos 934^b
Színműfordítás
Strindberg, August: Júlia kisasszony
719
- BÁLINT Rezső 1426

- BALKÁNYI Béla • 1005
- BALLA Ernő 1289^b
- BALLA Ignác
Regény
Az ő keze 1256
- BALOGH Vilma
Színműfordítás
Ibsen, Henrik: Rosmersholm 459
- BÁN Ferenc 613, 640, 641, 692, 735,
743, 798, 810, 840, 853^b, 1149
Novella
Jézus* 574
Regény
Szerdától – szombatig 853
Kritika
Hauptmann: Emanuel Quint* 490
- BÁNÓCZI József 1449^b
- BÁNYAI Elemér 205, 447^b, 1443
- BÁNYAI Kornél 1443^b
- BÁRÁNY Gerő 50^b
- BÁRCZY István 1051
- BÁRD Oszkár 1195^b, 1196
Vers
Eszteendő 1195
K: OSZK Kt. Fond 253/935.
Jézus 1196
K: OSZK Kt. Fond 253/935.
- BÁRDOS Artúr 315^b, 634, 635, 772,
1069, 1074, 1372
Esszé, cikk
Matisse-ről és egy forradalomról 315
Német impérium* • 999
- BÁRDOS László 1453
- BARNA József
Novella
Nehéz derengés* • 1009
- BARNA Sándor 416^b, 423, 446, 493
- BARSI (BASCH) Imre 482^b
- BÁRSONY István 4^b
Novelláskötet
A szerelem könyve 4
- BARTA Lajos 479^b, 520, 618, 749, 773,
819, 902–904, 944, 970, 1001,
1375
Novella
A jó üzlet 520
A zöld ember* • 1009
Falusi kirándulás 1915-ben* • 1004
Tragédiák a hátsó udvaron 749
Novelláskötet
Az élet arca 1240, 1245, 1253
Regény
Álmok földje (részlet) 819
Múlt 970
Színmű
Örvény 944
Parasztok 479, 1125
Szerelem 902
Tavaszi mámor 685
Kritika, cikk
A kék budoár. Miklós Jenő novellái
983
K: OSZK Kt. Fond 253/940.
Magyar katonák* • 1001
- BARTA Lajosné Szusich Mária 903, 1375
- BARTALIS János 1094^b, 1097, 1210,
1271, 1274, 1275, 1280, 1283,
1296, 1307

Vers

- 154x28 1283
Aranycsattos cipőcske 1283
Aranyviolákat imádkozom 1283
De különben csend van 1283
Erdők vezeklése 1210
Naptár 1283
Nem tudom... 1307
Párbeszéd 1210
Piros dal 1283
Reggel 1307
Rendőrr lenni 1283
– a fenti versek kéziratait lásd OSZK
Kt. Fond 253/943.
Szerелеm kertje (versciklus) 1296
Tanár úr 1296
- BARTÓK Béla 272, 402^b, 411, 588 • 109
Zenemű
1. (nagyzenekari) szvit 272
Gyermekeknek 388, 453
- BARTÓK Lajos 3, 4^b
Verseskötet
Kárpáti emlékek 4
- BASCH Árpád 20 • 37
- BASCH Gyula 357
- BASCH Lóránt 199, 1408, 1461 • 37,
1348, 1353, 1357, 1477, 1486
- BATSÁNYI János 885^b
Költeményei (kötet) 885
- BAUER Ervin 1068
- BAUMGARTEN Ferenc 199^b, 1461
Esszé
A renaissance-probléma 198, 199
- BECK Ö. Fülöp 66, 240^b, 478, 557, 567,
774, 879, 913, 1030, 1303, 1376,
1377 • 103, 1464, 1466, 1477
Liszt Ferenc-plakett 557
Mikes Kelemen-érme és -rajz 240,
295
Osvát Ernő-plakett 1413
- BÉDY-SCHWIMMER Rózsa 49^b, 53, 57, 61
Esszé
Két költő szerelme 49, 53, 57, 61
- BÉKÁSSY Ferenc 443, 1155^b
Verseskötet
Elmerült sziget... 1155
Vers- és prózákötet
Fantáziák és gondolatok 1155
- BÉKÁSSY Gyöngyvér 443^b
- BÉKÁSSY Istvánné Bezerédj Emma 1155
- BELIA György 826
- BENEDEK Elek • 10
- BENEDEK Károly 799^b • 1005
Tanulmány
Olaszország, az entente és a béke* 799
- BENEDEK Marcell 719^b, 1399
Szakkönyv
Victor Hugo 719
- BEÖTHY László 323^b, 479
- BEÖTHY Zsolt 161, 177^b, 323, 483,
830 • 10
Elnöki megnyitó beszéd* 400
Nyilatkozat
„Mai irodalmunkból egyetlen
munkát...” 830

- BERDE Mária 584^b
 Vers
 Adieu 584
 K: PIM V. 957/24. (Reichard
 Piroska-hagyaték)
 Bűnbánat 584
 K: PIM V. 957/25. (Reichard
 Piroska-hagyaték)
 Gyász 584
 K: PIM V. 957/26. (Reichard
 Piroska-hagyaték)
 Kód 584
 K: PIM V. 957/27. (Reichard
 Piroska-hagyaték)
- BERÉNY Róbert 588^b, 1292
Esszé, kritika
 A festői közlés 831
 Az U. M. Z. E. március 22-iki
 hangversenyén 672
 K: OSZK Kt. Fond 253/945.
 Új Magyar Zene Egyesület 588, 589
- BERETVÁS Hugó • 111
- BERINKEY Dénes 31, 542 • 1347
- BERKES Imre 1332^b, 1333
Novella
 A halott ember felesége
 1333 • 1009
 Nem haltam meg tőle* • 1009
- BERTALAN István 659
- BERZEVICZY Albert 666^b
- BERZEVICZY Mária 663
- BERZSENYI Dániel 579^b, 598
 Válogatott versei 1378
- BEVILAQUA Béla
Bábjáték
 Violone király és Clarinette
 királykisasszony, vagy a szerelem
 örvénye* (társszerző: Rédey
 Tivadar) 662
- BIBÓ István (sz. 1877) 524^b
Esszé
 Bernard Shaw 524
 K: OSZK Kt. Fond 253/946.
- BIBÓ István (sz. 1911) 524^b
- BIRÓ Lajos 29, 78^b, 79, 82, 83, 193, 194,
 395, 533, 1286 • 65, 66, 103
Novella
 Szeptember* 176
Novelláskötet
 Huszonegy novella 129
Regény
 A Serpolette 944
Színmű
 A cárnő (társszerző: Lengyel
 Menyhért) 652
 A rablólovag 630
 A szent házasság 340
Színműkötet
 A családi tűzhely 181
Esszé, cikk
 Elintézett ügyek • 66
 „Igen tisztelt Szerkesztő Úr...” 1076
- BLAHA Lujza 555^b
- BLASKOVICH Sándor 5^b, 76, 731
- BLATTNER Géza 1334
- BODNÁR György 225, 460, 1068
- BODÓCS István 756^b

BODOR Aladár 152^b, 201, 711

Vers

A királynő ágya 201

K: OSZK Kt. Fond 253/949.

A tenyerem* 201

Magyar dalos Szent-Gallenben 152

Ősi szolgaság 201

K: OSZK Kt. Fond 253/949.

Verseskötet

Zátonyon 391, 393

Szűnmű

A nagy vásár 711

K: OSZK Kt. Fond 253/948.

Esszékötet

Keletiek Nyugaton 134

BOGDÁNFY Ödön

Műfordítás

Rousseau, Jean-Jacques: Vallomások

193

BÓKA László • 1470

ifj. BÓKAY János 481^b

Esszé

Charles-Louis Philippe* 1422

BOLCAŞ Lucian 935^b

Tanulmány

Világhatalmi törekvések

kereszteződése a Balkánon 935

BOLGÁR Elek 307^b

»Jensen-cikk« 307

BONCZA Miklós 1035, 1153^b

BONCZA Miklósné Török Berta 1190

BONKÁLÓ Sándor 551^b

Szűnműfordítás

Tolsztoj, Lev Nyikolajevics: Az élő
halott 551

BÓNYI Adorján 633^b

Vers

Szépség dicsőítése 633

Útnak bocsátott szerelmek 633

K: PIM V. 957/17. (Reichard

Piroska-hagyaték)

BORBÁS Andrea • 1000

BORGOS Anna 1116, 1265, 1266, 1335,
1448 • 1483

BOROS Ferenc 1117^b

Vers

A húszéves, halott anyámnak* 1117

Falusi vers 1117

Induló 1117

BOROSS Géza Gyula 941^b, 942

Kritika

Szendrei Mihály: Az angol

világgazdasági hegemonia 1253

BOROSS László 268^b, 458, 609, 684,
731, 762, 846, 857, 860, 864,
867, 868, 874, 915, 925, 926, 931,
941, 942, 951–953, 998, 1011,
1016, 1045, 1048, 1059, 1088,
1089, 1092, 1106, 1107, 1203,
1209 • 1005

Vers

Az én ágyasom 268

Barna lány volt... 268

Béke 268

– mindhárom vers nyomdai levonatát
lásd OSZK Kt. Fond 253/950.

Eső után 268

Szél a romok között 268

K: OSZK Kt. Fond 253/950.

Novella, tárca

A cigarettázás 941

Az Athanázból 731, 998

Három mese 941

- »Parantovichok« 731, 857, 1106
Regény
 A dél-afrikai kirándulás. Regény szerelemről és politikáról 1045, 1048, 1209
Esszé, tanulmány, kritika, cikk
 „A Balkán-háborúval kapcsolatban...” 786
 A cárnő. Írták: Biró Lajos és Lengyel Menyhért 652
 A Habsburg-monarchia 941, 951
 A nemzeti és nemzetiségi kérdés 846, 857, 860, 864, 867, 868, 874
 A Radikális Párt alakulásához* 998
 A vallási türelmetlenség 684
 A világháború hadtudományi konklúziója 1320
 Az önálló vámterület és a külpolitika* 998
 Az új szabor 941, 951
 Beszéd a külpolitikáról 585, 609
 Berchtold, Jagow, Tisza és az oroszbarátság* 998
 Bosznia és Hercegovina politikai szervezete. Írta Pál Alfréd dr. 857, 860, 867, 868
 Breszt-Litovszk 1292
 Feldmarschall Graf Schlieffen: Gesammelte Schriften 951, 998, 1016
 Gyarmatpolitika 874
 Háború és béke* 1011
 Háború és véderőrendszer 915, 925, 926, 931, 941, 951
 Kiskereskedés etc.* 572, 585
 Levél egy orvostanárhoz, Ottó királyról 915, 926, 941
 Marx 1349
 Miért és meddig* 1016
 Munkásság és kiskereskedés* 572
 Radó Sámuel: Politikai frázisok és jelszavak 800
- Római nemesség, tőkésék, drágaság, adósságok és korrupció 925, 931, 941, 951–953
 »Szekfű-disputa« 1106
 »Tersánszky-figyelő« 1106
Esszékötet
 Haladás, önérdék és erkölcs 268
- BÖLÖNI György 1240 • 416
- BÖSZÖRMÉNY Zoltán
Verseskötet
 Az Élet énekei 1122
- BRESZTOVSZKY Ernő 74, 222^b
Esszé
 Művésznyomor és művészgőg 222
- BRÓDY Miksa 56^b, 925
Kritika
 Biró Lajos új darabja és népszerűsége 630
- BRÓDY Sándor 12, 191, 194, 516^b, 1470 • 11, 66, 106, 414
Novella
 A Rubin-leányok* 1470
Regény
 Az ezüst kecske • 12
Színmű
 A tanítónő 221
 Timár Liza 968
Esszé
 Ignotus • 100
- BRÜLL Alfréd • 112, 113^b, 411
- BRÜLL Berta 476^b, 666
- BUDA Attila 267, 296, 374, 463, 554, 839, 1242 • 105–107, 111, 113, 411, 417, 418, 1001, 1350, 1477

- A Budapesti Királyi Törvényszékhez
címezett fogalmazvány 40
- Budapest székesfőváros polgármesteré-
nek címzett levelek 17, 22, 31, 81,
148, 149, 349, 513, 736, 1105
- BUDAY Dezső 1365^b
Tanulmány
Jókai lelke 1365
- BURIÁN István, gr. • 1010
- CHOLNOKY Jenő 16
- CHOLNOKY László 16, 244^b, 859, 1082,
1085, 1113, 1163, 1197, 1198,
1290, 1291, 1340, 1342
Novella
A jéglelkű szent 244
Bertalan éjszakája 1082
Hexi lelke 1342
Prikk mennyei útja 1082
Üvegcserep 1290
Vaskarika 244
Novelláskötet
Bertalan éjszakája 1342
Regény
Adós, fizess 1342
Piroska 1342
Színmű
Szeptember 1342
Esszé, tanulmány
Cholnoky Viktor 1163, 1197
»Horatius-tanulmány« 1342
- CHOLNOKY Lászlóné Sebestyén Mária
1340, 1342
- CHOLNOKY Viktor 16^b, 18, 19, 38, 39,
75, 76, 88, 104, 105, 191, 192, 587,
605, 1113, 1163, 1197 • 35, 36, 40,
65, 103, 108
Novelláskötet
Az alerion-madár vére 585, 605
Esszé
Rudyard Kipling 15, 16, 18
Shakespeare* 104
The Sorrows of the Satanas 38, 39
Novellafordítás
Kipling, Rudyard: A féreg 15, 16, 18
- CHOLNOKY Viktorné 105
- id. CHORIN Ferenc 26 • 101
- ifj. CHORIN Ferenc • 101, 112, 411
- CONCHA Győző 1253
- CRIȘIAN, Valeriu 661
- CZEGLÉDY Zsuzsanna 1469
- CZÓBEL Ernő 1265
- CZOLLNER Béla 1379^b
- CSÁKY József 1230
- CSÁNKY Dénes • 1484
- CSAPLÁR Ferenc 479, 902, 944, 1375
- CSÁTH Géza 97^b, 138, 186, 191, 207,
260, 272–274, 286–288, 316, 317,
319, 321, 323, 367, 377, 388, 389,
410, 411, 431, 453, 626, 782, 783,
838, 859, 890
Novella
A nagy Noniusz 453, 782, 783
Dénes Imre 890
Egy vidéki gimnazista naplójából 388

- Opium (Egy ideg orvos
levelesládájából) 260
- Novelláskötet*
Délutáni álom 431, 453, 859
Muzsikuskok 890
Schmith mézeskalácsos 890
- Színmű*
A Janika 323
Hamvazószerda 323
Horváték 890
- Esszé, kritika*
»A symphonia« 838
Bartók Béla első suite-je 272
Bartók Béla és Kodály Zoltán 411
Jegyzetek egy új rajzgyűjteményről és
a művészetekről 367, 377
Jegyzetek Mikszáthról és új
regényéről 316
Kun László 260
Lányi Ernő 626
»Mikszáth-cikk« 316, 319, 321, 323
Musique moderne hongroise 453
Reinitz Béla és Farkas Ödön
Ady-dalai 431
Új hangjegyek 453
Vándor-Weiner Leó 97
Weiner Leó – op. 6. 388
- CSATHÓ Kálmán 282^b
- CSÉCSY Imre 745^b
- Kritika*
Goldziher Ignác: Az iszlám újabb
alakulásai 745
Judentaufen 745
- CSELÉNYI-WALLESCHAUSEN Zsigmond
991^b, 1181, 1199, 1208, 1224,
1236, 1267, 1268, 1334 • 1008
- Regény*
Lula 1334
Senkiember János / Kicsi fiú 1334
- Esszé, kritika*
A festőkapitány 1224
»A hajnal leánya« 1267, 1268
Hollósyról 1224, 1236
- Grafika*
Gázharang
OSZK Kt. Fond 253/899.
- CSEPY Elemér 847^b, 854, 859
- Novella*
Cifra nyomorúság 854, 859
Kísértés vagy Krisztus bűnbe esik 847,
854, 859
Megtisztulás 854, 859
- Novelláskötet*
Nászéjszaka. Erkölcsi és erkölcsös
mesék 847, 859
- Röpirat*
Nemi ösztön a börtön falain belül
847, 859
- CSEREI Mihály 518^b
- CSINSZKA lásd Ady Endréné Boncza
Berta
- CSOKONAI Vitéz Mihály 369, 798, 847,
1099, 1122 • 412
- Vers*
A' Tihanyi Ekhóhoz 1330
- CSONTVÁRY KOSZTKA Tivadar 1109
- E. CSORBA Csilla • 1476
- CSUDÁKY Bertalan
Múlt és jelen. Kultúrtörténeti rajzok
405
- CSÜR Gábor Attila 1463
- DARNAY Ida 932

- DARNAY Kálmán 932^b
Gisimár. Regény az őskorból 932
- DEÁK Ferenc 1342^b
- DEÉSY Alfréd 168^b
Zenemű
Atalanta (szövegv. Juhász Gyula) 168
- DEGRÉ Alajos 932
- DEMJÉN Géza 817, 1025^b, 1066
- DEMJÉN Gézáné Zsiga Irén 1066^b
- DÉNES Sándor 29, 167, 168^b, 182
- DÉR Zoltán 207
- DÉRI Imre • 1005
- DÉRY Tibor 827^b, 1215, 1216 • 1008
Novella
A két nővér 1215
Novella 827
K: OSZK Kt. Fond 253/974.
Novella* (1918) 827
Kisregény
Lia 1215, 1383
- DIENES Pál 436^b
Vitacikk
Megjegyzések a bergsoni metafizikáról és a tudományról* (társszerző: Dienes Valéria) 436
- DIENES Valéria 436^b, 477, 651
Színmű
A Nirvána felé 436
Esszé
Levél Lesznai Annának 436
Pikler Gyula pszichológiája 436
- Vitacikk*
Megjegyzések a bergsoni metafizikáról és a tudományról* (társszerző: Dienes Pál) 436
Műfordítás
Bergson, Henri: A nevetés. Tanulmány a komikum jelentéséről és négy lélektani értekezés 651
- DIÓSI Ödön 150, 487
- DIÓSI Ödönné Brüll Adél 150, 151, 331, 353, 476, 487, 489, 505, 666 • 104
- DÓCZY Jenő 1358^b, 1362
Esszé, tanulmány, kritika
Forró Pál regénye: Huszonhatévesek 1358
K: OSZK Kt. Fond 253/975.
Irodalmunk és a nemzeti szempontú kritika 1349, 1362
Osvát Ernő titkaiból* • 10
- DÖMÖTÖR Tekla • 1484
- DRESCHER Pál 543^b
- DROZDY Győző 244^b, 742
Vers
A thébaei romoknál 244
K: OSZK Kt. Fond 253/976.
- DUGONICS András 147^b
- DUTKA Ákos 167, 168, 390^b, 948
Vers
Nézem a kezem 390
Temetés 71
Verseskötet
A föld meg a város 128

- ÉBER Antal • 1005
- EISLER Mihály József **94^b**, 1005
Verseskötet
 Elfenbeinturm 493
Esszé, kritika
 »Hofmannsthal prózája« 127
 »Otto Julius Bierbaum: Prinz Kuckuck« 94
- ELBOGEN Károly • 411
- ELEK Alfréd
Verseskötet
 Prédikáció 840
- ELEK András • 1471
- ELEK Andrea • 1483
- ELEK Artúr **15^b**, 20, 25, 42, 59, 60, 64, 66, 68, 69, 70, 88, 111, 118, 191, 210, 305, 354, 360, 378, 417, 475, 480, 494, 495, 505, 512, 771, 809, 815, 835, 853, **855, 858, 865, 866, 870, 879**, 916, 973, 1011, 1053, 1116, 1305, 1309, 1381, 1386, 1391, 1413, 1426, 1446, 1453, 1461, 1473 • 10, 11, 35, 36, 40, 65–68, 103, 412, 414, 1010, 1347, 1348, 1349, 1352, 1461–1488
Novelláskötet
 Álarcosmenet 512, 809, 849
Regény
 A kemény Zendovszky • 68
Esszé, tanulmány, kritika, cikk
 A konzervatív Osvát Ernő* 1390 • 10
 A művész paradoxona • 66
 A „Remény”. [Bevezető Herman Heijermans darabjához] 15
 Barrientos Mária 651
 Francesca és Paolo 15
- Osvát Ernő temetése* • 1464
 Poe Edgar* • 68
 Poe Edgar költeményei 335, 355
 Poe „Holló”-jának legújabb fordítása 909
 Poe szerelmei 15
 Szini Gyula • 36
Nekrológ
 Remsey Zoltán* 683
 Réti Ödön* 687
Versantológia (szerk.)
 Újabb magyar költők 15, 417, 475, 1412
Prózafordítás
 Bang, Herman: A fehér ház 494, 495
 Fogazzaro, Antonio:
 Ófelsége látogatása 475, 494
 Szétfoszlott idyllek 475, 494
- EMŐD Tamás 167, **168^b**, 171, 172, 182, **948**
- ENDREY Elemér **756^b**
- ENDRŐDI Sándor **4^b**, 1321
Verseskötet
 Kuruc nóták 4
- ENYVVÁRI Jenő • 1475, 1484
- EŐRSY TÓTH Júlia **573^b**
Próza-kötet
 Vakolók 573
- EŐTTEVÉNYI NAGY Olivér
Útleírás
 Bosnyák földön 684
- EŐTVÖS Károly • 110

- ERDEI Viktor **910^b**
Esszé
 Korszerűtlen feljegyzések a
 nyelvekről... 910
- ERDÉLY Jenő
Cikk
 Néhány háborús könyvről* • 1002
 Városunk az ezernapos
 háborúban* • 1008
- ERDÉLYI József **1279^b**, 1461 • 1351
Vers
 Fehér Árnýék 1279
 K: OSZK Kt. Fond 253/742.
 Malomzúgás 1279
 K: OSZK Kt. Fond 253/742.
- ERDŐS Renée 139, 264^b
Verseskötet
 Jöttem hozzátok... 264
- ERDŐSI DEZSŐ **632^b**, **693**, **733**, **964–**
966, **974**
Vers
 Elhagyott asszony dala* 733, 964
Novella
 Arkádia 632, 693
 Az eszme 632
 Kereskedősegéd 632
Színmű
 Az átok 964
Kritika
 Egy karrier története 974
 K: OSZK Kt. Fond 253/740.
- ERNST Lajos • 109, 1476
- FADGYAS Valéria **1248^b**, **1252**
- FALLENBÜCHL Zoltán 592, 1186
- FALUS Elek 267^b, 295, 381, 469, 803
- FARAGÓ Lajos **445^b**, **460**, 489, **494–496**,
499, **506**, 513, 525, 662, 665, 723
- FARAGÓ Miksa 516, **544^b**, **586**, **1164**
Tanulmány
 A szabadságharc előzményei 586
 »Pénzügyi és kereskedelmi
 szakoktatásunk« 544
Szakkönyv
 A Kossuth-bankók kora.
 A szabadságharc pénzügyei 586
- FARKAS Imre 51, **55^b**, **417**
Vers
 Don Rodrigo Veneziába...* 837
 Ki kadét* 417
 Mióta elmentél...* 417
 Nászinduló* 417
 Úgy-e Jani?* 417
Verseskötet, verses regény
 Csipkefátyol 417
 Lys 417
 Tűnő évek 417
 Versek 417
- FARKAS László **1007^b**, 1353
- FARKAS Lujza 414, 606, 617 • 103, 104
- FARKAS Ödön 431^b
Kotta
 A Holnap dalai 431
- FARKAS Pál
Színmű
 Olga 54
- FARKAS Zoltán **373^b**, 1461
Versfordítás

- Rimbaud, Arthur: A megrészegedett hajú 373
K: OSZK Kt. Fond 253/746.
- FARKASS Jenő • 1481, 1482
- FARNIK Ottó 1346
- FAZEKAS FREY Imre 365^b, 1331
Vers
Álom 365
Hangulat 365
Íróasztalom előtt 365
November 365
– a fenti versek kéziratait lásd OSZK Kt. Fond 253/905.
Utolsó levél* 365
- Cikk
Írók vallomásai: Babits Mihály* 1408
- FAZEKAS István 279
- FAZEKAS Sándor 1335^b
- FEHÉR Dezső 948^b, 954
- FEIKS Jenő 1186^b
- FEJÉRVÁRY Erzsi 480^b, 821, 822
Festmény
O. E. úr 480
- FEJÉRVÁRY Géza, br. 113 • 104
- FEKETE (Babits Mihály lakója) 1252
- FEKETE Miklós • 1005
Kritika
A cárnő. Írták: Biró Lajos és Lengyel Menyhért* 652
- FELEKY Géza 394^b, 427, 455, 490, 491, 670, 786
- Esszé, tanulmány, kritika*
Az új Hauptmann 490, 491
»Desprès-cikk« 455
Kronika* 490
Lukács György: A modern dráma fejlődésének története 672
Rodin-tanulmányok (Bevezetésféle, Fejek) 670
- Esszékötet*
Könyvek, képek, évek. Találkozások a művészettel 455, 491, 800, 811
- FELVINCZI TAKÁCS Zoltán • 1349
Kritika, cikk
A magyarok és a németek* • 999
Új csataképek* • 999
Új könyv az ősturáni népekről* • 998
- FÉMES BECK Vilmos 454, 774^b, 1304
- FÉNYES László • 1476
- FÉNYES Samu 193^b
- FENYŐ László • 1351
- FENYŐ Miksa 24^b, 25, 32, 40, 43–44, 46, 47, 56, 59, 62, 66, 70, 78, 81, 82, 84, 95, 102, 111, 117, 121, 128, 139, 141, 142, 146, 148, 149, 150, 175, 191, 205, 209, 210, 214, 216, 225, 227, 228, 232, 236, 237, 259, 266, 267, 296, 300, 329, 335, 344, 356, 376, 383, 392, 395, 399, 400, 402, 407, 420, 445, 463, 466, 475, 476, 483, 485, 489, 491, 494, 496–498, 505, 531, 554, 563, 568, 569, 570, 580, 585, 633, 672, 674, 687, 735, 736, 743, 798, 800, 814, 815, 818, 819, 826, 828, 829, 830, 831, 862, 863, 869, 890, 916, 918, 921, 924, 936, 944, 945, 970, 1011,

- 1015, 1036, 1068, 1083, 1098, 1104,
1105, 1110, 1123, 1129, 1130,
 1138, 1143, 1155, 1160, 1178, 1184,
 1185, 1207, 1225, 1227, 1228, 1240,
 1252, 1262, 1292, 1295, 1346, 1347,
 1355, 1380, 1396, 1410, **1411**, 1445,
 1472, 1473 • 35–40, 65–68, 100,
 101, 103–109, 111, 112, 411–413,
 415, 418, 419, 1000, 1347, 1350,
 1352–1354, 1463, 1464, 1470, 1471,
 1474–1476, 1489
- Esszé, kritika, cikk*
- Ady Endre 259, 277, 300
 Ady és a legújabb magyar lyra* 408
 A háborús a közgazdaság* • 998
 »A Monarchia háborús céljai«* 1005
 Arany János egy kiadatlan levele* 92
 A szerelem gyermeke. H. Bataille
 színműve 563
 Békefeltételek 1349 • 1010
 Beöthy Zsolt – Herczeg Ferenc* 830
 Bernd Róza. Színmű 5 felvonásban.
 Írta: Hauptmann Gerhart* 48
 Burián gróf üzenete* • 1010
 Emlékezés* • 37, 39, 40
 Frenssen Gusztáv* 275
 Gróf Andrássy Gyula* • 1006
 Hadi készülődések* 245, 246
 Herczeg Ferencnek* 830
 Jób Dániel* 195
 Magyar regényekről* • 68
 Móricz Zsigmond 800, 814
 Nyugat-matiné 818
 „Szász Zoltán a minap tárcát írt...”
 672, 674
 Szöllösi Zsigmond: Palma di Palma*
 58
 Válasz Herczeg Ferencnek 830, 833
 K: OSZK Kt. Fond 253/751.
- FENYŐ Miksáné Schöffner Aurélia 84^b,
 300, 916 • 105
- FENYŐ Sándor 13^b
- FENYŐ Zsigmond 148, 149
- FERENC JÓZSEF, I., 113, 831 • 104
- FERENCZI Sándor 92, 786^b, 898
Esszé, tanulmány
 A veszedelmek jégkorszaka* • 1000
 A mechanika lelki fejlődéstörténete
 1349
- FERENCZI Zoltán 92^b
- FERENCZY Károly 910
- A Figyelő szerkesztőségének címzett
 levelek 62, 64
- FIRTOS Ferenc 907^b
Tanulmány
 A Faun sikerének lélektana 907
- FLEISCHL Sándor • 411
- FLESCH Árminné 297
- FODOR László 930^b, 939, 940
Vers
 A szigeten 930, 939
 Kanaáni menyegző 930, 939
 Lovag 930, 939
 – a kéziratokat lásd OSZK Kt. Fond
 253/992.
- FÓNAGY Erzsébet 1369
- FÓNAGY Imre • 1462
- FORBÁTH Sándor 1414^b
- FORGÁCS Béla • 1487

- FORGÁCS Rózi 1253
- FÓRIS László 924^b, 950
Verseskötet
Ifjúság 924
- FORRÓ Pál
Regény
Huszonhatévesek 1358
- FÖLDES Imre 800^b
Regény
Feketeország 800
- FÖLDESSY Gyula 214^b, 246, 485, 920,
1358
- FÖLDI Mihály 1042^b, 1057, 1314,
1320 • 1008, 1011, 1472
Novella
Az ismeretlen ház 1042
Peterzilka bácsi 1042
K: PIM V. 957/35. (Reichard
Piroska-hagyaték)
Novelláskötet
Péterke, Szepi, meg a többiek 851
Cikk
A csodálkozás tehetsége 1314
Szocializmus és proletariátus 1314
- FRANYÓ Zoltán 285^b, 775, 1036
Versfordítás
Baudelaire, Charles:
A macskák 285
Az ellenség 285
Rimbaud, Arthur:
Élmény 285
Tetvéző lányok 285
- FRÁTER Zoltán • 65, 37
- FRÖHLICH Brunó 225
- FÜLEP Lajos 138, 139^b, 1305,
1391 • 1471
Tanulmány, kritika
Dante 1391
Ny: MTA KIK Ms 4555/9–10. (Fülep
Lajos-hagyaték)
Dante. Készülő nagyobb Dante-mű
fejezeteiből 1391
Magyar művészet 1305, 1320
Műfordítás
Nietzsche, Friedrich Wilhelm:
A tragédia eredete vagy görögség
és pesszimizmus 435
- FÜRST Ignácné 1060, 1087^b
- FÜRTH Margit 582^b
Vers
„Ma szép vagyok...” 582
K: PIM V. 955/15. (Reichard
Piroska-hagyaték)
- FÜST Milán 154^b, 195, 262, 345, 385,
428, 500, 538, 655, 694, 695, 696,
697, 744, 753, 756, 779, 786, 797,
802, 804, 817, 824, 840, 842–845,
851, 872, 886, 887, 928, 943,
958–963, 971, 976, 979, 998, 1005,
1009, 1022, 1023, 1025, 1051,
1060, 1087, 1095, 1145, 1205,
1206, 1212–1214, 1230, 1242,
1251, 1304, 1306, 1323, 1329,
1335, 1345, 1359, 1378, 1382,
1383, 1384, 1402, 1413, 1418, 1453,
1456, 1463 • 12, 37, 108, 1006,
1011, 1464, 1465, 1467, 1470, 1471
Vers
A csábító lelke 958–962
K: OSZK Kt. Fond 253/999.
A hold* 802
Álmatlanok kara* 346
Egy hegedűművészhez!* 779
Epigramma* 346

- Hajó megy el 262
 Meghaltam 262
 Notturmo 262
 Objektív kórus 396
 Óda egy magyar íróhoz! 962
 K: OSZK Kt. Fond 253/999.
 Óda pártfogómhoz!* 346
 Szőlőhegyen* 346
 Ülvén...* 346
 Zsoltár 262
- Verseskötet*
 Változtatnod nem lehet 979
- Elbeszélés, novella*
 A bestia elrejtőzik 971
 Aladdin atyja sírjánál* 797
 Dániel bíró* 1383
 Egy nap története Dídó leányom
 életéből* 797
 Karácsonyi kaland* 797
 Melancholia 154
- Kisregény*
 Nevetők 1060, 1304, 1306, 1378,
 1383
- Színmű*
 A lázadó 1345
 Boldogtalanok 1022, 1306, 1383
 Catullus 1230, 1383, 1456
- Esszé, tanulmány, kritika*
 A Dalcroze-estély* 779
 Antal Sándor: A trondhjemi herceg
 kíséretében 802, 824
 Ny: PIM V. 4140/87/1. (Füst
 Milán-hagyaték)
 Berzsényi Dániel 1378
 Faust a Nemzeti Színházban 694
 Gondolatok vázlata a külső és belső
 szemléletről* 345, 346
 Gulliver 963, 971
 Győri Ernő: Áldott legyél te! 851
 Ismét Földi Mihály „Péterke, Szepi,
 meg a többiek” című könyvéről 851
 K: PIM V. 4140/87/20–21. (Füst
 Milán-hagyaték)
- Jászay-Horváth Elemér: Gyöngyök és
 könnyek 919
 Keleti Adolf: Vázlatok a modern
 nevelésről és oktatásról 779
 Lányi Sarolta [Ajándék című
 kötetéről] 851
 K: OSZK Kt. Fond 253/998.
 Lányi Sarolta: A távozó* 851
 Nyílt levél Babits Mihályhoz 1212,
 1213, 1323
 K: PIM V. 4140/83/124. (Füst
 Milán-hagyaték)
 Peter Altenberg* 154
 „Tisztelt Szerkesztő Úr! Tóth Árpád
 jóbarátom...” 1212, 1213, 1323
 K: PIM V. 4140/83/129. (Füst
 Milán-hagyaték)
 Tóth Árpád 1212, 1213, 1323
 K: PIM V. 4140/83/156. (Füst
 Milán-hagyaték)
- Szerkesztett kötet*
 Berzsényi Dániel Válogatott versei
 1378
- FÜST Milánné Helfer Erzsébet 697,
 1456^b
- GAÁL Mózes 2^b, 1000
- Kritika*
 Gárdonyi Géza: Két menyasszony és
 más elbeszélések 2
- íjf. GAÁL Mózes 1000^b, 1008, 1010
- Novella*
 A félhomályban 1000
 A kastély 1000
 A komédiás 1008, 1010
 A Szent Magdolna-napi prédikáció
 1000
 Elkészett a mezőről 1008
 Péter útja 1008

- Novelláskötet
Fata Morgana 1000
- GÁBOR Andor 159^b
Műfordítás (elbeszélő költemény)
Mistral, Frédéric: Mirëio 1155
- GÁBOR Ignác 1320^b
Tanulmány
Zrínyi verselése és az ősi magyar
ritmus 1320
- GÁCS Demeter 820^b
Verseskötet
Präludium (Rudas Zoltánnal közös
kötet) 685
- GARA Arnold 1108^b
- GÁRDONYI Géza 1, 2^b, 518, 786 • 11
Novella
A hídon 1, 2
Álom az erdőn 2
A tűz 2
Novelláskötet
Az én falum 1, 2 • 13
Két menyasszony és más
elbeszélések 2
Regény
A lámpás 1
A Pöhölyék életéből 1
Színmű
A bor 409
- GÁRDOS Alfréd 356
- GÁSPÁR Kornél 627^b
- GEDŐ Lipót 689^b, 722, 780, 792, 923
Ady-illusztrációk 722
[Rajzok] 689, 780, 792
- GELLÉRT Lajos 1372^b
- GELLÉRT Oszkár 31^b, 32, 36, 37, 73, 85,
86, 92, 100, 101, 111, 157, 160,
164, 169, 200, 220, 226, 235, 250,
251, 264, 283, 297, 320, 322, 342,
355, 360, 464, 465, 538, 571, 737,
768, 769, 881, 1026, 1219, 1220,
1386, 1389, 1391, 1408, 1409,
1410, 1411, 1412, 1422, 1423,
1424, 1425, 1427, 1428, 1429–
1431, 1432, 1433, 1434, 1436, 1437,
1438, 1439–1441, 1443, 1445,
1446, 1449, 1450, 1453, 1455,
1457, 1466, 1473 • 37–40, 414,
1005, 1347–1354, 1463, 1467, 1469,
1473–1475, 1478, 1489
- Vers
Á 322
A deltánál 85, 92
A fűrész 320
A harmadik emeletről 320
A sas, meg az ökörszem, meg én 342
K, Ny: OSZK Kt. Fond 253/1004.
A tolvaj 322
Blériot, Wright, Latham... 342
Család 342
Dal a hivatásról* • 37
Daylight bill 342
K, Ny: OSZK Kt. Fond 253/1004.
Eresz alatt 322
Haldoklás a kórházban* 32
Hattyúdál 342
K, Ny: OSZK Kt. Fond 253/1004.
Kérdőjeles vers 320
Keresztjeink 200
Két búvár a tengerparton 342
K, Ny: OSZK Kt. Fond 253/1004.
Kórágyon* • 37
Mindvégig egy híron 85
Nem lehet már így sem 320
Óh fáradt béke 1219
Ó Rubens, boldog mester... 464, 465
Ó sok kevés! 320
Öt-hat hónap 322

- Piros a fehéren 322
K: OSZK Kt. Fond 253/1004.
- Repülő ravatal 342
K, Ny: OSZK Kt. Fond 253/1004.
- Só 322
- Szalmaszálak 322
- Szemérem-szeretőm 320
- Találkozás szobában, alkonyattal 264
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
- Thea 342
- Tükör 320
- Új sötétség 85
- Veronika* • 37
- Verseskötet*
A deltánál 220, 226, 235, 250, 251,
264, 267, 283
Az első stációnál 226 • 37
- Tárcadiológus*
Mózes 100
- Esszé, kritika, cikk*
1903–1909 320
K: OSZK Kt. Fond 253/1002.
Ábrányi Emil 160, 164
Ady Endre* 320
Ausztria–Magyarország mint
békeközvetítő* • 1009, 1010
Erdős Renée: Jöttem hozzátok... 264
Gróf Andrássy Gyula
könyve a világháború
problémáiról* • 1006
József főherceg
miniszterelnök-jelöltsége 1219
Különbéke vagy általános béke 1219
Molnár Ferenc új regénye 1349
- GELLÉRT Oszkárné Horváth Gizella
571
- GERŐ Ödön 412
- GESZTESI Gyula • 1005
- GLÜCK Jánosné Garzó Irén • 1461,
1462, 1473
- GOLDBERGER Leo • 411
- GOLDZIHER Ignác 168, 1370^b
Szakkönyv
Az iszlám újabb alakulásai 745
- GONDA Henrik 111, 139, 148^b, 149,
150, 153, 227, 349 • 106–108,
110, 111
- GÓTH Sándor
Novellafordítás
Conan-Doyle, Arthur:
Nagy-Britannia veszedelme.
Szíriusz János kapitány
jegyzeteiből* 1017
- GÖMÖRI Jenő 491, 662^b, 704, 915, 1036
- GÖNDÖR Ferenc 849^b
- GÖRGEI Artúr 647^b
- GRAGGER Róbert
Anthologia Hungarica (szerk.) 1408
- GRÉCZI Emőke 1310
- GRILL Károly 951
- GUHR Mihály 1418
- GULÁCSY Lajos 1109
- GULYÁS Pál • 1493
Kritika
Collection bibliographique...* 456
- GUNDEL Antal 71^b • 99

- GUNDEL János • 99
- GUNSZT Miklós 17^b • 35
- GYERGYAI ALBERT
Cikk
Ünnep a Vígszínházban* 1413
Regényfordítás
Flaubert, Gustave: Érzelmek iskolája
1443
- GYÖMRÓI Edit 94
- GYÖRFFY István 1369^b
- GYÖRGYI Kálmán 518^b
- GYÓRI Ernő
Színmű
Áldott legyél te! 851
- GYULAI Ida • 1468^b
- GYULAI MÁRTA 1116^b, 1473 • 1008,
1463, 1465, 1468, 1470, 1477,
1481–1483
Kispróza
A tékozló fiú 1116
K: PIM V. 4138/30/24. (Gyulai
Márta-hagyaték)
Wandsworth 1116
- GYULAI Pál 3^b, 4, 249, 275, 399, 482,
493, 499, 612, 643, 852 • 10, 12,
101, 102
Kritika
Ignotus: A Slemíl keservei* 275
- HADIK János, gr. 831^b
- HAJDU Henrik 1040^b, 1041, 1044,
1047, 1049, 1463, 1464
Vers
Elégia Holnap-istenasszonyhoz 1047
Mefisztó lárvája alatt 1047
Szonett 1047
Műfordítás
Vers
Haukland, Andreas: A gondolat vára
1469
Novella
Haukland, Andreas: A nagy halászat
1463
Esszé
Petersen, Josef: Andreas Haukland
1463
Elbeszélő költemény
Ibsen, Henrik: Terje Vigen 1040,
1044
Színmű
Ibsen, Henrik: Brand 1049
- HAJÓ Sándor
Színmű
Lakájok 820
- HALÁSZ Ernő 1043
- HALÁSZ Gyula 503, 516, 517^b, 543,
924, 1076, 1311
Viticikk
Olvasás közben 1076, 1084
Válasz Molnár Jenő és Biró Lajos
észrevételeire 1076
Tábori posta
Levele 1084
Tábori leveleiből* 1076
- HALÁSZ Imre 462^b, 516, 517, 519, 543,
572, 625, 650, 675, 703, 704, 729,
828, 829, 924, 950, 990, 1043,
1076, 1084, 1193, 1194, 1309

- Vers
 Fiamnak 1043
 Esszé, tanulmány, kritika, cikk
 A parlamenti probléma 650, 651
 K: OSZK Kt. Fond 253/1010.
 Arany és családja 1193, 1194
 Arany János és családja 1193, 1194
 A Széchenyi-irodalomhoz 828, 829, 831
 A szent korona tana 675
 K, Ny: OSZK Kt. Fond 253/1011.
 Bismarck és Andrássy (könyv alakban is) 704, 729
 De Senectute. Oratio pro domo 739
 Egy letűnt nemzedék (lásd a könyvek között)
 Fővárosi ügyek 739
 Gr. Andrássy Gyula legújabb kötete 572
 Gróf Tisza István a német–francia háború előzményeiről 729, 739
 K: PIM V. 4593/5. (N. n. sz. 1980/36., vétel Ignotus Sárától)
 Magyarok az amerikai szabadságharcban 990
 Rákóczi Ferenc 990
 Szakkönyv (politikátörténet)
 »Aligmúlt időkéből« 704
 Egy letűnt nemzedék 462, 519, 575, 642, 646, 703, 704
- HALMOS János polgármester 31
- HALMOS János 982
 Színmű
 A halál 982
- HAMMERSCHLAG János • 1349
- HANGAY Sándor 313^b
 Vers
 Jézus násza 313
- HARANGHY Jenő 1192
- HARASZTHY Lajos 115, 526, 721^b
- HARASZTHYNE SZEDERKÉNYI Anna 115^b, 309
 Novella
 A lányság felé 249, 309
 Novelláskötet
 Van ilyen asszony 309
 Visszatér a múlt 309
- HARGITAI Tihamér 919^b
 Verseskötet
 Halál-karaván 919
- HARMATH Istvánné 238
- HARRER Ferenc
 Szakkönyv
 Az állami szervezet alapjai, különös tekintettel a végrehajtó hatalomra 444
- HARSÁNYI Zsolt 1422^b
 Cikk
 A cím 1284
- HATVANY Irén bárónő • 109
- HATVANY Károly • 105
- HATVANY Lajos, br. 46, 107, 111, 112, 120, 121, 139, 140, 169, 178, 205, 209, 216, 221, 228, 232, 233, 245, 259, 267, 296, 332, 359, 363, 370, 374, 376, 378, 383, 392, 395, 399, 400, 407, 429, 432, 459, 483, 485, 489, 490, 501, 503, 504, 513, 516, 525, 536, 547, 625, 627, 641, 650, 700, 736, 813, 815, 826, 848, 1068, 1120, 1123, 1185, 1321, 1366, 1470 • 65, 66, 101, 102^b, 103–113,

- 411–418, 1011, 1352, 1354, 1478, 1489
- Színmű
A híresek 432, 525
A szűz (társszerző: Lengyel Menyhért) 169
- Esszé, tanulmány, kritika, cikk
A nagyváradi holnaposok és a Budapesti Hírlap-osok harca* 245
Arany János legújabb életrajza* 332
„A tiszta irodalom...” 525
Az úri hölgyhöz 432
Das alte und das junge Ungarn (Magyar irodalom a külföld előtt) 399, 407
Egy olvasmány és egy megtérés története* • 104
Emlékbeszéd Bródy Sándor felett 1470
Gyulai Pál estéje* (könyv alakban is) 399, 482, 493 • 102
Harcoló betűk* • 1002, 1003
Hofmannsthal Der Tor und der Tod-ja 111, 112
Hortense Allart 107, 111
Indulás 295, 296 • 110, 111, 415
Irodalompolitika* • 415, 416
Irodalompolitika. A Nyugat szerepe* 611 • 417
Lapszéli jegyzetek. Irányok és tehetségek* 245
Petőfi-könyvtár* 176
Szimat és ízlés 120, 121
- Esszékötet
Die Wissenschaft des nicht Wissenswerten (A tudni-nem-érdemes dolgok tudománya) 112, 139 • 102, 103, 106
Én és a könyvek 407
- HATVANY Viola • 105
- HATVANY-DEUTSCH Béla • 411
- HATVANY-DEUTSCH Sándor, br. • 101, 102, 109, 112, 113, 411
- HAUGH Béla 649^b
- HAUSER Arnold 449^b
- HAVAS Alisz 980^b
- HAVAS Gyula 810, 840^b, 975, 976, 1150, 1288, 1330, 1339
- Vers
Egy nomád elégiája 1288
Éji órán 1288
Felhők alatt 1288
Nem ezt akartam 1288
Őszi ének 1288, 1330
Téli csillagok 1288
Vándordal 1288
Vegyétek és egyétek! Halott katona éneke 1288
– kézirataikat lásd OSZK Kt. Fond 253/1015.
- Novella
A három Herta* • 1004
- Kritika
Kafka Margit: Utólszor a lírán 840
K: PIM V. 956/18. (Reichard Piroska-hagyaték)
Pajzs Elemér: Flórián viaskodása a nővel 840
Prédikáció. Elek Alfréd versei 840
Ujhelyi Nándor: Arisztokratizmus 975, 976
- HAVAS Irén 771^b, 772, 773, 777, 778, 781, 784, 785, 818, 826, 888, 891, 893, 899, 908, 912, 913, 917, 918, 919, 922, 927, 928, 936, 937, 954, 970, 976, 985, 986, 987, 989, 995, 1017, 1028, 1035, 1036, 1051, 1068,

- 1071, 1072, 1086, 1104, 1109, 1110, 1120, 1123, 1124, 1129, 1133, 1141, 1149, 1155, 1167, 1175, 1176–1178, 1190, 1192, 1207, 1227, 1228, 1229, 1244, 1248, 1252, 1270, 1276, 1278, 1281, 1291, 1293, 1295, 1302, 1303, 1317, 1318, 1336–1338, 1342, 1346, 1347, 1348, 1354–1356, 1360, 1366, 1367 • 1489
- HAVERDA Mariska 579
- HÉCZEY Erzsébet 139
- HEGEDŰS Gyula újságíró
Kritika
A kivándorló* 275
Forradalmi nász* 275
Keletiek Nyugaton* 215
- HEGEDŰS Gyula színész 968
- HEGEDŰS Nándor 29
- HELLER Bernát 1370^b, 1449
- HELTAI Jenő 468^b, 956, 1136, 1286, 1372, 1373, 1453, 1459, 1460 • 103, 108, 412
Versei (kötet) 468
Novelláskötet
Scherzo 630
Vegyes műfajú kötetek
Bernát. Kis komédiák egy székesfővárosi polgár életéből 891
Kis meséskönyv 468
Regény
Az utolsó bohém 630, 631
Színmű
A Tündérlaki lányok 956
- HELVEY Tivadar • 411
- HERCZEG Ferenc 12, 191, 197^b, 205, 482, 830, 833, 1186 • 11, 1350
Novelláskötet
Napváros 700
Regény
Idegenek között 8
Színmű
A kivándorló 275
Éva boszorkány 673
Tárca, cikk
Horkayné: Ellesett párbeszéd* 197
„Rendreutasította Beöthy Zsoltot...” (1., 2.)* 830
Széljegyzetek az egyke-kérdéshez* 482
- HERCZEG János 21^b
Vers
Tavaszkodás 21
- HESSLEIN József 1292^b • 1005
Tanulmány
Új társadalmi és politikai berendezkedés 1292
- HEVESI József • 37
- HEVESI Lajos
Tárcagyűjtemény
Wiener Totentanz 5
- HEVESI Sándor 48^b • 11
Színműfordítás
Butti, Enrico Annibale: Lucifer 48
Goldoni, Carlo: A fogadósné / Mirandolina 48
Hauptmann, Gerhart: Bernd Róza 48
- HEVESSY Mariska 168
- HIRSCH Albert • 107, 109–112
- HOFFMANN Edith 382, 1473^b • 1475, 1483–1486, 1488

- HOLLÓ Márton 1267^b 400, 432, 436, 450, 457, 460, 461, 462, 477, 482, 485, 503, 521, 539, 543, 566, 572, 585, 588, 589, 609, 611, 615, 625, 633, 642, 650, 651, 663, 667, 672, 673, 674, 685, 718, 725, 739, 745, 758, 779, 781, 784, 785, 786, 787, 790, 797, 798, 800, 801, 802, 814, 816, 818, 820, 828, 830, 831–833, 846, 847, 852, 856, 857, 859, 890, 896, 898, 899, 901, 909, 924, 934, 935, 974, 989, 999, 1011, 1015, 1017–1019, 1027, 1028, 1043, 1051, 1058, 1068, 1076, 1082, 1100, 1104, 1106, 1110, 1111, 1115, 1117, 1125, 1130, 1149, 1155, 1161, 1189, 1193, 1194, 1212, 1217, 1219, 1221, 1228, 1252, 1253, 1286, 1292, 1305, 1314, 1315, 1320, 1322, 1324, 1336, 1346, 1349, 1350, 1357, 1373, 1410, 1421, 1473 • 11, 38, 66, 99, 100, 103–113, 411–413, 415, 418, 419, 1000, 1010, 1347, 1350, 1353, 1354, 1470, 1471, 1489
- HOLLÓSY Simon 910, 991, 1224^b, 1236, 1324
- HOMA Gyula • 1484
- HORVÁT Henrik 14^b, 178, 368, 485, 1022, 1031–1033, 1054, 1062, 1078, 1115, 1119
- Műfordítás
Versgyűjtemény
Neue ungarische Lyrik in
Nachdichtungen 14
- Regény
Tormay Cécile: A régi ház (Das alte Haus) 1031
- HORVÁTH János 408^b, 579
- Tanulmány, kritika
Ady s a legújabb magyar lyra* 408
Babits Mihály: Irodalmi problémák* 1320
- HUBERT Emil 71, 72^b • 100
- Szakkönyv
A művészi zene népszerűsítése 71
- HUSZÁR Adolf
- Szobor
Dugonics András 147
- HUSZÁR Vilmos 623
- HUSZKA József 518^b
- IGNOTUS 22, 67, 81^b, 95, 96, 107, 111, 112, 114, 121, 128, 146, 149, 163, 168, 169, 176, 180, 191, 205, 209, 215, 227, 228, 232, 259, 267, 288, 292, 293, 294, 310, 313, 317, 347, 348, 351, 359, 365, 370, 375, 399,
- Vers
Évnapra* 170
Változatok szemjátékra (I–II.)* 292, 400
- Elbeszélő költemény
A Slemíl keservei 81, 275
- Esszé, kritika, cikk
Ady Endre* 102, 246
A fajtája. F. Kernách Ilona
parasztdrámája 667
A fekete zongora* 102, 246
A gümőkór* 292
A kormányzó ellenzék 1292
Általános választójog s nemzeti
birtokpolitika* • 1006
„A Magyar Figyelő
elégedetlenkedvén...” 566
A német szövetség* • 1009, 1010
A német válság* • 1005

- A Nyugat olvasóihoz* • 419
A politika mögül 786
Arcképvázlat Móricz Zsigmondról
1292
A tudni nem érdemes tudománya*
139
Austro–lengyel megoldás és
dualizmus* • 1010
A választójogi mágnások* 1314
A varieté felé 450
Az irodalompartólástól – az irodalom
szeretetéig 363, 374
Az úr az irodalomban* 643
Babits* 358
Bejelentés* 1105 • 1004, 1005
Belpolitika* • 1006, 1007
Beszélgetés Andrásy Gyula gróffal
745
Előszó a Nyugat almanachjához 572
Főrendi demokrácia* • 1006
Háború* • 997
Húszezer korona* 482
Irodalmi viszonyaink s a magyar
lélek* 292
Könnyű ötletek 1320
Laissez faire 673, 679, 709
Levél arról, hogy nem kapok
szakácsnét* • 99
Magyarország sorsdöntő
percei* • 1006
Miért nem Andrásy? • 1006
Militarizmus* • 999
Németpártiság* • 1010
Népies politika 450
Nyílt levél dr. Concha Győző
egyetemi tanár úrhoz 1253
Öregek és fiatalok 1421
K: OSZK Kt. Fond 253/1023.
Teremtő indiskréció* 1453 • 1351
Tisza miniszterelnök 852
Új Magyarország* 1357 • 1010
Vörös ökök 1253
Zsargon 176
- Esszéketet*
Kísérletek 405, 704
Nekrológ
Halász Imre* 462
Neményi Erzsébet* 111
Tanulmányfordítás
Freud, Sigmund: A pszichoanalízis
egy nehézségéről* • 1007
- IGNOTUS Pál • 100, 1352
IGNOTUS Sára 1349^b
ILLÉS Endre 1465
ILLÉS Ilona 755
ILLYÉS Gyula 1473^b • 1351
IMECS Béla 1473^b
ISAC, Emil 602^b, 1217, 1221
Esszé
Ernest La Jeunesse 1217, 1221
K: OSZK Kt. Fond 253/1264.
Új románság 852
- ISTVÁNYFY Gyula 11^b
IZSÓ Miklós 147, 1305^b
Szoborvariációk
Táncoló legény / Táncoló paraszt
1305
- JÁMBOR Pál (HIADOR) 214^b
JANCSÓ Elemér 1455
JÁNOSI András 826

- JÁNOSI Béla 275^b
Tanulmány
 Kőd a Parnasszuson 275
 K: OSZK Kt. Fond 253/781.
- JÁSZ Dezső 207, 286^b, 323, 367, 389,
 410, 411, 431, 453, 638, 639, 838,
 883, 884
Novella
 A tűzemberke 286
 Etelka 286
 Vaszerics Péter 431
Esszé, kritika
 A magyar nők karegyesülete 286
 Bartók Béla és Kerpely Jenő 402
 Hajnali szerenád. – Csend!
 Aranymadár! Tóth Árpád és Nagy
 Zoltán verseskönyvei 838
 K: OSZK Kt. Fond 253/1029.
 Popper Dávid 883
 K: OSZK Kt. Fond 253/1030.
 Strauss Richárd Elektrája 410, 411
 Szép Ernő Énekeskönyve 638
 K: OSZK Kt. Fond 253/1031.
 Zichy Géza gróf emlékiratai 638, 883
 K: OSZK Kt. Fond 253/1033.
- JÁSZAI Mari 1406^b
 Levél 1406
- JÁSZAY-HORVÁTH Elemér 919^b
Verseskötet
 Gyöngyök és könnyek 919
- JÁSZI Oszkár 97, 120, 436, 706^b, 709,
 712, 713, 747, 915, 1322, 1366
Szakkönyv
 A nemzeti államok kialakulása és a
 nemzetiségi kérdés 707
- JÓB Dániel 51^b, 170, 193, 1284,
 1313 • 66, 103, 108, 1480
- Novelláskötet*
 Ifjúkor 195
Színmű
 Őszi vihar 1284, 1297
Kritika
 Farkas Imre 51, 55
 K: PIM V. 956/12. (Reichard
 Pirooska-hagyaték)
- JÓKAI Mór 577, 673, 685, 1365
 Jókai Nyomda 507–509
- JÓSIKA Miklós, br. 647^b
- JÓZSEF Artila 94, 567, 1404^b, 1434,
 1435 • 1351
Vers
 A tavi torony harangozója 1435
 K: OSZK Kt. An. 2773. (Sz. n.
 1957/7., vétel Rafael Mártától)
 Kukorica-föld 1404
 K: PIM JA. 48. (Vétel Czibor Jánostól,
 1949)
 Látod?! 1435
 K: OSZK Kt. An. 2773. (Sz. n.
 1957/7., vétel Rafael Mártától)
 Lázadó Krisztus* 1435
 Névnapi dicséret 1404
 K: PIM JA. 48. (Vétel Czibor Jánostól,
 1949)
 Részeg a síneken 1404
 K: PIM JA. 48. (Vétel Czibor Jánostól,
 1949)
 Sacrilégium* 1404
 Útrahívás* 1404
Kritika
 Réti Ödön: Zorka* 687
- JUHÁSZ Géza 1099^b

JUHÁSZ Gyula 122, 126, 127, 143, 147,
167, 168^b, 212, 363, 369, 461, 516,
567, 1408, 1409, 1461

Vers

Ó asszonyok... 461

Operett-szövegkönyv

Atalanta (zeneszerző: Deéry Alfréd)
168

KABOS Ede 98^b, 259, 383, 922, 927,
947 • 103

Novella

Mária látogatói 98

Novelláskötet

Mária látogatói 407, 412

Regény

A jövő fészke 175

Cikk

„Hatvany Lajos cikkét
szeretem...” • 417

Antológia (szerk.)

Az Érdekes Újság Dekameronja 98,
922, 927, 977

KACZÉR Illés 1373^b

KÁDÁR Endre 254^b, 532, 533, 776, 777,
859, 877, 888, 889, 893, 900, 956,
957, 968, 969, 972, 983, 1012–
1014, 1067, 1122, 1125, 1127,
1133, 1136, 1137, 1156, 1158,
1189, 1286, 1372, 1373 • 1009

Novella, rövidpróza

Genre 1156

Három vázlat egy naplóból 1125,
1127, 1136, 1156

Időtöltés a határon 533

Karácsony 1136, 1137

Két méter tíz 776

Mama 1067, 1125, 1127, 1136

Óh, sorsanyánk* 659

Örökimádás 254

Pacsirta 1067

K: PIM V. 957/34. (Reichard
Piroska-hagyaték)

Weisz Ferenc titka* 396

Regény

Balalajka 1067, 1125, 1158, 1189,
1286, 1373

Színmű, jelenet

A szerelem elmegy 1067, 1189, 1372,
1373

Pardon! 1067

Szavak 888, 893, 900, 956, 957

Kritika, cikk

A francia szocialisták 1156, 1158

A Tündérlaki lányok 956

Az új magyarok 893, 900

Lakások 820

Nekrológ

Kanizsai Ferenc 1067

KÁDÁR Endréné Müller Lívia 533, 877,
888^b, 969, 972, 983, 1012, 1067,
1125, 1158, 1286, 1373

KÁDÁR Krisztina 289, 456, 871, 897

KAFFKA Margit 23^b, 28, 30, 109, 224,
225, 363, 452, 460, 671, 674, 786,
789, 894, 1068, 1192, 1402 • 37,
103, 106, 416, 1350, 1473

Vers

A játékszer 30

K: OSZK Kt. An. 2825/1. (Sz. n.
1929/12., Osvát Ernő ajándéka)

A város 452

Én, szegény --- 460

K: OSZK Kt. Fond 253/1043.

Himnusz 894

Huro-ki 225

Précieus vers a fájdalomról 671

Ny: OSZK Kt. Fond 253/1043.

- Teréz 28
K: OSZK Kt. An. 2825/3. (Sz. n. 1929/12., Osvát Ernő ajándéka)
- Tó-mese 23
Vágyak 30
K: OSZK Kt. An. 2825/8. (Sz. n. 1929/12., Osvát Ernő ajándéka)
- Verseskötet*
Utólszor a lyrán 840
Versek • 37
- Novella*
Az orsó mellől* 111
Csendes válságok 224, 225
Két nyár* 1068
Külön úton* 363
Lírai jegyzetek egy évről* • 1004
- Novelláskötet*
Csendes válságok 424–426
- Regény*
Állomások 1251, 1270, 1276
Hangyaboly 1251, 1270, 1276 • 1007
Mária évei 789
- Kritika, cikk*
Alba Nevis: Nász előtt 304
Az ember kiszáll... 894
Pap Mariska: A rög 429
- Színműfordítás*
Claudel, Paul: A hetedik nap pihenője (társszerző: Lesznai Anna) 800
- KAHÁNA Mózes 1316^b
Verseskötet
Univerzum 1316
- KÁLLAY Miklós 386^b, 1132
Versfordítás
Jammes, Francis: Amsterdam 1132
K: OSZK Kt. Fond 253/1044.
Verhaeren, Émile: A fa 386
K: OSZK Kt. Fond 253/1044.
- KANIZSAI Ferenc 1067
- KAPRINAY Ede • 1485
- KARCZAG Vilmos • 37
- KARDEVÁN Károly 714^b
Tanulmány
Madách és Büchner 714
- KARDOS Aladár 1050^b
- KARDOS Albert 1193, 1194^b
- KARDOS Lajos
Tanulmány
Arany János Bolond Istókja 975, 976
- KARDOS Pál 375
- KARDOS Samu 647^b
Szakkönyv
Báró Wesselényi Miklós élete és munkái 647
- KARINTHY Frigyes 278^b, 325, 461, 663, 715–717, 723, 735, 740, 743, 757, 759, 820, 1443 • 1349
- Vers*
Allegória 278
K: OSZK Kt. Fond 253/1046.
- Versparódia*
Lábaim* 214
- Novella*
Az új élet 715, 717, 723
Ütközet 735, 743
- Novelláskötet*
Esik a hó 715, 717, 723, 735, 740, 880
Találkozás egy fiatalemberrel 880
- Színmű*
Holnap reggel • 1479

- Esszé, kritika, cikk*
 A mozgófénykép metafizikája 325
 Hazám és „Hazám!”* • 1001,
 1002
 Knoblauch: A faun 786
 Levél a Nyugat szerkesztőjéhez 715
 Molnár Ferenc: Ketten beszélnek*
 278
 Mon ami Teddy. Rivoire és Bernard
 [helyesen: Besnard] darabja a
 Kammerspielben 716, 717, 723
 Rajnay Gábor 786
 Wedekindet kifütyülték 757, 759
Paródiagyűjtemény
 Így írtok ti 905
Regényfordítás
 Swift, Jonathan: Gulliver utazásai
 963, 971
- KARINTHY Frigyesné Judik Etel 715
- KÁROLY, IV., magyar király 831, 1133
- KÁROLYI Imre • 411
- KÁROLYI Mihály, gr. 49, 108, 370, 542,
 1365 • 1010, 1011, 1348
- KÁRPÁTI Aurél 244, 302^b, 518, 1461
Vers
 Az utolsó szélmalom 302
 K: OSZK Kt. Fond 253/794.
- KASSÁK Lajos 737, 876^b, 1064, 1096,
 1182, 1316 • 1009, 1349, 1352
Cikk
 A „rettenetes nagy hamu” alól Babits
 Mihálynak 1101
Regény
 Misilló királysága 876, 1083
Antológia (szerk.)
 Új költők könyve 1192
- KASSÁK Lajosné Simon Jolán 1096
- KÁZMÉR Ernő 891
- KECSKEMÉTI ÖTVÖS Péter 240
- KELEMEN Ilona 649
- KELEMEN Lajos 695
- KELEN László 943^b
- KELETI Adolf
Szakkönyv
 Vázlatok a modern nevelésről és
 oktatásról 779
- KELETI Arthur 668^b, 738, 1093, 1398,
 1403, 1417
Vers
 Harakiri* 668
 Két őszi vers* 668
 Pax vobiscum* 668, 1398
Verseskötet
 A kámzsás festő strófái 738
- KELEVÉZ Ágnes 168, 212 • 1350
- KELLÉR Andor 1121
- KEMÉNY Simon 54^b, 60, 75, 169, 252,
 253
Vers
 Kezeim* 214
 Négy vers (Az énekes, Gyümölcsök,
 Vak fej képe a tükörben, Brillións)
 252
 K: OSZK Kt. An. 2993.
 (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi
 Kálmánétól)
Verseskötet
 Lamentációk 267, 353, 369

- Kritika*
A Holnap 178, 461
- KEMÉNY Zsigmond, br. 176^b, 462, 579
Röpirat
Még egy szó a forradalom után* 176
- KENÉZ-KURLANDER Ede
Cikk
Osvát Ernő ősei* • 7
Újabb adatok Osvát Ernő
őseiről • 7
- KENYERES Zoltán • 1351
- KEPES Ernő 239^b, 925
Esszé
Budapest / A Tegnap és a Holnap
223, 239
- KEREKES Aladár 1286^b
- KEREKES György 1161
- KÉRI Pál 169, 193, 370^b, 372 • 1010
Kritika, cikk
Carmen lugubre* 170, 195
Temetés* 170
Végzet* • 997
Versfordítás
Meyer, Conrad Ferdinand:
Dalok lelke 372
Fülledt éj 372
- KERN Aurél
Kottagyűjtemény (szerk.)
Musique moderne hongroise 453
- F. KERNÁCH Ilona 1335^b • 1009
Novella
Az ötödik gyerek* • 1009
Színmű
A fajtája 667
- KERNSTOK Károly 427^b • 109
- KERPELY Jenő 402^b
- KERTÉSZ István
Színmű
A mező szeme 745
- KESZLER József 12, 642, 646^b
Esszé
Egy letűnt nemzedék. Halász Imre
műve 642, 646
K: OSZK Kt. Fond 253/1057.
- KIRÁLY György 1399^b, 1400,
1401 • 1349
Nekrológ
Riedl Frigyes* 1390
- KISS Ferenc 1310
- KISS József 14^b, 58, 191, 415 • 11, 40,
66, 99, 100, 102
Vers
Ajánlás* • 11
A sphynx* • 1472
Nagy fekete erdő...* • 40
- KISS Sándor 368
- KLEIN István 943
- KNAPP Miksa 1380^b • 1347
- KNER Imre 1119^b, 1130
Tanulmány
A magyar könyv jelenéről és
jövőjéről 1119
- KÓBOR Tamás 191^b
Cikk, tárca
A Kisfaludy-Társaság fejjétele* 3
Egy lapalapítás története* • 100

- KOCSIS Péter 297
- KODÁLY Zoltán 411, 453^b • 1348
Zenemű
 Adagio 453
- KOHLBACH Bertalan
Tankönyv
 Philosophiai propaedeutika a
 középiskolák számára 541
- KOHN Emil 562
- KOHNER Adolf • 112, 113^b, 411
- KOLBAY Sándor 835^b
- KOLLÁNYI Boldizsár 676^b
Esszé
 A Freud-féle pszichoanalízis becslése
 676
 K: OSZK Kt. Fond 253/1058.
Antológia (szerk.)
 A Holnap új versei 676 • 1467
- KOMÁROMI János 1056^b
Novella
 Hull a köd 1056
 K: OSZK Kt. Fond 253/1059.
- KOMJÁTHY Aladár 1408^b • 1352
- KOMJÁTHY Győző 992^b
- KOMJÁTHY Jenő 992^b
- KOMLÓS Aladár
Esszé
 Osvát* • 1472
- KONCZ E. Katalin • 101
- KORCSMÁROS Nándor 1230, 1381^b
- KORMOS Adolf 886^b
- KORMOS Adolfné, özv. 886
- KORTSÁK János 1147
- KORTSÁK Jenő 433^b, 610, 1007, 1147,
 1222, 1263, 1353 • 1008
Novella
 A csizma 1147
 A kövér lány 433
 A temetőben 610
 K: OSZK Kt. Fond 253/1063.
 Az első 1147
 Éjszaka a töltésen 1147
 The Tennisons* 433
 Tűz 1263
Novelláskötet
 A tűzrózsák és egyéb novellák 1147
- KÓS Károly 518^b
Tanulmány
 Régi Kalotaszeg* 518
- KOSÁRY Judit 1402
- KOSÁRYNÉ RÉZ Lola 1402^b,
 1448 • 1470
Novella
 A csizma 1448
Emlékezés
 Vázlat • 1465, 1466
Regény
 Álom 1402
 Filoména 1402
 Por és hamu 1402
- KOSSUTH Ferenc 643
- KOSSUTH Lajos 647^b
- id. KOSZTOLÁNYI Árpád 1451^b

ifj. KOSZTOLÁNYI Árpád 483

KOSZTOLÁNYI Dezső 93^b, 138, 191, 212,
213, 275, 314, 318, 358, 767, 981,
1094, 1119, 1210, 1265, 1317, 1451,
1456, 1458 • 65, 1350, 1463, 1464,
1469, 1470, 1473–1475

Vers

A jó hold 981

K: PIM V. 3196/9. (Gellért Oszkár-
hagyaték)

Bácskai rajz [A napraforgó, mint az
őrült...] 909

Boldog, szomorú dal* • 1007

Boszorkányos este 93

Délutáni meditáció [Délutáni
elmélkedés] 981

Fasti* 93

Fehér temetés 138

Gyűlölöm magamat 138, 213

Kis, kósza vágynak 981

Órák 138, 213

Reggeli [A repülő...] 909

Verseskötet

Mák 1141, 1142

Négy fal között 213

Esszé

A „Holló”. Válasz Elek Artúrnak 909

Csáth Géza betegségéről és haláláról*
890

Rilke 314, 318

Versfordítás

Poe, Edgar Allan: A holló 909

Rilke, Rainer Maria: A legszegényebb
314

K: OSZK Kt. Fond 253/1064.

Verhaeren, Émile: A szél 852

Fordításkötet

Guy de Maupassant összes versei 213

KOSZTOLÁNYI Dezsőné Harnos

Ilona • 1465

Színműfordítás

Strindberg, August: Pajtások 719

KOVÁCS Bernát • 35

KOVÁCS Jenő (ROBERT, Eugen) 31, 32^b,
33, 43, 44, 70, 1421 • 35, 36, 39,
40, 65, 66, 103, 108

Esszé

A kritika eldurvulása 37

K: OSZK Kt. Fond 253/1067.

A kritika joga 44

„Das literarische Echo...” 43

K: OSZK Kt. Fond 253/1068/a.

Ködképek. Líra egy kritikus
naplójából 32

K: OSZK Kt. Fond 253/1068.

Polémiák* • 68

Színházi esték 975

Kötet

Theaterabende 975

KOVÁCS Jenőné (Fini) 70

KOVÁCS Júlia • 105–107

Regény

Az árva Mariska napjai 432 • 106

KOVÁCS László 1273^b

Novella

A vörösbőrűek között 1273

Csókok 1273

Legenda 1273

Nagy ezüst 1273

KOZMA Andor 483

KOZMA Lajos 518^b

KÖPECZI BOÓZ-DEÁK Albert 1321

KÖRMENDI-FRIM Jenő 480^b, 821, 822

- KÖRNYEI Zoltán 1341^b
- KRATOCHVIL Károly 1181^b, 1224, 1267
- KREITH Béla, gr. 992^b
- KRÚDY Gyula 515^b, 587, 624, 635,
796, 1270, 1427, 1428, 1438, 1439,
1462 • 35, 36
- Novella*
A hírlapíró és a halál* 1462
Pesti farsang* 624
Utolsó szivar az Arabs Szürkénél*
1462
- Novelláskötet*
Szindbád ifjúsága 515
- Esszé*
Cholnoky Viktorról 587, 605 • 36
- Színmű*
Kárpáti kaland (Tátrai kaland) 635
Zoltánka 635
- KRÚDY Zsuzsa 1427, 1428, 1438, 1439,
1462
- KUN László 260
- KUNCZ Aladár 473, 579, 601, 602, 612^b,
688, 1006, 1455
- Novella*
Corniquet és a fia 852
Egy márványdarab 1234
K: OSZK Kt. Fond 545. (Laczkó
Géza-hagyaték, számozatlan)
- Regény*
Fekete kolostor 612, 1234
- Esszé, kritika*
Az utolsó magyar* [Gyulai Pálról] 612
Babits Mihály: Karácsonyi Madonna*
1374
Riedl Frigyes* 612
- KUNCZ Elek 473
- KUNFI Zsigmond 108^b, 123, 223, 239,
1146
- Esszé*
Marx 108, 123, 1146
- KUNZ Egon 71, 72
- KUPA Árpád 245^b
- KUPCSAY Felicián 348^b, 351, 812
- Novella*
A költő napja* 348
Az én kis húgom 348, 351
K: OSZK Kt. Fond 253/1071.
- Regény*
Zarathustra múmiája 348
- KUTASI Elemér 679
- KUTHY (TÉREY) Sándor 241^b, 276, 291,
369
- Vers*
Az égő híd 241
Nóra 241
Öröm 241
Semmi 241
– kézirataikat lásd OSZK Kt. Fond
253/806/a.
- Verseskötet*
A fehér hegedű 241
- KÜRTI Pál 1459^b
- LACZKÓ Géza 127, 161^b, 165, 177, 206,
231, 427, 602, 720, 727, 728, 754,
755, 929, 945, 946, 1006, 1143,
1151, 1234, 1319, 1425, 1468
- Vers*
Görög templom* 1319
Japán zseb-oltár 1319

- Sárga oltár-gyertya 727
K: PIM V. 957/2. (Reichard
Piroska-hagyaték)
Tavaszi elégia* 206
- Novella*
Laczkó Giza [!] régi szerelme
Trianonban* 1425
Sey Tamás levelei* • 1009
Szent Elek násza 1143
- Regény*
Német maszlag, török áfium 754,
800, 878
Noémi fia 1143
- Esszé, tanulmány, kritika, cikk*
A pénz* 193
A stílus és az iskola* 161
Baudelaire 161
K: OSZK Kt. Fond 253/1075.
Beöthy Zsolt 161, 177
For shame!* 566
Meztelenség-imádás 231
K, Ny: OSZK Kt. Fond 253/1077.
Osvát Ernő koszorújához szeretettel
és csodálattal fűzöm e levelecskét*
161
Rédey Tivadar versei* 1166
- LACZKÓ Gézáné Weil Alice 206, 754,
755, 1319
- LAJTA Béla 518^b
- LAMPÉRTH Géza 183^b, 204
Színmű
Hazugság 183, 204
- LÁNCZI Jenő 307^b
Cikk
„Prohászka Ottokár megtartotta
székfoglalóját...” 436
- LÁNCZY Leó • 411
- LANDAUER Béla 1270^b, 1276
Regény
A tanár 1270
Haditudósítás-gyűjtemény
Glória 1270
- LÁNDOR Tivadar 71^b
- LANTOS Adolf 1242 • 1352
- id. LÁNYI Ernő 626^b, 1265
- ifj. LÁNYI Ernő 1265
- LÁNYI Hedvig (Hedda) 1265
- LÁNYI Sarolta 840, 1265^b, 1266
Vers
Ahonnan jöttünk (Én még tudom az
utat) 1265
K: OSZK Kt. Fond 253/1080.
Alter ego 832
Az örök oltárnál 832
Hópehely 832
Napfényjáték tükörben 832
Szíved sebét figyelj 1265
- Verseskötet*
Ajándék 558, 621, 628, 637, 800, 851
A távozó 851
- LÁNYI Viktor Géza 274^b, 1265,
1381 • 1470
Kritika
Pásztor Árpád két darabja a
Nemzetiben 801
- LÁNYI Viktor Gézáné Fodor Erzsébet
1381
- LATINOVITS Endre 1240^b, 1346

- LÁZÁR Béla 67^b, 474
Tanulmány
 Rippl-Rónai József* 474
- LÁZÁR Jenő 1233
- LÁZÁR Miklós 1286, 1342, 1363^b
Tárcagyűjtemény
 Varieté 983
- LECHNER Kornél 434
- LECHNER Ödön 518^b, 1442
- LEHEL Ferenc 1109^b
- LEHEL István 1399^b, 1400, 1401, 1452
Kritika, emlékezés
 Rédeyné Hoffmann Mária: Riedl
 Frigyesről* 1400
 Megemlékezés Király Györgyről, a
 tanárról 1399–1401
- LEHR Albert 1228^b
- LENDVAI ISTVÁN 1003^b, 1034, 1055,
 1314
Vers
 Ehn-Áten imája a Naphoz 1003
 Történet a néma királyfiról 1055
Cikk
 Korrektúrák (két különböző írás)
 1055 • 1001
- LENGYEL András 1399–1401, 1452
- LENGYEL Ernő 285^b
Tanulmány
 A vidéki sajtó szociológiájához* 486
- LENGYEL Géza 198^b, 311, 338, 380, 395,
 432, 1353 • 1005
- Novelláskötet*
 Véletlenek 380
- Regény*
 Kis házak között 800
- Kritika*
 Magyarok külföldön 338
 Pór Bertalan freskója* 588
- Tanulmány*
 Magyar vámpolitika 1253
- Esszéfordítás*
 Baumgarten Ferenc:
 A renaissance-probléma 198, 199
- LENGYEL György • 103, 104
- LENGYEL László 285^b
- LENGYEL Menyhért 162^b, 166, 170, 181,
 187, 193, 194, 208, 221, 233, 267,
 295, 363, 364, 396, 419, 516, 1233,
 1456 • 111, 1000
- Színmű*
 A cárnő (társszerző: Bíró Lajos) 652
 A csodálatos mandarin • 1007
 A nagy fejedelem 162
 A szív (társszerző: Hatvany Lajos)
 169
 Falusi idill 267
 Hálás utókor 162
 Tájfün 162, 193, 233, 363, 396
 Vera 193, 221, 233
- Esszé, kritika, cikk*
 A nagy halott 396
 A Nemzeti Színház 162
 K: PIM V. 4593/12. (N. n. sz.
 1980/36., vétel Ignotus Sárától)
 A színházi üzlet 162, 170, 187
 A szomorúság tarlóján* 470
 Az író ír 170, 193, 194
 K: OSZK Kt. Fond 253/1086.
 Az utolsó lovag 233
 Danton halála. Büchner drámája a
 berni színházban 1233

- Debrecentől Párizsig 295
 Egyszerű gondolatok • 1001
 Grasso 162, 181, 187
 Hauptmann 267
 Inferno* 1233
- LEOPOLD Lajos 720
- LESSNER Richárdné Lukács Mária 435^b
- LESZNAI Anna 169, 385, 400^b, 401, 436,
 856, 1349
 Vers
 Darabos imádság 856
 Ezeregy éj után* 856
 Ezer lelkekről 856
 Hosszú őszi vers 856
 Istenes vigasz a vágyban / Várakozás
 856
 K: OSZK Kt. Fond 253/1088.
 Japán dalocska 856
 Játék 856
 Kritika
 Az árva Mariska naplója • 106
 Versekről – s még inkább szavakról és
 írójukról 738, 745
 Színműfordítás
 Claudel, Paul: A hetedik nap
 pihenője (társszerző: Kaffka
 Margit) 800
- LIGETI Ernő 948^b
- LISZT Ferenc 557^b
- LÓRÁNT Dezső 67
- LOVÁSZY Márton 742
- LOVIK Károly • 1476
- LŐRINCZY György 803^b
 Verseskötet
 Fekete rózsa 803
- LŐW rabbi 452
- LÖWENSTEIN Arnold 489
- LŐWY Mór 285^b
- LUKÁCS György 96^b, 144, 145, 173,
 280, 404, 435, 541, 793, 1130,
 1131, 1367 • 1011
 Esszé, tanulmány, kritika
 Arról a bizonyos homályosságról 457,
 466
 Der Weg ins Freie. Arthur Schnitzler
 regénye 173
 Forgács Rózsi-ról 1253
 Fülep Lajos Nietzsche-ről 435
 Hauptmanns Weg* 96
 Jegyzetek Szélpál Margitról 145
 Megjegyzések Balázs Béla új verseiről
 1130
 Novalis. Jegyzetek a romantikus
 életfilozófiáról 96, 144
 Rudolf Kassner 144, 146
 Sören Kierkegaard és Regine Olsen
 404
 Stefan George 173
 Szakkönyv (esztétika)
 A lélek és a formák 404, 457
 A modern dráma fejlődésének
 története 672
- LUKÁCS Hugó 329, 1324^b
- LUKÁCS József 145, 404^b
- LYKA Károly 315, 394^b

- MACHAY Lászlóné Boross Gitta 268
- MADÁCH Imre 518, 714^b, 1406 • 1349
Dramai költemény
 Az ember tragédiája 714, 1406
- MADARASSY-BECK Gyula, br. 586^b
Esszé
 1848–1849 586
- MADZSAR Imre 516, 540^b
- A Magyar Génusz szerkesztőségének
 küldött levelek 21, 30
- MAGYAR Mór 512, 513, 585,
 637 • 415, 418
- MAKAI Emil • 11
- MALONYAY Dezső 1369^b
Néprajzi monográfiatorozat
 A magyar nép művészete 1369
- MANOJLOVICS Tivadar 369^b
Kritika
 Kemény Simon: Lamentációk 369
- MÁRAI Sándor 1061^b, 1310, 1422
Vers
 Ének 1061
 K: OSZK Kt. Fond 253/1090.
 Pogány kézfogón 1061
 K: OSZK Kt. Fond 253/1090.
Verseskötet
 Emberi hang 1422
 Emlékkönyv 1061, 1310
- Regény
 A mészáros 1310
 Egy polgár vallomásai 1310
 Föld 1310
- Esszé*
 »Charles-Louis Philippe« 1422
 Philippe* 1422
- MARCONNAY Tibor • 1351
- MAR CZALI Henrik 519, 1471^b
 Emlékeim 1471
Szakkönyv (jogtörténet)
 Ungarisches Verfassungsrecht 675
- MARIAY Ödön 403^b
Novella
 Nyalka elete és halála* 403
Novelláskötet
 Kelet fia 403
Esszé
 Halott vezér élők élén* 403
- MÁRKUS Andor • 1005
- MÁRKUS Dezső 588, 695^b
- MÁRKUS Géza 588
- MÁRKUS Miksa 588, 1161^b, 1162
- MÁRKUS Samu 81, 108
- MARSCHALKÓ Teofil 928
- MÁRTON Gabi 996
- MARTON István 859^b
- MÁRTONFFY Máriusz 802^b
- MÁRTONFFY Márton 802^b
- MÁTÉ Olga • 1476
- MATTYASOVSKY Jenő 1346

- MEDREY Zoltán • 1486
- MELLER Simon • 1475
- MESTER Sándor 296^b
- MICHAILOVITS István 22^b • 35, 37–39
- MIKES Kelemen 240, 295, 878^b, 911
Törökországi levelek 878
- MIKES Lajos 71^b, 1397
Műfordítás
Novelláskötet
Strindberg, August: Házassági történetek 719
Színmű
Strindberg, August:
A halál küszöbén 719
Hattyúvér 719
- MIKLÓS Andor 1158^b
- MIKLÓS Elemér 1372^b, 1373
- MIKLÓS Jenő 983^b
Novelláskötet
A kék budoár 983
- MIKLÓS Jutka 146, 167, 175, 209, 422^b
Vers
Jégcsúcs hercegnő 422
K: OSZK Kt. Fond 253/821.
Uram, miért? 146
- MIKLÓS László 359, 444, 736^b • 106, 111, 411
- MIKOVICH Lajos 776, 1179
- MIKSZÁTH Kálmán 191, 259, 316, 319, 321, 323, 358^b, 1240
- MILOTAY István 800^b, 998, 1342
- MITROVICS Gyula 1362^b
- MOHÁCSI Jenő 80^b, 1125, 1136, 1137, 1158, 1189, 1286, 1372, 1373
Vers
Halotti dal 80
Mourir 80
K: OSZK Kt. Fond 253/822.
Cikk
Der Informator* 80, 189
- MOLNÁR Antal 801^b
Kritika, cikk
Levél Babits Mihályhoz 1407
Népopera – Jadlowker 786
- MOLNÁR Ferenc 13^b, 463, 956, 1286, 1349, 1450 • 11, 103, 108
Tíz igen rövid tanulság... • 1352
Tárcadiológusok (kötet)
Ketten beszélnek 278
Regény
A Pál utcai fiúk 132
Az éhes város 13
- MOLNÁR Géza • 11
- MOLNÁR Jenő
Cikk
[Válasz Halász Gyulának] 1076
- MOLY Tamás 281^b, 327, 364, 366, 379, 1343, 1359 • 1009
Novella
Egy mese, néhány levél és a keret 364, 379, 396
K: PIM V. 4593/13. (N. n. sz. 1980/36., vétel Ignótus Sárától)
Marcus Antonius és a Forum-jelenet 364, 379
K: OSZK Kt. Fond 253/1093.

- Novelláskötet*
Kalandok és kalandorok 1374
- Regény*
Vörösbegy 1343
- Színmű*
Az igaz élet 281, 282
- Kritika*
Képek, szobrok és még valami 327
Szecesszió (1909) 327
- MONOSTORI HAUBERT Kamilló 1126^b
- MÓRA Ferenc 567
- MORAVCSIK Ernő 377, 890
- MÓRICZ Miklós 444^b, 745, 888, 1038,
1158, 1189, 1373 • 415, 1005
- Tanulmány, kritika, cikk*
A háború egy vidéki városból
nézve* • 998
A nemzeti művelődés geografiája 852
Budapest amerikai kivándorlása 444
Öröklött vagyonok 444
K: OSZK Kt. Fond 253/1097.
- MÓRICZ Virág 1368 • 1353
- MÓRICZ Zsigmond 31, 158^b, 184, 196,
330, 352, 364, 375, 387, 444, 555,
577, 578, 583, 589, 613, 640, 641,
754, 766, 814, 847, 859, 901, 989,
1017, 1192, 1237, 1286, 1292, 1302,
1317, 1368, 1422, 1429–1431,
1450 • 108, 414, 418, 1003, 1349,
1350, 1353, 1354, 1466
- Vers*
A Leviathán 1430
K: PIM M. 40/a/3. (Gellért
Oszkár-hagyaték)
Ballada 1430
K: PIM M. 40/a/2. (Gellért
Oszkár-hagyaték)
- Jaj / Én 1429, 1430
K: PIM M. 40/a/1. (Gellért Oszkár-
hagyaték)
- Kain 1431
K: PIM M. 40/a/4. (Gellért Oszkár-
hagyaték)
- Verseskötet*
»Jaj« 1429–1431
- Verses mesék (kötet)*
Erdő-mező világa 158
- Novella*
Csipkés Komárominé 196
Hét krajcár 184, 196
Tragédia* 364
- Novelláskötet*
Hét krajcár 343, 344, 352
Karak szultán 1192
Magyarok 800
Szegény emberek 1237
Tavaszi szél 800
- Regény*
A fáklya 1209, 1237, 1253 • 1009
Ny: OSZK Kt. Fond 253/1098.
Sárarany 352
- Színmű*
Aranyos öregek 555
Pacsirtaszó 1272
Sári bíró 409
- Esszé*
Osvát Ernő, a Nyugat szerkesztője*
184
- Néprajzi tanulmány*
Szatmár vármegye népe* 158
- MÓRICZ Zsigmondné Holics
Janka • 1466
- MÓRICZ Zsigmondné Simonyi
Mária • 1466
- MUNKÁCSY Mihály 474
- MÜLLER Frigyes 1373

- NADÁNYI Zoltán 978^b
Új versei (kötet) 978
- NÁDAS Sándor 715^b
Cikk
Karinthy Frigyes eltűnt* 715
Novelláskötet
Öreg szalámitolvaj és egyéb történetek 1361
- NAGY Dániel 1238^b, 1255 • 1008
Novella
Sárika 1238
Regény
Börtönök bús lakója 1238, 1353
K: OSZK Kt. Fond 253/1103.
Színmű
Pistike 1238
- NAGY Endre • 35, 36, 1475
Drámai költemény
Erdély fia • 1003, 1004
Esszé
Levél Cholnoky Viktornak • 36
- NAGY Ferenc 291
- NAGY Gyula 943
- NAGY Lajos 113^b, 116, 124, 125, 159, 234, 284, 308, 357, 700–702, 775, 880, 891, 943, 1321
Novella, tárca
Az isteni nő 775
Egy berlini leány 159, 308
Egy délután a Grün-irodában* 159
Elza* 159
Este van 124, 125
Grammofon 700, 701
Hónapos szobában* 234
Mariska és János* 159
Memento mori!* 284
Mosolyogni* 700
- Nagycsütörtök* 159
Özvegyasszonyok* 113
Séta régen* 159
Sörözők* 159
Novelláskötet
Az asszony, a szeretője, meg a férje 558
Fiatal emberek 1374
Esszé, kritika
Eltévedt hangok* 159
»Heltai Jenő: Bernát« 891
Herczeg Ferenc: Napváros 700
K: OSZK Kt. Fond 253/1110.
»Mozgófénykép-cenzúra« 700, 701
- NAGY Lajos (GYÚRÓI NAGY Lajos) 1270^b
Verseskötet
Bábel vizeinél 1270
- NAGY László 905
Színmű
András király meghal 905
- NAGY Márta
Novella
Szőkik a grófkisasszony 1419
- NAGY Mihály 178, 182^b
- NAGY Péter 279^b
- NAGY Zoltán költő 159, 350^b, 357, 361, 369, 391, 393, 527–530, 531, 549, 558, 559, 596, 621, 658, 692, 804, 805, 806, 807, 836, 979, 1009, 1077, 1091, 1139, 1140, 1218, 1242, 1251, 1269, 1288, 1294, 1339, 1382 • 414, 1011
Vers
A bivaly 1218
A Csudaszép Város 692, 806
A kéz 1140, 1141

- A síró kútnál 350
K: PIM V. 959/3. (N. n. sz. 1962/89.,
vétel magánszemélytől)
A Szépséghez* 1009
Hangos elégia 800, 806
In memoriam* 1009
Ismeretlen hölgy halálának hírére...
1218
Jártál-e már... 1218
Jelenések (versciklus) 1294
Két őszi dal (Andante, Largo,
sostenuto) 558, 806
Lucidum intervallum 806
Vigilia 745
Záróének 806
- Verseskötet*
Csend! Aranymadár! 558, 621, 628,
637, 658, 692, 798, 806, 807, 836,
838, 1062, 1242
- Novella*
A nevető ember legendája 1077,
1091, 1140
K: OSZK Kt. Fond 253/1112.
Mesélek a hercegről 658, 692
- Esszé, kritika*
Baráti kalauz. Tóth Árpád két
verseskönyvéhez 1212, 1242,
1269
Füst Milán: Változtatnod nem lehet
976, 979, 1009
Nagy Lajos: Az asszony, a szeretője,
meg a férje 558
- NAGY Zoltán orvos 1242
- NÉGYESY László
Jelentés a Voinits-jutalomról* 409
- NÉMEDINÉ KISS Adrienn • 1352
- NEMÉNYI Erzsébet 111
- NEMÉNYI Imre 1162
- NÉMETH Gyula 768
- NÉMETH Juliska 1372
- NÉMETH Kálmán • 1487
- NÉMETH László • 1351, 1353
- A Népopera igazgatósága 695
- A Nyugat folyóirat meg nem nevezett
szerkesztőinek, illetve szerkesztőségé-
nek, kiadóhivatalának, kiadóhivatali
és nyomdai munkatársainak (Barna
Sándor, Fadgyas Valéria, Faragó
Lajos, Gonda Henrik, Havas Irén,
Magyar Mór, Miklós László, Platz
Béla, Ranschburg Viktor, Salamon
József) levelei 81, 131, 140, 148,
149, 172, 175, 187, 225, 258, 271,
279, 280, 295, 343, 344, 349, 353,
356, 362, 373, 381–383, 386, 392,
398, 407, 412, 414, 415, 416, 418,
423, 425, 428, 430, 434, 443, 445,
446, 449, 460, 461, 469, 475, 476,
489, 492, 493–496, 499, 501, 504,
506–509, 512, 513, 514, 516,
517–519, 522, 524, 536, 540–542,
544–546, 547, 551, 552, 568, 606,
614, 616, 617, 622, 633, 647, 648,
656, 661, 665, 671, 674, 676, 683,
695, 698, 703, 704, 714, 724, 725,
736, 740, 746, 752, 757, 759, 763,
778, 781, 784, 785, 789, 791, 807,
809, 818, 824, 825, 826, 827, 857,
860, 863, 867, 868, 882, 885, 894,
896, 897, 899, 906, 907, 910, 912,
914, 918, 920, 922, 926, 931, 937,
938, 953, 954, 966, 982, 985–989,
991, 995, 1004, 1017, 1018, 1020,
1021, 1035, 1037, 1045, 1048, 1050,
1051, 1056, 1065, 1068, 1071, 1072,
1076, 1084, 1086, 1096, 1098, 1099,

- 1101, 1104, 1106, 1107, 1109, 1110, 1116, 1123, 1124, 1126, 1129, 1130, 1143, 1149–1152, 1154, 1155, 1167, 1175, 1176–1179, 1184, 1185, 1190, 1191, 1192–1196, 1207, 1226–1228, 1229, 1234, 1235, 1240, 1243–1246, 1248, 1252, 1254, 1257–1259, 1278, 1279, 1281, 1282, 1293, 1295, 1302, 1309, 1317, 1318, 1327, 1328, 1335, 1336–1338, 1346, 1347, 1348, 1351, 1352, 1354–1356, 1360, 1362, 1364–1367, 1398, 1403, 1404, 1413, 1417, 1421, 1429–1431, 1438, 1462, 1468
- ÓDRY Árpád 1302^b, 1314, 1347, 1348, 1354, 1355
- OLÁH Gábor 134^b, 136, 163, 180, 185, 197, 215, 229, 245, 269, 369, 408, 447, 459, 472, 483, 552, 559, 766, 767
- Vers
- A nagy vezetők 163
A szerencse hajója* 447
Az asszonybálvány 163
Az élet dalolója 136
K: OSZK Kt. Fond 253/1121.
Boglár a szív felett 136
K: OSZK Kt. Fond 253/1121.
Gálya a tengeren 136
K: OSZK Kt. Fond 253/1121.
Látogatás* 447
Megölt ország 136
K: OSZK Kt. Fond 253/1121.
Salome tánca 136
K: OSZK Kt. Fond 253/1121.
Sír a föld alattunk 269
K: OSZK Kt. Fond 253/832.
Solnesz mester inassa 136
- Tavaszi szelek 269
K: OSZK Kt. Fond 253/832.
- Verseskötet
- Az Élet lobogója alatt 185, 236
- Elbeszélő költemény
- Korunk hőse 405
- Színmű
- A halottak visszajárna 369
A meztelen asszony / Meztelen asszony 215, 369
Az embernek fia 447
- Esszé, cikk
- »Ady Endre« 180, 185, 197, 215, 229
Ady Endre új könyve 408, 447
Felelet egy cikkre 245
K: OSZK Kt. Fond 253/832.
- Esszékötet
- Írói arcképek 180
Keletiek Nyugaton 134, 180, 215
Petőfi képzelete 459
- Színműfordítás
- Ibsen, Henrik: Rosmersholm 459, 472, 483
- OSVÁT Ágnes 382, 426, 751, 1345, 1418, 1446, 1447, 1448, 1464 • 1353, 1461–1463, 1465, 1466, 1468, 1474–1476
- OSVÁT Ernő (az általa küldött levelek)
- 1–3, 5–10, 12, 14, 15, 17, 20, 22, 24, 25, 31, 36, 40, 42, 46, 69, 73, 76, 77, 81, 84, 87, 104, 149, 203, 210, 305, 328, 346, 374, 376, 387, 427, 500, 531, 537, 553, 640, 694, 695, 697, 699, 805, 881, 979, 1026, 1029, 1135, 1139, 1229–1231, 1266, 1269, 1370, 1381, 1382, 1384, 1386, 1388, 1390, 1391, 1394–1396, 1399–1402, 1405, 1406, 1409, 1412, 1415, 1418–1420, 1424–1427, 1432, 1433, 1436, 1437, 1439–1445,

- 1447, 1449, 1451–1455, 1457–1461, 1465–1467, 1470–1473
- Regénytöredék*
 Orosz Iván • 35, 1470
- Aforizmagyűjtemény*
 Az elégedetlenség
 könyvéből • 1470
- Esszé, kritika, cikk*
 A szegények drámája. Hannele
 hattyúdala* 1456
- A Téli Tárlat egy
 művészéről • 1479
 K: PIM V. 4138/36/3. (Gyulai
 Márta-hagyaték)
- Az írástudók árulása. Levél Babits
 Mihályhoz 1466
 K: PIM V. 3196/91. (Gellért
 Oszkár-hagyaték), illetve OSZK
 Kt. Fond III/2134. (Babits
 Mihály-hagyaték)
 Ny: PIM V. 4138/38. (Gyulai
 Márta-hagyaték)
- Az Ollenburg-dynastia* 58
- Bárony István: A szerelem könyve* 4
- Bemutató a Madách Színházban* 771
- Bródy Sándor: Az ezüst kecske*
 1470 • 12
- Camille Maclair: L'Ennemie des
 rêves 8
 K: OSZK Kt. Fond 253/688.
- Endrődi Sándor Összegyűjtött
 munkái* 4
- Erdős Renée* 264
- Gárdonyi Géza: Az én falum*
 1 • 13
- Gellért Oszkár-ról. Szerzői estje
 alkalmából 342, 1436, 1437
 K: PIM V. 3195/468. (Gellért
 Oszkár-hagyaték)
- Hevesi Lajos új könyve. Wiener
 Totentanz 5
- Holnap reggel. A Madách Színház
 első előadása • 1479
 K: PIM V. 4138/36/24. (Gyulai
 Márta-hagyaték)
- Idegenek között. Herczeg új
 regénye 8
 »Irodalmi törekvések« 46
 Irodalom-politika* 611 • 417
 Különvélemény. Levél Gyulai Pálhoz
 3, 4
 Magyarok Rómában. Riedl Frigyes új
 könyve 5
 Március 15. 8
 Maupassant hagyatéka 6
 Molnár Ferenc: Az éhes város 13
 Motívumok 46, 47
 K: OSZK Kt. Fond 253/687.
- „Nemzeti Színház. A színpadon, mely
 egy évig nélkülözötte...” • 1479
 K: PIM V. 4138/36/13–14., 25.
 (Gyulai Márta-hagyaték)
- Noces corinthiennes* 60
- Nyilatkozata* • 1011
- Olvasmányok. Felelet egy
 kérdésre • 12, 13
- Papp Dániel: A rátótiak • 12
- Rákosi Viktor: Korhadtt fakesztek* 4
 »Romain Rolland« • 1479
 K: PIM V. 4138/36/5. (Gyulai
 Márta-hagyaték)
- »Szilágyi Géza: Holt
 vizeken« • 1479
 K: PIM V. 4138/36/4., 7., 8., 11.
 (Gyulai Márta-hagyaték)
- Tolstoj 6, 8
- Wenn wir Toten erwachen. Ibsen
 drámai epilógja 5
- Nekrológ*
 Herczeg János* 21
- OSVÁT Ernőné Steiner Cornélia 42^b,
 426, 751, 881, 1005, 1010, 1011,
 1066, 1073, 1090, 1343, 1359, 1376,

- 1377, 1437, 1446, **1447**, 1448,
1454 • 40, 67, 106, 1349, 1462,
1464–1466, 1467, 1471, 1476
- OSVÁT Kálmán 3, 4, 41, 1450 • 7, 8^b,
9–11, 1477
Visszaemlékezés
Levelek a Fiamhoz • 8
- OSVÁT Kálmánné Bak Zsuzsa • 1349
- OSVÁTH Eszter
Versek (kötet) 875
- OSVÁTH Ferenc **690**, **691**, **808**, **834**
Vers
A Melódiák könyvéből 808
Apassionata (Bús lelkem
szonátáiból) 808
Az alkonyi mesékből 808
Bús dal 691
„Vesztett csaták haldokló hőse...”
(Bús lelkem szonátáiból) 691
– kézírataikat lásd OSZK Kt. Fond
253/833.
- OUTISZ 332
- ÖTVÖS Adorján 1412^b
- ÖTVÖS Böske 1376
- PAJZS Elemér **698^b**, 891
Novella
A púpos Veronika 698
K: OSZK Kt. Fond 253/1122.
Novelláskötet
Flórián viaskodása a nővel 840
- PAKOTS József **1261^b**
Vers
Köd 1261
K: OSZK Kt. Fond 253/835.
Tárca
A város 1261
Színmű
Egy karrier története 974
- PÁL Alfréd
Szakkönyv
Bosznia-Hercegovina politikai
szervezete 857
- PÁL László 1399
- PALÁGYI Lajos 643^b
Cikk
Vajda János és – Schöpflin Aladár*
643
- PALÁGYI Menyhért 71^b, 1424
»A metafizika és a
természettudomány
Újszövetsége« 71
- PALÁSTHY Marcell **1121^b**
- PALAY Matild 1302^b
- PÁLYI Ede 78
- PAP Károly • 1477
- PAP Mariska **429^b**
Novelláskötet
A rög 429
- PAPP Árpád 1366
- PAPP Dániel
Regény
A rátótiak • 12

- PAPP Ivánné 469 • 1482
- PÁRTOS Zoltán
Verseskötet
 Aratás 1123
- PÁSZTOR Árpád 132^b, 237
Vers
 Hol?/Hol van? 237
 Történet 237
 Van egy ország... 237
 – kézirataikat lásd OSZK Kt. Fond
 253/838.
- Regény*
 A Muzi 132
- Színmű*
 A lányom 801
 Savitri, vagy a hitvesi hűség diadala
 801
- Színműfordítás*
 Tolsztoj, Lev Nyikolajevics: Az élő
 holttest 541
- PÁSZTOR Henrik 132
- PATAKI József 685^b
- PATAKY Ferencné Tersánszky Ilona
 1083, 1148, 1423
- PATTHY Károly • 1349
- PAULOVICS István 423^b
Szakkönyv
 Reviczky Gyula 423, 493
- PEKÁR Gyula 1125^b
- PELLE János
Verseskötet
 Népek Golgotája 1122
- PERLS Mayer • 7
- PETERDI István 345^b, 346, 397, 531,
 630, 631, 652, 695, 804–806, 851
Vers
 Akkor művész vagy 397
 Vasúton 397
- Kritika*
 A rablólovag. Biró Lajos darabja a
 Magyar Színházban 630, 631
 Három új egyfelvonásos az Új
 Színpadon 685
 K: OSZK Kt. Fond 253/1128.
 Heltai Jenő: Az utolsó bohém 630,
 631
 K: OSZK Kt. Fond 253/1129.
 Heltai Jenő: Scherzo 630
 K: OSZK Kt. Fond 253/1130.
- PÉTERFY Jenő 168, 382, 423, 579^b, 1390
Tanulmány
 B. Kemény Zsigmond mint regényíró*
 579
- PETŐFI Sándor 4, 92, 176, 214, 246, 270,
 369, 459, 493, 502, 518, 624^b, 674,
 718, 1400 • 1349
- Vers*
 Voltak fejedelmek... * 245
- PETŐFI Sándorné Szendrey Júlia 624^b,
 635
- PETŐFI Zoltán 624^b, 635
- PETRICHEVICH HORVÁTH Lázár 214^b
- PETROVICS Elek • 1488
- PETZ Margit 786
- PIKLER Gyula 436^b
Tanulmány
 Érzéklés és felfogás 800

- PIKLER J. Gyula 1292^b
Kritika
 Imperializmus és tartós béke 1292
- PILISI Lajos 1046^b, 1301
Kispróza
 Kocka 1046
Regény
 Dekroá Viktor csodálatos élete 1046
Haditudósítás-gyűjtemény
 A kárpáti harcokból 1046
- PINTÉR Jenő 945^b
Kézírónyvsorozat
 A magyar irodalom története 945
- PIPERKOVICS Bátor 886^b
- PITROFF Pál (P. PÁL Ödön) 929^b
Vers
 A csókom 946
Színmű
 A talaj 929, 946
- PLATZ Béla 648^b, 824, 852
- PÓK Ödön
Nekrológ
 Marton István 859
- POMOGÁTS Béla 602, 929
- POPPER Dávid 883^b
- PÓR Bertalan 615^b
 A Népopera pannója 588, 615
- POSGAY Géza 36, 40 • 38, 39, 414
- PRILISAUER Adolf 754^b
- PROHÁSZKA Ottokár
Cikkgyűjtemény
 A háború lelke • 1001
- PÜNKÖSTI Andor 1408 • 1349
- RAAB Andor
Tanulmány
 A cionizmus a világháborúban 1349
- RÁDICS Károly • 1483
- RADNÓTI József
Tárcagyűjtemény
 Pesti pénzoligarchák • 110
- RADÓ Antal 383^b
- RADÓ Sámuel 154^b • 109
Esszékötet
 Népies politika 800
 Politikai jelszavak és frázisok 800
- RAJNAY Gábor 786^b
- RÁKÓCZI Ferenc, II. 878, 973, 990, 998
- RÁKOSI Jenő 191, 205, 245^b, 275,
 456 • 10
Cikk
 A Holnap* 245
- RÁKOSI Viktor 4^b
Novelláskötet
 Korhadtkeresztek 4
- RAKOVSKY Béla 651^b
- RANSCHBURG Viktor 736^b, 809, 839,
 848, 849

RÁSKAI Ferenc 41^b

Vers

Bucusu 41

K: OSZK Kt. Fond 253/1135.

RÁTH András 62

RÁTH János 62

RÉDEY Tivadar 382^b, 1166 • 1352,
1353

Vers

Július 1166

Óda egy arany medaillonhoz 1166

Szicilián a kezdről 1166

Bábjáték

Violone király és Clarinette

királykisasszony, vagy a szerelem

örvénye (társszerző: Bevilaqua

Béla) 662

Tanulmány

Péterfy Jenő* 382, 423, 1166

RÉDEY Tivadarné Hoffmann Mária 382,
1473^b • 1475, 1477

Tanulmány

Riedl Frigyesről* 1400

REICHARD Piroška 2, 191, 214, 378^b,
1119, 1390, 1473 • 1354, 1461,
1466–1469, 1471–1483

Esszé, tanulmány

Osvát Ernő otthona* 480

Riedl tanár úr* 1390

Telamon históriája* 378

Verseskötet

Az életen kívül 875

REINITZ Béla 431^b, 1381 • 111

Kotta

Ady-dalok énekhangra

zongorakísérettel 431

REMSEY Zoltán 683^b

Vers

A maszk élete 683

Tavasszal 683

– kézirataikat lásd OSZK Kt. Fond
253/845.

RÉTI István 1324^b

Esszé

Hollósy Simon 1324

RÉTI Ödön 567^b, 608, 614, 622, 648,
656, 665, 687, 879, 912, 913, 1124,
1128, 1134, 1135, 1159, 1191,
1202, 1204, 1241, 1247, 1255,
1282, 1293, 1302, 1303, 1338, 1344,
1353, 1404 • 1009

Novella

A dinnyeföldön 1241

A sátán vigyorgó 1159

Erkölcstelen kis történet 1303,

1344 • 1009

Klári / Balogh Veron 1241

Sötét vizeken 913

Tessék megnézni 1124, 1134

K: OSZK Kt. Fond 253/1139.

Próza

A Makarov-ház regénye 1202, 1204

Regény

Zorka (könyv alakban is) 478, 567,

608, 614, 622, 648, 656, 665, 687

Színmű

Vióra 1247, 1253

K: OSZK Kt. Fond 253/1140.

RÉTI Ödönné Bobár Irén 913^b, 1344

RÉVÉSZ Andor 623^b

RÉVÉSZ Béla 52^b, 64, 74, 171, 180, 215,
299, 312, 329, 333, 334, 354, 383,
634–636, 839, 841, 848–850,
1118, 1157, 1168–1174, 1180,

- 1230, 1231, 1373, 1405 • 68, 103, 108, 416, 1009, 1349
- Novella*
A rab hazamegy 52
Az íziglenek 1405
Vihar. Miniature 1118
- Novelláskötet*
A nagy börtön 1157
Beethoven. Miniature 1157, 1168, 1180, 1184, 1185, 1190
Emberek harca 1157
Forgatagban 1157
Találkozás Hamupipókéval 354, 1157
Új novellák 1157
Velük, értük 1157
- Próza-kötet*
A magunk útján 1157
- Regényrészlet*
Az üvegház lakói 64
- Regény*
Vonagló falvak 848, 1157
- Művészetrajz*
Ady Endre életéről, verseiről, jelleméről 205
Ady Endre tragédiája. A háború, a házasság, a forradalom évei 171, 205
Tolstoj Leo élete 1157
- RÉVÉSZ Mihály 1325^b**
Esszé
Marx-irodalom 1325
- REVICZKY Gyula 423, 493**
- REZEK Román 535^b, 669, 823**
Novella
Galamb Péter* 823
Piros pruszlíkos leány s kék lajbis legény 535, 669
K: OSZK Kt. Fond 253/1141.
Szabadulás 669
- RIEDL Frigyes 214, 378, 612, 851, 1390^b, 1400**
Tanulmány
Gyulai Pál* 493
Tanulmánykötet
Magyarok Rómában 5
- RIEDL franciaországi internált 1234**
- RIMÓCZINÉ HAMAR Márta 461**
- RIPPL-RÓNAI József 455^b, 1368**
Ady adalékok 1368
Emlékezései (könyv alakban is) 455, 474
Ötven rajza 455
- RITÓÓK Emma 89, 280^b**
Novella
Elektra 280
- Regény*
A nagy véletlen 211, 230
A szellem kalandorai 280
- ROBOZ István 1254**
- ROLLA Margit 28**
- ROMÁN György • 1463**
- ROMÁN Vilmos • 1473, 1474**
- ROMÁN Vilmosné Elek Janka • 1463**
- ROMHÁNYI TÖRÖK Gábor • 67**
- RÓNA Dezső 588**
- RÓNA Judit 496, 547, 603, 604, 680–682, 862, 1017, 1065**
- RÓNAI Zoltán ügyvéd, politikus 682^b**

- RÓNAI Zoltán író 623
- ROSENBERG Hermann 827
- ROTH (OSVÁT) Edit lásd Bálint Aladárné
- ROTH Flóra • 7, 1462
- ROTH Jakab • 7
- ROTH Kámán lásd Osvát Kálmán
- ROTH Móric 297 • 7^b, 8–10, 1471
- ROTH Móricné Perls Fanny 297,
727 • 7^b, 8–10, 1471
- ROTH Móricné Perls Regina • 7, 8
- ROTH Pál • 8^b
- ROTH Sámuel • 8^b
- ROZVÁNYI Vilmos 615, 737^b, 768, 769,
837, 1015, 1036, 1052, 1081,
1264
- Vers*
Dalok Rodrigo útjairól 837
Holttest a szántáson 837
Koldus az országúton 837
Koldus ének 837
Rég elhagyott lélek 1036
K: OSZK Kt. Fond 253/1145.
Test-bevallás versei (versciklus)
1264
K: OSZK Kt. Fond 253/1145.
- Esszé, tanulmány, kritika*
Ady: A menekülő Élet 737
K: OSZK Kt. Fond 253/1146.
»Gellért Oszkár-tanulmány« 737,
768, 769
Hadtudósítások 1081
K: OSZK Kt. Fond 253/852.
- Recitativ 1015, 1052
Új költők 1316
- RÓZSA Miklós 191
- RÓZSAFFY Dezső 873^b
- RUDAS Zoltán
Präludium (Gács Demeterrel közös
verseskötet) 685
- RUDNYÁNSZKY Endre 813^b
- RUSS Viktor 1190
- SALAMON József 554^b, 807, 809, 825
- SÁNDOR Imre 760^b, 1039, 1069, 1074,
1075, 1239, 1308, 1441 • 1009
- Vers*
Engesztelődés 760
K: OSZK Kt. Fond 253/1147.
- Novella*
A Práger szerelmes! 1239
Az intéző 1039
- Cikk*
A házasság „válsága” 1441
- Nekrológ*
Bacsó Béla 1239
- SÁRA Péter 65
- SÁRÁNDY István 184^b
- SÁRKÓZI György 1167^b, 1223,
1395 • 1352, 1353
- Vers*
Mint galamb a tiszta búzát 1223
Tizennyolc évesek zsoldtára 1223
- Verseskötet*
Angyalok harca 1167

- Kritika*
Szabó Lőrinc: Kalibán! 1422
- SAS Ede 1232^b
Verseskötet
A fehér város 1232
- SAS Péter 518
- SÁSDI Sándor 1444^b
Novella
Nyolc hold föld 1444
- SCHNEIDER Irén 389
- SCHOEN Arnold 562^b
Verseskötet
Asszonyi bíbáj (Palóc Regő álnéven)
562
- SCHÖFFER József 148, 149
- SCHÖNTAG Samu 350, 1242
- SCHÖPFLIN Aladár 102, 106^b, 109,
114, 122, 129, 137, 191, 216, 217,
218, 238, 249, 270, 298, 306,
309, 329, 409, 516, 577, 578, 643,
674, 754, 869, 895, 973, 996, 998,
1010, 1152, 1166, 1180, 1185,
1302, 1348, 1369, 1420, 1450, 1461,
1465 • 413, 414, 1000, 1350
Esszé, tanulmány, kritika, cikk
Ad vocem: Vajda János 643
A fiatal Gyulai* 249
Aforizmak a Szekfű-ügy körül 973
A háború lelke* • 1001
A magyar nóta 137, 146, 158
Ámbár A bor hatása alatt készült 409
K: OSZK Kt. Fond 253/1152.
Angyal Dávid Gyulai Pálról 643
K: PIM V. 956/14. (Reichard
Piroska-hagyaték)
- A Szekfű-ügy 973
A tűzrózsák. Kortsák Jenő
novelláskönyve* 1147
A város 106, 109, 111, 114
Az élet arca. Barta Lajos novellái
1253
Biró Lajos huszonegy novellája 129
Előszó egy talán megírandó
Petőfi-tanulmányhoz 270
Földi Mihály novellái. Péterke,
Szeppi, meg a többiek* 851
Gyulai Pál posthumus könyve 852
Irodalom* • 999
Kafka Margit 786
Katona öcsémnek* • 997
Levél Osvát Ernőnek 298, 306
Móricz Zsigmond 577, 578
Nick Carter. Beszélgetés egy szép
asszonnyal 217, 238
Osvát Ernő* • 1011
Petőfi revíziója* 718
Porcellánmuzsika. Szini Gyula
regénye 1292
Protestantizmus és
gondolatszabadság* 158
Vajda János* 643
- SEMAYER Vilibald 1369^b
- Sík Sándor 1320^b
Tanulmány
Verselésünk legújabb fejlődése 1320
- SIMONKA György 291
- SIMONYI Zsigmond 492^b
- SINKÓ Ervin 1182^b
Vers
1916 1182
A Kérdés, a Tenger, a Kacaj 1182
Éj 1182
Fagyba vert szívem 1182

- Hősök 1182
 Megkélett csontok útján 1182
 Szélvihar 1182
 – kézirataikat lásd OSZK Kt. Fond 253/861.
- Regény*
 Emberlelkek 1182
- SOMLAY Artúr • 1479
- SOMLÓ Lili 901^b, 1324
 Halász Imre arcképe 1043
 Szini Gyula arcképe 901
- SOMLYÓ György 1060
- SOMLYÓ Zoltán 434^b, 796
Vers
 A dajka* 909
 Cselédszobában* 434
 Rossz szomszédság* 909
 Vágyaim 244
 K: OSZK Kt. Fond 253/1156.
- Verseskötet*
 Dél van 391, 393
- SOMOSSI István 549
- STEINER Dezső 69 • 40
- STEINER Sámuel 69
- STORCH Ernő 178^b
- STRÓBL Alajos
Szobor
 Arany János 1125, 1193, 1194
- SULKOWSKI Ida Róza hercegnő 872^b
- SZABADOS ügyvéd • 1477
- SZABÓ hivatalsegéd 1374^b, 1410, 1419
- SZABÓ Árpád 719
- SZABÓ Dezső 473^b, 516, 566, 579,
 598–601, 679, 688, 705, 719,
 747, 758, 761, 794, 871, 932, 933,
 1160, 1366, 1367 • 416
- Próza*
 Napló és elbeszélések 1160
- Regény*
 Az elsodort falu 1366
 Nincs menekvés 1160
- Jelenet*
 Erdélyi földről. Szimbolikus
 képzelenség 598
- Esszé, tanulmány, kritika, cikk*
 A futurizmus: az élet és művészet új
 lehetőségei 747
 Albert Soergel: Dichtung und
 Dichter der Zeit 679
 K: PIM V. 956/16. (Reichard
 Piroksa-hagyaték)
- A magyar protestantizmus
 problémája* 896
- A magyar tanárság pszichéje. Felelet
 Alexander Bernátnak* 566
 A magyar tanárság pszichéjéhez* 566
 Az egész emberért* 1366
 Az irodalom mint társadalmi funkció
 679
- Berzsenyi Dániel 579, 598
 K: OSZK Kt. Fond 253/1161.
- F. T. Marinetti: Le monoplan du
 pape. Roman politique en vers
 libres 758
- Henri Maassen: La poésie paroxyste
 679
- [Irodalom és társadalom] 679, 709
 Jegyzetek J. J. Rousseau-hoz 705, 719
 K: OSZK Kt. Fond 253/1166.
 J. J. Rousseau érzelmi morálja* 705

- Luciano Folgore, futurista: Il canto dei Motori 758
 O gyermek, i tuoi martiri 758
 K: OSZK Kt. Fond 253/1168.
 Shakespeare – és hol született Tinódi? 758
 Spanyol dolgok 579
 Strindberg 719
 K: OSZK Kt. Fond 253/1171.
 Szentmártoni Darvay [helyesen: Darnay] Kálmán: Gisimár, regény az őskorból 932
 Válasz* 473
 »Whitman-tanulmány« 747, 758
- SZABÓ Ervin 679^b
Tanulmány
 Imperializmus és tartós béke* 1292
- SZABÓ Erzsébet 719
- SZABÓ Irén 719
- SZABÓ Lőrinc 1385^b, 1393, 1406, 1415, 1416 • 1347, 1348, 1351, 1352
Verseskötet
 Kalibán! 1422
Kritika
 Öt új verseskönyvről 1422
Interjú
 Jászai Mari, az első magyar Éva, Az ember tragédiájáról 1406
- SZABOLCSI Miklós 1434
- SZABOLCSKA Mihály 369^b
- SZALÁRDY János 518^b
- SZALAY József 1473^b • 1467, 1475
- SZÁLLÁSI Árpád 1426
- SZÁSZ Károly
Színműfordítás
 Shakespeare, William: A vihar 1141
- SZÁSZ Menyhért 742^b
Novella
 Úton 742
- SZÁSZ Ödön 1183^b
- SZÁSZ Zoltán 79, 117, 133^b, 153, 502, 674, 718
Esszé, tanulmány, cikk
 A menyország hasadéka 153
 Arisztokraták* 672
 „Fenyő Miksa a Nyugat március 15-i számában...” 672, 674
 „Igen tisztelt Szerkesztő úr, a Nyugat...” 674, 718
 „Igen tisztelt Szerkesztő úr! Távol áll...” 674
 Petőfi revíziója 502, 674, 718
 Ny: PIM V. 958/2. (Reichard Piroksa-hagyaték)
 Richépin* 111
 Sully-Prudhomme 111
 Wilde Oszkár 133
- SZÁVAY Zoltán 1270^b, 1277
Verseskötet
 Játék egy pár régi rímmel 1270
- SZEBENYEI József 996^b
Verseskötet
 Dalok egy poéta lányhoz 996
Színmű
 Diplomata 996
- SZÉCHENYI István, gr. 828, 829, 831, 1193 • 112, 113
- SZÉCHENYI Johanna grófnő 1193, 1194^b

- SZÉKELY Aladár 1086^b • 1476
- SZEKERES Jenő 892^b
- SZEKFÜ Gyula 973^b
Szakkönyv
 A száműzött Rákóczi 973, 998, 1106
- SZÉL Kálmán 1193, 1194
- SZÉL Kálmánné Arany Julianna 1193,
 1194^b
- SZÉL Piroska 1193, 1194^b
- SZENDE Pál 516, 542^b
Tanulmány
 »A legújabb kor társadalmi és gazdasági mozgalmi és a magyar iskola« 542
 »A legújabb kor története és a magyar iskola« 542
- SZENDREI Mihály
Szakkönyv
 Az angol világgazdasági hegemonia 1253
- SZENDRŐ Sándor 273^b, 331, 377, 383,
 513
- SZENES Béla 565^b, 732, 765, 788, 1422
Vers
 Mese 565
 K: OSZK Kt. Fond 253/1177.
Tanulmány
 Egy Kossuth-verstől a Léda-dalokig / Az ifjú Ady Endre 565, 732, 765, 788
 K: OSZK Kt. Fond 253/1178.
- SZENTIVÁNYI Gyula • 1486
- SZÉP Ernő 619^b, 620, 1286,
 1361 • 412
Vers
 Adjátok vissza* 1361
 Álmatlanul 619
 K: PIM V. 957/6. (Reichard Piroska-hagyaték)
Verseskötet
 Emlék 1321
 Énekeskönyv 619, 638, 1062
Kritika
 A Népopera nézőtere* 588
 Csak virág vagyok tengerben... 620
 Öreg szalámitolvaj című könyv felől 1361
- SZERB Antal 1420
- SZIGETI József 4^b
Színmű
 A vén bakancsos és fia, a huszár 4
 Csizmadia mint kísértet 4
- SZIGETVÁRI Iván 1114^b
- SZIJ Rezső 1007
- SZILÁGYI Ferenc 881
- SZILÁGYI Géza 45^b • 35, 36, 40, 65
Verseskötet
 Holt vizeken • 1479
Esszé
 Diderot 25
 Panizza Oszkár 45
- SZILÁGYI Judit 154, 500, 694, 1116,
 1230, 1265, 1266, 1335, 1382–1384,
 1418, 1448 • 10, 1483
- SZILASI Vilmos 161, 404^b, 1432
Esszé
 Görög derű* 170

- SZINI Gyula 27^b, 35, 59, 66, 80, 87,
88, 190, 191, 194, 227, 228, 232,
275, 289, 315, 326, 354, 355, 516,
652, 679, 713, 901, 949, 977,
1100, 1165, 1256, 1260, 1289,
1297–1299, 1312, 1313, 1374,
1461 • 35, 36, 38–40, 65, 68, 103,
108, 412, 1007, 1476
- Vers
Hajnali dal 901, 909
K: OSZK Kt. Fond 253/1191.
Zsongó dal 1100
- Novella
A szűz 59
Nász 1256, 1260
Yoru herceg legendája 59
- Novelláskötet
Lelki kalandok 190, 227
- Regény
Porcellán muzsika 949, 1292
- Színmű
Az Ikercsillag 977
- Esszé, tanulmány, kritika
Ambrus Zoltán 71
A modern líra • 66
Az alerion-madár vére. Cholnoky
Viktor könyvéről 585, 605
Az Érdekes Újság Dekameronja 977
Az ő keze. Balla Ignác regénye 1256
K: OSZK Kt. Fond 253/1183.
Babits Mihály: Karácsonyi Madonna
1374
Baudelaire 1260
Egy vadkan naplója • 68
[Irodalom és társadalom] 713
Jób Dániel. Az Őszi vihar alkalmából
1297
K: OSZK Kt. Fond 253/1196.
Landauer Béla: Glória 1270
Lenau. Születésének századik
évfordulójára 24
Moly Tamás: Kalandok és
kalandorok 1374
- Móricz Zsigmondnak 901
Nagy Lajos: Fiatal emberek 1374
Pierre Louÿs: Az asszony és a bábu.
A Vígszínház bemutatója 1313
K: OSZK Kt. Fond 253/1203.
Révész Béláról 354
- Nekrológ
Ernest La Jeunesse 1217, 1221
- Regényfordítás
Louÿs, Pierre: A nő és a báb 1312
- SZINI Gyuláné Lovass-Löwy Teréz 289^b,
326, 354, 1299
- SZIRMAI István • 1464^b
- SZITNYAI Elek 541^b
Tankönyv
Lélektan és logika a középiskolák
számára 541
- SZITNYAI Zoltán 663^b, 908
- Novella
Életúton 908
- SZITTYA Emil 1064^b
Novella
Ilyenkor Krisztusnak... 1064
K: OSZK Kt. Fond 253/1214.
Tájképek 1064
K: OSZK Kt. Fond 253/1214.
- SZOMBATI-SZABÓ István 258^b, 276, 291,
361, 369, 413, 534, 790, 816
- Vers
Májusi miatyánk 816
- Verseskötet
Pirkadatkor 291
- SZOMORY Dezső 141^b, 142, 294, 381,
471, 597, 1450
- Vers
A kéjek ciklusából 471

Novella

Floria Tosca 597
Ivanhoé 141, 142

Novelláskötet

Az isteni kert 381

Cikk, előszó, emlékezés

A néma feleség 294
K: OSZK Kt. Fond 253/1215/a.

Egy levél alkalmából 1253

Liszt Ferenc* 557

Színműfordítás

France, Anatole: A néma feleség 294

SZÖLLŐSI Zsigmond 58^b

Novelláskötet

Az Ollenburg-dynastia és egyéb
elbeszélések 58
Palma di Palma 58

SZÖLLŐSY Klára • 102

SZÖTS Pál 12

SZTRAKONICZKY Károly 787^b

Kritika

Kultúra és irigység 787

Raffet 787

Rodin, a rajzoló 787

SZURÁN Renée • 1481, 1482

SZÜLLŐ Géza • 411

TABÉRY Géza 595^b, 1115, 1355

Vers

Bohócvitéz 1115

K: OSZK Kt. Fond 253/1216.

Novella

Sárkányeresztés 1115

K: OSZK Kt. Fond 253/1217.

Novelláskötet

A clematisos udvar és egyéb
elbeszélések 1115

Regény

A néma harc 595

TÁBORI Kornél 847

TAGÁNYI Sándor 872^b, 886

ifj. TAGÁNYI Sándor 872^b, 886, 887

TAMÁSI Áron 1461

TAMEDLY Mihály 644^b

Novella

Az ártatlan Mimi 644

TANKÓ Béla 516, 545^b, 546, 763, 882,
896, 906, 914, 1357

Tanulmány, kritika, cikk

A magyar protestantizmus kérdéséhez
896, 906

A vallásoktatás 545, 546, 763

Boutroux Émile: A természettörvény
fogalma a jelenkor tudományában
és filozófiájában 882, 896, 906

Pater Walter: A renaissance 882,
896, 906, 914

K: OSZK Kt. Fond 253/1217/a.

Thomas: A nevelés a családban 914

TARDOS KRENNER Viktor

Emlékezésem Palágyi Menyhértre*
1424

TÉGLÁS Béla 63^b, 993

TÉGLÁS János 1467

TELEKES Béla 1424^b

Színműfordítás

Molière: A mizantróp 222

- TELEKI László, gr. 647^b
- TERSÁNSZKY Józsi Jenő 398^b, 446, 451, 454, 506–509, 510, 511, 576, 581, 613, 640, 641, 645, 653, 654, 655, 659, 917, 918, 921, 922, 927, 936, 947, 955, 967, 984, 985, 994, 997, 999, 1002, 1004, 1019, 1045, 1083, 1086, 1106, 1148, 1262, 1295, 1304, 1371, 1423, 1461 • 412, 1349
- Vers
 Ady Endréhez 1295
 Állok itt egymagam az úton 1262
 Cicának 1295
 Egy szív dicsérete 917
 Éji nóta 917
 Elégia 955, 994
 Esti ének a kedvesemhez 917
 Levél 1148
 Most kél a hold 1148
 Prológ 1262
 Vidám ének a kedvesemhez 510, 511
 K: OSZK Kt. Fond 253/1227.
- Költői próza
 Rész egy készülőd regényből 645, 654, 659
 K: OSZK Kt. Fond 253/1225.
- Novella
 A/B. Kakuk Marci újabb kalandja 1423
 A gyilkos 947, 999
 K: OSZK Kt. Fond 253/1221.
 A kis fiú nagy barátai 576, 800
 Ákombák tanár úr 947
 A Máris tallérja 917, 921, 927
 A Matyi madara 576
 A Misu koponyái 446, 451, 454, 506
 A tavasz napja sütötte... 506
 A vakember lánya 947, 984, 994, 997
 Csöndes emberek 398, 506
 Firona 398, 506
 Grillusz úr sárgarigói 947
 Heródes király babonája 1371
- Matyi, a kisfiú 506, 576
 Most nem 947
 Ruzska Gyuriék karácsonya 576
 Történet az özvegyasszonyról meg a fiáról 927
 Veronkáékkal esett cécók 576, 613
 K: OSZK Kt. Fond 253/1224.
- Novelláskötet
 A tavasz napja sütötte... 506–511
- Regény
 A céda és a szív 1423
 Egy ceruza története 1148
 Rossz szomszédok 1371
 Vizontlátásra, drága... 1019, 1083, 1086, 1295 • 1003
- Kritika, cikk
 A nagybányai festőiskola 581
 „A nagybányai festőkolónia...” 581
 Henry Barbusse: Világosság 1371
 Kaffka Margit: Csendes válságok 424
 Levél Ignotushoz* 999, 1019
- Nekrológ
 Boross László!* 268
- TEVAN Andor 689^b, 1334
- THALY Kálmán 852
- THEIN Zsigmond 349^b, 513 • 111
- TIHANYI József 1262^b
- TIHANYI Lajos 1083, 1086, 1148, 1262^b, 1304
- TIHANYI László 943^b
- TINÓDI LANTOS Sebestyén 758
- TISZA István, gr. 370^b, 462, 473, 482^b, 643, 650, 666, 739, 852, 998 • 1006

- Tanulmány, cikk*
 A drágaság körül* 482
 Sadowától Sedanig* 729
 Szabadgondolkodás* 473
- TISZA Kálmán 585^b, 650 • 1006
- TOLNAI Lajos 3, 4^b
- TOLNAI Simon 216^b
- TORMAY Cécile 1031^b, 1032 • 1352–1354
Regény
 A régi ház 1031
- TOROCZKAI WIGAND Ede 873^b
- TOROCZKAI WIGAND Edéné Kégl Margit 873^b
- TÓTH András 393^b
- TÓTH Árpád költő 301^b, 324, 350, 361, 369, 375, 391, 393, 427, 447, 459, 472, 549, 559, 574, 596, 621, 628, 637, 735, 743, 798, 803, 810, 840, 919, 975, 976, 1070, 1120, 1122, 1123, 1125, 1133, 1136, 1140, 1141, 1142, 1144, 1149, 1192, 1207, 1212, 1213, 1242, 1251, 1269, 1270, 1276, 1277, 1288, 1294, 1321, 1323, 1339, 1382, 1387, 1388 • 108, 414, 1350, 1475, 1487
- Vers
 A fa 1122
 A kút 1122
 A Merengéshez 1122
 Bús sóhajtás 1122
 Csak ennyi 628
 K: PIM V. 3368/1. (Szalay József-gyűjtemény)
- Déli derű 324
 K: PIM V. 4130/18. (Gellért Oszkár-hagyaték)
 Durúzsoló tűznél 1122
 Egy leány szobájában 369
 Éjféli litánia* 1270
 Elégia egy elesett ifjú emlékére 1122, 1123
 Előhang [Invokáció Csokonai Vitéz Mihályhoz] 798
 Erdőben [Erdő] 840
 Esdeklés 1122, 1123
 Esti ének* 1062
 Esti szonett 361, 369
 K: MTA KIK Ms 10.250/77.
 (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)
 Hímzés* 1062
 Hőfehérke 628
 K: PIM V. 957/8. (Reichard Pirokska-hagyaték)
 Jöjj, vihar!* 558
 Kincs 391
 Levél 628
 K: PIM V. 3368/2. (Szalay József-gyűjtemény)
 Mámor* 1062
 Óda az ifjú Caesarhoz 1133
 Október 1140
 Orfeumi elégia 391
 Ó, vigasz!* 559
 Örök tavaszban járnék* 1270
 Öröm 628
 K: PIM V. 3368/11. (Szalay József-gyűjtemény)
 Őszi alkonyat 369
 Rezignáció 1141, 1142, 1144
 Stanzák egy trafikoslányról 975
 Tánc* 1062
 Téli verőfény 798
 Vergődés 324
 K: PIM V. 3166. (Gellért Oszkár-hagyaték)

- Verseskötet*
 Hajnali szerenád 558, 559, 621, 628,
 637, 658, 798, 803, 838, 1062
 Lomha gályán 798, 1192, 1212, 1213
- Esszé, kritika*
 A mandarin 949
 A pálya végén. Endrődi Sándor és
 Köpeczi Boóz-Deák Albert versei
 1321
 Az Ady-bánat 301
 Babits Mihály „Vihar”-fordítása
 1141, 1142, 1144
 Balázs Béla: Lélek a háborúban* 1129
 Bán Ferenc novellái 840, 853
 Bodor Aladár: Zátyonyon 391, 393
 Gyulai Ágost: Háborús antológia* •
 1008
 Háborús lírikusok 391, 1122 • 1008
 Hargitai Tihamér: Halál-karaván
 919
 Kaffka Margit új regényeiről 1251,
 1270, 1276
 Kardos Lajos: Arany János Bolond
 Istókja 975, 976
 Két verskötettről* 1122
 Kosztolányi Dezso: Mák 1141, 1142
 Lányi Sarolta versei* 840, 851
 Meztelen asszony – A halottak
 visszajárnak 369
 Pártos Zoltán: Aratás* 1123
 Sas Ede: A fehér város* 1232
 Szép Ernő: Emlék* 1321
 Szomorú fűzek alján* 291
 Vértesy Gyula: A vér és egyéb
 történetek 975, 976
- Nekrológ*
 Demjén Géza halálára* 1025
 Várady István halálára 795, 1070
 Simonyi Zsigmond* 492
- Műfordítás*
Vers
 Baudelaire, Charles:
 A Fleurs du mal Előhangja 1070
- A haj 1321
 A táncoló kigyó [A táncos kigyó]
 1321
 Az albatrosz 1321
 Az óriásnő 1120
 Exotikus illat 1120
 Moesta et errabunda* 1192
 Browning, Robert: Az elveszett
 kedves 1321
 Du Bellay, Joachim: Szonett a
 honvágyról [Honvág] 1120
 Gautier, Théophile: A művészet
 1277
 Goethe, Johann Wolfgang von: Az
 isten és a bajadér 1277
 Jammes, Francis: La Gomme coule...
 [Lágy gyantacsöpp csorog]* 1192
 Mallarmé, Stéphane: Ablakok 1277
 O'Shaughnessy, Arthur: A könnyek
 kútja 1120
 Ronsard, Pierre de: Szonett, Heléna
 számára 1120
 Saint-Amant, Marc-Antoine
 Girard de: Szonett a tékozló
 fiúkról [Tékozlók] 1120
 Samain, Albert: Zene mellé* 1192
 Verlaine, Paul:
 Az én meghitt álmom* 1192
 La Lune blanche [Fehér a hold]* 1192
 Naplemente* 1192
 Őszi chanson* 1192
 Wilde, Oscar: A readingi fegyház
 balladája* 1116
- Verses regény*
 Byron, Lord George Gordon: Childe
 Harold 1277
- Esszé*
 Robert, Eugen (Kovács Jenő):
 Színházi esték 975
- Novelláskötet*
 Maupassant, Guy de:
 A szalonka meséi 637
 Miss Harriet 637

- TÓTH Árpád zenész 1388^b
- TÓTH Endre 1423
- TÓTH Wanda 62^b, 402, 568–570, 770 • 65, 68
- Novella*
 Beteljesedés 62
 Köd 672, 770
 K: OSZK Kt. Fond 253/1233.
 Torso 570
 K: OSZK Kt. Fond 253/1236.
 Vázlat* 569
- Novelláskötet*
 A csodálatos köntös 62
- TÓTH Zoltán 558, 574, 621, 628, 637
- TÖRÖK Gyula 1183^b, 1300, 1348
- Novella*
 Fehér Virág. Karácsonyi ének 1300
 Lujzika 1300
 Nagyon jó vicc! 1300
- Regény*
 A porban 1183
 A zöldkőves gyűrű 1183, 1300
- Nekrológ*
 Egy különös ember halálára 1183
- TÖRÖK Károly 1190^b
- TÖRÖK Sophie lásd BABITS Mihályné
 Tanner Ilona
- TURCSÁNYI Elek 1378^b
- Vers*
 A könnyek háza* 607
 Amikről nem fogok tudni* 607
 Ó pillantásom: szent barát* 607
- Kritika*
 Füst Milán könyvéről. Nevetők 1378
- TÜSKÉS Tibor • 412
- UDVARDY Jenőné 873
- UJHELYI Nándor 242^b, 243, 265, 662, 664
- Vers*
 Egy egyszerű vers 242
 Egy Élet 242
 Halál uraság fogadótermében 242
 Mese 242
 Sejtelmek éjjelén 242
 Szürke vizeken 242
 – kézírataikat lásd OSZK Kt. Fond 253/1246.
- Próza*
 Prózaköltemény
 Jubál 243
 Misztikus accordok 243
 – kézírataikat lásd OSZK Kt. Fond 253/1240.
- Próza*
 Prózakötet
 Arisztokratizmus. Némely hanyag és töredékes eszméje Theodor d'Yhkassar úriembernek 662, 975, 976
- Kritika*
 A „Beteg úriember” utolsó látogatása* 662
 Maeterlinck: Szegények kincse* 662
 Orosz ballet 662, 664, 667
 K: OSZK Kt. Fond 253/1245.
 Paul Poiret 572
 Violone király és Clarinette királykisasszony, vagy a szerelem örvénye* 662
- UNTERBERG Hugó 1473^b • 1464
- URAY Dezsőné Kölcsey Anna 28
- VÁGÓ József építész 518^b

- VÁGÓ József közgazdász 572^b
Cikk
 Élelmiszerkereskedés vagy városi árubódék? 572
- VAJDA János 168^b, 171, 172, 275, 643
Vers
 A vaáli erdőben* 168
- VÁMBÉRI Gusztáv • 1487
- VÁMOS Ferenc 1442^b
Tanulmány
 Lechner Ödön ifjúkori levelei 1442
- VÁMOS Henrik 701
- VÁRADY Irma 550
Novella
 A tenger 550
- VÁRADY István 795^b, 875, 880, 1070
Kritika
 Heltai Jenő: Az utolsó bohém 630
 Herczeg Ferenc: Éva boszorkány 673
 Karinthy Frigyes novellái: Esik a hó 880
 Két költőnő 875
 Nagy Lajos novelláskönyvei 880
- VÁRALYAI Imre 613
- VARGA F. János • 1487
- VARJAS Sándor 271^b
Esszé
 »A színházi ábrázolás elemzése« 271
- VARJÚ Domokos • 1484
- VÁRKONYI Béla 453^b
- VÁRNAI Sándor 5, 60^b
- VARSÁNYI Irén 1372^b
- VÁRY Albert 1178
- VÁRY Rezső 885^b
 Bacsányi János Költeményei (szerk., bev. tan.) 885
Esszé
 Bacsányi János 885
 K: OSZK Kt. Fond 253/1249.
- VAS Ferenc • 1005
- VASZARY János 670^b
- VÉGHELYI Péter 288
- VEIGELSBERG Leo 462 • 100
- VEIGELSBERG (VÉGHELYI) Viktor • 411
- VÉR Andor 1037^b
Vers
 Ködország 1037
 Tavasz 1037
 Tragédia 1037
 – kézirataikat lásd OSZK Kt. Fond 253/1250.
- VÉRTESEY Gyula 34^b, 110, 131, 470, 607
Vers
 Árokban, roham előtt • 1002
 Mi lesz? 34
 K: OSZK Kt. Fond 253/895.
 Úr, a plebéjus temetőben 110
 K: OSZK Kt. Fond 253/895.
- Verseskötet*
 A szomorúság tarlóján 470
 Szürke ég alatt 110
- Novelláskötet*
 A vér és egyéb történetek 975, 976
- VÉSZI Jolán 78

- VÉSZI József 78, 422, 485, 742,
998^b • 104, 105
- VEZÉR Erzsébet 383 • 1007
- VICZIÁN János • 1493
- VIDOR Marcell 21^b
Vers
Herczeg János halálára 21
- VITÁLYOS László 167, 564, 1190, 1240
1258, 1364 • 1492
- VITÉZ Miklós 771^b, 1024
Színmű
A gyáva 1024
Akiknek egy a sorsuk 771
Egy asszony 771
- VÖRÖSMARTY Mihály 502^b, 583
- WALLESHAUSEN Rolla 1199^b, 1200,
1201, 1208, 1236, 1249, 1250,
1268 • 1008
Novella
Egy falusi vasárnap délután 1199
- WEINER Leó 97^b
Zenemű
Esz-dúr (1.) vonósnégyes 97
Farsang 97
G-moll vonóstrió 388
- WEISS Manfréd • 411
- WEISZ kisasszony 1304
- WEISZ Ferencné Kossak Aranka 937
- WERKNER Ödön
Tanulmány
Az angol vámpolitikai mozgalom 684
- WERNER Gyula 12
- WESSELÉNYI Miklós, br. 647^b
- WIDDER Dávid 385^b
- WILDNER Ödön 120^b, 191
- WINDISCH Éva • 1487
- WOLFNER Tivadar, br. 1445^b
- ZERFFI Gusztáv 214^b
- ZICHY Géza, gr. 638^b
Emlékeim (könyv) 638, 883
- ZILAHY KISS Béla 519^b
- ZILAHY Lajos 1058^b
Vers
Ahuramadza 1058
K: OSZK Kt. Fond 253/1254.
Életem 1058
- ZIMÁNDI P. István 168, 1390
- ZOVÁNYI Jenő 1322^b
Tanulmány
Hittudomány és tanszabadság 1322
Az evangéliumi protestantizmus
egysége a reformáció különféle
irányáiban 1322
- ZÖLDI Márton 247^b, 248

ZRÍNYI Miklós 1270, 1320^b
Eposz
Szigeti veszedelem 1320

ZSADÁNYI Henrik 800^b
Kritika
Népies politika 800

ZSIRKAY János 448^b, 526, 721, 746,
752, 764
Regény
Pálfordulás 448, 526, 721, 746, 752,
764

ZSOLDOS Sándor 244, 434

KÜLFÖLDI SZEMÉLYEK ÉS MŰVEIK

- ALBERT, Eugen d' 588
- ALLART DE MÉRITENS, Hortense 107^b, 111
- ALTENBERG, Peter 154^b
- BAIN, Francis William
Novella
A hajnal leánya (A Heifer of the Dawn) 1267, 1268
- BANG, Herman 494^b
Regény
A fehér ház (Det hvide Hus) 494, 495
- BARBUSSE, Henry
Regény
Világosság (Clarté) 1371
- BARRIENTOS, Maria 651^b
- BATAILLE, Henry 415^b
Színmű
A szerelem gyermeke (L'Enfant de l'amour) 563
L'Amazone 1125
La Vierge folle 414, 415, 418
- BAUDELAIRE, Charles 161, 461, 1260^b
Vers
A Fleurs du mal Előhangja (Au Lecteur) 1070
- A haj (La Chevelure) 1321
A macskák (Les Chats) 285
A táncoló kígyó [A táncos kígyó] (Le Serpent qui danse) 1321
Az albatrosz (L'Albatros) 1321
Az ellenség (L'Ennemi) 285
Az óriásnő (La Géante) 1120
Exotikus illat (Parfum exotique) 1120
Léthe (Le Léthé) 212
Moesta et errabunda 1192
Szökőkút (Le Jet d'eau) 1102
Verseskötet
A romlás virágai (Les Fleurs du mal) 1070
- BEAUNIER, André 916^b
- BEETHOVEN, Ludwig van 673, 1157
- BERCHTOLD, Leopold von, gr. 998
- BERGER, Philipp 826
- BERGSON, Henri 358, 420^b, 436
A nevetés. Tanulmány a komikum jelentéséről (Le Rire. Essai sur la signification du comique) 651
- BESNARD, Lucien
Színmű
Mon ami Teddy (társszerző: Rivoire, André) 716, 723

- BIERBAUM, Otto Julius 94^b
Regény
 Prinz Kuckuck. Leben, Taten,
 Meinungen und Höllenfahrt eines
 Wollüstlings 94
- BISMARCK, Otto von 704, 729
- BISSON, Alexandre 629^b
- BLÉRIOT, Louis 342
- BONDY, Josef Adolf 139
- BONETTI, Paolo 897
- BOSSERT, Adolphe 1187^b
- BOSSUET, Jacques-Bénigne • 1469^b
- BOUTROUX, Émile 882^b
Szakkönyv
 A természettörvény fogalma a
 jelenkor tudományában és
 filozófiájában (De l'idée de loi
 naturelle dans la science et la
 philosophie contemporaines)
 882, 896, 906
- BÖCKLIN, Arnold 1319^b
- BROWNING, Robert 708^b
Vers
 Az elveszett kedves (The Lost
 Mistress) 1321
- BURMESTER, Willy 588
- BUTTI, Enrico Annibale 48^b
Színmű
 Lucifer (Lucifero) 48
- BUZZI, Paolo
Verseskötet
 Aeroplani 405
- BÜCHNER, Georg
Színmű
 Danton halála (Dantons Tod) 1233
- BÜCHNER, Ludwig 714^b
Szakkönyv (filozófia)
 Kraft und Stoff 714
- BÜLOW, Bernhard von, hg. 1320^b
- BYRON, Lord George Gordon 4^b
Verses regény
 Childe Harold (Childe Harold's
 Pilgrimage) 1277
 Don Juan 4
- CARLYLE, Thomas 915^b
- CASALS, Pablo 588^b
- CASSIRER, Paul 813
- CASTLE, Eduard 24^b
Szakkönyv
 Nikolaus Lenau. Zur Jahrhundert-
 feier seiner Geburt 24
Szerkesztett kötet
 Nikolaus Lenaus Sämtliche Werke
 24
- CHATEAUBRIAND, François-René de
 1160^b
- CLAUDEL, Paul 800^b
Színmű
 A hetedik nap pihenője (Le Repos du
 septième jour) 800

- CONAN-DOYLE, Arthur 1017^b
Novella
 Nagy-Britannia veszedelme. Sziriusz
 János kapitány jegyzeteiből
 (Danger! Being the Log of
 Captain Sirius) 1017, 1018, 1020,
 1021
- CORELLI, Marie
Regény
 The Sorrows of Satan 38, 39
- CORREGGIO, Antonio da 168, 858^b
- CSAJKOVSKIJ, Pjotr Iljics
Zenemű
 A hattyúk tava 664
- CSEREPNYIN, Nyikolaj Nyikolajevics
Zenemű
 Armida pavilonja (Le Pavillon
 d'Armide) 664
- DANTE ALIGHIERI 212^b, 748^b, 1391
 Isteni színjáték (Divina Commedia)
 212, 335, 336, 603, 649, 657, 678,
 680, 681, 688, 719, 840, 1015,
 1270 • 1007
- DESPRÈS, Suzanne 455^b
- DIBELIUS, Wilhelm 1187^b
- DICKENS, Charles 48^b
- DIDEROT, Denis 25^b
Novella
 Mit szólnak hozzá? (Qu'en
 pensez-vous?) 25
- DIEDERICHS, Eugen 941
- DONNAY, Maurice 206^b
Színmű
 Visszatérés Jeruzsálemből (Le Retour
 de Jérusalem) 206
- DOSZTOJEVSKIJ, Fjodor Mihajlovics 543^b
- DU BELLAY, Joachim
Vers
 Szonett a honvágyról [Honvágy]
 (A Les Regrets című ciklus XXXI.
 darabja [Heureux qui, comme
 Ulysse...]) 1120
- DUMAS, Alexandre, id. 25^b
- DURIEUX, Tilla 490
- EKHOUD, Georges 175^b, 216
- EIBENSCHÜTZ, Kamilla • 105
- EMERSON, Ralph Waldo 326^b
Vers
 The Earth (Fragments on Nature and
 Life) 326
- ERNST, Paul 1005^b
Esszékötet
 Der Weg zur Form 1473
 Erdachte Gespräche 1473
- ESPARBÈS, Georges d' 25^b
Novella
 Az első szerelem 25

- FERRERO, Guglielmo 925^b
Szakkönyv
 Róma nagysága és hanyatlása
 (Grandezza e decadenza di Roma)
 925, 931, 941, 951–953
- FISCHER, Samuel (FISCHER Sámuel) 112^b,
 267
- FLAUBERT, Gustave
Regény
 Érzelmek iskolája (L'Éducation
 sentimentale) 1443
- FOGAZZARO, Antonio 475^b
Novella
 Ófelsége látogatása (La visita di
 Sua Maestà) 475, 494
 Szétfoszlott idyllek (Idillii spezzati)
 475, 494
- FOLGORE, Luciano
Verseskötet
 Il canto dei Motori 758
- FRANCE, Anatole 294^b
Színmű
 A néma feleség / Történet egy
 szerencsés emberről, aki néma
 asszonyt vett feleségül
 (La Comédie de celui qui épousa
 une femme muette) 294
 Les Noces corinthiennes 60
- FRENSSSEN, Gustav 275^b
- FREUD, Sigmund 676, 897^b
Tanulmány
 A pszichoanalízis egy
 nehézségéről • 1007
 Das Interesse an der Psychoanalyse
 897, 898
- FRIEDJUNG, Heinrich 998^b
- FRONDAIE, Pierre
Színmű
 Az asszony és a bábu (La Femme et le
 Pantin), társszerző: Louÿs, Pierre
 1312, 1313 • 1009
- GASTON-CHARLES, R. 231^b
Tanulmány
 La Danseuse nue et la dame à la
 licorne 231
- GAUTIER, Théophile
Vers
 A művészet (L'Art) 1277
- GEORGE, Stefan 173
- GIDE, André 1473
- GOBINEAU, Joseph Arthur de, gr. 915^b
- GOETHE, Johann Wolfgang von 372^b
Vers
 Az isten és a bajadér (Der Gott und
 die Bajadere) 1277
Dramai költemény
 Faust 694
- GOLDONI, Carlo 48^b
Színmű
 A fogadósné / Mirandolina
 (La locandiera) 48
- GORKIJ, Makszim 98^b, 859
- GOYA, Francisco • 1470
- GRASSO, Giovanni 162^b, 181, 187

- HAUKLAND, Andreas 1463^b, 1464, 1469
 Vers
 A gondolat vára (Min tankes borg)
 1469
 K: OSZK Kt. Fond 253/768.
 Novella
 A nagy halászat 1463
- HAUKLAND, Elisabeth 1469
- HAUPTMANN, Gerhart 48^b, 96, 376
 Regény
 Der Narr in Christo Emanuel Quint
 490
 Színmű
 Bernd Róza (Rose Bernd) 48
 Crampton mester (Kollege
 Crampton) • 1479
 Griselda 267
 Hannele (Hanneles Himmelfahrt)
 1456
 Patkányok (Die Ratten) 490
- HEBBEL, Friedrich 79, 769^b
 Színmű
 Judit (Judith) 769
- HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich 769^b
- HEIBERG, Gunnar 96^b, 1464
- HEIJERMANS, Herman 15^b
 Színmű
 A „Remény” (Op hoop van zegen) 15
- HEIMANN, Moritz 112^b
- HEINE, Heinrich 246^b
 Vers
 A dal szárnyára veszlek (Auf Flügeln
 des Gesanges) 246
- HOFMANNSTHAL, Hugo von 111^b, 127
 Színmű
 A balga és a halál (Der Tor und
 der Tod) 111, 112
- HOMÉROSZ
 Eposz
 Odüsszeia 332
- HORATIUS 461, 1342^b
- HUESMANN, Heinrich 221
- HUGO, Victor 719^b
- IBSEN, Henrik 118^b
 Elbeszélő költemény
 Terje Vigen 1040, 1044
 Színmű
 Brand 1049
 Ha mi, holtak, feltámadunk (Når vi
 døde vågner) 5
 Hedda Gabler 118
 Nóra / Babaház (Et dukkehjem) 118
 Rosmersholm 459, 472, 483
- JADLOWKER, Hermann 786
- JAGOW, Gottlieb von 998
- JAMMES, Francis 1132^b
 Vers
 Amsterdam 1132
 La Gomme coule... [Lágy
 gyantacsópp csorog] 1192
- JULIUS CAESAR 925
- KÁLVIN János (CALVIN, Jean) 1322

- KÁROLY, I. (Nagy), frank uralkodó 117
- KASSNER, Rudolf 144, 146^b
- KEATS, John 1102^b
Vers
 La Belle Dame sans Merci 1102
- KERR, Alfred 813 • 1478
- KIERKEGAARD, Sören Aabye 404^b
- KIPLING, Rudyard 15, 16, 18
Novella
 A féreg (His Wedded Wife) 15, 16, 18
- KLEIN, Stefan I. 755^b, 1133, 1286, 1375
Műfordítás
Novella
 Nagy Zoltán: A nevető ember legendája (Die Legende vom lachenden Mann) 1140
Novelláskötet
 Ungarn. Ein Novellenbuch 1286
- KLEIST, Heinrich von 859^b
- KLINGER, Max 167^b
- KNOBLAUCH, Edward 907^b
Színmű
 A faun (The Faun) 786, 907
- KRAUS, Karl 826
- LAFITTE, Pierre 67
- LAFONTAINE, August 1119^b
Regény
 Tinka, vagy A' férjfi-próba (Tinchen, oder, Die Männerprobe) 1119
- LA JEUNESSE, Ernest 916, 1217^b, 1221
- LEA, Homer 892^b
Szakkönyv (politikaelmélet, hadtudomány)
 The Day of the Saxon 892
 The Valor of Ignorance 892
- LEMAÎTRE, Jules 916^b
- LENAU, Nikolaus 24^b
Gyűjteményes kötet
 Sämtliche Werke 24
- LENIN, Vlagyimir Iljics 1116 • 999
- LOUÏS, Pierre 1312^b, 1313
Regény
 A nő és a báb (La Femme et le Pantin) 1312, 1313 • 1009
Színmű
 Az asszony és a bábu (La Femme et le Pantin), társszerző: Frondaie, Pierre 1312, 1313 • 1009
- LÖWE, Ferdinand 588^b
- MAASSEN, Henri
 La poésie paroxyste 679
- MACAULAY, Thomas Babington 828^b, 915
- MACHIAVELLI, Niccolò 915^b
- MAETERLINCK, Maurice 434^b
Színmű
 A kék madár (L'Oiseau bleu) 661
Esszékötet
 A szegények kincse (Le Trésor des humbles) 662

- MAILLOL, Aristide 474^b
- MALLARMÉ, Stéphane 473^b, 579
Vers
Ablakok (Les Fenêtres) 1277
- MARINETTI, Filippo Tommaso
A futurizmus második politikai
kiáltványa („Pour la guerre, seule
hygiène du monde...”) 1050
Második futurista kiáltvány
(II° Proclama Futurista) 405
Elbeszélő költemény
Le Monoplan du pape 758
- MARDRUS, Joseph-Charles 677^b
Műfordítás
Az Ezeregyéjszaka meséi (Le Livre des
mille nuits et une nuit) 677
- MARX, Karl 108, 123, 1146, 1325, 1349
- MATISSE, Henri 315^b
- MAUCLAIR, Camille 8^b
Regény
L'Ennemie des rêves 8
- MAUPASSANT, Guy de 6
Összes versei 213
Novelláskötet
A szalonka meséi (Contes de la
bécasse) 637
Miss Harriet 637
- MAUREVERT, Georges 1386^b
- MEREDITH, George 336^b, 358, 371
- MEYER, Conrad Ferdinand 372^b
Vers
Dalok lelke (Liederseelen) 372
Fülledt éj (Schwüle) 372
- MICHAËLIS, Karin
Regény
A veszedelmes életkor (Den farlige
Alder) 490
- MICHAËLIS, Sophus
Színmű
Forradalmi nász (Revolutionsbryllup)
275
- MIRBEAU, Octave 1175^b
- MISTRAL, Frédéric 1155^b
Elbeszélő költemény
Mirèio 1155
- MOCKEL, Albert 231^b
- MOLIÈRE 222^b
Színmű
A mizantróp (Le Misanthrope) 222
- MOLTKE, Helmuth Karl Bernhard von
925^b
- MONTESQUIEU 915^b
Esszé
Elmélkedések a rómaiak nagyságának
és hanyatlásának okairól
(Considérations sur les causes de
la grandeur des Romains et de leur
décadence) 925
- NEGRI, Ada 579^b
- NIETZSCHE, Friedrich Wilhelm • 66, 67
A tragédia eredete vagy görögség és
pesszimizmus (Die Geburt der
Tragödie. Oder: Griechenthum
und Pessimismus) 435

- Emberi – túlságosan is
emberi (Menschliches,
Allzumenschliches) • 66, 67
- NORSA, Umberto 855^b
- NOVALIS 96^b, 144
- NYIZSINSZKIJ, Vaclav Fomics 667^b
- OLSEN, Regine 404^b
- O'SHAUGHNESSY, Arthur 1120^b
Vers
A könnyek kútja (The Fountain of
Tears) 1120
- OTTÓ, bajor király 915^b, 926, 941
- OWEN, Harold
Színmű
A mandarin (Mr. Wu), társszerző:
Vernon, Harry M. 949
- PANIZZA, Oskar 45
- PAPINI, Giovanni
Válogatott elbeszélései 662
- PATER, Walter 882^b
Szakkönyv
A renaissance (The Renaissance)
882, 896, 906, 914
- PETERSEN, Josef
Esszé
Andreas Haukland 1463
- PHILIPPE, Charles-Louis 1422^b
Regény
Bubu de Montparnasse 1422
Esszékötet
Chroniques du canard sauvage 1422
- PIETRO PERUGINO 865^b
- Szent PITIRIM 1053
- PLATON • 68
- PLUTARKHOSZ 915^b
Párhuzamos életrajzok (Vitae
parallelae) 925
- POE, Edgar Allan 15^b, 212, 335, 341,
355, 358 • 68
Vers
A holló (The Raven) 909
Álomország (Dream-Land) 335, 358
Anni (For Annie) 335
Himnusz (Hymn) 335
Lee Annácska (Annabel Lee) 335
Ulalume (Ulalume) 335
Valakinek a Paradicsomban (To One
in Paradise) 335
Novella
Morella 15
- POIRET, Paul 572^b
- POULET-MALASSIS, Auguste 461
- PUCCINI, Giacomo
Zenemű
A Nyugat lánya (La fanciulla del
West) 514
Tosca 695
- RAFFAELLO SANTI 168, 865^b

- RAFFET, Auguste 787
- RANKE, Leopold von 915^b
- REINHARDT, Max 221, 376
- RETTÉ, Adolphe 275^b
Esszékötet
Le Symbolisme 275
- RICHEPIN, Jean 111
- RILKE, Rainer Maria 314^b, 318
Vers
A legszegényebb („Du bist der Arme,
du der Mittellose...”) 314
- RIMBAUD, Arthur 285^b
Vers
A megrészedett hajó (Le Bateau
ivre) 373
Élmény (Sensation) 285
Tetvéző lányok (Les Chercheuses de
poux) 285
- RIVAL, Paul
Kritika
Charles-Louis Philippe: Chroniques
du canard sauvage 1422
- RIVOIRE, André
Színmű
Mon ami Teddy (társzerző: Besnard,
Lucien) 716, 723
- RODIN, Auguste 670^b, 787
- ROLLAND, Romain • 1479
- ROMAINS, Jules 884^b
- RONSARD, Pierre de
Vers
Szonett, Heléna számára („Quand
vous serez bien vieille...”)
- ROSENFELD, Morris 176^b
- ROSSETTI, Dante Gabriel 1102^b
Vers
A kártyásasszony (The Card-Dealer)
1102
- ROSTAND, Edmond
Színmű
Chantecler 407, 412
- ROUSSEAU, Jean-Jacques 193^b, 705, 719,
1160
Vallomások (Les Confessions) 193,
705
- SAINT-AMANT, Marc-Antoine
Girard de 1120^b
Vers
Szonett a tékozló fiúkról [Tékozlók]
(Les Goinfres) 1120
- SAMAIN, Albert 369^b, 391
Vers
Zene mellé (Accompagnement)
1192
Verseskötet
Le Chariot d'or 369
- SCHLIEFFEN, Alfred Graf von 951^b
Gesammelte Schriften 951, 998,
1016
- SCHNITZLER, Arthur 590–593, 629
Regény
Der Weg ins Freie 173

- SCHWARZ, Willy 1376^b, 1377
- SHAKESPEARE, William 104, 222, 758
Színmű
 Ahogy tetszik (As You Like It) 1297
 A vihar (The Tempest) 1141, 1142, 1144
 Coriolanus 4
 Hamlet 376
 Lear király (King Lear) 4
 IV. Henrik (Henry IV) 4
- SHAW, George Bernard 524^b
- SINCLAIR, Upton 440
- SOERGEL, Albert
Szakkönyv
 Dichtung und Dichter der Zeit 679
- SPENGLER, Carl 1125^b
- STENDHAL 855^b • 1483, 1485
- STILGEBAUER, Eduard
Regény
 Inferno 1233
- STRAUSS, Richard 410^b
Zenemű
 Elektra 410, 411
- STRINDBERG, August 167^b
Novelláskötet
 Házassági történetek (Giftas) 719
Színmű
 A halál küszöbén (Inför döden) 719
 Hattyúvér (Svanevit) 719
 Júlia kisasszony (Fröken Julie) 719
 Pajtások (Kamraterna) 719
- SULLY-PRUDHOMME 111
- SWIFT, Jonathan
Regény
 Gulliver utazásai (Gulliver's Travels) 963, 971
- SWINBURNE, Algernon Charles 212^b
- SZAPPHÓ 1044^b
- TACITUS, Publius Cornelius 915^b
- TENNYSON, Lord Alfred 1102^b
Költői monodráma, illetve elbeszélő költemény
 The Princess 1102
 Maud 1102
- THOMAS, P. Félix
Szakkönyv
 A nevelés a családban. A szülők bűnei (L'Éducation dans la famille. Les Péchés des parents) 914
- TOLSZTOJ, Lev Nyikolajevics 6^b, 8, 439, 1157
Regény
 Háború és béke 1011
Színmű
 Az élő halott / Az élő holttest 551
- TOURNOUX, Georges A. 456
 Collection bibliographique... 456
- VAN GOGH, Vincent 827
- VERDI, Giuseppe
Zenemű
 Rigoletto 615

VERHAEREN, Émile 1143^b

Vers

A fa (L'Arbre) 386

A szél (Le Vent) 852

VERLAINE, Paul 111^b

Vers

À Clymène 1102

Az én meghitt álmom (Mon rêve
familier) 1192

La Lune blanche [Fehér a hold] 1192

Naplemente (Soleils couchants)

1192

Őszi chanson (Chanson d'automne)

1192

Un grand sommeil noir... 1102

VERNON, Harry M.

Színmű

A mandarin (Mr. Wu), társszerző:

Owen, Harold 949

VILMOS, II., német császár 1011^b

VOLTAIRE 915^b

WEDEKIND, Frank 757^b

Színmű

Oaha 757, 759

WEIßE, Christian Felix 9

WHITMAN, Walt 747^b, 758, 1422

WILDE, Oscar 133, 335, 378^b, 1116^b

Vers

A readingi fegyház balladája (The
Ballad of Reading Gaol) 1116

WORDSWORTH, William 1102^b

Vers

Az Álomhoz (To Sleep) 1102

ZEITLER, Julius 112^b

ZOLA, Émile 859^b, 1160

IRODALOMJEGYZÉK

- A *Baumgarten Alapítvány* • A *Baumgarten Alapítvány*. Dokumentumok. 1. köt., 1917. szeptember – 1929. június. Szerk. Téglás János. Bp., Argumentum, 2003.
- ABLONCZY 2016 • ABLONCZY Balázs: *Keletre, magyar! A magyar turanizmus története*. Bp., Jaffa, 2016.
- ADY 2006 • ADY Endre *Összes versei*. Szerk. Láng József, Schweitzer Pál. Bp., Osiris, 2006.
- AEL1 • ADY Endre *Levelezése*. 1. köt., 1895–1907. Szerk. Vitályos László. Bp., Akadémiai–Argumentum, 1998 (Ady Endre Összes Művei).
- AEL2 • ADY Endre *Levelezése*. 2. köt., 1908–1909. Szerk. Hegyi Katalin, Vitályos László. Bp., Akadémiai–Argumentum, 2001 (Ady Endre Összes Művei).
- AEL3 • ADY Endre *Levelezése*. 3. köt., 1910–1911. Szerk. Vitályos László. Bp., Akadémiai–Argumentum, 2009 (Ady Endre Összes Művei).
- AELev1–3. • ADY Endre *Levelei*. 1–3. köt. Szerk. Belia György. Bp., Szépirodalmi, 1983.
- AEÖPM9 • ADY Endre *Összes prózai művei*. 9. köt., 1907–1909. Szerk. Vezér Erzsébet. Bp., Akadémiai, 1973 (Ady Endre Összes Művei).
- AEÖPM10 • ADY Endre *Összes prózai művei*. 10. köt., 1910–1912. Szerk. Láng József, Vezér Erzsébet. Bp., Akadémiai, 1973 (Ady Endre Összes Művei).
- AEÖPM11 • ADY Endre *Összes prózai művei*. 11. köt., 1913–1918. Szerk. Láng József. Bp., Akadémiai, 1982 (Ady Endre Összes Művei).
- AEÖV4 • ADY Endre *Összes versei*. 4. köt., 1908–1909. Szerk. Janzer Frigyes, Nényei Sz. Noémi, N. Pál József. Bp., Akadémiai–Argumentum, 2006 (Ady Endre Összes Művei).
- F. AMBRUS–FALLENBÜCHL 2000 • F. AMBRUS Gizella–FALLENBÜCHL Zoltán: *Egyedül maradsz...* Ambrus Zoltán élete és munkássága. Debrecen, Csokonai, 2000.
- ANTAL 1980 • ANTAL Gábor: „Én és a többiek”. Hatvany Lajos kiadatlan levelezéséből. = *Kritika*, 1980. augusztus, 7–18.
- A *pannonhalmi Szent Benedek-Rend névtára* • A *pannonhalmi Szent Benedek-Rend névtára (1802–1986)*. Szerk. Berkó Pál, Legányi Norbert. Pannonhalma, Szent Benedek-Rend, 1987.
- AZL • AMBRUS Zoltán *Levelezése*. Szerk. Fallenbüchl Zoltán. Bp., Akadémiai, 1963.
- BABITS 1997 • BABITS Mihály: „Itt a halk és komoly beszéd ideje”. Interjúk, nyilatkozatok, vallomások. Szerk. Téglás János. Celldömölk, Pauz–Westermann, 1997.

- BALÁZS 1982a • BALÁZS Béla: *Napló*. 1–2. köt. Szerk. Fábri Anna. Bp., Magvető, 1982.
- BALÁZS 1982b • BALÁZS Béla *Levelei Lukács Györgyhez*. Egy szövetség dokumentumai. Szerk. Lenke Júlia. Bp., MTA Filozófiai Intézet, 1982.
- BÁLINT 1984 • BÁLINT Endre: *Életrajzi törmelékek*. Bp., Magvető, 1984.
- BÁRDOS 1998 • BÁRDOS László: *Az „indiszkréción-ankét”, rövid összefoglalásban*. = *A Nyugat-jelenség (1908–1998)*. Szerk. Szabó B. István. Bp., Anonymus, 1998., 185–191.
- BARTALIS 1972 • BARTALIS János: *Az, aki én voltam*. Önéletrajzi visszaemlékezés. Bukarest, Kriterion, 1972.
- BASCH 1958 • BASCH Lóránt: *Két literátor*. Osvát és Babits. = *Irodalomtörténet*, 1958, 2. sz., 233–242.
- BASCH 1960 • BASCH Lóránt: „*Indulás az öregkorba*”. Emlékezés Babits Mihály utolsó életszakaszára. = *Jelenkor*, 1960, 5. sz., 97–104.
- BECK Ö. 1957 • BECK Ö. Fülöp *Emlékezései*. = RIPPL-RÓNAI József *Emlékezéseivel* közös kötetben. Szerk. Farkas Zoltán. Bp., Szépirodalmi, 1957., 177–406.
- Beszélgetés Lukács Györggyel • Beszélgetés Lukács Györggyel = Emlékezések*. Szerk. Vezér Erzsébet. Bp., PIM, 1967., 16–37.
- BML 1907–1909 • BABITS Mihály *Levelezése (1907–1909)*. Szerk. Szőke Mária. Bp., Akadémiai, 2005 (Babits Mihály Műveinek Kritikai Kiadása).
- BML 1909–1911 • BABITS Mihály *Levelezése (1909–1911)*. Szerk. Sáli Erika, Tóth Máté. Bp., Akadémiai, 2005 (Babits Mihály Műveinek Kritikai Kiadása).
- BML 1911–1912 • BABITS Mihály *Levelezése (1911–1912)*. Szerk. Sáli Erika. Bp., Magyar Könyvklub, 2003 (Babits Mihály Műveinek Kritikai Kiadása).
- BML 1912–1914 • BABITS Mihály *Levelezése (1912–1914)*. Szerk. Pethes Nóra, Vilcsek Andrea. Bp., Akadémiai, 2007 (Babits Mihály Műveinek Kritikai Kiadása).
- BML 1914–1916 • BABITS Mihály *Levelezése (1914–1916)*. Szerk. Fodor Tünde, Topolay Ágnes. Bp., Argumentum, 2008 (Babits Mihály Műveinek Kritikai Kiadása).
- BML 1916–1918 • BABITS Mihály *Levelezése (1916–1918)*. Szerk. Majoros Györgyi, Tompa Zsófia, Tóth Máté. Bp., Argumentum, 2011 (Babits Mihály Műveinek Kritikai Kiadása).
- BML 1918–1919 • BABITS Mihály *Levelezése (1918–1919)*. Szerk. Sipos Lajos. Bp., Argumentum, 2011 (Babits Mihály Műveinek Kritikai Kiadása).
- BML 1919–1921 • BABITS Mihály *Levelezése (1919–1921)*. Szerk. Majoros Györgyi, Tompa Zsófia. Bp., Argumentum, 2012 (Babits Mihály Műveinek Kritikai Kiadása).
- BML 1921–1923 • BABITS Mihály *Levelezése (1921–1923)*. Szerk. Szőke Mária. Bp., Argumentum, 2014 (Babits Mihály Műveinek Kritikai Kiadása).
- BODNÁR 2001 • BODNÁR György: *Kafka Margit*. Bp., Balassi, 2001.
- BÓKA 1962 • BÓKA László: *Que se rompe la cuerda*. Osvát-émlék. = BÓKA László: *Arcképvázlatok és tanulmányok*. Bp., Akadémiai, 1962., 132.

- BORBÁS 2015 • BORBÁS Andrea: „Akadozott lélegzetvételek”. Az Ady-líra és -próza beszédmódjai az első világháborús cenzúra szorításában. = *Kosztolányi nemzedéke és a háború (1914–1918)*. Szerk. Bucsics Katalin. Bp., MTA–ELTE Hálózati Kritikai Szövegkiadás Kutatócsoport, 2015., 256–267.
- BORGOS–SZILÁGYI 2011 • BORGOS Anna–SZILÁGYI Judit: *Nőírók és író nők*. Irodalmi és női szerepek a Nyugatban. Bp., Noran, 2011.
- BÖLÖNI 1978 • BÖLÖNI György: *Az igazi Ady*. Budapest, Szépirodalmi, 1978.
- BUDA 1998 • BUDA Attila: *A levelezések őszintesége avagy a filológus kategorikus imperatívusza*. = *A Nyugat-jelenség (1908–1998)*. Szerk. Szabó B. István. Bp., Anonymus, 1998., 40–82.
- BUDA 2000 • BUDA Attila: *A Nyugat Kiadó története*. Bp., Borda, 2000.
- BUDA 2015 • BUDA Attila: *Ambrus Zoltán háborús jegyzetei a Nyugatban (1915–1917)*. = *Kosztolányi nemzedéke és a háború (1914–1918)*. Szerk. Bucsics Katalin. Bp., MTA–ELTE Hálózati Kritikai Szövegkiadás Kutatócsoport, 2015., 268–287.
- CSAPLÁR 1973 • CSAPLÁR Ferenc: *Barta Lajos*. Bp., Akadémiai, 1973.
- CSÁTH 2007 • CSÁTH Géza: *1000 x ölel Józsi*. Családi levelek (1904–1908). Szerk. Beszédes Valéria. Szabadka, Szabadegyetem, 2007.
- CSÁTH 2008 • CSÁTH Géza: *1000 x ölel Józsi*. Családi levelek (1909–1912). Szerk. Beszédes Valéria. Szabadka, Szabadegyetem, 2008.
- CSÁTH 2016 • CSÁTH Géza: *Úr volt rajtam a vágy*. Naplófeljegyzések és visszaemlékezések (1906–1914). Szerk. Molnár Eszter Edina, Szajbély Mihály. Bp., Magvető, 2016.
- CSOKONAI VITÉZ 2002 • CSOKONAI VITÉZ Mihály: *Összes művei*. Költemények. 5. köt., 1800–1805. Szerk. Szilágyi Ferenc. Bp., Akadémiai, 2002.
- E. CSORBA 2008 • E. CSORBA Csilla: *Ady, a portrévá lett arc*. Ady Endre összes fényképe. Bp., PIM, 2008.
- DEGRÉ 1966 • DEGRÉ Alajos: *Szabó Dezső fegyelmi ügye*. = *Irodalomtörténeti Közlemények*, 1966, 5–6. sz., 591–593.
- DÉRY 1989 • DÉRY Tibor: *Börtönnapok hordaléka*. Önéletrajzi jegyzetek. Szerk. Botka Ferenc. Bp., Múzsák, 1989.
- DÖMÖTÖR 1987 • DÖMÖTÖR Tekla: *Táltosok Pest-Budán és környékén*. Bp., Szépirodalmi, 1987.
- DTL • DÉRY Tibor *Levelezése (1901–1926)*. Szerk. Botka Ferenc. Bp., Balassi–Petőfi Irodalmi Múzeum, 2006.
- ELEK 1932 • ELEK Artúr: *Szini Gyula karikatúrái*. = *Az Újság Vasárnapja*, 1932. augusztus 7., 7–8.
- ELEK 1933 • ELEK Artúr *Feljegyzéseiből (1933)*. = *OEAKK*, 43–45.
- ELEK 1937 • ELEK Artúr: *Hogyan indult el egy irodalmi folyóirat*. A harmincéves Nyugat első lépései. = *Újság*, 1937. január 9., 5.
- EmlAE2 • *Emlékezések Ady Endréről*. 2. köt. Szerk. Kovalovszky Miklós. Bp., Akadémiai, 1974.
- EmlAE4 • *Emlékezések Ady Endréről*. 4. köt. Szerk. Kovalovszky Miklós. Bp., Akadémiai, 1990.

- EmlAE5 • *Emlékezések Ady Endréről*. 5. köt. Szerk. Kovalovszky Miklós. Bp., Akadémiai, 1993.
- „Engem nem látott senki még” • „Engem nem látott senki még.” Babits-olvasókönyv. 1–2. köt. Szerk. Sipos Lajos. Bp., Historia Litteraria Alapítvány–Korona, 1999.
- FARKAS 1935 • FARKAS Lujza: *A Nyugat és a századeleji irodalomforduló*. Bp., 1935, Gyarmati Ny.
- FAZEKAS 2003 • FAZEKAS István: *A bécsi Pazmaneum magyarországi hallgatói (1623–1918 [1951])*. Bp., ELTE Levéltár, 2003.
- Feljegyzések • *Feljegyzések és levelek a Nyugatról*. Szerk. Vezér Erzsébet. Bp., Akadémiai, 1975.
- FENYŐ 1930 • FENYŐ Miksa: *Az Ignotus- eset*. = *Nyugat*, 1930. február 1., 178–182.
- FENYŐ 1994 • FENYŐ Miksa: *Önéletrajzom*. Szerk. Bodri Ferenc. Bp., Argumentum, 1994.
- FL1 • FÜLEP Lajos *Levelezése*. 1. köt., 1904–1919. Szerk. F. Csanak Dóra. Bp., MTA, 1990.
- FL4 • FÜLEP Lajos *Levelezése*. 4. köt., 1939–1944. Szerk. F. Csanak Dóra. Bp., MTA, 1998.
- FMÖL • FÜST Milán *Összegyűjtött levelei*. Szerk. Fazakas István, Petrányi Ilona, Szilágyi Judit. Bp., Fekete Sas, 2002.
- FÓRIS 2006 • FÓRIS László: *Az uzsonna*. Ady Endre és Kaffka Margit. = *A Te színed előtt*. Kaffka Margit szerelmei. Szerk. Borgos Anna. Bp., Holnap, 2006., 126–133.
- FÖLDI 1943 • FÖLDI Mihály: *Csillagok felé*. Bp., Béta, 1943.
- FRÁTER 1987 • FRÁTER Zoltán: *Osvát Ernő élete és halála*. Bp., Magvető, 1987.
- FÜLEP 1995 • FÜLEP Lajos: *Egybegyűjtött írások*. Cikkek, tanulmányok. 2. köt. Szerk. Tímár Árpád. Bp., MTA, 1995.
- FÜST 1935 • FÜST Milán: *Emlékezésed Osvát Ernőről*. = *Nyugat*, 1935. április, 306–314.
- FÜST 1999 • FÜST Milán: *Teljes napló*. 1–2. köt. Szerk. Szilágyi Judit et al. Bp., Fekete Sas, 1999.
- FÜST 2014 • FÜST Milán: *Ími*. Cikkek, bírálatok, visszaemlékezések, útirajzok, alkalmi megnyilatkozások. 1–2. köt. Szerk. Szilágyi Judit. Bp., Fekete Sas, 2014.
- GELLÉRT 1954 • GELLÉRT Oszkár: *Kortársaim*. Bp., Művelt Nép, 1954.
- GELLÉRT 1958a • GELLÉRT Oszkár: *Egy író élete (1902–1925)*. Bp., Bibliotheca, 1958.
- GELLÉRT 1958b • GELLÉRT Oszkár: *Az olvasóhoz*. = *MÓRICZ Zsigmond Versei*. Szerk. Gellért Oszkár. Bp., Magyar Helikon, 1958., 9–25.
- GELLÉRT 1962 • GELLÉRT Oszkár: *Egy író élete. A Nyugat szerkesztőségében (1926–1941)*. Bp., Gondolat, 1962.
- HATVANY 1974 • HATVANY Lajos: *Ady*. Cikkek, emlékezések, levelek. Bp., Szépirodalmi, 1974.
- HEGEDŰS 1956 • HEGEDŰS Nándor: *Ady Endre Nagyváradon*. Bp., Akadémiai, 1956.
- HLL • HATVANY Lajos *Levelei*. Szerk. Hatvany Lajosné, Rozsics István. Bp., Szépirodalmi, 1985.

- HUESMANN 1983 • Heinrich HUESMANN: *Welttheater Reinhardt*. Bauten, Spielstätten, Inszenierungen. München, Prestel, 1983.
- IGNOTUS 1930 • IGNOTUS: *A Nyugat útja*. Ignotus a Nyugat közönségéhez. Elmondta 1930. január 14-én este a Budapesti Zeneakadémia kamaratermében. Bp., Lőrincz Ernő, 1930.
- IGNOTUS Pál 1973 • IGNOTUS Pál: *Uzsonna Babitséknál*. = Irodalomtörténet, 1973, 2. sz., 412–419.
- IGNOTUS Pál 1989 • IGNOTUS Pál: *Csipkerózsza*. Budapesti és londoni emlékek. Bp., Múzsák, 1989.
- ILLÉS Ilona 1962 • ILLÉS Ilona: *Modern irodalmunk németországi népszerűsítője: Stefan I. Klein*. = *A Petőfi Irodalmi Múzeum Évkönyve*, 1962. Szerk. Baróti Dezső. Bp., Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1962., 173–186.
- ILLÉS Endre 1983 • ILLÉS Endre: *Baj Schöpfunglennel*. = *Mestereim, barátaim, szerelmeim*. 2. köt. Bp., Magvető, 1983., 640–644.
- JAL • JÓZSEF Artilla *Levelezése*. Szerk. H. Bagó Ilona, Hegyi Katalin, Stoll Béla. Bp., Osiris, 2006.
- JANCSÓ 1966 • JANCSÓ Elemér: *Kuncz Aladár levelezéséből*. = *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények*, 1966, 2. sz., 329–331.
- JÁNOSI 1980 • JÁNOSI András: *Ady Endre Grazban*. = *Irodalomtörténeti Közlemények*, 1980, 5–6. sz., 691–696.
- JÁSZ 2001 • JÁSZ Dezső: *Hasznok és keserűségek*. Egy szabadkai gimnazista század eleji naplója (1908–1910). S. a. r. Dér Zoltán. Szabadka, Szabadegyetem, 2001.
- JGYL1 • JUHÁSZ Gyula *Összes művei*. Levelezés. 1. köt., 1900–1922. Szerk. Belia György. Bp., Akadémiai, 1981.
- KAL • KUNCZ Aladár: *Levelek (1907–1931)*. Szerk. Jancsó Elemérné Máthé-Szabó Magda, Juhász András. Bukarest, Kritérium, 1982.
- KARDOS 1979 • KARDOS Pál: *A Nyugat debreceni kapcsolatai*. = K. P.: *Irodalmi tanulmányok*. Bp., Gondolat, 1979., 68–100.
- KASSÁK 1983 • KASSÁK Lajos: *Egy ember élete*. Bp., Magvető, 1983.
- KDL1 • KOSZTOLÁNYI Dezső *Levelezése*. 1. köt., 1901–1907. Szerk. Buda Attila, Józsan Ildikó, Sárközi Éva. Pozsony, Kalligram, 2013 (Kosztolányi Dezső Összes Művei).
- KDLN • KOSZTOLÁNYI Dezső: *Levelek – Naplók*. Szerk. Kelevéz Ágnes, Kovács Ida, Réz Pál. Bp., Osiris, 1996.
- KELEVÉZ 2008 • KELEVÉZ Ágnes: *Egy legendás Osvát-levél nyomában*. = *Holmi*, 2008. január, 70–79.
- KELEVÉZ 2009 • KELEVÉZ Ágnes: *A Nyugat jubileumi és emlékszámainak üzenete*. = *Nyugat népe*. Tanulmányok a Nyugatról és koráról. Szerk. Angyalosi Gergely et al. Bp., PIM, 2009., 60–73.
- KELLÉR 1958 • KELLÉR Andor: *Palásthy tika*. = K. A.: *Író a toronyban*. Három arckép. Bp., Szépirodalmi, 1958., 153–195.
- KENYERES 2004 • KENYERES Zoltán: *A Nyugat periódusai*. = K. Z.: *Korok, pályák, művek*. Válogatott tanulmányok. Bp., Akadémiai, 2004., 58–83.

- KKL • Kós Károly *Levelezése*. Szerk. Sas Péter. Bp., Mundus, 2003.
- KMVL • *A lélek stációi*. KAFFKA Margit *Válogatott levelezése*. Szerk. Simon Zsuzsanna. Bp., Nap, 2010.
- KONCZ E. 1983 • [KONCZ E. Katalin:] *A Hatvany-Deutsch család*. Genealógiai adattár. = *História*, 1983, 2. sz., 28–30.
- KOSZTOLÁNCZY 2002 • KOSZTOLÁNCZY Tibor: *Egy köztársasági tanúságai*. Ignotus és a Szerda. = *Modern Filológiai Közlemények*, 2002, 2. sz., 100–121.
- KOSZTOLÁNCZY 2004 • KOSZTOLÁNCZY Tibor: „Az úri hölgy”. Batthyány Ella és a Nyugat folyóirat kapcsolatáról. = *Genesis*. Tanulmányok Bollók János emlékére. Szerk. Horváth László et al. Bp., Typotex, 2004., 549–560.
- KOSZTOLÁNCZY 2008a • KOSZTOLÁNCZY Tibor: „Egy phalanx”? Az 1890-es évek irodalompolitikai küzdelmeiről új megközelítésben. = *Irodalomtörténeti Közlemények*, 2008, 3. sz., 287–305.
- KOSZTOLÁNCZY 2008b • KOSZTOLÁNCZY Tibor: „Voltunk már királyok Bergengóciában”. Osvát Ernő, Babits Mihály és Kassák Lajos 1918–1919-ben. = *Közélet*... Babits Mihály életművéről születésének 125. évfordulóján. Szerk. Nédl Balázs, Pienták Attila, Sipos Lajos. Szombathely, Savaria University Press, 2008., 369–382.
- KOSZTOLÁNCZY 2009 • KOSZTOLÁNCZY Tibor: *A fiatal Osvát Ernő*. Bp., Universitas, 2009.
- KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013 • KOSZTOLÁNCZY Tibor–NEMESKÉRI Erika: *Festő a fronton*. = *Esemény és narratíva*. Történetiség – elbeszélés(ek) – interpretáció. Szerk. Kötél Emőke, Rainer M. János. Bibliotheca Nationalis Hungariae–Gondolat, Bp., 2013., 288–304.
- KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014 • KOSZTOLÁNCZY Tibor–NEMESKÉRI Erika: „Kámpec irodalom”. Válogatás Tersánszky Józsi Jenő és a Nyugat folyóirat levelezéséből. = *Kortárs*, 2014. július–augusztus, 116–133.
- KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2016 • KOSZTOLÁNCZY Tibor–NEMESKÉRI Erika: *Egy márványdarab*. = *Kortárs*, 2016. július–augusztus, 108–115.
- KOSZTOLÁNYI 1930 • KOSZTOLÁNYI Dezső: *Osvát Ernő*. = *Nyugat*, 1930. november 1., 595–607.
- KOSZTOLÁNYI Dezsőné 2003 • KOSZTOLÁNYI Dezsőné Harnos Ilona: *Osvát Ernőné – Kornélka*. = K. D. H. I: *Burokban születtem*. Memoár, novellák, portré. S. a. r. Borghos Anna. Bp., Noran, 2003., 437.
- KRATOCHVIL 1941 • KRATOCHVIL Károly: *M. kir. nagyváradi 4. honvéd gyalogezred*. = *Erdélyi ezredek a világháborúban*. Szerk. Deseő Lajos, Ardó Gyula. Bp., Ardói, 1941., 24–44.
- KRÚDY Zsuzsa 1975 • KRÚDY Zsuzsa: *Apám, Szindbád*. Bp., Magvető, 1975.
- KUNCZ 2014 • KUNCZ Aladár: *Fekete kolostor*. Feljegyzések a francia internáltságából. S. a. r. Jeney Éva. Bp., Kolozsvár, Kriterion–OSZK, 2014.
- KUNZ 1948 • KUNZ Egon: *A Szerda*. Egy folyóirat különös története. Bp., 1948, Grega Ny.

- „...külön tér ...külön idő...” • „...külön tér ...külön idő...” Babits Mihály fényképei. Ikonográfia. Összeáll. W. Somogyi Ágnes. Bp., Népművelési Propaganda Iroda, 1983.
- LACZKÓ 1932 • LACZKÓ Géza: *Osvát Ernő és a kínai versek*. = *Nyugat*, 1932. január 16., 76–77.
- LACZKÓ 1981 • LACZKÓ Géza: *Monsieur Dodi Párizsban és a Fekete kolostorban*. Kuncz Aladár levelei és híradásai. = L. G.: *Öröklés és hódítás*. S. a. r. Véber Károly. Bp., Szépirodalmi, 1981., 291–301.
- LENGYEL András 2016 • LENGYEL András: *Osvát Ernő négy levele*. A *Nyugat* szerkesztésének történetéhez. = *ME.dok*, 2016, 1. sz., 103–107.
- LENGYEL György 1989 • LENGYEL György: *Vállalkozók, bankárok, kereskedők*. A magyar gazdasági elit a 19. században és a 20. század első felében. Bp., Magvető, 1989.
- LENGYEL Menyhért 1987 • LENGYEL Menyhért: *Életem könyve*. Naplók, életrajzi töredékek. Szerk. Vinkó József. Bp., Gondolat, 1987.
- LYG • LUKÁCS György *Levelezése (1902–1917)*. Szerk. Fekete Éva, Karádi Éva. Bp., Magvető, 1981.
- LHL • *Levelek Hatvany Lajoshoz*. Szerk. Hatvany Lajosné. Bp., Szépirodalmi, 1967.
- Magyar szerelmes levelek* • *Magyar szerelmes levelek (1528–1944)*. Szerk. Kozocsa Sándor. Bp., Gondolat, 1976.
- MÁRAI 2017 • MÁRAI Sándor: *A teljes napló (1978–1981)*. S. a. r. Mészáros Tibor. Bp., Helikon, 2017.
- „Mindenki ujakra készül...” • „Mindenki ujakra készül...”. Az 1918–19-es forradalmak irodalma. 2. köt. Szerk. József Farkas. Bp., Akadémiai, 1962.
- MÓRICZ Miklós 1966 • MÓRICZ Miklós: *Móricz Zsigmond érkezése*. Bp., Szépirodalmi, 1966.
- MÓRICZ Virág 1979 • MÓRICZ Virág: *Apám regénye*. Bp., Szépirodalmi, 1979.
- Móricz Zsigmond, a Nyugat szerkesztője* • *Móricz Zsigmond, a Nyugat szerkesztője*. Levelek. Szerk. Tasi József et al. Bp., PIM, 1984.
- MÓRICZ Zsigmond 1958 • MÓRICZ Zsigmond *Versei*. S. a. r. Gellért Oszkár. Bp., Magyar Helikon, 1958.
- MÓRICZ Zsigmond 1963 • MÓRICZ Zsigmond *Levelei*. 1. köt. Szerk. F. Csanak Dóra. Bp., Akadémiai, 1963.
- MÓRICZ Zsigmond 2012 • MÓRICZ Zsigmond: *Naplók (1926–1929)*. Szerk. Cséve Anna, Szilágyi Zsófia Júlia. Bp., Noran, 2012.
- MZsÉ • *Móricz Zsigmond élete leveleinek tükrében*. Szerk. Rádics Károly. Bp., Orpheusz, 1997.
- NAGY Lajos 1949 • NAGY Lajos: *A lázadó ember*. Bp., Szikra, 1949.
- NÉMEDINÉ 2000 • NÉMEDINÉ KISS Adrienn: *Valóban „sűrögörcsöket kapott” Babits? A Halálfiáról írt Kassák-kritika és következményei*. = *Új Dunatáj*, 2000, 3. sz., 65–80.
- NEMESKÉRI 1979 • NEMESKÉRI Erika: *A Nyugat tekintetes Szerkesztőségének*. = *Kritika*, 1979. augusztus, 6–16.

- NEMESKÉRI 1986 • NEMESKÉRI Erika: *Tóth Árpád levelei Osvát Ernőhöz*. = Kritika, 1986. november, 8–11.
- NEMESKÉRI 1989 • NEMESKÉRI Erika: *Cholnoky László*. Bp., Akadémiai, 1989.
- NEMESKÉRI 1992 • NEMESKÉRI Erika: *Pro és kontra Ady körül az induló Nyugatban*. = Élet és Irodalom, 1992. december 18., 18.
- NEMESKÉRI 2002 • NEMESKÉRI Erika: *Osvát Ernő testamentuma*. A Nyugat folyóirat irattárának története. = *Pillanatkép a hazai irodalomtudományról*. Szerk. Gintli Tibor, Kenyeres Zoltán. Bp., Anonymus, 2002., 136–143.
- NEMESKÉRI 2008 • NEMESKÉRI Erika: *Antal Sándor levele Stockholmból Osvát Ernőhöz*. = Várad, 2008, 7–8. sz., 67–70.
- NÉMETH 1977 • NÉMETH László: *Ember és szerep*. = N. L.: *Homályból homályba*. Életrajzi írások. 1. köt. Bp., Magvető–Szépirodalmi, 1977., 306–440.
- NIETZSCHE 1980 • Friedrich NIETZSCHE: *Menschliches, Allzumenschliches*. Hg. von Giorgio Colli,azzino Montinari. München–Berlin–New York, Deutscher Taschenbuch Verlag–de Gruyter, 1980.
- NYK • *Nyugat-képeskönyv*. Fotók, dokumentumok a Nyugat történetéből. Szerk. Kelevéz Ágnes, Szilágyi Judit. Bp., PIM, 2009.
- OEAKK • *Osvát Ernő a kortársak között*. Szerk. Kőszeg Ferenc, Márványi Judit. Bp., Gondolat, 1985.
- OLÁH 2002 • OLÁH Gábor: *Naplók*. Szerk. Lakner Lajos. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 2002.
- OSVÁT Ernő 1945 • OSVÁT Ernő *Összes írásai*. S. a. r. Osvát Kálmán. Bp., Nyugat, 1945.
- OSVÁT Kálmán 1930 • OSVÁT Kálmán: *Osvát Ernő*. Adatok Osvát Ernő életrajzhoz. = Nyugat, 1930. december 1., 744–746.
- OSVÁT Kálmán 1944 • OSVÁT Kálmán: *Előfutamok: Osvát-életrajzhoz*. = Magyar Csillag, 1944. március 15., 331–341.
- OSVÁT Kálmán 1945 • OSVÁT Kálmán: *Bevezetés*. = OSVÁT Ernő 1945, 5–24.
- PAPP 1967 • PAPP Ivánné: *Egy Ady-vezérvers története*. = *Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve, 1965–1966*. Bp., OSZK, 1967., 210–213.
- POMOGÁTS 2001 • POMOGÁTS Béla: *Kuncz Aladár*. Kolozsvár, Bukarest, Kriterion, 2001.
- RÁDICS 1998 • RÁDICS Károly: *Évtizedek kaptatóim*. Tanulmányok, esszék, interjúk. Bp., Argumentum, 1998.
- RÁSKAI 1940–1942 • RÁSKAI Ferenc: *Titkaim*. Egy 36 éves íróasztal regénye. 1–4. köt. Bp., Athenaeum, 1940–1942.
- RÁTH 1990 • RÁTH András: *Móricz Zsigmond Kelet-Csanádban*. Egy Móricz-novella története. = *Békési Élet*, 1990, 2. sz., 174–179.
- REICHARD 1933 • REICHARD Piroška: *Osvát Ernő jegyzetei*. = Nyugat, 1933. november 1., 381–399.
- REICHARD 1985 • REICHARD Piroška: *Feljegyzések Osvát Ernőről*. = OEAKK, 399–415.

- RIMÓCZINÉ 1981 • RIMÓCZINÉ HAMAR Márta: *Ridentem ferient ruinae*. Egy Juhász-mottó magyarázatához. = *Irodalomtörténet*, 1981, 2. sz., 511–515.
- RIPPL-RÓNAI 1981 • RIPPL-RÓNAI József: *Ady adalékok*. = *Somogy*, 1981, 2. sz., 51–56.
- ROLLA 1980 • ROLLA Margit: *A fiatal Kaffka Margit*. Bp., MTA Könyvtár, 1980.
- RÓNA 2013 • RÓNA Judit: *Nap nap után*. Babits Mihály életének kronológiája (1909–1914). Balassi, Budapest, 2013.
- RÓNA 2014 • RÓNA Judit: *Nap nap után*. Babits Mihály életének kronológiája (1915–1920). Balassi, Budapest, 2014.
- RÓNAI 1994 • RÓNAI Zoltán: *Nemcsak egy madridi levél*. Révész Andor munkásságáról. = *Tiszatáj*, 1994, 3. sz., 69–71.
- SÁRA 1961 • SÁRA Péter: *Ady Endre kiadatlan levelei*. = *Irodalomtörténet*, 1961, 3. sz., 305–309.
- SAS 1983 • SAS Péter: *Kós Károly levelei Koronghy Lippich Elekhez és Kárpáti Aurélhoz*. = *Forrás*, 1983, 12. sz., 71–79.
- SchAÖL • SCHÖPFLIN Aladár *Összegyűjtött levelei*. Szerk. Balogh Tamás. Pécs, Pro Pannonia, 2004.
- SINKÓ 1990 • SINKÓ Ervin: *Az út*. Naplók (1916–1939). Szerk. József Farkas, Illés László. Bp., Akadémiai, 1990.
- SOMLYÓ 1993 • SOMLYÓ György: *Füst Milán vagy a Lesütöttszemű Ember*. Emlékezés és tanulmány. Bp., Balassi, 1993.
- SZABÓ Dezső 1996 • SZABÓ Dezső: *Életeim*. Születéseim, halálaim, feltámadásaim. 1–2. köt. Bp., Püski, 1996.
- Szabó Dezső-enciklopédia* • *Szabó Dezső-enciklopédia*. Szerk. Szöcs Zoltán. Bp., Kairosz, 2011.
- SZABÓ Lőrinc 2003 • SZABÓ Lőrinc: *Emlékezések és publicisztikai írások*. Szerk. Kemény Aranka. Bp., Osiris, 2003.
- SZABÓ Lőrinc 2008 • SZABÓ Lőrinc: *Vallomások*. Naplók, beszélgetések, levelek. Szerk. Horányi Károly, Kabdebó Lóránt. Bp., Osiris, 2008.
- SZABOLCSI 1977 • SZABOLCSI Miklós: *Érik a fény*. József Attila élete és pályája (1923–1927). Bp., Akadémiai, 1977.
- SZÁLLÁSI 2004 • SZÁLLÁSI Árpád: *Babits Mihály belgyógyászati kórtörténete = „...kínok és álmok közt...”* Szerk. Sipos Lajos. Bp., Akadémiai, 2004, 121–154.
- SZÍJ 1969 • SZÍJ Rezső: *A Táltos Könyvkiadóról*. = *Magyar Könyvszemle*, 1969, 1. sz., 37–41.
- SZILÁGYI 2000 • SZILÁGYI Judit: *„Megérteni logikus lényét!”* Adalékok Füst Milán és Osvát Ernő kapcsolatához. = *Múlt és Jövő*, 2000, 3–4. sz., 169–179.
- SZILÁGYI 2008 • SZILÁGYI Judit: *Apakomplexus a Nyugatban*. Vázlatok Osvát Ernő és a nyugatosok viszonyához. = *Vigilia*, 2008, 2. sz., 88–96.
- „*Született lázadó volt*” • „*Született lázadó volt*”. Kádár Judit beszélgetése Kosáry Judittal. = *Kalligram*, 2009. május, 68–72.
- TABÉRY 1970 • TABÉRY Géza: *Két kor küszöbén*. Önéletírások. S. a. r. Robotos Imre. Bukarest, Kriterion, 1970.

- TÁK • TÓTH Árpád: *Költemények*. Szerk. Kardos László, Kocztur Gizella. Bp., Akadémiai, 1964. (Tóth Árpád Összes Művei, 1. köt.)
- TÁL • TÓTH Árpád: *Levelei*. Szerk. Kardos László, Kocztur Gizella. Bp., Akadémiai, 1973. (Tóth Árpád Összes Művei, 5. köt.)
- TÁPMI • TÓTH Árpád: *Prózai művek*. Novellák, tanulmányok, bírálatok, hírlapi cikkek (1909–1913). Szerk. Kardos László, Kocztur Gizella. Bp., Akadémiai, 1969. (Tóth Árpád Összes Művei, 3. köt.)
- TERSÁNSZKY 1964 • TERSÁNSZKY Józsi Jenő: *Nagy árnnyokról bizalmasan*. Bp., Magvető, 1964.
- TERSÁNSZKY 1968 • TERSÁNSZKY Józsi Jenő: *Életem regényei*. Bp., Magvető, 1968.
- TOLNAI 1994 • TOLNAI Lajos: *A sötét világ*. = *Régi magyar regények*. 2. köt. S. a. r. Szilágyi Márton. Bp., Unikornis, 1994., 201–369.
- TÓTH 1976 • TÓTH Endre: *Élt-e Debrecenben Tersánszky Józsi Jenő?* = *Alföld*, 1976. július, 94–96.
- TÖRÖK 1933 • TÖRÖK Sophie: *Egy kedves Eltávozottól...* = *Nyugat*, 1933. október 16., 325–328.
- TÖRÖK 2010 • TÖRÖK Sophie: *Naptárai (1921–1941)*. 1–2. köt. Szerk. Papp Zoltán János. Bp., Argumentum, 2010.
- TÜSKÉS 1977 • TÜSKÉS Tibor: *A pécsi Nyugat-est története*. = *Jelenkor*, 1977. május, 461–466.
- VEZÉR 1972 • VEZÉR Erzsébet: *Egy „megherélt” Ady-vers*. = *Kritika*, 1972. június, 13.
- VEZÉR 1983 • VEZÉR Erzsébet: *Ignotus levelezéséből*. = *Kritika*, 1983. november, 23–26.
- VITÁLYOS 1977 • VITÁLYOS László: *Ady – Léda – Csinszka*. Visszaemlékezések és levelek a költő életrajzához. Bp., MTA Könyvtár, 1977.
- VITÁLYOS 1994 • VITÁLYOS László: *Adalékok A Holnap történetéhez*. = *Magyar Könyvszemle*, 1994, 3. sz., 341–343.
- ZIMÁNDI 1972 • ZIMÁNDI P. István: *Péterfy Jenő élete és kora (1850–1899)*. Bp., Akadémiai, 1972.
- ZSOLDOS 1983 • ZSOLDOS Sándor: *„Voltam valaki köztetek...”* Vázlat Somlyó Zoltán életrajzához. = *Irodalomtörténet*, 1983, 1. sz., 27–44.

A KÖNYVBEN KÖZÖLT LEVELEK

1898

1. Osvát Ernő – Gárdonyi Gézának. [Budapest, 1898. október 4.]
K: OSZK Kt. Fond 298/205. (Gárdonyi Géza-hagyaték) • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 202–203.
2. Osvát Ernő – Gárdonyi Gézának. [Budapest, 1898. október 13.]
K: OSZK Kt. Fond 298/205. (Gárdonyi Géza-hagyaték) • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 203–205.

1899

3. Osvát Ernő – Gyulai Pálnak. [Budapest, 1899. október 19.]
K: ismeretlen. • M: Budapesti Napló, 1899. október 20., 9.
4. Ábrányi Emil – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1899. október 21.]
K: ismeretlen. • M: Budapesti Napló, 1899. október 22., 8.

1900

5. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1900. január 12.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
6. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1900. február 1.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 205–206.
7. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1900. február első felében]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) • M: AZL, 105.
8. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1900. február 25.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) • M: AZL, 110–111.
9. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1900. szeptember 26.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) • M: AZL, 116.
10. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1900. december 27.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)

1901

11. Istvánffy Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1901. április 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/780.
12. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1901. május 12.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan) • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 209–210.
13. Molnár Ferenc – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1901. május 20.]
K: PIM V. 955/11. (Reichard Pirooska-hagyaték)
14. Osvát Ernő – Horvát Henriknek. [Budapest, 1901 végéig]
K: PIM V. 5089/3/6. (N. n. sz. 1987/63., vétel magánszemélytől)

1902

15. Osvát Ernő – Elek Artúrnak. [Budapest, 1902. május közepe]
K: OSZK Kt. Fond 253/438.
16. Cholnoky Viktor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1902. május 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/730.
17. Gunszt Miklós és Osvát Ernő – Budapest székesfőváros polgármesterének.
[Budapest, 1902. május 25.]
K: BFL. IV. 1407/b. • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 210.
18. Cholnoky Viktor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1902. május 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/730.
19. Cholnoky Viktor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1902. június eleje – 1903. február vége]
K: OSZK Kt. Fond 253/730.
20. Osvát Ernő – Elek Artúrnak. [Budapest, 1902. május végétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/438. • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 213.
21. Vidor Marcell – a Magyar Géniusz szerkesztőségének. [Ungvár, 1902. június 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/896.
22. Osvát Ernő – Budapest székesfőváros polgármesterének. [Budapest, 1902. június 10.]
K: BFL. IV. 1407/b. • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 211.
23. Kaffka Margit – Osvát Ernőnek. [Nagykároly, 1902. július 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/788. • M: KMVL, 90.
24. Osvát Ernő – Fenyő Miksának. [Budapest, 1902. augusztus eleje]
K: PIM V. 3181/29/3. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 211–212.
25. Osvát Ernő – Elek Artúrnak. [Budapest, 1902. augusztus 17. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/438. • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 212.
26. Fenyő Miksa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1902. május vége – 1903. február vége]
K: OSZK Kt. Fond 253/751.

27. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1902. május vége – 1903. február vége]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
28. Kaffka Margit – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1902. szeptember elején]
K: OSZK Kt. An. 2825/3. (Sz. n. 1929/12., Osvát Ernő ajándéka)
29. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1902. október 9.]
K: PIM A. 208/47. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL1, 34.
30. Kaffka Margit – a Magyar Génusz szerkesztőségének. [Miskolc, 1902. november 2. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/788. • M: KMLV, 90.
31. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Budapest székesfőváros polgármesterének. [Budapest, 1902. december 4.]
K: BFL. IV. 1407/b. • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 213–214.
32. Kovács Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1902. december 7. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/1068.
33. Kovács Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1902. május vége – 1903. február vége]
K: OSZK Kt. Fond 253/801/a.
34. Vértesy Gyula – Osvát Ernőnek. [Nagyszében, 1902. december 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/895.

1903

35. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1903. január elején]
K: OSZK Kt. Fond 253/874. • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 156.
36. Osvát Ernő – Posgay Gézának. [Budapest, 1903. január 8.]
K: PIM V. 3195/252. (Gellért Oszkár-hagyaték) • M: GELLÉRT 1954, 19.
37. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1903. január 25. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
38. Cholnoky Viktor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1903. január 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/730.
39. Cholnoky Viktor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1903. január 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/730.
40. Osvát Ernő – a Budapesti Királyi Törvényszékhez. [Budapest, 1903. február 4. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/685. • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 215–216.
41. Ráskai Ferenc – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1903. március 8. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/1135.
42. Osvát Ernő és Osvát Ernőné – Elek Artúrnak. [Budapest, 1903. december 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/438.

1904

43. Kovács Jenő – Fenyő Miksának. [Berlin-Charlottenburg, 1904. december 6. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/1068/a.
44. Kovács Jenő – Fenyő Miksának. [Berlin-Charlottenburg, 1904. december 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1289.
45. Szilágyi Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1904. december 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/873.

1905

46. Osvát Ernő – Fenyő Miksának. [Budapest, 1905. január 13. előtt]
K: PIM V. 3181/33. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: KOSZTOLÁNCZY 2009, 217.
47. Fenyő Miksa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. január 13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/751.
48. Hevesi Sándor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. január 16. előtt]
Levélpapír K: PIM V. 482. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól)
Boríték K: OSZK Kt. Fond 253/773/a.
49. Bédy-Schwimmer Rózsa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. január 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/859.
50. Bárány Gerő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. január 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/713.
51. Jób Dániel – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. február 15. előtt]
K: PIM V. 956/12. (Reichard Pirooska-hagyaték)
52. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. március 15. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/848. (üres boríték)
53. Bédy-Schwimmer Rózsa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. március 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/859.
54. Kemény Simon – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. március 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/795.
55. Farkas Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. április]
K: OSZK Kt. Fond 253/744.
56. Bródy Miksa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. április 16-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/728.
57. Bédy-Schwimmer Rózsa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. április 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/859.
58. Szőlősi Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. május 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/877.
59. Szini Gyula – Fenyő Miksának. [Budapest, 1905. június-október]
K: OSZK Kt. Fond 253/1282.

60. Várnai Sándor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. július 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/892.
61. Bédy-Schwimmer Rózsa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905. július 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/859.
62. Tóth Wanda – a Figyelő szerkesztőségének. [Dombiratos, 1905. július 20.]
K: PIM V. 3181/6/1. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: *Feljegyzések*, 445.
63. Téglás Béla – Osvát Ernőnek. [Gmunden, 1905. október 11.]
K: PIM V. 955/4. (Reichard Piroska-hagyaték)
64. Révész Béla – a Figyelő szerkesztőjének. [Budapest, 1905. október 15. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
65. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1905]
K: PIM A. 114/4. (Szalay József-gyűjtemény) • M: SÁRA 1961, 309.

1906

66. Elek Artúr – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1906. március 23.]
K: OSZK Kt. Fond 21/31. (Reichard Piroska-hagyaték)
67. Lázár Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1906. március 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/810.
68. Elek Artúr – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1906. május 20.]
K: OSZK Kt. Fond 21/31. (Reichard Piroska-hagyaték)
69. Osvát Ernő – Elek Artúrnak. [Biharszéplak, 1906. augusztus 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/438.
70. Kovács Jenő és Kovács Jenőné – Osvát Ernőnek. [Firenze, 1906. augusztus vége –
szeptember vége]
K: OSZK Kt. Fond 253/801/a.
71. Mikes Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1906. október 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/820.
72. Hubert Emil – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1906. október 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/777.

1907

73. Osvát Ernő – Gellért Oszkárnak. [Budapest, 1907. február 7.]
K: PIM V. 3195/465. (Gellért Oszkár-hagyaték)
74. Ady Endre és Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1907. február 11.]
K: PIM A. 208/39. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL1, 203.
75. Cholnoky Viktor – Kemény Simonnak. [Budapest, 1907. február 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/730.
76. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1907. október 9.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)

77. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1907. október 11.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
78. Biró Lajos – Fenyő Miksának. [Budapest, 1907. november 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1260. • M: NEMESKÉRI 1979, 6.
79. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1907. november 14. körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/710. • M: NEMESKÉRI 1979, 6.
80. Mohácsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1907. december 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/822.
81. Fenyő Miksa, Ignotus és Osvát Ernő – Budapest székesfőváros polgármesterének.
[Budapest, 1907. december 12.]
K: BFL. IV. 1407/b. • M: NYK, 25.
82. Biró Lajos – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1907. december 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/721.
83. Biró Lajos – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1909. május 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/721. (üres boríték)
84. Osvát Ernő – Fenyő Miksának. [Budapest, 1907. december 15.]
K: PIM V. 3181/29/1. (Fenyő Miksa-hagyaték)
85. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1907. december 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
86. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1907 vége – 1908 eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
- 87–88. Osvát Ernő – Szini Gyulának és Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest,
1907 vége – 1908. október vége]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
89. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Szeged, 1907. december végén]
K: OSZK Kt. Fond 253/710. • M: NEMESKÉRI 1979, 6–7.

1908

90. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. január 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
91. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. január 3. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
92. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. január 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
93. Kosztolányi Dezső – Osvát Ernőnek. [Szabadka, 1908. január 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/801. • M: KDLN, 140.
94. Eisler Mihály József – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. január 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/738.
95. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. január 12.]
Levélpapír K: PIM A. 208/56. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 8.
Boríték K: PIM A. 208/66a. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 127.

96. Lukács György – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. január 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/816. • M: LGYL, 53–54.
97. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Szabadka, 1908. január 22.]
K: OSZK Fond 253/733.
98. Kabos Ede – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. február első hetében]
K: OSZK Kt. Fond 253/786.
99. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érindszent, 1908. február 10. körül]
K: OSZK Kt. Quart. Hung. 2171. (Sz. n. 1919/12., a Nyugat szerkesztőségének ajándéka) • M: AEL2, 16.
100. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. február 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
101. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. február 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
102. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érindszent, 1908. március 6.]
K: PIM A. 208/45. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 26.
103. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érindszent, 1908. március 11–12.]
K: PIM A. 204/8. (Fenyő Miksa-hagyaték)
- 104–105. Osvát Ernő – Cholnoky Viktornak és Cholnoky Viktorné –
Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. március 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/731.
106. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. március 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
107. Hatvany Lajos – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. március második felében]
K: OSZK Kt. Fond 253/767.
108. Kunfi Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. március 23–24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/805. • M: NEMESKÉRI 1979, 7.
109. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. március 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
110. Vértesy Gyula – Osvát Ernőnek. [Nagybecskerek, 1908. április 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/895.
111. Hatvany Lajos – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. április 2–4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/767. • M: HLL, 268.
112. Hatvany Lajos – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. április 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/767.
113. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. április 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
114. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. április 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
115. Haraszthyiné Szederkényi Anna – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. április 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/868.
116. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. április 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.

117. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Szeged, 1908. április 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
118. Alkalay Ödön – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1908. április 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/705.
119. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. május 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
120. Hatvany Lajos – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. május 6–8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/767.
121. Hatvany Lajos – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. május 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/767.
122. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. május 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
123. Kunfi Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. május 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/805.
124. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. május 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
125. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. május 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
126. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. május 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
127. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. június 2. – Lőcsefürdő,
1908. június 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
128. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1908. június 13.]
K: PIM A. 208/42. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 60–61.
129. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. június 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
130. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Lőcsefürdő, 1908. június 20. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
131. Vértessy Gyula – a Nyugat szerkesztőségének. [Nagybecskerek, 1908. június 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/895.
132. Pásztor Árpád – Osvát Ernőnek. [Kanada, Niagara Falls, 1908. június 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/838.
133. Szász Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. június vége előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/866.
134. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1908. június 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832. • M: NEMESKÉRI 1992, 18.
135. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1908. június 27.]
K: PIM A. 208/43. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 63.
136. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1908. június 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832. • M: NEMESKÉRI 1992, 18.
137. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. június 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.

138. Kosztolányi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. július eleje előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/801. • M: KDLN, 158.
139. Hatvany Lajos – Fenyő Miksának. [Hatvan, 1908. július 4–5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/767.
140. Hatvany Lajos – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest,]
K: OSZK Kt. Fond 253/767.
141. Szomoray Dezső – Fenyő Miksának. [Daruvár, 1908. július 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/876.
142. Szomoray Dezső – Fenyő Miksának. [Daruvár, 1908. július 25. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/876. (üres boríték)
143. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Lőcsefürdő, 1908. július 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
144. Lukács György – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. július 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/816. • M: LGYL, 63–64.
145. Lukács György – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908–1909]
K: OSZK Kt. Fond 253/816. • M: LGYL, 129.
146. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Tátralomnic, 1908. július 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779. • M: NEMESKÉRI 1979, 7.
147. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Szeged, 1908. július 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
148. Gonda Henrik – Budapest székesfőváros polgármesterének. [Budapest, 1908. július 23.]
K: BFL. IV. 1407/b.
149. Fenyő Miksa, Ignotus és Osvát Ernő – Budapest székesfőváros polgármesterének. [Budapest, 1908. július 24.]
K: BFL. IV. 1407/b.
150. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1908. július 24.]
K: PIM A. 208/44. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 72.
151. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1908. július 29.]
K: PIM A. 208/8. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 73.
152. Bodor Aladár – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1908. július 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/722.
153. Szász Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. augusztus 16. – 1909. május 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/866.
154. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. augusztus 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 28–29.
155. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1908. augusztus 19. előtt]
K: PIM A. 115/2. (Szalay József-gyűjtemény) • M: AEL2, 76.
156. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Szeged, 1908. augusztus 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
157. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. augusztus 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.

158. Móricz Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. augusztus 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/825. • M: MZsÉ, 38.
159. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. szeptember 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
160. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. szeptember 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
161. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. szeptember 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
162. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1908. szeptember 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
163. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1908. szeptember 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832. • M: NEMESKÉRI 1992, 18.
164. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. szeptember 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
165. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. szeptember 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
166. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. szeptember 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
167. Antal Sándor – Osvát Ernőnek. [Stockholm, 1908. szeptember 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/707. • M: NEMESKÉRI 2008, 67–70.
168. Emőd Tamás és Juhász Gyula – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1908. szeptember 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/774. • M: JGYL1, 195–196.
169. Hatvany Lajos – Osvát Ernőnek. [Hatvan, 1908. szeptember 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/767.
170. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. szeptember 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
171. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érindszent, 1908. szeptember 24.]
K: PIM A. 208/10. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 81.
172. Emőd Tamás – a Nyugat szerkesztőségének. [Nagyvárad, 1908. szeptember 24.]
K: PIM V. 3181/1. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 380.
173. Lukács György – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. szeptember 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/816. • M: LGYL, 89.
174. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Szeged, 1908. október 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
175. Ady Endre – a Nyugat kiadóhivatalának. [Nagyvárad, 1908. október 11–12.]
K: PIM A. 208/65. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 106.
176. Ignótus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. október 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
177. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. október 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
178. Horvát Henrik – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1908. október 13–14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/776.

179. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Szeged, 1908. október 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
180. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1908. október 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832. • M: NEMESKÉRI 1979, 7.
181. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. október 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
182. Emőd Tamás és Nagy Mihály – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1908. október 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/739. • M: NEMESKÉRI 1979, 7–8.
183. Lampérth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. október 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/808.
184. Móricz Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. október 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/825. • M: MZsÉ, 38.
185. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1908. október 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832. • M: NEMESKÉRI 1979, 8.
186. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. október 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
187. Lengyel Menyhért – a Nyugat kiadóhivatalának. [Berlin, 1908. október 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
188. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érmindszent, 1908. október 24. előtt]
K: PIM A. 208/11. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 89.
189. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. október 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
190. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. október 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
191. Kosztolányi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. október 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/801. • M: KDLN, 160–161.
192. Cholnoky Viktor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. november 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/730.
193. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. november 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
194. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. november 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
195. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. november 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 29.
196. Móricz Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. november 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/825. • M: MZsÉ, 39.
197. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1908. november 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832. • M: NEMESKÉRI 1979, 8.
198. Lengyel Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. november 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/813.
199. Baumgarten Ferenc – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. november második felében]
K: MTA KIK Ms 10.250/6. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)

200. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. november 13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
201. Bodor Aladár – Osvát Ernőnek. [Losonc, 1908. november 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/722.
202. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Fogaras, 1908. november 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/1. • M: BML 1907–1909, 157–158.
203. Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1908. november 19.]
K: OSZK Kt. Fond III/974/1. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1907–1909, 158.
204. Lampérth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. november 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/808.
205. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érmindszent, 1908. november 21.]
K: PIM A. 208/3. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 100.
206. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. november 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
207. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. november 23. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
208. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. november 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
209. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érmindszent, 1908. november 26.]
K: PIM A. 208/13. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 106.
210. Elek Artúr és Osvát Ernő – Fenyő Miksának. [Budapest, 1908. november 29.]
K: PIM V. 3181/7/10. (Fenyő Miksa-hagyaték)
211. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. november végén]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
212. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Fogaras, 1908. december 1.]
K: PIM V. 1640. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól) •
M: BML 1907–1909, 168–169.
213. Kosztolányi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december elején ?]
K: OSZK Kt. Fond 253/801. • M: KDLN, 215.
214. Földessy Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/754. • M: NEMESKÉRI 1992, 18.
215. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1908. december 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832. • M: NEMESKÉRI 1979, 8.
216. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érmindszent, 1908. december 6. előtt]
K: PIM A. 208/12. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 114–115.
217. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 6-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
218. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908–1909]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
219. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érmindszent, 1908. december 7.]
K: PIM A. 114/1. (Szalay József-gyűjtemény) • M: AEL2, 117.
220. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.

221. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. december 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
222. Bresztovszky Ernő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/727. • M: NEMESKÉRI 1979, 11.
223. Kunfi Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/805.
224. Kaffka Margit – Osvát Ernőnek. [Újpest, 1908. december 13-ig]
K: OSZK Kt. Fond 253/788. • M: KMVL, 91–92.
225. Kaffka Margit – a Nyugat szerkesztőjének. [Újpest, 1908. december 16. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/788. • M: KMVL, 91.
226. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
227. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érindszent, 1908. december 16. után]
K: PIM A. 208/14. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 122.
228. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érindszent, 1908. december 20. körül]
K: PIM A. 208/46. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 124–125.
229. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1908. december 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832. • M: NEMESKÉRI 1992, 18.
230. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 23. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
231. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
232. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érindszent, 1908. december 24.]
K: PIM A. 114/2. (Szalay József-gyűjtemény) • M: AEL2, 128.
233. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1908. december 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
234. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
235. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
236. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érindszent, 1908. december 28.]
K: PIM A. 208/18. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 133.
237. Pásztor Árpád – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908 végén]
K: OSZK Kt. Fond 253/838.
238. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 29.]
K: OSZK Kt. 253/858.
239. Kepes Ernő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908. december 31.]
K: OSZK Kt. Fond 253/796.
240. Beck Ö. Fülöp – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908 körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/717.
241. Kuthy (Térey) Sándor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1908]
K: OSZK Kt. Fond 253/806/a.

242. Ujhelyi Nándor – Osvát Ernőnek [Budapest, 1908 vége – 1909 eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/887.
243. Ujhelyi Nándor – Osvát Ernőnek [Budapest, 1908 vége – 1909 eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/887.
244. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1908 vége – 1909 kora tavasza]
K: OSZK Kt. Fond 253/729. • M: NEMESKÉRI 1979, 10.

1909

245. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1909. január 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832. • M: NEMESKÉRI 1992, 18.
246. Földessy Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. január 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/754. • M: NEMESKÉRI 1992, 18.
247. Zöldi Márton – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. január 11. ?]
K: OSZK Kt. Fond 253/902.
248. Zöldi Márton – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. január 13. ?]
K: OSZK Kt. Fond 253/902.
249. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. január 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
250. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. január 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
251. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. január 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
252. Kemény Simon – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. január 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/795.
253. Kemény Simon – Osvát Ernőnek. [Budapest,]
K: OSZK Kt. Fond 253/795.
254. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Kunhegyes, 1909. január 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
255. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1909. január 27.]
K: PIM A. 208/15. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 141.
256. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. január 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
257. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
258. Szombati-Szabó István – a Nyugat szerkesztőségének. [Debrecen, 1909. február 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1215.
259. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1909. február 9.]
K: PIM A. 208/16. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 148–149.
260. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. február 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.

261. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. február 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
262. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. február 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 29.
263. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1909. február 23.]
K: PIM A. 208/2. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 156.
264. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. február 24. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
265. Ujhelyi Nándor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. február 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/887.
266. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1909. február 25.]
K: PIM A. 208/17. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 157–158.
267. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1909. március 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
268. Boross László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. március 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
269. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1909. március 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832.
270. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. március 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
271. Varjas Sándor – a Nyugat szerkesztőjének. [Jászberény, 1909. március 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/891.
272. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. március 10. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/733. (üres boríték)
273. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909 tavaszáig]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
274. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909 tavaszáig]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
275. Jánosi Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. március 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/781.
276. Szombati-Szabó István – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1909. március 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/875/a.
277. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Monte-Carlo, 1909. március 16.]
K: PIM A. 208/19. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 166.
278. Karinthy Frigyes – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. március 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/793. • M: NEMESKÉRI 1979, 8–9.
279. Nagy Péter – a Nyugat szerkesztőjének. [Bécs, 1909. március 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/829.
280. Ritoók Emma – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1909. március 22.]
Levélpapír K: MTA KIK Ms 10.250/50. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)
Boríték K: OSZK Kt. Fond 253/850/a.

281. Moly Tamás – Osvát Ernőnek. [Berlin-Wilmersdorf, 1909. március 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/823.
282. Csáthó Kálmán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. március 27.]
K: MTA KIK Ms 10.250/10. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)
283. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. március 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
284. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. március 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
285. Franyó Zoltán – Osvát Ernőnek. [Temesvár, 1909. március 28. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/756.
286. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. március 29-ig]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
287. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909 körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
288. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909 körül]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1987/192/58., aukciós vétel)
289. Szini Gyula és Szini Gyuláné – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1909. április 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
290. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Szeged, 1909. április 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710. • M: NEMESKÉRI 1979, 9.
291. Szombati-Szabó István – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1909. április 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/875/a.
292. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. április 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
293. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest,]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
294. Szomoró Dezső – Osvát Ernőnek. [Nizza, 1909. április 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/876.
295. Lengyel Menyhért – a Nyugat szerkesztőinek. [Berlin, 1909. április 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
296. Hatvany Lajos – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1909. április közepe]
K: OSZK Kt. Fond 253/767.
297. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. április 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
298. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. április 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/858. • M: SchAÖL, 60.
299. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. április 21. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
300. Fenyő Miksa – Osvát Ernőnek. [Gardone Riviera, 1909. április 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/751.
301. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. április 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 8.

302. Kárpáti Aurél – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. április 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/794.
303. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1909. április 28.]
K: PIM A. 208/20. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 185.
304. Alba Nevis – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/704.
305. Osvát Ernő – Elek Artúrnak. [Budapest, 1909. május 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/438.
306. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
307. Bolgár Elek – Osvát Ernőnek. [Zürich, 1909. május 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/723.
308. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 1. – december 31.]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
309. Haraszthyiné Szederkényi Anna – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/868.
310. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május elejétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
311. Lengyel Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május elejétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/813.
312. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
313. Hangay Sándor – Ignotusnak. [Budapest, 1909. május 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/766/a.
314. Kosztolányi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 12. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/801. • M: KDLN, 176.
315. Bárdos Artúr – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1909. május 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/714.
316. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május közepén]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
317. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
318. Kosztolányi Dezső – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1909. május 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/801. • M: KDLN, 179.
319. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
320. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
321. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. május 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
322. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. június 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.

323. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. június 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
324. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. június 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1979, 9.
325. Karinty Frigyes – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. június 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/793.
326. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [London, 1909. június 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
327. Moly Tamás – Osvát Ernőnek. [Komárom, 1909. június 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/823.
328. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1909. június 26.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
329. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Kolozsvár, 1909. június 28.]
K: PIM A. 114/3. (Szalay József-gyűjtemény) • M: AEL2, 205–206.
330. Móricz Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. július 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/825. • M: MZsÉ, 40.
331. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Kolozsvár, 1909. július 5.]
K: PIM A. 208/21. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 212.
332. Outisz – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. július 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/834.
333. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. július 6-ig]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
334. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909 nyarán ?]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
335. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Szekszárd, 1909. július 7. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/4. • M: BML 1909–1911, 25.
336. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Szekszárd, 1909. július 9. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/2., 14. • M: BML 1909–1911, 27.
337. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Kolozsvár, 1909. július 9.]
K: PIM A. 208/22. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 218.
338. Lengyel Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. július 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/813. (üres boríték)
339. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Szekszárd, 1909. július 15. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/a. • M: BML 1909–1911, 27–28.
340. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Ammerland, 1909. július 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
341. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Ammerland, 1909. július végén]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
342. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. július 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
343. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőjének. [Kolozsvár, 1909. július 26.]
K: PIM A. 208/24. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 234.

344. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Kolozsvár, 1909. július 27.]
K: PIM A. 208/23. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 234.
345. Peterdi István – Osvát Ernőnek. [Stübing, 1909. július 29. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/840.
346. Osvát Ernő – Peterdi Istvánnak. [Budapest, 1909. július 29.]
K: PIM V. 4140/684. (Füst Milán-hagyaték)
347. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. augusztusától]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
348. Kupcsay Felicián – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. augusztus 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/806.
349. Gonda Henrik és Thein Zsigmond – Budapest székesőváros polgármesterének.
[Budapest, 1909. augusztus 4.]
K: BFL. IV. 1407/b.
350. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Svedlér, 1909. augusztus 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
351. Kupcsay Felicián – Ignotusnak. [Budapest, 1909. augusztus 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1265.
352. Móricz Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Borosznó, 1909. augusztus 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/825. • M: MZsÉ, 40.
353. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Rheinfelden, 1909. augusztus 24-től]
K: PIM A. 208/26. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 244.
354. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. augusztus 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
355. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. szeptember 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762. • M: NEMESKÉRI 1979, 10.
356. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Rheinfelden, 1909. szeptember 6.]
K: PIM A. 208/25. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 251–252.
357. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. szeptember 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
358. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Fogaras, 1909. szeptember 7. előtt]
Levélpapír K: OSZK Kt. Fond 253/708/3. • M: BML 1909–1911, 31–32.
Boríték K: OSZK Kt. Fond 253/708/b. • M: BML 1909–1911, 30.
359. Ignotus – Osvát Ernőnek. [München, 1909. szeptember 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779. • M: NEMESKÉRI 1979, 10.
360. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. szeptember 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
361. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1909. szeptember 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 8.
362. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Érindszent, 1909. szeptember 24.]
K: PIM A. 208/41. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 259–260.
363. Kaffka Margit – Osvát Ernőnek. [Újpest, 1909. szeptember 25. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/788. • M: KMVL, 92.

364. Moly Tamás – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1909. szeptember 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/823.
365. Fazekas Frey Imre – Ignotusnak. [Budapest, 1909. szeptember 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/747.
366. Moly Tamás – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1909. október 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/823. (üres boríték)
367. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. október 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
368. Horvát Henrik – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1909. október 3-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/776.
369. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1909. október 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 8.
370. Kéri Pál – Osvát Ernőnek. [Berlin-Charlottenburg, 1909. október 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/796/a.
371. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Fogaras, 1909. október 8. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/5. • M: BML 1909–1911, 32.
372. Kéri Pál – Osvát Ernőnek. [Berlin-Charlottenburg, 1909. október 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/796/a.
373. Farkas Zoltán – a Nyugat szerkesztőinek. [Budapest, 1909. október 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/746.
374. Osvát Ernő – Hatvany Lajosnak. [Budapest, 1909. október 18.]
K: MTA KIK Ms 387/113. (Hatvany Lajos-hagyaték) • M: BUDA 1998, 62.
375. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1909. október 20.]
K: PIM V. 1636. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól) •
M: TÁL, 38.
376. Osvát Ernő – Hatvany Lajosnak. [Budapest, 1909. október 21.]
K: MTA KIK Ms 387/114. (Hatvany Lajos-hagyaték) • M: LHL, 75.
377. Csáth Géza – Osvát Ernőnek és Szendrő Sándornak. [Budapest,
1909. október 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
378. Reichard Piroska – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. november 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/844.
379. Moly Tamás – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1909. november 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/823.
380. Lengyel Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. december 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/813.
381. Szomoró Dezső – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1909. december 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/876.
382. Rédey Tivadar – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1909. december 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/843.
383. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Párizs, 1909. december 27.]
K: PIM A. 208/27. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL2, 298–299.

384. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1909. december 28.]
K: PIM A. 115/1. (Szalay József-gyűjtemény) • M: AEL2, 300.
385. Widder Dávid – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1909. december második felétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/900.

1910

386. Kállay Miklós – a Nyugat szerkesztőségének. [Eger, 1910. január 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/790.
387. Osvát Ernő – Móricz Zsigmondnak. [Budapest, 1910. január 16.]
K: PIM M. 100/1606/1. (Móricz Zsigmond-hagyaték)
388. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. január második felében]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
389. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910 telén ?]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
390. Dutka Ákos – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1910. január 20.]
K: MTA KIK Ms 10.250/11. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)
391. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1910. január 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 8.
392. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Párizs, 1910. január 24.]
K: PIM A. 208/29. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 17.
393. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1910. január 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 8–9.
394. Feleky Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. január 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/749.
395. Biró Lajos – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1910. január 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/721.
396. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1910. február 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
397. Peterdi István – Osvát Ernőnek. [Berlin-Charlottenburg, 1910. február 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/840. (türes boríték)
398. A Nyugat kiadóhivatala – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1910. február 10. előtt]
K: PIM V. 4330/122/1. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték)
399. Hatvany Lajos – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1910. február 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/767.
400. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. február 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
401. Lesznai Anna – Osvát Ernőnek. [Budapest, ?]
K: OSZK Kt. Fond 253/815.
402. Tóth Wanda – Fenyő Miksának. [Budapest, 1910. február 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1284.

403. Mariay Ödön – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910 tavaszától]
K: OSZK Kt. Fond 253/819.
404. Lukács György – Osvát Ernőnek. [Cap Martin, 1910. március 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/816.
405. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Fogaras, 1910. március 8. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/7. • M: BML 1909–1911, 40–41.
406. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Fogaras, 1910. március 19. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/c. (üres boríték)
407. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Párizs, 1910. március 8.]
K: PIM A. 205/4. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 49–50.
408. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1910. március 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832. • M: NEMESKÉRI 1992, 18.
409. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. március 19-től]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
410. Jász Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. március 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/782.
411. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. március 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733. • M: NEMESKÉRI 1979, 10.
412. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Párizs, 1910. március 27.]
K: PIM A. 208/28. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 62.
413. Szombati-Szabó István – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1910. április 4. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/1215.
414. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Párizs, 1910. április 4. ?]
K: ismeretlen. • M: AEL3, 70–71.
415. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Párizs, 1910. április 11.]
K: PIM A. 208/51. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 72.
416. Barna Sándor – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1910. április 21.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
417. Farkas Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. április 28.]
K: MTA KIK Ms 10.250/16. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)
418. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Párizs, 1910. május 7.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1931/66., vétel Bálint Edittől) • M: AEL3, 84–85.
419. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1910. május 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/814. (üres boríték)
420. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Fogaras, 1910. május 16. előtt]
Levélpapír K: OSZK Kt. Fond 253/708/8. • M: BML 1909–1911, 64–65.
Boríték K: OSZK Kt. Fond 253/708/d.
421. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Fogaras, 1910. május 16-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/6. • M: BML 1909–1911, 45–46.
422. Miklós Jutka – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1910. május 16-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/821.
423. A Nyugat szerkesztősége – Babits Mihálynak. [Budapest, 1910. május 17.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/1. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1909–1911, 55.

424. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. június közepétől]
K: PIM A. 208/69. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 97.
425. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1910. június közepétől]
K: PIM A. 208/71. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 97.
426. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. június közepétől]
K: PIM A. 208/70. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 97.
427. Feleky Géza, Kernstok Károly, Laczkó Géza, Osvát Ernő és Tóth Árpád – Babits Mihálynak. [Budapest, 1910. június 17.]
K: OSZK Kt. Fond III/1314/9. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1909–1911, 59–60.
428. A Nyugat szerkesztősége – Füst Milánnak. [Budapest, 1910. június 18.]
K: PIM V. 3781. (N. n. sz. 1973/58., vétel magánszemélytől) (üres boríték)
429. Pap Mariska – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. június 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/837.
430. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Érindszent, 1910. június 26.]
K: PIM A. 208/30. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 101.
431. Jász Dezső – Osvát Ernőnek. [Szabadka, 1910. június 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/782.
432. Hatvany Lajos – Osvát Ernőnek. [Bellagio, 1910. július 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/767.
433. Kortsák Jenő – Osvát Ernőnek. [Hajmáskér, 1910. július 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/800.
434. Somlyó Zoltán – a Nyugat szerkesztőségének. [Pécs, 1910. július]
K: OSZK Kt. Fond 253/862. • M: NEMESKÉRI 1979, 10.
435. Lukács György – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1910. július 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/816.
436. Dienes Valéria – Ignotusnak. [Debrecen, 1910. július 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1263. • M: NEMESKÉRI 1979, 10.
437. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Rimini, 1910. július 25.]
K: PIM V. 1660. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól)
438. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. október 1. előtt ?]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
439. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. január 16. előtt ?]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
440. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. szeptember 11. ?]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
441. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910 közepétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
442. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910 közepétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
443. Békássy Gyöngyvér – a Nyugat szerkesztőségének. [Óbarok, 1910. július 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/718.
444. Móricz Miklós – Osvát Ernőnek. [Bécs, 1910. augusztus 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/824.

445. Faragó Lajos – Babits Mihálynak. [Budapest, 1910. augusztus 29.]
K: OSZK Kt. Fond III/963. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1909–1911, 68.
446. Barna Sándor – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1910. szeptember 1.]
K: PIM V. 4330/122/2. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték)
447. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1910. szeptember 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832.
448. Zsirkay János – Osvát Ernőnek. [Nyitraudány, 1910 őszén]
K: OSZK Kt. Fond 253/903.
449. Hauser Arnold – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1910 őszétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/769.
450. Ignotus – Osvát Ernőnek. [London, 1910. szeptember 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
451. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1910. szeptember 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
452. Kaffka Margit – Osvát Ernőnek. [Újpest, 1910. szeptember 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/788. • M: KML, 90–91.
453. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Újtátrafüred, 1910. szeptember 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
454. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1910. szeptember 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
455. Felek Gyula – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1910. november 5.]
K: PIM V. 955/19. (Reichard Pirooska-hagyaték)
456. Georges A. Tournoux – a Nyugat szerkesztőjének. [Lille, 1910. november 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/885/a.
457. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. november 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
458. Boross László – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1910. november 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
459. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1910. november 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832.
460. Faragó Lajos – Kaffka Margitnak. [Budapest, 1910. november 25. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/1043.
461. Juhász Gyula – a Nyugat szerkesztőségének. [Nagyvárad, 1910. november 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/785. • M: JGYL1, 234.
462. Halász Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. november 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
463. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érmindszent, 1910. november 26.]
K: PIM A. 208/32. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 152.
464. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. november 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
465. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. november 27–29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.

466. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Fogarás, 1910. november 27. előtt]
Levélpapír K: OSZK Kt. Fond 253/708/9. • M: BML 1909–1911, 107–108.
Boríték K: OSZK Kt. Fond 253/708/3. • M: BML 1909–1911, 32.
467. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érminsztent, 1910. november 28.]
K: PIM A. 208/33. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 154–155.
468. Heltai Jenő – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1910. november–december]
K: OSZK Kt. Fond 253/773.
469. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Érminsztent, 1910. december 5.]
K: PIM A. 208/31. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 162.
470. Vértesy Gyula – Osvát Ernőnek. [Temesvár, 1910. december 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/895.
471. Szomory Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. december 6–8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/876.
472. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1910. december 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832.
473. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Székelyudvarhely, 1910. december 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/864.
474. Lázár Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. december 16-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/810.
475. A Nyugat szerkesztősége – Elek Artúrnak. [Budapest, 1910. december 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/430.
476. Ady Endre – a Nyugat kiadóhivatalának. [Érminsztent, 1910. december 20.]
K: MTA KIK K 14/149. (Hatvány Lajos-hagyaték) • M: AEL3, 176.
477. Dienes Valéria – Ignotusnak. [Párizs, 1910. december 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1263.
478. Beck Ö. Fülöp – Osvát Ernőnek. [Göd, 1910. december 31.]
K: OSZK Kt. Fond 253/717.
479. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910 vége – 1911 eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
480. Fejérváry Erzsi – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910 végéig – 1911 elejéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/748.
481. ifj. Bókay János – Osvát Ernőnek. [Budapest, az 1910-es évek elejétől]
K: PIM V. 955/18. (Reichard Pirooska-hagyaték)

1911

482. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. január elején]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
483. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1911. január 3.]
K: PIM V. 3181/14. (Fenyő Miksa-hagyaték)
484. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Fogarás, 1911. január 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/15. • M: BML 1909–1911, 122.

485. Földessy Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. január 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/754.
486. Ady Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. január 7.]
K: magántulajdonban.
487. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. január 12. – 1911. szeptember közepe]
K: PIM A. 208/53. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 269.
488. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. eleje – 1911. szeptember közepe]
K: PIM A. 208/69a. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 97.
489. A Nyugat Rt. igazgatósága – Ady Endrének. [Budapest, 1911. január közepe]
K: OSZK Kt. An. 110. (Sz. n. 1941/6., Ady Lajosné ajándéka) • M: AEL3, 192–194.
490. Feleky Géza – Osvát Ernőnek. [Berlin-Charlottenburg, 1911. január 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/749.
491. Feleky Géza – Osvát Ernőnek. [Berlin-Charlottenburg, 1911. január 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/749.
492. Simonyi Zsigmond – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1911. január 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/860.
493. Barna Sándor – Babits Mihálynak. [Budapest, 1911. február 1.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/2. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1909–1911, 135.
494. Faragó Lajos – Elek Artúrnak. [Budapest, 1911. február 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/430.
495. Faragó Lajos – Elek Artúrnak. [Budapest, 1911. február 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/430.
496. Faragó Lajos és Fenyő Miksa – Babits Mihálynak. [Budapest, 1911. február 15.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/3. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1909–1911, 142–143.
497. Fenyő Miksa – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1911. február 16.]
K: MTA KIK Ms 6203/114. (Illés Endre-hagyaték)
498. Fenyő Miksa – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1911. március 13.]
K: MTA KIK Ms 6203/115. (Illés Endre-hagyaték)
499. Faragó Lajos – Babits Mihálynak. [Budapest, 1911. március 28.]
K: OSZK Kt. Fond III/1745/1. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1909–1911, 155.
500. Osvát Ernő – Füst Milánnak. [Budapest, 1911. április 11.]
K: PIM V. 4140/436/1. (Füst Milán-hagyaték) • M: SZILÁGYI 2000, 178.
501. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Érminsztent, 1911. április 20. körül]
K: PIM A. 340. (N. n. sz. 1995/18., Kiss Ferenc ajándéka) • M: AEL3, 249.
502. Szász Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. tavasz]
K: OSZK Kt. Fond 253/866.
503. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. tavasz]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
504. Ady Endre – a Nyugat Rt. igazgatóságának. [Budapest, 1911. május 1.]
K: MTA KIK K 14/150. (Hatvany Lajos-hagyaték) • M: AEL3, 250–251.

505. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Monte-Carlo, 1911. május 19.]
K: PIM A. 208/1. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 257.
506. Faragó Lajos – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1911. június 3.]
K: PIM V. 4330/122/3. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték)
507. A Jókai Nyomda – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1911. július 26.]
K: PIM V. 4330/122/11. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték)
508. A Jókai Nyomda – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1911. augusztus 6.]
K: PIM V. 4330/122/9. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték)
509. A Jókai Nyomda – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1911. augusztus–szeptember]
K: PIM V. 4330/122/10. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték)
510. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1911. augusztus–szeptember]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
511. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1911. augusztus–szeptember]
K: OSZK Kt. Fond 253/1227.
512. A Nyugat Rt. – Elek Artúrnak. [Budapest, 1911. június 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/431.
513. Hatvany Lajos, Magyar Mór és Thein Zsigmond – Budapest székesfőváros polgármesterének. [Budapest, 1911. június 28. előtt]
K: BFL. IV. 1407/b.
514. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Érindszent, 1911. július 10.]
K: PIM A. 208/48. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 272.
515. Krúdy Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. július 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/803. • M: NEMESKÉRI 1979, 10.
516. Hatvany Lajos és a Nyugat szerkesztősége – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1911. július 20. körül]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
517. Halász Gyula – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1911. július 23.]
K: MTA KIK Ms 382/15. (Hatvany Lajos-hagyaték)
518. Kós Károly – a Nyugat szerkesztőjének. [Sztána, 1911. július 25.]
K: PIM V. 4411. (N. n. sz. 1978/43., Szerb Antalné ajándéka) • M: KKL, 60–62.
519. Halász Imre – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1911. július 26.]
K: MTA KIK Ms 382/16. (Hatvany Lajos-hagyaték)
520. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. július 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
521. Ady Lajos – Osvát Ernőnek. [Érindszent, 1911. július 31.]
K: MTA KIK Ms 10.250/2. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)
522. Ady Lajos – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1909 őszétől]
K: MTA KIK Ms 4179/39. (Veress Endre-gyűjtemény)
523. Ady Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. május 16. – 1912. június 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/703. (üres boríték)

524. Bibó István – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1911. augusztus 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/720/a.
525. Hatvany Lajos – Osvát Ernőnek. [Balatonföldvár, 1911. augusztus 7.]
Levélpapír K: PIM V. 955/2. (Reichard Pirooska-hagyaték) • M: HLL, 288–289.
Boríték K: OSZK Kt. Fond 253/767.
526. Zsirkay János – Osvát Ernőnek. [Nyitraudány, 1911. szeptember 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/903.
527. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911 – 1912 eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
528. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911 – 1912 eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
529. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911 – 1912 eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
530. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911 – 1912 eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
531. Osvát Ernő – Nagy Zoltánnak. [Budapest, 1911. szeptember 5.]
K: PIM V. 3662/34/1. (Nagy Zoltán-hagyaték) • M: OEAKK, 188.
532. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. szeptember közepétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
533. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. szeptember közepétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
534. Szombati-Szabó István – Osvát Ernőnek. [Hegyközpályi, 1911. szeptember 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/875/a.
535. Rezek Román – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. szeptember 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/850.
536. A Nyugat szerkesztősége – Babits Mihálynak. [Budapest, 1911. szeptember 25.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/4. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1911–1912, 36.
537. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1911. szeptember 27.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
538. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. őszén]
K: PIM V. 4140/577/6. (Füst Milán-hagyaték) • M: FMÖL, 33.
539. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. őszétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
540. Madzar Imre – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1911. szeptember 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/817.
541. Balázs Béla – a Nyugat szerkesztőségének. [Firenze, 1911. szeptember 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
542. Szende Pál – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1911. szeptember 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1288.
543. Halász Gyula – Ignotusnak. [Budapest, 1911. október 1-től]
K: OSZK Kt. Fond 253/764.
544. Faragó Miksa – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1911. október 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/743.

545. Tankó Béla – a Nyugat szerkesztőségének. [Szászváros, 1911. október 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/881.
546. Tankó Béla – a Nyugat szerkesztőségének. [Szászváros, 1911. október 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/881.
547. A Nyugat szerkesztősége – Babits Mihálynak. [Budapest, 1911. október 21.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/5. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1911–1912, 46.
548. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1911. október 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
549. Somossi István – Osvát Ernőnek. [Pozsony, 1911. október 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/863.
550. Várady Irma – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. október 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/890.
551. Bonkáló Sándor – a Nyugat szerkesztőjének. [Gyöngyös, 1911. október 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/724.
552. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Érindszent, 1911. október 29.]
K: PIM A. 208/35. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 305.
553. Osvát Ernő – Ady Endrének. [Budapest, 1911. október 29.]
K: MTA KIK K 8/61. (Ady Endre-hagyaték) • M: AEL3, 305–306.
554. Fenyő Miksa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november eleje –
1914. október vége]
K: OSZK Kt. Fond 253/751.
555. Móricz Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november 4.]
K: PIM M. 21. (1963. évi kéziratári szórvány) • M: MZsÉ, 45.
556. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Újpest, 1911. november 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/11. • M: BML 1911–1912, 53–54.
557. Beck Ö. Fülöp – Osvát Ernőnek. [Göd, 1911. november 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/717.
558. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1911. november 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
559. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1911. november 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 9.
560. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Bécs, 1911. november 9.]
K: PIM V. 1659. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól)
561. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Bécs, 1911. november 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
562. Schoen Arnold – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/857.
563. Fenyő Miksa – Osvát Ernőnek. [Bécs, 1911. november 11.]
K: MTA BTK Művészettörténeti Intézet Adattár, MKCS-C-1-169/167. (Bethlen Béla
ajándéka, 1989)
564. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november 12.]
K: PIM A. 208/59. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 311–312.

565. Szenes Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911]
K: OSZK Kt. Fond 253/1177.
566. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
567. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1911. november 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
568. Tóth Wanda – a Nyugat szerkesztőségének. [1911. november 20. után]
K: PIM V. 3181/6/9. (Fenyő Miksa-hagyaték)
569. Tóth Wanda – Fenyő Miksának. [?]
K: OSZK Kt. Fond 253/885.
570. Tóth Wanda – Osvát Ernőnek. (?) [?]
K: OSZK Kt. Fond 253/1236.
571. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
572. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november 24. körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
573. Eörsy Tóth Júlia – Osvát Ernőnek. [Székesfehérvár, 1911. november 27.]
K: PIM V. 955/13. (Reichard Piroska-hagyaték)
574. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1911. november végétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 9.
575. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
576. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1911. november 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 118.
577. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
578. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
579. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Székelyudvarhely, 1911. december elején]
K: MTA KIK Ms 4179/93. (Veress Endre-gyűjtemény)
580. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1911. december 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
581. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1911. december 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
582. Fürth Margit – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 4.]
K: PIM V. 955/15. (Reichard Piroska-hagyaték)
583. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota, 1911. december 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/34. • M: BML 1911–1912, 65.
584. Berde Mária – Osvát Ernőnek. [Nagyenyed, 1911. december 5.]
K: PIM V. 955/16. (Reichard Piroska-hagyaték)
585. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 10. körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.

586. Faragó Miksa – Osvát Ernőnek. [Lussingrande, 1911. december 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/743.
587. Krúdy Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/803.
588. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 13. vagy 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
589. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
590. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
591. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
592. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 18.]
K: PIM V. 955/1. (Reichard Piroska-hagyaték)
593. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december végéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
594. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Érminszent, 1911. december 17.]
K: PIM A. 208/34. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 324.
595. Tabéry Géza – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1911. december 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/879.
596. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1911. december 19.]
K: MTA KIK Ms 5.720/599. (Bisztray Gyula-hagyaték)
597. Szomory Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 20. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/876.
598. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Székelyudvarhely, 1911 karácsonya előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/864.
599. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [?, december végén]
K: OSZK Kt. Fond 253/864.
600. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [?]
K: OSZK Kt. Fond 253/864.
601. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [?]
K: OSZK Kt. Fond 253/864.
602. Emil Isac – Osvát Ernőnek. [Bukarest, 1911. december 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779/a.
603. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Szekszárd, 1911. december 24.]
Levélpapír K: OSZK Kt. Fond 253/708/13. • M: BML 1911–1912, 70.
Boríték K: OSZK Kt. Fond 253/708/12. • M: BML 1911–1912, 69.
604. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Szekszárd, 1911. december 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/13. (üres boríték) • M: BML 1911–1912, 70.
605. Cholnoky Viktor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/730.
606. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Érminszent, 1911. december 28.]
K: ismeretlen. • M: AEL3, 325–326.

607. Vértesy Gyula – Osvát Ernőnek. [Temesvár, 1911. december 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/895.
608. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1911. december 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
609. Boross László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. január 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
610. Kortsák Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. január 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/800.
611. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. december 31. – 1912. január 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.

1912

612. Kuncz Aladár – Osvát Ernőnek. [Kolozsvar, 1912. január 1.]
K: PIM V. 955/26. (Reichard Piroska-hagyaték) • M: KAL, 12.
613. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1912. január 2.]
K: PIM V. 955/14. (Reichard Piroska-hagyaték) • M: KOSZTOLÁNCZY–
NEMESKÉRI 2014, 119.
614. Réti Ödön – a Nyugat nyomdájának. [Arad, 1912. január 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
615. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. január 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
616. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Érmindszent, 1912. január 10.]
K: PIM A. 208/6. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev2, 174.
617. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Érmindszent, 1912. január 11.]
K: ismeretlen. • M: FARKAS 1935, 100.
618. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. január 11-től]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
619. Szép Ernő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. január 16. előtt]
K: PIM V. 1601. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól)
620. Szép Ernő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911–1912]
K: PIM V. 1602. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól)
621. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1912. január 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830. • M: NEMESKÉRI 1979, 11.
622. Réti Ödön – a Nyugat nyomdájának. [Arad, 1912. január 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
623. Révész Andor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. január 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/847.
624. Krúdy Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. január 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/803.
625. Halász Imre – Ignotusnak. [Budapest, 1912. január 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.

626. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. január 25. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
627. Gáspár Kornél – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1912. január 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/760.
628. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1912. január 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 9.
629. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. január 27. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
630. Peterdi István – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. február 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/840.
631. Peterdi István – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. február 1. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/840.
632. Erdősi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. február 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/740.
633. Bónyi Adorján – a Nyugat szerkesztőségének. [Margitta, 1912. február 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/725.
634. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912 telén]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
635. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. február]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
636. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912., 1913. vagy 1914. április 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
637. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1912. február 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1979, 11.
638. Jász Dezső – Osvát Ernőnek. [Újvidék, 1912. február 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/782.
639. Jász Dezső – Osvát Ernőnek. [?, 1910. május 16. – 1912. június 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/782.
640. Osvát Ernő – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1912. február 10.]
K: PIM V. 4330/123/1. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték) • M: KOSZTOLÁNCZY–
NEMESKÉRI 2014, 120.
641. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1912. február 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 120.
642. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. február közepe előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
643. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. február 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
644. Tamedly Mihály – Osvát Ernőnek. [Bécs, 1912. február 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/880.
645. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1912. február 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 121.
646. Keszler József – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. február 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/797.

647. Kardos Samu – a Nyugat szerkesztőjének. [Debrecen, 1912. február 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/792.
648. Réti Ödön – a Nyugat nyomdájának. [Arad, 1912. február 22.] és Platz Béla –
Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. február 23-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
649. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota, 1912. február végén]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/18. • M: BML 1911–1912, 96.
650. Halász Imre – Ignotusnak. [Budapest, 1912. február 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
651. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. február 26. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
652. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. február 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
653. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1912. február 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 121–122.
654. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1912. február 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 122.
655. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912–1913]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 52.
656. Réti Ödön – a Nyugat kiadóhivatalának. [Arad, 1912. február 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
657. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota vagy Újpest, 1912. március 2. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/21. • M: BML 1911–1912, 99–100.
658. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1912. március 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
659. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1912. március 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 123.
660. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota vagy Újpest, 1912. március 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/17. • M: BML 1911–1912, 100–101.
661. Valeriu Crişian – a Nyugat Könyvtár főszerkesztőjének. [Balázsfalva,
1912. március 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/732.
662. Ujhelyi Nándor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. március 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/887.
663. Szitnyai Zoltán – Ignotusnak. [Selmechbánya, 1912. március 13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/875.
664. Ujhelyi Nándor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. március 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/887.
665. Réti Ödön – a Nyugat kiadóhivatalának. [Arad, 1912. március 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
666. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. március közepe – 1912. június
vége]
K: PIM A. 208/67. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev2, 177.

667. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. március 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
668. Keleti Arthur – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. március 17.]
K: PIM V. 955/9. (Reichard Pirooska-hagyaték)
669. Rezek Román – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. március 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/850.
670. Feleky Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. március 22.]
K: PIM V. 955/7. (Reichard Pirooska-hagyaték)
671. Kaffka Margit – a Nyugat nyomdájának. [Budapest, 1912. március 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/788. • M: KML, 91.
672. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. március 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
673. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. március 26. körül]
K: MTA KIK Ms 4179/66. (Veress Endre-gyűjtemény)
674. Szász Zoltán – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1912. március végén,
1912. július 16. előtt vagy 1913. szeptember 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/866.
675. Halász Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. március 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
676. Kollányi Boldizsár – a Nyugat szerkesztőségének. [Nagyvárad,
1912. március 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1058.
677. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1912. április 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
678. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota vagy Újpest, 1912. április 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/20. • M: BML 1911–1912, 113.
679. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Székelyudvarhely, 1912. április elejéig]
K: PIM V. 955/5. (Reichard Pirooska-hagyaték)
680. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota vagy Újpest, 1912. április 8.]
Levélpapír K: OSZK Kt. Fond 253/708/12. • M: BML 1911–1912, 69.
Boríték K: OSZK Kt. Fond 253/708/19. • M: BML 1911–1912, 116.
681. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. április 9. ?]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/19. • M: BML 1911–1912, 116.
682. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota vagy Újpest, 1912. április 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/27. • M: BML 1911–1912, 118.
683. Remsey Zoltán – a Nyugat szerkesztőségének. [Gödöllő, 1912. április 13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/845.
684. Boross László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. április 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
685. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. április 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
686. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. április 16. előtt]
K: PIM A. 208/62. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev2, 179.

687. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1912. április 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
688. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Székelyudvarhely, 1912. április 16. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/864. • M: NEMESKÉRI 1979, 12.
689. Gedő Lipót – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. április 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/761.
690. Osváth Ferenc – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. április 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/833.
691. Osváth Ferenc – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. május 16. – 1912. június 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/833.
692. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1912. április 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
693. Erdősi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. április 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/740.
694. Osvát Ernő – Füst Milánnak. [Budapest, 1911. november – 1914. október]
K: PIM V. 4140/436/6. (Füst Milán-hagyaték) • M: SZILÁGYI 2000, 178.
695. A Népopera igazgatósága – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1912. április 30.]
K: PIM V. 4140/722. (Füst Milán-hagyaték)
696. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. szeptember – 1914. október]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 937.
697. Osvát Ernő – Füst Milánnak. [Budapest, 1912. szeptember – 1914. október]
K: PIM V. 4140/436/4. (Füst Milán-hagyaték)
698. Pajzs Elemér – a Nyugat szerkesztőjének. [Tolna, 1912 tavaszától]
K: OSZK Kt. Fond 253/1122.
699. Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1912. május 1.]
K: OSZK Kt. Fond III/974/2. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1911–1912, 133.
700. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/827. • M: NEMESKÉRI 1979, 12.
701. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május 1. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
702. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november – 1914. október]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
703. Halász Imre – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1912. május 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
704. Halász Imre – a Nyugat kiadóhivatalának. [Budapest, 1912. május 6.]
K: PIM V. 3181/36/1. (Fenyő Miksa-hagyaték)
705. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Székelyudvarhely, 1912. május elején]
K: OSZK Kt. Fond 253/864.
706. Jászi Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/782/a.

707. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május 10–12.]
K: PIM A. 108. (Szalay József-gyűjtemény) • M: AELev2, 180.
708. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota vagy Újpest, 1912. május 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/22. • M: BML 1911–1912, 136.
709. Jászi Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/782/a.
710. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május 16. előtt]
K: PIM A. 208/68. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev2, 180.
711. Bodor Aladár – Osvát Ernőnek. [Fehértemplom, 1912. május 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/722.
712. Jászi Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május 17.]
K: MTA KIK Ms 10.250/26. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)
713. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
714. Kardeván Károly – a Nyugat szerkesztőségének. [Lőcse, 1912. május 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/791.
715. Karinthy Frigyes – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1912. május 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/793.
716. Karinthy Frigyes – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1912. május 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/793.
717. Karinthy Frigyes – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1912. május 25. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/793.
718. Szász Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május 24.]
K: PIM V. 955/23. (Reichard Piroska-hagyaték)
719. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Székelyudvarhely, 1912. május utolsó hetében]
K: OSZK Kt. Fond 253/864. • M: NEMESKÉRI 1979, 12.
720. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota vagy Újpest, 1912. május 25.]
Levélpapír K: OSZK Kt. Fond 253/708/28. • M: BML 1911–1912, 138.
Boríték K: OSZK Kt. Fond 253/708/16. • M: BML 1911–1912, 139.
721. Zsirkay János – Osvát Ernőnek. [Nyitraudány, 1912. május 27–28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/903.
722. Gedő Lipót – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/761.
723. Karinthy Frigyes – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1912. május 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/793.
724. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [Budapest, 1912. május végéig]
K: PIM A. 208/63. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 92.
725. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1912. március vége – 1912. május vége]
K: PIM A. 208/64/b. (Fenyő Miksa-hagyaték) (üres boríték)
726. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota vagy Újpest, 1912. május vége – június eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/32. • M: BML 1911–1912, 146.

727. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. május 30-ig]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
728. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912 körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
729. Halász Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. június 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
730. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Rákospalota vagy Újpest, 1912. június 7–9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/16. • M: BML 1911–1912, 139.
731. Boross László – Osvát Ernőnek. [Trencsénteplíc, 1912. június 9. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
732. Szenes Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. június 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/870.
733. Erdősi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. június 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/740.
734. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Újpest, 1912. június 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/10. • M: BML 1911–1912, 145.
735. Karinthy Frigyes – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1912. június 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/793. • M: NEMESKÉRI 1979, 12.
736. Fenyő Miksa, Miklós László és Ranschburg Viktor – Budapest székesfőváros polgármesterének. [Budapest, 1912. június 21.]
K: BFL. IV. 1407/b.
737. Rozványi Vilmos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. június 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/852.
738. Keleti Arthur – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912 nyaratól]
K: PIM V. 955/8. (Reichard Pirooska-hagyaték)
739. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. június 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
740. Karinthy Frigyes – a Nyugat kiadóhivatalának. [Berlin, 1912. június 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/793. • M: NEMESKÉRI 1979, 12.
741. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. június vége –
1914. október vége]
K: PIM A. 208/58. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev2, 179.
742. Szász Menyhért – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. július 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/865.
743. Fenyő Miksa – Tóth Árpádnak. [Budapest, 1912. július 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1274.
744. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. július 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 40.
745. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. július 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
746. Zsirkay János – a Nyugat szerkesztőjének. [Nyitraludány, 1912. július 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/903.

747. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1912. július – augusztus eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/864.
748. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Ravenna, 1912. július 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/23. • M: BML 1911–1912, 161.
749. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. július 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
750. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Firenze, 1912. július 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/24. • M: BML 1911–1912, 163.
751. Osvát Ágnes és rokonai – Osvát Ernőnek. [Berettyószéplak, 1912. július végén]
K: PIM V. 4138/20. (Gyulai Márta-hagyaték)
752. Zsirakay János – a Nyugat szerkesztőségének. [Nyitraludány, 1912. augusztus 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/903.
753. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. augusztus 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 40.
754. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Fonyód, 1912. augusztus 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
755. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Fonyód, 1912. augusztus 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
756. Bodócs István, Endrey Elemér és Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Komárom, 1912. augusztus 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757.
757. Karinthy Frigyes – a Nyugat szerkesztőjének. [Berlin-Friedenau, 1912. augusztus 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/793. (üres boríték)
758. Szabó Dezső – Ignatusnak. [Párizs, 1912. augusztus 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/1268.
759. Karinthy Frigyes – a Nyugat kiadóhivatalának. [Berlin-Friedenau, 1912. augusztus 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/793.
760. Sándor Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. augusztus 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/855.
761. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Székelyudvarhely, 1912. augusztus 23.]
K: MTA BTK Művészettörténeti Intézet Adattár, MKCS-C-1-169/168/a. (Bethlen Béla ajándéka, 1989)
762. Boross László – Osvát Ernőnek. [Trencsénteplic, 1912. szeptember 5. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
763. Tankó Béla – a Nyugat szerkesztőségének. [Szászváros, 1912. szeptember 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/881.
764. Zsirakay János – Osvát Ernőnek. [Nyitraludány, 1912. szeptember 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/903.
765. Szécsényi Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. szeptember 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/870.

766. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1912. szeptember 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/832.
767. Oláh Gábor – Osvát Ernőnek. [Budapest,]
K: OSZK Kt. Fond 253/832.
768. Rozványi Vilmos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. szeptember]
K: OSZK Kt. Fond 253/852.
769. Rozványi Vilmos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. szeptember 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/852.
770. Tóth Wanda – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. október 1. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/885.
771. Vitéz Miklós – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. október 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/897.
772. Bárdos Artúr – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. október elejétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/714.
773. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. október elejétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
774. Fémes Beck Vilmos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. október 4. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/750.
775. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. október 12. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
776. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. október 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
777. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912 októberétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
778. Ady Endre – Havas Irénnek. [Budapest, 1912 késő ősztől]
K: PIM A. 29/melléklet. (Földessy Gyula-hagyaték)
779. Füst Milán – Ignotusnak. [Budapest, 1912. október 26-ig]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 41.
780. Gedő Lipót – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. november]
K: OSZK Kt. Fond 253/761.
781. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1912. november 6.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/7. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1911–1912, 219.
782. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. november 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
783. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. november 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
784. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1912. november 20.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/8. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1912–1914, 9.
785. Havas Irén – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1912. november 21.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
786. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. november 27-ig]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.

787. Sztrakoniczky Károly – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. november végén]
K: OSZK Kt. Fond 253/878.
788. Szenes Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. december]
K: OSZK Kt. Fond 253/870.
789. Kaffka Margit – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1912. december 5.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól) •
M: KMLV, 156.
790. Szombati-Szabó István – Ignotusnak. [Edinburgh, 1912. december 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1269.
791. Ady Endre – a Nyugat kiadóhivatalának. [Budapest, 1912. december]
K: PIM A. 100. (Szalay József-gyűjtemény) • M: AELev2, 188.
792. Gedő Lipót – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. december 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/761.
793. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. december vége előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
794. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Székelyudvarhely, 1912. december 30.]
K: MTA BTK Művészettörténeti Intézet Adattár, MKCS-C-1-169/168. (Bethlen Béla
ajándéka, 1989)
795. Várady István – Osvát Ernőnek. [Davos-Platz, 1912. december 31.]
K: OSZK Kt. Fond 253/889.
796. Somlyó Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912–1913]
K: PIM V. 955/10. (Reichard Piroska-hagyaték)

1913

797. Füst Milán – Ignotusnak. [Budapest, 1913. január 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 42.
798. Tóth Árpád – Ignotusnak. [Debrecen, 1913. január 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884.
799. Benedek Károly – Osvát Ernőnek. [Gratsch-Meran, 1913. január 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/719.
800. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. január 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
801. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. január 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
802. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. január 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 43.
803. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1913. január 15.]
K: PIM V. 1724. (Szalay József-gyűjtemény) • M: TÁL, 67.
804. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1913. január 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.

805. Osvát Ernő – Nagy Zoltánnak. [Budapest, 1913. január 11.]
K: PIM V. 3662/34/2. (Nagy Zoltán-hagyaték)
806. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1913. január 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
807. Salamon József – Nagy Zoltánnak. [Budapest, 1913. január 17.]
K: PIM V. 3662/32/1. (Nagy Zoltán-hagyaték)
808. Osváth Ferenc – Osvát Ernőnek. [Rákospalota, 1913. január 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/833.
809. Ranschburg Viktor és Salamon József – Elek Artúrnak. [Budapest, 1913. január 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/431.
810. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1913. január 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 9.
811. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. február 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/710.
812. Kupcsay Felicián – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. február 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/806.
813. Rudnyánszky Endre – Osvát Ernőnek. [Arad, 1913. február 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/854.
814. Fenyő Miksa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. február 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/751.
815. Fenyő Miksa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913]
K: OSZK Kt. Fond 253/751.
816. Szombati-Szabó István – Ignotusnak. [Aberdeen, 1913. február 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1269.
817. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. február 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 43.
818. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1913. február 21. előtt]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/44. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1912–1914, 58.
819. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. március 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
820. Gács Demeter – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. március elején]
K: OSZK Kt. Fond 253/758.
821. Fejérváry Erzs – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. március 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/748.
822. Körmendi-Frim Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november –
1914. október]
K: OSZK Kt. Fond 253/802.
823. Rezek Román – Osvát Ernőnek. [Újpest, 1913. március 13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/850.
824. Füst Milán – Platz Bélának. [Budapest, 1913. március 16. előtt]
K: PIM V. 4140/87/1. (Füst Milán-hagyaték)
825. Salamon József – Babits Mihálynak. [Budapest, 1913. március 17.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/9. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1912–1914, 65.

826. Ady Endre – Havas Irénnek. [Mariagrün, 1913. március 18.]
K: PIM A. 99. (Szalay József-gyűjtemény) • M: AELev2, 199.
827. Déry Tibor – a Nyugat szerkesztőségének. [Galócás, 1913 tavasza – ősz]
K: OSZK Kt. Fond 253/736. • M: DTL, 76–77.
828. Halász Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. március 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
829. Halász Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. március 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
830. Fenyő Miksa – Osvát Ernőnek. [Róma, 1913. március 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/751.
831. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. március 26–28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
832. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. április 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
833. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. március 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
834. Osváth Ferenc – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. március 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/833.
835. Kolbay Sándor – Osvát Ernőnek. [Dévaványa, 1913. április 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/798.
836. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. április eleje előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
837. Rozványi Vilmos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. április 13. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/852.
838. Csáth Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. április 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/733.
839. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1913. május 13.]
K: magántulajdonban.
840. Havas Gyula és Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1913. május 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 9.
841. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1913. május 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/848. (türes boríték)
842. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. május 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 44–45.
843. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. május körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 937.
844. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. május körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 936.
845. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. május körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. (türes boríték)
846. Boross László – Ignotusnak. [Trencsénteplic, 1913. június elején]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.

847. Csepy Elemér – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. június 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/734.
848. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Swinemünde, 1913. június 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
849. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Swinemünde, 1913. június 10. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
850. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Swinemünde, 1913. június 10. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
851. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. június 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 44.
852. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. június 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
853. Bán Ferenc – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913 nyarától]
K: OSZK Kt. Fond 253/711.
854. Csepy Elemér – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. június 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/734.
855. Elek Artúr – Osvát Ernőnek. [Mantova, 1913. június 15.]
K: OSZK Kt. Fond 21/31. (Reichard Piroska-hagyaték)
856. Lesznai Anna – Ignotusnak. [Budapest, 1913. június 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/1266.
857. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Trencsénteplic, 1913. június 16. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
858. Elek Artúr – Osvát Ernőnek. [Parma, 1913. június 20.]
K: OSZK Kt. Fond 21/31. (Reichard Piroska-hagyaték)
859. Csepy Elemér – Ignotusnak. [Budapest, 1913. június 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1262.
860. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Trencsénteplic, 1913. június 24. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
861. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. június 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/25. • M: BML 1912–1914, 107.
862. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. július 1. előtt]
Levélpapír K: OSZK Kt. Fond 253/708/2.
Boríték K: OSZK Kt. Fond 253/708/e. • M: BML 1912–1914, 108.
863. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Mariagrün, 1913. június 26.]
K: PIM A. 101. (Szalay József-gyűjtemény) • M: AELev2, 222.
864. Boross László – Osvát Ernőnek. [Trencsénteplic, 1913. június 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
865. Elek Artúr – Osvát Ernőnek. [Bergamo, 1913. június 27.]
K: OSZK Kt. Fond 21/31. (Reichard Piroska-hagyaték)
866. Elek Artúr – Osvát Ernőnek. [Milánó, 1913. július 2.]
K: OSZK Kt. Fond 21/31. (Reichard Piroska-hagyaték)

867. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Trencsénteplic, 1913. július 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
868. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Trencsénteplic, 1913. július 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
869. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. július 6.]
K: PIM A. 208/55. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev2, 226.
870. Elek Artúr – Osvát Ernőnek. [Lugano, 1913. július 7.]
K: OSZK Kt. Fond 21/31. (Reichard Pirooska-hagyaték)
871. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek [?]. [Budapest, 1913. nyár]
K: OSZK Kt. Fond 253/864.
872. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Arad, 1913. július 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 45–46.
873. Rózsaffy Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. július 21. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/853.
874. Boross László – Osvát Ernőnek. [Boroszló, 1913. július 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
875. Várady István – Osvát Ernőnek. [Jám, 1913. július 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/889. (üres boríték)
876. Kassák Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. július 30.]
K: MTA KIK Ms 10.250/29. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól) •
M: OEAKK, 220.
877. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. augusztus – szeptember eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
878. Ady Lajos – Osvát Ernőnek. [Érmindszent, 1913. augusztus 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/703.
879. Elek Artúr – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. augusztus 10.]
K: OSZK Kt. Fond 21/31. (Reichard Pirooska-hagyaték)
880. Várady István – Osvát Ernőnek. [Jám, 1913. augusztus 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/889.
881. Osvát Ernő – Gellért Oszkárnak. [Budapest, 1913. augusztus 14.]
K: PIM V. 3195/466. (Gellért Oszkár-hagyaték) • M: OEAKK, 231.
882. Tankó Béla – a Nyugat szerkesztőinek. [Szászváros, 1913. augusztus 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/881.
883. Jász Dezső – Osvát Ernőnek. [Makó, 1913. augusztus 18. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/782.
884. Jász Dezső – Osvát Ernőnek. [?, 1913 őszeig]
K: MTA KIK Ms 10.250/25. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)
885. Váry Rezső – a Nyugat szerkesztőségének. [Kassa, 1913. augusztus 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/893.
886. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Pankota, 1913. augusztus 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 46–47.
887. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Pankota, 1913. augusztus 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. (üres boríték)

888. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. augusztus vége – szeptember eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
889. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. augusztus–szeptember]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
890. Csáth Géza – Ignotusnak. [Palicsfürdő, 1913. szeptember 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1299.
891. Nagy Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. ősz]
K: OSZK Kt. Fond 253/827.
892. Szekeres Jenő – Osvát Ernőnek. [London, 1913. szeptember 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/869.
893. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. szeptember első felében]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
894. Kaffka Margit – a Nyugat nyomdájának. [Budapest, 1913. szeptember 10. körül]
K: magántulajdonban.
895. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1913. szeptember 13.]
K: PIM V. 955/25. (Reichard Piroska-hagyaték) • M: SchAÖL, 135.
896. Tankó Béla – a Nyugat szerkesztőségének. [Szászváros, 1913. szeptember 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/881.
897. Paolo Bonetti – a Nyugat szerkesztőségének. [Milánó, 1913. szeptember 16.]
K: MTA BTK Művészettörténeti Intézet Adattár, MKCS-C-I-169/170. (Bethlen Béla ajándéka, 1989)
898. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913 nyarától]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
899. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1913. szeptember 19.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/10. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1912–1914, 134.
900. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. szeptember 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
901. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. október 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
902. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. október 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
903. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1910. nyár – 1918 vége]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
904. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912 és 1918 között, január 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
905. Nagy László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. október 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/828.
906. Tankó Béla – a Nyugat szerkesztőjének. [Szászváros, 1913. október 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/881.
907. Firtos Ferenc – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1913. október 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/752.

908. Szitnyai Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. október 22.]
K: PIM V. 955/21. (Reichard Piroska-hagyaték)
909. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. november 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
910. Erdei Viktor – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1913. november 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/741.
911. Ady Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. november 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/703.
912. Havas Irén – Réti Ödönnek. [Budapest, 1913. november 8.]
K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték)
913. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1913. november 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
914. Tankó Béla – a Nyugat szerkesztőjének. [Szászváros, 1913. november 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/881.
915. Boross László – Osvát Ernőnek. [Fiume, 1913. november 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
916. Fenyő Miksa – Osvát Ernőnek. [Párizs, 1913. november 17.]
K: MTA BTK Művészettörténeti Intézet Adattár, MKCS-C-1-169/171. (Bethlen Béla ajándéka, 1989)
917. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1913. november 22. (?) előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 123–124.
918. Havas Irén – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1913. november 27.]
K: PIM V. 4330/122/4. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték) • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 124.
919. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. november 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 9.
920. Ady Endre – a Nyugat nyomdájának. [Budapest, 1913. december 10.]
K: MTA KIK K 18/17. (N. n. sz. 1951/34., vétel magánszemélytől) • M: AELev2, 245.
921. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1913. december 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 125.
922. Havas Irén – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1913. december 20.]
K: PIM V. 4330/122/5. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték) • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 125–126.
923. Gedő Lipót – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. december 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/761.
924. Halász Gyula – Ignotusnak. [Budapest, 1913. december 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/764.
925. Boross László – Osvát Ernőnek. [Volosca, 1913. december 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
926. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Volosca, 1913. december 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.

927. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1913. december 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 126–127.
928. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. december 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 48.
929. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. december 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
930. Fodor László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913. december 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/753.
931. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Volosca, 1913. december végén]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
932. Szabó Dezső – ismeretlennek. [Sümege, 1913. december végén]
K: OSZK Kt. Fond 253/1281.
933. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Sümege, 1913. december 31.]
K: MTA BTK Művészettörténeti Intézet Adattár, MKCS-C-1-169/169. (Bethlen Béla ajándéka, 1989)
934. Bálint Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1913–1914]
K: OSZK Kt. Fond 253/712.

1914

935. Bolcaş Lucián – Ignotusnak. [Budapest, 1914. január 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1260.
936. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1914. január 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 127.
937. Ady Endre – Havas Irénnek. [Budapest, 1914. január közepe – február közepe]
K: PIM A. 200. (N. n. sz. 1975/122., fotómásolat)
938. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1914. január közepe – február közepe]
K: OSZK Kt. Fond 74/103. (Sz. n. 1969/116., vétel Steinfeld Nándornétól) (üres boríték)
939. Fodor László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. január 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/753.
940. Fodor László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. június 1. – 1916. október 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/753.
941. Boross László – Osvát Ernőnek. [Volosca, 1914. január 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
942. Boross László – Osvát Ernőnek. [Volosca, 1914. január 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
943. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. február 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 48.
944. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. február 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.

945. Pintér Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. február 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1290. (Sz. n. 2015/4., aukciós vétel)
946. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914 februárjától]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
947. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1914. február 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 128.
948. Antal Sándor, Dutka Ákos, Emőd Tamás és Ligeti Ernő – Osvát Ernőnek.
[Nagyvárad, 1914. február 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/831.
949. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. február 14–15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
950. Halász Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. február 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
951. Boross László – Osvát Ernőnek. [Fiume, 1914. február 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
952. Boross László – Osvát Ernőnek. [Fiume, 1914. február 26. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
953. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Fiume, 1914. február 26. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
954. Ady Endre – Havas Irénnek. [Budapest, 1914. február 25.]
K: PIM A. 155. (N. n. sz. 1965/196., Havas György ajándéka) • M: AELev3, 12.
955. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1914. február 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
956. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
957. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. tavasz]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
958. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 48.
959. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 48.
960. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. (üres boríték)
961. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 49.
962. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március]
K: OSZK Kt. Fond 253/999.
963. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 49.
964. Erdősi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/740.
965. Erdősi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. (?) május 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/740.

966. Erdősi Dezső – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1914. (?) szeptember 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/740.
967. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1914. március 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
968. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március 12–13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
969. Kádár Endre és Kádár Endréné – Osvát Ernőnek. [Velence, 1914. március 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
970. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
971. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. március 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 49.
972. Kádár Endre és Kádár Endréné – Osvát Ernőnek. [Gardone Riviera,
1914. március 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
973. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. április 1. előtt vagy
1916. május 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/858. (üres boríték)
974. Erdősi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. április 3. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/740.
975. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1914. április 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884.
976. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1914. április 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 9.
977. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. április 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
978. Nadányi Zoltán – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1914. április 9.]
K: PIM V. 955/20. (Reichard Piroska-hagyaték)
979. Osvát Ernő – Nagy Zoltánnak. [Budapest, 1914. április 15.]
K: PIM V. 3662/34/3. (Nagy Zoltán-hagyaték) • M: OEAKK, 232.
980. Havas Alisz – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. április 21.]
K: PIM V. 955/22. (Reichard Piroska-hagyaték)
981. Kosztolányi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. április 22.]
K: PIM V. 488. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól) • M: KDLN,
269–270.
982. Halmos János – a Nyugat szerkesztőségének. [Szabadka, 1914. április 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/766.
983. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. május 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
984. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1914. május 13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
985. Havas Irén – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1914. május 15.]
K: PIM V. 4330/122/6. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték)

986. A Nyugat szerkesztősege – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1914. május közepétől]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
987. Havas Irén – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1914. május közepétől]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
988. A Nyugat szerkesztősege – Babits Mihálynak. [Budapest, 1914. május 19.]
K: OSZK Kt. Fond III/1578/8. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1912–1914, 202.
989. Havas Irén – Móricz Zsigmondnak. [Budapest, 1914]
K: PIM M. 100/697. (Móricz Zsigmond-hagyaték)
990. Halász Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. május 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
991. Cselényi-Walleshhausen Zsigmond – a Nyugat szerkesztőségének. [Poljana, 1914. május 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/899.
992. Komjáthy Győző – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. május 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/799.
993. Téglás Béla – Osvát Ernőnek. [Nancy, 1914. május 22.]
K: PIM V. 955/3. (Reichard Piroska-hagyaték)
994. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1914. május 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
995. Ady Endre – Havas Irénnek. [Érmindszent, 1914. május 29.]
K: PIM A. 98. (Szalay József-gyűjtemény) • M: AELev3, 39.
996. Szebenyei József – Osvát Ernőnek. [London, 1914. május 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/867.
997. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1914. május 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
998. Boross László – Osvát Ernőnek. [Fiume, 1914. június 5. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
999. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1914. június 6. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. (üres boríték)
1000. ifj. Gaál Mózes – Osvát Ernőnek. [Balatonfüred, 1914. június 10-től]
K: OSZK Kt. Fond 253/757/a.
1001. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914 kora nyara]
K: PIM V. 955/17. (Reichard Piroska-hagyaték)
1002. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Nagybánya, 1914. július 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
1003. Lendvai István – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. július 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/812/a.
1004. A Nyugat kiadóhivatala – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1914. július 18.]
Levélpapír K: PIM V. 4330/122/7. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték)
Boríték K: PIM V. 4330/228/29/85. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték)
1005. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Sassnitz, 1914. július 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 51.

1006. Kuncz Aladár – Osvát Ernőnek. [Carantec, 1914. július 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/804. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2016, 108–109.
1007. Farkas László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1911. november – 1914. július vége előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/745.
1008. ifj. Gaál Mózes – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. július végétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/757/a.
1009. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1914. augusztus 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830. • M: NEMESKÉRI 1979, 13.
1010. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. augusztus elejétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/35.
1011. Boross László – Osvát Ernőnek. [Trencsénteplic, 1914. augusztus 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1012. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. augusztus 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1013. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914 nyár végéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1014. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914 nyár végéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1015. Rozványi Vilmos – Fenyő Miksának. [Budapest, 1914. augusztus vége – szeptember eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/852.
1016. Boross László – Osvát Ernőnek. [Trencsénteplic, 1914. szeptember elején]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1017. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1914. szeptember 7.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/47. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1914–1916, 8.
1018. A Nyugat kiadóhivatala – Babits Mihálynak. [Budapest, 1914. szeptember második felében]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/48. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1914–1916, 8.
1019. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Szatmárnémeti, 1914. szeptember második felében]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 128–129.
1020. A Nyugat szerkesztősége – Babits Mihálynak. [Budapest, 1914. október 3.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/11. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1914–1916, 9.
1021. A Nyugat szerkesztősége – Babits Mihálynak. [Budapest, 1914. október 3. után]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/53. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1914–1916, 13.
1022. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. október 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 51.
1023. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. október 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. (üres boríték)
1024. Vitéz Miklós – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. október 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/897.

1025. Demjén Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. október végéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/735.
1026. Osvát Ernő – Gellért Oszkárnak. [Budapest, 1914. október végéig]
K: PIM V. 3195/472. (Gellért Oszkár-hagyaték)
1027. Ignótus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. október végéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1028. Ignótus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. október végéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1029. Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1914 novemberétől]
K: OSZK Kt. Fond III/975. (Babits Mihály-hagyaték)
1030. Beck Ö. Fülöp – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914 novemberétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/717.
1031. Horvát Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. november – 1915 kora nyara]
K: OSZK Kt. Fond 253/776.
1032. Horvát Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. november – 1915 kora nyara]
K: OSZK Kt. Fond 253/776.
1033. Horvát Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914 ősze – 1918 ősze]
K: OSZK Kt. Fond 253/776.
1034. Lendvai István – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914. november 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/812/a.
1035. Ady Endre – Havas Irénnek. [Csucsá, 1914. december 11.]
K: PIM A. 236. (N. n. sz. 1977/76., vétel Rác Jenőttől, San Diego, USA)
1036. Rozványi Vilmos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1914 karácsonya előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/1145.

1915

1037. Vér Andor – a Nyugat szerkesztőségének. [Kassa, 1915]
K: OSZK Kt. Fond 253/894.
1038. Móricz Miklós – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1915. január 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/824.
1039. Sándor Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. január 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/855.
1040. Hajdu Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. február 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/763.
1041. Hajdu Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. március 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/763.
1042. Földi Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. május 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/755.

1043. Halász Imre – Ignótnak. [Budapest, 1915. május 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
1044. Hajdu Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. május 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/763.
1045. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Trencsénteplic, 1915. május 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1046. Pilisi Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. május vége – június eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/842.
1047. Hajdu Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. június 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/763.
1048. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Trencsénteplic, 1915. június 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1049. Hajdu Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. július 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/763.
1050. Kardos Aladár – a Nyugat szerkesztőségének. [Cegléd, 1915. július 30.]
K: OSZK Kt. Fond III/1880/3. (Babits Mihály-hagyaték)
1051. Havas Irén – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1915 nyarától]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
1052. Rozványi Vilmos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. augusztus 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/852.
1053. Alkalay Ödön – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. augusztus 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/705.
1054. Horvát Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915–1918. között, szeptember 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/776.
1055. Lendvai István – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. szeptember 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/812/a.
1056. Komáromi János – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1915. szeptember 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1059.
1057. Földi Mihály – Osvát Ernőnek. [Újvidék, 1915. szeptember 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1295. (Sz. n. 1986/36., aukciós vétel)
1058. Zilahy Lajos – Ignótnak. [Budapest, 1915. október 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/901.
1059. Boross László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. november 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1060. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. november 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 55.
1061. Márai Sándor – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1915. december 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/818. • M: NEMESKÉRI 1979, 13.
1062. Horvát Henrik – Osvát Ernőnek. [Aspang, 1915 télétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/776.
1063. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1915. december végén]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.

1916

1064. Szittyta Emil – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. január 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1214.
1065. A Nyugat szerkesztősége – Babits Mihálynak. [Budapest, 1916. január 11.]
K: OSZK Kt. Fond III/1578/10. (Babits Mihály-hagyaték) •
M: BML 1914–1916, 116.
1066. Demjén Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. március 13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/735.
1067. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Davos, 1916. március 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1068. Kaffka Margit – Havas Irénnek. [Temesvár, 1916. április 21-ig]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1956/128., vétel Komor Jenőnéől) • M: KMVL, 254.
1069. Sándor Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. április 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/855.
1070. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1916. április 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 9.
1071. Babits Mihály – Havas Irénnek. [Budapest, 1916. április második felétől]
K: Balassa Bálint Múzeum Esztergom, L. sz. 64. 32. 1. • M: BML 1914–1916, 146.
1072. Babits Mihály – Havas Irénnek. [Budapest, 1916. április második felétől]
K: OSZK Kt. An. 294. (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétől)
1073. Bacsó Béla – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1916. április 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/709.
1074. Sándor Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. május 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/855.
1075. Sándor Imre – Osvát Ernőnek. [Budapest,]
K: OSZK Kt. Fond 253/855.
1076. Halász Imre – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1916. május 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
1077. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1916. május 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
1078. Horvát Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. május 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/776.
1079. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. június]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
1080. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916 nyarán]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
1081. Rozványi Vilmos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. június 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/852.
1082. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. június 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/729.
1083. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. június 11. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 129–130.

1084. Halász Imre – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1916. június 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/765.
1085. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. június 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/729.
1086. Tersánszky Józsi Jenő – Havas Irénnek. [Olasz hadszíntér, 1916. június 18.]
K: PIM V. 4732/51/12. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 130.
1087. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Bártfafürdő, 1916. június 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757.
1088. Boross László – Osvát Ernőnek. [Trencsénteplic, 1916. június 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1089. Boross László – Osvát Ernőnek. [Trencsénteplic, 1916. június 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1090. Bacsó Béla – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1916. július 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/709.
1091. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1916. július 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
1092. Boross László – Osvát Ernőnek. [Trencsénteplic, 1916. július 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1093. Keleti Arthur – Osvát Ernőnek. [Salzburg, 1916. július 14.]
K: PIM V. 955/27. (Reichard Piroksa-hagyaték)
1094. Bartalis János – Osvát Ernőnek. [Tátralomnic, 1916. július 31.]
K: OSZK Kt. Fond 253/716.
1095. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Gmunden, 1916. augusztus 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 55.
1096. Kassák Lajos – a Nyugat szerkesztőségének. [Kecskemét, 1916. augusztus 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/794/a. (üres boríték)
1097. Bartalis János – Osvát Ernőnek. [Podolin, 1916. augusztus 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/716.
1098. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucs, 1916. augusztus 27.]
K: PIM A. 208/36. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev3, 165.
1099. Juhász Géza – a Nyugat szerkesztőségének. [Keleti harcér, 1916. szeptember 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/784.
1100. Szini Gyula – Ignotusnak. [Budapest, 1916. szeptember 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1101. Babits Mihály – a Nyugat kiadóhivatalának. [Budapest, 1916. szeptember 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/29. • M: BML 1914–1916, 195.
1102. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. október 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/26. • M: BML 1914–1916, 205.
1103. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. október elejéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/31.
1104. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1916. október közepéig ?]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/52. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1914–1916, 9.

1105. Fenyő Miksa – Budapest székesfőváros polgármesterének. [Budapest, 1916. október 2-től]
K: BFL. IV. 1407/b. • M: NYK, 93.
1106. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Trencsénteplic, 1916. október 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1107. Boross László – a Nyugat szerkesztőségének. [Trencsénteplic, 1916. október 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1108. Gara Arnold – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1912. június 1. – 1916. október 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/759.
1109. Lehel Ferenc – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1912. október eleje – 1916. október 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/812.
1110. Ady Endre – Havas Irénnek. [Érindszent, 1914 eleje – 1916 októberre]
K: PIM A. 97. (Szalay József-gyűjtemény)
1111. Ignótus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916 őszéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1112. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. október 16-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
1113. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. október 16-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/729.
1114. Szigetvári Iván – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. október 16-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/872.
1115. Tabéry Géza – Ignótusnak. [Nyitra, 1916. október 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1270.
1116. Gyulai Márta – a Nyugat szerkesztőjének. [Budapest, 1916. október 21.]
K: PIM V. 4138/18/1. (Gyulai Márta-hagyaték) • M: OEAKK, 419.
1117. Boros Ferenc – Ignótusnak. [Budapest, 1916. október 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1261.
1118. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. október végétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
1119. Kosztolányi Dezső – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. október 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/801. • M: KDLN, 386.
1120. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Tátraháza, 1916. november 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 9.
1121. Palásthy Marcell – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. november 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/836.
1122. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Tátraháza, 1916. november 13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 9–10.
1123. Havas Irén – Tóth Árpádnak. [Budapest, 1916. november 16.]
K: magántulajdonban. • M: TÁL, 371.

1124. Havas Irén – Réti Ödönnek. [Budapest, 1916. november 16.]
K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték)
1125. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Davos, 1916. november 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1126. Monostori Haubert Kamilló – a Nyugat szerkesztőségének. [Tábori posta, 1916. november 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1094.
1127. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Davos, 1916. november 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1128. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1916. november 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
1129. Ady Endre – Havas Irénnek. [Csucsá, 1916. november 30.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánétól) •
M: AELev3, 174.
1130. Lukács György – a Nyugat szerkesztőjének. [Heidelberg, 1916. december 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/816.
1131. Lukács György – Osvát Ernőnek. [Budapest,]
K: OSZK Kt. Fond 253/816. (üres boríték)
1132. Kállay Miklós – Osvát Ernőnek. [Eger, 1916. december 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/790.
1133. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Tátraháza, 1916. december 2.]
K: PIM V. 1746. (Szalay József-gyűjtemény) • M: TÁL, 115–116.
1134. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1916. december 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
1135. Osvát Ernő – Réti Ödönnek. [Budapest, 1916. december 7.]
K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2224. (Réti Ödön-hagyaték)
1136. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Davos, 1916. december 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1137. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Davos, 1916. december 13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1138. Balázs Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. december második felében]
K: OSZK Kt. Fond 253/931.
1139. Osvát Ernő – Nagy Zoltánnak. [Budapest, 1916. december 26.]
K: PIM V. 3662/34/5. (Nagy Zoltán-hagyaték) • M: OEAKK, 232.
1140. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1916. december 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
1141. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1916. december 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 10.
1142. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1916. december 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 10.

1143. Laczkó Géza – a Nyugat szerkesztőinek. [Budapest, 1916. december 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.

1144. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1916. december 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 10.

1917

1145. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. január 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757.

1146. Kunfi Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. január 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/805.

1147. Kortsák Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. január elejétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/800.

1148. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Olasz hadszíntér, 1917. január 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 131.

1149. Ambrus Zoltán – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1917. január 5.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól) • M: AZL, 253

1150. Havas Gyula – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1917. január 5.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól).

1151. Laczkó Géza – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1917. január 6.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól)

1152. Schöpflin Aladár – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1917. január 6.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól)

1153. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917–1918]
K: PIM A. 208/54. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev3, 162.

1154. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1917–1918]
K: PIM A. 208/52. (Fenyő Miksa-hagyaték)

1155. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1917. január 15.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/12. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1916–1918,
29–30.

1156. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Davos, 1917. január 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.

1157. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. január 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.

1158. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Davos, 1917. január 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.

1159. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1917. január 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.

1160. Szabó Dezső – Osvát Ernőnek. [Ungvár, 1917. január 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/864.

1161. Bacsó Béla – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1917. január 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/709.

1162. Bacsó Béla – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1917. január 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/709.
1163. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. január 31.]
K: PIM V. 955/12. (Reichard Piroska-hagyaték)
1164. Faragó Miksa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. február 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/743.
1165. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. február 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1166. Rédey Tivadar – ismeretlennek. [Budapest, 1917. február 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/843.
1167. Havas Irén – Sárközi Györgynek. [Budapest, 1917. február 10.]
K: OSZK Kt. Fond 17/72. (Sárközi György-hagyaték)
1168. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. február]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
1169. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917 körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
1170. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917 körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/848. (üres boríték)
1171. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917 körül]
K: PIM V. 955/6. (Reichard Piroska-hagyaték)
1172. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917 körül]
K: MTA KIK Ms 10.250/44. (N. n. sz. 1959/35., vétel Forgács Béla antikváriustól)
1173. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest,]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
1174. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest,]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
1175. Ambrus Zoltán – Havas Irénnek. [Budapest, 1917. február 23–24.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól)
1176. Havas Irén – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1917 körül]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
1177. Havas Irén – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1917 körül]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
1178. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1917. március 5.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/13. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1916–1918, 56.
1179. A Nyugat szerkesztősége – Babits Mihálynak. [Budapest, 1917. március 5.]
K: OSZK Kt. Fond III/1578/14. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1916–1918, 56.
1180. Révész Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. március 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/848.
1181. Cselényi-Walleshausem Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Volhínia,
1917. március 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/899. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 296–297.
1182. Sinkó Ervin – Osvát Ernőnek. [Palicsfürdő, 1917. március 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/861.

1183. Török Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. március 10–11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/886.
1184. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucsá, 1917. március 12.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1924/3., Osvát Ernő ajándéka) • M: AELev3, 182.
1185. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucsá, 1917. március 13–14.]
K: PIM A. 208/37. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev3, 182.
1186. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. március 13-ig]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
1187. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. március 16. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
1188. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916–1917]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
1189. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Davos, 1917. március 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1190. Ady Endre – Havas Irénnek. [Csucsá, 1917. március 21.]
K: PIM A. 208/49. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev3, 183.
1191. A Nyugat szerkesztősége – Réti Ödönnek. [Budapest, 1917. március 22.]
K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték)
1192. Tóth Árpád – Havas Irénnek. [Svedlér, 1917. március 24.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánnétól) •
M: TÁL, 132–133.
- 1193–1194. Kardos Albert – a Nyugat szerkesztőségének. [Debrecen, 1917. március 24.] és Halász Imre – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1917. április 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/791/a.
1195. Bárd Oszkár – a Nyugat szerkesztőségének. [Kolozsvár, 1917. március 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/935.
1196. Bárd Oszkár – a Nyugat szerkesztőségének. [Kolozsvár, 1917 körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/935.
1197. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. március vége előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/729.
1198. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916–1917]
K: OSZK Kt. Fond 253/729.
1199. Cselényi-Walleshausem Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Keleti harctér, 1917. március 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/899. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 297.
1200. Walleshausem Rolla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1916. október közepétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/898.
1201. Walleshausem Rolla – Osvát Ernőnek. [Budapest, az 1910-es évek közepétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/898.
1202. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1917. március 31.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.

1203. Boross László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. április 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1204. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1917. április 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
1205. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917 vagy 1918 áprilisa]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 936.
1206. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917 vagy 1918 áprilisa]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 936.
1207. Tóth Árpád – Havas Irénnek. [Svedlér, 1917. április 11.]
K: PIM V. 1725. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól) •
M: TÁL, 136–137.
1208. Cselényi-Walleshhausen Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Vollhínia, 1917. április 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/899. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 297–298.
1209. Boross László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. április 12. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/726.
1210. Bartalis János – Osvát Ernőnek. [Tábori posta, 1917. április 15.]
K: OSZK Kt. Fond 253/716.
1211. Bacsó Béla – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1917. április 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/709.
1212. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. április 16. után]
K: OSZK Kt. Fond 253/757.
1213. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. május]
K: PIM V. 4140/577/1. (Füst Milán-hagyaték) • M: FMÖL, 55–56.
1214. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917–1918]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 937.
1215. Déry Tibor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. május 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/736. • M: DTL, 98–99.
1216. Déry Tibor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917]
K: OSZK Kt. Fond 253/736. • M: DTL, 95–96.
1217. Emil Isac – Ignotusnak. [Kolozsvár, 1917. május 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1264.
1218. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1917. május 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
1219. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. május 28–29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
1220. Gellért Oszkár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917 körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
1221. Emil Isac – Ignotusnak. [Kolozsvár, 1917. június 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1264.
1222. Kortsák Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. június elejétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/800.
1223. Sárközi György – Osvát Ernőnek. [Pusztaszentistván, 1917. június]
K: OSZK Kt. Fond 253/855/a.

1224. Cselényi-Walleshhausen Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Volhínia, 1917. június 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/899. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 298–299.
1225. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. június elején]
K: MTA KIK Ms 4744/128. (N. n. sz. 1959/34., vétel Forgács Béla antikváriustól)
1226. A Nyugat szerkesztősége – Babits Mihálynak. [Budapest, 1916. október 16. – 1917. június közepe]
K: OSZK Kt. Fond III/1578/89. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1916–1918, 93.
1227. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1916. október 16. – 1917. június közepe]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/51. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1916–1918, 92.
1228. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1917. június közepétől]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/54. (Babits Mihály-hagyaték)
1229. Osvát Ernő – Havas Irénnek. [Budapest, 1917. június közepe – 1919 vége]
K: OSZK Kt. Fond III/975. (Babits Mihály-hagyaték)
1230. Osvát Ernő – Füst Milánnak. [Budapest, 1918 nyaráig]
K: PIM V. 4140/436/7. (Füst Milán-hagyaték) • M: SZILÁGYI 2000, 178.
1231. Osvát Ernő – Révész Bélának. [Budapest, 1919 ősze előtt]
K: PIM V. 4709/47/2. (Révész Béla-hagyaték)
1232. Sas Ede – Osvát Ernőnek. [Nagyvárad, 1917. június 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/856.
1233. Lengyel Menyhért – Osvát Ernőnek. [Montreux, 1917. június 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/814.
1234. Laczkó Géza – a Nyugat szerkesztőinek. [Felsőróna, 1917. június 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2016, 110.
1235. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucs, 1917. június 30.]
K: PIM A. 208/5. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev3, 189.
1236. Cselényi-Walleshhausen Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Volhínia, 1917. június 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/899. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 299–300.
1237. Móricz Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917 nyarán (?)]
K: OSZK Kt. Fond 253/1098.
1238. Nagy Dániel – Osvát Ernőnek. [Újarad, 1917. július 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/826.
1239. Sándor Imre – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1917. július 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/855.
1240. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucs, 1917. július 12.]
K: PIM A. 208/38. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev3, 190.
1241. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1917. július 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
1242. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Svedlér, 1917. július 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
1243. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucs, 1917. július 25.]
K: PIM A. 208/4. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev3, 191.

1244. Babits Mihály – Havas Irénnek. [Budapest, 1917. július végéig]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmántól)
1245. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucs, 1917. július 29.]
K: PIM A. 208/50. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELev3, 192.
1246. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucs, 1917. július 31.]
K: PIM A. 208/50/a. (Fenyő Miksa-hagyaték)
1247. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1917. augusztus 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
1248. Fadgyas Valéria – Babits Mihálynak. [Budapest, 1917. augusztus 11.]
K: OSZK Kt. Fond III/1578/15. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1916–1918, 108.
1249. Walleshausen Rolla – Osvát Ernőnek. [Dunaharaszti, 1917. augusztus 11.]
K: OSZK Kt. Fond 253/898.
1250. Walleshausen Rolla – Osvát Ernőnek. [Dunaharaszti, 1917. augusztus 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/898.
1251. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Svedlér, 1917. augusztus 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 10.
1252. Fadgyas Valéria – Babits Mihálynak. [Budapest, 1917. augusztus 14.]
K: OSZK Kt. Fond III/1578/16. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1916–1918, 110.
1253. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. augusztus 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1254. Roboz István – a Nyugat szerkesztőinek. [Budapest, 1917. augusztus 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/851.
1255. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1917. augusztus 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
1256. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. augusztus 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1257. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucs, 1917. augusztus 30.]
K: PIM A. 208/9. (Fenyő Miksa-hagyaték)
1258. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucs, 1917. nyár végéig]
K: PIM A. 208/60. (Fenyő Miksa-hagyaték)
1259. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőinek. [?, 1917. nyár végéig]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1939/13., vétel az Ernst-gyűjteményből) •
M: AEL2, 196., ill. AEL3, 198.
1260. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. szeptember 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1261. Pakots József – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. szeptember 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/835.
1262. Tihanyi Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. szeptember 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/883.
1263. Kortsák Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. szeptember 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/800.
1264. Rozványi Vilmos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. szeptember 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1145.

1265. Lányi Sarolta – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. szeptember 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/809. • M: BORGOS–SZILÁGYI 2011, 136.
1266. Osvát Ernő – Lányi Saroltának. [Budapest, 1910–1922]
K: magántulajdonban. • M: BORGOS–SZILÁGYI 2011, 134.
1267. Cselényi-Walleshhausen Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Olasz harctér,
1917. október 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/899. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 300–301.
1268. Cselényi-Walleshhausen Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Olasz harctér,
1917. október 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/899. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 301.
1269. Osvát Ernő – Nagy Zoltánnak. [Budapest, 1917. október 17.]
K: PIM V. 3662/34/4. (Nagy Zoltán-hagyaték) • M: OEAKK, 232.
1270. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Svedlér, 1917. október 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 10.
1271. Bartalis János – Osvát Ernőnek. [Apáca, 1917. október 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/716.
1272. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. október 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/706.
1273. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. október második felében]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/30. • M: BML 1916–1918, 139.
1274. Bartalis János – Osvát Ernőnek. [Karlsbad, 1917. október 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/716.
1275. Bartalis János – Osvát Ernőnek. [Karlsbad, 1917. november 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/716.
1276. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Svedlér, 1917. november 7.]
K: PIM V. 1639. (N. n. sz. 1959/84., vétel Forgács Béla antikváriustól) •
M: TÁL, 164.
1277. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Svedlér, 1917. november 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1986, 10.
1278. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1917. november 24.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/15. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1916–1918,
149–150.
1279. Erdélyi József – a Nyugat szerkesztőségének. [Tábori posta, 1917. november 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/742.
1280. Bartalis János – Osvát Ernőnek. [Dés, 1917. november 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/716.
1281. Havas Irén – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1917. december 4.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
1282. A Nyugat szerkesztősége – Réti Ödönnek. [Budapest, 1917. december 4.]
K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény,
Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték)
1283. Bartalis János – Osvát Ernőnek. [Dés, 1917. december 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/716.

1284. Jób Dániel – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1917. december]
K: OSZK Kt. Fond 253/783.
1285. Bacsó Béla – Osvát Ernőnek. [Tábori posta, 1917. december 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/709.
1286. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [Davos, 1917. december 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1287. Ady Endre és Ady Endréné – Osvát Ernőnek. [Csucsá, 1917. december 27.]
K: PIM V. 3181/75. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: *Feljegyzések*, 308.

1918

1288. Havas Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. január elején]
K: OSZK Kt. Fond 253/770.
1289. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. január 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1290. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. január 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/729.
1291. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918 tavasza előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/729. • M: NEMESKÉRI 1979, 13.
1292. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. január 12-ig]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1293. Havas Irén – Réti Ödönnek. [Budapest, 1918. január 12.]
K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték)
1294. Nagy Zoltán – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1918. január 17.]
K: OSZK Kt. Fond 253/830.
1295. Havas Irén – Tersánszky Józsi Jenőnek. [Budapest, 1918. január 22.]
K: PIM V. 4330/122/8. (Tersánszky Józsi Jenő-hagyaték) • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 131–132.
1296. Bartalis János – Osvát Ernőnek. [Dés, 1918. január 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/716.
1297. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. január 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1298. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest,]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1299. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest,]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1300. Török Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. február 1.]
K: OSZK Kt. Fond 253/886.
1301. Pilisi Lajos – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. február 5. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/842. (üres boríték)

1302. Havas Irén – Réti Ödönnek. [Budapest, 1918. február 7.]
K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték)
1303. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1918. február 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
1304. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. február 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 56.
1305. Fülep Lajos – Ignotusnak. [Budapest, 1918. február 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1291. • M: FLL1, 346–347.
1306. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. március 6. előtt]
K: PIM V. 4140/577/4. (Füst Milán-hagyaték) • M: FMÖL, 57.
1307. Bartalis János – Osvát Ernőnek. [Dés, 1918. március 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/716.
1308. Bacsó Béla – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. március 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/709.
1309. A Nyugat szerkesztősége – Elek Artúrnak. [Budapest, 1918. április 1-től]
K: OSZK Kt. Fond 253/438. (üres boríték)
1310. Márai Sándor – Osvát Ernőnek. [Kassa, 1918. április 2.]
K: OSZK Kt. Fond 253/818.
1311. Halász Gyula – Osvát Ernőnek. [Kuttenberg, 1918. április 19.]
K: OSZK Kt. Fond 253/764.
1312. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. április 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1313. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. április 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1314. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. április 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1315. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. április 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1316. Kahána Mózes – Osvát Ernőnek. [Kolozsvár, 1918. április 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/789.
1317. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1918. május 2.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/16. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1918–1919, 64.
1318. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1918. május 3.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/b. (Babits Mihály-hagyaték)
1319. Laczkó Géza – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. május 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/807.
1320. Ignotus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. május 7–10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1321. Tóth Árpád – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. május 8.]
K: OSZK Kt. Fond 253/884. • M: NEMESKÉRI 1979, 14.
1322. Zoványi Jenő – Ignotusnak. [Debrecen, 1918. május 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/1271.

1323. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. május 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 939.
1324. Lukács Hugó – Ignotusnak. [Kolozsvár, 1918. május második fele – június eleje]
K: OSZK Kt. Fond 253/1267.
1325. Révész Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. június 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/849.
1326. Ady Endre – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. június 20-ig]
K: PIM A. 208/66. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 127.
1327. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1918. június 20-ig]
K: PIM A. 208/61. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AEL3, 103.
1328. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1918. június 20-ig]
K: PIM A. 208/57. (Fenyő Miksa-hagyaték)
1329. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Herkulesfürdő, 1918. június 27.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 62.
1330. Havas Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. június végéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/770.
1331. Fazekas Frey Imre – Osvát Ernőnek. [Baldócfürdő, 1918. július 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/747.
1332. Berkes Imre – Osvát Ernőnek. [Letenye, 1918. július 9.]
K: OSZK Kt. Fond 253/720.
1333. Berkes Imre – Osvát Ernőnek. [?] [Budapest, 1918. július közepétől]
K: OSZK Kt. Fond 253/720.
1334. Cselényi-Walleshausem Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Olasz harctér, 1918. július 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/899. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2013, 301–302.
1335. Füst Milán, Fazekas Sándor és F. Kernách Ilona – Osvát Ernőnek és a Nyugat szerkesztőségének. [Krakkó, 1918. július 16.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757.
1336. Havas Irén – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1918. július 16.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
1337. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1918. július 17.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/17. (Babits Mihály-hagyaték) •
M: BML 1918–1919, 120.
1338. Havas Irén – Réti Ödönnek. [Budapest, 1918. július 17.]
K: Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged, Helyismereti Gyűjtemény, Ms 29/2223a. (Réti Ödön-hagyaték)
1339. Havas Gyula – Osvát Ernőnek. [Cegléd, 1918. július 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/770.
1340. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Alsólendva, 1918. július 20.]
K: OSZK Kt. Fond 253/729.
1341. Környey Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budatin, 1918. július 22.]
K: OSZK Kt. Fond 253/802/a.

1342. Cholnoky László – Osvát Ernőnek. [Alsólendva, 1918. július 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/729. • M: NEMESKÉRI 1989, 29–30.
1343. Moly Tamás – Osvát Ernőnek. [Gyenesdiás, 1918. július 26.]
K: OSZK Kt. Fond 253/823.
1344. Réti Ödön – Osvát Ernőnek. [Arad, 1918. augusztus 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/846.
1345. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Sziácsfürdő, 1918. augusztus 13.]
K: OSZK Kt. Fond 253/757. • M: FMÖL, 62.
1346. Ady Endre és Ady Endréné – a Nyugat szerkesztőségének és Havas Irénnek.
[Csucs, 1918. augusztus 24.]
K: PIM V. 3181/74. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: *Feljegyzések*, 308–309.
1347. Havas Irén – Osvát Ernőnek. [Brassó, 1918. augusztus 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/771.
1348. Havas Irén – Osvát Ernőnek. [Brassó, 1918. augusztus 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/771.
1349. Ignótus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. szeptember 25.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1350. Ignótus – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. november közepe előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1351. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucs, 1918. szeptember 25.]
K: PIM A. 208/7. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: AELv3, 199.
1352. Ady Endre – a Nyugat szerkesztőségének. [Csucs, 1918. szeptember 29-ig]
K: PIM A. 208/40. (Fenyő Miksa-hagyaték)
1353. Kortsák Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. október 4. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/800.
1354. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1918. október 4-ig]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/47. (Babits Mihály-hagyaték)
1355. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1918. október 12.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/45. (Babits Mihály-hagyaték) •
M: BML 1918–1919, 177–178.
1356. Havas Irén – Babits Mihálynak. [Budapest, 1918. október 12-től]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/46. (Babits Mihály-hagyaték) •
M: BML 1918–1919, 178.
1357. Tankó Béla – Ignótusnak. [Debrecen, 1918. október 14.]
K: OSZK Kt. Fond 253/881.
1358. Dóczy Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. október 23.]
K: OSZK Kt. Fond 253/975.
1359. Moly Tamás – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. november 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/823.
1360. Babits Mihály – Havas Irénnek. [Budapest, 1918. november 30.]
K: magántulajdonban. • M: BML 1918–1919, 204, 677.
1361. Szép Ernő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. december 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond 253/871.

1362. Dóczy Jenő – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1918. december 11.]
K: OSZK Kt. Fond III/382. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1918–1919, 214.
1363. Lázár Miklós – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1918. december közepéig]
K: OSZK Kt. Fond 253/811.
1364. Ady Endre és Ady Endréné – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1918 vége előtt]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánétól)
1365. Buday Dezső – a Nyugat szerkesztőségének. [Kecskemét, 1918. december 31.]
K: OSZK Kt. Fond III/2494. (Babits Mihály-hagyaték)

1919

1366. Szabó Dezső – Havas Irénnek. [Budapest, 1919. április 1-től]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánétól)
1367. Szabó Dezső – Havas Irénnek. [Sümege, 1919. június–július]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1946/11., vétel Macsányi Kálmánétól)
1368. Móricz Zsigmond – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1919 késő őszétől]
K: PIM M. 100/2977. (Móricz Zsigmond-hagyaték)

1920

1369. Schöpflin Aladár – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1920 elején]
K: OSZK Kt. Fond 253/858.
1370. Osvát Ernő – Heller Bernátnak. [Budapest, 1920. február 19.]
K: magántulajdonban.
1371. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1920. február 24.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882. • M: KOSZTOLÁNCZY–NEMESKÉRI 2014, 132.
1372. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [München, 1920. február 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1373. Kádár Endre – Osvát Ernőnek. [München, 1920. március 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/787.
1374. Szini Gyula – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1920. március 5.]
K: OSZK Kt. Fond 253/874.
1375. Barta Lajos – Osvát Ernőnek. [Todtmoos, 1920. március 6.]
K: OSZK Kt. Fond 253/715.
1376. Beck Ö. Fülöp – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1920. március 7.]
K: OSZK Kt. Fond 253/717.
1377. Beck Ö. Fülöp és Willy Schwarz – Osvát Ernőnek. [Berlin, 1920. március 21.]
K: OSZK Kt. Fond 253/717.
1378. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1920. tavasz–nyár]
K: PIM V. 4140/577/5. (Füst Milán-hagyaték) • M: FMÖL, 67.

1379. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1920. kora nyár – 1922. kora nyár]
K: MTA KIK Ms 6171/23. (Aczél György-kéziratgyűjtemény)
1380. Knapp Miksa – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1920. június 30.]
K: OSZK Kt. Fond 253/686.
1381. Osvát Ernő – Korcsmáros Nándornak. [Budapest, 1920. augusztus 1-ig]
K: OSZK Kt. Fond 191/160. (Korcsmáros Nándor-hagyaték)
1382. Osvát Ernő – Füst Milánnak. [Miskolc, 1920. szeptember 26.]
K: PIM V. 4140/436/2. (Füst Milán-hagyaték) • M: SZILÁGYI 2000, 178.

1921

1383. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1921. március]
K: magántulajdonban. • M: FMÖL, 73–75.
1384. Osvát Ernő – Füst Milánnak. [Budapest,]
K: PIM V. 4140/436/8. (Füst Milán-hagyaték) • M: SZILÁGYI 2000, 178.
1385. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1921. május 16. előtt]
K: fényképmásolatának adatait lásd a levélszövegnél. • M: BML 1921–1923, 49.
1386. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Elek Artúrnak. [Budapest, 1921. július 29.]
K: OSZK Kt. Fond 253/189.
1387. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1921. augusztus 6.]
K: PIM V. 3195/253. (Gellért Oszkár-hagyaték)
1388. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1921. augusztus 7.]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
1389. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1921. augusztus 28. után]
K: PIM V. 5003/1. (N. n. sz. 1986/20., a PIM könyvtárának limbusából)
1390. Osvát Ernő – Reichard Piroskának. [Budapest, 1921. augusztus 22.]
K: PIM V. 4138/27. (Gyulai Márta-hagyaték) • M: OEAKK, 304.
1391. Osvát Ernő – Elek Artúrnak. [Budapest, 1921. szeptember 3.]
K: OSZK Kt. Fond 253/438.
1392. Ambrus Zoltán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1921. szeptember 6.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1957/7., vétel Rafael Mártától)
1393. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1921. ősziig ?]
K: MTA KIK Ms 4699/34. (Szabó Lőrinc-hagyaték) • M: BML 1919–1921, 74–75.
1394. Osvát Ernő – ismeretlennek. [Budapest, 1921. szeptember 27.]
K: PIM V. 5113/5. (N. n. sz. 1987/92., vétel magánszemélytől)
1395. Osvát Ernő – Sárközi Györgynek. [Budapest, 1921. november 7.]
K: OSZK Kt. Fond 17/73. (Sárközi György-hagyaték)
1396. Osvát Ernő – Fenyő Miksának. [Budapest, 1921. november 19.]
K: PIM V. 3181/50/12. (Fenyő Miksa-hagyaték)

1922

1397. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1922 körül]
K: OSZK Kt. Fond 253/708/33.
1398. A Nyugat szerkesztősége – Keleti Arthurnak. [Budapest, 1922. február 20.]
K: OSZK Kt. Fond 117/528. (Keleti Arthur-hagyaték)
1399. Osvát Ernő – Lehel Istvánnak. [Budapest, 1922. május 9.]
K: magántulajdonban. • M: LENGYEL András 2016, 104.
1400. Osvát Ernő – Lehel Istvánnak. [Budapest, 1922. május 10.]
K: magántulajdonban. • M: LENGYEL András 2016, 105.
1401. Osvát Ernő – Lehel Istvánnak. [Budapest, 1922. május 12.]
K: magántulajdonban. • M: LENGYEL András 2016, 106.
1402. Osvát Ernő – Kosáryné Réz Lolának. [Budapest, 1922. május 19.]
K: Pest Megyei Levéltár (Kosáry-hagyaték)
1403. A Nyugat Kiadó és Irodalmi Rt. – Keleti Arthurnak. [Budapest, 1922. augusztus 4.]
K: OSZK Kt. Fond 117/528. (Keleti Arthur-hagyaték)
1404. József Attila – a Nyugat szerkesztőségének. [Makó, 1922. szeptember ?]
K: PIM JA. 48. (Vétel Czibor Jánostól, 1949) • M: JAL, 31.
1405. Osvát Ernő – Révész Bélának. [Budapest, 1922. október 18.]
K: PIM V. 4709/47/1. (Révész Béla-hagyaték)

1923

1406. Osvát Ernő – Jászai Marinak. [Budapest, 1923. január 19.]
Levélpapír K: OSZK Kt. Levelestár (Sz. n. 1953/143., átvétel a Színháztörténeti Osztálytól az 1950/5145. számról) • M: OEAKK, 304–305.
Boríték K: PIM V. 4130/59. (Gellért Oszkár-hagyaték)
1407. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1923. március 1. előtt]
K: OSZK Kt. Fond III/1885/20. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1921–1923, 276.
1408. Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1923. március 12.]
K: OSZK Kt. Fond III/105. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1921–1923, 280–282.
1409. Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1923. március 12.]
K: OSZK Kt. Fond III/974/3. (Babits Mihály-hagyaték) • M: BML 1921–1923, 279–280.
- 1410–1411. Gellért Oszkár – Fenyő Miksának. [Budapest, 1923. március 12.]
és Fenyő Miksa – Gellért Oszkárnak. [Budapest, 1923. március 12.]
K: OSZK Kt. Fond 253/762.
1412. Babits Mihály, Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Ötvös Adorjának. [Budapest, 1923. április 30.]
K: PIM V. 3181/83. (Fenyő Miksa-hagyaték)

1413. A Nyugat szerkesztősége – a Nyugat olvasóinak. [Budapest, 1923. május 22.]
K: PIM V. 4140/432/6. (Füst Milán-hagyaték)
1414. Forbáth Sándor – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1923. május 23.]
K: ismeretlen. • M: Nyugat, 1923. június 1–16., 878.
- 1415–1416. Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1923. május végén] és
Babits Mihály – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1923. május végén]
K: MTA KIK Ms 10.264/a. (N. n. sz. 1959/64., vétel magánszemélytől)
1417. A Nyugat szerkesztősége és kiadóhivatala – a Nyugat munkatársainak.
[Budapest, 1923. június 16.]
K: OSZK Kt. Fond 117/528. (Keleti Arthur-hagyaték)
1418. Osvát Ernő és Osvát Ágnes – Füst Milánnak. [Tátraszéplak, 1923. augusztus 3.]
K: PIM V. 4140/436/3. (Füst Milán-hagyaték) • M: SZILÁGYI 2000, 178.
1419. Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1923. szeptember 3.]
K: OSZK Kt. Fond III/974/4. (Babits Mihály-hagyaték)
1420. Osvát Ernő – Schöpflin Aladárnak. [Budapest, 1923. szeptember 6.]
K: OSZK Kt. Levelestár (Schöpflin Aladár-hagyaték)

1924

1421. Ignó – a Nyugat szerkesztőinek. [Bécs, 1924. március 10.]
K: OSZK Kt. Fond 253/779.
1422. Márai Sándor – Gellért Oszkárnak és Osvát Ernőnek. [Párizs, 1924. június 28.]
K: magántulajdonban.
1423. Tersánszky Józsi Jenő – Osvát Ernőnek. [Debrecen, 1924. július 18.]
K: OSZK Kt. Fond 253/882.
1424. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Telekes Bélának. [Budapest, 1924. július 28.]
K: PIM V. 3673/58/1. (Telekes Béla-hagyaték)
1425. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Laczkó Gézának. [Budapest, 1924. július 29.]
K: OSZK Kt. Fond 545. (Laczkó Géza-hagyaték, számozatlan)
1426. Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1924. december 24.]
K: OSZK Kt. Fond III/1728/28. (Babits Mihály-hagyaték)

1925

1427. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Krúdy Gyulának. [Budapest, 1925. január 3.]
K: OSZK Kt. Fond 239/285/2. (Krúdy Gyula-hagyaték) • M: KRÚDY Zsuzsa 1975, 128.
1428. Krúdy Gyula – Gellért Oszkárnak és Osvát Ernőnek. [Budapest, 1925. január 5.]
K: PIM V. 3195/420. (Gellért Oszkár-hagyaték) • M: KRÚDY Zsuzsa 1975, 128.
1429. Móricz Zsigmond – a Nyugat szerkesztőinek. [Budapest, 1925. január 10.]
K: PIM M. 40/a/1. (Gellért Oszkár-hagyaték) • M: GELLÉRT 1958b, 21.

1430. Móricz Zsigmond – a Nyugat szerkesztőinek. [Budapest, 1925. január 10-től]
K: PIM M. 40/a/3. (Gellért Oszkár-hagyaték) • M: GELLÉRT 1958b, 21.
1431. Móricz Zsigmond – a Nyugat szerkesztőinek. [Budapest, 1925. január 10-től]
K: PIM M. 40/a/4. (Gellért Oszkár-hagyaték) • M: GELLÉRT 1958b, 22.
1432. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest,
1925. szeptember 9.]
K: OSZK Kt. Fond III/498/22. (Babits Mihály-hagyaték)
1433. Osvát Ernő – Gellért Oszkárnak. [Kitzbühel, 1925. október 5.]
K: PIM V. 3195/464. (Gellért Oszkár-hagyaték)
1434. József Attila – Osvát Ernőnek. [Bécs, 1925. november 14.]
K: PIM JA. 505. (N. n. sz. 1951/53., vétel József Jolántól) • M: JAL, 88–89.
1435. József Attila – Osvát Ernőnek. [Bécs, 1925. november 24.]
K: PIM JA. 506. (N. n. sz. 1951/53., vétel József Jolántól) • M: JAL, 89–90.

1926

1436. Osvát Ernő – Gellért Oszkárnak. [Budapest, 1926. február 9. után]
K: PIM V. 3195/470. (Gellért Oszkár-hagyaték) • M: GELLÉRT 1954, 27.
1437. Osvát Ernő – Gellért Oszkárnak. [Budapest, 1926. február 13-ig]
K: PIM V. 3195/469. (Gellért Oszkár-hagyaték) • M: GELLÉRT 1954, 28.
1438. Krúdy Gyula – a Nyugat szerkesztőségének. [Budapest, 1926. február 19.]
K: PIM V. 3195/422. (Gellért Oszkár-hagyaték) • M: KRÚDY Zsuzsa 1975, 177.
1439. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Krúdy Gyulának. [Budapest, 1926. március 2.]
K: ismeretlen. • M: KRÚDY Zsuzsa 1975, 178.
1440. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – a Nyugat munkatársainak. [Budapest,
1926. április 20.]
K: OSZK Kt. Fond III/1816/19. (Babits Mihály-hagyaték)
1441. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – a Nyugat munkatársainak. [Budapest,
1926. május 12.]
K: PIM V. 4740/84/1. (Sándor Imre-hagyaték)
1442. Osvát Ernő – Vámos Ferencnek. [Budapest, 1926. május 12.]
K: MTA KIK Ms 839/11. (N. n. sz. 1961/30., vétel Vámos Ferencről)
1443. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1926. május 18.]
K: OSZK Kt. Fond III/498/25. (Babits Mihály-hagyaték)
1444. Osvát Ernő – Sásdi Sándornak. [Budapest, 1926. július 20.]
K: MTA KIK Ms 6184/37. (Aczél György-kéziratgyűjtemény)
1445. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Fenyő Miksának. [Budapest, 1926. július 31.]
K: PIM V. 3181/31. (Fenyő Miksa-hagyaték) • M: NYK, 161.
1446. Babits Mihály és Babits Mihályné – Osvát Ernőnek. [Esztergom,
1926. augusztus 26. előtt]
K: OSZK Kt. Fond III/39. (Babits Mihály-hagyaték)

1447. Osvát Ernő, Osvát Ernőné és Osvát Ágnes – Babits Mihálynének. [Budapest, 1926. augusztus 26.]
K: OSZK Kt. Fond III/973. (Babits Mihály-hagyaték)
1448. Kosáryné Réz Lola – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1926. szeptember 13.]
K: MTA KIK Ms 10.264/v. (N. n. sz. 1959/64., vétel magánszemélytől) • M: BORGOS-SZILÁGYI 2011, 365.
1449. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Heller Bernátnak. [Budapest, 1926. november 30.]
K: magántulajdonban.
1450. Szomory Dezső – Gellért Oszkárnak és Osvát Ernőnek. [Budapest, 1926. december elején]
K: PIM V. 3195/505. (Gellért Oszkár-hagyaték)
1451. Osvát Ernő – Kosztolányi Dezsőnek. [Budapest, 1926. december 9.]
K: MTA KIK Ms 4624/400. (Kosztolányi Dezső-hagyaték)

1927

1452. Osvát Ernő – Lehel Istvánnak. [Budapest, 1927. január 20.]
K: magántulajdonban. • M: LENGYEL András 2016, 106.
1453. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – a Nyugat munkatársainak. [Budapest, 1927. február 16.]
K: PIM V. 4140/432/5. (Füst Milán-hagyaték)
1454. Osvát Ernő – Ambrus Zoltánnak. [Budapest, 1927. május–június ?]
K: OSZK Kt. Fond 471. (Ambrus Zoltán-hagyaték, számozatlan)
1455. Gellért Oszkár és Osvát Ernő – Kuncz Aladárnak. [Budapest, 1927. június 9.]
K: ismeretlen. • M: KAL, 114.
1456. Füst Milán – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1927. július–szeptember]
Levélpapír K: PIM V. 4140/577/2. (Füst Milán-hagyaték) • M: FMÖL, 153–155.
Boríték K: PIM V. 4140/577/1a. (Füst Milán-hagyaték) • M: FMÖL, 967.
1457. Osvát Ernő – Gellért Oszkárnak. [Merano, 1927. szeptember 17.]
K: PIM V. 3195/467. (Gellért Oszkár-hagyaték)
1458. Osvát Ernő – Kosztolányi Dezsőnek. [Merano, 1927. szeptember 17.]
K: MTA KIK Ms 4624/402. (Kosztolányi Dezső-hagyaték)
1459. Osvát Ernő – Heltai Jenőnek. [Budapest, 1927. szeptember 27.]
K: PIM V. 3823/572/2. (Heltai Jenő-hagyaték)
1460. Osvát Ernő – Heltai Jenőnek. [Budapest, ?]
K: PIM V. 3823/572/1. (Heltai Jenő-hagyaték)
1461. Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1927. december 14.]
K: OSZK Kt. Fond III/974/5. (Babits Mihály-hagyaték) • M: OEAKK, 369–370.
1462. Krúdy Gyula – a Nyugat kiadóhivatalának. [Budapest, 1927. december 28.]
K: PIM V. 3195/424. (Gellért Oszkár-hagyaték) • M: KRÚDY Zsuzsa 1975, 212–213.

1928

- 1463–1464. Andreas Haukland – Osvát Ernőnek. [Gol, Hallingdal, Norvégia, 1928. június 10.] és Hajdu Henrik – Osvát Ernőnek. [Budapest, 1928. június 13-tól]
K: OSZK Kt. Fond 253/768.
1465. Osvát Ernő – Schöpflin Aladárnak. [Budapest, 1928. szeptember 20.]
K: MTA KIK Ms 6184/38. (Aczél György-kéziratgyűjtemény) • M: ILLÉS Endre 1983, 643–644.
1466. Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1928. szeptember 27.]
K: OSZK Kt. Fond III/974/7. (Babits Mihály-hagyaték) • M: OEAKK, 388.
1467. Osvát Ernő – Babits Mihálynak. [Budapest, 1928. október 15.]
K: OSZK Kt. Fond III/974/6. (Babits Mihály-hagyaték) • M: OEAKK, 388.
1468. Laczkó Géza – a Nyugat szerkesztőinek. [Budapest, 1928. november 26.]
K: MTA KIK Ms 10.264/j. (N. n. sz. 1959/64., vétel magánszemélytől)

1929

1469. Elisabeth Haukland – Osvát Ernőnek. [Anacapri, Olaszország, 1929. január 4.]
K: OSZK Kt. Fond 253/768.
1470. Osvát Ernő – Hatvany Lajosnak. [Budapest, 1929. április 13.]
K: MTA KIK Ms 387/115. (Hatvany Lajos-hagyaték) • M: LHL, 410.
1471. Osvát Ernő – Marczali Henriknek. [Budapest, 1929. április 16.]
K: MTA KIK Ms 5041/48. (N. n. sz. 1958/40., vétel magánszemélytől)
1472. Osvát Ernő – Fenyő Miksának. [Budapest, 1929. október 28.]
K: PIM V. 3181/29/2. (Fenyő Miksa-hagyaték)
1473. Osvát Ernő – Elek Artúrnak. [Budapest, 1929. október 28.]
K: OSZK Kt. Fond 253/438. • M: NEMESKÉRI 2002, 140–141.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Kollégáinknak köszönjük a kötet elkészítéséhez nyújtott segítségüket

Babus Antal	Fehér István	Mázi Béla
Bács Béla János	Földesi Ferenc	Méry Tünde
Bácskai István	Förköli Gábor	Mészáros Tibor
Bakos József	Gintli Tibor	Nagy Róbert
Bánfalvi István	Hoffmann Gizella	Palánkainé Sebők Zsuzsanna
Baróthy Zoltán	Horányi Károly	Parragi Márta
Boka László	Illés Eszter	Reichert Gábor
Borbás Andrea	Janzsó Miklós	Rózsafalvi Zsuzsanna
Botka Anikó	Kádár Krisztina	Seláf Levente
Buda Attila	Karasz Lajos	Szilágyi Judit
Czeglédy Zsuzsanna	Kelevéz Ágnes	Szilágyi Márton
Cséve Anna	Kiss Gábor őrnagy	Szita Gábor
Csizmadia Edit	Komáromi Csaba	Tétényi Csaba
E. Csorba Csilla	Kulcsár Szabó Ernő	G. Tóth Franciska
Csúr Gábor Attila	Laczházi Gyula	Varga Katalin
Dede Franciska	Látó Imréné	Varga F. János
Dobó Gábor	Lengyel Zsolt	Zsoldos Emese
Ducsay Attila	Lipthay Endre	Zsupán Edina
Dukkon Ágnes	Madas Edit	

Köszönjük az Országos Széchényi Könyvtár, a Petőfi Irodalmi Múzeum Könyvtár és Kézirattár, az MTA Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, az MTA BTK Művészettörténeti Intézet, a Szépművészeti Múzeum Könyvtára, a Magyar Nemzeti Galéria Könyvtár és Adattár, a szombathelyi Berzsenyi Dániel Könyvtár és a szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár munkatársainak a segítséget, amelyet kutatásainkhoz nyújtottak.

Köszönjük a Gondolat Kiadónak, hogy e könyv megjelentetését vállalta, és munkánkat tudásával, szakmai hozzáértésével támogatta.

TARTALOM

I. KÖTET

Az ifjú Osvát Ernő • 7

1898	/	15
1899	/	19
1900	/	26
1901	/	31

A Magyar Géniusról • 35

1902	/	41
1903	/	56

A Figyelőről • 65

1904	/	69
1905	/	72
1906	/	90

Indulás • 99

1907	/	115
1908	/	129
1909	/	277

Irodalompolitika • 411

1910	/	421
1911	/	509
1912	/	626
1913	/	789

II. KÖTET

1914 / 929

A Nyugat folyóirat és az első világháború • 997

1915 / 1037

1916 / 1062

1917 / 1137

1918 / 1272

1919 / 1344

A Nyugat szerkesztősége az 1920-as években • 1347

1920 / 1355

1921 / 1369

1922 / 1382

1923 / 1389

1924 / 1404

1925 / 1414

1926 / 1422

1927 / 1436

1928 / 1449

1929 / 1454

Osvát Ernő hagyatéka • 1461

Szerkesztési és közlési elvek • 1489

MUTATÓK

Levélpapír- és borítékfejlécek • 1497

A levelekben említett nevezetesebb kávéházak • 1509

Személyek és művek mutatója • 1511

Külföldi személyek és műveik • 1587

Irodalomjegyzék • 1599

A könyvben közölt levelek • 1609

Köszönetnyilvánítás • 1685